

18

Βιβλιόθηκη Παιδαγωγίας
85-13.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

13!

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΜΟΥΣΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΟΥ

Αριθ. 2, 41

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

Αριθ. ΘΑΛΕΙΑ — ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ — ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ

~~ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ~~

~~Γεν. αριθ. 418
Κατηγορία 2/18
Ειδ. αριθ. 18~~

~~ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθ. αἰθ.
Κατηγορία~~

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1910

18
7

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

ΜΟΥΣΑΙ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ

Α. Γ. ΣΚΑΛΙΔΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Π.Ε.Κ. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθμ. 3/483

ΤΟΜΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ

ΘΑΛΕΙΑ — ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ — ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΠΑΙΔΑΓ. ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ
Αριθμ. 280
294

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΦΕΞΗ

1910

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΟΝ
ΒΙΒΛΙΟΤΗΤΗΣ

ΥΠΟ ΤΟΝ

ΙΑΚΥΟΝ

ΥΠΟ ΤΟΝ
ΥΟΛΙΑΚΟΝ

ΥΠΟ ΤΟΝ
ΥΟΛΙΑΚΟΝ

ΥΠΟ ΤΟΝ
ΥΟΛΙΑΚΟΝ

BIBLION Γ'.

Θ Α Λ Ε Ι Α

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΜΟΥΣΑΙ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΥ ΠΡΑΚΛΕΙΟΥ

Ἀριθ. αὐτ. 11

Κατηγορ. Βοηθητικά

Θ Α Λ Ε Ι Α

1. Κατὰ τοῦ Ἀμάσιος τούτου ἐστράτευσεν ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου Καμβύσης, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἐκ τῶν Ἑλλήνων τοὺς Ἴωνας καὶ τοὺς Αἰολεῖς, ἐκτὸς ἐκείνων τῶν λαῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐβασίλευεν. Αἰτία δὲ τῆς στρατείας ταύτης ἦτο ἡ ἀκόλουθος πέμπτας ὁ Καμβύσης κήρυκα εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐξήτει τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀμάσιος· τὴν ἐξήτει δὲ κατὰ συμβουλήν Αἰγυπτίου τινὸς ὠργισμένου κατὰ τοῦ Ἀμάσιος, διότι ἀπὸ ὅλους τοὺς ἰατροὺς τοὺς εὐρισκομένους εἰς τὴν Αἴγυπτον αὐτὸν ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν γυναῖκά του καὶ τὰ παιδιά του, διὰ τὰ τὸν παραδώσει εἰς τοὺς Πέρσας, ὅτε ἦλθον ἀπεσταλμένοι τοῦ Κύρου, διὰ τὰ ζητήσωσιν ἰατροὺς ὀφθαλμῶν τὸν ἄριστον τῶν τῆς Αἴγυπτου. Μνησιακῶν δὲ τὴν αἰτίαν ταύτην παρεκίνησε διὰ τῶν συμβουλῶν τοῦ τὸν Καμβύσῃ τὰ ζητήσῃ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀμάσιος, μετὰ τὸν σκοπὸν, εἰ μὲν τὴν δώσει, τὰ τὸν λυπήσῃ, εἰ δὲ δὲν τὴν δώσει τὰ τὸν καταστήσῃ ἐχθρὸν τοῦ Καμβύσου. Ὁ δὲ Ἀμασις, στενοχωρούμενος ἤδη διὰ τὴν δύναμιν τῶν Περσῶν καὶ φοβούμενος ἐνταυτῷ, δὲν ἐτόλμα οὔτε τὰ τὴν δώσει οὔτε τὰ τὴν ἀρνηθῆ· ἄλλως τε δὲ δὲν ἠγνόει ὅτι ὁ Καμβύσης τὴν ἠθέλει τὰ τὴν ἐξῆ οὐχὶ γυναῖκά του ἀλλὰ παλλακίδα του. Ταῦτα λοιπὸν σκεπτόμενος ἔπραξε τὸ ἐξῆ· ὑπέρχε θυγάτηρ υἱὸς τοῦ προτέρου βασιλέως Ἀπρίου, ὑψηλοῦ ἀναστήματος καὶ ὡραία, ἡ μόνη ἣτις εἶχε μένει ἀπὸ τὴν οἰκογένειαν ταύτην καὶ ἣτις ἐκαλεῖτο Νίτητις. Αὐτὴν τὴν κόρην κοσμήσας ὁ Ἀμασις μετὰ ἐνδύματα καὶ χρυσὸν τὴν ἔπεμψεν εἰς τοὺς Πέρσας ὡς ἰδίαν του θυγατέρα. Μετὰ τινὰ χρόνον χαιρετίζων αὐτὴν ὁ Καμβύσης τὴν προσηγόρευσε θυγατέρα τοῦ Ἀμάσιος· τότε ἡ Νίτητις τῷ εἶπεν «ὦ βασιλεῦ, δὲν βλέπεις ὅτι ἠπατήθης ἀπὸ τὸν Ἀμασιν, ὅστις κοσμήσας πολυτελῶς με ἔπεμψε καὶ με ἔδωκεν εἰς σὲ ὡς θυγατέρα του, ἐμὲ ἣτις εἶμαι ἀληθῶς θυγάτηρ τοῦ Ἀπρίου, ἄλλοτε αὐθέντου, τὸν ὁποῖον αὐτὸς καὶ οἱ ἐπαναστατήσαντες Αἰγύπτιοι ἐφόνευσαν;». Οἱ λόγοι οὗτοι, καθὼς καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ γεγονός, ἔπεισαν τὸν Καμβύσῃ υἱὸν τοῦ Κύρου, μεγάλως ὀργισθέντα, τὰ στρατεύσει κατὰ τῆς Αἴγυπτου. Καὶ ταῦτα μὲν λέγουσιν οἱ Πέρσαι.

2. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι ἐξ ἐναντίας οἰκαιοποιοῦνται τὸν Καμβύσην, ἀξιοῦντες ὅτι ἐγεννήθη ἐκ τῆς θυγατρὸς ταύτης τοῦ Ἀπρίου. Κατ' αὐτοὺς οὐχὶ ὁ Καμβύσης, ἀλλ' ὁ Κύρος ἐζήτησε τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀμάσιος. Λέγοντες ὅμως ταῦτα πολὺ ἀπομακρύνονται τῆς ἀληθείας· οὔτε λανθάνει αὐτοὺς (καθότι οὐδεὶς γνωρίζει καλλίτερον ἀπὸ τοὺς Αἰγυπτίους τὰ ἔθιμα τῶν Περσῶν) ὅτι πρῶτον μὲν ὁ νόμος δὲν ἐπιτρέπει νὰ βασιλεύσῃ νόθος, ὑπάρχοντος νομίμου υἱοῦ, δεύτερον ὅτι ὁ Καμβύσης ἦτο υἱὸς τῆς Κασσανδάνης, θυγατρὸς τοῦ Φαρνάσου, ἐνὸς τῶν Ἀχαιμενιδῶν, καὶ οὐχὶ γυναικὸς Αἰγυπτίας. Ἐπίτηδες ὅμως ἀλλοιοῦσι τὰ γεγονότα, διὰ νὰ φανῶσιν ὅτι συγγενεῦσαι μὲ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Κύρου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχουσι.

3. Λέγουσιν ἀκόμη καὶ τὴν ἀκόλουθον ἱστορίαν, κατ' ἐμὲ ἀπίστευτον. Γυνὴ τις Περσίς, εἰσελθοῦσα εἰς τὰς γυναῖκας τοῦ Κύρου εἶδε περὶ τὴν Κασσανδάνην τὰ παιδία της, τὰ ὁποῖα ἦσαν εὐειδῆ καὶ μεγάλα· καταληφθεῖσα δὲ ὑπὸ θαυμασμοῦ ἐτήρει αὐτά. Τότε ἡ Κασσανδάνη, ἣτις ἦτο σύζυγος τοῦ Κύρου, τῇ εἶπε· «Μολονότι εἶμαι μήτηρ τοιούτων παιδίων, ὁ Κύρος μὲ περιφρονεῖ καὶ τιμᾷ ἐκείνην τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον». Ταῦτα εἶπεν ἡ Κασσανδάνη ζηλοτυποῦσα τὴν Νίτην· ἀλλ' ὁ Καμβύσης, ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν της, ἀπεκρίθη· «Μῆτερ, ὅταν γίνω ἀνὴρ, ὅλην τὴν Αἴγυπτον θὰ φέρω ἄνω κάτω». Τοὺς λόγους τοῦτους εἶπεν ὁ Καμβύσης μόλις δεκαετῆς ὢν καὶ αἱ γυναῖκες ἐθαύμασαν· τοῦτο δὲ ἐνθυμούμενος, αἶμα ἠνδρωθῆ καὶ ἔλαβε τὴν βασιλείαν, ἐστράτευσεν κατὰ τῆς Αἰγύπτου.

4. Περίστασις δὲ τὴν ὁποῖαν θέλω ἀναφέρει συνετέλεσε κάπως εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς εἰσβολῆς. Μεταξὺ τῶν ἐπικούρων τοῦ Ἀμάσιος ὑπῆρχεν ἀνθρώπος τις γεννηθεὶς εἰς Ἀλικαρνασσόν, ὀνόματι Φάνης, ἱκανὸς σύμβουλος καὶ ἀνδρείος πολεμιστῆς. Ὁ Φάνης οὗτος, πειραχθεὶς διὰ τινα αἰτίαν κατὰ τοῦ Ἀμάσιος, ἔφυγεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου διὰ θαλάσσης μὲ σκοπὸν νὰ συνδιαλεχθῆ μὲ τὸν Καμβύσην. Ἐπειδὴ δὲ ἦτο ἀνθρώπος μὲ μεγάλην βαρῦτητα μεταξὺ τῶν ἐπικούρων καὶ εἶχεν ἀκριβεστάτας πληροφορίας περὶ τῶν πραγμάτων τῆς Αἰγύπτου, ἔπειθε κατόπιν του ὁ Ἀμασις προθύμοποιούμενος νὰ τὸν συλλάβῃ· πρὸς τοῦτο δὲ ἐπεφόρτισε τὸν πιστότατον τῶν εὐνούχων του δούς αὐτῷ τριήρη. Ὁ εὐνούχος τὸν ἔφθασεν εἰς τὴν Λυκίαν· ἀλλὰ, ἀφοῦ τὸν συνέλαβε, δὲν τὸν ἔφερεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι ὁ Φάνης τὸν ἠπάτησε μὲ τὰς πανουργίας του, ἐμέθυσε τοὺς φύλακας του καὶ ἔφυγεν εἰς τοὺς Πέρσας. Φθάσας εἰς τὸν Καμβύσην τὸν εὗρεν ἐνασχολούμενον εἰς τὰς ἐτοιμασίας τοῦ πολέμου καὶ ἀποροῦντα ποῖαν ὁδὸν νὰ λάβῃ, διὰ νὰ διέλθῃ τὴν ἔρημον. Τότε ὁ Φάνης τὸν ἐπληροφόρησε περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἀμάσιος, τῷ ὑπέδειξε τὴν καλλιτέραν ὁδὸν καὶ τὸν συνεβούλευσε νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸν βασιλεῖα τῶν Ἀραβίων δίοδον καὶ ἀσφάλειαν.

5. Γνωστὸν οὖν μόνον ἐκ τούτου τοῦ μέρους δύναται τις νὰ εἰσβάλλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι ἀπὸ τῆς Φοινίκης μέχρι τῶν συνόρων τῆς Καδύτιος ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τοὺς Σύρους τῆς Παλαιστίνης, καὶ ἀπὸ τῆς Καδύτιος (πόλεως ἣτις, ὡς νομίζω, δὲν εἶναι μικροτέρα τῶν Σάρδεων) μέχρι τῆς Ἰηνύσου τὰ παραθαλάσσια ἐμπόρια ἀνήκουσιν εἰς τὴν Ἀραβίαν· πάλιν δὲ ἀπὸ τῆς Ἰηνύσου μέχρι τῆς λίμνης Σερβωνίδος, κατὰ μήκος τῆς ὁποίας τὸ Κάσιον ὄρος καταβαίνει ἕως εἰς τὴν θάλασσαν, ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τοὺς Σύρους· ἡ δὲ Αἴγυπτος ἀρχίζει ἀπὸ τὴν λίμνην ταύτην Σερβωνίδα, ὅπου λέγουσιν ὅτι ἐκρύφθη ὁ Τυφὼν. Τὸ μεταξὺ τῆς πόλεως Ἰηνύσου, τοῦ ὄρους Κασίου καὶ τῆς λίμνης Σερβωνίδος, ὅπερ δὲν εἶναι ὀλίγον, ἀλλ' ἕως τριῶν ἡμερῶν ὁδός, εἶναι καθ' ὑπερβολὴν ξηρόν.

6. Θὰ ἀναφέρω ἐνταῦθα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ὀλίγοι ἐκ τῶν ἐλθόντων διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Αἴγυπτον παρετήρησαν. Ἐξ ὅλης τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς τούτους ἐκ τῆς Φοινίκης δις τοῦ ἔτους κομίζονται εἰς τὴν Αἴγυπτον πῆλινα ἀγγεῖα πλήρη οἴνου· καὶ ἐν τούτοις, ἀφοῦ κενωθῶσι τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, μολονότι τόσα πολλά, δὲν βλέπει τις πλέον οὔτε ἓν. Ποῦ λοιπὸν δαπανῶνται; δύναται τις νὰ ἐρωτήσῃ. Ἐγὼ θὰ τὸ εἶπω. Ὁ δήμαρχος ἐκάστης πόλεως εἶναι ὑποχρεωμένος νὰ συνάξῃ ὅλα τὰ πῆλινα ἀγγεῖα καὶ νὰ τὰ στέλλῃ εἰς τὴν Μέμφιν, ἐκεῖθεν δὲ πληροῦμενα ὕδατος στέλλονται εἰς τὴν ἔρημον τῆς Συρίας. Τοιουτοτρόπως ὅλα τὰ εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐρχόμενα καὶ ἀποβιβαζόμενα ἀγγεῖα κομίζονται εἰς τὴν Συρίαν, ὅπως καὶ τὰ πρὸ αὐτῶν.

7. Πρῶτοι οἱ Πέρσαι, ἀφ' ὅτου ἐγένοντο κύριοι τῆς Αἰγύπτου, εὐκόλυναν διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον εἰσοδὸν πληροῦντες μὲ ὕδωρ τὰ ἀγγεῖα καὶ πέμποντες αὐτὰ εἰς τὴν ἔρημον. Τότε ὅμως, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρχεν ἀκόμη ἡ προμήθεια αὕτη τοῦ ὕδατος, ὁ Καμβύσης, ἀφοῦ ἤκουσε τὸν ξένον Ἀλικαρνασσέα, ἔπεμψεν ἀπεσταλμένους πρὸς τὸν Ἀράβιον, καὶ ζητήσας ἔλαβεν ὑπόσχεσιν ἀσφαλείας, δούς καὶ δεχθεὶς παρ' αὐτοῦ ἐγγύγνα πίστεως.

8. Οἱ δὲ Ἀράβιοι πλείοτερον παντὸς ἄλλου λαοῦ σέβονται τὰς συνθήκας τῶν· κάμνουσι δὲ αὐτὰς ὡς ἐξῆς. Ὅταν τινὲς θέλωσι νὰ δώσωσιν ἀμοιβαῖον ὄρκον, τρίτος τις ἄλλος ἀνθρώπος ἱστάμενος ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν χαράττει μὲ λίθον ὀξὺν πλησίον τῶν μεγάλων δακτύλων τὸ μῆλον τῆς χειρὸς τῶν ὀρκιζομένων, λαμβάνων δ' ἔπειτα ὀλίγον χροῖν ἐκ τοῦ ἱματίου αὐτῶν τὸν βρέχει μὲ αἶμα καὶ ἀλείφει ἐπὶ τὸν λίθου τεθειμένους ἐκεῖ. Ταῦτα πρῶτων ἐπικαλεῖται τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Οὐρανίαν Ἀφροδίτην. Μετὰ τὸ πέρασ δὲ τῶν διατυπώσεων τούτων ἐκεῖνος ὅστις ὀρκίσθη παρουσιάζει εἰς τοὺς φίλους του τὸν ξένον ἢ τὸν πολίτην, ἐὰν μετὰ πολίτου ὀρκίσθη, καὶ οἱ φίλοι κρινουσι δίκαιον νὰ σέβωνται καὶ αὐτοὶ τὰς πίστεις ταύτας. Νομίζουσι δὲ ὅτι μόνοι οἱ θεοὶ

εἶναι ὁ Διόνυσος καὶ ἡ Ἀφροδίτη, καὶ λέγουσιν ὅτι κείρουσι τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς των ὡς καὶ ὁ Διόνυσος· τὰς κόπτουσι δὲ κυκλοτερῶς καὶ ξυρίζουσι τὸ ἄνω μέρος τῶν κροτάφων. Ὀνομάζουσι δὲ τὸν μὲν Ἀπόλλωνα Ὀροτάλ, τὴν δὲ Ἀφροδίτην Ἀλλιάτ.

9. Ἀφοῦ ὁ Ἀράβιος ἔκαμε συνθήκας μὲ τοὺς ἀπεσταλμένους τοῦ Καμβύσου, ἰδοὺ τί ἐμηχανεύθη· ἐγένετο μὲ ὕδωρ ἄσκους κατεσκευασμένους ἀπὸ δέρματα καμήλων καὶ τοὺς ἐφόρτωσεν ἐπὶ ζωντανῶν καμήλων, τὰς ὁποίας ἔφερεν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου περιεμεινε τὸν στρατὸν τοῦ Καμβύσου. Καὶ τοῦτο μὲν εἶναι τὸ μᾶλλον πιθανὸν ἐξ ὅσων διηγοῦνται· πρέπει ὅμως νὰ ἀναφέρω καὶ τὸ ὀλιγώτερον πιθανόν, καθότι λέγουσι καὶ τοῦτο. Ὑπάρχει εἰς τὴν Ἀραβίαν μέγας ποταμὸς, ὅστις καλεῖται Κόρος καὶ γίνεται εἰς τὴν Ἐρυθρὰν λεγομένην θάλασσαν. Ἐκ τοῦ ποταμοῦ τούτου λοιπὸν λέγουσιν ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀραβίων ἔφερε τὸ ὕδωρ εἰς τὴν ἔρημον διὰ μακροτάτου ὄχετοῦ ἐκ βοείων δερμάτων ἀκατεργάστων καὶ ἄλλων δερμάτων ἐρραμμένων ὁμοῦ, ὅστις ἔληγεν εἰς μεγάλας δεξαμενάς, ὀρυχθείσας ὅπως δέχονται καὶ διαφυλάττωσι τὸ ὕδωρ. Ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ δὲ μέχρι τῆς ἐρήμου εἶναι δώδεκα ἡμερῶν πορεία καὶ τρεῖς ὄχετοὶ δευτερεύοντες ἔφερον, ὡς λέγεται, τὸ ὕδωρ εἰς τρία διάφορα μέρη.

10. Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Ἀμάσιος Ψαμμῆνιτος, ἐστρατοπεδευμένος εἰς τὸ Πηλούσιον στόμα τοῦ Νείλου, περιέμενε τὸν Καμβύσην· καθότι οὗτος, ὅτε ἐστράτευσε κατὰ τῆς Αἰγύπτου, δὲν εὔρε ζῶντα τὸν ἀντίπαλόν του, ὅστις ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐβασίλευσε τεσσαράκοντα καὶ τέσσαρα ἔτη, κατὰ τὰ ὁποῖα δὲν ὑπέστη μεγάλην τινὰ συμφορὰν. Ταριγευθεὶς δὲ ἐτάφη εἰς τὸν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ τάφον, τὸν ὁποῖον αὐτὸς ἔκτισεν. Ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ υἱοῦ του Ψαμμηνίτου μέγιστον θαῦμα ἐγένετο εἰς τὴν Αἴγυπτον· βροχὴ ἔπεσεν εἰς τὰς Αἰγυπτίας Θήβας, ὅπου οὐδέποτε ἔβρεξεν οὔτε πρότερον οὔτε ἔπειτα μέχρι τῆς ἐποχῆς μου, ὡς λέγουσιν αὐτοὶ οἱ Θηβαῖοι. Τῷ ὄντι ποσῶς δὲν βρέχει εἰς τὴν ἄνω Αἴγυπτον, καὶ τότε ὀλίγα μόνον ψεκάδες ἔπεσον.

11. Ὅτε οἱ Πέρσαι διαπεράσαντες τὴν ἔρημον ἐστρατοπεδεύσαντο ἀπέναντι τῶν Αἰγυπτίων καὶ ἠτοιμάζοντο νὰ συμπλακῶσι, τότε οἱ ἐπίκουροι τοῦ Ψαμμηνίτου ὄντες Ἕλληνας καὶ Κάρους, ὠργισμένοι κατὰ τοῦ Φάνητος, διότι ὠδήγει κατὰ τῆς Αἰγύπτου στρατὸν ξενικόν, τὸν ἐτιμώρησαν σκληρῶς. Ὁ Φάνης εἶγεν ἀφήσει εἰς τὴν Αἴγυπτον τὰ παιδιά του· αὐτὰ τὰ παιδιά ἀγαγόντες εἰς τὸ στρατόπεδον καὶ εἰς θέσιν ὥστε νὰ δύναται νὰ τὰ βλέπῃ ὁ πατὴρ ἔστησαν κρατῆρα μεταξὺ τῶν δύο στρατευμάτων· ἔπειτα, λαμβάνοντες τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο, τὰ ἔσφαζον ἄνωθεν τοῦ κρατῆρος καί, ἀφοῦ ἔσφαγῆσαν ὅλα, ἔχυσαν εἰς τὸ αἷμά των ὕδωρ καὶ οἶνον. Πιόντες ἐκ τοῦ κράματος τούτου ὅλοι οἱ ἐπίκουροι συνεπλάκησαν. Μάχης δὲ γενομένης κρατερᾶς καὶ πεσόντων πολλῶν

ἐξ ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν οἱ Αἰγύπτιοι¹.

12. Εἶδον ἐκεῖ θαῦμα μέγα τὸ ὁποῖον μοὶ ἐξήγησαν οἱ ἀπαιτικοί. Τὰ ὁστὰ ἐκείνων οἵτινες ἐκατέρωθεν ἐφρονεῦθησαν ἐν τῇ μάχῃ ἐκείνῃ, κείνται κειχωρισμένα (τὰ τῶν Περσῶν ἀφ' ἐνός, τὰ τῶν Αἰγυπτίων ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν αὐτὴν ἀπόστασιν ἦν εἶχον πρὶν ἔλθωσιν εἰς χεῖρας), καὶ τὰ κρανία τῶν Περσῶν εἶναι τόσον ἀδύνατα ὥστε, ἐὰν θέλῃς νὰ τὰ κτυπήσῃς μὲ ἐν μόνον μικρὸν χαλίον, τὰ διατρύπας· ἐξ ἐναντίας τῶν Αἰγυπτίων εἶναι τόσον σκληρὰ ὥστε δυσκόλως θὰ τὰ συνέτριβες, ἐὰν τὰ ἐκτύπας μὲ μεγάλην πέτραν. Μοὶ εἶπον τὴν αἰτίαν τούτου, καὶ δὲν ἐδυσκολεύθη νὰ τοὺς πιστεύσω· οἱ Αἰγύπτιοι ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἀρχίζουσι νὰ ξυρίζωσι τὴν κεφαλὴν, καὶ τὸ κρανίον των σκληρύνεται ὑπὸ τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἡλίου· ἡ αὐτὴ αἰτία προφυλάττει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ γίνωνται φαλακροί, καὶ τῷ ὄντι οὐδαμοῦ ἀλλαγῆς ὑπάρχουσιν ὀλιγώτεροι φαλακροὶ ἢ εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἰδοὺ λοιπὸν διατὶ τὸ κρανίον των εἶναι τόσον σκληρόν. Τοῦναντίον δὲ τὸ τῶν Περσῶν εἶναι ἀπαλόν, διότι μένουσιν εἰς τὴν σκιὰν ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας καὶ φέρουσιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τιάρας μαλλίνας. Εἶδον ταῦτα ὡς εἶναι καὶ ἔκαμον τὴν παρατήρησιν καὶ εἰς τὴν Πάπρημιν ἐπὶ τῶν ὁστῶν ἐκείνων οἵτινες μετὰ τοῦ Ἀχαιμένου τοῦ υἱοῦ τοῦ Δαρείου ἐφρονεῦθησαν ὑπὸ τοῦ Λίβυος Ἰνάφου.

13. Διασπασθέντες οἱ Αἰγύπτιοι ἔφυγον ἐν ἀταξίᾳ. Ὅτε δὲ ἐκλείσθησαν εἰς τὴν Μέμφιν, ἐπεμψεν εἰς αὐτοὺς ὁ Καμβύσης διὰ τοῦ ποταμοῦ πλοῖον Μυτιληναῖον μὲ κήρυκα Πέρσην διὰ τὰς προτείνας νὰ παραδοθῶσι διὰ συνθήκης. Αὐτοὶ ὅμως, ἅμα εἶδον τὸ πλοῖον εἰσελθὸν εἰς τὴν Μέμφιν, ὤρησαν ὅλοι ἔξω τοῦ τείχους, κατέστρεψαν τὸ πλοῖον, ἐκρεοῦργησαν τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἔφεραν εἰς τὸ τεῖχος. Καὶ οἱ μὲν Αἰγύπτιοι μετὰ ταῦτα πολιορκηθέντες παρεδόθησαν ἐπὶ τέλους, οἱ δὲ γείτονές των Λίβυες, φοβηθέντες μὴ πάθωσι τὰ αὐτὰ, παρεδόθησαν ἀμαχητί, ὑπεσχέθησαν νὰ τελῶσι φόρον καὶ ἐπεμψαν δῶρα. Ἐπίσης καὶ οἱ Κυρηναῖοι καὶ οἱ Βαρκαῖοι, φοβηθέντες ὡς οἱ Λίβυες, ἔπραξαν τὸ αὐτό. Ὁ δὲ Καμβύσης ἐδέχθη μὲν φιλοφρόνως τὰ δῶρα τῶν Λιβύων, κατεφρόνησεν ὁμως τὰ τῶν Κυρηναίων, καθότι ἦσαν κατώτερα, ὡς ἐγὼ φρονῶ. Καὶ τῷ ὄντι οἱ Κυρηναῖοι δὲν ἔπεμψαν εἰμὴ πεντακοσίας μναῖς ἀργυρᾶς. Ὁ Καμβύσης λοιπὸν λαβὼν μὲ τὰς χεῖράς του τὰ νομίσματά των τὰ διέσπειρεν εἰς τὸν στρατὸν.

14. Τὴν δεκάτην ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐκυρίευσεν τὴν Μέμφιν ὁ Καμβύσης ἐκάθισεν πρὸς περιφρόνησιν εἰς τι προάσιον μετ' ἄλλων Αἰγυπτίων τὸν βασιλέα Ψαμμηνίτον βασιλεύσαντα ἐξ μῆνας μό-

1) Τῷ 525 π. Χ.

νον και ἐδοκίμαζε τὴν γενναιότητα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ διὰ τοῦ ἀκολούθου τρόπου. Ἐνδύσας τὴν θυγατέρα του μὲ ἐνδύματα δούλης τὴν ἔπεμψε μὲ στάμνον εἰς τὴν χεῖρα, διὰ νὰ φέρῃ ὕδωρ μετ' αὐτῆς δὲ συναπέστειλε καὶ ἄλλας παρθένους τὰς ὁποίας ἐξελέξατο μεταξὺ τῶν θυγατέρων τῶν πρώτων ἀνδρῶν τοῦ τόπου, ὅλας ἐνδεδυμένας ὡς ἡ θυγάτηρ τοῦ βασιλέως. Ἐνῶ δὲ διήρχοντο πρὸ τῶν πατέρων τῶν κλαίονσαι καὶ βοῶσαι, οἱ μὲν ἐβρόν καὶ ἔκλαιον βλέποντες τὴν ταπεινωσὶν τῶν τέκνων τῶν Ψαμμῆνιτος, μολον- ὅτι εἶδε καὶ ἐγνώρισε τὴν θυγατέρα του, οὐδὲν ἄλλο ἔπραξεν ἢ νὰ ταπεινώσῃ τὰ βλέμματά του πρὸς τὴν γῆν. Ἀφοῦ διήλθον αἱ ὑδροφόροι, ἔπεμψεν ἔπειτα ὁ Καμβύσης τὸν υἱὸν τοῦ Ψαμμῆνι- του μὲ ἄλλους δισχιλίους Αἰγυπτίους, ἔχοντας τὴν αὐτὴν ἡλικίαν, δεδεμένους μὲ σχοινία ἀπὸ τὸν λαιμὸν καὶ χαλινωμένους ἀπὸ τὸ στόμα· τοὺς ἀπῆγον δὲ διὰ νὰ τοὺς θανατώσωσι πρὸς ἐκδίκησιν τῶν Μυτιληναίων οἵτινες ἀπώλοντο εἰς τὴν Μέμφιν αὐτοὶ καὶ τὸ πλοῖόν των. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἀπόφασις τῶν βασιλικῶν δικαστῶν δι' ἕνα ἕκαστον Ἕλληνα νὰ θανατωθῶσι δέκα Αἰγύπτιοι ἐκ τῶν πρώτων. Ὁ Ψαμμῆνιτος εἶδε καὶ τούτους διαβαίνοντας καὶ ἔμα- θεν ὅτι ἀπῆγον καὶ τὸν υἱὸν του διὰ νὰ τὸν θανατώσωσιν· ἐνῶ δὲ οἱ παρακαθήμενοι Αἰγύπτιοι ἔκλαιον καὶ ἐλυποῦντο, αὐτὸς ἔπραξεν ὅ,τι εἶχε πράξει ὅτε διέβη ἡ θυγάτηρ του. Μόλις διέβησαν οἱ νέοι, καὶ ἀνθρωπὸς τις, ὁμοτροπέζος του τρόπον τινά, προσβύ- τερος αὐτοῦ κατὰ τὴν ἡλικίαν, ὅστις, ἀφοῦ ἔχασε τὴν περιουσίαν του καὶ δὲν εἶχε πλέον εὐμὴ ὅ,τι ἔχουσιν οἱ πτωχοί, περιήρχετο ἐπαιτῶν εἰς τὸν στρατόν, συνέβη νὰ διέλθῃ πρὸ τοῦ Ψαμμῆνιτου καὶ τὸν εἰς τὸ προάστιον συγκαθημένων Αἰγυπτίων. Ἄμα τὸν εἶδεν ὁ Ψαμμῆνιτος, ἔκλαυσε πολὺ, ἐκάλεσε τὸν φίλον του ὀνο- μαστὶ καὶ ἐκτύπησε τὴν κεφαλὴν. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ φύλακες οἵτινες εἰδοποιοῦν τὸν Καμβύσην ὅ,τι ἔπραττεν ὁ Ψαμμῆνιτος εἰς ἐκάστην ἕξοδον.

Ἐκπλαγείς ὁ Καμβύσης δι' ὅσα ἤκουσεν ἔπεμψεν ἄγγελον καὶ τὸν ἠρώτησεν ὡς ἀκολούθως. «Ὁ δεσπότης Καμβύσης, ὦ Ψαμμῆνιτε, σὲ ἐρωτᾷ διατί, βλέπων τὴν θυγατέρα σου ταλαιπω- ρουμένην καὶ τὸν υἱὸν σου φερόμενον εἰς θάνατον, οὔτε ἀνεβόη- σας, οὔτε ἔκλαυσας, ἐνῶ ξεναντίας ἐτίμησας ἀνθρώπον πτωχόν, ὅστις, ὡς μανθάνει παρ' ἄλλων, οὐδεμίαν συγγένειαν ἔχει μετὰ σοῦ;». Ταῦτα εἶπεν ὁ ἀπεσταλμένος, ἰδοὺ δὲ τί ἀπεκρίθη ὁ Ψαμ- μῆνιτος: «ὦ υἱὲ τοῦ Κύρου, αἱ ἰδιαί μου δυστυχίαι εἶναι μεγαλύ- τεραι ἢ ὥστε νὰ κλαύσῃ τις, ἡ δυστυχία ὁμῶς τοῦ φίλου μου ἦτο ἀξία δακρύων, διότι ἀπὸ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν εὐδαιμονίαν περι- ἔπεσεν εἰς τὴν ἔνδειαν φθάσας εἰς τὸν οὐδὸν τοῦ γήρατος». Οἱ λόγοι οὗτοι διαβιβασθέντες εἰς τὸν Καμβύσην ἐφάνησαν ὀρθότα- τοι. Προσθέτουσι δὲ οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι ὁ Κροῖσος, ὅστις ἔτυχε νὰ ἀκολουθῇ τὸν Καμβύσην εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐδάκρυσεν καὶ αὐτὸς, ἐδάκρυσαν δὲ καὶ ὅλοι οἱ παρευρεθέντες Πέρσαι. Αὐτὸς δὲ ὁ Καμ-

βύσης ἐκινήθη εἰς οἶκτον καὶ ἀμέσως διέταξε καὶ τὸν υἱὸν του νὰ σώσωσιν ἐξαιρουῦντες αὐτὸν ἀπὸ τοὺς ἄλλους καταδίκους καὶ τὸν Ψαμμῆνιτον νὰ λάβωσιν ἀπὸ τὸ προάστιον καὶ νὰ τὸν φέρωσιν εἰς τὴν οἰκίαν του.

15. Ἄλλὰ τὸν μὲν υἱὸν δὲν εὔρον ζῶντα οἱ ἀπεσταλμένοι, διότι εἶχε κατακοπῆ πρώτος, τὸν δὲ Ψαμμῆνιτον λαβόντες, ἔφερον πρὸς τὸν Καμβύσην ἔνθα τοῦ λοιποῦ διηγεῖτο ἐν πλήρει ἀνέσει. Ἐὰν μάλιστα δὲν τὸν ὑπόπτειον ὅτι ἐροαδιούργει, θὰ ἐλάμβανε πάλιν τὴν διοίκησιν τῶν ὑποθέσεων τῆς Αἰγύπτου ὡς ἐπίτροπος, καθότι οἱ Πέρσαι συνηθίζουσι νὰ τιμῶσι τοὺς υἱοὺς τῶν βασι- λέων, τόσον ὥστε, καὶ ἂν ἀποστατήσωσιν οἱ γονεῖς, ἀποδίδουσιν εἰς τοὺς παῖδας τὴν ἀρχήν. Ὅτι ἔχουσι τὴν συνηθειαν ταύτην δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ πολλῶν παραδειγμάτων καὶ προσέτι ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Λίβυος Ἰναῖρου Θαν- νύραν, ὅστις ἔλαβε πάλιν τὴν ἀρχὴν τὴν ὁποίαν εἶχεν ὁ πατήρ του, καὶ ἐξ ἐκείνου τὸ ὁποῖον συνέβη εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμυρταίου Παύ- σιριν, ὅστις καὶ αὐτὸς ἔλαβε πάλιν τὴν ἀρχὴν τοῦ πατρὸς του. Ἐν τούτοις οὐδεὶς ἔβλαψε τόσον τοὺς Πέρσας ὅσον ὁ Ἰναρος καὶ ὁ Ἀμυρταῖος. Ἄλλ' ὁ Ψαμμῆνιτος, κατὰ μηχανώμενος, ἔλαβε τὸν μισθόν· διότι, φωραθεὶς ἐνῶ ἐζήτει νὰ ἐπαναστατήσῃ τοὺς Αἰγυ- πτίους καὶ βλέπων ὅτι ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Καμβύσου, ἔπιεν αἶμα ταύρου καὶ ἀπέθανεν ἀμέσως. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν ἐτε- λεύτησεν οὗτος.

16. Ὁ δὲ Καμβύσης ἐκ τῆς Μέμφιδος ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν Σάϊν σκοπεύων νὰ πράξῃ ὅσα ἔπραξε· διότι, ἅμα εἰσῆλθεν εἰς τὰ βασίλεια τοῦ Ἀμασίου, ἀμέσως διέταξε νὰ ἐκβάλωσιν ἀπὸ τὸν τά- φον τὸ σῶμα τοῦ Ἀμασίου· τούτου γενομένου διέταξε νὰ τὸ μα- στιγώσωσι, νὰ μαδήσωσι τὰς τρίχας του, νὰ τὸ διαπεράσωσι μὲ κέντρα καὶ νὰ τὸ ὑβρίσωσι μὲ πᾶσαν τιμωρίαν. Ἀφοῦ δὲ οἱ μα- στιγωταὶ ἀπέκαμον ταῦτα πράττοντες (ἐπειδὴ τὸ τεταριχευμένον ἐκείνο σῶμα ἀντεῖχε καὶ δὲν ἀπεσυντίθητο), ἐπρόσταξεν ὁ Καμβύ- σης νὰ τὸ κατακαύσωσι, διατάξας πρᾶγμα ἀνόσιον, καθότι οἱ Πέρ- σαι νομίζουσιν ὅτι τὸ πῦρ εἶναι θεότης καὶ διὰ τοῦτο οὔτε οἱ Πέρ- σαι οὔτε οἱ Αἰγύπτιοι κατ' οὐδένα τρόπον συνηθίζουσι νὰ καιώσι τοὺς νεκρούς, οἱ μὲν Πέρσαι διὰ τὸν ἀνωτέρω λόγον λέγοντες ὅτι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ χορταίνωσι θεὸν μὲ τὸ πτῶμα ἀνθρώπου, οἱ δὲ Αἰγύπτιοι νομίζοντες ὅτι τὸ πῦρ εἶναι θηρίον ζῶν τὸ ὁποῖον καταβιβρώσκει ὅσα τοῦ δίδουν καὶ τὸ ὁποῖον ἀφοῦ χορτασθῆ ἀπο- θνήσκει μετ' ἐκείνου τὸ ὁποῖον κατέφαγε. Δὲν εἶναι δὲ συγγωρη- μένον παρ' αὐτοῖς κατ' οὐδένα τρόπον νὰ δίδουν τὸ πτῶμα εἰς τὰ ζῶα, καὶ διὰ τοῦτο τὸ ταριχεύουν διὰ νὰ μὴ τὸ φάγωσιν οἱ σκώ- ληκες, ἐὰν ταφῆ. Βεβαιοῦσιν ὁμῶς οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι ὁ ταῦτα πα- θὼν δὲν ἦτο ὁ Ἀμασις, ἀλλ' ἄλλος τις Αἰγύπτιος, ἔχων τὸ αὐτὸ ἀνάστημα μὲ τὸν Ἀμασιν, τὸν ὁποῖον κακοποιοῦντες οἱ Πέρσαι ἐνόμιζον ὅτι ἐκακοποιοῦν τὸν Ἀμασιν. Κατ' αὐτοὺς ὁ Ἀμασις

μαθῶν ἔκ τινος χρησιμοῦ τί ἔμελλε νά τῷ συμβῆ μετὰ θάνατον καί θέλων νά ἀποφύγῃ τὰ ἀπειλούμενα διέταξε νά θάψουν πλησίον τῆς θύρας, ἐντός τοῦ ἰδίου τάφου, τὸν μαστιγωθέντα ἐκείνον ἄνθρωπον, τὸ δὲ ἰδικόν του σώμα παρήγγειλεν εἰς τὸν υἱόν του νά ἀποθέσῃ εἰς τὸ μᾶλλον σκοτεινὸν μέρος τοῦ τάφου. Αἱ παραγγελίαι ὁμῶς αὐταὶ τοῦ Ἀμάσιος περὶ τῆς ταφῆς καὶ τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου δὲν μοι φαίνονται ἀληθεῖς, ἀλλ' ἀπλῶς οἱ Αἰγύπτιοι ἔπλασαν αὐτὰς διὰ νά καλύψουν τὴν γενομένην ἀτιμίαν.

17. Κατόπιν ὁ Καμβύσης ἐσχεδίασε τρεῖς ἐκστρατείας κατὰ τῶν Καρχηδονίων, κατὰ τῶν Ἀμμωνίων καὶ κατὰ τῶν μακροβίων Αἰθιόπων οἱ ὁποῖοι κατοικοῦσι τὰ νότια παραθαλάσσια τῆς Λιβύης. Τοῦτο σκοπὸν ἔχων ἀπεφάσισε νά ἐτοιμάσῃ στόλον κατὰ τῶν πρώτων, νά προσβάλλῃ τοὺς δευτέρους διὰ ξηρᾶς μετὰ στρατὸν ἐκλεκτόν, καὶ νά πέμψῃ πρῶτον κατασκόπους εἰς τοὺς Αἰθίοπας διὰ νά ἴδωσι τὴν λεγομένην ἡλίου τράπεζαν, ἐὰν ὑπῆρχεν ἀληθῶς, καὶ νά κατασκοπεύσωσι τὰ ἄλλα πράγματα, προφασιζόμενοι ὅτι μετέβησαν ἐκεῖ διὰ νά προσφέρωσι δῶρα εἰς τὸν βασιλέα.

18. Ἡ δὲ τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιαύτη τις λέγεται ὅτι εἶναι. Ὑπάρχει λιβάδιον εἰς προάστιόν τι πλήρες κρεάτων ἐξημεμένων πάντων τῶν τετραπόδων. Εἰς τοῦτο τὸ λιβάδιον τὴν μὲν νύκτα μεταφέρουσι τὰ κρέατα ἐκεῖνοι εἰς οὓς εἶναι ἀνατεθειμένη ἡ φροντίς αὕτη, λαμβάνοντες παρὰ τῶν πολιτῶν τὸ ἀναλογεῖν εἰς ἕκαστον μερίδιον, τὴν δὲ ἡμέραν ἔρχεται ὅστις θέλει καὶ τρώγει· οἱ ἐγγῶριοι ὁμῶς λέγουσιν ὅτι ἀναδίδει ταῦτα ἕκαστοτε ἡ γῆ. Καὶ ἡ μὲν καλουμένη τράπεζα τοῦ ἡλίου τοιαύτη λέγεται ὅτι εἶναι.

19. Ὁ δὲ Καμβύσης, ὅμα ἀπεφάσισε νά πέμψῃ τοὺς κατασκόπους, ἔφερεν ἕκ τῆς Ἐλεφαντίνης Ἴχθυοφάγους γινώσκοντας τὴν Αἰθιοπικὴν γλῶσσαν. Ἐνῶ δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι μετέβησαν νά μεταφέρωσιν αὐτούς, διέταξε τὸν ναυτικὸν στρατὸν νά πλεύσῃ κατὰ τῆς Καρχηδόνας. Οἱ Φοίνικες ὁμῶς ἠρνήθησαν νά πράξωσι τοῦτο, λέγοντες ὅτι εἶναι συνδεμένοι διὰ μεγάλων ὀρκῶν καὶ ὅτι ἤθελεν εἶσθαι ἀνόσιον νά ἐκστρατεύσωσι κατὰ τῶν ἰδίων τῶν ἀπογόνων. Ἀποχωρησάντων τῶν Φοινίκων, οἱ λοιποὶ δὲν ἤρκουν διὰ νὰ πολεμήσωσι, καὶ τοιουτοτρόπως οἱ Καρχηδόνιοι διέφυγον τὸν ζυγὸν τῶν Περσῶν. Ὁ Καμβύσης δὲ ἔκρινε πρέπον νά ἐξαναγκάσῃ τοὺς Φοίνικας, καθότι ἐκουσίως ἐδόθησαν εἰς τοὺς Πέρσας καὶ ὅλος ὁ ναυτικὸς στρατὸς ἐξηρτάτο ἀπὸ αὐτούς. Καὶ οἱ Κύπριοι δὲ δοθέντες εἰς τοὺς Πέρσας ἐστράτευσαν κατὰ τῆς Αἰγύπτου.

20. Ἀφοῦ ἔφθασαν οἱ Ἴχθυοφάγοι ἕκ τῆς Ἐλεφαντίνης εἰς τὸν Καμβύσην, τοὺς ἔπεμψεν οὗτος εἰς τὴν Αἰθιοπικὴν παραγγέλλας τὸ ὤφειλον νά εἰπωσι, καὶ φέροντες δῶρα, ἔνδυμα πορφυροῦν, περιδέριον στρεπτόν ἕκ χρυσοῦ, βραχιόλια, ἀλαβάστρινον ἀγγεῖον μετὰ μύρρα καὶ κάδον μετὰ οἶνον φοινίκων. Οἱ Αἰθίοπες δὲ οὗτοι πρὸς τοὺς ὁποίους ἔπεμψε τὰ δῶρα ὁ Καμβύσης, λέγον-

ται ὅτι εἶναι μέγιστοι καὶ ὄραιότατοι πάντων τῶν ἀνθρώπων. Ἔχουσι δὲ, ὡς λέγεται, ἔθιμα διάφορα τῶν ἄλλων χωρῶν, καὶ ἰδίως τὸ ἀκόλουθον ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴν τοῦ βασιλέως. Ἐκείνου ἕκ τῶν ἀστῶν, τὸν ὁποῖον κρίνουσιν ὅτι ὑπερβαίνει τοὺς ἄλλους κατὰ τὸ ὕψος καὶ ὅτι ἡ δυνάμεις του εἶναι ἀνάλογος μετὰ τὸ ὕψος του, αὐτὸν ἐκλέγουσιν ὡς βασιλέα των.

21. Εἰς τοὺτους λοιπὸν τοὺς ἀνθρώπους ὅτε ἦλθον οἱ Ἴχθυοφάγοι, ἔδωκαν τὰ δῶρα εἰς τὸν βασιλέα λέγοντες ταῦτα· «Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν Καμβύσης, θέλων νά εἶναι φίλος καὶ ξένος σου, ἔπεμψεν ἡμᾶς νά ὁμιλήσωμεν μετὰ σοῦ καὶ σοὶ προσφέρει τὰ δῶρα ταῦτα τὰ ὁποῖα ἠὐχαριστεῖτο πολὺ ὁ ἴδιος νά μεταχειρίζεται». Ἀλλ' ὁ Αἰθίοψ, ἐνοήσας ὅτι ἦλθον ὡς κατάσκοποι, τοῖς ἀπεκρίθη· «Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν δὲν σᾶς ἔπεμψε νά μοῦ φέρετε δῶρα ἐπιθυμῶν τὴν φιλίαν μου, καὶ δὲν λέγετε τὴν ἀλήθειαν. Ὁ σκοπὸς σας εἶναι νά κατασκοπεύσετε τὸ βασιλείον μου, καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν εἶναι δίκαιος. Τῷόντι, ἐὰν ἦτο τοιοῦτος, δὲν θὰ ἐπεθύμει ἄλλας χώρας πλὴν τῆς ἰδικῆς του καὶ δὲν θὰ ὑπεδούλωνεν ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ποτὲ δὲν τὸν ἠδίκησαν. Τώρα φέρετε πρὸς αὐτὸν τὸ τόξον τοῦτο καὶ ἐπαναλάβετε τοὺς λόγους τούτους· «Ὁ βασιλεὺς τῶν Αἰθιόπων συμβουλεύει τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν, ὅταν οἱ Πέρσαι δυνηθῶσι νά τείνουν εὐκόλως τόξα τοιοῦτου μέθους, τότε νά στρατεύσῃ κατὰ τῶν μακροβίων Αἰθιόπων μετὰ στρατὸν περισσότερον· μέχρι τότε ὁμῶς ἄς γνωρίζῃ χάριν εἰς τοὺς θεοὺς ὅτι δὲν ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν Αἰθιόπων τὴν ἰδέαν νά ἐνώσωσι καὶ ἄλλην γῆν πλησίον τῆς ἰδικῆς των».

22. Ταῦτα εἰπὼν καὶ χαλαρώσας τὸ τόξον τὸ ἔδωκεν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους· ἔπειτα λαβὼν τὸ πορφυροῦν ἔνδυμα ἠρώτησε τί ἦτο καὶ πῶς κατεσκευάσθη. Ὅτε εἶπον οἱ Ἴχθυοφάγοι τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς πορφύρας καὶ τῆς βαφῆς, ἀπεκρίθη· «Καὶ τὰ ἐνδύματά σας εἶναι δολερά ὡς εἶσθε καὶ σεις δολεροί». Κατόπιν τοὺς ἠρώτησε περὶ τοῦ περιδεραιίου καὶ τῶν βραχιολίων. Ἐνῶ δὲ ἐξήγουν οἱ Ἴχθυοφάγοι τὰ στολίδια ἐκεῖνα, ὁ βασιλεὺς γελάσας καὶ νομίσας ὅτι ἦσαν δεσμὰ τοῖς εἶπεν ὅτι οἱ Αἰθίοπες εἶχον δεσμὰ δυνατώτερα. Ἡ τρίτη ἐρώτησις αὐτοῦ ἦτο περὶ τῆς μύρρας, καὶ, ὅτε τῷ ἐξήγησαν τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν χρῆσιν αὐτῆς, τοῖς ἐπανέλαβε τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπε περὶ τῶν ἐνδυμάτων. Τέλος ἔφθασεν εἰς τὸν οἶνον, ἔμαθε τὸν τρόπον πῶς ἐγίνετο, καὶ εὐχαριστηθεὶς ἀπὸ τὸ ποτόν τοῦτο ἠρώτησε τί ἔτρωγεν ὁ βασιλεὺς καὶ πόσον χρόνον τὸ πολὺ ζῆ εἰς Πέρσης. Ἐκείνοι τῷ εἶπον ὅτι ὁ βασιλεὺς ἐτρωγεν ἄρτον, τῷ ἐξήγησαν τὴν φύσιν τοῦ σίτου καὶ προσέθησαν ὅτι εἰς τὴν Περσίαν τὸ μακρότατον πλήρωμα τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἔτη ὀγδοήκοντα. «Δὲν ἐκπλήττομαι λοιπὸν, εἶπεν ὁ Αἰθίοψ, ἀν τοιαύτην τρώγοντες κόπρον ζῶσι τόσον ὀλίγα ἔτη· ἀλλ' οὔτε τόσα δὲν θὰ ἔζων, ἐὰν δὲν τοὺς ἐκράτει

τὸ ποτὸν ἐκεῖνο». Ταῦτα λέγων ἐνόει τὸν οἶνον, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο συμφώνει ὅτι οἱ Πέρσαι ἦσαν ἀνώτεροι.

23. Ὅτε δὲ οἱ Ἰχθυοφάγοι ἠρώτησαν καὶ αὐτοὶ τὸν βασιλέα περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς διαίτης τῶν Αἰθιοπῶν, τοῖς εἶπεν ὅτι οἱ πλείότεροι φθάνουσι τὰ ἑκατὸν εἰκοσιν ἔτη καὶ τινες ὑπερβαίνουν αὐτά, καὶ ὅτι ἢ μὲν τροφή των ἦτο κρέατα βραστά, τὸ δὲ ποτὸν αὐτῶν γάλα. Καί, ἐπειδὴ οἱ κατάσκοποι ἐφαίνοντο ἀπορῶντες ὡς πρὸς τὰ ἔτη, τοὺς ὠδήγησεν εἰς κρήνην ἐκ τῆς ὁποίας, ἀφοῦ ἐλούσθησαν, ἐξῆλθον λιπαροὶ ὡς ἂν ἦτο ἀπὸ ἔλαιον· ἀνεδίδετο δὲ ἐξ αὐτῆς εὐωδία τις ἴων. Τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης εἶναι τόσον ἐλαφρὸν ὥστε κατὰ τὰ λεγόμενα τῶν παρατηρησάντων οὐδὲν δύναται νὰ ἐπιπλεύσῃ ἐπ' αὐτοῦ, οὔτε ξύλον οὔτε ὅσα εἶναι ἐλαφρότερα τῶν ξύλων, ἀλλ' ὅλα χωροῦσιν εἰς τὸν βυθόν. Ἐὰν τὸ ὕδωρ τοῦτο εἶναι ἀληθῶς ὡς τὸ λέγουσιν οἱ Αἰθίοπες, ἴσως εἶναι μακρόβιοι διότι μεταχειρίζονται αὐτὸ πάντοτε. Ἀπὸ τῆς κρήνης ἔφερον τοὺς ἀπεσταλμένους εἰς δεσμοτήριον ἀνδρῶν καὶ ὅπου πάντες ἦσαν δεμένοι μὲ πέδας χρυσαῖς. Εἶναι δὲ εἰς τοὺς Αἰθίοπας τούτους σπανιώτατον καὶ πολυτιμώτατον πάντων τῶν μετάλλων ὁ χαλκός. Θεωρήσαντες δὲ καὶ τὸ δεσμοτήριον εἶδον ἔπειτα καὶ τὴν τοῦ ἡλίου λεγομένην τράπεζαν.

24. Μετὰ ταύτην τελευταίον ἐθεώρησαν τοὺς τάφους οἵτινες, ὡς λέγεται, κατασκευάζονται ἐκ κρυστάλλου ὡς ἀκολούθως. Ἀφοῦ ξηρᾶνουν τὸ πῶμα, εἴτε κατὰ τὸν τρόπον τῶν Αἰγυπτίων εἴτε ἄλλως πως, τὸ περικαλύπτουν μὲ γύφον καὶ τὸ ζωγραφίζον, ἀποτυπῶντες, ὅσον τὸ δυνατόν, τοὺς χαρακτῆρας τοῦ ἀποθανόντος. Τὸ περικλείουν ἔπειτα ἐντὸς στήλης κρυσταλλίνης, τὴν ὁποίαν κοιλαίνουν· ἢ τοιαύτη δὲ ὕλη εἶναι ἄφθογος εἰς αὐτοὺς καὶ εὐκόλως ἐξορύσσεται· ὑπάρχων δὲ εἰς τὸ μέσον τῆς στήλης ὁ νεκρὸς διαφαίνεται χωρὶς νὰ ἀποφέρῃ οὐδεμίαν κακὴν ὁσμὴν οὐδὲ ἄλλο ἀηδές, καὶ φαίνονται ὅλα τὰ μέλη αὐτοῦ ἀπαράλλακτα ὡς ἦσαν. Οἱ πλησιέστατοι συγγενεὶς φυλάττουν τὴν στήλην ἐπὶ ἕν ἔτος εἰς τὴν οἰκίαν των, προσφέροντες εἰς αὐτὴν ἀπαρχὰς ὄλων τῶν πραγμάτων καὶ κάμνοντες θυσίας· μετὰ δὲ ταῦτα μεταφέρουν αὐτὴν εἰς τοὺς τάφους τῆς πόλεως.

25. Θεωρήσαντες ὅλα ταῦτα οἱ κατάσκοποι ἀνεχώρησαν ὀπίσω. Ὅτε δὲ τὰ ἀνέφερον, ὀργισθεὶς ὁ Καμβύσης, ἐξεστράτευσεν ἀμέσως ἐπὶ τοὺς Αἰθίοπας, οὔτε προμήθειαν τροφίμων παραγγείλας οὔτε σκεφθεὶς ὅτι ἔμελλε νὰ μεταβῆ εἰς τὴν μᾶλλον μεμακροσμένην χώραν τῆς γῆς, ἀλλ' ἀνεχώρησεν ἅμα ἤκουσε τοὺς Ἰχθυοφάγους ὡς τρελλός, ὡς ἀσύνετος, διατάξας τοὺς εἰς τὴν Αἴγυπτον Ἕλληνας νὰ μείνωσιν ἐκεῖ καὶ λαβῶν μεθ' ἑαυτοῦ ὅλον τὸν πεζὸν στρατόν. Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὰς Θήβας, ἀπέσπασεν ἀπὸ τὸν στρατὸν πεντήκοντα περίπου χιλιάδας ἀνδρας καὶ τοὺς ἐπρόσταξε νὰ ἔξανδραποδίσωσι τοὺς Ἀμμωνίους, καὶ ἔπειτα νὰ καύσωσι τὸ μαντεῖον τοῦ Διός. Αὐτὸς δὲ, μετὰ τοῦ ὑπολοίπου στρατοῦ, ἐξηκο-

λούθησε νὰ προχωρῇ πρὸς τὴν Αἰθιοπίαν. Ἀλλὰ πρὶν ἢ ὁ στρατὸς διανύσῃ τὸ πέμπτον τῆς ὁδοῦ ἐξηγλήθησαν ὅσα τροφίμα εἶχον φέροι μεθ' ἑαυτῶν· μετὰ τὰ τροφίμα δὲ ἔλειψαν τὰ ὑποζύγια, διότι τὰ ἔφαγον. Ἐὰν ὁ Καμβύσης, ἰδὼν αὐτά, ἤλασσε γνώμην καὶ ἐπανάφερον ὀπίσω τὰ στρατεύματα, ἤθελεν εἶσθαι φρόνιμος ἄνθρωπος, μὲ ὄλον τὸ πρῶτον σφάλμα του· καταφρονῶν ὅμως πάντα ταῦτα ἐχώρει πάντοτε εἰς τὰ πρόσω. Οἱ δὲ στρατιῶται, ἐφ' ὅσον μὲν εὐρισκόν τι νὰ ἀνασπῶσιν ἐκ τῆς γῆς, ἔζων τρεφόμενοι μὲ χόρτα· φθιάσαντες ὅμως εἰς τὰ ἀμμόδη μέρη ἔστειρήθησαν καὶ τῆς προσφυγῆς αὐτῆς· τότε τινὲς ἐξ αὐτῶν ἔπραξαν ἔργον ἀποτρόπαιον. Ῥίπτοντες κλήρον μεταξύ των ἔτρωγον ἕνα εἰς τοὺς δέκα. Ὁ βασιλεὺς τὸ ἔμαθε καὶ ἐφοβήθη μήπως τοὺς ἴδη νὰ καταφαγοῦσιν μεταξύ των ὅλοι· παραιτηθεὶς λοιπὸν τῆς ἐναντίον τῶν Αἰθιοπῶν ἐκστρατείας ἐπέστρεψεν ὀπίσω καὶ ἔφθασεν εἰς τὰς Θήβας, ἀφοῦ ἀπώλεσε πολλοὺς τοῦ στρατοῦ. Ἐκ τῶν Θηβῶν κατέβη εἰς τὴν Μέμφιν καὶ ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Ἕλληνας νὰ ἀποπλεύσουν. Τοιαύτην ἔκβασιν εἶχεν ἢ κατὰ τῶν Αἰθιοπῶν ἐκστρατεία.

26. Ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες ἐστάλησαν κατὰ τῶν Ἀμμωνίων, ἀφοῦ ἐξῆλθον ἀπὸ τὰς Θήβας, ἔλαβον ὀδηγούς καὶ ἔφθασαν, ὡς εἶναι θετικῶς γνωστὸν, δι' ἀμμόδους ἐρήμου εἰς τὴν πόλιν Ὅασιν τὴν ὁποίαν κατοικοῦσι Σάμιοι ἐκ τῆς φυλῆς τῆς λεγομένης Αἰσχρονίας. Ὁ τόπος οὗτος ἀπέχει ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς Θήβας, καλεῖται δὲ ἑλληνιστὶ Μακάρων νῆσος. Μέχρις αὐτοῦ τοῦ τόπου λέγουσιν ὅτι ἔφθασεν ὁ στρατός, πέραν δὲ, ἐκτὸς τῶν Ἀμμωνίων καὶ ἐκείνων ὅσοι ἤκουσαν τοὺς Ἀμμωνίους, κανεὶς ἄλλος δὲν δύναται νὰ εἴπῃ τι περὶ αὐτῶν, διότι οὐδ' ἐπέστρεψαν ὀπίσω. Λέγουσι δὲ οἱ Ἀμμωνιοὶ τὰ ἀκόλουθα· ἀφοῦ ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Ὅασεως πορευόμενοι ἐναντίον των διὰ γῆς ἀμμάδους, ἔφθασαν εἰς τὸν ἤμισιν περίπου δρόμον μεταξύ αὐτῶν καὶ τῆς Ὅασεως· ἐκεῖ δὲ, ἐνῶ ἐστάθησαν διὰ νὰ γευματίσουν, ἰσχυρὸς καὶ παράδοξος νότος πνεύσας ἐναντίον αὐτῶν ἀνήγειρε τοσοῦτους σωρούς ἄμμου ὥστε τοὺς ἐκάλυψε, καὶ διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἔγιναν ἄφαντοι. Καὶ οἱ μὲν Ἀμμωνιοὶ ταῦτα λέγουσιν ὅτι συνέβησαν εἰς τὸν στρατὸν ἐκεῖνον.

27. Ὅτε δὲ ἔφθασεν ὁ Καμβύσης εἰς τὴν Μέμφιν, ἐφάνη εἰς τοὺς Αἰγυπτίους ὁ Ἄπις, τὸν ὁποῖον οἱ Ἕλληνες καλοῦσιν Ἐπαφρον. Εἰς τὴν περίστασιν λοιπὸν ταύτην ὅλοι ἐφόρουν τὰ κάλλιστα αὐτῶν ἐνδύματα καὶ ἐπανηγύριζον. Ὁ βασιλεὺς τοὺς εἶδε καὶ νομίσας ὅτι ἔχαιρον διὰ τὰς δυστυχίας του προσεκάλεσε τοὺς ἀρχοντας τῆς πόλεως. Ὅτε δὲ ἐπαρουσιάσθησαν ἐνώπιόν του τοὺς ἠρώτησε διατί, ὅτε προηγουμένως ἦτο εἰς τὴν Μέμφιν, οἱ Αἰγύπτιοι δὲν ἔπραξαν τοιοῦτό τι, ἀλλ' ἐξέλεξαν τὴν στιγμήν καθ' ἣν ἐπέστρεψεν, ἀφοῦ ἀπώλεσε τὸ πλείστον μέρος τοῦ στρατοῦ του. Ἐκεῖνοι δὲ τῷ εἶπον ὅτι ἐφάνη εἰς αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐκεῖνος ὅστις

σπανίως συνηθίζει νὰ ἐμφανίζεται, καὶ ὅτι, ὅταν ἐμφανίζεται, ὅλοι οἱ Αἰγύπτιοι χαίροντες τελοῦν ἑορτήν. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Καμβύσης εἶπεν ὅτι ψεύδονται, καὶ ὡς ψεύστας τοὺς ἐτιμώρησε μὲ θάνατον.

28. Φονεύσας δὲ τούτους ἐκάλεσεν ἔπειτα τοὺς ἱερεῖς. Ἐπειδὴ δὲ ἔλεγον οἱ ἱερεῖς τὰ αὐτά, «Θέλω, εἶπε, νὰ βεβαιωθῶ ἂν θεὸς χειροήθης ἦλθεν εἰς τοὺς Αἰγυπτίους»· ταῦτα εἰπὼν διέταξε νὰ τῷ φέρωσι τὸν Ἄπιν ἐκεῖνον, καὶ οἱ ἱερεῖς ἐξῆλθον διὰ νὰ τὸν φέρωσιν. Ὁ δὲ Ἄπιν ἢ Ἐπαφος εἶναι μόσχος γεννώμενος ἐκ βοῦς ἥτις μετὰ ταῦτα δὲν ἔμπορεῖ πλέον νὰ συλλάβῃ. Οἱ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὅτι καταβαίνει ἐπ' αὐτῆς σέλας ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἐκ τοῦ σέλαος τούτου συλλαμβάνει τὸν Ἄπιν. Ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος, ὁ Ἄπιν καλούμενος, τὰ ἀκόλουθα σημεῖα· μέλας ὢν ἐπὶ μὲν τοῦ μετώπου ἔχει λευκὸν τετράγωνον, ἐπὶ δὲ τῶν νώτων τὸ ὁμοίωμα αὐτοῦ, εἰς δὲ τὴν οὐρὰν τρίχας διπλὰς, ὑπὸ τὴν γλῶσσαν δὲ κύνθαρρον.

29. Ἄμα ἔφερον οἱ ἱερεῖς τὸν Ἄπιν, ὁ Καμβύσης, ὡς εἰδὼν κατελήφθη ὑπὸ τρέλλας, ἔσυρε τὸ ἐγχειρίδιον, καὶ θέλων νὰ πληγώσῃ τὸν Ἄπιν εἰς τὴν κοιλίαν ἐπλήρωσεν αὐτὸν εἰς τὸν μηρόν. Γελάσας δὲ εἶπε πρὸς τοὺς ἱερεῖς· «Ὁ ἀνόητοι κεφαλαί, γίνονται τοιοῦτοι θεοὶ ἔχοντες σῶμα καὶ σάρκα, αἰσθανόμενοι τὰ κτυπήματα τοῦ σιδήρου; Ὁ θεὸς οὗτος εἶναι τρόντι ἄξιος τῶν Αἰγυπτίων. Δὲν θὰ χαρῆτε ὅμως ὅτι μὲ ἐπεριπαίξατε». Ταῦτα εἰπὼν διέταξεν ἐκείνους εἰς τοὺς ὁποίους ἦσαν ἀνατεθειμένα τὰ τοιαῦτα ἔργα νὰ μαστιγώσῃ τοὺς ἱερεῖς καὶ νὰ φονεύσωσι τοὺς ἄλλους Αἰγυπτίους ὅσους ἤθελεν εὐρεῖ πανηγυρίζοντας. Οὕτω λοιπὸν διελύθη ἡ ἑορτὴ τῶν Αἰγυπτίων καὶ οἱ ἱερεῖς ἐμαστιγώθησαν, ὁ δὲ Ἄπιν, πληγωμένος εἰς τὸν μηρόν, ἀπέθανεν εἰς τὸν ναὸν ὅπου ἔκειτο. Καὶ αὐτὸν μὲν ἀποθανόντα ἐκ τοῦ τραύματος ἔθαψαν οἱ ἱερεῖς κρυφίως ἀπὸ τὸν Καμβύσην.

30. Ὁ δὲ Καμβύσης, ὡς λέγουσιν οἱ Αἰγύπτιοι, ἔνεκα τοῦ ἀδικήματος τούτου, παρεφρόνησεν ἀμέσως, μολοντί καὶ πρότερον δὲν εἶχε τὰς φρένας του. Καὶ πρῶτον μὲν κακὸν ἐπραξε θανατώσας τὸν Σμέρδιν, ἀδελφόν του ἐκ τοῦ αὐτοῦ πατρὸς καὶ τῆς αὐτῆς μητρός. Τὸν Σμέρδιν τοῦτον εἶχεν ἀποπέμψει ἐκ τῆς Αἰγύπτου εἰς τὴν Περσίαν ὑπὸ φθόνου, καθότι αὐτὸς μόνος ἀπὸ ὄλων τοὺς Πέρσας ἐτάνυσε μὲ δύο δακτύλους τὸ τόξον τῶν Αἰθιοπῶν τὸ κομισθὲν ὑπὸ τῶν Ἰχθυοφάγων ἐκ τῶν ἄλλων δὲ Περσῶν κανεῖς δὲν ἠδυνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Σμέρδινος εἶδεν ὁ Καμβύσης εἰς τὸν ὕπνον του τὸ ἔξης ὄνειρον· τῷ ἐφάνη ὅτι ἤρχετο ἀπεσταλμένος ἐκ τῆς Περσίας διὰ νὰ τῷ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ὁ Σμέρδιν, καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, ἠγγίξε μὲ τὴν κεφαλὴν του τὸν οὐρανό. Ἐνεκα τοῦ ὄνειρου τούτου φοβηθεὶς μήπως ὁ ἀδελφός του τὸν φονεύσῃ καὶ λάβῃ τὸ βασίλειον του πέμπει εἰς τὴν Περσίαν τὸν Πρηξάσπην,

ὁ ὁποῖος ἦτο ἐξ ὄλων τῶν Περσῶν ὁ μᾶλλον πιστὸς εἰς αὐτόν, μὲ τὴν διαταγὴν νὰ τὸν φονεύσῃ. Φθάσας δὲ ὁ Πρηξάσπης εἰς τὰ Σούσα ἐφόνευσε τὸν Σμέρδιν, ὡς μὲν λέγουσιν τινες, ἐξαγαγὼν αὐτὸν εἰς κνήγιον, ὡς λέγουσι δὲ ἄλλοι, πνίξας αὐτόν εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

31. Αὐτὸ λέγουσιν ὅτι ὑπῆρξε τὸ πρῶτον κακὸν τὸ ὁποῖον ἐπραξεν ὁ Καμβύσης, δευτέρον δὲ ἐφόνευσε τὴν ἀδελφὴν του ἥτις τὸν ἠκολούθει εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν ὁμοίαν εἶχε γυναῖκα, μολοντί ἦτο ἀδελφὴ του ἐκ πατρὸς καὶ μητρός. Ἴδου δὲ πῶς τὴν ἐνυμφεύθη· πρότερον δὲν ὑπῆρχεν αὐτῇ ἡ συνήθεια, νὰ λαμβάνωσιν οἱ Πέρσαι γυναῖκας τὰς ἀδελφὰς των. Ἄλλ' ὁ Καμβύσης ἐρασθεὶς μιᾶς τῶν ἀδελφῶν του ἠθέλησε νὰ τὴν νυμφευθῇ, καὶ, ἐπειδὴ δὲν τὸ ἐπέτροπεν ἡ συνήθεια, συνεκάλεσε τοὺς βασιλικούς δικαστὰς καὶ τοὺς ἠρώτησεν ἂν ὑπῆρχε νόμος ἐπιτρέπων εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὸ ἠθέλε νὰ νυμφευεῖται τὴν ἀδελφὴν του. Οἱ βασιλικοὶ δικασταὶ εἶναι ἄνδρες ἐκλεκτοὶ μεταξὺ τῶν Περσῶν, ἔξασκουσι δὲ τὰ καθήκοντά των ἰσοβίως, ἐκτὸς εἰδὼν ὑποπέσωσιν εἰς ἀδικίαν τινά· δικάζουσι τὰς ὑποθέσεις τῶν πολιτῶν καὶ εἶναι οἱ διεσπασμένοι τῶν πατρίων νόμων, καὶ ὅλα τὰ ζητήματα εἰς αὐτοὺς ὑποβάλλονται. Εἰς ἐκεῖνο δὲ τὸ ὅποιοι τοῖς προέτινεν ὁ Καμβύσης ἀπεκρίθησαν δικαίως καὶ συνετώς· εἶπον ὅτι δὲν εὐρισκόν μὲν νόμον ἐπιτρέποντα εἰς τὸν ἀδελφὸν νὰ λαμβάνῃ γυναῖκα τὴν ἀδελφὴν, ἀλλ' ὅτι ἐγνωρίζον ἕνα ἄλλον συγχωροῦντα εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει. Τοιοῦτοτρόπως ὁ φόβος τοῦ Καμβύσου δὲν τοὺς παρέσυρε νὰ καταλύσωσι νόμον τὸν ὁποῖον δὲν ἠδύναντο νὰ ὑπερασπίσωσι χωρὶς νὰ ἐκθέσωσι τὴν ζωὴν των, ἀλλ' εὗρον ἄλλον, σύμφωνον μὲ τὴν θέλησιν τοῦ βασιλέως. Ἐνυμφεύθη λοιπὸν ὁ Καμβύσης ἐκείνην τὴν ὁμοίαν ἡγάπα· μετ' ὀλίγον δὲ ἐνυμφεύθη ἄλλην ἀδελφὴν του καὶ ἐκ τούτων ἐφόνευσε τὴν νεωτέραν ἢ ὁμοίαν ἠκολούθει αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

32. Διηγοῦνται δὲ κατὰ δύο τρόπους τὸν θάνατον αὐτῆς, καθὼς καὶ τὸν τοῦ Σμέρδινος. Οἱ Ἕλληνες λέγουσιν ὅτι ὁ Καμβύσης καὶ ἡ γυνὴ του ἔβλεπον ποτὲ σκύμνον λέοντος πολεμοῦντα μὲ ἕνα μικρὸν σκύλλον· ἐπειδὴ δὲ ἐνίκηθη ὁ μικρὸς σκύλλος, ὁ ἄλλος μικρὸς σκύλλος, ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, θραύσας τὴν ἄλυσόν του ἔδραμεν εἰς βοήθειαν, ὥστε ἐνωθέντες οἱ δύο μικροὶ σκύλλοι ἐνίκησαν τὸν λεοντιδέα. Καὶ ὁ μὲν Καμβύσης ἐτέρπετο εἰς τὸ θέαμα τοῦτο, ἀλλ' ἡ γυνὴ του, καθημένη πλησίον του, ἐδάκρυε. Παρατήρησε τοῦτο ὁ Καμβύσης καὶ τὴν ἠρώτησε διατί ἐδάκρυε. «Δακρύω, εἶπεν ἐκείνη, ἰδοῦσα τὸν μικρὸν τοῦτον σκύλλον ὅτι ἐβοήθησε τὸν ἀδελφόν του καὶ ἐνθυμηθεῖσα τὸν Σμέρδιν ὅστις δὲν εἶχε κανένα νὰ τὸν βοηθήσῃ». Οἱ Ἕλληνες προσθέτουσι ὅτι ἔνεκα τῶν λόγων τούτων ἡ γυνὴ ἐθανατώθη ἀπὸ τὸν Καμβύσην. Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι λέγουσι ὅτι, ἐνῶ ἐκάθηντο εἰς τὴν τράπεζαν, ἡ γυνὴ ἔλαβε θρίδα·

κα (μαρούλι), τὴν ἀπεφύλλισε καὶ εἶπεν εἰς τὸν σύζυγόν της· «Ποία εἶναι ὠραιότερα θριδαῖς, ἢ ἔχουσα φύλλα ἢ ἢ μὴ ἔχουσα;». «Ἡ ἔχουσα φύλλα», ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· «ὦ! ἐπανελάβεν ἐκεῖνη, ἢ γυμνωμένη αὕτη θριδαῖς εἶναι ἢ εἰκὼν τῆς οἰκίας τοῦ Κύρου τὴν ὁποῖαν σὺ ἀπεγύμνωσας». Θυμώσας δὲ ὁ Καμβύσης τὴν ἐλάκτισεν εἰς τὴν κοιλίαν, ἐνῶ ἦτο ἔγκυος, ὥστε ἀποβαλοῦσα ἀπέθανεν.

33. Ταῦτα ἔπραξεν ὁ Καμβύσης πρὸς τοὺς συγγενεῖς του ἐξ αἰτίας μανίας ἣτις τοῦ ἐπῆλθεν εἴτε ἐνεκα τοῦ Ἄπιος, εἴτε ἐνεκα ἄλλης τινὸς αἰτίας· τόσον πολλαὶ εἶναι αἱ συμφοραὶ αἱ καταλαμβάνουσαι τοὺς ἀνθρώπους. Λέγουσιν ἄλλως τε καὶ ὅτι ὁ Καμβύσης ἐκ γενετῆς εἶχε μεγάλην νόσον, τὴν ὁποῖαν τινὲς ὀνομάζουσιν ἱερὰν νόσον¹· ὥστε, ἐπειδὴ τὸ σῶμα ἔπασχεν ὑπὸ τοιαύτης μεγάλης νόσου, δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ ἦσαν βεβλαμμέναι καὶ αἱ φρένες.

34. Μεταβαίνω εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἡ μανία του τὸν ὤθησε νὰ πράξῃ ἐναντίον τῶν ἄλλων Περσῶν. Λέγουσιν ὅτι εἶπεν εἰς τὸν Πρηξάσπην τὸν ὁποῖον ἔτιμα πολὺ (αὐτὸς ἦτο ὁ φέρων τὰς ἀγγελίας του, ὁ δὲ υἱὸς του ἦτο οἰνοχόος τοῦ Καμβύσου, τιμῆ καὶ αὕτη ὄχι μικρά), «ὦ Πρηξάσπες, ποῖον τινα μὲ νομίζον οἱ Πέρσαι καὶ τί λέγονν περὶ ἐμοῦ;».—Βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ὁ Πρηξάσπης, κατὰ μὲν τὰ ἄλλα πάντα μεγάλως ἐπαίνεσαι, λέγουσιν ὅμως ὅτι εἶσαι καθ' ὑπερβολὴν ἐκδοτος εἰς τὸν οἶνον». Καὶ ὁ μὲν Πρηξάσπης ταῦτα ἔλεγε περὶ τῶν Περσῶν, ὁ δὲ Καμβύσης ὀργισθεὶς ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς· «Τώρα οἱ Πέρσαι θὰ λέγουν βεβαίως ὅτι ἐκδοτος ὢν εἰς τὸν οἶνον παραφρονῶ καὶ δὲν ἔχω πλέον τὸν νοῦν μου. Ἄρα οἱ πρότεροι λόγοι ἰων δὲν ἦσαν ἀληθεῖς». Τρόντι² πρότερον ἐνῶ ἐκάθητό ποτε περὶ αὐτὸν οἱ Πέρσαι καὶ ὁ Κροῖσος, τοὺς ἠρώτησεν ὁ Καμβύσης τί ἀνθρώπος τοῖς ἐφαίνετο παραβαλλόμενος μὲ τὸν πατέρα του Κύρον, ἐκεῖνοι δὲ τῷ ἀπεκρίθησαν ὅτι ἦτο καλλίτερος τοῦ πατρὸς, ἀφροῦ ἦτο κύριος οὐ μόνον ὅσων ἦτο ἐκεῖνος ἀκόχος, ἀλλὰ προσαπέκτησε καὶ τὴν Αἴγυπτον καὶ τὴν θάλασσαν. Καὶ οἱ μὲν Πέρσαι ταῦτα εἶπον, ὁ δὲ Κροῖσος, εἰς ὃν ἀπῆρσεν ἢ κρίσις αὕτη, εἶπε πρὸς τὸν Καμβύσην ταῦτα· «Εἰς ἐμὲ ὅμως, υἱὲ τοῦ Κύρου, δὲν φαίνεσαι ὅμοιος μὲ τὸν πατέρα σου, διότι δὲν ἔχεις ἀκόμη υἶόν τοιοῦτον οἶον ἐκεῖνος μᾶς ἄφησε». Ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης ηὔχαριστήθη καὶ ἐπήνεσε τὴν κρίσιν τοῦ Κροῖσου.

35. Ταῦτα λοιπὸν ἐνθυμούμενος ὁ Καμβύσης εἶπε μετ' ὀργῆς πρὸς τὸν Πρηξάσπην· «Πληροφόρησον ἀμέσως ὁ ἴδιος ἂν οἱ Πέρσαι εἶπον τὴν ἀλήθειαν, ἢ ἂν αὐτοὶ παραφρονοῦν λέγοντες ταῦτα. Ἴδέ, σκοπεύω τὸν υἱόν σου ὅστις ἴσταται ὀρθιος εἰς τὰ

1). Ἡ ἐπιληψία.

πρόθυρα τῆς οἰκίας· ἐὰν τὸν ἐπιτύχω εἰς τὸ μέσον τῆς καρδίας, οἱ Πέρσαι θὰ φανοῦν ὅτι μωρολογοῦν· ἐὰν δὲ ἀποτύχω, θὰ εἶναι φανερόν ὅτι οἱ Πέρσαι λέγουν ἀληθῆ καὶ ὅτι ἐγὼ εἶμαι παράφρων». Ταῦτα εἰπὼν ἐτάνυσε τὸ τόξον καὶ ἐκτύπησε τὸ παιδίον, ἀφροῦ δὲ τοῦτο ἔπεσε, διέταξε νὰ τὸ στίσει καὶ νὰ ἐξετάσουν τὴν πληγὴν. Καὶ ἐπειδὴ τὸ βέλος εὐρέθη ἐμπληγμένον εἰς τὴν καρδίαν, εἶπε πρὸς τὸν πατέρα γελῶν καὶ περιχαρῆς γενόμενος· «Πρηξάσπες, βλέπεις καλῶς ὅτι δὲν εἶμαι τρολλὸς καὶ ὅτι οἱ Πέρσαι εἶναι παράφρονες· τώρα ἀποκρίσιν, εἶδες ποτέ σου ἀνθρώπον νὰ τοξεύῃ τόσον εὐστόχως;». Ὁ Πρηξάσπης εἶδεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος ἐκεῖνος ἦτο ἔξω φρενῶν, καὶ φοβούμενος δι' ἑαυτόν, «Δέσποτα, εἶπε, νομίζω ὅτι θεὸς δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ σκοπεύῃ με τὴν εὐστόχων». Ταῦτα ἔπραξε τότε· ἄλλοτε δὲ συλλαβὸν ἀνευ εὐλόγου αἰτίας δώδεκα Πέρσας, πρῶτον ἐπίσης βαθμοῦ, τοὺς ἐθάψε ζῶντας μὲ τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω.

36. Ὅτε ταῦτα ἔπραττεν, ἐνόμισε καθῆκόν του ὁ Κροῖσος ὁ Λυδὸς νὰ τὸν νουθετήσῃ διὰ τῶν ἀκολουθῶν λόγων· «ὦ βασιλεῦ, μὴ ἀφήνεσαι ὀλοτελῶς εἰς τὴν ὀρμὴν τῆς νεότητος καὶ τοῦ θυμοῦ, ἀλλὰ κράτει καὶ μετρίαιζε σεαυτόν· εἶναι ὀφείμιον πρᾶγμα νὰ ἔχη τὴν σύνεσιν, καὶ σοφὸν νὰ εἶναι προβλεπτικός. Σὺ θανατώνεις ἀνθρώπους συμπολίτας σου, τοὺς ὁποίους συλλαμβάνεις ἀνευ εὐλογοφανοῦς αἰτίας, φονεῖς δὲ καὶ τὰ τέκνα αὐτῶν. Ἐὰν ἐξακολυθῆσῃς οὕτω, πρόσθε μὴπως οἱ Πέρσαι ἐπαναστατήσουν ἐναντίον σου. Ὁ πατήρ σου Κύρος μοὶ παρήγγειλε πολλά, νὰ σὲ νουθετῶ καὶ νὰ σοὶ λέγω ὅτι νομίζω ὀφείμιον διὰ σέ». Καὶ ὁ μὲν Κροῖσος ὑπὸ εὐμενείας κινούμενος συνεβούλευε ταῦτα, ὁ δὲ τῷ ἀπεκρίνετο ὡς ἀκολουθῶς· «Πῶς τολμᾶς νὰ μὲ συμβουλευῆς σὺ ὅστις τόσον καλῶς ἐκυβέρνησας τὸ βασιλείον σου καὶ τόσον καλῶς παρεκίνησας τὸν πατέρα μου νὰ διαβῇ τὸν Ἄραξην ποταμὸν καὶ νὰ βαδίσῃ κατὰ τῶν Μασσαγετῶν, ἐνῶ ἐκεῖνοι ἠθέλον νὰ ἔλθωσιν ἐναντίον τῆς χώρας μας! Καὶ ἐνῶ οὕτω κατέστρεψες σεαυτόν, διευθύνας κακῶς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος σου, συγχρόνως κατέστρεψες τὸν Κύρον, ἐπειδὴ σὲ ἤκουσεν. Ἀλλὰ δὲν θὰ χαρῆς δι' αὐτό, διότι πρὸ πολλοῦ ἐζήτην πρόφασιν διὰ νὰ σὲ ἀφανίσω». Ταῦτα εἰπὼν ἔλαβε τὸ τόξον του διὰ νὰ τοξεύσῃ αὐτόν, ἀλλ' ὁ Κροῖσος ἀναπηδήσας ἔφυγε ταχέως. Ἴδων ὁ Καμβύσης ὅτι δὲν ἠδύνατο πλέον νὰ τὸν τοξεύσῃ διέταξε τοὺς ὑπηρέτας του νὰ τὸν συλλάβωσι καὶ νὰ τὸν φονεύσωσιν. Οἱ ὑπῆρται γνωρίζοντες τὰς ἔξεις αὐτοῦ ἔκρυψαν τὸν Κροῖσον μὲ τὸν ἐξῆς συλλογισμόν· ἐὰν μὲν ὁ Καμβύσης μεταμεληθῇ καὶ ζητήσῃ τὸν Κροῖσον, νὰ παρουσιάσῃ αὐτόν καὶ νὰ λάβῃ δῶρα ὡς φεισθέντες τῆς ζωῆς αὐτοῦ· ἐὰν δὲ μίτη μεταμεληθῇ μίτη τὸν ποθήσῃ, τότε νὰ τὸν φονεύσῃ. Τρόντι ὁ Καμβύσης δὲν ἐβράδυνε νὰ ποθήσῃ τὸν Κροῖσον, καὶ οἱ θεράποντες ἰδόντες τοῦτο τῷ εἶπον ὅτι ἔζη. Ὁ δὲ Καμβύσης εἶπεν ὅτι ἔχαιρε μὲν διὰ τὴν σωτηρίαν του, ἀλλ' ὅτι

ἐκείνοι οἵτινες ἀνέλαβον νὰ τὸν σώσωσι δὲν ἔπρεπε νὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι καὶ ὅτι θὰ θανατωθῶσι. Τοῦτο καὶ ἔπραξε.

37. Πολλὰ λοιπὸν τοιαῦτα ἔπραττε κατὰ τῶν Περσῶν καὶ τῶν συμμαχῶν ὁ μαινώμενος Καμβύσης. Ἐνόσφ διεμένον εἰς τὴν Μέμφιν, ἤνοιγεν ἀρχαίους τάφους καὶ παρετήρει τούτους νεκρούς. Πρὸς τούτοις εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἐκάγχασεν ἰδὼν τὸ ἄγαλμα, διότι ἦτο ὁμοιότατον μὲ τοὺς Παταίικους τοὺς ὀλοίους οἱ Φοίνικες θέτουσιν εἰς τὰς πρόφας τῶν τριήρων. Δι' ὅποιον δὲν τοὺς εἶδεν ἐγὼ θὰ εἶπω τί αὐτοὶ εἶναι· οἱ Πάταικοι εἶναι ὁμοιώματα ἀνδρῶν πυγμαίων. Εἰσῆλθεν ἐπίσης εἰς τὸν ναὸν τῶν Καβείρων, ὅπου κανεῖς, πλὴν τοῦ ἱερέως, δὲν ἔχει δικαίωμα νὰ εἰσέρχεται, καὶ ἔκασε τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, ἀφοῦ τὰ ἐχλεύασεν. Εἶναι δὲ καὶ αὐτὰ ὅμοια μὲ τὰ τοῦ Ἡφαίστου, καὶ λέγεται ὅτι οἱ Κάβειροι εἶναι υἱοὶ τοῦ θεοῦ τούτου.

38. Ἐξ ὅλων λοιπὸν βλέπω ὅτι ὁ Καμβύσης εἶχε περιπέσει εἰς μεγάλην μανίαν· ἄλλως πῶς ἤθελε τολμήσει νὰ σκόπητῃ τὰ ἔθιμα καὶ τὰ ἱερὰ πράγματα; διότι, ἐὰν τις ἐπρότεινεν εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς νὰ ἐκλέξωσι τοὺς καλλίστους ἐκ πάντων τῶν νόμων, ἕκαστος λαὸς καλῶς σκεφθεὶς ἤθελεν ἐκλέξει τοὺς ἰδικούς του· τόσον ὁ καθεὶς νομίζει ὅτι οἱ νόμοι του εἶναι ἀνώτεροι τῶν ἄλλων νόμων. Τούτου ἕνεκα λοιπὸν λέγω ὅτι οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ σκόπητῃ τὰ τοιαῦτα παρὰ ὅποιος παραφρονεῖ. Εἶναι δὲ εὐκόλον νὰ κρίνῃ τις ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ὅτι τοιαύτη εἶναι ἡ γνώμη τῶν ἀνθρώπων διὰ τὰ ἔθιμά των· εἰς ἓν μόνον θὰ ἀρκεσθῶ. Ὁ Δαρεῖος, ἐπὶ τῆς βασιλείας του, καλέσας τοὺς εἰς τὴν Περσίαν εὐρισκομένους Ἕλληνας, τοὺς ἠρώτησε ποίαν πληρωμὴν ἤθελον διὰ νὰ τρώγωσι τοὺς πατέρας των ἀποθνήσκοντας· οἱ δὲ Ἕλληνες ἀπεκρίθησαν ὅτι κατ' οὐδένα τρόπον συγκατετίθεντο νὰ πράξωσι τοῦτο. Ἐπειτα ὁ Δαρεῖος ἐκάλεσε τοὺς Ἰνδοὺς τοὺς καλουμένους Καλατίας, οἵτινες τρώγουσι τοὺς γονεῖς των, καὶ τοὺς ἠρώτησεν ὁμοίως παρόντων τῶν Ἑλλήνων καὶ μανθανόντων τὰ λεγόμενα διὰ διερμηνέως τί ἐξήτουν διὰ νὰ καίωσι τοὺς ἀποθνήσκοντας γονεῖς των· ἐκεῖνοι δὲ ἀναβοήσαντες τὸν παρεκάλεσαν νὰ μὴ βλασφημῇ. Τοιαῦτα εἶναι τὰ νόμιμα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὀρθῶς νομίζω εἶπεν ὁ Πίνδαρος ὅτι τὸ ἔθιμον εἶναι βασιλεὺς ὅλων.

39. Ὅτε ὁ Καμβύσης ἐξεστράτευε κατὰ τῆς Αἰγύπτου, οἱ Λακεδαιμόνιοι συγχρόνως ἐξεστράτευον κατὰ τῆς Σάμου καὶ τοῦ Πολυκράτους, υἱοῦ τοῦ Αἰάκου, ὅστις εἶχε γίνεи κύριος τῆς νήσου ταύτης ἐπαναστατήσας αὐτήν. Καὶ πρῶτον μὲν διήρουν εἰς τρία μέρη καὶ τὴν ἐμοιράσθη μὲ τοὺς ἀδελφούς του Παντάγοντον καὶ Συλοσῶντα· ἕτερον δὲ φονεύσας τὸν πρῶτον καὶ διώξας τὸν νεώτερον Συλοσῶντα κατέλαβεν ὅλην τὴν Σάμον. Ἀφοῦ δὲ κατέλαβεν αὐτὴν συνέδεσε συμμαχίαν μὲ τὸν βασιλέα τῆς Αἰγύπτου Ἀμασιν, πέμψας δῶρα καὶ δεχθεὶς παρ' αὐτοῦ ἄλλα. Ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἡ δύναμις τοῦ Πολυκράτους ἠῤῥῆξε καὶ διεφημίζετο

εἰς ὅλην τὴν Ἰωνίαν καὶ τὴν ἄλλην Ἑλλάδα, διότι ὅπου διήθηνε τὰ στρατεύματά του τὰ πάντα ἐπετύγγανον. Εἶχεν ἑκατὸν πεντηκοντόρους καὶ χιλίους τοξότας, ἐλεηλάτει δὲ ὅλους ἄνευ ἐξαιρέσεως «διότι, ἔλεγε, περισσότερον θὰ φανῶ εὐάρεστος εἰς ἓνα φίλον ἐὰν τοῦ ἀποδώσω ὅσα τοῦ ἦρπασα, ἢ νὰ μὴ λάβω παρ' αὐτοῦ τίποτε ἐξ ἀρχῆς». Ἐκυρίευσεν λοιπὸν πολλὰς νήσους καὶ πολλὰς πόλεις τῆς ἠπείρου. Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοὺς Λεσβίους, βοηθήσαντας τοὺς Μιλησίους πανστρατιᾷ, τοὺς ἐνίκησεν εἰς ναυμαχίαν καὶ τοὺς ἠχμαλώτευσεν. Αὐτοὶ εἶναι οἱ κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν των σκῆψαντες τὴν τάφρον περὶ τὸ τεῖχος τῆς Σάμου.

40. Ὁ Ἀμασιν δὲν ἠγνόει τὴν μεγάλην εὐτυχίαν τοῦ Πολυκράτους καὶ ἀνησύχως ἔβλεπεν αὐτήν· καί, ἐπειδὴ αὕτη ἔβαινε ἀδιακόπως αὐξάνουσα, ἔγραψεν ἐπιστολὴν καὶ διεβίβασε τὰ ἀκόλουθα εἰς τὴν Σάμον· «Ὁ Ἀμασιν πρὸς τὸν Πολυκράτη λέγει τὰ ἑξῆς. Εἶναι εὐχάριστον νὰ μανθάνῃ τις ὅτι ὁ φίλος καὶ σύμμαχος του εὐτυχεῖ ἢ μεγάλη ὅμως εὐτυχία σου δὲν μοῦ ἀρέσκει, διότι ἤξεύρω ὅτι τὸ θεῖον εἶναι φθονερόν. Δι' ἐμὲ καὶ δι' ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀγαπῶ εὐχομαι εἰς τινα μὲν πράγματα εὐτυχίαν, εἰς τινα δὲ ἀποτυχίαν, καὶ προτιμῶ βίον παρεχόμενον μὲ τὰς ἐναλλαγὰς ταύτας ἢ διαρκῆ εὐτυχίαν. Τῶντι ποτὲ δὲν ἤκουσα κανένα ἀνθρώπου, ὅστις εὐτυχῶν κατὰ πάντα νὰ μὴ ἐτελείωσεν τὸν βίον κακῶς. Σὺ λοιπὸν σήμερον ἄκουσε καὶ ἀκολούθησε τὴν συμβουλὴν ταύτην διὰ τὴν παρούσαν εὐτυχίαν σου. Ζήτησε τί ἔχεις πολυτιμώτατον, τοῦ ὁποίου ἡ στέρησις ἤθελε σὲ λυπήσει κατ' ὑπερβολήν· ὄψιπε τὸ πρᾶγμα τοῦτο ὥστε νὰ μὴ ἀναφανῇ πλέον μετὰ τῶν ἀνθρώπων, καί, ἐὰν μετὰ ταῦτα αἰ εὐτυχία σου ἐξακολουθήσῃ σταθερῶς χωρὶς νὰ διακόπτεται ἐναλλάξ ὑπὸ δυστυχῶν, ἐπανάλαβε τὴν δοκιμὴν καὶ κάμνε χρῆσιν τοῦ θεραπευτικοῦ μέσου τὸν ὁποῖον σοῦ ὑπαγορεύω».

41. Ἀναγνώσας ὁ Πολυκράτης τὴν ἐπιστολὴν ἐνόησεν ὅτι ὁ Ἀμασιν καλῶς τὸν συνεβούλευεν· ἐζήτησε λοιπὸν νὰ εὕρῃ ποῖον ἀπὸ τὰ τιμαλῆ τῶν πράγματα ἐὰν ἔχανε θὰ ἐλυπεῖτο ἢ ψυχῇ του ὑπερβολικά. Ἀφοῦ δὲ ἐσκέφθη καλῶς, εὗρε τὸ ἀκόλουθον· εἶχε χρυσοδεμένην σφραγίδα ἐκ λίθου σμαράγδου, ἔργον τοῦ Σαμίου Θεοδώρου, υἱοῦ τοῦ Τηλεκλέους. Κρίνας δὲ ὅτι αὐτὴν τὴν σφραγίδα ἔπρεπε νὰ χύσῃ ἔπραξε τὰ ἑξῆς. Ἡτοίμασε πεντηκόντορον καὶ εἰσελθὼν εἰς αὐτὴν μετ' ἄλλων ἀνδρῶν διέταξε νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὸ πέλαγος· ἀφοῦ δὲ ἐμακρύνθη τῆς νήσου, ἐξέβαλε τὸ δακτύλιον καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ ὅλων τῶν συμπλωτῶν τὸ ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν. Τοῦτο ποιήσας καὶ ἐπιστρέψας εἰς τὴν οἰκίαν του ἠσθάνθη λύπην διὰ τὴν συμφορὰν.

42. Μετὰ πέντε ὅμως ἢ ἕξ ἡμέρας συνέβη εἰς τὸν Πολυκράτη τὸ ἑξῆς· Κάποιος ἄλιεὺς συλλαβὼν ἰχθὺν μέγαν καὶ ὠραῖον ἔκρινε καλὸν νὰ τὸν προσφέρει εἰς τὸν Πολυκράτη. Κρατῶν λοιπὸν αὐτὸν ἦλθεν εἰς τὴν θύραν τοῦ Πολυκράτους καὶ ἐξῆτει νὰ

είσαρχθῆ εἰς τὴν οἰκίαν· εἰσχωρήσας δὲ ἔδωκε τὸν ἰχθὺν εἰς τὸν Πολυκράτη καὶ τῷ εἶπεν· «ὦ βασιλεῦ, συλλαβὸν τοιοῦτον ἰχθύν, δὲν ἐνέκρινα νὰ τὸν φέρω εἰς τὴν ἀγοράν, μολοντί ζῶ ἐκ τῆς ἐργασίας τῶν χειρῶν μου, ἀλλὰ μοὶ ἐφάνη ἄξιός σου καὶ τοῦ βαθμοῦ σου· σοὶ τὸν ἔφερα λοιπὸν καὶ σὲ παρακαλῶ νὰ τὸν δεχθῆς». Εὐχαριστηθεὶς ὁ Πολυκράτης ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς· «Βεβαίως ἐπραξες καλὰ, καὶ διπλῆ σου ὀφείλεται χάρις διὰ τοὺς λόγους καὶ συγχρόνως διὰ τὸ δῶρον· καλοῦμεν δὲ καὶ σὲ εἰς τὸ δεῖπνον». Καὶ ὁ μὲν ἀλιεὺς ὑπερηφανευόμενος διὰ τὴν τιμὴν ταύτην εἰσηλθὲν εἰς τὰ δωμάτια, οἱ δὲ θεράποντες ἀνοίξαντες τὸν ἰχθύν εὔρον εἰς τὴν κοιλίαν αὐτοῦ τὸ δακτυλίδιον τοῦ Πολυκράτους, καὶ ἀναγνωρίσαντες αὐτὸ τὸ ἔλαβον ἀμέσως καὶ τὸ ἔφεραν χαίροντες εἰς τὸν Πολυκράτη. Δίδοντες δὲ αὐτὸ ἔλεγον μὲ ποῖον τρόπον τὸ εὔρον. Τότε ὁ Πολυκράτης ἐνόησας ὅτι τὸ πρᾶγμα ἦτο ὑπερφυσικὸν ἐγραψεν ὅλα ὅσα ἐπραξε, ποίαν ἐκβασιν ἔσχον, καὶ τελειώσας τὴν ἐπιστολὴν ἔστειλεν αὐτὴν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

43. Ἀναγνώσας δὲ ὁ Ἄμασις τὴν ἐκ μέρους τοῦ Πολυκράτους ἐλθοῦσαν ἐπιστολὴν ἔκρινεν ὅτι ἀδύνατον εἶναι εἰς ἀνθρωπὸν νὰ ἀποτρέψῃ ἀπὸ ἄλλον ἀνθρώπου τὰς μελλούσας νὰ ἐπισκήψουν ἐπάνω του δυστυχίας καὶ ὅτι ὁ φίλος του δὲν ἔμελλε νὰ ἔχῃ εὐτυχὲς τέλος, ἀφοῦ τοσοῦτον τὸν εὐνοεῖ ἡ τύχη ὥστε νὰ ἐπανενυρίσκῃ ὅ,τι εἶχε θεληματικῶς χάσῃ. Ἐπεμψε λοιπὸν εἰς τὴν Σάμον κήρυκα διὰ νὰ τοῦ εἴπῃ ὅτι διαλύει τὴν μεταξύ των συμμαχίαν. Ἐπραξε δὲ τοῦτο διότι ἐφοβήθη μήπως συμβῆ μεγάλη τις δυστυχία εἰς τὸν Πολυκράτη καὶ λυπηθῆ ὡς λυπεῖται τις προκειμένου περὶ συμμαχίου.

44. Κατὰ τοῦ Πολυκράτους τούτου εὐρισκομένου εἰς εὐημερίαν κατὰ πάντα ἐξεστράτευσαν οἱ Λακεδαιμόνιοι παρακληθέντες ὑπὸ τῶν Σαμίων, οἵτινες ἔκτισαν βραδύτερον τὴν ἐν Κρήτῃ Κυδωνίαν. Προηγουμένως ὁ Πολυκράτης εἶχε πέμψει πρὸς τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου Καμβύσην, ἐνασχολούμενον τότε εἰς τὸ νὰ συναθροίσῃ στρατὸν κατὰ τῆς Αἰγύπτου, καὶ τὸν παρεκάλει νὰ στείλῃ εἰς Σάμον καὶ ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ στρατόν. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Καμβύσης προθύμως ἐπέμψεν εἰς τὴν Σάμον καὶ παρεκάλει τὸν Πολυκράτη νὰ τῷ πέμψῃ ναυτικὸν στρατὸν διὰ τὴν κατὰ τῆς Αἰγύπτου ἐκστρατείαν. Ὁ δὲ Πολυκράτης ἐκλέξας μεταξὺ τῶν πολιτῶν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ὑπὸ πτενευ κλίνοντας πρὸς ἐπανάστασιν τοὺς ἀπέστειλε μὲ τεσσαράκοντα τριήρεις, συνιστῶν εἰς τὸν Καμβύσην νὰ μὴ τοὺς ἀποστείλῃ ὀπίσω ποτέ.

45. Τινὲς δὲ λέγουσιν ὅτι οἱ ἀποπεμφθέντες Σάμιοι ὑπὸ τοῦ Πολυκράτους δὲν ἔφθασαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἀλλ' ὅτι διασπεφθέντες ἐν τῇ νήσῳ Καρπάθῳ ἀπεφάσισαν ὅλοι ἐκ συμφώνου νὰ μὴ προχωρήσουν περαιτέρω. Κατ' ἄλλους ἅμα ἔφθασαν εἰς τὴν Αἴγυπτον, καίπερ ἐπιτηρούμενοι, ἔφυγον· ἐνῶ δὲ ἐπλησίαζον εἰς τὴν Σάμον, ὁ Πολυκράτης τοὺς ἀπήνησε μὲ πλοῖα καὶ τοὺς ἐπο-

λέμησε· νικήσαντες ὅμως οἱ καταβαίνοντες ἀπέβησαν εἰς τὴν νῆσον καὶ πεζομαχήσαντες ἐνίκηθησαν, καὶ τοιουτοτρόπως ἔπλευσαν πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ τινες λέγοντες ὅτι ὁ Πολυκράτης ἐνίκηθη ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐπιστρεφόντων ἐξ Αἰγύπτου· ἀλλ' ἡ ἀξίωσις αὐτῶν δὲν μοὶ φαίνεται ὀρθή, διότι τότε δὲν εἶχον ἀνάγκην νὰ ἐπικαλεσθῶν τοὺς Λακεδαιμονίους, ἐὰν αὐτοὶ ἦσαν ἀρετὰ ἰσχυροὶ ὥστε νὰ νικήσουν τὸν Πολυκράτη. Πῶς ἄλλως νὰ πιστευσῶμεν ὅτι ἐκεῖνος ὅστις εἶχεν ἐπικουρούς καὶ μισθωτοὺς καὶ τοξότας ἰδικούς του, ἦτο δυνατὸν νὰ νικηθῆ ὑπὸ τῶν ἐπιστρεφόντων Σαμίων, οἵτινες ἦσαν ὀλίγοι; Ἐκτὸς τούτου ὁ Πολυκράτης συναθροίσας εἰς τοὺς νεωσοίκους τὰς γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα τῶν πολιτῶν τοὺς ὁποίους εἶχεν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν του ἦτο ἔτοιμος νὰ τὰς καύσῃ ὁμοῦ μὲ τοὺς νεωσοίκους, ἐὰν τυχὸν οἱ πολῖται οὗτοι ἐφαίνοντο διατεθειμένοι νὰ τὸν προδώσουν χάριν τῶν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπιστρεφόντων.

46. Ὅτε δὲ οἱ διωχθέντες ὑπὸ τοῦ Πολυκράτους Σάμιοι ἔφθασαν εἰς τὴν Σπάρτην, παρουσιασθέντες εἰς τοὺς ἄρχοντας ἔλεγον πολλά, καὶ ὅτι ἦσαν εἰς μεγάλην ἀνάγκην. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι εἰς τὴν πρώτην ἀκρόασιν ἀπεκρίθησαν ὅτι ἐλησμόνησαν τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου καὶ δὲν ἐνόησαν τὸ τέλος. Ὅθεν οἱ Σάμιοι παρουσιάσθησαν καὶ ἐκ δευτέρου, τὴν φορὰν δὲ ταύτην ἦσαν συντομώτεροι· ἠκέσθησαν νὰ δείξουν σάκκον κενὸν καὶ νὰ εἴπουν ὅτι ὁ σάκκος ἔχει ἀνάγκην ἀλεύρου. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τοῖς ἀπεκρίθησαν πάλιν ὅτι ἡ λέξις σάκκος ἦτο πλεονάζουσα, ἐνέκριναν ὅμως νὰ τοὺς βοηθήσωσιν.

47. Μετὰ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι παρασκευασθέντες ἐξεστράτευσαν κατὰ τῆς Σάμου· ὡς μὲν οἱ Σάμιοι λέγουν, ἔνεκα εὐγνωμοσύνης πρὸς αὐτούς, οἵτινες πρότερον τοὺς εἶχον βοηθήσει μὲ πλοῖα ἐναντίον τῶν Μεσσηνίων· ὡς δὲ λέγουν οἱ Λακεδαιμόνιοι, οὐχὶ τόσον διὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς ἐν ἀνάγκῃ Σαμίους, ὅσον διὰ νὰ τιμωρήσουν τὴν κλοπὴν τοῦ πεμφθέντος πρὸς τὸν Κροῖσον κρατήρος καὶ τοῦ θῶρακος, τὸν ὁποῖον τοῖς εἶχε πέμψει δῶρον ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ἄμασις διότι ἐν ἔτος πρὸ τοῦ κρατήρος οἱ Σάμιοι ἐλήστευσαν θῶρακα λινοῦν, ὅστις εἶχε διαφόρους μορφὰς ὑφασμένους ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἦτο ποιητὴς μὲ χρυσοῦν καὶ μαλλίων ἐκ δένδρου¹, οὕτως ὥστε ἕκαστον τῶν νημάτων του καθίστα αὐτὸν ἀξιοθαύμαστον, ἕκαστον δὲ νῆμα, μολοντί λεπτόν, περιεῖχεν ἄλλα τριακόσια ἐξήκοντα νήματα διακρινόμενα κάλλιστα. Ἀπαράλλακτος εἶναι ὁ ἄλλος τὸν ὁποῖον ὁ Ἄμασις ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ἀθηναίαν τῆς Λίνδου.

48. Συνέπραξαν δὲ καὶ οἱ Κορίνθιοι μετὰ προθυμίας εἰς τὴν ἐπιχείρησιν τῆς ἐκστρατείας ταύτης κατὰ τῆς Σάμου· διότι κατὰ

1). Βάμβακος.

τὴν προγενεστέραν γενεὰν συγχρόνως μὲ τὴν ἀρπαγὴν τοῦ κρα-
τῆρος εἶχον ὑποστῆ ὕβριν τινὰ ἐκ μέρους τῶν Σαμίων. Ὁ υἱὸς
τοῦ Κυψέλου Περιάνδρος ἔπεμψεν εἰς Σάρδεις πρὸς τὸν Ἀλυάτ-
την τριακοσίους νεανίας, υἱοὺς τῶν πρώτων τῆς Κερκυρας, διὰ
νὰ τοὺς εὐνοχίσουν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ μεταφέροντες αὐτοὺς Κορίν-
θιοι προσήγγισαν εἰς τὴν Σάμον, μαθόντες οἱ Σάμιοι πρὸς τίνα
σκοπὸν ἦγοντο οἱ παῖδες ἐκεῖνοι εἰς τὰς Σάρδεις, πρῶτον μὲν
τοὺς ἐσυμβούλευσαν νὰ καταφύγουν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀρτέμιδος,
ἔπειτα δὲ ἀνέλαβον τὴν ὑπεράσπισιν των καὶ δὲν ἄφηρον ν' ἀπο-
σπάσουν τοὺς ἱκέτας ἀπὸ τὸ ἱερόν· τέλος, ἐπειδὴ οἱ Κορίνθιοι ἠμ-
πόδιζον νὰ δώσῃ τις τροφὴν εἰς τοὺς παῖδας, οἱ Σάμιοι ἐσύστη-
σαν ἑορτὴν τὴν ὁποίαν καὶ σήμερον ἀκόμη τελοῦσιν ἀπαρράλλ-
κτως. Ἀμα ἐπήρχετο ἡ νύξ, ἔφ' ὅσον χρόνον οἱ παῖδες ἦσαν ἱκέ-
ται, συνεκρότουν χοροὺς ἐκ παρθένων καὶ νέων, καὶ διαρκούντων
τῶν χορῶν οἱ πολῖται παρηγγέλλοντο νὰ φέρουν εἰς τὸν ναὸν
πλακούντια ἐκ μέλιτος καὶ σησάμου, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀρπάζοντες οἱ
παῖδες τῶν Κερκυραίων ἐτρέφοντο. Καὶ τοῦτο ἐξηκολούθησε μέ-
χρις οὗ οἱ Κορίνθιοι φύλακες ἀνεχώρησαν ἀφήσαντες τοὺς παῖ-
δας, τοὺς ὁποίους ἔπειτα οἱ Σάμιοι ἐπανάφερον εἰς τὴν Κέρκυραν.

49. Ἐὰν μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Περιάνδρου οἱ Κερκυραῖοι
ἐφιλιώνοντο μὲ τοὺς Κορινθίους, ἠδύναντο οἱ Κορίνθιοι νὰ μὴ
συμπράξουν εἰς τὴν κατὰ τῆς Σάμου ἐκστρατεῖαν ταύτην. Τότε
ὁμως, ὡς πάντοτε ἀφ' ὅπου ἀπόμισαν τὴν Κέρκυραν, εἶχον με-
ταξύ των διαφορὰς. Οἱ Κορίνθιοι λοιπὸν ἐμνησκάζουν κατὰ
τῶν Σαμίων, θεωροῦντες ἄλλως ὅτι, ἐὰν ὁ Περιάνδρος ἔπεμψεν
εἰς τὰς Σάρδεις διὰ νὰ εὐνοχίσῃ τοὺς παῖδας τῶν πρώτων Κερ-
κυραίων, ἔπραξε τοῦτο πρὸς ἐκδίκησιν, διότι πρῶτοι οἱ Κερκυ-
ραῖοι τὸν ὕβριαν προάξαντες προᾶξιν κακοήθη.

50. Ὅτε ὁ Περιάνδρος ἐφόνησε τὴν γυναῖκά του Μελίσσαν,
εἰς τὴν συμβᾶσαν δυστυχίαν προσετέθη καὶ ἄλλη δυστυχία, ἡ ἐξῆς.
Εἶχεν ἐκ τῆς Μελίσσης δύο υἱούς, τὸν μὲν δεκαεξαετῆ, τὸν δὲ
δεκαοκταετῆ. Τούτους ὁ πρὸς μητρὸς πάλλος των Προκλῆς, βα-
σιλεὺς τῆς Ἐλιδάουρου, προσεκάλεσε πλησίον του καὶ τοὺς ἐπερι-
ποιεῖτο ὅπως ἔπρεπε, καθότι ἦσαν υἱοὶ τῆς θυγατρὸς του. Ὅτε
δὲ τοὺς ἀπέπεμψε, τοῖς εἶπεν· «ὦ παῖδες, ἠξέσχετε ἀρὰ γε ποῖος
ἐφόνησε τὴν μητέρα σας;». Ὁ λόγος οὗτος εἰς μὲν τὸν πρεσβύ-
τερον οὐδεμίαν ἐπροξένησεν ἐντύπωσιν, ἀλλ' ὁ νεώτερος, ὅστις
ἐκαλεῖτο Λυκόφρων, τόσον ἐλυπήθη ἀκούσας, ὥστε ἐπιστρέψας
εἰς Κόρινθον οὔτε ἔχειρέτισε τὸν φονέα τῆς μητρὸς του Περιάν-
δρον, οὔτε ἀπεκρίνετο πρὸς αὐτὸν ὁμιλοῦντα, οὔτε τῷ ὁμίλει,
ὅτε ἐκεῖνος τὸν ἠρώτα. Τέλος ὁ Περιάνδρος πλήρης ὀργῆς τὸν
ἐδίωξεν ἀπὸ τὴν οἰκίαν.

51. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἐδίωξεν, ἠθέλησε νὰ μάθῃ ἀπὸ τὸν πρεσβύ-
τερον τί εἶχεν εἰπεῖ εἰς αὐτοὺς ὁ Προκλῆς· ὁ νεανίας τεῦ διηγήθη
τὴν φιλόφροναν ὑποδοχὴν τοῦ ἀλλοῦ του, ἀλλ' οὐδεμίαν μνείαν

ἔκαμε τῶν λόγων τοὺς ὁποίους εἶπε προπέμπων αὐτοὺς, διότι
οὔτε καὶ τοὺς ἐνεθυμεῖτο. Ἄλλ' ὁ Περιάνδρος ἐπέμεινε, λέγων ὅτι
ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ τοὺς συμβούλευσε τίποτε ὁ Προκλῆς. Τόσον
δὲ τὸν ἐστενοχώρησε μὲ τὰς ἐρωτήσεις του, ὥστε ἐπὶ τέλους ὁ
νέος ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους καὶ τοὺς ἐπανάλαβεν. Ὁ δὲ Περιάν-
δρος δὲν ἀφήκεν αὐτοὺς τοὺς λόγους νὰ παρέλθουν ἀπαρατήρη-
τοι· ἐξ ἐναντίας ἀπεφάσισε νὰ μὴ δείξῃ οὐδεμίαν ἠπιότητα, καί,
ὅπου ὁ ἐκδιωχθεὶς υἱὸς του προσήρχετο νὰ ζητήσῃ καταφύγιον,
ἔπεμπε ἀπεσταλμένους καὶ ἐπρόσταζε νὰ μὴ τὸν δέχονται εἰς
τὰς οἰκίας των. Ὅτε δὲ ὁ Λυκόφρων, διωκόμενος ἀπὸ μίαν οἰ-
κίαν μετέβαινε εἰς ἄλλην, ἀπεδιώκετο πάλιν καὶ ἐξ αὐτῆς, διότι
ὁ πατήρ ἠπέλει ἐκεῖνους οἴτινες τὸν ἐδέχοντο καὶ τοὺς διέτασσε
νὰ τὸν διώκουν. Οὕτω δὲ διωκόμενος μετέβαινε ἀπὸ οἰκίας εἰς
οἰκίαν· οἱ δὲ φίλοι του, καίπερ φοβούμενοι, τὸν ἐδέχοντο ὡς
υἱὸν τοῦ Περιάνδρου.

52. Τέλος ὁ βασιλεὺς ἐκήρυξεν ὅτι ὅστις ἠθέλει τὸν δεχθῆ ἢ
συνομιλήσῃ μετ' αὐτοῦ νὰ πληρώνη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ἱερόν
πρόστιμον, τοῦ ὁποίου τὸ ποσὸν προσδιώριζε τὸ κήρυγμα. Ἀπὸ
τῆς στιγμῆς δὲ ταύτης κανεὶς πλέον δὲν ἠθέλησε οὔτε νὰ συνομι-
λήσῃ μετ' αὐτοῦ, οὔτε νὰ τῷ δώσῃ ἄστυον. Οὔτε δὲ καὶ αὐτὸς ὁ
ἴδιος ἐκεῖνος πλέον δίκαιον νὰ ἀποτολμᾷ τὴν παραβίασιν τῶν αὐ-
στηρῶν ἐκείνων διαταγῶν, καὶ ἐσύρτετο ἀπὸ στοᾶς εἰς στοᾶν. Τὴν
τετάρτην δὲ ἡμέραν, ἰδὼν ὁ Περιάνδρος αὐτὸν ἐξηντλημένον ὑπὸ
τῆς πείνης καὶ μὲ μορφὴν ἀκάθαρτον, διότι δὲν ἐλούετο, τὸν ἐλυ-
πήθη καὶ μετριάσας τὴν ὀργὴν του ἐπλησίασε πρὸς αὐτὸν καὶ τοῦ
εἶπε· «Τέκνον, τί ἐκ τῶν δύο εἶναι προτιμότερον, ἢ παροῦσα κα-
τάστασις εἰς ἣν εὐρίσκεσαι, ἢ ἡ ἐξουσία καὶ τὰ πλοῦτη τὰ ὁποῖα
ἔχω καὶ τὰ ὁποῖα θὰ διαδεχθῆς, ἂν φερθῆς καλῶς πρὸς τὸν πα-
τέρα σου; Σὺ, υἱέ μου, βασιλεὺς τῆς εὐδαίμονος Κορίνθου, κα-
ταδικάζεις τὸν ἑαυτὸν σου εἰς βίον πλάνητα διὰ τῆς ἀντιστάσεώς
σου καὶ τῆς ὀργῆς σου ἐναντίον ἐκεῖνου τὸν ὁποῖον ὄφειλες νὰ
σέβουσαι. Ἐὰν εἰς τὸν οἶκόν μας συνέβῃ συμφορὰ, αὕτη ἦλθεν
εἰς ἐμέ· ἐγὼ πρὸ πάντων τὴν αἰσθάνομαι, διότι ἐγὼ τὴν ἔπραξα.
Ἄλλ' ἔμαθες πλέον, ὅτι καλλίτερον εἶναι νὰ φθονῶσί τινα, ἢ νὰ
τὸν οἰκτιρώσι, καὶ ταυτοχρόνως τί κερδίζει τις ὀργιζόμενος ἐναν-
τίον πατρὸς, ἐναντίον ἰσχυροτέρου; Ἐπίστρεψον λοιπὸν εἰς τὴν
οἰκίαν». Καὶ ὁ μὲν Περιάνδρος μὲ τοιοῦτους λόγους προσελάθει
νὰ τὸν καταπραύνη· ἐκεῖνος δὲ οὐδὲν ἄλλο ἀπεκρίθη ἢ ὅτι ὄφει-
λε νὰ πληρώσῃ τὸ πρόστιμον εἰς τὸν θεόν, διότι τῷ ὁμίλησεν.
Ἰδὼν δὲ ὁ Περιάνδρος ὅτι τὸ μῖσος τοῦ υἱοῦ του ἦτο ἀμείλικτον
καὶ ἀκατανίκητον, τὸν ἐξεδίωξεν ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ
τὸν ἔστειλε μὲ πλοῖον εἰς τὴν Κέρκυραν, τῆς ὁποίας τότε ἦτο κύ-
ριος. Ἀφοῦ δὲ τὸν ἔστειλεν ἐκεῖ, ἐξεστράτευσεν κατὰ τοῦ πενθε-
ροῦ του Προκλέους, ὡς κυριωτάτου αἰτίου τῆς παρουσίας αὐτοῦ

καταστάσεως· και ἐκυρίευσεν μὲν τὴν Ἐπίδαυρον, συνέλαβε δὲ τὸν Προκλέα και τὸν ἔφερε μεθ' ἑαυτοῦ ὡς αἰχμάλωτον.

53. Ἐπειδὴ δὲ μὲ τὸν καιρὸν ἐγήρασεν ὁ Περίανδρος και συνησθάνετο ὅτι δὲν ἦτο πλέον ἱκανὸς νὰ ἐπιτηρῇ ὅλας τὰς ὑποθέσεις και νὰ διευθύνῃ αὐτάς, ἔπεμψεν εἰς τὴν Κέρκυραν και προσεκάλεε εἰς τὴν ἔξουσίαν τὸν Λυκόφρονα, καθότι οὐδεμίαν ἔβλεπεν ἱκανότητα εἰς τὸν πρεσβύτερον υἱὸν του, ὅστις τῷ ἐφαίνετο κωθρός. Ἄλλ' ὁ Λυκόφρων οὐδὲ ἀπανήσεως ἔκρινεν ἄξιον τὸν κομιστὴν τῆς ἀγγελίας· ὁ δὲ Περίανδρος ὅστις ἐπέμενε εἰς τὴν ἀνάκλησιν τοῦ νέου, ἔπεμψεν ἐκ νέου πρὸς αὐτόν· τὴν φορὰν ὅμως ταύτην ἔστειλε τὴν ἰδίαν του θυγατέρα και ἀδελφὸν τοῦ Λυκόφρονος, καθότι ἤλπιζεν ὅτι δι' αὐτῆς ὁ υἱὸς του ἦθελε πεισθῆ εὐκολώτερον. Ἐλθοῦσα λοιπὸν αὕτη τῷ εἶπε· «Παῖδιον, προτιμᾶς νὰ ἰδῆς τὴν ἔξουσίαν μεταβαίνουσαν εἰς ἄλλας χεῖρας και τὴν οἰκίαν μας διασκορπιζομένην, ἢ νὰ ἔλθῃς και τὴν παραλάβῃς σύ; Ἐπίστρεψε εἰς τὴν οἰκίαν και παῦσον τιμωρῶν σεαυτόν· ἢ ἐπιμονὴ εἶναι δυσάρεστον πράγμα· μὴ ζητῆς νὰ θεραπεύσῃς τὸ ἐν κακὸν διὰ τοῦ ἄλλου. Πολλοὶ προτιμοῦν τὴν ἰσότητα ἀντὶ τοῦ δικαίου, και πολλοὶ πολλὰκις ζητοῦντες τὰ μητρικὰ ἔχασαν τὰ πατρικά. Ἡ βασιλεία εἶναι κτήμα ἐπισηφαλές, πολλοὺς ἔχουσα ἔραστα, ὁ δὲ πατήρ μας εἶναι γέρον και ἐξηντλημένος· μὴ δίδῃς λοιπὸν τὰ ἀγαθὰ σου εἰς ἄλλους». Καὶ ἡ μὲν κόρη, διδάχθεισα ἀπὸ τὸν πατέρα της, τοιοῦτους ἔλεγε λόγους πειστικωτάτους· ὁ δὲ Λυκόφρων ἀπεκρίθη ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν Κόρινθον ζώντος τοῦ πατρός του. Ὅτε δὲ αὕτη ἔφερε τὴν ἀπόκρισιν τοῦ Λυκόφρονος, ὁ Περίανδρος ἔπεμψε και ἐκ τρίτου κήρυκα λέγων ὅτι θὰ μεταβῆ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὴν Κέρκυραν, ἂν ὁ υἱὸς του συγκατετίθετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν Κόρινθον, διὰ νὰ τὸν ἀντικαταστήσῃ. Παραδεχθέντος τέλους τοῦ νέου τὴν συμφωνίαν ταύτην, ἠτοιμάζοντο ὁ μὲν Περίανδρος νὰ μεταβῆ εἰς τὴν Κέρκυραν, ὁ δὲ υἱὸς του εἰς τὴν Κόρινθον. Μαθόντες ὅμως ταῦτα οἱ Κερκυραῖοι και μὴ θέλοντες νὰ ἔλθῃ ὁ Περίανδρος εἰς τὸν τόπον των ἐφόνεισαν τὸν νέον. Καὶ ὁ μὲν Περίανδρος διὰ τὸ ἔγκλημα τοῦτο ἐξεδικεῖτο τοὺς Κερκυραῖους.

54. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι φθάσαντες μὲ μέγαν στόλον ἐπολιόρησαν τὴν Σάμον. Προσέβαλον τὸ τεῖχος και εἶχον ὑπερβῆ τὸν πύργον ὁ ὁποῖος ὑψοῦται πλησίον τῆς θαλάσσης, εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ προαστίου, ὅτε ὁ Πολυκράτης, ἐλθὼν μετὰ πολλῆς δυνάμεως, ἀπεδίωξεν αὐτούς. Τότε οἱ ἐπικουροὶ και πολλοὶ Σάμιοι ἐξεληθόντες ἐκ τοῦ ἐπάνω πύργου, ὅστις εἶναι ἐπὶ τῆς ὁάξεως τοῦ ὄρους, ἀντέστησαν κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων και σχεδὸν ἀμέσως ἔφυγον αὐτοὶ· καταδιώκοντες δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς ἐφόνευον.

55. Ἐὰν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν οἱ πολιορκοῦντες ἠκολούθουν τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀρχίου και τοῦ Λυκόπου, θὰ ἐκυρί-

ευσεν τὴν Σάμον, διότι μόνον ὁ Ἀρχίας και ὁ Λυκόπης διώκοντες εἰσῆλθον εἰς τὸ τεῖχος μετὰ τῶν φευγόντων· κλεισθείσης ὁμοῦ εἰς αὐτοὺς τῆς ἐξόδου ἐφονεύθησαν ἐντὸς τῆς πόλεως τῶν Σαμίων. Συνητητήθη εἰς τὴν Πιτάνην (διότι ἦτο ἀπὸ τὸν δήμον τοῦτον) μεθ' ἑνὸς ἄλλου Ἀρχίου, υἱοῦ τοῦ Σαμίου και ἐγγόνου τοῦ ἀρχαίου Ἀρχίου· ἐτίμα δὲ οὗτος τοὺς Σαμίους περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους Σαμίους, και μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ πατήρ του εἶχεν ὀνομασθῆ Σάμιος, διότι ὁ πατήρ του Ἀρχίας ἐφονεύθη εἰς τὴν Σάμον ἀνδρείως πολεμήσας. Προσέθηκε δὲ ὅτι ἐτίμα τοὺς Σαμίους, διότι ἐνεταφίασαν τὸν πάππον του δημοσίᾳ δαπάνῃ.

56. Μετὰ τεσσαρακονθήμερον πολιορκίαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἐπειδὴ δὲν ἔκαμνον καμμίαν πρόοδον, ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Πελοπόννησον. Λέγουσιν, ἄλλ' οἱ λόγοι των εἶναι ἀβάσιμοι, ὅτι ὁ Πολυκράτης κόψας ἀπὸ μὲλμβρον πολὺ ἐπιχώριον νόμισμα και καταχρυσώσας τὸ ἔδωκεν εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, οἵτινες τὸ ἐδέχθησαν και ἀνεχώρησαν. Αὕτη εἶναι ἡ πρώτη ἐκστρατεία τὴν ὁποίαν οἱ Δωριεῖς τῆς Λακεδαίμονος ἔκαμον κατὰ τῆς Ἀσίας.

57. Οἱ δὲ ἐπαναστατήσαντες κατὰ τοῦ Πολυκράτους Σάμιοι, ἐπειδὴ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐμελλον νὰ τοὺς ἐγκαταλείψουν, ἀπέπλευσαν και αὐτοὶ εἰς τὴν Σίφνον· εἶχον ἀνάγκην χρημάτων, τὰ δὲ πράγματα τῶν Σιφνίων ἤμαζον κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον και ἦσαν οἱ πλουσιώτατοι τῶν νησιωτῶν, ἐπειδὴ εἰς τὴν νῆσόν των εὐρίσκοντο μεταλλεῖα χρυσοῦ και ἀργύρου τόσον ἀφθονα, ὥστε ἐκ τοῦ δεκάτου τῶν εἰσοδημάτων αὐτῶν ἀφιέρωσαν εἰς τοὺς Δελφοὺς θησαυρὸν τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ὑπερβαίνει κατὰ τὴν πλουσιότητα. Κατ' ἔτος ἐμοιράζοντο τὰ εἰσοδήματα ταῦτα μεταξύ των και ὅτε ἐνησολοῦντο ν' ἀπαρτίσωσι τὸν θησαυρὸν ἐκείνον ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον ἂν ἡ εὐδαιμονία των ἐμελλε νὰ διαρκέσῃ πολὺν χρόνον· ἢ δὲ Πυθία ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς· «Ὅταν τὸ πρυτανεῖον τῆς Σίφνου γίνῃ λευκόν, ὅταν τὸ μέτωπον τῆς ἀγορᾶς γίνῃ λευκόν, πᾶς φρόνιμος ἄνθρωπος ὀφείλει νὰ προσφυλαγῆ ἀπὸ τὴν ξυλίην ἐνέδραν και ἀπὸ τὸν ἐρυθρὸν κήρυκα». Ἦσαν δὲ ἦδη και ἡ ἀγορὰ και τὸ πρυτανεῖον κεκοσμημένα διὰ μαρμάρου τῆς Πάρου.

58. Τοῦτον τὸν χρησμὸν δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐνηώσωσιν οὔτε τότε οὔτε, οὔτε ὅτε ἦ·θον οἱ Σάμιοι. Τρόντι μόλις οὔτοι ἐπλησίασαν εἰς τὴν Σίφνον ἔπεμψαν εἰς τὴν πόλιν πλοῖον με πρέσβεις. Ἦσαν δὲ τὸ πάλαι τὰ πλοῖα ἀλειμμένα με κιννάβαρι, και τοῦτο ἐνόει ἡ Πυθία ὅτε τοῖς εἶπε νὰ προσφυλάσσωνται ἀπὸ τὴν ξυλίην ἐνέδραν και τὸν ἐρυθρὸν κήρυκα. Παρουσιάσθησαν λοιπὸν οἱ πρέσβεις και ἐζήτησαν ἀπὸ τοὺς Σιφνίους νὰ τοῖς δανεῖσωσι δέκα τάλαντα· ἄλλ' οὔτοι ἠρνήθησαν, και οἱ Σάμιοι ἤρχισαν νὰ λεηλατῶσιν τὴν χώραν των. Μαθόντες τοῦτο οἱ Σιφνιοὶ ἔδραμον πρὸς βοήθειαν και πολεμήσαντες ἐνίκηθησαν, οἱ δὲ Σάμιοι ἀπέκλεισαν εἰς πολλοὺς τὴν εἰς τὴν πόλιν ὑποχώρησιν. Ἀπὸ αὐτοὺς μετὰ ταῦτα οἱ νικηταὶ ἔλαβον ἑκατὸν τάλαντα.

59. Ἐπειτα οἱ Σάμιοι ἠγόρασαν ἀπὸ τοὺς Ἑομιονεῖς τὴν πλησίον τῆς Πελοποννήσου νῆσον Ὑδραν καὶ ἐνεπιστεύθησαν αὐτὴν εἰς τοὺς Τροϊζηνίους. Αὐτοὶ δὲ ἦλθον εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἀπόμισαν τὴν Κυδωνίαν, μολονότι δὲν ἔπλευσαν ἐκεῖ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἀλλὰ νὰ διώξωσιν ἐκ τῆς νήσου τοὺς Ζακυνθίους. Ἔμειναν λοιπὸν εἰς αὐτὴν καὶ ἐπὶ πέντε ἔτη ἠτύχησαν τόσον, ὥστε αὐτοὶ ἔκτισαν τὰ ἱερὰ τὰ ὁποῖα σφύζονται σήμερον εἰς τὴν Κυδωνίαν καθὼς καὶ τὸν ναὸν τῆς Δικτύνης Ἀρτέμιδος. Κατὰ δὲ τὸ ἕκτον ἔτος οἱ Αἰγινῆται, ἐνωθέντες μὲ τοὺς Κρήτας, τοὺς ἐνίκησαν κατὰ θάλασσαν, τοὺς ἐξηνδραπόδισαν, ἔκοψαν τὰς πρόφρας τῶν πλοίων των, αἰτίνες παρίστων κάρους, καὶ ἀφιέρωσαν τὰς εἰκόνας ταύτας εἰς τὸν ἐν Αἰγίνῃ ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Ἐπραξαν δὲ ταῦτα οἱ Αἰγινῆται διὰ τὸ πάθος τὸ ὁποῖον εἶχον κατὰ τῶν Σαμίων, διότι οἱ Σάμιοι, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Ἀμφικράτους ἐν Σάμῳ, εἶχον ἐκστρατεύσει κατὰ τῆς Αἰγίνης, μεγάλα κακὰ προξενήσαντες εἰς τοὺς Αἰγινῆτας καὶ παθόντες παρ' αὐτῶν. Ἡ μὲν αἰτία λοιπὸν αὕτη ἦτο.

60. Ἐκαμα δὲ μακρότερον λόγον περὶ τῶν Σαμίων, διότι αὐτοὶ ἔκαμον τρία ἔργα μεγαλύτερα ἀπὸ ὅλα ὅσα ἐξετέλεσαν οἱ Ἕλληνες. Εἷς τι ὄρος, ἑκατὸν πενήκοντα ὀργυῖας ὑψηλόν, ἤνοιξαν ὄρυγμα ἑπτὰ σταδίων μήκους καὶ ὀκτὼ ἵψους καὶ πλάτους, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν βάσιν. Καθ' ὅλον τὸ μήκος τοῦ ὄρυγματος τούτου ἔσκαψαν ἄλλο ὄρυγμα εἰκοσι πῆγμων τὸ βάθος καὶ τριῶν ποδῶν τὸ πλάτος, διὰ τοῦ ὁποῖου τὸ ὕδωρ μεγάλης πηγῆς φέρεται διὰ σωλήνων μέχρι τῆς πόλεως. Ὁ ἀρχιτέκτων τοῦ ὄρυγματος τούτου ἦτο ὁ Μεγαρεὺς Εὐπαλῖνος τοῦ Ναυστροφου. Τοιοῦτον εἶναι τὸ πρῶτον τῶν τριῶν τούτων ἔργων· τὸ δεύτερον εἶναι τὸ περὶ τὴν θάλασσαν πρόχωμα, εἰκοσιν ὀργυῖων τὸ ὕψος καὶ δύο σταδίων τὸ μήκος· τὸ τρίτον εἶναι ὁ μέγιστος ἀπὸ τοὺς ναοὺς ἐξ ὧν εἶδομεν, τοῦ ὁποῖου ἀρχιτέκτων πρῶτος ἐγένετο ὁ Σάμιος Ροῖκος τοῦ Φιλαίου. Τούτων ἕνεκα ἔκαμα κάπως μακρότερον λόγον περὶ τῶν Σαμίων.

61. Ἐνῷ ὁ Καμβύσης, υἱὸς τοῦ Κύρου, κατέτριβε τὸν χρόνον εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ παρεφρόνει, δύο ἀδελφοί, ἀμφοτέροι μάγοι, ἐπανεστάτησαν κατ' αὐτοῦ· τὸν ἕνα ἐξ αὐτῶν εἶχεν ἀφήσει ἐπιστάτην τῆς οἰκίας του. Αὐτὸς λοιπὸν ἐπανεστάτησε κατὰ τοῦ Καμβύσου μαθὼν ὅτι ἐφονεύθη ὁ Σμέρδις, ὅτι ὁ θάνατος αὐτοῦ ἐτρηεῖτο κρυφός, καὶ ὅτι ὀλίγοι Πέρσαι ἤξευρον αὐτόν, οἱ δὲ περισσότεροι ἐνόμιζον τὸν Σμέρδιν ζῶντα. Αὐτὰ ἠξυρῶν ἐσκέφθη τὰκόλουθα, διὰ ν' ἀρπάσῃ τὴν βασιλείαν. Εἶχεν ἀδελφὸν μεθ' οὗ, ὡς εἶπα, ἐπανεστάτησε, καὶ ὅστις ὠμοίαιε μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου Σμέρδιν, τὸν φονευθέντα κατὰ διαταγὴν τοῦ Καμβύσου. Ἡ ὁμοιότης ἦτο τελεία καὶ ἐκαλεῖτο ἐπίσης Σμέρδις. Αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον πείσας ὁ μάγος Πατιζείθης τὸν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου· μετὰ τοῦτο ἔπεμψε κήρυκας εἰς ὅλα τὰ μέρη καὶ

εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ νὰ παραγγείλωσιν εἰς τὸν στρατὸν ὅτι εἰς τὸ ἐξῆς ὄφειλον νὰ ὑπακούωσιν εἰς τὸν Σμέρδιν, τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου καὶ οὐχὶ εἰς τὸν Καμβύσην.

62. Καὶ οἱ ἄλλοι λοιπὸν κήρυκες παρήγγελλον ταῦτα, καὶ ὁ εἰς τὴν Αἴγυπτον πεμφθεὶς, εὐρῶν τὸν Καμβύσην καὶ τὸν στρατὸν εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Συρίας, καὶ σταθεὶς εἰς τὸ μέσον ἔλεγε τὰ διαταχθέντα ὑπὸ τοῦ μάγου. Ὁ δὲ Καμβύσης ἀκούσας ταῦτα παρὰ τοῦ κήρυκος καὶ νομίσας ὅτι ἔλεγεν ἀληθῆ καὶ ὅτι τὸν εἶχε προδώσει ὁ Πρηξάσπης (διότι ὑπέθεσεν ὅτι ὁ Πρηξάσπης τὸν ὁποῖον ἔπεμψε διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Σμέρδιν δὲν ἔπραξε τοῦτο) ἠτένισε πρὸς τὸν Πρηξάσπην καὶ τῷ εἶπε· «Πρηξάσπης, οὕτως ἐξετέλεσας τὴν ἐντολὴν τὴν ὁποίαν σοῦ ἀνέθηκα;». Ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίθη· «Δέσποτα, οὐδόλωσ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἀδελφός σου Σμέρδις ἐπανεστάτησε κατὰ σοῦ, οὔτε εἶναι δυνατὸν νὰ προκύψῃ πλέον μεταξύ σας μικρὰ ἢ μεγάλη διχόνοια· ἐγὼ ὁ ἴδιος, ἀφοῦ ἔπραξα ὅ,τι μὲ διέταξες, τὸν ἔθαψα μὲ τὰς χεῖρας αὐτάς, τὰς ὁποίας βλέπεις. Ἐὰν τώρα ἐπανερχόνται εἰς τὴν ζωὴν οἱ ἀποθανόντες, περιμένε νὰ ἰδῆς ἐπανερχόμενον καὶ τὸν Μῆδον Ἀστυάγη· ἐὰν ὅμως τὰ πράγματα βαίνωσι τὴν συνήθη αὐτῶν τάξιν, οὐδὲν δυσάρεστον θὰ σοὶ συμβῆ ἐκ μέρους τοῦ ἀδελφοῦ σου. Ὅθεν ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι πρέπει νὰ συλλάβωμεν τὸν κήρυκα, νὰ τὸν ἀνακρίνωμεν καὶ νὰ μάθωμεν παρὰ τίνος ἐστάλη νὰ μᾶς παραγγείλῃ ὅτι πρέπει νὰ ὑπακούωμεν εἰς τὸν βασιλέα Σμέρδιν».

63. Ταῦτα εἶπεν ὁ Πρηξάσπης· ἐπειδὴ δὲ ἤρσαν εἰς τὸν βασιλέα, ἀμέσως συνέλαβον τὸν κήρυκα καὶ τὸν προσήγαγον, ὁ δὲ Πρηξάσπης τὸν ἠρώτησεν ὡς ἐξῆς· «Ἄνθρωπε, λέγεις ὅτι ἦλθες ἐξ ὀνόματος τοῦ Σμέρδιος, υἱοῦ τοῦ Κύρου· τώρα εἶπέ μας τὴν ἀλήθειαν καὶ ὕπαγε ἀνενόγητος, ὁ ἴδιος Σμέρδις ἐφάνη εἰς σὲ καὶ σοὶ ἔδωκε τὰς διαταγὰς ταύτας, ἧ κανεὶς τῶν ὑπηρετῶν του;». Ὁ δὲ κήρυξ ἀπεκρίθη· «Ἐγὼ δὲν εἶδον τὸν Σμέρδιν, τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου, ἀφ' οὔτου ὁ βασιλεὺς Καμβύσης ἀνεχώρησε διὰ τὴν Αἴγυπτον· ἀλλ' ὁ μάγος τὸν ὁποῖον ὁ Καμβύσης ἐξέλεξε ὡς ἐπίτροπον τῆς οἰκίας του, αὐτὸς μὲ παρήγγειλε ταῦτα, λέγων ὅτι ὁ Σμέρδις, ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου μὲ διατάττει νὰ τὰ εἶπω πρὸς ὑμᾶς». Καὶ ὁ μὲν κήρυξ ταῦτα εἶπεν, οὐδόλωσ ψευδόμενος· ὁ δὲ Καμβύσης εἶπε· «Πρηξάσπης, σὺ μὲν, ὡς ἄνθρωπος τίμιος, ἔπραξες ὅ,τι σὲ διέταξα· πλὴν ποῖος νὰ εἶναι ἄρα εἰς ἐκεῖνος ἐκ τῶν Περσῶν ὅστις ἐπασαταεῖ κατ' ἐμοῦ οἰκαιοποιοῦμενος τὸ ὄνομα τοῦ Σμέρδιος; — Νομίζω, ἀπήντησεν ὁ Πρηξάσπης, ὅτι ἐνόησα τὸ πρᾶγμα, ὃ βασιλεῦ· οἱ ἀποστατήσαντες κατὰ σοῦ εἶναι οἱ μάγοι, ὁ Πατιζείθης, τὸν ὁποῖον ἀφήκες ἐπιμελητὴν τῆς οἰκίας σου καὶ ὁ ἀδελφός αὐτοῦ Σμέρδις».

64. Ὁ Καμβύσης ἀκούσας τὸ ὄνομα τοῦ Σμέρδιος ἐξεπλάγη ἐκ τῶν λόγων καὶ τοῦ ἐνυπνίου τὸ ὁποῖον εἶχεν ἰδεῖ· καθότι τῷ ἐφάνη εἰς τὸν ὕπνον του ὅτι τῷ ἀνήγγελλέ τις ὅτι ὁ Σμέρδις,

καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου, ἔβρισκε διὰ τῆς κεφαλῆς του τὸν οὐρανόν. Ἐννοήσας λοιπὸν ὅτι εἰς μάτην ἐφόνευσε τὸν ἀδελφόν του ἤρρισε νὰ κλαίῃ· ἀφοῦ δὲ ἔκλαυσε καὶ ἐθρήνησε διὰ τὴν συμφορὰν τὴν ὁποίαν τῷ ἔφερεν ὁ θάνατος οὗτος, ἐπήδησεν ἐπὶ τοῦ ἵππου του σκοπεύων νὰ τρέξῃ ἀμέσως εἰς Σοῦσα καὶ νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ μάγου. Ἄλλ' ἐνῶ ἐπῆδα ἐπὶ τοῦ ἵππου, ἔπεσε τὸ κομβίον τὸ κρατοῦν τὴν θήκην τῆς σπάθης του, γυμνωθεὶς δὲ τοιουτοτρόπως ὁ σίδηρος ἐκτύπη τὸν μηρόν του καὶ τὸν ἐπλήγωσεν εἰς τὸ αὐτὸ μέρος ὅπου καὶ αὐτὸς πρότερον εἶχε πληγῶσαι τὸν θεὸν τῶν Αἰγυπτίων Ἄπιν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ πληγὴ του ἐφαινετο καιρία, ἠρώτησε ποῖον ἦτο τὸ ὄνομα τῆς πόλεως· ἐκεῖνοι δὲ τῷ εἶπον ὅτι ἐκαλεῖτο Ἐκβάτανα. Εἰς δὲ τὸν Καμβύσῃν προηγουμένως εἶχε δοθῆ χρησμός ἀπὸ τὴν πόλιν Βουτῶ ὅτι ἔμελλε νὰ τελευτήσῃ τὸν βίον εἰς τὰ Ἐκβάτανα καὶ εἶχε νομίσει ὅτι ἠθέλει ἀποθάνει εἰς τὰ Ἐκβάτανα τῆς Μηδείας, ὅπου εἶχεν ὅλους τοὺς θησαυροὺς του, ἐνῶ τὸ μαντεῖον ἐνόει βεβαίως τὰ Ἐκβάτανα τῆς Συρίας. Ὅθεν, ἐπειδὴ ἐρωτῶν ἔμαθε τὸ ὄνομα τῆς πόλεως, παραγμένος ἀπὸ τὴν συμφορὰν τοῦ μάγου καὶ τοῦ τραύματος, ἔσωφρόνησε, καὶ ἐννοήσας τὸν χρησμόν εἶπεν· «Ἐδῶ εἶναι πεπρωμένον νὰ τελευτήσῃ ὁ Καμβύσης ὁ υἱὸς Κύρου».

65. Καὶ τότε μὲν δὲν εἶπε περισσότερα· βραδύτερον ὅμως, μετὰ εἴκοσι περίπου ἡμέρας, καλέσας τοὺς ἐξοχωτέρους τὸν νοῦν μεταξὺ τῶν εἰς τὰ Ἐκβάτανα εὐρισκομένων Περσῶν, τοῖς εἶπε τὰ ἑξῆς· «ὦ Πέρσαι, ἀναγκάζομαι νὰ σᾶς φανερώσω πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὑπερὸ πάν ἄλλο ἐτήρουν μυστικόν. Κοιμώμενός ποτε εἰς τὴν Αἴγυπτον εἶδον ὄνειρον τὸ ὁποῖον εἶθε νὰ μὴ ἔβλεπα· μοὶ ἐφάνη ὅτι ἀπεσταλμένος τις ἦλθεν ἐκ τῆς οἰκίας μου, διὰ νὰ μοὶ ἀναγγεῖλῃ ὅτι ὁ Σμέρδις καθήμενος ἐπὶ τοῦ βασιλικοῦ θρόνου ἤγγιξε μὲ τὴν κεφαλὴν του τὸν οὐρανόν. Ἐφοβήθη μὲν μήπως μοῦ ἀφαιρήσῃ τὴν βασιλείαν ὁ ἀδελφός μου καὶ ἐνήργησα ταχύτερον ἢ φρονιμώτερον, διότι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ ἀποφύγῃ τὸ πεπρωμένον νὰ γίνῃ. Ἐπεμψα λοιπὸν ἀσυλλογίστως τὸν Πρηξάσπην εἰς τὰ Σοῦδα, διὰ νὰ φονεύσῃ τὸν Σμέρδιν. Γενομένου δὲ τοῦ κακοῦ τούτου, ἔζων ἡσύχως, μὴ σκεπτόμενος πλέον ὅτι, ἀφοῦ ἐφονεύθη ὁ Σμέρδις, ἄλλος ἄνθρωπος ἠθέλει εὐρεθῆ νὰ ἐπαναστατήσῃ κατ' ἐμοῦ. Ἄλλ' ἠπατήθη· ἐγενόμην ἀδελφοκτόνος ἄνευ ἀνάγκης, καὶ οὐχ ἦττον ἐστερήθη τὴν βασιλείαν, διότι τὸν Σμέρδιν τὸν μάγον μοὶ προεδείκνυνεν ὁ θεὸς ἐν τῷ ὄνειρῳ ἐκείνῳ ὡς προωρισμένον νὰ ἐπαναστατήσῃ κατ' ἐμοῦ. Ἰδέτε λοιπὸν τί ἐπραξα καὶ σκεφθῆτε ὅτι ὄχι ὁ Σμέρδις τοῦ Κύρου, ἀλλὰ δύο μάγοι ἀρπάζουσι τὴν βασιλείαν, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἀφῆκα ἐπίρροπον εἰς τὰ βασίλεια καὶ ὁ ἀδελφός του Σμέρδις. Ὁ ἀδελφός εἰς τὸν ὁποῖον ἀνῆκε νὰ μὲ ὑπερασπίσῃ ἀτιμαζόμενον ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τούτους ἐφονεύθη ἀπὸ τὸν πλησιέστατον συγγενῆ του γενόμενος θῦμα σκληροῦ πεπρωμένου· τούτου δὲ μὴ ὑπάρχοντος,

εἰς ὑμᾶς ὀφείλω νὰ ἀποτείνω τὰς θελήσεις μου τελευτῶν τὸν βίον. Ἐπικαλούμενος τοὺς θεοὺς τοῦ βασιλείου τούτου σᾶς προστάζω ὅλους καὶ μάλιστα τοὺς παρόντας τῶν Ἀχαιμενιδῶν νὰ μὴ ἀνεχθῆτε νὰ περιέλθῃ ἡ βασιλεία αὐθις εἰς τοὺς Μήδους· ἀλλὰ, ἐὰν μὲν καταγίνονται νὰ τὴν καταλάβωσι μὲ δόλον, ἀφαιρέσατέ τὴν ἀπὸ αὐτοὺς μὲ δόλον, ἐὰν δὲ θελήσωσι νὰ τὸ κατορθώσωσι μετὰ δυνάμεων, προσπαθήσατε καὶ ὑμεῖς νὰ τὴν διασώσετε μετὰ πλειότερων δυνάμεων. Ἐὰν πράξετε ὅ,τι σᾶς ζητῶ, εἶθε ἡ γῆ νὰ παράγῃ τοὺς καρπούς της δι' ὑμᾶς, εἶθε νὰ τίκτωσιν αἱ γυναῖκες καὶ τὰ ποιμνία σας, εἶθε νὰ εἶσθε διὰ παντὸς ἐλεύθεροι! Ἐὰν ὅμως δὲν διασώσετε τὴν ἀρχὴν, μηδὲ ἐπιχειρήσετε νὰ διασώσετε αὐτήν, σᾶς καταρῶμαι νὰ συμβῶσιν εἰς ὑμᾶς τὰ ἐναντία τούτων, καὶ προσέτι τὸ τέλος ἐκάστου Πέρσου νὰ εἶναι τοιοῦτον ὡς τὸ ἰδικόν μου! Ταῦτα εἶπεν ὁ Καμβύσης καὶ ἔκλαιε τὰς δυστυχίας του.

66. Ἰδόντες οἱ Πέρσαι τὸν βασιλέα τῶν νὰ κλαίῃ ἔσχισαν τὰ ἱμάτια τῶν καὶ ἐθρήνουν μεγαλοφώνως. Μετὰ ταῦτα τὸ ὁσοῦν τοῦ πληγωμένου ἐσάπισεν, αἱ σάρκες τοῦ μηροῦ του ἐγαγγραίνωθησαν καὶ ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐβασίλευσεν ἐν ὄλῳ ἐπτὰ ἔτη καὶ πέντε μῆνας χωρὶς νὰ ἀπολαύσῃ τέκνον, οὔτε ἄρρον οὔτε θῆλυ. Αἰσθημά τι ἀμφιβολίας περιεχύθη μεταξὺ τῶν παρόντων Περσῶν· δὲν ἠδύναντο νὰ πιστεύσουν ὅτι οἱ μάγοι κατέλαβον τὰ πράγματα, ἀλλ' ὑπόπτευσθησαν ὅτι ὁ Καμβύσης ἔπλασε τὴν διήγησιν τοῦ θανάτου τοῦ Σμέρδιος, διὰ νὰ τοὺς ἀπατήσῃ καὶ ἐπαναστατήσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του.

67. Ὑπέθεσαν λοιπὸν ὅτι ὁ ἀναβάς εἰς τὸν θρόνον ἦτο ὁ Σμέρδις, ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ Πρηξάσπης ἠρνεῖτο ἐπιμόμως ὅτι ἐφόνευσε τὸν Σμέρδιν, διότι δὲν ἐνόμιζεν ἀσφαλές νὰ φανερώσῃ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Καμβύσου ὅτι ἐφόνευσεν ἰδιοχείρως τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου. Ὁ μάγος λοιπὸν, ἀφοῦ ἐτελεύτησεν ὁ Καμβύσης ὠφελούμενος ἐκ τῆς ὁμοιότητος τῶν ὀνομάτων, ἐβασίλευσε κατ' ἀρχὰς ἡσύχως τοὺς ἐπτὰ μῆνας, οἵτινες ὑπελείποντο διὰ νὰ συμπληρώσῃ ὁ Καμβύσης ὀκτῶ ἔτη. Κατὰ τὸν ὀλίγον τοῦτον χρόνον ἐπραξε πρὸς ὅλους τοὺς ὑπηκόους του μεγάλας εὐεργεσίας, ὥστε, ὅτε ἀπέθανεν, ὅλοι οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τὸν ἐπόθησαν, πλην τῶν Περσῶν· διότι ὁ μάγος πέμψας κήρυκας εἰς ὅλα τὰ ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν ἔθνη ἐκήρυξεν ὅτι οὔτε ἄνδρας ἠθέλει στρατολογήσει οὔτε φόρους ἠθέλει εἰσπράξει ἐπὶ τρία ἔτη· ταῦτα δὲ ἐκήρυξεν ἅμα ἐπανεστάτησε διὰ νὰ καταλάβῃ τὴν ἀρχὴν.

68. Τὸν ὄγδοον δὲ μῆνα ἀνεκαλύφθη κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον τίς ἦτο· ὁ Ὀτάνης, ὁ υἱὸς τοῦ Φαρνάπου, ἦτο κατὰ τὸ γένος καὶ τὰ πλούτη εἰς τῶν πρώτων Περσῶν. Ὁ Ὀτάνης οὗτος πρῶτος τῶν ἄλλων ὑπόπτευσεν ὅτι ὁ μάγος ἦτο ὄχι ὁ Σμέρδις ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἦτο πρᾶγματι. Ἡ εἰκασία του δὲν ἐβασίλευτο εἰς τοῦτο, ὁ βασιλεὺς δὲν ἐξήρχετο τῆς

ἀκροπόλεως καὶ δὲν ἐκάλει ἐνώπιόν του κανένα ἀπὸ τοὺς ἐξέχον-
τας Πέρσας. Ὑποπτεύσας λοιπὸν ἔπραξε τὰ ἀκόλουθα· ὁ Καμβύ-
σης εἶχε λάβει γυναῖκα τὴν θυγατέρα του καλουμένην Φαιδύμην·
τὴν ἰδίαν εἶχε τότε ὁ μάγος καὶ συνέζη μετ' αὐτῆς ὡς καὶ μετὰ
τῶν ἄλλων γυναικῶν τοῦ Καμβύσου. Εἰς ταύτην τὴν θυγατέρα πέμ-
ψας ὁ Ὀτάνης τὴν ἠρώτα περὶ τοῦ ἀνθρώπου μετ' οὗ συνεκοι-
μᾶτο, ἂν ἦτο ὁ Σμέρδις τοῦ Κύρου ἢ ἄλλος τις. Ἐκείνη δὲ τῷ
διεβίβασε τὴν ἀπόκρισιν ὅτι ποτὲ δὲν εἶδε τὸν Σμέρδιν τοῦ Κύ-
ρου καὶ οὐτε ἐγνώριζε ποῖος ὁ μετ' αὐτῆς συγκοιμώμενος. Ἐπεμ-
ψεν ἐκ δευτέρου ὁ Ὀτάνης λέγων· « Ἐὰν δὲν γνωρίζῃς τὸν
Σμέρδιν τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου, ἐρώτησον τὴν Ἀτοσσαν μετὰ τίνος
ἀνθρώπου συγκοιμᾶται, ὡς σύ, διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ μὴ
γνωρίζῃ τὸν ἀδελφόν της». Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην ἀποκρίνε-
ται ἡ θυγάτηρ λέγουσα· «Οὔτε μὲ τὴν Ἀτοσσαν ἠμπορῶ νὰ συν-
ομιλήσω, οὔτε νὰ ἴδω ἄλλην τινὰ τῶν γυναικῶν, διότι ὁ ἀνθρω-
πος οὗτος, οἰοσθήποτε καὶ ἂν εἶναι, ἅμα παρέλαβε τὴν βασιλείαν,
μᾶς διεσχόρησε θέσας ἐκάστην εἰς ἰδιαίτερον ὀίκημα».

69. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ὀτάνης ἤρηξε νὰ ἐνοῆ καλλίτερον τὸ
πρᾶγμα· ἔπεμψε λοιπὸν πρὸς τὴν θυγατέρα τρίτην ἀγγελίαν λέ-
γουσαν ταῦτα· «Ἦ θύγατερ, διὰ τὴν λαμπράν σου γέννησιν πρέ-
πει νὰ ἀναδεχθῆς τὸν κίνδυνον εἰς τὸν ὁποῖον ὁ πατήρ σου σὲ
διατάπτει νὰ ἐκτεθῆς. Ἐὰν ὁ ἀνθρωπος οὗτος δὲν εἶναι υἱὸς τοῦ
Κύρου, ἂν εἶναι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ὑποθέτω, δὲν πρέπει νὰ ζήση
χαίρων ὅτι συνεκοιμήθη μετὰ σοῦ καὶ ἤρπασε τὴν βασιλείαν τῶν
Περσῶν, ἀλλὰ νὰ τιμωρηθῇ αὐστηρῶς. Κάμε λοιπὸν αὐτὸ τὸ
ὁποῖον σοὶ παραγγέλλω. Ὅταν συγκατακλιθῇ μετὰ σοῦ καὶ κρί-
νῃς ὅτι ἐβυθίσθη εἰς τὸν ὕπνον, ψηλάφησον τὰ ὄτια του, καί, ἂν
μὲν εὔρης ὅτι ἔχει τοιαῦτα, πείσθητι ὅτι συγκοιμᾶσαι μὲ τὸν
Σμέρδιν τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου, ἂν δὲ δὲν ἔχη, εἶναι ὁ μάγος Σμέρ-
δις». Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίθη ἡ Φαιδύμη λέγουσα ὅτι θὰ κινδυ-
νεύσῃ μεγάλως ἂν ὑπακούσῃ· διότι, ἂν δὲν ἔχη ὄτια, ἂν τὴν
ἐννοήσῃ ὅτε τὸν ψηλαφᾷ, βεβαίως θὰ τὴν φονεύσῃ, ὅμως θὰ
ὑπακούσῃ. Ἡ Φαιδύμη λοιπὸν ὑπεσχέθη εἰς τὸν πατέρα της νὰ
ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς του. Τοῦτου δὲ τοῦ μάγου Σμέρδιος τὰ ὄτια
εἶχε κόψει ὁ υἱὸς τοῦ Καμβύσου Κύρος, ὅτε ἐβασίλευε δι' αἰτίαν
ὄχι μικράν. Οὕτως ἡ Φαιδύμη αὐτῆ, ἡ τοῦ Ὀτάνου θυγάτηρ,
ὑποσχθεῖσα εἰς τὸν πατέρα της νὰ ἐκτελέσῃ τὰς διαταγὰς του,
ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρὰ της νὰ εἰσαχθῇ πρὸς τὸν μάγον (διότι αἱ γυ-
ναῖκες τῶν Περσῶν ἐκ περιτροπῆς συνευρίσκονται μὲ τοὺς ἄν-
δρας των), εἰσῆλθε καὶ κατεκλίθη μετ' αὐτοῦ· ἀφοῦ δὲ ὁ μάγος
ἀπεκοιμήθη βαθέως, ἐψηλάφησε τὰ ὄτια του καὶ εὐκόλως ἐνόησεν
ὅτι ὁ ἀνθρωπος δὲν εἶχε ὄτια. Ἄμα δὲ ἐφάνη ἡ ἡμέρα, πέμψασα
ἐφανέρωσεν εἰς τὸν πατέρα της τὰ γενόμενα.

70. Ὁ δὲ Ὀτάνης λαβὼν κατ' ἰδίαν τὸν Ἀσπαθίνην καὶ τὸν
Γωβρύαν, πρώτους τῶν Περσῶν καὶ πιστοτάτους φίλους του, τοῖς

διηγῆθη ὅλην τὴν ὑπόθεσιν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτοὶ οἱ ἴδιοι ὑπό-
πτευν ὅτι τὸ πρᾶγμα εἶχε οὕτως, ἐδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ
Ὀτάνου καὶ συνεφώνησαν νὰ προσεταιρισθῇ ἕκαστος τὸν μᾶλλον
πιστὸν φίλον του. Ὁ μὲν Ὀτάνης λοιπὸν γνωρίζει τοῦτο εἰς τὸν
Ἰνταφέρην, ὁ Γωβρύας εἰς τὸν Μεγάβυζον, ὁ δὲ Ἀσπαθίνης εἰς
τὸν Ὑδάρην. Ἦσαν δὲ ἕξ, ὅτε ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου Δαρεῖος
ἔφθασεν εἰς τὰ Σοῦσα ἐρχόμενος ἐκ τῆς Περσίας, ὅπου ὁ πατήρ
του ἦτο διοικητής· μαθόντες τὴν ἀφῆξίν του οἱ ἕξ οὗτοι Πέρσαι,
ἐνέκρινον νὰ προσεταιρισθῶσι τὸν Δαρεῖον.

71. Συνελθόντες λοιπὸν οἱ ἐπτὰ ὠρίζισθησαν μεταξύ των καὶ
ἤρχισαν νὰ συσκέπτονται. Ὅτε δὲ ἤλθεν ἡ σειρὰ τοῦ Δαρεῖου νὰ
ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του, εἶπε τὰ ἀκόλουθα· «Ἐγὼ ἐνόμιζον ὅτι
ἤμην ὁ μόνος ὅστις ἤξευρα ὅτι ὁ μάγος μᾶς κυβερνᾷ καὶ ὅτι ὁ
υἱὸς τοῦ Κύρου Σμέρδις ἐτελεύτησε, καὶ τοῦτου ἕνεκα ἔδραμον
ὅπως διοργανίσω τὸν θάνατον τοῦ μάγου. Ἐπειδὴ δὲ συμβαίνει
νὰ τὸ ἤξευρετε καὶ ὑμεῖς ὡς ἐγώ, νομίζω ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργή-
σωμεν ἀμέσως καὶ νὰ μὴ βραδύνωμεν, διότι δὲν συμφέρει ἡ ἀνα-
βολή». Ὁ Ὀτάνης ἀπεκρίθη εἰς ταῦτα· «Ἦ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου,
εἷσαι υἱὸς πατρὸς γενναίου καὶ δὲν φαίνεσαι κατώτερος τοῦ πα-
τρὸς σου· μὴ σπεύδῃς ὅμως ἀπερισκέπτως τοιαύτην ἐπιχείρησιν,
ἀλλὰ διεύθυνον αὐτὴν μετὰ πλειοτέρας φρονήσεως· εἶναι ἀνάγκη
νὰ γίνωμεν περισσότεροι, καὶ τότε ἐνεργοῦμεν». Ἀπεκρίθη ὁ Δα-
ρεῖος εἰς ταῦτα· «Ἦ ἄνδρες ὅσοι εἴσθε παρόντες, ἂν ἀκολουθή-
σετε τὴν γνώμην τοῦ Ὀτάνου, μάθετε ὅτι θὰ ἀπολεσθῆτε κάκιστα,
διότι θὰ εὔρεθῃ τις ὅστις παρασυρόμενος ὑπὸ τοῦ ἰδίου συμφέ-
ροντος θὰ φανερώσῃ ταῦτα εἰς τὸν μάγον. Ἐλπετε, μετὰ τὰς
πρότητας σας ἐμιλίας, νὰ ἐκτελέσητε ὑμεῖς μόνοι τὸ σχέδιόν σας·
ἐπειδὴ ὅμως ἠθελήσατε συνεταιίρους, ἐπειδὴ τὸ ἐνεπιστεῦθητε καὶ
εἰς ἐμέ, ἢ θὰ τὸ θέσωμεν εἰς ἐνεργεῖαν σήμερον ἢ, ἂν ἀφήσωμεν
νὰ παρέλθῃ ἡ σήμερον, δὲν σᾶς κρύπτω ὅτι δὲν θὰ δώσω καιρὸν
εἰς ἄλλον νὰ μὲ καταγγείλῃ πρὸς τὸν μαγον, ἀλλ' ἐγὼ θὰ φανε-
ρώσω τὰ πάντα εἰς αὐτόν».

72. Τότε ὁ Ὀτάνης βλέπων τὸν Δαρεῖον τόσον σπεύδοντα
εἶπεν· «Ἀφοῦ μᾶς ἀναγκάζεις νὰ ἐπιταχύνωμεν καὶ δὲν μᾶς ἐπι-
τρέπεις νὰ ἀναβάλωμεν, εἰπέ μας σὺ πῶς νὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὸν
βασιλικὸν οἶκον καὶ μὲ ποῖον τρόπον νὰ ἐπιτεθῶμεν κατ' αὐτῶν·
διότι ἤξευρες ἢ, ἂν δὲν εἶδες, θὰ ἤκουσες ὅτι φύλακες εἶναι
τοποθετημένοι πανταχοῦ· πῶς λοιπὸν νὰ διέλθωμεν δι' αὐτῶν;». Ἀπεκρίθη ὁ Δαρεῖος τὰ ἀκόλουθα· «Πολλὰ πράγματα, Ὀτάνη,
δὲν δύναται νὰ σαφηνισθοῦν διὰ λόγων, ἀλλὰ δι' ἔργον· ὑπάρ-
χουν ἐπίσης ἄλλα τὰ ὁποῖα μὲ τὸν λόγον μὲν εἶναι εὐκολοκατόρ-
ηθωτα, ἅμα ὅμως τὰ ἐπιχειρήσῃ τις, οὐδὲν λαμπρὸν ἀποτέλεσμα
ἔχουσιν. Ἠξεύρετε ὅτι δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ διέλθωμεν διὰ τῶν
φυλακῶν· ἀφ' ἐνὸς μὲν, εἴτε ἐκ φόβου εἴτε ἐκ σεβασμοῦ, κανεῖς
δὲν θὰ τολμήσῃ νὰ ἐμποδίσῃ ἀνθρώπους τοῦ βαθμοῦ μας· ἀφ'

ἐτέρου δὲ ἔχω ἐγὼ πρόφασιν τινα λίαν εὐλογον διὰ τὸ εἰσελθῶμεν εἰς τὸ ἀνάκτορον· ἢ ἀ εἶπω ὅτι ταύτην τὴν στιγμήν ἐφθασα ἐκ τῆς Περσίας καὶ ὅτι ἐπιθυμῶ τὸ ἀναφέρειν εἰς τὸν βασιλέα ἐκ μέρους τοῦ πατρός μου. Ὅπου εἶναι ἀνάγκη τὸ εἶπαι τις ψεῦδος ἄς τὸ εἶπαι· διότι ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι τὴν αὐτὴν πάντοτε ἔχομεν ἐπιθυμίαν, εἴτε ψευδόμενοι εἴτε λέγοντες τὴν ἀλήθειαν. Οἱ μὲν ψεύδονται τότε, ὅταν θέλωσι διὰ τοῦ ψεύδους τὸ πείσθαι καὶ κατορθώσθαι κατὰ τὸν ἄλλο, οἱ δὲ ἄλλοι δὲ ἔξ ἐναντίας λέγοντες τὴν ἀλήθειαν διὰ τὸ ὠφελῆσθαι κατὰ τὸν ἑαυτοῦ ἐκ τῆς ἀληθείας καὶ διὰ τὸ τοὺς ἐμπιστευόμενους περισσώτερον. Ὅστε διὰ διαφορῶν ὁδῶν τείνομεν πάντες πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Ἐὰν δὲ εἶχον τίποτε τὸ ὠφελῆσθαι, ἀδιαφόρως καὶ ὁ φιλαλήθης θὰ ἐψεύδετο καὶ ὁ ψεύστης θὰ ἐλεγεν ἀλήθειαν. Ὁ φύλαξ ὅστις προθύμως ἠθέλει μᾶς ἀφήσει τὸ διελθῶμεν, αὐτὸς μετὰ ταῦτα θὰ ὠφελῆθαι· ἐκεῖνον δὲ ὅστις θελήσῃ τὸ μᾶς ἐναντιωθῆναι, ἄς τὸν μεταχειρισθῶμεν ἀμέσως ἐχθρὸν, καὶ εἰσερχόμενοι ἔπειτα διὰ τῆς βίας ἄς πράξωμεν τὸ ἔργον μας».

73. Λέγει ὁ Γωβρύας μετὰ ταῦτα· «Φίλοι, πότε ἄλλοτε θὰ εὐρωμεν καλλιτέραν εὐκαιρίαν ν' ἀνακτήσωμεν τὴν βασιλείαν μας ἢ, ἂν δὲν τὸ κατορθώσωμεν, ν' ἀποθάνωμεν, ἡμεῖς οἵτινες ὄντες Πέρσαι κυβερνώμεθα ἀπὸ ἑνὸς μάγον, καὶ μάλιστα μάγον ὅστις δὲν ἔχει ὄρα· Ὅσοι ἔξ ὑμῶν παρευρέθητε πλησίον τοῦ ἀσθενοῦς Καμβύσου δὲν ἐλησμονήσατε τί κατηράσθη τὸ πάθον οἱ Πέρσαι, ἂν δὲν προσπαθήσουν ν' ἀνακτήσουν τὴν βασιλείαν. Τότε δὲν ἐδέχθημεν τοὺς λόγους του, νομίζοντες ὅτι ὁ Καμβύσης ἐσκόπευε τὸ μᾶς ἀπατήσῃ τὴν δόξαν, ὅμως ψηφίζω τὸ ὑπακούωμεν εἰς τὸν Δαρείον καὶ τὸ μὴ χωρισθῶμεν ἐξουχόμενοι τοῦ συνεδρίου τούτου, ἀλλὰ τὸ ὑπάγωμεν κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν μάγον». Ταῦτα εἶπεν ὁ Γωβρύας, καὶ ὅλοι ταῦτα ἐνέκρινον.

74. Ἐνῶ δὲ οὗτοι ταύτας ἀντήλλασον τὰς σκέψεις, ἐγένοντο κατὰ συντυχίαν τὰ ἀκόλουθα. Οἱ μάγοι, ἀφοῦ συνεσκέφθησαν, ἔκριναν εὐλογον τὸ ἐλκύσθαι τὴν φιλίαν τοῦ Πηρξάσπου, διότι αὐτὸς ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ Καμβύσου σκληρῶς, ὅτε ὁ βασιλεὺς τοξεύσας ἐφόνευσεν τὸν υἱὸν του· διότι αὐτὸς μόνος ἤξευρε τὸν θάνατον τοῦ Σμέρδιος, υἱοῦ τοῦ Κύρου, ὡς φονεύσας αὐτὸν μετὰ τὰς ἰδίας του χεῖρας, καὶ τέλος διότι εἶχε παρὰ τοῖς Πέρσαις μεγάλην ὑπόληψιν. Διὰ ταῦτα λοιπὸν τὸν προσεκάλεσαν, ἐξήτησαν τὴν φιλίαν του, τὸν ὑπεχρέωσαν μὲ πιστὰ καὶ μὲ ὄρκους τὸ τηρῆσαι μυστικὴν καὶ τὸ μὴ φανερώσῃ εἰς κανένα τὴν πρὸς τοὺς Πέρσας ἀπάτην των, καὶ τῷ ὑπεσχέθησαν ἅπαντα δῶρα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Πηρξάσπης ὑπεσχέθη ὅ,τι ἐπεθύμουν, καὶ οἱ μάγοι ἐνόμισαν ὅτι τὸν ἔπεισαν, τῷ εἶπον κατόπιν ὅτι αὐτοὶ μὲν θὰ συγκαλέσουν ὅλους τοὺς Πέρσας πρὸ τοῦ ἀνακτόρου, ἐκεῖνον δὲ διώρισαν ν' ἀναβῆ ἐπὶ ἐνὸς πύργου καὶ τὸ κηρύξῃ ὅτι βασιλεὺς των εἶναι ὁ Σμέρδιος καὶ οὐχὶ ἄλλος τις. Ἐξήτησαν δὲ παρ' αὐτοῦ τὸ πράξῃ τοῦτο ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐμπιστοσύνης τὴν ὁποίαν ἐνέπνεεν εἰς

τὸν λαόν, καὶ διότι πολλάκις εἶπε παρησιᾶ ὅτι ὁ Σμέρδιος τοῦ Κύρου ἔζη καὶ ἠρνήθη ἐπιμόνως τὸν φόνον αὐτοῦ.

75. Ὑποσχεθέντος λοιπὸν τοῦ Πηρξάσπου τὸν πράξῃ τοῦτο, οἱ μάγοι συνεκάλεσαν τοὺς Πέρσας καὶ ἀνεβίβασάν αὐτὸν εἰς τὸν πύργον κελεύσαντες αὐτὸν ν' ἀγορεύσῃ. Ἀλλὰ λησμονήσας ἐκουσίως τί περιέμενον παρ' αὐτοῦ ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ Ἀχαιμένου τὴν πατρικὴν γενεαλογίαν τοῦ Κύρου, φθάσας δὲ εἰς τοῦτον ἀπηρέθησε πόσα κατὰ ἔπραξεν ὁ Κύρος εἰς τοὺς Πέρσας. Ἀφοῦ δὲ διηγήθη ταῦτα, ἐφανέρωσε τὴν ἀλήθειαν εἰπὼν ὅτι πρότερον μὲν ἐκροπτεν αὐτήν, διότι δὲν θὰ εἶχεν ἀσφάλειαν, ἂν ἀπεκάλυπτε τὸ πρᾶγμα· τὴν δὲ ὅμως καθήκον του εἶναι τὸ φανερώσῃ, καὶ εἶπεν ὅτι τὸν υἱὸν τοῦ Κύρου Σμέρδιον αὐτὸς ὁ ἴδιος ἐφόνευσεν ἀναγκασθεὶς ὑπὸ τοῦ Καμβύσου καὶ ὅτι βασιλεύουν οἱ μάγοι. Ἀφοῦ δὲ ἐπρόφερε πολλὰς κατάρας κατὰ τῶν Περσῶν, ἂν δὲν προσπαθήσουν ν' ἀνακτήσουν τὴν ἐλευθερίαν καὶ ἂν δὲν τιμωρήσουν τοὺς μάγους, ἐρρίφη ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ πύργου μετὰ τὴν κεφαλὴν. Καὶ ὁ μὲν Πηρξάσπης, ὁ ὁποῖος πάντοτε διετέλεσεν ἀνθροπος εὐνόητος, οὕτως ἐτελευτήσεν.

76. Οἱ δὲ ἐπτά Πέρσαι, ἀποφασίσαντες τὸ κτυπήσουν τοὺς μάγους ἂν ἀναβολῆς, ἠντήθησαν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ ἐκίνησαν, μὴ γνωρίζοντες τίποτε ἐκ τῶν περὶ τὸν Πηρξάσπην πραχθέντων. Πορευόμενοι δὲ καὶ φθάσαντες εἰς τὸ μέσον τῆς ὁδοῦ ἔμαθον τὰ γεγονότα καὶ παραμερίσαντες τῆς ὁδοῦ ἤρχισαν πάλιν τὸ συσκέπτωνται· καὶ οἱ μὲν περὶ τὸν Ὀτάνην ἐπέμενον ν' ἀναβάλουν τὴν ὑπόθεσιν καὶ τὸ μὴ ἐπιχειρήσουν τίποτε, εὐρισκομένων τῶν πραγμάτων εἰς τοιοῦτον ἀναβρασμόν, οἱ δὲ περὶ τὸν Δαρείον ἐπέμενον ἔξ ἐναντίας τὸ προχωρήσουν ἐμπρός, τὸ πράξουν ὅ,τι εἶχον ἀποφασίσει καὶ τὸ μὴ φέρουν καμμία ἀναβολήν. Ἐνῶ δὲ ἐφιλονεῖον, ἐφάνησαν ἐπτά ζεύγη ἱεράων καταδιώκοντα δύο ζεύγη γυνῶν, τὰ ὁποῖα ἔμαδοῦσαν καὶ ἐσπάρατον. Εἰς τὴν θεάν ταύτην οἱ ἐπτά συνετάχθησαν ὅλοι μετὰ τὴν γνώμην τοῦ Δαρείου καὶ ἐπροχώρησαν πρὸς τὰ βασίλεια ἐνθαρρυνθέντες ἀπὸ τῶν οἰωνόν.

77. Ὅτε ἐφθασαν εἰς τὰς πύλας, συνέβη ὅ,τι εἶχε προῖδει ὁ Δαρεῖος· οἱ φρουροὶ ἐφάνησαν πλήρεις σεβασμοῦ πρὸς τοὺς πρώτους τῶν Περσῶν, καὶ μὴ ὑλοπεύοντες κανένα κίνδυνον ἐκ μέρους των τοὺς ἄρσαν τὸ εἰσελθῶν ὡς ἂν τοὺς συνώδεε θεῖα δύναμις καὶ κανεὶς οὔτε τοὺς ἠρώτησεν. Εἰς τὴν αὐτὴν ὅμως συνήντησαν τοὺς ἀγγελιαφόρους εὐνούχους καὶ οὗτοι τοὺς ἠρώτησαν τί ἠθέλον, συγχρόνως δὲ ἠπειλοῦν τοὺς πυλωροὺς διατὶ τὸ τοὺς ἀφήσωσιν ἐλευθέρους καὶ ἠμποδίζον τοὺς ἐπτά θέλοντας τὸ προχωρήσουν περισσώτερον. Τότε οἱ συνωμόται ἐνθαρρύναντες ἀλλήλους καὶ σύραντες τὰ ἐγχειρίδια ἐπέπεσαν κατὰ τῶν ἐμποδιζόντων αὐτοὺς καὶ ὤρμησαν εἰς τὸν ἀνδρῶνα.

78. Συνέπεσε δὲ κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν τὸ εὐρίσκωνται ἀμφοτέρωθεν οἱ μάγοι ἐντὸς καὶ τὸ συσκέπτωνται περὶ ἐκείνου τὸ ὁποῖον

ἔπραξεν ὁ Πηρξιάσπης. Εἰς τὸν θόρυβον καὶ τὰς φωνὰς τῶν ταραγμένων εὐνοούων προσέδραμον ἀμφοτέροισι, καὶ ἐννοήσαντες τὰ γινόμενα ἐπεκαλέσθησαν τὴν ἰδίαν τῶν ἀνδρείων. Καὶ ὁ μὲν ἐξ αὐτῶν προφθάνει καὶ δρᾷ τὸ τόξον, ὁ δὲ ἄλλος τὸ ἀκόντιον· τότε συνεπλάκησαν. Ἐκείνος ὅστις ἐκράτει τὸ τόξον, στενοχωρούμενος ἐκ τοῦ σύνεγγυς ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων του, δὲν ἠδυνήθη νὰ τὸ μεταχειρισθῆ· ὁ δὲ δευτερός ὑπερησπίζετο διὰ τοῦ ἀκοντίου· ἐκτύπησεν εἰς τὸν μηρὸν τὸν Ἀσπαθίην καὶ εἰς τὸν ὀφθαλμὸν τὸν Ἰνταφέρην, ὅστις ἔχασε μὲν τὸν ὀφθαλμὸν ἕνεκα τοῦ κτυπήματος τούτου, ἀλλὰ δὲν ἀπέθανεν. Ὁ εἷς λοιπὸν ἀπὸ τούτων δύο μάγους ἐπλήγησε τοὺς Πέρσας τούτους, ὁ δὲ ἀδελφός του βλέπων ὅτι τὸ τόξον εἶναι ὄπλον ἀνωφελές καταφεύγει εἰς θάλαμον συγκοινωνοῦντα μὲ τὸν ἀνδρῶνα μὲ τὴν πρόθεσιν νὰ κλείσῃ τὰς θύρας αὐτοῦ. Δύο ὅμως ἐκ τῶν ἐπτὰ, ὁ Δαρεῖος καὶ ὁ Γωβρύας, εἰσπίπτουσιν ὁμοῦ. Καὶ ὁ μὲν Γωβρύας συνεπλάκη μετ' αὐτοῦ σῶμα πρὸς σῶμα, ὁ δὲ Δαρεῖος φοβούμενος μήπως διατρυπήσῃ τὸν Γωβρύαν ἐν τῷ σκοτῷ ἴσταται διστάζων. Ἰδὼν δὲ ὁ Γωβρύας αὐτὸν ἰστάμενον ἀργόν, τὸν ἐρωτᾷ διατί δὲν μεταχειρίζεται τὰς χεῖράς του. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἀποκρίνεται· «Διότι φοβοῦμαι μήπως κτυπήσω σέ». Τότε πάλιν ὁ Γωβρύας εἶπεν· «Ἐμπηξὸν τὸ ξίφος σου διὰ μέσου ἀμφοτέρων». Ὁ δὲ Δαρεῖος πειθόμενος ὤθησε τὸ ἐγχειρίδιον καὶ κατὰ τύχην ἐφόνησε τὸν μάγον.

79. Ἀποκτείναντες δὲ τοὺς μάγους καὶ κόψαντες αὐτῶν τὰς κεφαλὰς τοὺς μὲν δύο τραυματίας τῶν ἀφῆκαν ἐκεῖ καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῶν καὶ διὰ νὰ φυλάττουν τὴν ἀκρόπολιν· ἔπειτα οἱ πέντε μὲ μεγάλας κραυγὰς καὶ θόρυβον, κρατοῦντες τὰς κεφαλὰς τῶν μάγων, ὤρμησαν ἐκτός, ἐκάλουν τοὺς Πέρσας, τοῖς διηγούντο τὰ γινόμενα καὶ τοῖς ἐδείκνυον τὰς κεφαλὰς, συγχρότως δὲ ἐφόνευον πάντα μάγον τὸν ὁποῖον εὗρισκον ἐμπρός των. Οἱ δὲ Πέρσαι, μαθόντες τὸ ἔργον τῶν ἐπτὰ καὶ τὴν ἀπάτην τῶν μάγων, ἔκριναν δίκαιον νὰ μιμηθοῦν τοὺς πρώτους. Ὅθεν ἀνασπᾶσαντες τὰ ἐγχειρίδια ἐφόνευον οἰουδήποτε μάγον ἀπῆντων. Καί, ἐὰν δὲν ἐπήρχετο ἡ νύξ, οὐδένα θὰ ἄφηνον ζῶντα. Οἱ Πέρσαι τιμῶσι δημοσίως τὴν ἡμέραν ταύτην πλειότερον πάσης ἄλλης ἡμέρας, καὶ κατ' αὐτὴν τελοῦσιν ἐορτήν, τὴν ὁποίαν καλοῦσι μαγοφόνια. Ἐνόσω τελοῦσιν αὐτὴν εἰς κανένα μάγον δὲν ἐπιτρέπεται νὰ φανῆ εἰς τὸ φῶς, ἀλλ' ὅλοι μένουσι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας κλεισμένοι εἰς τοὺς οἴκους των.

80. Ἀφοῦ δὲ κατέπλευσεν ὁ θόρυβος καὶ ἤλθεν ἡ ἕκτη ἡμέρα, οἱ ἐπαναστατήσαντες ἐναντίον τῶν μάγων συνεσκέφθησαν περὶ τῶν δημοσίων πραγμάτων καὶ εἶπον λόγους οἷτινες ἐφάνησαν ἀπίστευτοι εἰς τινὰς Ἕλληνας, μολονότι ἐλέχθησαν πράγματι. Ὁ μὲν Ὀτάνης προτείνει νὰ ἀναθέσῃ τὴν κυβέρνησιν εἰς τὴν κοινότητα τῶν Περσῶν. «Ἡ γνώμη μου, εἶπεν, εἶναι νὰ μὴ γίνῃ πλέον εἷς τῶν ἐξ ἡμῶν βασιλεὺς· οὔτε εὐάρεστον οὔτε καλὸν εἶ-

ναι τὸ τοιοῦτο, διότι ἤξεύρετε μέχρι ποίου βαθμοῦ σᾶς ὕβρισεν ὁ Καμβύσης καὶ πόσα ἐπάθετε ἐκ τῆς αὐθαδεῖας τοῦ μάγου. Καὶ ταῦντι πῶς ἡ μοναρχία δύναται νὰ εἶναι διοικήσις καλῶς ὀργανισμένη, ὅταν ἐπιτρέπη εἰς ἓνα ἄνθρωπον νὰ πράττῃ ὅ,τι θέλει χωρὶς νὰ δίδῃ λόγον εἰς κανένα; Καὶ ὁ μᾶλλον ἐνάρετος ἄνθρωπος, ἐὰν περιβληθῆ μετ' αὐτὴν ἐξουσίαν, ἤθελε παρεκτραπῆ τῶν συνήθων του ὀρθῶν φρονημάτων. Παρὰ τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ὑπερηφάνεια γεννᾶται ἐκ τῶν ἀγαθῶν τὰ ὁποῖα ἔχει, ὁ δὲ φθόνος ἀρχῆθεν συγγενᾶται μὲ τὸν ἄνθρωπον. Ταῦτα τὰ δύο ἔχον ἔχει πᾶσαν κακίαν καὶ πράττει πλῆθος ἐγκλημάτων, ἀλλὰ μὲν ἀπὸ τὴν ὑπερβολὴν τῆς ὑπερηφανεῖας του, ἀλλὰ δὲ ὑπὸ φθόνου. Ὁ τύραννος ἐν τούτοις δὲν ἔπρεπε νὰ εἶναι φθονερός, ἀφοῦ ἔχει εἰς τὴν ἐξουσίαν του ὅλα τὰ ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐκ φύσεως ἐμφορεῖται ὑπὸ ὅλων ἐναντίον αἰσθημάτων πρὸς τοὺς πολίτας. Φθονεῖ τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὑπαρξίν του κολῶν καὶ ἀγαπᾷ τοὺς κακοὺς πολίτας· εἶναι πολὺ ταχὺ εἰς τὸ νὰ πιστεῦῃ τὰς διαβολὰς καὶ ὁ μᾶλλον διεφθαρμένος. Ἐὰν τὸν θανατῶσῃ μετριῶς, δυσσαρεστεῖται λέγων ὅτι δὲν τὸν τιμᾷ πολὺ· ἐὰν δὲ τὸν τιμᾷ πολὺ, δυσσαρεστεῖται ὑποπτεύων ὅτι τὸν κολακεύεις. Τὸ χειρότερον ὅμως, τὸ ὁποῖον καὶ θὰ σᾶς εἶπω, εἶναι ὅτι μεταβάλλει νόμους πατροπροσδοτούς, βιάζει γυναῖκας, φονεύει ἀνθρώπους χωρὶς νὰ τοὺς δικάζῃ. Ὅταν ἀρχῇ ὁ λαός, πρῶτον μὲν ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ φέρει τὸ κάλλιστον τῶν ὀνομάτων, καλεῖται ἰσονομία· δευτερον δὲν πράττονται ἐκεῖνα τὰ ἐγκλήματα τὰ ὁποῖα ἀνέφερα ὅτι πράττει ὁ μονάρχης· διότι τὰ μὲν ἀξιώματα δίδονται διὰ ψήφου εἰς ὑπευθύνους ἀρχοντας, αἱ δὲ ἀποφάσεις ἀνακοινοῦνται εἰς τὸ κοινόν. Προτείνω λοιπὸν νὰ καταλύσωμεν τὴν μοναρχίαν καὶ νὰ δώσωμεν δύναμιν εἰς τὸν λαόν, διότι εἰς τοὺς πολλοὺς περιλαμβάνονται ὅλοι». Ὁ μὲν Ὀτάνης ταύτην τὴν γνώμην ἔδωκεν.

81. Ὁ δὲ Μεγάβυζος συνεβούλευσε νὰ ἐγκαταστήσωσιν ὀλιγαρχίαν λέγων τὰ ἐξῆς· «Ὅσα μὲν εἶπεν ὁ Ὀτάνης, διὰ νὰ καταλύσωμεν τὴν τυραννίαν, θεωρήσατε ὡς νὰ τὸ εἶπον ἐγώ, ὅσα ὅμως εἶπε συμβουλευόντων νὰ μεταφέρωμεν τὴν ἐξουσίαν εἰς τὸν λαόν, κατὰ ταῦτα ἔσφαλε τῆς ὀρθῆς γνώμης, διότι οὐδὲν ἀνοητότερον καὶ αὐθαδέστερον τοῦ ἀσημάντου ὄχλου, καὶ οὐδὲν μᾶλλον ἀνυπόφορον ἢ νὰ ὑποκύβουν εἰς τὴν αὐθαδεῖαν ἀκραιότητος πλῆθος ἄνδρες θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὴν αὐθαδεῖαν μονάρχου. Ὁ τύραννος, ἐὰν πράξῃ τι, ἤξεύρει τί πράττει, ὁ λαὸς ὅμως δὲν δύναται νὰ τὸ ἤξεύρῃ. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ τὸ ἤξεύρῃ, ἀφοῦ οὔτε ἐδιδάχθη, οὔτε ἐμαθῆ ποτε τί ἐστὶ καλὸν καὶ ἀρμόζον; Ὅρμα ἀσυλλογίστως ἐπὶ τῶν δημοσίων ὑποθέσεων καὶ τὰς ὧθει, ὅμοιος μὲ χείρατιον χειμερινόν. Δημοκρατίαν λοιπὸν ἄς μεταχειρισθῶν ὅσοι θέλουν κατὰ διὰ τοὺς Πέρσας· ἡμεῖς δὲ ἐκλέξαντες συνέλευσιν ἐκ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν, ἄς ἀναθέσωμεν εἰς αὐτοὺς τὴν κυριαρχίαν, καθότι εἰς αὐτοὺς θὰ περιεχόμεθα καὶ ἡμεῖς. Εἶναι δὲ

ἐπόμενον ὅτι τῶν ἀρίστων τούτων ἀνδρῶν καὶ αἱ ἀποφάσεις θὰ εἶναι ἀρίσται. Τοιαύτη ἦτο ἡ γνώμη τοῦ Μεγαβύζου.

82. Τρίτος ὁ Δαρεῖος ἐγνωμοδότησε λέγων· «Κατ' ἐμὲ ὁ Μεγαβύζος ὠμίλησεν ὀρθῶς μὲν περὶ τοῦ πλήθους, οὐχὶ ὅμως περὶ τῆς ὀλιγαρχίας· καθότι ἐκ τῶν τριῶν τούτων εἰδῶν τῶν ὑποτιθεμένων ὡς ἀρίστων, ἦτοι ἀρίστης δημοκρατίας, ἢ ὀλιγαρχίας, ἢ μοναρχίας, λέγω ὅτι ἡ τελευταία αὕτη ὑπερτερεῖ τὰς ἄλλας δύο κατὰ πολὺ. Οὐδὲν καλλίτερον παρὰ ἡ ἐξουσία ἦτις εἶναι εἰς χεῖρας ἐνὸς ἀνδρός, τοῦ ἀρίστου, διότι ἡ φρόνησις αὐτοῦ ἤθελε τὸν ὀδηγεῖν νὰ κυβερνᾷ τὸ πλῆθος ἀμέμπτως καὶ πρὸ πάντων νὰ φυλάττῃ μυστικὰς τὰς ἐναντίον τῶν ἐξωτερικῶν ἐχθρῶν ἀποφάσεις. Ἐν δὲ τῇ ὀλιγαρχίᾳ, ὅταν πολλοὶ ἀσκοῦν τὴν ἀρετὴν πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον, γεννῶνται μίση ἰδιαίτερα, συνήθως βία· ἕκαστος θέλει νὰ ἐκφέρῃ τὴν γνώμην του καὶ νὰ βλέπῃ αὐτὴν ὑπερσχύουσαν· ἐκ τούτου προκλύπτουσιν ἐμφύλιον διχόνοιαν, καὶ ἐκ τῶν διχονοιῶν γεννῶνται αἱματοχυσαίαι. Ἐκ τῶν αἱματοχυσιῶν δὲ κατανῶσιν εἰς τὴν μοναρχίαν, τὸ ὁποῖον ἀποδεικνύει ὅτι ἡ μοναρχία εἶναι ἀρίστη διοίκησις. Ἐὰν πάλιν ἄρχῃ ὁ δῆμος, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ εἰσχωρήσῃ ἡ διαφθορά· εἰσαγομένης δὲ τῆς διαφθορᾶς εἰς τὰ κοινὰ, μίση μὲν δὲν γεννῶνται μεταξὺ τῶν κακῶν ἀλλὰ φιλίας σταθεραί· διότι οἱ βλάπτοντες τὰ κοινὰ πρᾶττουσι τοῦτο ἐκ συμφώνου. Παρατείνεται δὲ ἡ κατάστασις αὕτη μέχρι οὗ εὐρεθῇ τις νὰ ἀναλάβῃ τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ λαοῦ καὶ χαλιναγωγῆσῃ τοὺς τοιούτους· τότε ὁ λαὸς θανατᾷ τὸν ἀνθρωπον τοῦτον, ὁ ὁποῖος θανατωζόμενος δὲν βραδύνει νὰ γίνῃ βασιλεὺς. Ὅστε φαίνεται καὶ ἐκ τούτου ὅτι ἡ μοναρχία εἶναι ἡ καλλίτερα διοίκησις. Ἴνα δὲ ἐν συνόλῳ εἶπω πόθεν ἐπήγαγεν ἡ ἐλευθερία ἡμῶν καὶ τίς μᾶς ἔδωκεν αὐτήν; Ὁ δῆμος, ἡ ὀλιγαρχία ἢ ἡ μοναρχία; Ἡ γνώμη μου λοιπὸν εἶναι ὅτι, ἐπειδὴ καὶ εἰς μόνος ἀνθρώπος κατέστησεν ἡμᾶς ἐλευθέρους, τὸ καθῆκον ἡμῶν εἶναι νὰ διατηρήσωμεν τὴν τοιαύτην διοίκησιν. Μὴ καταργῶμεν πατρίους νόμους καλῶς ἔχοντας, διότι τοῦτο δὲν συμφέρει».

83. Τοιαῦτα ὑπέρηξαν αἱ τρεῖς γνώμαι, καὶ οἱ τέσσαρες ἄλλοι συνωμοταὶ συνετάχθησαν μὲ τὴν τελευταίαν. Ὁ δὲ Ὀτάνης ὅστις ἤθελε νὰ ἐγκαταστήσῃ τὴν ἰσονομίαν παρὰ τοῖς Πέρσαις, ἰδὼν ὅτι ἡ γνώμη αὐτοῦ ἐνικήθη, εἶπεν ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν· «᾿Ω ἀνδρες συστασιῶται, εἶναι φανερὸν ὅτι εἰς ἕξ ἡμῶν πρόπει νὰ γίνῃ βασιλεὺς, εἴτε διὰ κλήρου ἐπιτυχῶν τοῦτο, εἴτε δι' ἐκλογῆς τοῦ πλήθους τῶν Περσῶν, ἐὰν ἀναθέσωμεν εἰς αὐτὸν τὴν φροντίδα ταύτην, εἴτε δι' ἄλλου τινὸς τρόπου. Ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ συναγωνισθῶ μεθ' ὑμῶν, διότι οὔτε νὰ ἄρχω θέλω οὔτε νὰ ἄρχωμαι. Παραιτοῦμαι λοιπὸν τῆς ἀρχῆς ἐπὶ τῷ ὄρω νὰ μὴ ἐξουσιασθῶ ποτε ὑπ' οὐδενός, οὔτε ἐγὼ οὔτε οἱ ἀπόγονοι ἐμοῦ». Ἀφοῦ εἶπε ταῦτα ὁ Ὀτάνης, ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι ἕξ ἐδέχθησαν τὴν πρότασίν του, δὲν ἀνemiχθη πλέον εἰς τίποτε, ἀλλ' ἀπεχώρησε. Καὶ μέχρι σήμε-

ρον αὐτὴ ἡ οἰκία μόνη ἐκ τῶν Περσῶν εἶναι ἐλευθέρα ὑπακούουσα μόνον εἰς ὅσα θέλει, μὴ παραβαίνουσα ὅμως τοὺς νόμους τοῦ τόπου.

84. Οἱ ἕξ, οὔτινες ἔμειναν, ἐσκέφθησαν μὲ ποῖον δικαιοτάτον τρόπον νὰ ὀνομάσωσι βασιλέα· ἐκ προσιμίων δὲ ἔκριναν εὐλογον νὰ ἀποφασίσωσιν, ἐὰν καταλάβῃ τὴν βασιλείαν εἰς τῶν ἐπτὰ, νὰ δίδῃ κατ' ἔτος εἰς τὸν Ὀτάνην καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους του μίαν ἐσθῆτα μηδικήν, ὡς τιμὴν ὅλως ἰδιαίτεραν, καὶ συγχρόνως ὅλα τὰ ἄλλα δῶρα ὅσα παρὰ τοῖς Πέραις θεωροῦνται τιμιώτατα. Ἐνέκρινον δὲ νὰ δίδωνται ἰδιαίτερος τὰ δῶρα ταῦτα εἰς τὸν Ὀτάνην, διότι πρῶτος οὗτος διενεούθη τὴν ἐπιχείρησιν καὶ διότι τοὺς προσεκάλεσε νὰ λάβωσι μέρος εἰς αὐτήν. Μόνος λοιπὸν ὁ Ὀτάνης ἠξιώθη τῶν τιμῶν τούτων καὶ μεταξὺ τῶν συνεφώνησαν νὰ ἔχῃ ἕκαστος τὸ δικαίωμα νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸ ἀνάκτορον ὅταν θέλῃ χωρὶς νὰ τὸν ἀναγγείλωσιν, ἐκτός ἐὰν ὁ βασιλεὺς τύχῃ νὰ κοιμᾶται μετὰ γυναικός. Συνεφώνησαν ἐπίσης νὰ μὴ ἐπιτρέπεται εἰς τὸν βασιλέα νὰ λαμβάνῃ γυναῖκα ἀπὸ ἄλλην οἰκογένειαν εἰμὴ ἀπὸ τὰς τῶν συνωμοτῶν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν βασιλείαν ἀπεφάσιον τὰ ἑξῆς· ἐκεῖνος, τοῦ ὀλοίου ὁ ἵππος, κατὰ τὴν ἀνατολήν τοῦ ἡλίου καὶ καθ' ἣν στιγμὴν αὐτοὶ ἀναβάντες τοὺς ἵππους τῶν ἐξέλθωσιν εἰς τὸ προάστιον, ἤθελε χρεμετίσει πρῶτος, ἐκεῖνος νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν.

85. Εἶχε δὲ ὁ Δαρεῖος ἕνα ἵπποκόμον, ἀνθρωπον πολὺ νοήμονα, τοῦ ὀλοίου τὸ ὄνομα ἦτο Οἰβάρης· εἰς αὐτὸν τὸν ἀνθρωπον, ἀφοῦ ἐχωρίσθησαν οἱ ἐπτὰ, εἶπεν ὁ Δαρεῖος τὰ ἑξῆς· «Οἰβάρες, ἡμεῖς ἀπεφασίσαμεν νὰ πράξωμεν περὶ τῆς βασιλείας τὸ ἑξῆς· ἐκεῖνος τοῦ ὀλοίου ὁ ἵππος ἤθελε χρεμετίσει πρῶτος, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνατεῖλῃ ὁ ἥλιος καὶ ἡμεῖς ἀναβῶμεν τοὺς ἵππους μας, ἐκεῖνος νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν. Τώρα λοιπὸν, ἐὰν ἤξεύρης καμμίαν τέχνην, προσπάθησε νὰ λάβωμεν αὐτὸ τὸ γέρας καὶ νὰ μὴ μᾶς νικήσῃ ἄλλος». Πρὸς ταῦτα ὁ Οἰβάρης ἀπεκρίθη· «Δέσποτα, ἐὰν τοῦτο μόνον ἀπαιτῆται διὰ νὰ γίνῃς ἢ νὰ μὴ γίνῃς βασιλεὺς, μὴ φοβῆσαι καὶ ἔχε θάρρος, διότι κανεὶς ἄλλος πλὴν σοῦ δὲν θὰ γίνῃ βασιλεὺς· τόσον βέβαια εἶναι τὰ ἱατρικὰ τὰ ὁποῖα ἔχω». Ὁ δὲ Δαρεῖος ἐπανελάβεν· «Ἐὰν γνωρίζῃς τφόντι ἐπινοήματι, ἤλθεν ἡ ὥρα νὰ τὸ μεταχειρισθῆς ἄνευ ἀναβολῆς, διότι ὁ ἀγὼν θὰ γίνῃ αὐριον». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Οἰβάρης ἐπραξε τὰ ἀκόλουθα. Ἄμα ἐνύκτωσεν, ἔφερε καὶ ἔδεσεν εἰς τὸ προάστιον μίαν φοράδα, τὴν ὁποίαν ὁ ἵππος τοῦ Δαρείου ἠγάπα πολὺ· ἔπειτα ἔφερε καὶ τὸν ἵππον ἐκεῖνον, καὶ ἀφοῦ πρῶτον τὸν περιήγαγε πολλάκις περὶ τὴν φοράδα, πλησιάζων αὐτὸν μέχρι προστριβῆς, τὸν ἀφῆκε τέλος νὰ τὴν ὀχεύσῃ.

86. Εἰς τὸ πρῶτον φῶτισμα τῆς ἡμέρας οἱ ἕξ, ὅπως εἶχον συμφωνήσει, εὐρέθησαν ἔφιπποι εἰς τὸ μέρος τῆς συνεντεύξεως· ἐνῶ δὲ διερχόμενοι ἔφιπποι κατὰ τὸ προάστιον ἔφθασαν εἰς τὸ

μέρος ὅπου κατὰ τὴν παρελθούσαν νύκτα ἦτο δεμένη ἡ θήλεια ἵππος, ἐνταῦθα ὁ ἵππος τοῦ Δαρείου προσδραμὼν ἐχρεμέτισε. Συγχρόνως δὲ ἐνῶ ἔκαμνεν ὁ ἵππος τοῦτο, ἀστραπὴ ἔσχισε τὸν αἶθριον οὐρανὸν καὶ ἠκούσθη βροντή. Ὅλαι αὐταὶ αἰ περιστάσεις, ὡσεὶ συνδυασθεῖσαι ὑπὸ συνθέτου τινός, ἐπεκύρωσαν τὴν βασιλείαν εἰς τὸν Δαρεῖον· οἱ ἰὲ ἄλλοι συνωμόται πηδήσαντες ἀπὸ τοὺς ἵππους προσεκύνησαν αὐτὸν ὡς βασιλέα.

87. Ἄλλοι μὲν λέγουσιν ὅτι ταῦτα ἐμηχανεύθη ὁ Οἰβάρης, ἄλλοι δὲ (διότι οἱ Πέρσαι λέγουσιν ὅτι κατ' ἀμφοτέρους τοὺς τρόπους συνέβησαν) ὅτι ἐπιψάσας διὰ τῆς χειρὸς τὰ μόρια τῆς ἵππου ταύτης ἐκράτει τὴν χεῖρα κεκρυμμένην ὑπὸ τὴν ἀναξυρίδα του· ὅτε δὲ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ ἔμελλον νὰ κινήσωσιν ἔφιπποι, ὁ Οἰβάρης ἐξέβαλε τὴν χεῖρα καὶ τὴν ἔφερον εἰς τοὺς μυκτῆρας τοῦ ἵππου τοῦ Δαρείου· ὁσφρανθεὶς δὲ αὐτὴν ὁ ἵππος ἤρχισε νὰ φουσᾷ τοὺς ῥόθωνας καὶ νὰ χρεμετίζῃ.

88. Ἄνεδειχθη λοιπὸν βασιλεὺς ὁ Δαρεῖος, τοῦ Ὑστάσπου καὶ πλὴν τῶν Ἀραβίων ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας ἦσαν ὑπήκοοί του, καθότι τοὺς εἶχεν ὑποτάξει ὁ Κύρος καὶ ἔπειτα ὁ Καμβύσης. Οἱ Ἀράβιοι ὁμως οὐδέποτε ὑπεδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἔμειναν σύμμαχοί των καὶ ἐβοήθησαν τὸν Καμβύσην ὅτε εἰσέβαλεν εἰς τὴν Αἴγυπτον, διότι ποτὲ οἱ Πέρσαι δὲν θὰ εἰσῆρχοντο εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἐὰν δὲν ἦθελον οἱ Ἀράβιοι. Τὰς πρώτας ἐπιγαμίας ἔκαμιν ὁ Δαρεῖος μὲ τοὺς Πέρσας, λαβὼν γυναῖκας δύο θυγατέρας τοῦ Κύρου, τὴν Ἄτοσσαν καὶ τὴν Ἀρτυστώνην, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν Ἄτοσσα ὑπῆρξε γυνὴ πρῶτον μὲν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς Καμβύσου, ἔπειτα δὲ τοῦ μάγου, ἡ δὲ Ἀρτυστώνη ἦτο παρθένος. Ἔλαβε προσέτι γυναῖκα τὴν θυγατέρα τοῦ Σμέρδιος, υἱοῦ τοῦ Κύρου, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦτο Πάριμις· ἔλαβε δὲ καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ὀτάνου, ἐκείνην ἥτις ἐφανέρωσε τὸν μάγον. Ἦτο δὲ καθ' ὅλα δυνατὸς ὁ Δαρεῖος. Μετὰ ταῦτα πρῶτον μὲν ἤγειρε μνημεῖον λίθινον, τὸ ὁποῖον παρῆστα ἀνθρωπὸν ἔφιππον, καὶ ἐχάραξεν ἐπ' αὐτοῦ χαρακτῆρας λέγοντας τὰ ἑξῆς· «Δαρεῖος, ὁ υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου, διὰ τῆς ἀρετῆς τοῦ ἵππου του (καὶ ἀνέφερε τὸ ὄνομα αὐτοῦ) καὶ τοῦ ἱπποκόμου του Οἰβάρους ἀπέκτησε τὴν βασιλείαν τῶν Περσῶν».

89. Ἐπειτα δὲ ἵδρυσεν εἰς τὴν Περσίαν εἴκοσιν ἡγεμονίας, τὰς ὁποίας οἱ Πέρσαι καλοῦσι σατραπείας. Καταστήσας δὲ τὰς ἡγεμονίας καὶ διορίσας τοὺς ἀρχοντας, ἐκανόνισε τοὺς φόρους τοὺς ὁποίους ὄφειλον νὰ πέμπωσι τὰ ἔθνη ἠγωνε δὲ εἰς τὰ ἔθνη τοὺς πλησιωχώρους· ἐνίοτε ὁμως ἀφήνων τὰ πλησίον ἠγωνε ἔθνη ἀπομεικρυσμένα ἀλλήλων. Διενεμήθησαν δὲ αἱ ἡγεμονίαι καὶ οἱ ἐτήσιοι φόροι ὡς ἑξῆς. Ὅσοι μὲν ἐπλήρωνον εἰς ἀργύριον, τοὺς διέταξε νὰ πληρώνωσι κατὰ βάρους τοῦ Βαβυλωνίου τάλαντου, ὅσοι δὲ εἰς χρυσίον, κατὰ βάρους τοῦ Εὐβοϊκοῦ. Ἰσοδυναμεῖ δὲ τὸ Βαβυλωνίον τάλαντον μὲ ἑβδομήκοντα Εὐβοϊκὰς μνᾶς. Ἐπὶ τῆς βα-

σιλείας τοῦ Κύρου καὶ τῆς τοῦ Καμβύσου, δὲν ὑπῆρχε τίποτε ὠρισμένον πρὸς τοὺς φόρους, ἀλλ' ὁ λαὸς προσέφερε δῶρα. Ἐνεκα δὲ τοῦ καθορισμοῦ αὐτοῦ τοῦ φόρου καὶ διαφόρων ἄλλων ἀναλόγων μέτρων οἱ Πέρσαι λέγουσιν ὅτι ὁ Δαρεῖος ἦτο ἔμπορος, ὁ Καμβύσης δεσπότης καὶ ὁ Κύρος πατήρ· ὁ πρῶτος διότι ἐκαπήλευεν ὅλα τὰ πράγματα, ὁ δευτέρος διότι ἦτο αὐστηρὸς καὶ ὑπεροπτικός, ὁ τρίτος διότι ἦτο ἥπιος καὶ ἐσκέπετο πάντοτε πῶς νὰ τοὺς ὠφελῆσῃ.

90. Ἀπὸ μὲν τοὺς Ἴωνας, τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ Μάγνητας, τοὺς Αἰολεῖς, τοὺς Κᾶρας, τοὺς Λυκίους, τοὺς Μιλυεῖς καὶ τοὺς Παμφύλους (διότι ὅλοι αὐτοὶ ὁμοῦ ἐδίδον ἓνα φόρον) εἰσέπραττεν ὁ Δαρεῖος τετρακόσια ἀργυρὰ τάλαντα. Αὐτοὶ συνεκρότουσαν τὸν πρῶτον νομὸν. Οἱ δὲ Μυσοὶ, οἱ Λυδοί, οἱ Λασόνιοι, οἱ Καβάλιοι καὶ οἱ Ὑγεννεῖς, δευτέρος νομὸς, ἐπλήρωνον πεντακόσια τάλαντα. Οἱ δὲ τῆς δεξιᾶς ὄχθης Ἑλλησπόντιοι, οἱ Φρύγες, οἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ Θράκες, οἱ Παφλαγόνες, οἱ Μαριανδυνοὶ καὶ οἱ Σύριοι, τρίτος νομὸς, ἐπλήρωνον τριακόσια ἐξήκοντα τάλαντα. Οἱ δὲ Κίλικες, τέταρτος νομὸς, παρῆχον τριακοσίους ἐξήκοντα ἵππους λευκοὺς, ἓνα καθ' ἡμέραν, καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀργυρίου, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν ἑκατὸν τεσσαράκοντα κατηγαλίσκοντο εἰς τὴν συντήρησιν τοῦ ἱππικοῦ, τὸ ὁποῖον ἐφύλαττε τὴν χώραν τῆς Κιλικίας, τὰ δὲ ἄλλα τριακόσια ἐξήκοντα ἤρχοντο εἰς τὸν Δαρεῖον.

91. Ἀπὸ τὴν πόλιν Ποσειδίου, τὴν ὁποῖαν ἵδρυσεν ἐπὶ τῶν ὄρεων τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας ὁ υἱὸς τοῦ Ἀμφιαράου Ἀμφιλόχος, μέχρι τῆς Αἰγύπτου, πλὴν τῶν Ἀραβίων (διότι αὐτοὶ ἦσαν ἀπληλαγμένοι φόρου) ὁ φόρος ἀνέβαινεν εἰς τριακόσια πενήκοντα τάλαντα· ὁ νομὸς οὗτος, ὅστις εἶναι πέμπτος, περιλαμβάνει ὅλην τὴν Φοινικίην, τὴν Συρίαν τὴν καλουμένην Παλαιστίνην, καὶ τὴν Κύπρον. Ἡ Αἴγυπτος, οἱ συνορευόντες μὲ αὐτὴν Λίβυες, ἡ Κυρήνη καὶ ἡ Βάρκη (διότι εἰς τὸν ἕκτον νομὸν, τὸν τῆς Αἰγύπτου, συμπεριλαμβάνοντο καὶ αἱ πόλεις αὐταὶ) ἔπειπον ἑπτακόσια τάλαντα πλὴν τοῦ ἀργυρίου τὸ ὁποῖον ἐδίδεν ἡ Μοίριος λίμνη ἐκ τῶν ἰχθύων. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀργυρίου τούτου καὶ τοῦ χορηγούμενου σίτου, ὁ νομὸς οὗτος ἐπλήρωνεν ἑπτακόσια τάλαντα· ἡ προμήθεια δὲ ἐκείνη τοῦ σίτου συνίστατο εἰς ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδας μέτρα διὰ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς βοηθούς των, οἵτινες ἐφύλαττον τὴν λευκὴν ἀκρόπολιν τῆς Μέμφιδος. Οἱ δὲ Σατταγῦδοι, οἱ Γανδάριοι, οἱ Δαδίκαι καὶ οἱ Ἀπαρίται, ἑβδομος νομὸς, ἠνωμένοι ὅλοι, ἐπλήρωνον ἑκατὸν ἐβδομήκοντα τάλαντα· τὰ δὲ Σοῦσα καὶ ἡ ἄλλη χώρα τῶν Κισσίων, ὄγδοος νομὸς, ἐπλήρωνον τριακόσια.

92. Ἡ Βαβυλὼν καὶ ὅλη ἡ Ἀσσυρία, ἕνατος νομὸς, ἐπειπον χίλια τάλαντα ἀργυρίου καὶ πεντακοσίους ἐθνόχους παῖδας. Τὰ Ἐκβάτανα καὶ ὅλη ἡ Μηδία, οἱ Παρικάνιοι καὶ οἱ Ὀρθοκορυβάντιοι, δέκατος νομὸς, τετρακόσια πενήκοντα τάλαντα. Οἱ

Κάριοι¹, οἱ Πανσοί, οἱ Παντίμαθοι καὶ οἱ Δαρεῖται, ἐνδέκατος νομός, διακόσια τάλαντα. Οἱ δὲ Βακτριανοὶ μέχρι τῶν Αἰγλῶν, δωδέκατος νομός, ἐτέλουν φόρον τριακοσίων τάλαντων.

93. Οἱ Πάκτυες, οἱ Ἀρμένιοι καὶ τὰ πλησίον μέρη μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, νομὸς δέκατος τρίτος, ἐπλήρωνον τετρακόσια τάλαντα. Οἱ Σαγάρτιοι, οἱ Σοράγγαι, οἱ Θαμαναῖοι, οἱ Οὐτίοι, οἱ Μύκοι καὶ οἱ κατοικοῦντες τὰς νήσους τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ὅπου ὁ βασιλεὺς πέμπει τοὺς ἐξοριζομένους, νομὸς δέκατος τέταρτος, ὅλοι οὗτοι ἐπλήρωνον ἑξακόσια τάλαντα. Οἱ Σάκται καὶ οἱ Κάσπιοι², δέκατος πέμπτος νομός, διακόσια πενήκοντα τάλαντα. Οἱ Πάρθοι, οἱ Χοράσμοι, οἱ Σόγδιοι καὶ οἱ Ἄριοι, νομὸς δέκατος ἕκτος, τριακόσια τάλαντα.

94. Οἱ Παριάνιοι καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἀσίας Αἰθίοιες, δέκατος ἕβδομος νομός, ἔπεμπον τετρακόσια τάλαντα. Οἱ Ματιανοὶ, οἱ Σάσπειρες καὶ οἱ Ἀλαρόδιοι, νομὸς δέκατος ὄγδοος, ἐτάχθησαν νὰ πληρώνωσι διακόσια τάλαντα. Οἱ Μόσχοι, οἱ Τιβαρηνοὶ, οἱ Μάκρωνες, οἱ Μοσύνοικοι καὶ οἱ Μάρες, δέκατος ἕνατος νομός, τριακόσια τάλαντα. Οἱ Ἴνδοί, νομὸς εἰκοστός, οἵτινες εἶναι τὸ πολυανθρωπότερον ἔθνος ἀπὸ ὅσα γνωρίζομεν, ὠρίσθησαν νὰ δίδουν φόρον περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους· ἔφερον τριακοσίων ἑξήκοντα τάλαντων ψήγματα χρυσοῦ.

95. Ὁ Βαβυλώνιος ἄργυρος μετατρέπόμενος εἰς Εὐβοϊκὰ τάλαντα φέρει ἑννέα χιλιάδας πεντακόσια τεσσαράκοντα τάλαντα ἀργύρου· ἐπιτιμιζόμενον δὲ τοῦ χρυσοῦ τρισκαδικαίως πλειότερον τοῦ ἀργύρου, τὰ ψήγματα μᾶς δίδουσι τετρακοσίχιλια καὶ ἑξακόσια ὀγδοήκοντα τάλαντα Εὐβοϊκὰ. Προσθέτοντες τὰς δύο ταύτας ποσότητας εὐρίσκομεν ὅτι τὸ ὅλον τοῦ εἰς τὸν Δαρεῖον ἐτησίως πληρωνομένου φόρου, εἰς Εὐβοϊκὸν μέτρον, ἦτο δεκατέσσαρες χιλιάδες καὶ πεντακόσια ἑξήκοντα τάλαντα, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν ἄλλας μικροτέρας ποσότητας, τὰς ὁποίας παραλείπω.

96. Οὗτος ἦτο ὁ φόρος ὁ πληρωνόμενος εἰς τὸν Δαρεῖον ὑπὸ τῆς Ἀσίας καὶ μικροῦ μέρους τῆς Λιβύας· βραδύτερον ὅμως ἄλλοι φόροι ἤρχοντο ἐκ τῶν νήσων καὶ τῶν λαῶν τῶν κατοικούντων τὴν Εὐρώπην πρὸς βορρᾶν τῆς Θεσσαλίας. Τούτους δὲ τοὺς φόρους θησανρίζει ὁ βασιλεὺς κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· τήκων τὰ μέταλλα τὰ χύνει εἰς πηλίνους πίθους, ἀφοῦ δὲ πληρωθῇ τὸ ἀγγεῖον, θραύει τὸ περιχύλιμα, καὶ ὅταν λάβῃ ἀνάγκην χρημάτων κόπτει τόσον νόμισμα ὅσον χρειάζεται ἐκάστοτε.

97. Αὐταὶ λοιπὸν ἦσαν αἱ ἡγεμονίαι καὶ οἱ προσδιορισμοὶ τῶν φόρων· μόνον διὰ τὴν Περσικὴν χώραν δὲν ἀνέφερα ὅτι ἐπλήρωνε φόρον, καθότι οἱ Πέρσαι νέμονται χώραν ἀφορολόγητον. Ἐπίσης ἀπηλλαγμένοι φόρου εἶναι οἱ συνορευόντες μετὰ τὴν

Αἴγυπτον Αἰθίοπες, τοὺς ὁποίους ὁ Καμβύσης, ἐκτρατεύσας κατὰ τῶν μακροβίων Αἰθιόπων, εἶχεν ὑποτάξει· δίδουσιν ὅμως δῶρα. Οἱ λαοὶ οὗτοι κατοικοῦν περὶ τὴν ἱερὰν Νύσαν καὶ τελοῦν τὰς ἐροτὰς τοῦ Διονύσου· σπείρουν δέ, ὡς καὶ οἱ γείτονές των, τοὺς αὐτοὺς καρποὺς τοὺς ὁποίους σπείρουν οἱ Καλαταῖοι Ἴνδοί, καὶ ἔχουν κατοικίας ὑπογείους. Αὐτὰ τὰ δύο ἔθνη ὁμοῦ φέρουσι κατὰ πᾶν τρίτον ἔτος τὸ αὐτὸ δῶρον· δίδουν ἀκόμη καὶ τώρα εἰς τὰς ἡμέρας μου δύο φοίνικας χρυσοῦ καθαροῦ, διακοσίους κορομῶν ἐβένου, πέντε παῖδας Αἰθίοπας καὶ εἴκοσι μεγάλους ὀδόντας ἐλέφαντος. Οἱ δὲ Κόλχοι διετάχθησαν νὰ δίδουν δῶρα, καθὼς καὶ οἱ μέχρι τοῦ Καυκάσου ὄρους γείτονές των, διότι μέχρι τοῦ ὄρους τούτου ἐξουσιάζουν οἱ Πέρσαι, πρὸς βορρᾶν ὅμως τοῦ Καυκάσου κανεὶς δὲν φροντίζει δι' αὐτοὺς. Ἀκόμη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου οἱ ὑποτελεῖς οὗτοι ἔφερον κατὰ πᾶν πέμπτον ἔτος ἑκατὸν παῖδας καὶ ἑκατὸν παρθένους. Οἱ δὲ Ἀράβιοι ἔπεμπον κατ' ἔτος χίλια τάλαντα λιβανωτοῦ. Ταῦτα ἦσαν τὰ δῶρα τὰ ὁποῖα ἐλάμβανεν ὁ βασιλεὺς, πλὴν τοῦ φόρου.

98. Προμηθεύονται δὲ οἱ Ἴνδοι τὸν πολὺν τοῦτον χρυσόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον στέλλουν εἰς τὸν βασιλέα τὰ εἰρημένα ψήγματα, κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἰνδικῆς χώρας ὑπάρχει ἀμμώδης ἔρημος· διότι ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς γνωρίζομεν καὶ περὶ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ εἰπωμέν τι ἀκριβές, οἱ Ἴνδοι εἶναι οἱ πρῶτοι πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου κατοικοῦντες, τὰ δὲ ἀνατολικώτερα μέρη τῶν Ἰνδῶν εἶναι ἔρημα ἕνεκα τῆς ἄμμου. Πολλὰ ἔθνη ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ, δὲν ὀμιλοῦσι δὲ ὅλα τὴν αὐτὴν γλῶσσαν· ἄλλα μὲν εἶναι νομαδικά, ἄλλα δὲ ὄχι· τινὰ κατοικοῦσι τὰ ἔλη τοῦ ποταμοῦ καὶ τρέφονται δι' ἰχθύων ὠμῶν, τοὺς ὁποίους ἀλιεῦουν μετὰ πλοιάρια καλάμινα, ἐκάστου πλοιαρίου κατασκευαζομένου ἀπὸ ἑνα γόνατον καλάμου. Αὐτοὶ δὲ οἱ Ἴνδοι φοροῦν ἐσθῆτα ἐκ φλοιοῦ, τὸν ὁποῖον ἀφαιροῦν ἀπὸ τοὺς καλάμους, ὅταν τοὺς κόψουν εἰς τὸν ποταμὸν καὶ τοὺς κοπανίσουν· πλέκουν δὲ τὸν φλοιὸν τοῦτον ὡς τὴν ψάθαν, καὶ τὸν φοροῦν ἐν εἴδει θώρακος.

99. Ἄλλοι Ἴνδοί, πρὸς ἀνατολὰς τούτων κατοικοῦντες, εἶναι νομάδες καὶ τρώγουν κρέατα ὠμά, καλοῦνται δὲ Παδαῖοι. Οὗτοι ἔχουν, ὡς λέγεται, τὰς ἀκολούθους συνηθείας ὅταν πολίτης τις ἀσθενήσῃ, ἐὰν μὲν εἶναι ἀνὴρ, οἱ πλησιέστατοι φίλοι του τὸν φρονεῦν, λέγοντες ὅτι, ἐὰν τὸν ἄφηνον νὰ λειώσῃ ἀπὸ τὴν νόσον, θὰ ἐσήποντο αἱ σάρκες του· καὶ ἂν ἀκόμη θελήσῃ νὰ ἀρνηθῇ ὅτι εἶναι ἀσθενής, οἱ φίλοι του δὲν τὸν πιστεύουν, ἀλλὰ τὸν φρονεῦν καὶ εὐχολοῦνται· ἐὰν δὲ ἀσθενήσῃ γυνή, ὁμοίως αἱ γυναῖκες ὅσαι τὴν συναναστρέφονται πρᾶττον τὰ αὐτὰ ὡς οἱ ἄνδρες. Ἐπίσης θυσιάζουν καὶ τρώγουν ἐν συμποσίῳ ἐκεῖνον ὅστις φθάσῃ εἰς γῆρας. Ὀλίγιστοι ὅμως αὐτῶν γηράσκουν, διότι πρὶν τοῦτου φρονεῦνται ὅσοι ἤθελον ἀσθενήσει.

1) Οἱ πρὸς δυσμὰς.

2) Οἱ πρὸς ἀνατολὰς.

100. Ἄλλοι πάλιν Ἴνδοι ζῶσι κατ' ἄλλον τρόπον· οὔτε φου-
νεύουν ἔμφυγον ὄν, οὔτε σπεύρουσι τι, οὔτε ἔχουν τὴν συνήθειαν
να κίτσουν οἰκίας, ἀλλὰ τρώγουν φυτά τινα, καὶ ἔχουν καρπὸν
τινα ἐντὸς κάλυκος, ἔχοντα μέγεθος κέγγρου, τὸν ὁποῖον ἡ γῆ
παράγει αὐτομάτως· τοῦτον τὸν καρπὸν συλλέγουσι, τὸν βράζουσι
μετὰ τοῦ κάλυκος καὶ τὸν τρώγουν, ὅστις δὲ ἀσθενήσῃ, πηγαίνει
καὶ πίπτει εἰς τὴν ἔρημον· κανεῖς δὲ δὲν φροντίζει περὶ αὐτοῦ,
οὔτε ἂν ἀπέθανεν οὔτε ἂν πάσχει.

101. Ὅλοι αὐτοὶ οἱ Ἴνδοι τοὺς ὁποίους ἀνέφερα συνουσιάζ-
ονται ἀναφανδὸν ὡς τὰ κτήνη· τὸ δὲ χρωμᾶ των ὁμοιάζει μὲ τὸ
τῶν Αἰθιοπῶν. Τὸ δὲ σπέρμα τὸ ὁποῖον ἐκβάλλουσι συνουσιάζοντες
μὲ τὰς γυναῖκας δὲν εἶναι λευκὸν ὡς τὸ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ἀλλὰ
μέλαν ὡς τὸ δέσμα των. Τοιοῦτον ὡσαύτως εἶναι καὶ τὸ σπέρμα τῶν
Αἰθιοπῶν. Οἱ Ἴνδοι οὗτοι κατοικοῦν μακρὰν τῶν Περσῶν πρὸς τὸν
νότιον ἄνεμον καὶ οὐδαμῶς ὑπετάγησαν εἰς τὸν βασιλεῖα Δαρσίου.

102. Ἄλλοι δὲ ἐκ τῶν Ἰνδῶν συνορεύουσι μὲ τὴν πόλιν
Κασπάτυρον καὶ τὴν Πακτυκὴν χώραν, κατοικοῦντες πρὸς βορ-
ρᾶν τῶν ἄλλων Ἰνδῶν καὶ ἔχοντες σχεδὸν τὴν αὐτὴν δίαιταν μὲ
τοὺς Βακτρίους. Αὐτοὶ καὶ πολεμικώτεροι εἶναι τῶν ἄλλων Ἰν-
δῶν, καὶ πρὸς ζήτησιν χρυσοῦ αὐτοὶ ἀπέρχονται, διότι πλησίον
των ὑπάρχει τὸ ἔδαφος τὸ ὁποῖον εἶναι ἔρημον ἕνεκα τῆς ἄμμου.
Εἰς τὴν ἔρημον καὶ εἰς τὴν ἄμμον ζοῦν μύρμηκες, τῶν ὁποίων τὸ
μέγεθος εἶναι μικρότερον μὲν τῶν κυνῶν, μεγαλύτερον δὲ τῶν
ἄλωπέκων. Ὁ βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἔχει τινας τῶν μυρ-
μηκῶν τούτων, ἐνταῦθα θηρευθέντας. Οἱ μύρμηκες οὗτοι λοι-
πὸν, κατασκευάζοντες τὰς κατοικίας των ὑπὸ τὴν γῆν, σωρεύουσι
τὴν ἄμμον, ἀπαράλλακτα ὡς κάμνουσι οἱ μύρμηκες εἰς τὴν Ἑλ-
λάδα, μὲ τοὺς ὁποίους ἄλλως τε καὶ ὁμοιάζουσι πολὺ. Ἄλλ' ἢ
ἄμμος ἢ ἐκεῖθεν ἐξερχομένη περιέχει χρυσόν, πρὸς ζήτησιν δὲ
τῆς ἄμμου ταύτης μεταβαίνουν εἰς τὴν ἔρημον οἱ Ἴνδοί, ζευ-
γνύων ὁ καθεὶς τρεῖς καμήλους, ἐκατέρωθεν μὲν ἀνά μίαν ἄρ-
ρενα φέρουσαν ἄλυσον διὰ τὰ σύρη, ἐν τῷ μέσῳ δὲ μίαν θήλειαν
ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀναβαίνει αὐτός, τὴν ὁποίαν ἐξέλεξε ἐπιμελῶς
μεταξὺ ἐκεῖνων αἵτινες πρὸ ὀλίγου ἐγέννησαν καὶ τὴν ὁποίαν
ζευγνύει ἀφοῦ τὴν ἀποχωρήσῃ ἀπὸ τὰ τέκνα της· διότι αἱ κάμη-
λοι δὲν εἶναι κατώτεροι τῶν ἵππων κατὰ τὴν ταχύτητα καὶ εἶναι
δυνατώτεροι νὰ βαστάζουσι πολὺ βᾶρος.

103. Ποῖον σχῆμα ἔχει ἡ κάμηλος δὲν τὸ περιγράφω, διότι
εἶναι γνωστὸν εἰς τοὺς Ἕλληνας· θὰ ἀναφέρω δὲ μόνον ἐκεῖνην
τὴν ιδιότητα αὐτῆς τὴν ὁποίαν δὲν γνωρίζουσι. Ἡ κάμηλος εἰς
τὰ ὀπισθία σκέλη ἔχει τέσσαρας μηρούς καὶ τέσσαρα γόνατα, τὰ
δὲ αἰδοῖα διὰ τῶν ὀπισθίων σκελῶν πρὸς τὴν οὐρὰν ἐστραμμένα.

104. Μεταχειρίζονται λοιπὸν οἱ Ἴνδοι αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ
αὐτὴν τὴν ζευξίν, ὅταν ἀπέρχονται πρὸς ἀναζήτησιν χρυσοῦ, και-
ροφυλακτοῦντες νὰ ἀρπάσουσι αὐτὸν ἐν καιρῷ θερμοτάτων καυμά-

των, διότι τότε οἱ μύρμηκες κρύπτονται ὑπὸ τὴν γῆν. Εἰς τὰς
χώρας ταύτας ὁ ἥλιος εἶναι καυστικώτατος μετὰ τὴν ἀνατολήν,
καὶ ὄχι ὡς ἀλλαχῶς κατὰ τὴν μεσημβρίαν· ἡ θερμοτάτης δυνάμεις
του διαρκεῖ μέχρι τῆς στιγμῆς τοῦ παρ' ἡμῖν διαλύεται ἡ ἀγορά.
Καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα καίει πολὺ περισσότερον παρ' ὅσον
καίει εἰς τὴν Ἑλλάδα τὴν μεσημβρίαν, τόσον ὥστε λέγουσι ὅτι οἱ
ἄνθρωποι ἀναγκάζονται νὰ δροσίζονται μὲ ὕδωρ. Κατὰ τὸ μέ-
σον αὐτῆς ἡ ἡμέρα καίει τοὺς Ἰνδοὺς σχεδὸν ὅσον καὶ τοὺς ἄλ-
λους· ὅταν δὲ ἀρχίσῃ νὰ κλίνη, γίνεται ὁ ἥλιος εἰς αὐτοὺς ὅπως
εἶναι εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους κατὰ τὴν πρωΐαν· καὶ ὅσον
προχωρεῖ τόσον ψυχραίνεται, μέχρι τῆς στιγμῆς ὅτε πλησιάζων
νὰ δύσῃ γίνεται ψυχρότατος.

105. Φθάνοντες εἰς τὸν τόπον οἱ Ἰνδοὶ μὲ σάκκους γεμίζουσι
αὐτοὺς ἄμμου καὶ ἐπιστρέφουσι ὀπίσω ὅσον τάχιστα, διότι, ὡς
λέγουσι οἱ Πέρσαι, εὐρίσκουσι οἱ μύρμηκες τὰ ἴχνη των ἐκ τῆς
ὄσμῆς καὶ τοὺς διώκουσι. Τόσον δὲ ταχύτητα εἶναι τὰ ζῶα ταῦτα,
ὅστε, ἐὰν οἱ Ἰνδοὶ δὲν ἐπρόφθανον ν' ἀπομακρύνωνται πολὺ,
ὅταν συνάξωνται οἱ μύρμηκες, κανεῖς ἐξ αὐτῶν δὲν θὰ ἐσώζετο.
Καὶ οἱ μὲν ἄρρενες τῶν καμήλων, κατώτεροι εἰς τὸ τρέξιμον ἀπὸ
τὰς θηλείας καὶ ταχύτερον κουραζόμενοι, δὲν θὰ ἐβάδιζον μὲ
ἴσον βῆμα· ἀλλ' αἱ θήλειαι, ἐνθουμούμεναι τὰ τέκνα τὰ ὁποία
ἀφήκαν, δὲν βραδύνουσι τὴν πορείαν των οὐδ' ἐπὶ μίαν στιγμὴν.
Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν οἱ Ἰνδοὶ προμηθεύονται τὸν πλείοτερον
χρυσόν, ὡς λέγουσι οἱ Πέρσαι· ὑπάρχει δὲ καὶ ἄλλος χρυσός, τὸν
ὁποῖον εὐρίσκουσιν εἰς τὴν χώραν σκάπτοντες.

106. Αἱ ἐσχατιαὶ τῆς οἰκουμένης ἔχουσι τὴν ιδιότητα νὰ πα-
ράγωσι τὰ κάλλιστα πράγματα, καθὼς ἡ Ἑλλὰς ἔλαχε νὰ ἔχῃ τὸ
μᾶλλον εὐκραεὲς κλίμα. Τῶντι ἡ Ἰνδικὴ εἶναι πρὸς ἀνατολὰς ὁ
τελευταῖος κατοικούμενος τόπος, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, τὰ δὲ τετρα-
ποδα αὐτῆς καὶ τὰ πτηνὰ εἶναι πολὺ μεγαλύτερα ἢ εἰς τὰ ἄλλα
μέρη, πλὴν τῶν ἵππων, οἵτινες εἶναι μικρότεροι τῶν Μηδικῶν
ἵππων τῶν καλουμένων Νισαίων. Πρὸς τούτοις ἔχει χρυσόν
ἄφθονον, εἴτε ὀρυσσόμενον, εἴτε παρασυρόμενον ὑπὸ ποταμῶν,
εἴτε ἀρπαζόμενον ὡς περιέγραψα. Τὰ δὲ ἄγρια δένδρα ἐκεῖ πα-
ράγουσι ὡς καρπὸν μαλλίον ὠραιότερον καὶ καλλιτέρας ποιότητος
τῆς τῶν προβάτων· ἐκ τοῦ καρποῦ τῶν δένδρων τούτων κατα-
σκευάζουσι οἱ Ἰνδοὶ φορέματα.

107. Πρὸς μεσημβρίαν δὲ ἡ Ἀραβία εἶναι τὸ ἔσχατον κατοικου-
μενον μέρος, εἰς αὐτὴν δὲ μόνην παράγεται λιβανωτός, σμύρνα,
κασία, κιννάμωμον καὶ λήδανον· ὅλα ταῦτα ὅμως, πλὴν τῆς σμύρ-
νης, δυσκόλως προμηθεύονται οἱ Ἀραβες. Καὶ τὸν μὲν λιβανω-
τὸν συνάξουσι ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ θάμνου στύρακος τὴν ὁποίαν
κομίζουσι εἰς αὐτοὺς οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Φοίνικες. Καίουσι τὴν στύ-
ρακα καὶ λαμβάνουσι τὸ θυμιάμα, διότι τὰ λιβανωτοφόρα ταῦτα
δένδρα φυλάττουσι περωτοὶ ὄφεις μικροὶ καὶ πολυποίκιλοι· φυ-

λάττουν δὲ πολλοὶ εἰς ἕκαστον δένδρον. Οὗτοι εἶναι οἱ ὄφεις οἱ εἰσβάλλοντες εἰς τὴν Αἴγυπτον, μὲ κανὲν δὲ ἄλλο μέσον δὲν ἀποδιώκονται ἀπὸ τὰ δένδρα εἰμὴ μὲ τὸν καπνὸν τῆς στύρακος.

108. Οἱ Ἄραβες λέγουσι ὅτι ὅλη ἡ γῆ θὰ ἐπληροῦτο τοιούτων ὄφρων, ἐὰν δὲν συνέβαινε καὶ εἰς αὐτοὺς ἐκείνο τὸ ὄποιον, ὡς ἤξεύρομεν, συμβαίνει εἰς τὰς ἐχίδνας. Οὕτως ἡ πρόνοια τοῦ θεοῦ, ὡς εἶναι καὶ εὐλογον, αὔσα σοφῆ, ὅσα μὲν ζῶα εἶναι δεῖλὰ καὶ φραγώσιμα, ταῦτα πάντα ἐποίησε πολυγόνᾳ διὰ τὰ μὴ ἐκλείψουν τρογόμενα, ὅσα δὲ εἶναι ἄγρια καὶ βλαβερά, ταῦτα ἐποίησεν ὀλιγογόνᾳ. Ὁ μὲν λαγῶός, ἐπειδὴ κυνηγεῖται ἀπὸ ὄλων, ἀπὸ τὰ θηρία, ἀπὸ τὰ ὄρνεα καὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, εἶναι ζῶον γονιμώτατον καὶ τὸ μόνον τὸ ὄποιον ἐνῶ εἶναι ἔγκυον συλλαμβάνει πάλιν ἔχει συγχρόνως εἰς τὴν μήτραν του ἐν ἔμβρυον τριχωτόν. ἐν ἄτριχον, ἐν μόλις σχηματισθὲν καὶ ἄλλο συλλαμβάνει. Τοιούτος εἶναι ὁ λαγῶός. Ἡ δὲ λέαινα, ἐπειδὴ εἶναι ζῶον ἰσχυρότατον καὶ τολμηρότατον, ἐν μόνον τέκνον γεννᾷ καθ' ὅλην τῆς τὴν ζωῆν, διότι ὅταν γεννᾷ ἐξέρχεται μετὰ τοῦ τέκνου καὶ ἡ μήτρα, τὸ αἶτιον δὲ τούτου εἶναι τὸ ἐξῆς. Ὅταν ὁ σκύμνος ἀρχίζῃ νὰ κινήται ἐντὸς τῆς μήτρας, ἔχων ὄνυχας πολὺν ὀξυτάτους ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα θηρία, πληγώνει μὲ τοὺς ὄνυχας αὐτῆν, καὶ ὅσον αὐξάνουν αἱ δυνάμεις του, τόσον περισσότερον πληγώνει καὶ σχίζει αὐτῆν καὶ ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς τοῦ τοκετοῦ οὐδὲν μέρος τῆς μήτρας μένει ὑγιές.

109. Ὁμοίως καὶ αἱ ἐχίδναι καὶ περρωτοὶ ὄφεις τῆς Ἀραβίας, ἐὰν ἐπολλαπλασιάζοντο, καθὼς ἡ φύσις των εἶναι θηριώδης, τὸ ἀνθρώπινον γένος δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ζήσῃ· ἄλλ' ὅταν συνέρχονται τὰ ζῶα ταῦτα κατὰ ζεύγη, ἐνῶ τὸ ἄρρεν καταγίνεται νὰ ἐκπέμψῃ τὴν γονὴν του, τὸ θῆλυ προσκολλάται εἰς τὸν λαϊμόν του καὶ δὲν τὸ ἀφήνει πρὶν τὸ καταφάγη. Ἀποθνήσκει λοιπὸν τὸ ἄρρεν καθ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὸ θῆλυ τιμωρεῖται διὰ τὸν φόνον τοῦτον ὡς ἐξῆς. Τὰ τέκνα, πρὸς ἐκδίησιν τοῦ πατρὸς των, ὄντα ἀκόμη εἰς τὴν κοιλίαν τρώγουσι τὴν μήτραν, ἀφοῦ δὲ φάγουσι καὶ τὴν γαστέρα ἐξέρχονται τοιοῦτοτρόπως. Οἱ ἄλλοι δὲ ὄφεις οἱ ἀβλαβεῖς εἰς τοὺς ἀνθρώπους τίκουν ῥᾶ καὶ ἐκλείψουσιν πολλὰ τέκνα. Καὶ αἱ μὲν ἐχίδναι εὐρίσκονται πανταχοῦ· οἱ δὲ περρωτοὶ ὄφεις εἶναι ὅλοι συνηγμένοι εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ οὐδαμοῦ ἄλλοῦ· τούτου δὲ ἕνεκα φαίνονται ὅτι εἶναι πολλοὶ.

110. Τὸν μὲν λιβανωτὸν τοῦτον οὕτως ἀποκτοῦν οἱ Ἀράβιοι, τὴν δὲ κασίαν ὡς ἐξῆς. Ἀφοῦ περιτυλίξουσιν καλῶς τὸ σῶμά των καὶ τὸ πρόσωπον, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν, μὲ δέρματα βοῶν καὶ ἄλλα, πηγαίνουν νὰ συνάξουσιν τὴν κασίαν. Φύεται δὲ αὕτη εἰς λίμνην ὄχι βαθεῖαν, περὶ τῆς ὁποίας καὶ ἐν τῇ ὁποίᾳ διατρίβουσιν ζῶα περρωτά. Τὰ ζῶα ταῦτα ὁμοιάζουσιν πολὺ μὲ τὰς νυκτερίδας, ἔχουσιν κραυγὴν ἀπαισίαν καὶ εἶναι πολὺ δυνατὰ προφυλάττοντες λοιπὸν

οἱ ἄνθρωποι τοὺς ὀφθαλμοὺς των τοιοῦτοτρόπως μαζεύουσιν τὴν κασίαν.

111. Τὸ δὲ κιννάμωμον συνάγουσι μὲ τρόπον πλεόν θαυμαστὸν παρὰ τοὺς προσηθέντας. Πῶς γίνεται καὶ ποία γῆ παράγει αὐτό, δὲν ἤξεύρουσι νὰ εἴπουν, ἐκτὸς μόνον ἐξ εἰκασίας λέγουσι τι νὲς ὅτι παράγεται εἰς τὰ μέρη ὕπου ἐστράφη ὁ Διόνυσος· λέγουσι δὲ ὅτι μεγάλα ὄρνεα φέρουσιν τὰ κάρφη, τὰ ὁποῖα ἡμεῖς μαθόντες ἀπὸ τοὺς Φοίνικας καλοῦμεν κιννάμωμον· τὰ φέρουσι δὲ τὰ ὄρνεα ταῦτα διὰ τὰ κατασκευάζουσιν τὰς φωλεὰς των, αἵτινες εἶναι ἐκ πηλοῦ προσκολλημένοι εἰς ὄρη ἀπόκρημνα ὅπου οὐδεμία ὑπάρχει ἀνάβασις διὰ τὸν ἀνθρώπον. Ἐν τούτοις οἱ Ἀράβιοι μεταχειρίζονται τὸ ἐξῆς μέσον διὰ τὰ ἀναβῶσι κόπτοντες εἰς μέγιστα τεμάχια τὰ μέλη βοῶν ἀποθνησκόντων, ὄνων καὶ ἄλλων ὑποζυγίων τὰ φέρουσιν εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη, τὰ ἀποθέουσιν πλησίον τῶν φωλεῶν καὶ ἀπομακρύνονται. Τὰ πτηνὰ καταβαίνουν καὶ ἀρπάζουσιν τὰ μέλη ταῦτα τῶν ὑποζυγίων· ἐπειδὴ ὅμως αἱ φωλεαὶ δὲν δύνανται νὰ βαστάσουσιν τοσοῦτον βάρος, συντρίβονται καὶ κρημνίζονται εἰς τὴν γῆν· τότε προστρέχοντες οἱ ἄνθρωποι συνάξουσιν τὸ κιννάμωμον, τὸ ὄποιον συλλεγόμενον ὑπ' αὐτῶν κομίζεται εἰς ἄλλας χώρας.

112. Τὸ δὲ λήδανον τὸ ὄποιον οἱ Ἀράβιοι καλοῦσι λάδανον, τοῦτο εἶναι θαυμασιώτερον πάντων· διότι, παραγόμενον εἰς μέρος δυσωδέστατον, εἶναι εὐωδέστατον· εὐρίσκεται δὲ ὡς μύξα εἰς τοὺς πώγωνας τῶν αἰγῶν καὶ τῶν τράγων, ὅπου προσκολλάται ὅταν βόσκουσιν εἰς τοὺς θάμνους. Εἶναι χρήσιμον εἰς τὴν κατασκευὴν πολλῶν μύρων, καὶ αὐτὸ πρὸ πάντων μεταχειρίζονται οἱ Ἀράβιοι ὅταν θυμιῶσιν.

113. Καὶ ταῦτα μὲν ἀρχοῦσι περὶ τῶν θυμιαμάτων, ὅλη δὲ ἡ Ἀραβία ἔχει ὁσμὴν θαυμασίαν καὶ ἡδυτάτην. Οἱ Ἀράβιοι ἔχουσιν δύο εἶδη προβάτων θαυμασμοῦ ἄξια, τὰ ὁποῖα οὐδαμοῦ ἄλλοῦ εὐρίσκονται. Τὸ μὲν ἔχει τὰς οὐράς μακρὰς μόλις ὀλιγώτερον τῶν τριῶν πήχεων, αἱ ὁποῖαι, ἐὰν τὰς ἀφῆνον νὰ σύρωνται, θὰ ἐπληγώνοντο προστριβόμεναι εἰς τὴν γῆν. Ἄλλ' ὅλοι οἱ ποιμένες διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἤξεύρουσι ὀλίγον νὰ ξυλουργοῦν· κατασκευάζοντες λοιπὸν ἀμαξίδια τὰ δένουσιν ὑπὸ τὰς οὐράς, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἕκαστον ζῶον ἔχει τὴν οὐράν του ἐπὶ ἐνὸς ἀμαξιδίου. Τὸ ἄλλο εἶδος τῶν προβάτων ἔχει τὰς οὐράς πλατείας μέχρι πηγῶς τὸ πλάτος.

114. Πρὸς τὸ μέρος δὲ ὅπου ἡ μεσημβρινὴ ζώνη τοῦ οὐρανοῦ κλίνει πρὸς τὸν δύοντα ἥλιον, ἡ Αἰθιοπία εἶναι ἡ τελευταία τῶν κατοικουμένων χωρῶν. Αὕτη καὶ χρυσὸν ἔχει πολὺν, καὶ ἐλέφαντας μεγάλους, καὶ ἄγρια δένδρα παντοειδῆ, καὶ ἔβρον, καὶ ἀνθρώπους μεγίστους, ὠραιοτάτους καὶ μακροβιωτάτους.

115. Αὐταὶ μὲν εἶναι αἱ ἐσχατιαὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Λιβύας, περὶ δὲ τῶν ἐσχατιῶν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης δὲν δύναμαι νὰ ὀμι-

λήσω μετὰ βεβαιότητος, διότι δὲν παραδέχομαι ὅτι ὑπάρχει ποταμὸς καλούμενος ὑπὸ τῶν βαρβάρων Ἡριδανός, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν βόρειον θάλασσαν καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον, ὡς λέγουσι, μᾶς ἔρχεται τὸ ἤλεκτρον, οὐδὲ νῆσοι Κασσιτερίδες γνωρίζω νὰ ὑπάρχωσιν, ἀπὸ τὰς ὁποίας μᾶς ἔρχεται ὁ κασσίτερος. Πρῶτον μὲν διότι τὸ ὄνομα Ἡριδανός μαρτυρεῖ ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι εἶναι ἑλληνικὸν καὶ οὐκ ἑβραϊκόν, ὑπὸ ποιητοῦ τινοῦ πλασθέν· δευτέρω δὲ διότι μὲ ὅλας τὰς ἀναζητήσεις μου δὲν ἠδυνήθην νὰ εὑρω ἀνθρωπὸν ἰδίους ὀφθαλμοῖς βεβαιωθέντα, ὅτι ἐκεῖθεν τῆς Εὐρώπης ὑπάρχει θάλασσα. Τοῦτο μόνον εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ κασσίτερος καὶ τὸ ἤλεκτρον μᾶς ἔρχονται ἐκ μακροσμένων χωρῶν.

116. Εἰς δὲ τὰ ἀρκτικά τῆς Εὐρώπης φαίνεται ὅτι ὁ χροσὸς εἶναι ἀφθονος, πῶς ὅμως τὸν λαμβάνουσι, δὲν δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ θετικότητος. Λέγουσιν ὅτι ἄνθρωποι μονόφθαλμοι, καλούμενοι Ἀριμασποὶ, ἀρπάζουν αὐτὸν ἀπὸ γούπας. Πλὴν δὲν πιστεύω οὔτε καὶ τοῦτο, ὅτι γεννῶνται μονόφθαλμοι ἄνθρωποι, τὴν ἄλλην φύσιν ἔχοντες ὁμοίαν μὲ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους. Ὅπως καὶ ἂν ἔχη τὸ πρᾶγμα, αἱ ἐσχατιαὶ τοῦ κόσμου, αἱ περικλείουσαι τὴν ἄλλην γῆν καὶ περιορίζουσαι αὐτήν, ἔχουσιν ὅσα εἰς ἡμᾶς φαίνονται κάλλιστα καὶ σπανιώτατα.

117. Ὑπάρχει δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν πεδιάς περικλειστος πανταχόθεν ὑπὸ ὄρεων, τὰ ὁποῖα ἔχουν πέντε στενωπούς. Ἡ πεδιάς αὕτη ἀνῆκε ποτε εἰς τοὺς Χορασμίους καὶ κείται εἰς τὰ σύνορα αὐτῶν τῶν Χορασμίων, τῶν Ὑρκανίων, τῶν Πάρθων, τῶν Σαραγγῶν καὶ τῶν Θαμαναίων· ἀφ' ὅτου δὲ οἱ Πέρσαι ἔχουσι τὸ κράτος, ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα. Ἀπὸ τούτων λοιπὸν τῶν ὄρεων τῶν περικλειόντων αὐτὴν ῥέει μέγας ποταμὸς, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα εἶναι Ἄρης· ὁ ποταμὸς οὗτος διαμοιραζόμενος πρότερον εἰς πέντε διώρυγας ἔφερε τὸ ὕδωρ του διὰ τῶν πέντε χαραδρῶν τῶν ὄρεων εἰς ἕκαστον τῶν ἐθνῶν τὰ ὁποῖα ἀνέφερα καὶ ἐπότιζεν αὐτά· ἀφ' ὅτου ὅμως τὰ ἔθνη ταῦτα ὑπετάγησαν εἰς τοὺς Πέρσας, πάσχουσι τὸ ἔξις. Κλείσας ὁ βασιλεὺς τοὺς τοίχους τῶν χαραδρῶν ἔθηκεν εἰς ἐκάστην μίαν πύλην, ὥστε, ἀποκλειόμενον τοῦ ὕδατος ἐντὸς καὶ μὴ ὑπαρχούσης διεξόδου, ἡ ἐντὸς τῶν ὄρεων πεδιάς γίνεται πέλαγος, καθότι ὁ ποταμὸς χύνεται μὲν ἐντὸς αὐτῆς, δὲν ἔχει ὅμως καμμίαν ἐξοδον. Ἐκεῖνοι λοιπὸν οἵτινες πρότερον ἦσαν συνηθισμένοι νὰ μεταχειρίζονται τὸ ὕδωρ τοῦτο, μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ τὸ χρησιμοποιοῦν, πάσχουν μεγάλην συμφορὰν· διότι βρέχει μὲν αὐτοὺς ὁ θεὸς κατὰ τὸν χειμῶνα καθὼς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, ἀλλὰ κατὰ τὸ θέρος ὅταν σπεύρουν τὸν κέγγρον καὶ τὸ σῆσαμον, λαμβάνουν ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ ὕδατος· ἐπειδὴ δὲ δὲν τοῖς παραχωρεῖται, πορευόμενοι εἰς τὴν Περσίαν, αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες των, ἴστανται πρὸ τῶν πυλῶν τοῦ βασιλέως βῶντες καὶ ὠρνούμενοι. Τότε ὁ βασιλεὺς διατάττει νὰ ἀνοίγουν αἱ πύλαι αἱ πρὸς τὸ μέρος τῶν ἐχόντων μεγάλην ἀνάγκην. Ἀφοῦ

δὲ ἡ γῆ των χορτασθῆ πίνουσα ὕδωρ, αὐταὶ μὲν αἱ πύλαι κλείονται, διατάττει δὲ νὰ ἀνοίξουν ἄλλας εἰς ἄλλους οἵτινες ἠθέλον εἶπει ὅτι ἔχουσι μεγίστην ἀνάγκην. Καθὼς δὲ ἤξεύρω ἐξ ἀκοῆς, τὰς ἀνοίγει, ἀφοῦ λάβῃ μεγάλης ποσότητος χρημάτων, πλὴν τοῦ φόρου. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχουν.

118. Ἐκ τῶν ἐπτά δὲ ἀνδρῶν τῶν κατὰ τοῦ μάγου ἐπαναστάντων, εἷς, ὁ Ἰνταπατόθης ἀμέσως μετὰ τὴν ἐπανάστασιν διὰ τὴν ἐξῆς αὐθάδειάν του. Ἡθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν βασιλικὴν οἰκίαν καὶ νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ βασιλέως, καθότι ἦτο συμπεφωνημένον μεταξὺ τῶν κατὰ τοῦ μάγου συνομοσάντων νὰ ἔχωσιν ἐλευθέραν τὴν εἴσοδον πρὸς τὸν βασιλέα ἄνευ προηγουμένης εἰδοποιήσεως, ἐκτὸς ἐὰν ὁ βασιλεὺς τύχῃ νὰ κοιμᾶται μετὰ τινος τῶν γυναικῶν του. Ὁ Ἰνταπατόθης λοιπὸν ἐνόμισεν ὅτι ἠδύνατο νὰ εἰσέλθῃ χωρὶς νὰ τὸν ἀναγγεῖλῃ κανεὶς, καὶ ἠθέλησε νὰ εἰσχωρήσῃ, καθότι ἦτο εἷς τῶν ἐπτά· ἀλλ' ὁ πυλωρὸς καὶ ἀγγελιαφόρος δὲν ἐπέτρεπον τοῦτο, λέγοντες ὅτι ὁ βασιλεὺς ἦτο μετὰ γυναικός. Νομίσας δὲ ὁ Ἰνταπατόθης ὅτι ἔλεγον ψεύματα ἔπραξε τὰ ἐξῆς· ἔσυρε τὸν ἀκινάκην καὶ ἔκοψε τὰ ὄτα αὐτῶν καὶ τὰς ῥίνας· ἔπειτα δέσας τὰς χεῖράς των καὶ περάσας περὶ τὸν λαιμὸν των τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου του τοὺς ἄφησε συνδεμένους.

119. Ἐκεῖνοι δὲ δεικνύοντες ἑαυτοὺς εἰς τὸν βασιλέα εἶπον τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἐπαθον τὰ παθήματα ἐκεῖνα. Φοβηθεὶς δὲ ὁ Δαρεῖος, μήπως ἡ πράξις ἐγένετο ἐκ συνεννοήσεως τῶν ἑξ, ἔστειλε καὶ ἔφερε τὸν ἕνα μετὰ τὸν ἄλλον, καὶ ἐδοκίμασε τὴν γνώμην των ἂν ἐπεδοκίμαζον τὰ γενόμενα. Ἀφοῦ ὅμως ἐβεβαιώθη ὅτι ἐγένοντο ἄνευ τῆς συνδρομῆς των, συνέλαβε τὸν Ἰνταπατόθην, τοὺς παῖδας αὐτοῦ καὶ ὅλους τοὺς οἰκειοὺς του, ἐπειδὴ πολλὰς εἶχεν ὑποψίας ὅτι μὲ τοὺς συγγενεῖς του ἐσκόπευε νὰ ἐπαναστατήσῃ ἐναντίον του. Συλλαβὸν λοιπὸν αὐτοὺς διέταξε νὰ τοὺς δέσουν καὶ νὰ τοὺς θανατώσουν. Ἡ γυνὴ ὅμως τοῦ Ἰνταπατόθους, ἐλθοῦσα εἰς τὴν θύραν τοῦ βασιλέως, ἔκλαιε καὶ ᾠδύρευτο· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἔπαυε, συνεικίνησεν ἐπὶ τέλους τὸν Δαρεῖον, ὁ ὁποῖος εὐσπλαγχνισθεὶς αὐτὴν ἔπεμψε ἀπεσταλμένον, ὅστις τῇ εἶπεν· «Ἦ γύναι, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος σὲ συγχωρεῖ νὰ σώσῃς ἀπὸ ὅλους τοὺς συγγενεῖς ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον θέλεις». Ἡ γυνὴ, σκεφθεῖσα ἐπ' ὀλίγον, ἀπεκρίθη· «Ἀφοῦ ὁ βασιλεὺς μοὶ χαρίζει τὴν ζωὴν ἐνός ἐξ αὐτῶν, ἐκλέγω μεταξὺ ὅλων τὸν ἀδελφόν μου». Μαθὼν δὲ ὁ Δαρεῖος ταῦτα καὶ ἐκπλαγεὶς ἔπεμψε πάλιν καὶ εἶπεν· «Ἦ γύναι, ὁ βασιλεὺς σὲ ἐρωτᾷ ποῖαν σκέψιν ἔχουσα ἀφήνεις τὸν ἄνδρα καὶ τὰ τέκνα σου καὶ προτιμᾷς νὰ σωθῆ ὁ ἀδελφός σου, ὅστις σοῦ εἶναι μᾶλλον ἀλλότριος ἢ τὰ τέκνα σου, καὶ ὀλιγώτερον ἀγαπητὸς τοῦ ἀνδρός σου». — «Ἦ βασιλεῦ, ἀπεκρίθη ἐκεῖνη, ἄνδρα μὲν ἠμπορῶ νὰ εὑρω ἄλλον, ἐὰν θέλῃ ὁ θεός, καθὼς καὶ τέκνα ἄλλα, ἐὰν χάσω αὐτά· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ πατήρ καὶ ἡ μήτηρ μου δὲν ζῶσι πλέον, ἀδελφὸν ἄλλον μοῦ εἶναι ἀδύνατον

νὰ εὔρω κατ' οὐδένα τρόπον. Αὐτὴ ἦτο ἡ σκέψις μου ὅταν ἔδωκα τὴν ἀπόκρισίν μου». Εἰς δὲ τὸν Δαρεῖον ἐφάνη ὀρθὸς ὁ συλλογισμὸς τῆς γυναικὸς, καὶ ἐπειδὴ εὐχαριστήθη ἐκ τῆς ἀποκρίσεώς της τῇ παρήτησε τὸν ζητούμενον καὶ τὸν πρεσβύτατον υἱὸν της, τοὺς δὲ ἄλλους ὄλους τοὺς ἐφόνευσε. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ ἐφρονεῦθη ἀμέσως μετὰ τὴν οὐνωμοσίαν.

120. Περὶ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἦτο ἀσθενὴς ὁ Καμβύσης ἰδοὺ τί συνέβη. Πέρσης τις, ὀνόματι Ὅροίτης, διωρισμένος ὑπὸ τοῦ Κύρου διοικητῆς τῶν Σαρδίων, ἐπεθύμησε πράγμα ἀνόσιον. Χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε ἀπὸ τὸν Σάμιον Πολυκράτη, χωρὶς νὰ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ προσβλητικόν τινα λόγον, χωρὶς νὰ τὸν ἴδῃ πρότερον, διενεώθη νὰ τὸν συλλάβῃ καὶ νὰ τὸν θανατώσῃ. Πολλοὶ ἐν τούτοις διατείνονται ὅτι ὠρμήθη εἰς τοῦτο ἐκ τῆς ἐξῆς αἰτίας· ὁ Ὅροίτης καὶ κάποιος ἄλλος Πέρσης, ὁ Μιτροβάτης, διοικητῆς τοῦ νομοῦ Δασκυλείου, ἔτυχεν ἡμέραν τινὰ νὰ κáθηνται πρὸ τῆς θύρας τοῦ βασιλέως· ἀπὸ τὰς ὀμιλίας ἦλθον εἰς φιλονεικίας, καὶ ἐπειδὴ ἤριζον περὶ ἀνδρείας, ὁ Μιτροβάτης ὀνειδίζων τὸν Ὅροίτην τῷ εἶπε· «Δύνασαι νὰ συγκαταριθμῆσαι μετὰξὺ τῶν ἀνδρῶν σὺ ὅστις δὲν κατέκτησας ἀκόμη διὰ τὸν βασιλέα τὴν πλησιεστάτην τοῦ νομῆ σου νῆσον Σάμιον, ἣ ὁποία ἐν τούτοις εἶναι εὐκολοκυρίετος, καθ' ὅσον εἰς τῶν κατοίκων της ἄνευ ἄλλης δυνάμεως ἢ δεκαπέντε στρατιωτῶν βαρέως ὀπλισμένων τὴν ἐκυρίευσεν ἐπαναστατήσας καὶ τώρα τὴν ἐξουσιάζει;». Κατὰ τὴν διήγησιν ταύτην ὁ Ὅροίτης, λυπηθεὶς καιρῶς διὰ τοὺς λόγους τούτους, ἀπεφάσισεν ὄχι νὰ ἐκδικηθῇ τὸν Μιτροβάτη, ἀλλὰ νὰ καταστρέψῃ τὸν Πολυκράτη, ἐξ αἰτίας τοῦ ὁποίου ἤκουσε τὰς προσβολὰς ἐκεῖνας.

121. Οἱ δὲ ὀλιγώτεροι λέγουσιν ὅτι ὁ Ὅροίτης ἔπεμψεν εἰς τὴν Σάμιον κήρυκα διὰ νὰ ζητήσῃ πράγμα τι (δὲν ἀναφέρουσιν ὅμως τί πράγμα) καὶ ὅτι ὁ Πολυκράτης τυχὼν κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν ἐξηπλωμένος εἰς τὸν ἀνδρῶνα ὅπου εὐρίσκετο καὶ ὁ Ἄνακρέων ὁ Τῆσιος, εἴτε ἐκ τύχης εἴτε ἐπίτηδες, διὰ νὰ καταφρονήσῃ τὴν αἴτησιν τοῦ Ὅροίτου, ἠκροάσθη τὸν κήρυκα μὲ πρόσωπον ἐστραμμένον πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ οὔτε ἐστράφη ὅτε ὠμίλει, οὔτε ἀπεκρίθη.

122. Αὗται εἶναι αἱ δύο αἰτίαι εἰς τὰς ὁποίας ἀποδίδουν τὸν θάνατον τοῦ Πολυκράτους, δύναται δὲ ἕκαστος νὰ προτιμήσῃ ὁποῖαν θέλει ἐκ τῶν δύο. Διαμένων λοιπὸν ὁ Ὅροίτης οὗτος εἰς τὴν Μαγνησίαν, πόλιν κειμένην ὑπεράνω τοῦ Μαιάνδρου, καὶ μαθὼν τὴν φιλοδοξίαν τοῦ Πολυκράτους, ἔστειλεν εἰς τὴν Σάμιον κομιστὴν ἀγγελίας τὸν Μύρσον τοῦ Γύγου, ἄνδρα Λυδόν. Ὁ δὲ Πολυκράτης εἶναι ὁ πρῶτος ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν Ἕλληνας, ὅστις ἔβαλε κατὰ νοῦν, μετὰ τὸν Κνώσιον Μίνωα, νὰ θαλασσοκρατήσῃ. Ἴσως πρὸ τοῦ Μίνωος ἐπέτυχε τις τοῦτο· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τὴν ὁποῖαν καλοῦσι γενεὰν ἀνθρωπίνην πρῶτος ὁ Πολυ-

κράτης ἤλπισε νὰ κυριεύσῃ τὴν Ἰωνίαν καὶ τὰς νήσους. Γνωρίζων λοιπὸν ὁ Ὅροίτης τὰ διανοήματά του ταῦτα ἔπεμψεν ἀγγελίαν λέγουσαν ταῦτα· «Ὁ Ὅροίτης πρὸς τὸν Πολυκράτη λέγει τὰ ἐξῆς· ἔμαθον ὅτι διανοεῖσαι μεγάλα πράγματα καὶ ἠξέσρω ὅτι τὰ χρήματά σου δὲν ἔξαρκοῦν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν σκοπῶν σου. Ἐὰν ὅμως πράξῃς ὅ,τι θὰ σοὶ εἴπω, καὶ σὺ θὰ ὑψωθῆς καὶ ἐμεῖ θὰ σώσῃς, διότι ὁ βασιλεὺς Καμβύσης ἀπεφάσισε νὰ μεθανατώσῃ καὶ τὸ σχέδιόν του μοὶ ἀνηγγέλθη σαφέστατα. Σὺ λοιπὸν ἔλθὼν ἐδῶ φυγάδευσέ με, καὶ ἐκ τῶν χρημάτων ἄλλα μὲν λάβε σύ, ἄλλα δὲ ἄφες νὰ ἔχω ἐγώ· διὰ τῶν χρημάτων δὲ τούτων δύνασαι νὰ ἄρξῃς ὀλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος. Ἐὰν δὲν μὲ πιστεύῃς διὰ τὰ χρήματα, πέμψον τινὰ ἐκ τῶν πισιστοτάτων σου, εἰς τὸν ὁποῖον νὰ τὰ δείξω».

123. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Πολυκράτης ἐχάρη καὶ ἐδέχθη τὴν προσφορὰν· ἐπειδὴ δὲ μεγάλως ἐπεθύμει τὰ χρήματα, ἔπεμψε πρῶτον διὰ νὰ παρατηρήσῃ τὸν πολίτην Μαιάνδριον τὸν υἱὸν τοῦ Μαιάνδριου, ὁ ὁποῖος ἦτο γραμματεὺς του, καὶ ὁ ὁποῖος ὀλίγον μετὰ τὰ συμβεβηκότα ταῦτα ἀφιέρωσεν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας ὅλα τὰ ἀξιοθαύμαστα κοσμήματα τοῦ ἀνδρῶνος τοῦ Πολυκράτους. Ὁ δὲ Ὅροίτης, μαθὼν ὅτι ἐπρόκειτο νὰ ἔλθῃ ὁ παρατηρητής, ἔπραξε τὰ ἀκόλουθα. Γεμίσας ὀκτὼ κιβώτια μὲ λίθους, ἐκτὸς ὀλίγου διαστήματος ἐπάνω περὶ τὰ χεῖλη, ἔθεσεν ἐπὶ τῶν λίθων χρυσόν, ἔδασε καλῶς τὰ κιβώτια καὶ τὰ εἶχεν ἔτοιμα. Ἐλθὼν δὲ ὁ Μαιάνδριος καὶ ἰδὼν ἀνέφερεν εἰς τὸν Πολυκράτη.

124. Οὗτος δὲ, μολοντότι πολλοὶ μάντιες καὶ πολλοὶ φίλοι τὸν ἠμποδίζον, ἠτοιμάζετο ν' ἀναχωρήσῃ· προσέτι καὶ ἡ θυγάτηρ του εἶδε τὸ ἐξῆς ὄνειρον. Τῇ ἐφάνη ὅτι ὁ πατὴρ της, μετεωριζόμενος εἰς τὸν ἀέρα, ἐλούετο μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς, ἠλείφετο δὲ μὲ ἔλαιον ὑπὸ τοῦ Ἥλιου. Τοῦτο τὸ ὄνειρον ἰδοῦσα πάντα τρόπον μετεχειρίσθη διὰ νὰ μὴ ἀποδημήσῃ ὁ Πολυκράτης πρὸς τὸν Ὅροίτην, τόσον ὥστε, καὶ ὅτε ἀκόμη μετέβαινε εἰς τὴν πεντηκόντορον του, ἐκείνη τὸν ἠκολούθει καὶ ἐφώναζεν. Ὁ δὲ Πολυκράτης τὴν ἠεῖλησεν ὅτι, ἐὰν ἐπανεῖθῃ σῶος καὶ ἀβλαβής, θὰ τὴν ἀφήσῃ παρθένον ἐπὶ πολὺν χρόνον· τότε ἐκείνη ηὔχηθη νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ ἀπειλή του, λέγουσα οὖν προτιμᾷ νὰ μὲνη παρθένος παρὰ νὰ στερηθῇ τὸν πατέρα της.

125. Περιφρονήσας λοιπὸν ὁ Πολυκράτης πᾶσαν συμβουλήν ἔπλευσε πρὸς τὸν Ὅροίτην συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν φίλων του, μετὰξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Καλλιφώντος Δημοκλήδης ὁ Κροτωνιάτης, ὁ ὁποῖος ἦτο ἰατρός καὶ ἄριστος εἰς τὴν τέχνην του μετὰξὺ τῶν συγχρόνων του. Φθάσας ὅμως εἰς τὴν Μαγνησίαν ὁ Πολυκράτης ὑπέστη σκληρὸν θάνατον, ἀνάξιον ἑαυτοῦ καὶ τῶν μεγάλων φρονημάτων του· διότι, πλὴν τῶν Συρακοσίων τυράννων, οὐδὲ εἰς τῶν Ἑλληνικῶν τυράννων εἶναι ἄξιος νὰ παραβληθῇ μὲ τὸν Πολυκράτη κατὰ τὴν μεγαλοπρέπειαν

Ἄφοῦ λοιπὸν ἔ Ὀροίτης τὸν ἐφόνευσε μὲ τρόπον τὸν ὁποῖον καὶ νὰ διηγηθῆ τις εἶναι ἀνάρμοστον, τὸν ἀνεσταύρωσεν. Ἐξ ἐκείνων δὲ οἵτινες τὸν συνώδευον, ὅσοι μὲν ἦσαν Σάμιοι, τοὺς ἀπέλυσε λέγων νὰ τῷ γνωρίζωσι χάριν διότι τοὺς ἀφῆκεν ἐλευθέρους· ὅσοι δὲ τῶν ἀκολουθούντων ἦσαν ξένοι καὶ δοῦλοι, τοὺς ἐκράτησεν ὡς ἀνδράποδα. Κροεμάμενος ὁ Πολυκράτης ἐξεπλήρωσεν ὅλον τὸ ὄνειρον τῆς θυγατρὸς του, διότι ἐλούετο μὲν ὑπὸ τοῦ Διὸς ὁσάκις ἔβρεχεν, ἐχρίετο δὲ ὑπὸ τοῦ Ἡλίου ἀναδίδων ἱμάδα ἐκ τοῦ σώματός του. Οὕτως ἐτελείωσαν αἱ εὐτυχίαι τοῦ Πολυκράτους, ὡς εἶχε προμαντεύσει ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου Ἄμισις.

126. Μετ' οὐ πολὺ ὅμως ἀπέτισεν ὁ Ὀροίτης τὸν θάνατον τοῦ Πολυκράτους διότι, ἀφοῦ ἀπέθανεν ὁ Καμβύσης καί, διαρκούσης τῆς βασιλείας τῶν μάγων, ὁ Ὀροίτης εἰς τὰς Σάρδεις, οὐδόλως ὠφέλησε τοὺς Πέρσας, ἀπὸ τοὺς ὁποίους οἱ Μῆδοι εἶχον ἀφαιρέσει τὴν ἀρχὴν εὔρε μάλιστα καιρὸν κατὰ τὰς ταραχὰς ἐκείνας νὰ φονεύσῃ τὸν ὑπαρχον τοῦ Δασκυλείου Μιτροβάτην, ὁ ὁποῖος τὸν εἶχεν ὄνειδίσει διὰ τὸν Πολυκράτη, ἔπειτα δὲ ἐφόνευσε τὸν υἱὸν τοῦ Μιτροβάτου Κρανάσπην, ἀμφοτέρους ἐξέχοντας μεταξὺ τῶν Περσῶν. Οὐ μόνον δὲ ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ ὑβριστικὰ ἐπραξε· προσέτι δὲ καὶ ταχυδρόμον τινὰ τοῦ Δαρείου ὅστις ἦλθε πρὸς αὐτόν, ἔπειδὴ τὰ ἀγγελίματα δὲν τῷ ἤρσαν, ἐποποθέτησεν ἀνθρώπους νὰ τὸν ἐνεδρεύσωσι κατ' ὄδον καὶ τὸν ἐφόνευσαν ἐπιστρέφοντα, ἀφοῦ δὲ τὸν ἐφόνευσεν, ἐξηφάνισε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἵππον του.

127. Λαβὼν τὴν βασιλείαν ὁ Δαρεῖος ἐπεθύμησε νὰ τιμωρήσῃ τὸν Ὀροίτην καὶ διὰ τὰ ἄλλα τὸν ἀδικήματα, ἰδίως ὅμως διὰ τὸν θάνατον τοῦ Μιτροβάτου καὶ τοῦ υἱοῦ του. Καὶ εὐθύς μὲν ἐξ ἀρχῆς δὲν ἐνέκρινε νὰ στείλῃ τὸν στρατὸν ἐναντίον του, διότι καὶ ἰδιαί του ὑποθέσεις ἦσαν ἀτακτοποιήτοι καὶ ἡ βασιλεία του ὅλως διόλου πρόσφατος, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἐμάνθανεν ὅτι ὁ Ὀροίτης, ὑπαρχος ὢν τοῦ νομοῦ τῆς Φρυγίας, τῆς Λυδίας καὶ τῆς Ἰωνίας, εἶχε μεγάλην ἰσχύν, καὶ μεταξὺ ἄλλων χιλίους Πέρσας δορυφόρους. Ταῦτα λοιπὸν σκεπτόμενος ὁ Δαρεῖος ἐπενόησε τὸ ἐξῆς τέχνασμα. Συγκαλέσας τοὺς σημαντικωτάτους τῶν Περσῶν τοῖς εἶπε τὰ ἐξῆς· «ὦ Πέρσαι, τίς ἐξ ὑμῶν θὰ ἀναλάβῃ ἐπιχειρήσῃν ἢ ὁποία ἀπαιτεῖ φρόνησιν μᾶλλον ἢ ἀριθμὸν καὶ βίαν; διότι ὅπου εἶναι ἀναγκαῖα ἢ φρόνησις, περιττὴ ἀποβαίνει ἢ βία. Τίς ἐξ ὑμῶν θὰ μοῦ φέρῃ ζῶντα τὸν Ὀροίτην ἢ θὰ φονεύσῃ αὐτόν; Ὁ ἀνθρώπος οὗτος κατ' οὐδὲν ἐβοήθησε τοὺς Πέρσας καὶ ἐπραξε μεγάλα ἐγκλήματα· τοῦτο μὲν ἐφόνευσε δύο ἰδιικούς μας, τὸν Μιτροβάτην καὶ τὸν υἱὸν του, τοῦτο δὲ ἐφόνευσεν ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐπεμψα διὰ νὰ τὸν καλέσωιν ἐνώπιόν μου, καὶ δεικνύει αὐθάδειαν ἀνυπόφορον. Ὅθεν πρὶν κάμῃ μεγαλύτερον κακὸν εἰς τοὺς Πέρσας, πρέπει νὰ προλάβωμεν καὶ νὰ τὸν θανατώσωμεν».

128. Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος ταῦτα ἠρώτησε· τριάκοντα δὲ ἄνδρες ἐπρότεινον ἑαυτούς, θέλων ἕκαστος νὰ ἐκτελέσῃ τὴν διαταγὴν του. Ἐπειδὴ δὲ ἐφιλονείκουν, ὁ Δαρεῖος τοὺς καθησάχασε λέγων νὰ ῥίψουν κλῆρον. Ἐρριψαν λοιπὸν τοὺς κλήρους καὶ ἔλαχεν ὁ Βαγαῖος τοῦ Ἀρτόντου. Κληρωθεὶς δὲ ὁ Βαγαῖος ἐπραξε τὰ ἐξῆς. Γράψας πολλὰς ἐπιστολάς περὶ πολλῶν ὑποθέσεων διαλαμβανούσας ἔδωκεν ἐπ' αὐτῶν τὴν σφραγίδα τοῦ Δαρείου· ἔπειτα ἔχων ταύτας μετέβη εἰς τὰς Σάρδεις. Φθάσας καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὸν Ὀροίτην ἐξῆγεν ἀνὰ μίαν τῶν ἐπιστολῶν καὶ ἔδιδεν αὐτὰς εἰς τὸν βασιλικὸν γραμματεῖα πρὸς ἀνάγνωσιν, διότι ὅλοι οἱ ὑπαρχοὶ ἔχουν μεθ' ἑαυτῶν βασιλικούς γραμματεῖς. Δίδων δὲ τὰς ἐπιστολάς ὁ Βαγαῖος παρετήρει τοὺς δορυφόρους θέλων νὰ ἐννοήσῃ ἂν θὰ ἐδέχοντο νὰ ἀποστατήσουν κατὰ τοῦ Ὀροίτου. Ὅτε δὲ εἶδεν ὅτι ἐδεικνυον μέγαν σεβασμὸν πρὸς τὰ γράμματα καὶ μεγαλύτερον ἀκόμη πρὸς τὸ περιεχόμενον αὐτῶν, τότε ἔδωκεν ἐν ἄλλο εἰς τὸ ὁποῖον ὁ γραμματεὺς ἀνέγνωσε τοὺς ἀκολουθούσας λόγους· «Πέρσαι, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος σᾶς προστάζει νὰ μὴ δορυφορῆτε τὸν Ὀροίτην». Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ δορυφόροι ἀφῆκαν τὰς λόγους τῶν νὰ πέσουν χαμαί. Ὁ δὲ Βαγαῖος, εὐχαριστηθεὶς διὰ τὴν ταχεῖαν ἐκείνην ὑπακοήν, ἔλαβε θάρρος καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν γραμματεῖα τὸ τελευταῖον γράμμα εἰς τὸ ὁποῖον ἦτο γραμμένον· «Ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος προστάζει τοὺς εἰς τὰς Σάρδεις Πέρσας νὰ φονεύσῃ τὸν Ὀροίτην». Ἄμα δὲ ἤκουσαν ταῦτα οἱ δορυφόροι, ἐλύσαντες τοὺς ἀκίνας, ἐφόνευσαν αὐτόν· καὶ ἰδοὺ πῶς ὁ Πέρσης Ὀροίτης ἐπλήρωσε τὸν θάνατον τοῦ Πολυκράτους.

129. Μετ' οὐ πολὺν χρόνον, ἀφοῦ μετέφερον τοὺς θησαυρούς τοῦ Ὀροίτου εἰς τὰ Σοῦσα, συνέβη εἰς τι κυνήγιον θηρίων, ἐνῷ κατέβαιναν ἀπὸ τοῦ ἵππου, νὰ στραγγαλίσῃ ὁ Δαρεῖος τὸν πόδα του δεινῶς, διότι ὁ ἀστράγαλος ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν ἄρθρωσιν. Πεισμένος δὲ πρὸ πολλοῦ ὅτι εἶχε πλησίον του τοὺς πρώτους τῶν Αἰγυπτίων εἰς τὴν ἱατρικὴν προσέφυγεν εἰς αὐτούς. Οὗτοι ὅμως μεταχειριζόμενοι τὴν βίαν διὰ νὰ ἐπαναφέρωσι τὸν πόδα εἰς τὴν θέσιν του τὸν ἐστρέβλωσαν χειρότερον, ὁ δὲ Δαρεῖος τοσοῦτος πόνους ὑπέφερεν, ὥστε ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ ἑπτὰ νύκτας δὲν ἐκοιμήθη διόλου. Τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἦτο εἰς πολὺ χειρότεραν κατάστασιν, ὅτε τις, ὅστις εἶχεν ἀκούσει εἰς τὰς Σάρδεις ἐπαινουμένην τὴν τέχνην τοῦ Δημοκίδου, τῷ ὠμίλησε περὶ αὐτοῦ. Ὁ Δαρεῖος ἀμέσως διέταξε νὰ τὸν φέρουν ἐνώπιόν του. Εὐρόντες δὲ αὐτὸν παρηγωνισμένον καὶ λησμονημένον μεταξὺ τῶν ἀνδραπόδων τοῦ Ὀροίτου τὸν ἔφερον εἰς τὸν βασιλέα, σύροντα τὰς πέδας καὶ ῥακόδουτον.

130. Ἄμα τὸν ἔφερον ἐνώπιόν του, ὁ Δαρεῖος τὸν ἠρώτησεν ἂν ἤξευρε νὰ θεραπεύῃ. Ἐκεῖνος ὅμως ἠρνεῖτο, φοβούμενος μήπως, ἐὰν φανερώσῃ ἑαυτόν, τὸν ἐμποδίσουν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ὁ Δαρεῖος ἐνόησε καὶ τὴν ἐπιστήμην του καὶ τὸν δι-

σταγμόν του· διέταξε λοιπὸν τοὺς ὀδηγήσαντας αὐτὸν νὰ φέρωσιν εἰς τὸ δωμάτιον μάλιστα καὶ κέντρα. Τότε ἐφάνερωσεν ἑαυτὸν καὶ εἶπεν ὅτι καλῶς μὲν δὲν ἐγνώριζεν, ἀλλ' ὅτι διαμείνας πλησίον ἰατροῦ εἶχεν ἀσκηθῆ ὀλίγον εἰς τὴν τέχνην. Μετὰ ταῦτα ὅμως, ὅτε ὁ Δαρεῖος ἐνεπιστεύθη ἑαυτὸν εἰς τὰς φροντίδας του, ἀντικατέστησε τὴν δραστηκὴν θεραπείαν δι' ἄλλης ἡπίας, κατὰ τὴν ἑλληνικὴν μέθοδον. Τοιοῦτοτρόπως ὁ βασιλεὺς εὐθὺς μὲν ἐπανεῦρε τὸν ὕπνον, μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἰάθη ἐντελῶς, ἐνῶ δὲν ἤλπιδες πλέον ὅτι θὰ τῷ ἔμενον σφοῖ ἀμφοτέροι οἱ πόδες. Τῷ ἐδώρησε λοιπὸν ὁ Δαρεῖος δύο ζεύγη χρυσῶν πεδῶν, καὶ ὁ Δημοκίδης τὸν ἠρώτησεν ἂν ἔπραξε τοῦτο σκοπεύων νὰ διπλασιάσῃ τὴν δουλείαν του, διότι τὸν ἰάτρυσεν. Εὐχαριστηθεὶς ὁ βασιλεὺς διὰ τοὺς λόγους ἐκείνους ἔπεμψεν αὐτὸν εἰς τὰς γυναῖκας του. Περιάγοντες δὲ αὐτὸν οἱ εὐνοῦχοι ἔλεγον ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀποδάσας τὴν ζωὴν εἰς τὸν Δαρεῖον. Καθεμίᾳ τότε ἀπ' αὐτάς, βυθίζουσα ποτήριον ἐντὸς κιβωτίου πλήρους χρυσοῦ, τὸ ἔδιδε δῶρον εἰς τὸν Δημοκίδην ὅμοῦ μὲ τὸ ἀγγεῖον· τόσον δὲ πλουσιοπάροχος ἦτο ἡ δωρεά, ὥστε ὁ ἀκολουθῶν αὐτὸν ὑπηρέτης, ὀνόματι Σκίτων, συνάξων τοὺς ἐκ τῶν ἀγγείων πίπτοντας χαμαὶ στατῆρας, ἀπεθησαύρισε μεγάλην ποσότητα.

131. Ἴδου δὲ πῶς ἦλθεν ὁ Δημοκίδης οὗτος ἐκ Κρότωνος καὶ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Πολυκράτη· κρατούμενος εἰς τὴν Κρότωνα ὑπὸ πατρὸς δυστρόπου εἰς τὸν θυμὸν καὶ μὴ δυνάμενος νὰ ὑποφέρῃ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ζωῆς τὸν ἐγκατέλιπεν ἐπὶ τέλους καὶ μετέβη εἰς τὴν Αἴγιναν. Ἐγκατασταθεὶς δὲ ἐκεῖ ὑπερέβη ἀμέσως ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους τοὺς ἄλλους ἰατροῦς, μολονότι δὲν εἶχεν οὔτε ἐργαλεῖα οὔτε ἄλλο τι ἐκ τῶν πρὸς ἐξάσκησιν τῆς τέχνης ἀπαιτουμένων. Κατὰ τὸ δεύτερον ἔτος τὸ κοινὸν τῶν Αἰγινητῶν τὸν προσέλαβε μὲ μισθὸν ἑνὸς ταλάντου, κατὰ τὸ τρίτον ἔτος οἱ Ἀθηναῖοι τῷ ἔδωκαν ἑκατὸν μνᾶς, καὶ κατὰ τὸ τέταρτον ὁ Πολυκράτης δύο τάλαντα. Ἴδου πῶς ἦλθεν εἰς τὴν Σάμον, καὶ μετ' αὐτὸν οἱ Κροτωνιάται ἰατροὶ ἠῆδοκίμησαν οὐχὶ ὀλιγότερον, διότι ὑπῆρξεν ἐποχὴ ποῦ οἱ Κροτωνιάται ἰατροὶ ἐθεωροῦντο ὅτι ἦσαν οἱ πρῶτοι ἰατροὶ τῆς Ἑλλάδος, δεύτεροι δὲ οἱ Κυρηναῖοι. Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν οἱ Ἀργεῖοι ἐφημίζοντο ὅτι ἦσαν οἱ πρῶτοι μουσικοὶ τῆς Ἑλλάδος.

132. Θεραπεύσας λοιπὸν εἰς τὰ Σοῦσα ὁ Δημοκίδης τὸν Δαρεῖον ἔλαβεν οἰκίαν μεγίστην καὶ ἐγένετο ὁμοτρόπεζος τοῦ βασιλέως. Πλὴν ἑνὸς ἀγαθοῦ, νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα, εἶχεν ὅλα τὰ ἄλλα ἀγαθὰ. Ἀφ' ἑνὸς μὲν ἐξήτησε παρὰ τοῦ βασιλέως καὶ ἐπέτιχε τὴν χάριν τῶν Αἰγυπτίων ἰατρῶν, οἵτινες πρότερον ἐθεράπευον τὸν βασιλέα καὶ τοὺς ὁποίους ἔμελλον ν' ἀνασκολλώσιν, διότι ἐφάνησαν κατώτεροι ἑνὸς Ἑλλήνου ἰατροῦ· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἔσωσεν ἕνα μάντιν Ἡλείον, ὅστις εἶχεν ἀκολουθήσει τὸν Πολυκράτη καὶ ὅστις εἶχε λησμονηθῆ μετὰ τῶν ἀνδραπόδων.

Εἶχε λοιπὸν ὁ Δημοκίδης σημαντικὴν δύναμιν πλησίον τοῦ βασιλέως.

133. Ὀλίγον ἔπειτα συνέβησαν τὰ ἀκόλουθα ἄλλα γεγονότα. Εἰς τὸν μαστὸν τῆς Ἀτόσης, θυγατρὸς τοῦ Κύρου καὶ γυναικὸς τοῦ Δαρεῖου, ἐγένετο ἐξοίδημα, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα ἤνοιξε καὶ ἐξηπλώθη. Καὶ ἐνόσφ μὲν ἦτο μικρὸν, ἢ Ἄτοσσα αἰσχυρομένη τὸ ἔκρυπτε καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε περὶ αὐτοῦ εἰς κανένα· ἀλλ' ἐπὶ τέλους, βλέπουσα τὸν κίνδυνον, προσεκάλεσε τὸν Δημοκίδην καὶ τὸ ἔδειξεν. Αὐτὸς δὲ ὑποσχθεὶς νὰ τὴν θεραπεύσῃ τὴν ὥρμισεν νὰ τῷ παραχωρήσῃ πρὸς ἀμοιβὴν ὅ,τι ἤθελε τῆς ζητήσῃ, λέγων ὅτι δὲν θὰ ζητήσῃ τίποτε προσβάλλον τὴν τιμὴν της.

134. Ἀφοῦ λοιπὸν περιποιηθεὶς τὴν ἐθεράπευσε, τότε ἡ Ἄτοσσα διδαχθεῖσα ἀπὸ τὸν Δημοκίδην εἶπεν ἐσπέραν νὰ εἰς τὸν Δαρεῖον εὐρισκομένη εἰς τὴν κλίνην μετ' αὐτοῦ· «Ἔω βασιλεῦ, ἐνῶ ἔχεις τόσην δύναμιν, ἀναπαύεσαι καὶ δὲν προσπαθεῖς νὰ προσθέσης ἄλλο ἔθνος εἰς τὴν κυριαρχίαν τῶν Περσῶν. Εἰς νεαρὸν βασιλέα, κάτοχον ἀπείρου πλούτου, ἀρμόζουσι αἱ μεγάλοι πράξεις διὰ νὰ βεβαιωθῶσι καὶ οἱ Πέρσαι ὅτι ἄρχονται ὑπὸ ἀνδρός. Δύο αἴτια σὲ ἀναγκάζουσι νὰ πράξῃς οὕτω· πρῶτον διὰ νὰ γνωρίζωσιν οἱ Πέρσαι ὅτι ὁ ἡγεμὼν των εἶναι γενναῖος καὶ δεύτερον διὰ νὰ τριβῶνται εἰς τὸν πόλεμον καὶ νὰ μὴ σ' ἐπιβουλεύωνται σχολάζοντες. Τώρα, ἐνόσφ ἀκόμη εἶσαι νέος, δύνασαι νὰ κατορθώσῃς ἔργα λαμπρά· διότι, ἀξανανομένου τοῦ σώματος, συναυξάνει καὶ ὁ νοῦς, γηράσκοντος δὲ τοῦ σώματος, συγγηράσκει καὶ ὁ νοῦς καὶ ἀμβλύνεται εἰς ὅλα τὰ πράγματα». Ἡ Ἄτοσσα λοιπὸν ταῦτα ἔλεγε διδαχθεῖσα, ὁ δὲ Δαρεῖος ἀπεκρίθη ὡς ἐξῆς· «Ἔω γύναι, με εἶπες ὅσα καὶ ἐγὼ ἐσκεπτόμην νὰ πράξω· ἐσχόπευα νὰ κατασκευάσω γέφυραν ἀπὸ τὴν ἡπειρον ταύτην μέχρι τῆς ἀπέναντι ἡπείρου καὶ νὰ στρατεύσω κατὰ τῶν Σκυθῶν· τοῦτο δὲ θὰ γίνῃ ἐντὸς ὀλίγου». Εἶπε δὲ ἡ Ἄτοσσα· «Σκέφθητι, ὦ βασιλεῦ· παραίτησον πρὸς τὸ παρὸν τὸ σχέδιον νὰ ἐκστρατεύσῃς πρῶτον κατὰ τῶν Σκυθῶν, διότι οἱ λαοὶ οὗτοι γίνονται ὑπλήροισι σου ἅμα θελήσης, καὶ στρατεύσε πρῶτον κατὰ τῆς Ἑλλάδος· καθότι ἐπιθυμῶ νὰ ἔχω θεραπαίνας Λακαίνας καὶ Ἀργεῖας καὶ Ἀττικὰς καὶ Κορινθίας, διὰ τὰς ὁποίας ἀκούω καὶ νὰ γίνεται λόγος· Ἐχεις δὲ καὶ ἄνθρωπον ἐπιτηδειότατον νὰ σοὶ ἐκθέσῃ τὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος καὶ σὲ καθοδηγήσῃ. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος εἶναι ὁ θεραπεύσας τὸν πόδα σου». Ὁ δὲ Δαρεῖος ἀπεκρίθη· «Ἔω γύναι, ἐπειδὴ νομίζεις ὅτι πρέπει πρῶτον νὰ ἐκστρατεύσω κατὰ τῆς Ἑλλάδος, νομίζω καλὸν νὰ πέμψω προηγουμένως Πέρσας κατασκόπους ὁμοῦ μὲ ἐκείνον τὸν ὁποῖον λέγεις, οἵτινες, ἀφοῦ μάθουν καὶ ἰδοῦν ὅλα, θὰ μᾶς ἀναφέρουν περὶ αὐτῶν· ἔπειτα δὲ, ἀφοῦ πληροφορηθῶ καλῶς, θὰ στραφῶ κατὰ τῶν Ἑλλήνων».

135. Ταῦτα εἶπε, καὶ ἅμ' ἔπος ἅμ' ἔργον. Ὅτε ἐξημέρωσε, προσκαλέσας δεκαπέντε ἐπισήμους Πέρσας, τοὺς διέταξε νὰ συν-

οδεύσουν τὸν Δημοκῆδη καὶ νὰ περιέλθουν μετ' αὐτοῦ τὰ παραθαλάσσια τῆς Ἑλλάδος, προσέχοντες νὰ μὴ τοὺς φύγῃ ὁ Δημοκῆδης, ἀλλ' ἀφεύκτως νὰ τὸν φέρουν ὀπίσω. Ἀφοῦ δὲ τοῖς ἔδωκε τὰς διαταγὰς ταύτας, προσεκάλεσεν ἔπειτα τὸν Δημοκῆδη καὶ τὸν παρεκάλεσεν, ἀφοῦ ὀδηγήσῃ καὶ δεῖξῃ ὅλην τὴν Ἑλλάδα εἰς τοὺς Πέρσας, νὰ ἐπιστρέψῃ ὀπίσω. «Λάβε, τῷ εἶπεν, ὅλα τὰ ἐπιπλά σου, διὰ νὰ τὰ δώσῃς δῶρα εἰς τὸν πατέρα καὶ εἰς τοὺς ἀδελφούς σου, ἐγὼ δὲ σοὶ ὑπόσχομαι ἄλλα πλουσιώτερα. Διὰ τὴν μεταβίβασιν δὲ αὐτῶν σοὶ χαρίζω φορτηγὸν πλοῖον γεμάτον ἀπὸ κάθε εἶδους πολῦτιμα πράγματα, ἧτις θὰ σὲ παρακολουθῇ. Καὶ ὁ μὲν Δαρεῖος, ὡς ἐγὼ νομίζω, τῷ ὠμίλει ἄνευ δολιότητος· ὁ Δημοκῆδης ὅμως, φοβηθεὶς μήπως ἤθελε νὰ τὸν δοκιμάσῃ ὁ Δαρεῖος, δὲν ἔδεδεχθῆ με προθυμίαν ὅλα ὅσα τῷ προσέφευρον· εἶπε μάλιστα ὅτι θὰ ἀφήσῃ τὰ ἐπιπλά του εἰς τὴν θέσιν των, διὰ νὰ τὰ ἔχῃ ὅταν ἐπιστρέψῃ ὀπίσω, καὶ ὅτι δέχεται μόνον τὸ φορτηγὸν πλοῖον με τὰ δῶρα τὰ προσωριμὰ διὰ τὸν πατέρα καὶ τοὺς ἀδελφούς του. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀφοῦ παρήγγειλε καὶ εἰς αὐτὸν ὅσα παρήγγειλεν εἰς τοὺς Πέρσας, τοὺς ἀπέστειλεν εἰς τὸν λιμένα.

136. Καταβάντες δὲ οὗτοι εἰς τὴν Σιδῶνα τῆς Φοινίκης ἀμέσως ἐπλήρωσαν δύο τριῆρεις, καὶ ὁμοῦ με αὐτὰς ἐν φορτηγὸν πλοῖον ἀπὸ διάφορα πολῦτιμα ἀντικείμενα. Ἐτοιμάσαντες δὲ τὰ πάντα, ἔπλεον εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ πλησιάζοντες εἰς τὰ παραθαλάσσια παρετήρουν καὶ ἐσημείωνον αὐτὰ, μέχρις οὗ ἰδόντες τὰ περισσότερα καὶ ὄνομαστότερα, ἔφθασαν εἰς τὸν Βασιλέα τῆς Ἰταλίας. Ἐκεῖ, διὰ πονηρίας τοῦ Δημοκῆδους, ὁ βασιλεὺς τῶν Ταραντίνων Ἀριστοφιλίδης ἀφήρесе τὰ πηδάλια τῶν Μηδικῶν πλοίων καὶ ἐφυλάκισε τοὺς Πέρσας ὡς κατασκόπους δῆθεν. Ἐνῶ δὲ οὗτοι ἔπασχον ταῦτα, ὁ Δημοκῆδης ἔφθασεν εἰς τὴν Κρότωνα. Φθάσαντος δὲ αὐτοῦ εἰς τὴν πατρίδα του, ὁ Ἀριστοφιλίδης ἀπέλυσε τοὺς Πέρσας καὶ τοῖς ἀπέδωκεν ὅ,τι ἔλαβεν ἐκ τῶν πλοίων των.

137. Ἐκπεύσαντες ἐκεῖθεν οἱ Πέρσαι καὶ διώκοντες τὸν Δημοκῆδην ἔφθασαν εἰς τὴν Κρότωνα· εὐρόντες δὲ αὐτὸν περιφερόμενον μὲς τὴν ἀγορὰν τὸν συνέλαβον. Ἐκ τῶν Κροτωνιῶν δὲ, ὅσοι μὲν ἐφοβοῦντο τὴν δύναμιν τῶν Περσῶν, ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὸν παραδώσουν· οἱ ἄλλοι ὅμως ἀντέταξαν βίαν εἰς τὴν βίαν καὶ ἐκτύπησαν τοὺς Πέρσας με ῥάβδους. Διὰ νὰ τοὺς ἐκφοβίσουν δὲ οἱ Πέρσαι, ἔλεγον τὰ ἑξῆς· «Ἄνδρες Κροτωνιῶται, συλλογισθῆτε τί πράττετε· μᾶς ἀρπάζετε ἀνθρώπον ὅστις ἐδραπέτευσεν ἀπὸ τὸν βασιλέα. Πῶς ὁ βασιλεὺς θὰ ὑποφέρῃ τοιαύτην ὕβριν; περιμένετε καλὸν ἀποτέλεσμα ἀπὸ τὴν βίαν σας, ἐὰν μᾶς διώξετε; κατὰ ποίας ἄλλης πόλεως πρότερον θὰ ἐκστρατεύσωμεν ἢ κατ' αὐτῆς; Ποίαν ἄλλην; πρώτην θὰ πειραδῶμεν νὰ ἀνδραποδίσωμεν;». Ἄλλαι ἀπειλαὶ αὐτὰ δὲν ἐπειθον τοὺς Κροτωνιῶτας, οἵτινες ἐπέμειναν, ἠλευθέρωσαν τὸν Δημοκῆδη καὶ ἔλαβον τὸ φορτηγὸν πλοῖον τὸ ὁποῖον οἱ Πέρσαι εἶχον φέρεσι μεθ' ἑαυτῶν. Τότε οὗτοι ἐπέστρεψαν εἰς

τὴν Ἀσίαν χωρὶς νὰ συλλέξουν ἄλλας πληροφορίας περὶ Ἑλλάδος, ἐπειδὴ ἔστερηθησαν τοῦ ὀδηγοῦ των Ἐνῶ δὲ ἀνεχώρουν, ὁ Δημοκῆδης τοὺς παρεκάλεσε νὰ εἰπουν εἰς τὸν Δαρεῖον ὅτι ἐμνηστεύθη τὴν θυγατέρα τοῦ Μίλωνος καὶ ἔμελλε νὰ τὴν λάβῃ γυναῖκα. Εἶχε δὲ τὸ ὄνομα τοῦ παλαιστοῦ Μίλωνος μεγάλην βαρῦτητα εἰς τὰ Σοῦσα, καὶ τούτου ἕνεκα νομίζω ἐπέσπευσε τὸν γάμον τοῦτον ὁ Δημοκῆδης δώσας παλλὰ χρήματα διὰ νὰ φανῇ ὅτι καὶ εἰς τὴν πατρίδα του ἦτο σημαντικός.

138. Ἐκπεύσαντες ἀπὸ τὴν Κρότωνα οἱ Πέρσαι ἔπλεον μετὰ τὰ πλοῖα των εἰς τὴν Ἰαπυγίαν. Ἐκεῖ δὲ, ὅπου τοὺς εἶχον κάμη δούλους, τοὺς ἐλύτρωσεν ὁ Ταραντίνος φυγάς Γύλλος καὶ τοὺς ἔφευρεν εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, ὅστις πρὸς ἀμοιβὴν τῆς χάριτος ταύτης τῷ ὑπεσχέθη νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι ἤθελε ζητήσῃ. Ὁ δὲ Γύλλος, διηγηθεὶς τὰς συμφορὰς του, ἐζήτησε νὰ τὸν ἐπαναφέρῃ εἰς τὴν πατρίδα του. Φοβούμενος ὅμως μήπως ταραχθῇ ἡ Ἑλλάς, ἐὰν χάριν αὐτοῦ ἐκπεύσῃ διὰ τὴν Ἰταλίαν μέγας στόλος, ἐβεβαίωσε ὅτι μόνον οἱ Κνίδιοι ἤρουν διὰ νὰ τὸν καταβιβάσσουν εἰς τὸν Τάραντα, νομίζων ὅτι οἱ Κνίδιοι, ὄντες φίλοι τῶν Ταραντίνων, εὐκόλως ἤθελον τοὺς πείσει νὰ τὸν δεχθῶσιν. Ὁ Δαρεῖος λοιπὸν δεχθεὶς τὴν αἰτησίαν του ἔπεμψεν ἀπεσταλμένον εἰς τοὺς Κνιδίους παραγγέλλον νὰ ἐπαναφέρουν τὸν Γύλλον εἰς τὸν Τάραντα. Οἱ δὲ Κνίδιοι ὑπήκουσαν μὲν εἰς τὸν Δαρεῖον, δὲν ἠδυνήθησαν ὅμως νὰ πείσουν τοὺς Ταραντίνους, καὶ δὲν ἦσαν τόσον δυνατοί, ὥστε νὰ τοὺς βιάσουν εἰς τοῦτο. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένοντο, οὗτοι δὲ οἱ Πέρσαι ἦσαν οἱ πρῶτοι οἵτινες ἦλθον ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην ἐστάλησαν ὡς κατάσκοποι.

139. Μετὰ ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἐκυρίευσε τὴν Σάμον· ἦτο δὲ ἡ πρώτη ὅλων τῶν Ἑλληνίδων καὶ βαρβάρων πόλεων, τὴν ὁποίαν ὑπέταξε διὰ τὴν ἑξῆς αἰτίαν. Ὅτε ὁ υἱὸς τοῦ Κύρου Καμβύσης κατέαυσε τὴν Αἴγυπτον, πολλοὶ Ἕλληες τὸν συνώδεον· ἄλλοι μὲν, ὡς πιθανόν, χάριν ἐμπορίου, ἄλλοι δὲ διὰ νὰ λάβουν μέρος εἰς τὸν πόλεμον, τινὲς δὲ ἀπλῶς διὰ νὰ ἴδουν τὸν τόπον, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἦτο καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Αἰάκου Συλοσῶν, ἀδελφὸς τοῦ Πολυκράτους καὶ ἐξόριστος τῆς Σάμου. Εἰς τοῦτον τὸν Συλοσῶντα συνέβη τὸ ἑξῆς εὐτύχημα· περιεφέρετο εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς Μέμφιδος περιτυλιγμένος εἰς μανδύαν ἐρυθρόν, ὅτε τὸν εἶδεν ὁ Δαρεῖος, ὅστις τότε ἦτο ἀπλοῦς δορυφόρος τοῦ Καμβύσου καὶ ἐλαχίστης σημασίας. Ὁ Δαρεῖος ἐπεθύμησε τὸν μανδύαν καὶ πλησιάζας ἐζήτησε νὰ τὸν ἀγοράσῃ· ὁ δὲ Συλοσῶν βλέπων τὴν ζωερὰν ἐκείνην εὐθυμίαν καὶ ὡσὰν παρακινούμενος ὑπὸ θείας ἐμπνεύσεως τῷ λέγει· «Ἐγὼ μὲν δὲν πωλῶ αὐτὸν ἀντὶ οὐδεμιᾶς ἀξίας· ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ τὸν ἔχῃς, σοὶ τὸν δίδω ἄνευ ἀποζημιώσεως». Ὁ Δαρεῖος τὸν εὐχαρίστησε καὶ ἔλαβε τὸ φόρεμα.

140. Ὁ Συλοσῶν ἦτο βέβαιος ὅτι ἀπώλεσε τὸν μανδύαν ἐξ

ἀνοσιίας· ἀλλὰ παρήλθον ἔτη, ὁ Καμβύσης ἀπέθανεν, οἱ ἑπτὰ ἐπανεστάτησαν κατὰ τοῦ μάγου καὶ ἐκ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος ἔλαβεν τὴν βασιλείαν. Τότε ὁ Συλοσῶν μαθὼν ὅτι ἐκεῖνος εἶς τὸν ὁποῖον ἄλλοτε ἔδωκεν ἐν Αἰγύπτῳ τὸ ἔνδυμα ἐγίνε βασιλεὺς, ἀνέβη εἰς τὰ Σούσα, ἐκάθισεν εἰς τὰ πρόθυρα τοῦ βασιλικοῦ οὔκου καὶ εἶπεν ὅτι ἦτο εὐεργέτης τοῦ Δαρείου. Ἀκούσας τοῦτο ὁ πυλωρὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν βασιλέα διὰ νὰ δώσῃ εἰδήσιν, ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκπλαγεὶς εἶπε· «Καὶ τίς λοιπὸν εἶναι αὐτὸς ὁ Ἕλληνας εὐεργέτης μου, εἰς τὸν ὁποῖον ὀφείλω εὐγνωμοσύνην, ἐγὼ ποῦ νεωστὶ ἔλαβον τὴν ἀρχήν; Ἐδῶ εἰς ἡμᾶς δὲν ἠξέυρω ἂν κανεῖς ἀκόμη ἀνέβη ἀπὸ αὐτοῦ καὶ δὲν ἐνθυμοῦμαι νὰ ὀφείλω τι εἰς Ἕλληνα. Μολοντοῦτο εἰσάγαγέ τον διὰ νὰ μάθω τί θέλει νὰ εἴπῃ με τοὺς λόγους τούτους». Εἰσήγαγεν ὁ πυλωρὸς τὸν Συλοσῶνα· ἅμα δὲ οὗτος εἰσῆλθεν εἰς τὸν βασιλικὸν θάλαμον, οἱ διερωτῶντες τὸν ἠρώτησαν τίς ἦτο καὶ τί ἔπραξε διὰ νὰ λέγῃ ἑαυτὸν εὐεργέτην τοῦ βασιλέως. Ὁ δὲ Συλοσῶν διηγήθη ὅλην τὴν ὑπόθεσιν τοῦ μανδύου, προσθέσας ὅτι αὐτὸς ἦτο ὅστις τὸν ἔδωκε. Τότε ὁ Δαρεῖος ἀπεκρίθη· «Ὡ γενναϊότατε ἀνδρῶν, σὺ ἦσο ποῦ μοι ἔδωρησες τὸν μανδύαν ὅτε δὲν εἶχον ἀκόμη καμμίαν δύναμιν; Τὸ δῶρον ἦτο μικρὸν, ἀλλ' ἡ εὐγνωμοσύνη μου εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς ἐὰν σήμερον ἐλάβανον κατὰ μέγα. Πρὸς ἀμοιβήν θὰ σοὶ δώσω χρυσὸν καὶ ἄργυρον ἅπειρον διὰ νὰ μὴ μετανόησῃς ποτε ὅτι εὐηργέτησας τὸν Δαρεῖον, τὸν υἱὸν τοῦ Ὑστάσπου». Ἀπεκρίθη δὲ εἰς ταῦτα ὁ Συλοσῶν· «Μὴ μοῦ δίδης, ὦ βασιλεῦ, μήτε χρυσὸν μήτε ἄργυρον, ἀλλὰ σώσας τὴν πατριδα μου Σάμον τὴν ὁποῖαν ἀφ' οὔτου ὁ ἀδελφός μου Πολυκράτης ἐφρονεῦθη ὑπὸ τοῦ Ὀροΐτου κατέχει εἰς τῶν δούλων μας, δός μοι αὐτὴν ἀνευ σφαγῶν καὶ δουλείας.

141. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Δαρεῖος ἔπεμψε στρατὸν καὶ στρατηγὸν τὸν Ὀτάνην ὅστις ἦτο εἰς ἐκ τῶν ἑπτὰ, διατάξας αὐτὸν νὰ ἐκπληρώσῃ ὅσα ἐξήτησεν ὁ Συλοσῶν. Καταβάς δὲ εἰς τὸ παράλιον ὁ Ὀτάνης ἠτοιμάσας τὴν ἐκστρατείαν.

142. Κατέχε δὲ τὴν ἐξουσίαν εἰς τὴν Σάμον ὁ Μαιάνδριος, υἱὸς τοῦ Μαιανδρίου, κρατήσας αὐτὴν ἀφ' οὔτου ὁ Πολυκράτης τὸν ἀφήκεν ἐλίτροπὸν του. Οὗτος, μολονότι ἐπειθῆμι νὰ φανῇ δικαιοτάτος ἀνθρώπος, δὲν τὸ κατώρθωσεν. Ἄμα μαθὼν τὸν θάνατον τοῦ Πολυκράτους ἔπρξε ταῦτα· πρῶτον μὲν ἴδρυσεν βωμὸν τοῦ Ἐλευθερίου Διός, περίεξ τοῦ ὁποῖου ἔστησε τὸ τέμενος τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἀκόμη εἰς τὸ προάστιον. Ἀφοῦ δὲ ἐτελείωσε τὰς ἐργασίας ταύτας, συνήθροισεν ἐκκλησίαν ὄλων τῶν πολιτῶν καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ὡς γνωρίζετε, τὸ σκῆπτρον καὶ πᾶσα δύναμις τοῦ Πολυκράτους περιήλθον εἰς ἐμὲ, καὶ δύναμαι τώρα, ἐὰν θέλω, νὰ ἄρχω ὑμῶν· ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ πράξω, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ὅ, τι μέφομαι εἰς τοὺς ἄλλους, διότι ὁ Πολυκράτης δὲν μοῦ ἤρρασκε δεσπότης ἀνδρῶν ὁμοίων του, οὔτε ἄλλος ὅστις πρᾶττει τὰ αὐτὰ. Ὁ Πολυκράτης λοιπὸν τώρα ἐξεπλήρωσε τὸ πεπρωμένον του, ἐγὼ

δὲ καταθέτων ἐνταῦθα τὴν ἀρχὴν κηρύττω ἰσονομίαν. Κρίνω ὅμως δίκαιον νὰ μοῦ δοθῇ ἡ ἐξῆς ἀμοιβή· πρῶτον νὰ λάβω ἑξ ἑτάλαντα ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Πολυκράτους· δεύτερον νὰ παραχωρηθῇ εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς ἀπογόνους μου ἰσοβίως ἡ ἱεροσύνη τοῦ Ἐλευθερίου Διός, εἰς τὸν ὁποῖον ἔκτισα καὶ χάριν τοῦ ὁποῖου σᾶς ἀποδίδω τὴν ἐλευθερίαν». Αὐτὸς μὲν ταῦτα εἶπε πρὸς τοὺς Σαμίους· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν ἐγεροθεὶς εἶπεν· «Ἄλλ' οὔτε καὶ εἶσαι ἄξιος νὰ ἀρχῆς ἡμῶν σὺ, ὅστις εἶσαι ταπεινῆς καταγωγῆς καὶ ὑπῆρξες ὄλεθρος ἡμῶν· σκέψου δὲ μᾶλλον πῶς θὰ δώσης λόγον τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα διεχειρίσθης».

143. Ἐκεῖνος ὅστις ὠμίλησε τοιοῦτοτρόπως ἦτο σημαντικὸς μεταξὺ τῶν Σαμίων καὶ ὠνομάζετο Τηλέσαρχος. Τότε ὁ Μαιάνδριος ἐνόησεν ὅτι, ἐὰν ἀπέθετε τὴν ἀρχὴν, ἄλλος τύραννος θὰ ἐλάμβανε τὴν θέσιν του· δὲν ἐσκέφθη λοιπὸν πλέον νὰ τὴν ἀφήσῃ. Ὅθεν, ἅμα ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, προσκαλέσας τοὺς πρῶτους τοῦ λαοῦ ἕνα ἕκαστον, ἐπὶ τῇ προφάσει νὰ τοῖς δώσῃ λόγον τῆς διαχειρίσεως τῶν χρημάτων, τοὺς συνέλαβε καὶ τοὺς ἔρριψεν εἰς τὰ δεσμὰ. Καὶ οὗτοι μὲν ἦσαν δεσμῶται· ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ Μαιάνδριος ἠσθάνησεν, ὁ δὲ ἀδελφός του Ληκάρητος, νομίζων ὅτι ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ, ἐφόνευσαν ὅλους τοὺς δεσμώτας διὰ νὰ καταλάβῃ εὐκολώτερον τὴν ἐξουσίαν τῆς Σάμου, διότι οἱ πολῖται ἐφαίνοντο ὅτι δὲν ἠθέλον νὰ εἶναι ἐλεύθεροι.

144. Ὅτε οἱ Πέρσαι ἐφθασαν εἰς τὴν Σάμον φέροντες τὸν Συλοσῶνα, κανεῖς δὲν ἐπέφερε τὴν παραμικρὰν ἀντίστασιν· ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ ὄπαδοι τοῦ Μαιανδρίου καὶ αὐτὸς ὁ Μαιάνδριος εἶπον ὅτι ἦσαν ἔτοιμοι νὰ ἀναχωρήσουν ἀπὸ τὴν νῆσον μὲ συνθήκην. Ὅτε δὲ ἐδέχθη ὁ Ὀτάνης τὰς συμφωνίας ταύτας καὶ ἔκαμε σπονδὰς, οἱ σημαντικώτατοι τῶν Περσῶν ἔστησαν θρόνους καὶ ἐκάθισαν ἀντικρὺ τῆς ἀκροπόλεως.

145. Εἶχε δὲ ὁ τύραννος Μαιάνδριος ἀδελφὸν ὀλίγον παράφορον, ὅστις ἐκαλεῖτο Χαρίλαος· ὁ ἀδελφὸς οὗτος ἦτο δέσμιος εἰς τὴν εἰρκτὴν διὰ σφάλμα τι. Ἀκούσας κατ' ἐκείνην τὴν στιγμὴν τὰ γινόμενα καὶ σκύψας διὰ τῆς ὀπῆς τῆς εἰρκτῆς εἶδε τοὺς Πέρσας ἠσυχῶς καθήμενους καὶ ἐφώνησε ζητῶν νὰ ὀμιλήσῃ με τὸν Μαιάνδριον. Ἀκούσας τοῦτο ὁ Μαιάνδριος διέταξε νὰ τὸν λύσουν καὶ νὰ τὸν φέρουν ἐνώπιόν του. Ἄμα δὲ τὸν ἔφερον, ἐπέπληξε τὸν ἀδελφόν του, τὸν ὕβρισε καὶ τὸν παρεκίνησε νὰ φωνεύσῃ τοὺς Πέρσας, λέγων· «Ἐμὲ μὲν, ὦ κάκιστε ἀνθρώπε, ὄντα ἀδελφόν σου καὶ μὴ πράξαντα τίποτε ἄξιον δεσμῶν, με ἔδεσες καὶ με ἔρριψες εἰς τὴν εἰρκτὴν, βλέπων δὲ τοὺς Πέρσας, οὔτινες σὲ διώκουν καὶ σὲ καταντοῦν χωρὶς οἰκίαν, δὲν τολμᾶς νὰ τοὺς τιμωρήσῃς, ἐνῶ εἶναι τόσον εὐκόλον νὰ τοὺς νικήσῃς. Ἄλλ' ἐὰν σὺ τοὺς φοβῆσαι, δός εἰς ἐμὲ τοὺς ἐπικούρους καὶ ἐγὼ τοὺς τιμωρῶ διότι ἦλθον ἐδῶ. Σὲ δὲ εἶμαι ἔτοιμος νὰ ἐκπέμψω ἐκ τῆς νῆσου».

146. Ταῦτα εἶπεν ὁ Χαρίλαος· ὁ δὲ Μαιάνδριος ἐδέχθη τὴν

αίτησίν του, οὐχί, ὡς φρονῶ, διότι ἔφθασεν εἰς τόσην ἀνοησίαν ὥστε νὰ νομίζῃ ὅτι διὰ τῶν δυνάμεών του ἤθελε νικῆσει τὸν βασιλέα, ἀλλὰ μᾶλλον ἐκ φθόνου πρὸς τὸν Συλοσῶντα, ὅτι, ἐμελλε χωρὶς κόπον νὰ ἐπαναλάβῃ τὴν πόλιν ἀκεραίαν. Ὁ σκοπὸς του λοιπὸν ἦτο νὰ ἐρεθίσῃ τοὺς Πέρσας, νὰ ἐξασθενίσῃ τὴν Σάμον καὶ νὰ τὴν παραδώσῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἠξέυραν ὅτι, ἂν ἐβλάπτοντο οἱ Πέρσαι, ἤθελον φερθῆ ὀκληρῶς πρὸς τοὺς Σαμίους, καὶ βέβαιος ὦν ἐπίσης ὅτι ἠδύνατο νὰ ἐξέλθῃ τῆς πόλεως ἀσφαλέστατα ὅτε ἤθελε· διότι εἶχε κατασκευάσει μυστικὴν διώρυγα φέρονσαν ἀπὸ τῆς ἀκροπόλεως εἰς τὴν θάλασσαν. Ἀπέπλευσε λοιπὸν ὁ Μαιάνδριος ἐκ τῆς νήσου ἀκριβῶς καθ' ἣν στιγμήν ὁ Χαρίλαος ὄπλισας πάντας τοὺς ἐπικούρους καὶ ἀνοίξας τὰς πύλας ἐξῆλθε διὰ νὰ κυπήσῃ τοὺς Πέρσας, οἵτινες δὲν περιέμενον τοιοῦτό τι καὶ ἐνόμιζον ὅτι τὰ πάντα εἶχον συμβιβασθῆ. Ἐπιπεσόντες λοιπὸν οἱ ἐπίκουροι καθ' αὐτῶν ἐφόνησαν τοὺς μᾶλλον σημαντικούς, ἐκείνους οἵτινες ἐφέροντο ἐπὶ δίφρων. Ἀλλὰ, ἐνῶ ἐφόνηον αὐτούς, ἦλθε πρὸς βοήθειαν ὁ ἄλλος Περσικὸς στρατὸς καὶ ἐπιπεσὼν κατὰ τῶν ἐπικούρων ἠνάγκασεν αὐτοὺς νὰ κλεισθῶσιν εἰς τὴν ἀκρόπολιν.

147. Ὁ Ὀτάνης, μάρτυς τῆς καταστροφῆς ταύτης, ἐνεθυμήθη τὰς διαταγὰς τὰς ὁποίας τοῦ ἔδωκεν ὁ Δαρεῖος ἀποστέλλον αὐτόν, νὰ μὴ φονεύσῃ κανένα, νὰ μὴ δουλώσῃ κανένα καὶ νὰ ἀποδώσῃ τὴν νήσον εἰς τὸν Συλοσῶντα ἀβλαβῆ· τὰς ἐνεθυμήθη καὶ συγχρόνως τὰς ἐλθισμόνησε· διέταξε λοιπὸν τὸν στρατὸν νὰ φονεύσῃ πάντα ὃν ἤθελε συλλάβῃ, ἄνδρα ἢ παιδίον. Τότε οἱ μὲν ἐκ τοῦ στρατοῦ ἐπολιόρχησαν τὴν ἀκρόπολιν, οἱ δὲ ἐφόνηον πάντα ὃν εὗρισκον ἐνώπιόν των, εἴτε εἰς τὰς ὁδοὺς εἴτε εἰς τοὺς ναοὺς.

148. Ὁ δὲ Μαιάνδριος, φυχὼν ἀπὸ τὴν Σάμον, ἔπλευσε πρὸς τὴν Λακεδαίμονα. Φθάσας ἐκεῖ μὲ ὅλα τὰ πράγματα ὅσα ἔλαβε μεθ' ἑαυτοῦ ἀναχωρῶν ἔπραξε τὰ ἐξῆς. Ἐξέβαλε ποτήρια χρυσᾶ καὶ ἀργυρᾶ, καὶ οἱ μὲν ὑπηρεταὶ τὰ ἐκαθάριζον, αὐτὸς δὲ καθ' ἐκείνην τὴν στιγμήν ἐξῆλθε διὰ νὰ συνομιλήσῃ μετὰ τοῦ Κλεομένους τοῦ Ἀναξανδρίδου, βασιλέως τῆς Σπάρτης, τὸν ὁποῖον ἔπειτα ἔφερον εἰς τὴν κατοικίαν του. Ὅτε ὁ Κλεομένης εἶδε τὰ ποτήρια, ἠπόρησε καὶ ἐξεπλάγη. Ἀμέσως ὁ Μαιάνδριος τὸν προσκαλεῖ νὰ λάβῃ ὅσα ἂν θέλῃ, ἀλλ' εἰς μάτην ἐπαναλαμβάνει τὴν παράκλησίν του δὶς καὶ τρίς, ὁ Κλεομένης δεικνύεται δικαιότατος ἄνθρωπος καὶ δὲν κρίνει πρέπον νὰ δεχθῆ τὰ προσφερόμενα. Ἐννοῶν δὲ ὅτι ἄλλοι πολῖται ἠδύνατο νὰ δελεασθοῦν ἀπὸ τὰ δῶρα καὶ νὰ εὕρῃ ἴσως ὁ Μαιάνδριος ὑπεράσπισιν μετέβῃ πρὸς τοὺς ἐφόρους καὶ τοῖς εἶπεν ὅτι συμφέρει εἰς τὴν Σπάρτην νὰ ἀναχωρήσῃ ὁ Σάμιος ξένος ἐκ τῆς Πελοποννήσου, διὰ νὰ μὴ παραλειπῆ ἢ αὐτὸν ἢ ἄλλον τινὰ Σπαρτιάτην νὰ γίνῃ κακός. Ὑπακούσαντες δὲ οἱ ἔφοροι διέταξαν διὰ τοῦ κήρυκος τὸν Μαιάνδριον ν' ἀναχωρήσῃ.

149. Οἱ δὲ Πέρσαι, περικυκλώσαντες τὴν Σάμον ὡς ἐντὸς δικτύου, τὴν παρέδωσαν εἰς τὸν Συλοσῶντα ἔρημον κατοίκων. Μετὰ τινα χρόνον ὁμοῦς ὁ Ὀτάνης ἀνενέωσε τὸν πληθυσμὸν τῆς συνεπειᾶ ὀνείρου τινός, τὸ ὁποῖον εἶδε, καὶ ἀσθενείας τινός, ἥτις τοῦ συνέβῃ εἰς τὰ αἰδοῖα.

150. Καθ' ἣν στιγμήν ὁ στόλος ἀνεχώρει διὰ τὴν Σάμον ἀπεστάτησαν οἱ Βαβυλώνιοι καλῶς προητοιμασμένοι καθ' ὅλα· διότι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ μάγου, τῆς συνωμοσίας τῶν ἑπτὰ καὶ τῶν ταραχῶν αἰτινες ἐπηρεολούθησαν, παρεσκευάζοντο διὰ τὴν πολιορκίαν χωρὶς νὰ τοὺς ἐννοήσῃ κανεὶς. Ἀφοῦ δὲ ἐπανεστάτησαν ἀναφανδόν, ἔλαβον καὶ τὰ ἐξῆς μέτρα· ἕκαστος ἐξελέξατο τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν ἐπροτίμα περισσότερον ἀπὸ τὰς ἄλλας τῆς οἰκίας, πλὴν τῶν μητέρων, τὰς ὁποίας ἔθεσαν κατὰ μέρος, ἔπειτα συνήθροισαν τὰς λοιπὰς καὶ τὰς ἐπνίξαν. Εἶχε λοιπὸν ἕκαστος μίαν γυναῖκα, διὰ τὰ ἐτοιμάσῃ τὰ φαγητά του, τὰς δὲ λοιπὰς ἐπνίξαν, διὰ νὰ οἰκονομοῦν τὰς τροφάς.

151. Μαθὼν τοῦτο ὁ Δαρεῖος συνήθροισεν ὅλας τὰς δυνάμεις του, ἐστράτευσε καθ' αὐτῶν, ἔφθασεν εἰς τὴν Βαβυλῶνα καὶ ἐπολιόρχησε τοὺς κατοίκους μηδὲν μεριμνῶντας περὶ τούτου. Τρόντι οἱ Βαβυλώνιοι, ἀναβαίνοντες εἰς τοὺς προμαχῶνας, ἐχόρευον καὶ ἔσχαπτον τὸν Δαρεῖον καὶ τὸν στρατὸν του· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν εἶπε τοὺς λόγους τούτους· «Διατί μένετε ἐδῶ, ὦ Πέρσαι, καὶ δὲν ἀναχωρεῖτε; Θὰ μᾶς κυριεύσετε τότε, ὅταν ἡμίονοι γεννῆσούν». Ταῦτα εἶπεν εἰς τῶν Βαβυλωνίων νομίζων ὅτι ποτὲ ἡμίονος δὲν ἠμπορεῖ νὰ γεννήσῃ.

152. Ἐν ἔτος καὶ ἑπτὰ μῆνες εἶχον ἤδη παρέλθει, ὁ δὲ Δαρεῖος καὶ ὁλος ὁ στρατὸς ἠγανάκτουν, διότι δὲν ἠδύνατο νὰ κυριεύσουν τὴν πόλιν, μολονότι ἐτέθησαν εἰς ἐνέργειαν ὅλα τὰ στρατηγήματα καὶ ὄλαι αἱ μηχαναί. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων στρατηγημάτων ἀπεπειράθησαν καὶ ἐκεῖνο μὲ τὸ ὁποῖον ἐπέτυχεν ἄλλοτε ὁ Κύρος. Ἀλλ' οἱ Βαβυλώνιοι εἶχον λάβει μεγάλας προφυλάξεις καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς κυριεύσῃ.

153. Ἐνῶ ἐγίνοντο ταῦτα, κατὰ τὸν εἰκοστὸν μῆνα συνέβῃ τὸ ἐξῆς θαῦμα εἰς τὸν Ζώπυρον τὸν υἱὸν τοῦ Μεγαβύζου, ἐκείνου ὅστις ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἑπτὰ κατὰ τοῦ μάγου συνωμοσάντων. Μία ἀπὸ τὰς σιτωφόρους ἡμίονους του ἐγέννησεν. Ὅτε δὲ τῷ ἀνήγειλαν τοῦτο δὲν ἐπίστευσε καὶ μετέβῃ ὁ ἴδιος διὰ νὰ ἴδῃ τὸν πῶλον. Παραγγείλας δὲ εἰς τοὺς ὑπηρετάς του νὰ μὴ φανερώσουν εἰς κανένα τὸ γεγονός ἐσκέπτετο πολλὰ καθ' ἑαυτόν. Τότε ἐνεθυμήθη τοὺς λόγους τοῦ Βαβυλωνίου, ὅστις κατὰ τὴν ἑναρξίν τῆς πολιορκίας εἶχεν εἰπεῖ ὅτι θὰ κυριευθῆ τὸ τεῖχος, ὅταν γεννήσούν ἡμίονοι, καὶ ἔκρινεν ὅτι ἠδύνατο τέλος νὰ κυριευθῆ ἡ Βαβυλὼν, καθότι ἐπίστευεν ὅτι κατὰ θεῖαν βούλησιν ὁ Βαβυλώνιος εἶπε τὸν λόγον ἐκεῖνον καὶ ἐγέννησεν ἡ ἡμίονός του.

154. Ἐπειδὴ λοιπὸν τοῦ ἐφαίνετο ὅτι ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῆς

μοίρας νὰ κυριευθῆ ἡ Βαβυλών, μετέβη πρὸς τὸν Δαρεῖον καὶ τὸν ἠρώτησεν ἂν εἶχε μεγάλην ἐπιθυμίαν νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν ταύτην. Ὅτε δὲ ἔμαθεν ὅτι ἐπεθύμει πολὺ, ἤρχισε νὰ σκέπτεται πῶς νὰ τὴν κυριεύσῃ ὁ ἴδιος καὶ πῶς τὸ ἔργον ν' ἀποδοθῆ εἰς αὐτόν, διότι εἰς τοὺς Πέρσας τὰ κατορθώματα ἀνταμείβονται διὰ μεγίστων τιμῶν. Δι' ἄλλου τρόπου λοιπὸν δὲν ἔβλεπεν ὅτι ἡδύνατο νὰ κυριεύσῃ τὴν Βαβυλώνα εἰμὴ πρῶτον νὰ πληγώσῃ ἑαυτὸν καὶ ἔπειτα νὰ αὐτομολήσῃ πρὸς τοὺς Βαβυλωνίους. Οὕτω δὲ ἀνηψήσας τοὺς πόρους ἐπλήρωσεν ἑαυτὸν μὲ πληγὰς ἀνάτους· καθότι κόψας τὴν θύνα καὶ τὰ ὄτα καὶ κουρεύσας ἀκανόνιστα τὴν κόμην καὶ μαστιγώσας ἑαυτὸν παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ Δαρείου.

155. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἐλυπήθη πολὺ ἰδὼν τραυματισμένον ἓνα τῶν σημαντικωτάτων τοῦ στρατοῦ· ὄθεν ἀναπηδήσας ἀπὸ τὸν θρόνον ἀνεβόησε καὶ τὸν ἠρώτησε ποῖος ὁ πληγώσας αὐτὸν καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν. Ὁ δὲ Ζώπυρος ἀπεκρίθη· «Δὲν ὑπάρχει ἀνθρώπος, ἐκτὸς σοῦ, ὅστις νὰ ἔχη τόσην δύναμιν, ὥστε νὰ μὲ φέρῃ εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν· οὔτε ἄλλος τις ξένος, ὃ βασιλεῦ, ἔπραξε τοῦτο, ἀλλ' ἐγὼ ὁ ἴδιος, μὴ ἀνεχόμενος νὰ σκόπτωσι τοὺς Πέρσας οἱ Ἀσσύριοι». Ἀπεκρίθη ὁ Δαρεῖος· «ὦ σκληρότατε ἀνθρώπε, εἰς αἰσχίστην πράξιν ἔδωκες κάλλιστον ὄνομα, λέγων ὅτι ἔνεκα τῶν πολιορκουμένων ἐπληγώθης ἀνιάτως. Νομίζεις λοιπὸν, ὃ ἀνόητε ἀνθρώπε, ὅτι, σοῦ καταπληγωθέντος, οἱ ἐχθροὶ θὰ παραδοθῶσι ταχύτερον; τόσον λοιπὸν ἔχασες τὰς φρένας σου, ὥστε νὰ ἔλθῃς εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν;». Ὁ δὲ Ζώπυρος ἀπήντησεν· «Ἐὰν σοῦ ἔκιοινοποιοῦν τί ἔμελλον νὰ πράξω, βεβαίως θὰ μὲ ἠμυθόδιζες· τώρα ὅμως τὸ ἔπραξα χωρὶς νὰ ἐρωτήσω κανένα καὶ ἤλθον ἢ σιγμὴ ποῦ, ἐκτὸς ἐὰν δεῖξῃς καμμίαν ἔλλειψιν, θὰ κυριεύσωμεν τὴν Βαβυλώνα, διότι ὅπως εἶμαι θὰ αὐτομολήσω εἰς τὴν πόλιν, θὰ εἶπω εἰς τοὺς πολιορκουμένους ὅτι ἀπὸ σὲ ἔπαθον ταῦτα καὶ νομίζω, ἀφοῦ τοὺς πείσω περὶ τούτου, νὰ μοὶ ἀναθέσωσι τὴν στρατηγίαν. Σὺ ἐν τούτοις, τὴν δεκάτην ἡμέραν μετὰ τὴν εἰσοδὸν μου εἰς τὰ τείχη των, παράταξον πρὸς τὴν πύλην τῆς Σεμιράμιδος χιλίους στρατιώτας ἐξ ἐκείνων τοὺς ὁποίους δὲν φροντίζεις πολὺ ἐὰν χαιθῶν· μετὰ τοῦτο περιμένε ἀκόμη ἑπτὰ ἡμέρας, ἔπειτα παράταξον ἄλλους δισχιλίους πρὸς τὴν πύλην τῶν Νινίων· μετὰ τὴν ἐβδόμην δὲ ταύτην ἡμέραν, ἄφες ἀκόμη νὰ παρέλθωσιν εἴκοσιν ἡμέραι καὶ παράταξον τρισχιλίους στρατιώτας πρὸς τὴν πύλην τῶν Χαλδαιῶν. Τόσον οὗτοι, ὅσον καὶ οἱ προηγούμενοι, νὰ μὴ ἔχουν ἄλλο ἀμυντήριον ὄπλον πλὴν ἐγχειριδίων· αὐτὰ μόνον ἄφες τοὺς νὰ ἔχωσι. Μετὰ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν πρόσταξε ἀμέσως τὸ ἄλλο στράτευμα νὰ κάμῃ ἔφοδον περὶ τὴν πόλιν, θέσε δὲ δι' ἐμὲ τοὺς Πέρσας παρὰ τὰς Βηλίδας καὶ Κισσίας λεγομένας πύλας, διότι δὲν ἀμφιβάλω ὅτι οἱ Βαβυλωνῖοι, ἀφοῦ μὲ ἴδουν νὰ ἐκτελέσω τόσα κατορθώματα, θὰ ἐμπιστευθοῦν εἰς ἐμὲ καὶ τὰ ἄλλα πράγματα καὶ πρὸς τούτους τὰς κλειδας τῶν πυ-

λῶν. Περὶ τῶν λοιπῶν δὲ θὰ φροντίσωμεν ἐγὼ καὶ οἱ Πέρσαι».

156. Ταῦτα παραγγείλας ἐπορεύετο πρὸς τὰς πύλας στρέφων νὰ βλέπῃ ὀπίσω του πολλὰκις ὡς ἂν ἦτο ἀληθῶς αὐτόμολος. Ἰδόντες αὐτὸν οἱ ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων τοποθετημένοι σκοποὶ κατέβησαν μετὰ σπουδῆς, ἤνοιξαν ὀλίγον μίαν πύλην καὶ τὸν ἠρώτησαν τίς ἦτο καὶ τί ἠθέλε. Τοῖς εἶπεν ὅτι ἦτο ὁ Ζώπυρος καὶ ὅτι κατέφυγεν· εἰς αὐτούς Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ πυλωροὶ τὸν ἔφερον εἰς τὸ κοινὸν τῶν Βαβυλωνίων, ὅπου παρουσιασθεὶς ἐλεινολόγει ἑαυτὸν λέγων ὅτι ἔπαθεν ὑπὸ τοῦ Δαρείου ὅσα ἔπαθεν ἀφ' ἑαυτοῦ προσέθηκε δὲ ὅτι τὰ ἔπαθεν, ἐπειδὴ συνεβούλευσε τὸν Δαρεῖον νὰ λύσῃ τὴν πολιορκίαν, ἀφοῦ δὲν ἐφαίνετο ὅτι ὑπῆρχε μέσον νὰ κυριευθῆ ἡ πόλις. «Τώρα, ἐξηκολούθησεν, ὃ Βαβυλώνιοι, ἔρχομαι πρὸς σᾶς διὰ μεγίστην ὀφέλειαν ὑμῶν καὶ μεγίστην βλάβην τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ στρατοῦ τῶν Περσῶν· διότι, ἀφοῦ μὲ ἔφερον εἰς τοιαύτην κατάστασιν, δὲν θ' ἀπέλθῃ ἀτιμώρητος καὶ ἡξέυρω λεπτομερῶς ὅλα του τὰ σχέδια». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ζώπυρος.

157. Οἱ δὲ Βαβυλώνιοι, βλέποντες ἄνδρα ἐκ τῶν πρώτων Περσῶν στερηθέντα ῥινὸς καὶ ὠτων, πλήρη αἵματος καὶ μαστιγώσεων, ἐπίστευσαν ἄνευ τῆς παραμικρᾶς ἀμφιβολίας ὅτι ἔλεγε τὴν ἀλήθειαν καὶ ὅτι ἤλθε νὰ πολεμήσῃ δι' αὐτούς· προθύμως λοιπὸν τῷ ἔδωκαν ὅ,τι ἐζήτη· ἐζήτησε δὲ παρ' αὐτῶν στρατόν. Ἀφοῦ δὲ ἐπέτυχεν ὅ,τι ἐπεθύμει, ἐξετέλεσεν ὅσα συνεφώνησε μετὰ τοῦ Δαρείου. Τὴν δεκάτην ἡμέραν ἐξέβαλε τὸν στρατὸν τῶν πολιορκουμένων, καὶ περικυκλώσας τοὺς χιλίους τοὺς ὁποίους παρήγγειλεν εἰς τὸν Δαρεῖον νὰ πέμψῃ πρώτους κατέκοψεν αὐτούς. Πεισθέντες δὲ οἱ Βαβυλώνιοι ὅτι τὰ ἔργα του ἦσαν σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους του λίαν περιχαρεῖς ἦσαν ἔτοιμοι νὰ τὸν ὑπηρετοῦν εἰς ὅ,τι διέταπεν. Ἐκεῖνος δὲ ἀφήσας νὰ παρέλθουν αἱ συμπεφωνημένα ἡμέραι, ἐκλέξας πάλιν τινὰς Βαβυλωνίους ἐξῆλθε καὶ κατέκοψε τοὺς δισχιλίους τοῦ Δαρείου. Ἰδόντες δὲ καὶ τοῦτο τὸ ἔργον οἱ Βαβυλώνιοι ὅλοι εἶχον εἰς τὸ στόμα τὸ ὄνομα τοῦ Ζωπύρου καὶ ὑπερεπήνουν αὐτόν. Οὗτος δὲ πάλιν ἀφήσας νὰ παρέλθουν καὶ ἄλλαι συμπεφωνημένα ἡμέραι ἔκαμε τρίτην ἔξοδον εἰς τὸ προσηρημένον μέρος, περικύκλωσε τοὺς τετρακισχιλίους καὶ ἐφόνευσεν αὐτούς. Μετὰ τὸ τελευταῖον δὲ τοῦτο κατορθῶμα ὁ Ζώπυρος ἦτο τὸ πᾶν εἰς τοὺς πολιορκουμένους, οἵτινες τὸν κατέστησαν στρατάρχην καὶ τειχοφύλακα.

158. Ὅτε ὅμως ὁ Δαρεῖος ἔκαμε κατὰ τὰ συμπεφωνημένα γενικὴν ἔφοδον κατὰ τοῦ τείχους ἐξ ὅλων τῶν μερῶν, ὄλος ὁ δόλος τοῦ Ζωπύρου ἀπεκαλύφθη· διότι, ἐνῶ οἱ Βαβυλώνιοι ἀπὸ τῶν τειχῶν ἠμύνοντο καὶ ἀπέκρουον τὸν στρατόν, ὁ Ζώπυρος, ἀνοίξας τὰς Κισσίας καὶ τὰς Βηλίδας καλουμένας πύλας, εἰσήγαγε τοὺς Πέρσας εἰς τὸ κέντρον τῆς πόλεως. Ἐκ δὲ τῶν Βαβυλωνίων ὅσοι μὲν εἶδον τὰ πραττόμενα κατέφυγον εἰς τὸν ναὸν τοῦ Διὸς τοῦ Βήλου, ὅσοι δὲ δὲν τὰ εἶδον ἔμειναν εἰς τὴν θέσιν

των μέγρις οὐ ἔμαθον καὶ αὐτοὶ ὅτι ἐπροδόθησαν. Τοιουτοτρόπως ἡ Βαβυλῶν ἐκυριεύθη ἐκ δευτέρου.

159. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀφοῦ ὑπέταξε τοὺς Βαβυλωνίους, ἐκρήμνισε τὰ τείχη καὶ ἀπέσπασεν ὅλας τὰς πύλας· ὁ Κῦρος, ὁ πρῶτος κατακτητὴς τῆς Βαβυλῶνος, δὲν ἔπραξεν οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο. Πρὸ παντός ὁ βασιλεὺς ἀνεσκόλοπισε τρισχιλίους ἐκ τῶν κορυφαίων πολιτῶν, ἐπιτρέψας εἰς τοὺς λοιποὺς νὰ κατοικοῦν τὴν πόλιν. Διὰ νὰ ἔχωσι δὲ γυναῖκας οἱ Βαβυλώνιοι (διότι εἶχον πνίξει τὰς ἰδικὰς των, ὡς ἐφανερώσα εἰς τὰς ἀρχάς, διὰ νὰ οικονομήσουσι τὰς τροφάς), διέταξε τὰ γείτονα ἔθνη νὰ στείλουν γυναῖκας εἰς τὴν Βαβυλῶνα, κανονίσας ἐκάστου τὴν ἀναλογίαν, ὥστε τὸ ὅλον τῶν συναθροισθεισῶν γυναικῶν ἦτο πενήτηκοντα χιλιάδες. Ἐκ τούτων δὲ τῶν γυναικῶν κατάγονται οἱ σήμερον Βαβυλώνιοι.

160. Κατὰ τὴν κρίσιν τοῦ Δαρείου, οὐδεὶς ὑπερέβη τὸν Ζώπυρον κατὰ τὴν ἀνδραγαθίαν, οὔτε ἐκ τῶν προγενεστέρων οὔτε ἐκ τῶν συγχρόνων, πλὴν τοῦ Κύρου, διότι ποτὲ Πέρσης δὲν ἐνόμισεν ὅτι δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὸν τελευταῖον τούτον. Λέγουσι δὲ ὅτι πολλάκις ὁ Δαρεῖος ἐπανάλαβε τοὺς λόγους τούτους, ὅτι ἐπροτίμα μᾶλλον νὰ μὴ ὑποστῇ τὴν βλάβην ἐκείνην ὁ Ζώπυρος παρὰ νὰ κατακτήσῃ αὐτὸς ἄλλας εἴκοσι Βαβυλῶνας ἐκτὸς ἐκείνης τὴν ὁποίαν κατέκτησε. Τὸν ἐτίμησε δὲ ὑπερβαλλόντως, καθότι κατ' ἔτος τῷ ἔδιδε δῶρα ὅσα οἱ Πέρσαι νομίζουν πολυτιμώτατα· τῷ ἔδωκε πρὸς τούτοις νὰ κυβερνᾷ ἰσοβίως τὴν Βαβυλῶνα ἀφορολόγητον καὶ ἄλλα πολλὰ προνόμια τῷ ἐχάρισεν. Ἐκ τοῦ Ζώπυρου δὲ τούτου ἐγεννήθη ὁ Μεγάβυζος, ὁ ὁποῖος εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐπολέμησε κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων· καὶ ἐκ τοῦ Μεγαβύζου τούτου ἐγεννήθη ὁ Ζώπυρος ὅστις μετενάστευσεν ἐκ τῆς Περσίας, διὰ νὰ κατοικήσῃ εἰς τὰς Ἀθήνας.

BIBLION Δ'.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ

1. Μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν τῆς Βαβυλῶνος ἐγένετο ἡ κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐκστρατεία τοῦ Δαρείου· διότι καθ' ὃν χρόνον ἠκμαζεν ἡ Ἀσία καὶ εἰσέρρεον πολλὰ χρήματα εἰς αὐτὴν ἠθέλησεν ὁ Δαρεῖος νὰ τιμωρήσῃ τοὺς Σκύθας, ἐπειδὴ οὗτοι πρῶτοι εἰσβαλόντες εἰς τὴν Μηδικὴν χώραν καὶ νικήσαντες τοὺς ἐναντιουμένους ἤρχισαν ν' ἀδικοπραγοῦν. Τρόντι, ὡς εἶπον προηγουμένως, οἱ Σκύθαι ἤρξαν τῆς ἄνω Ἀσίας ἑτηεἰκοσιοκτὼ· εἰσήλθον δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν καταδιώκοντες τοὺς Κιμμερίους καὶ κατέλυσαν τὴν ἡγεμονίαν τῶν Μήδων, οἵτινες ἤρχον τῆς Ἀσίας πρὶν ἢ ἔλθωσιν οἱ Σκύθαι. Οἱ ἴδιοι λοιπὸν οὗτοι Σκύθαι, μετὰ ἀπουσίαν εἰκοσιοκτὼ ἐτῶν, ἐπιστρέφοντες εἰς τὸν τόπον τῶν ἑμελλόν νὰ ὑποστοῦν πόλεμον ὄχι μικρότερον τοῦ Μηδικοῦ. Εὐρον ἐναντιούμενον εἰς αὐτοὺς οὐκ ὀλίγον στρατόν, διότι αἱ γυναῖκες τῶν Σκυθῶν ἕνεκα τῆς πολυχρονίου ἀπουσίας τῶν ἀνδρῶν τῶν εἶχον σχέσεις μὲ τοὺς δούλους.

Ἔχουσι δὲ οἱ Σκύθαι δούλους τυφλοὺς ἕνεκα τοῦ γάλακτος τὸ ὁποῖον πίνουν καὶ τὸ ὁποῖον συνάζουν κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Λαμβάνοντες φουσητῆρας ὀστεῖνους, πολὺ ὁμοιάζοντας μὲ αὐλοὺς, ἐμβάλλουσιν αὐτοὺς εἰς τὰ γεννητικὰ μόρια τῶν φοράδων καὶ φουσῶσι διὰ τοῦ στόματος, ἐνῶ δὲ αὐτοὶ φουσῶσιν, ἄλλοι ἀμέλγουσι. Λέγουσι δὲ ὅτι πράττουσι τοῦτο διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· αἱ φλέβες τῆς ἵππου πληρούμεναι ἀνέμου ἐξογκοῦνται καὶ καταβαίνουσιν οἱ μαστοί. Ἀφοῦ δὲ ἀμέλξουν τὸ γάλα, τὸ χύνουν ἐντὸς ξυλίνων ἀγγείων κοίλων καὶ στήσαντες πέριξ τοὺς τυφλοὺς τὸ κινοῦν. Καὶ ὅσον μὲν μένει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ἀποσύρουν νομίζοντες αὐτὸ ὡς καλλίτερον. Διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην οἱ Σκύθαι τυφλοῦν ἐκείνους τοὺς ὁποίους αἰχμαλωτεύουν. Εἶναι δὲ οἱ Σκύθαι οὗτοι οὐχὶ γεωργοί, ἀλλὰ νομάδες.

3. Ἐκ τῶν δούλων τούτων καὶ τῶν γυναικῶν ἐγεννήθησαν παῖδες οἵτινες μαθόντες τὴν γέννησίν των ἐξῆλθον ἐναντίον τῶν Σκυθῶν οἱ ὁποῖοι ἐπέστρεφον ἐκ τῆς Μηδίας. Καὶ πρῶτον μὲν περιεχαράκωσαν τὴν χώραν καὶ σκάψαντες εὐρεῖαν τάφρον τὴν

ὅποιαν ἐξέτεινον ἀπὸ τῶν Ταυρικῶν ὄρεον μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ἢ ὅποια εἶναι μεγίστη. Ἐπειτα, ἐπειδὴ οἱ Σκύθαι προσεπάθον νὰ εἰσβάλωσι, παρετάχθησαν εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τῆς τάφρου καὶ ἐπολέμουν. Γενομένης δὲ μάχης πολλὰς καὶ μὴ κατορθούντων τῶν Σκυθῶν νὰ ὑπερτερήσωσιν, εἰς αὐτῶν εἶπε τὰ ἐξῆς: «Τί πράττομεν, ὦ Σκύθαι, πολεμοῦντες τοὺς δούλους μας; Ἐὰν μὲν φονευόμεθα, ὀλιγοστεύομεν, ἐὰν δὲ τοὺς φονεύωμεν, ἐλαττοῦμεν τὸν ἀριθμὸν ἐκείνων ἐπὶ τῶν ὁποίων εἴμεθα κύριοι. Ἀκούσατέ με λοιπὸν ἄς ἀφήσωμεν τὰ τόξα καὶ τὰ ἀκόντια, καὶ λαβόντες τὰς μάστιγας τῶν ἵππων ἄς πλησιάζωμεν αὐτούς· διότι, ἐνόσω βλέπουσιν ἡμᾶς μὲ ὄπλα, νομίζουσιν ὅτι εἶναι ὅμοιοί μας καὶ ἀπὸ ὁμοίους γονεῖς γεννηθέντες· ἀλλὰ, ἐὰν μᾶς ἴδωσι κρατοῦντας μάστιγας ἀντὶ ὄπλων, θὰ ἐνοήσουν ὅτι εἶναι δοῦλοι ἡμῶν, καὶ ἅμα τὸ ἐνοήσουν δὲν θὰ ἀντισταθοῦν πλέον».

4. Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Σκύθαι τὰ ἔθεσαν εἰς ἐνέργειαν· οἱ δοῦλοι ἐκπλαγέντες ἐλησμόνησαν τὴν μάχην καὶ ἔφυγον. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Σκύθαι, ἀφοῦ ἐκυρίευσαν τὴν Ἀσίαν, διωχθέντες ἀπὸ τοὺς Μήδους, μετεχειρίσθησαν τὸ μέσον τοῦτο διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν πατρίδα των. Ὁ δὲ Δαρεῖος θέλων νὰ τοὺς ἐκδικηθῇ διὰ τὴν εἰσβολὴν των συνήθροισε στράτευμα ἐναντίον των.

5. Ὡς λέγουν οἱ Σκύθαι, τὸ νεώτατον ὄλων τῶν ἐθνῶν εἶναι τὸ ἰδικὸν των καὶ ἐγένετο οὕτω πως· ὁ πρῶτος ἄνθρωπος τῆς χώρας ταύτης, ἐρήμου ἕως τότε, ὠνομάζετο Γαργίτας· γονεῖς δὲ τοῦ Γαργίτου τούτου λέγουν ὅτι εἶναι ὁ Ζεὺς καὶ ἡ μία θυγάτηρ τοῦ ποταμοῦ Βορυσθένου, ὅπερ εἰς ἐμὲ μὲν δὲν φαίνεται πιστευτόν, τὸ λέγουν ὅμως. Καὶ ἡ μὲν καταγωγὴ τοῦ Γαργίτου τοιαύτη ἦτο· ἐξ αὐτοῦ δὲ ἐγεννήθησαν τρεῖς παῖδες, ὁ Λιπόξαις, ὁ Ἀρποξάις καὶ ὁ νεώτατος Κολάξαις. Ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ φερόμενα χρυσᾶ ἔργα, ἄροτρον, ζυγός, πέλεκυς, ποτήριον, ἔπεσαν εἰς τὴν Σκυθικὴν. Πρῶτος ὁ πρεσβύτατος τὰ εἶδε καὶ ἐπλησίασε διὰ νὰ τὰ λάβῃ, ἀλλ' εἰς τὴν προσέγγισίν του ὁ χρυσοὺς ἐξέβαλε φλόγας. Ὅτε ἀπεμακρύνθη αὐτός, ἐπλησίασεν ὁ δεύτερος· ἀλλὰ σονέβησαν τὰ αὐτά. Ὁ δ' καιῶν χρυσοὺς, ἀφοῦ ἀπώθησε τοὺς δύο τούτους, ἐσβέσθη, ὅτε ἐπλησίασεν ὁ τρίτος ὁ νεώτατος, ὅστις τὸν ἔλαβε καὶ τὸν ἔφερεν εἰς τὴν κατοικίαν του. Οἱ πρεσβύτεροι λοιπὸν ἀδελφοί, ἐνοήσαντες τί ἐσήμαινε τὸ θαῦμα ἐκεῖνο, παρέδωκαν ὅλην τὴν βασιλείαν εἰς τὸν νεώτατον.

6. Ἀπὸ μὲν τοῦ Λιποξάιους κατάγονται οἱ Σκύθαι τῶν ὁποίων τὸ γένος καλεῖται Αὐχάται· ἀπὸ δὲ τοῦ δευτέρου Ἀρποξάιους οἱ λεγόμενοι Κατῆαιοι καὶ Κράσπαιες, ἀπὸ δὲ τοῦ νεωτάτου αὐτῶν οἱ βασιλικοὶ Σκύθαι οἱ καλούμενοι Παραλάται. Ὅλοι δὲ κοινῶς καλοῦνται Σκόλοτοι, ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως των· Σκύθας δὲ τοὺς ὠνόμασαν οἱ Ἕλληνες.

7. Τοιαύτη, ὡς λέγουν οἱ Σκύθαι, εἶναι ἡ καταγωγὴ των, προσθέτουν δὲ ὅτι παρῆλθον χίλια ἔτη, ὄχι περισσότερα, ἀλλ'

ἀκριβῶς τόσα, ἀπὸ τοῦ βασιλέως Γαργίτου μέχρι τῆς ἐπιδρομῆς τοῦ Δαρείου. Τὸν ἱερὸν δὲ τοῦτον χρυσὸν φυλάττον οἱ βασιλικοὶ Σκύθαι ἐπιμελῶς καὶ κατ' ἔτος τῷ ἀποτεινόν δαίσει καὶ ζήτουσι νὰ τὸν καταστήσουν εὐμενῆ διὰ μεγάλων θυσιῶν. Ὅστις δὲ κρατῶν τὸν χρυσὸν διαρκούσης τῆς ἐροτῆς ἀποκοιμηθῇ ἐν ὑπαίθρῳ, αὐτός, λέγουσιν οἱ Σκύθαι, δὲν ζῆ ἐκεῖνον τὸν χρόνον, καὶ διὰ τοῦτο δίδεται εἰς αὐτὸν τόση γῆ ὅσην δύναται νὰ διατρέξῃ ἐπιππος εἰς μίαν ἡμέραν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ χώρα εἶναι μεγάλη, ὁ Κολάξαις τὴν διένειμε διὰ τοὺς υἱοὺς του εἰς τρία βασίλεια, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐν ἕκαμε μέγιστον, ἐκεῖνο ὅπου φυλάττεται ὁ χρυσοὺς. Τὰ ἀπώτερα μέρη τὰ πρὸς βορρᾶν τῶν κατοικουμένων χωρῶν, λέγουν οἱ Σκύθαι, ὅτι οὔτε νὰ ἰδῇ τις δύναται οὔτε νὰ τὰ πλησιάσῃ ἐνεκα τῶν πτερῶν, τὰ ὅποια εἶναι χυμένα εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὸ ἔδαφος· εἶναι δὲ τόσον πολλά, ὥστε ἐμποδίζουν τὴν ὄρασιν.

8. Ταῦτα λέγουν οἱ Σκύθαι περὶ ἐαυτῶν καὶ περὶ τῆς χώρας των· ἀλλ' οἱ Ἕλληνες οἱ κατοικοῦντες τὰς ὄχθας τοῦ Εὐξείνου πόντου ἄλλως διηγοῦνται τὰ πράγματα. Ὁ Ἡρακλῆς, λέγουν, ὄδηγῶν τὰς βοῦς τοῦ Γηρυνίου, ἐφθασεν εἰς τὴν ἔρημον γῆν τὴν ὅποιαν νέμονται σήμερον οἱ Σκύθαι. Ὁ Γηρυνίης κατόκει μακρὰν τοῦ Πόντου, εἰς τὴν νῆσον τὴν ὅποιαν οἱ Ἕλληνες καλοῦν Ἐρῦθειαν, κειμένην πλησίον τῶν Γαδείρων, ἐν τῷ Ὀκεανῷ πέραν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν. Ὁ δὲ Ὀκεανὸς οὕτως λέγουν μὲν ὅτι ἀρχίζει ἀπὸ τὸ μέρος ὅπου ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καὶ τρέχει περὶ ὅλην τὴν γῆν, ἀλλ' οὐδεμίαν τούτου ἀπόδειξιν φέρουν. Ἐνεῦθεν ὁ Ἡρακλῆς ἐφθασεν εἰς τὴν σήμερον καλουμένην Σκυθικὴν χώραν, ὅπου ὁ χειμὼν καὶ τὸ ψῦχος τὸν κατέλαβον· ἐκαλύφθη λοιπὸν μὲ τὴν λεοντῆν καὶ ἐκοιμήθη. Ἀλλ' αἱ ἵπποι τοῦ ὀρήματος, βόσκουσαι εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα, ἐγένοντο ἀφαντοὶ κατὰ ὑπερφυσικὴν τινα αἰτίαν.

9. Ὅτε ἠγέρθη ὁ Ἡρακλῆς τὰς ἐξήτει, καὶ διατρέξας ὅλην τὴν χώραν ἐφθασε τέλος εἰς τὴν καλουμένην Ὑλαίαν. Ἐκεῖ εὗρεν ἐντὸς ἄντρου μισοπάρθενόν τινα ἐχιδναν, τῆς ὁποίας τὰ μὲν ἄνω τῶν γλουτῶν ἦσαν γυναικός, τὰ δὲ κάτω ὄφρα. Ἰδὼν αὐτὴν καὶ θαυμάσας ὁ Ἡρακλῆς τὴν ἠρώτησεν ἂν εἶδε που ἵππους πλανωμένας· ἐκεῖνη δὲ εἶπεν ὅτι τὰς ἔγει, ἀλλὰ δὲν τὰς ἀποδίδει εἰς αὐτὸν πρὶν ἢ μιθῆ μετ' αὐτῆς. Ἐπὶ τῷ ὄρω τούτῳ ἐμίγη μετ' αὐτῆς ὁ Ἡρακλῆς, ἀλλ' ἡ ἐχιδνα ἀνέβαλλε τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἵππων, ἐπιθυμοῦσα νὰ ζῆ μετ' αὐτοῦ ὅσον τὸ δυνατόν πλεῖστον χρόνον. Ἐκεῖνος ὅμως ἤθελε νὰ τὰς λάβῃ καὶ νὰ ἀναχωρήσῃ. Τέλος πάντων τὰς ἀπέδωκε λέγουσα πρὸς αὐτόν· «Τὰς μὲν ἵππους ταύτας ἐδῶ σοῦ ἔσωσα ἐγώ, σὺ δὲ μοῦ ἐπλήρωσες τὰ σῶστρο, διότι συνέλαβον ἐκ σοῦ τρεῖς παῖδας· τούτους, ἀφοῦ γίνονται ἄνδρες, τί πρέπει νὰ τοὺς κάμω; νὰ τοὺς ἀποκαταστήσω εἰς τὴν χώραν ταύτην τῆς ὁποίας εἶμαι κυρία; ἢ νὰ τοὺς πέμψω

πρὸ σέ;». Ἐκείνη μὲν ταῦτα ἠρώτησεν· ὁ δὲ Ἡρακλῆς, ὡς λέγουσιν οἱ Ἕλληνες, ἀπεκρίθη· «Ὅταν ἴδῃς τοὺς παῖδας νὰ γίνουσι ἄνδρες, δὲν θὰ σφάλῃς πράττουσα αὐτὸ τὸ ὅποιον θὰ σοὶ εἶπω. Ἀποκατάστησον εἰς τὴν χώραν ἐκεῖνον ἐκ τῶν τριῶν, τὸν ὅποιον θὰ ἴδῃς τείνοντα κατ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τρόπον τὸ τόξον τοῦτο καὶ ζωννύμενον τοιουτοτρόπως τὸν ζωστήρα τοῦτον· ἐκείνους δὲ τοὺς ἄλλοις ἴδῃς ὅτι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ πράξωσιν αὐτὰ τὰ ὅποια σοὶ παραγγέλλω, δίωξον ἀπὸ τὴν χώραν. Ἐὰν πράξῃς οὕτω, καὶ σὺ θὰ εὐχαριστηθῇς καὶ τὰς διαταγὰς μου θὰ ἐκπληρώσῃς».

10. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἡρακλῆς ἔλαβεν ἐν τῶν τόξων του (διότι ἔως τότε εἶχε δύο) καὶ λύσας τὸν ζωστήρα ὅστις εἰς τὸ ἄκρον τῆς συμβολῆς εἶχε φιάλην χρυσοῦν παρέδωκε τὸ τόξον καὶ τὸν ζωστήρα, καὶ ἀνεχώρησεν. Ὅτε δὲ τὰ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα παιδιά ἠνδρώθησαν, ἡ Ἐγιδνα κατ' ἀρχὰς τοῖς ἔδωκεν ὀνόματα, καὶ τὸν μὲν ὠνόμασεν Ἀγάθυρσον, τὸν δὲ δεύτερον Γελωνὸν καὶ τὸν νεώτατον Σκύθην. Ἐπειτα ἐνεθυμήθη ὅσα τῇ παρήγγειλεν ὁ Ἡρακλῆς. Δύο τῶν υἱῶν τῆς ὁ Ἀγάθυρσος καὶ ὁ Γελωνός, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἐκτελέσουν τὸν προβληθέντα ἀγῶνα καὶ ἔφυγον ἐκ τῆς χώρας διωχθέντες ὑπὸ τῆς μητρὸς των, ὁ δὲ νεώτατος αὐτῶν Σκύθης ἐκτελέσας τὰ ἀπαιτούμενα ἔμεινεν ἐν τῇ χώρᾳ. Ἐκ τοῦ Σκύθου τούτου, υἱοῦ τοῦ Ἡρακλέους, κατὰγονται ὅλοι οἱ βασιλεῖς τῶν Σκυθῶν, ἕνεκα δὲ τῆς φιάλης, οἱ Σκύθαι φέρουσι ἀκόμη φιάλας εἰς τὴν ζώνην των. Τοῦτο μόνον ἐμηχανεύθη ἡ μήτηρ πρὸς χάριν τοῦ Σκύθου. Ταῦτα διηγοῦνται οἱ Ἕλληνες οἱ κατοικοῦντες τὸν Εὐξείνιον πόντον.

11. Περὶ τοῦ αὐτοῦ πράγματος ὑπάρχει καὶ ἄλλη παράδοσις, τὴν ὁποίαν ἀφ' ὅτου ἤκουσα προτιμῶ. Οἱ νομάδες Σκύθαι, οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ Ἀσίᾳ, πεισθέντες ὑπὸ τῶν πολεμούντων αὐτοῦς Ἀσσυρίων ἔφυγον καὶ διαβάντες τὸν ποταμὸν Ἀράξην ἦλθον εἰς τὴν Κιμμερίαν γῆν· διότι ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν κατοικοῦν τὰ ἄνω οἱ Σκύθαι ἀνήκεν ἄλλοτε, ὡς λέγουσι, εἰς τοὺς Κιμμερίους. Οἱ δὲ Κιμμέριοι, ἐπειδὴ ἤρχοντο ἐναντίον αὐτῶν οἱ Σκύθαι, ἰδόντες τὴν ἔφοδον τόσου στρατοῦ, συνεσκέφθησαν· ἦσαν δὲ αἱ γνώμαι διηρημέναι, ἔντονοι μὲν ἀμφοτέρω, καλλιτέρα δὲ μὲν τῶν βασιλέων. Ὁ μὲν δῆμος ἔλεγεν ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ κινδυνεύσουσι πολεμοῦντες πρὸς πολλοὺς, ἡ δὲ γνώμη τῶν βασιλέων ἦτο ὅτι ἐξ ἐναντίας ἔπρεπε νὰ μείνουσι καὶ νὰ ὑπερασπίσουσι τὴν χώραν κατὰ τῶν ἐπερχομένων ἐχθρῶν. Καὶ οἱ μὲν βασιλεῖς ἠρνήθησαν νὰ ἐνδώσουσι εἰς τὸν δῆμον, ὁ δὲ δῆμος ἠρνήθη νὰ ὑπακούσῃ εἰς τοὺς βασιλεῖς· βλέποντες δὲ οὗτοι ὅτι ἡ μερὶς τοῦ δήμου ἐπέμενε νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ παραδώσῃ τὴν χώραν ἀμαχητὶ εἰς τοὺς ἐπερχομένους, ἀπεφάσισαν ἀποθανόντες νὰ ταφοῦν ἐκεῖ καὶ νὰ μὴ φύγουσι μετὰ τοῦ δήμου ἀναλογιζόμενοι ὅσα κατὰ ἀπήλαυσαν καὶ ὅσα κατὰ ἦτο ἐνδεγόμενον νὰ τοῖς συμβοῦν ἐὰν ἔφυγον ἐκ τῆς πατρίδος των. Ταῦτα ἀποφασίσαντες διηρέθησαν εἰς

δύο ἰσάριθμα σώματα καὶ ἐπέπεσαν κατ' ἀλλήλων. Καὶ αὐτοὺς μὲν ἀποθανόντας ἐκουσίως ἔθαψεν ὁ δῆμος τῶν Κιμμερίων εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Τύρου, ὅπου φαίνεται εἰσεῖτι ὁ τάφος των· ὁ δὲ δῆμος ἀφοῦ τοὺς ἔθαψεν ἀνεχώρησε καὶ ἐλθόντες οἱ Σκύθαι εὗρον τὴν χώραν ἔρημον.

12. Ἀκόμη καὶ σήμερον ὑπάρχει εἰς τὴν Σκυθίαν Κιμμερία πόλις, τὰ Κιμμέρια Πορθμεῖα, χώρα τις καλουμένη Κιμμερία καὶ ὁ λεγόμενος Κιμμέριος Βόσπορος. Φαίνεται δὲ ὅτι οἱ Κιμμέριοι φυγόντες εἰς τὴν Ἀσίαν ἕνεκα τῶν Σκυθῶν ἀποκατεστάθησαν εἰς τὴν χερσόνησον ὅπου σήμερον εἶναι ἡ ἑλληνικὴ πόλις Σινώπη· εἶναι βέβαιον ἐπίσης ὅτι οἱ Σκύθαι καταδιώκοντες αὐτοὺς ἐπλανήθησαν τῆς ὁδοῦ καὶ εἰσέβαλον εἰς τὴν Μηδικὴν γῆν, διότι οἱ μὲν Κιμμέριοι φεύγοντες ἠκολούθησαν πάντοτε τὸ παραθαλάσσιον, οἱ δὲ Σκύθαι καταδιώκον αὐτοὺς ἔχοντες τὸν Καύκασον πρὸς τὰ δεξιὰ, καὶ τραπέντες πρὸς τὰ μεσόγεια ἔφθασαν εἰς τὴν Μηδίαν. Εἶπα λοιπὸν καὶ τὸν λόγον τοῦτον τὸν ὅποιον κοινῶς καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ βάρβαροι λέγουσιν.

13. Ἄλλ' ὁ Ἀριστέας τοῦ Καῦστροβίου, Προκοννήσιος ἐποποιός, λέγει ὅτι ἐμπνευσθεὶς ὑπὸ τοῦ Φοίβου μετέβη εἰς τοὺς Ἰσηδόνας· πέραν τοῦ λαοῦ τούτου, προσθέτει, κατοικοῦσιν οἱ Ἀριμασποὶ, ἄνθρωποι μονόφθαλμοι· πέραν τῶν Ἀριμασπῶν οἱ χρυσοφύλακες Γρύπες, καὶ πέραν αὐτῶν οἱ Ὑπερβόρειοι, ἐκτεινόμενοι μέχρι τῆς θαλάσσης. Ὅλοι οἱ λαοὶ οὗτοι, κατὰ τὸν ποιητὴν, ἐκτὸς τῶν Ὑπερβορείων, ἀδιακόπως κάμνουσιν ἐπιδρομὰς ἐναντίον τῶν γειτόνων των, καὶ ὅτι πρῶτοι ἤρχισαν τοῦτο οἱ Ἀριμασποὶ· ὥστε ὑπὸ μὲν τῶν Ἀριμασπῶν διώκονται ἐκ τῆς χώρας οἱ Ἰσηδόνοι, ὑπὸ δὲ τῶν Ἰσηδόνων οἱ Σκύθαι. Τέλος δὲ οἱ Κιμμέριοι, οἱ κατοικοῦντες τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντου, πεισθέντες ὑπὸ τῶν Σκυθῶν, ἐγκατέλιπον τὰς γαίας των. Οὕτω δὲ οὔτε καὶ ὁ Ἀριστέας δὲν συμφωνεῖ μετὰ τῶν Σκυθῶν περὶ τῆς χώρας των.

13. Ἀνεφέρα τὴν πόλιν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν κατήγετο ὁ ποιητὴς οὗτος, θὰ εἶπω δὲ τώρα ἐκεῖνο τὸ ὅποιον ἤκουσα περὶ αὐτοῦ εἰς τὴν Προκοννήσον καὶ τὴν Κύζικον. Λέγουσι ὅτι ὁ Ἀριστέας, ὁσσοῦ οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἦτο κατώτερος κατὰ τὸ γένος, εἰσελθὼν εἰς τι πλυντήριον ἐν Προκοννήσῳ, ἀπέθανεν αἰφνιδίως· ὁ κναφεὺς (καθαριστὴς φορεμάτων) κλείσας τὸ ἐργαστήριόν του ἔδραμε νὰ εἰδοποιήσῃ τοὺς συγγενεῖς τοῦ ἀποθανόντος. Ἀφοῦ δὲ διεδόθη εἰς τὴν πόλιν ἡ εἰδησις ὅτι ἀπέθανεν ὁ Ἀριστέας, Κυζικηνός τις ἔλθων ἐκ τῆς πόλεως Ἀρτάκης, ἐφιλονεῖκει μὲ τοὺς λέγοντας τοῦτο, βεβαίων ὅτι συνήντησε τὸν Ἀριστέαν μεταβαίνοντα ἐκ τῆς Ἀρτάκης εἰς τὴν Κύζικον καὶ ὅτι συνωμίλησε μετ' αὐτοῦ. Ἐνῶ δὲ ὑπεστήριζε τὰ λεγόμενά του ἐπιμόνως, οἱ συγγενεῖς μετέβησαν εἰς τὴν κατοικίαν τοῦ κναφέως ἔχοντες μετ' ἐαυτῶν καὶ ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἀπητοῦντο διὰ νὰ σηκώσουσι τὸ σῶμα.

Ἄνοιχθείσης τῆς οἰκίας δὲν εὐρέθη ὁ Ἀριστέας οὔτε νεκρὸς οὔτε ζῶν. Ἐπτά ἔτη μετὰ ταῦτα ἐφάνη εἰς τὴν Προκόννησον καὶ ἔκαμε τοὺς στίχους τούτους τοὺς ὁποίους σήμερον οἱ Ἕλληνες καλοῦσιν Ἀρμισσπίους· ἀφοῦ δὲ τοὺς ἔκαμεν, ἔγινεν ἄφαντος καὶ ἐκ δευτέρου. Ταῦτα διηγοῦνται αἱ δύο αὐταὶ πόλεις.

15. Τὰ δὲ ἀκόλουθα ἔμαθον ὅτι συνέβησαν εἰς τοὺς Μεταποντίνους τοὺς εἰς τὴν Ἰταλίαν, τριακόσια τεσσαράκοντα ἔτη μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ Ἀριστέου, ὡς εὕρισκον ἐγὼ ἀριθμήσας τὰ ἔτη ὅτε ἤμην εἰς τὴν Προκόννησον καὶ τὸ Μεταπόντιον. Οἱ Μεταποντῖνοι διηγοῦνται ὅτι ὁ Ἀριστέας φανεὶς εἰς τὴν χώραν των τοὺς διέταξε νὰ ἰδρῦσαι ναὸν εἰς τὸν Ἀπόλλωνα καὶ νὰ στήσῃσι πλησίον αὐτοῦ ἀνδριάντα ἔχοντα ἐπωνυμίαν Ἀριστέου τοῦ Προκοννησίου. Ἐξ ὅλων τῶν Ἰταλιωτῶν λαῶν, ἔλεγεν, εἴσθε οἱ μόνοι τοὺς ὁποίους ἐπεσκέφθη ὁ Ἀπόλλων· ἐγὼ αὐτός, ὅστις σήμερον εἶμαι Ἀριστέας, τὸν συνώδενον, καὶ τότε ἤμην κόραξ». Καὶ ὁ μὲν Ἀριστέας ταῦτα εἰπὼν ἐγένετο ἄφαντος, οἱ δὲ Μεταποντῖνοι λέγουσιν ὅτι πέμψαντες εἰς τοὺς Δελφοὺς ἠρώτων τὸν θεὸν τί ἐσήμαινον οἱ λόγοι ἐκεῖνοι τοῦ φάσματος· ἡ δὲ Πυθία τοὺς διέταξε νὰ ὑπακούσῃσι εἰς αὐτό, ὑποσχομένη ὅτι ἤθελε προκύψει καλόν. Τότε οἱ Μεταποντῖνοι πεισθέντες ἐξετέλεσαν τὰ διατασσόμενα, καὶ σήμερον ἴσταται ἀνδριάς ἐπωνυμίαν ἔχον Ἀριστέου πλησίον αὐτοῦ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ περὶ αὐτὸν ὑπάρχουσι δάφναι πεφυτευμένα. Ἴσταται δὲ τὸ ἀγαλμα ἐν τῇ ἀγορᾷ. Καὶ περὶ μὲν τοῦ Ἀριστέου ἀρχοῦσιν ὅσα εἶπον.

16. Οὐδεὶς δὲ γνωρίζει μετὰ βεβαιότητος τί ὑπάρχει ἄνω τῆς χώρας, περὶ τῆς ὁποίας σειρὰ καὶ τῆς διηγῆσεως μὲ φέρει νὰ ὀμιλήσω, οὔτε καὶ ἠδυνήθη ν' ἀκούσω τινὰ λέγοντα ὅτι ἐγνωρίζε τι ἰδίους ὀμμασιν, οὔτε αὐτὸς δὲ ὁ Ἀριστέας, περὶ τοῦ ὁποίου ὀμίλησα πρὸ ὀλίγου ἀνέφερε ποτε εἰς τοὺς στίχους του ὅτι ἐπροχώρησε πέραν τῶν Ἰσσηδόνων, ἀλλὰ τὰ ἀνώτερα ἐκείνων μέρη τὰ διηγείται ἐξ ἀκοῆς, ὀμολογῶν ὅτι οἱ Ἰσσηδόνες τὰ εἶπον εἰς αὐτόν. Ἡμεῖς ὅμως θὰ διηγηθῶμεν ὅλα ὅσα ἠδυνήθημεν νὰ ἐξακριβώσωμεν περὶ τῶν ἀπομακρυσμένων τούτων μεσῶν.

17. Ἀπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος τοῦ Βορυσθέου (καθότι τοῦτο εἶναι τὸ κεντρικώτατον σημεῖον ἐξ ὅλων τῶν μερῶν τῆς Σκυθίας), οἱ πρῶτοι κάτοικοι εἶναι οἱ Καλλιπίδαι, ὄντες Ἕλληνοσκῦθαι· ἄνωθεν αὐτῶν εἶναι ἄλλο ἔθνος, οἱ καλούμενοι Ἀλαζόνες, οἵτινες τὰς αὐτὰς συνηθείας ἔχουσι μετὰ τῶν Σκυθῶν· σπείρουσι καὶ τρώγουσι σίτον, κρόμμυα, σκόροδα, φακὴν, κέγχρους. Ὑπεράνω τῶν Ἀλαζόνων κατοικοῦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι, οἵτινες σπείρουσι τὸν σίτον οὐχὶ διὰ τὰ τρώγουσι, ἀλλὰ διὰ νὰ τὸν πωλῶσι. Τούτων ὑπεράνω κατοικοῦν οἱ Νευροί, πρὸς βορρᾶν δὲ τῶν Νευρῶν, καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, δὲν κατοικοῦν πλέον ἄνθρωποι. Ταῦτα εἶναι τὰ ἔθνη τὰ παρὰ τὸν Ὑπανην ποταμὸν καὶ πρὸς δυσμὰς τοῦ Βορυσθέου.

18. Πέραν δὲ τοῦ Βορυσθέου, ὅταν ἀρχίῃ τις ἀπὸ τὴν θάλασσαν, πρῶτον μὲν εἶναι ἡ Ὑλαία, μετ' αὐτὴν δὲ κατοικοῦν Σκύθαι γεωργοὶ τοὺς ὁποίους οἱ παρὰ τὸν Ὑπανην ποταμὸν οἰκοῦντες Ἕλληνες καλοῦν Βορυσθενεῖτας, ἑαυτοὺς ὀνομάζοντας Ὀλβιοπολίτας. Οὗτοι λοιπὸν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται πρὸς ἀνατολὰς μὲν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν μέχρι τοῦ ποταμοῦ τὸν ὁποῖον ὀνομάζουσι Παντικιάην, πρὸς βορρᾶν δὲ μέχρις ἑνδεκα ἡμερῶν πλοῦν ἄνω τοῦ Βορυσθέου· ὑπεράνω δὲ τούτων εἶναι ἔρημος μεγάλης ἐκτάσεως. Πέραν τῆς ἐρήμου εὐρίσκονται οἱ Ἀνδροφάγοι, ἔθνος αὐτόχθον καὶ οὐδόλως Σκυθικόν. Τούτων ἄνωθεν ἡ χώρα εἶναι ἐντελῶς ἀκατοίκητος, οὐδὲ ὑπάρχει ἔθνος τι ἀνθρώπων, καθ' ὅσον ἡμεῖς ἤξεύρομεν.

19. Πρὸς ἀνατολὰς δὲ τῶν γεωργῶν τούτων Σκυθῶν διαβαίνουσι τὸν Ἀντικιάην ποταμὸν εἰσέρχεται ἀμέσως εἰς τοὺς νομάδας Σκύθας, οἵτινες οὔτε σπείρουσι οὔτε καλλιεργοῦν, εἶναι δὲ ἡ χώρα αὐτῶν, πλην τῆς Ὑλαίας, γυμνὴ δένδρων. Οἱ δὲ νομάδες οὗτοι νέμονται γῆν δεκατεσσάρων ἡμερῶν ὁδοῦ, ἡ ὁποία ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Γέρου.

20. Πέραν δὲ τοῦ ποταμοῦ τούτου εἶναι οἱ καλούμενοι βασιλικοὶ Σκύθαι, οἱ ἄριστοι, οἱ πολυαριθμώτατοι, οἱ νομίζοντες τοὺς ἄλλους Σκύθας δούλους των. Ἐκτείνονται δὲ οὗτοι πρὸς μεσημβρίαν μὲν μέχρι τῆς Ταυρικῆς, πρὸς ἀνατολὰς δὲ μέχρι τῆς τάφρου τῆν ὁποία ὠρουξαν οἱ ἐκ τῶν τυφλῶν γεννηθέντες, καὶ μέχρι τοῦ ἐμπορικοῦ λιμένος τῆς Μαιώτιδος λίμνης, ὅστις καλεῖται Κρημνοί· τινὲς δ' ἐξ αὐτῶν ἐκτείνονται μέχρι τοῦ ποταμοῦ Τανάϊδος. Ἄνωθεν δὲ τῶν βασιλικῶν Σκυθῶν, πρὸς βορρᾶν, κατοικοῦν οἱ Μελάγγλαινοι, ἄλλο ἔθνος καὶ οὐχὶ Σκυθικόν· ἄνωθεν δὲ τῶν Μελαγγλαίων εἶναι λίμναι καὶ γῆ ἀκατοίκητος, καθ' ὅσον ἡμεῖς ἤξεύρομεν.

21. Ἀφοῦ διαβῇ τις τὸν Τανάϊν, παύει πλέον ἡ Σκυθία, καὶ ἡ μὲν πρώτη περιοχὴ γῆς εἶναι τῶν Σαυροματῶν, οἵτινες ἀρχόμενοι ἐκ τοῦ μυχοῦ τῆς Μαιώτιδος λίμνης κατοικοῦν πρὸς βορρᾶν διάστημα δεκαπέντε ἡμερῶν ὁδόν, ὅπου οὔτε καρποφόρα δένδρα ὑπάρχουσι οὔτε ἄγρια. Ἄνωτέρω δὲ τούτων ἔχουσι τὴν δευτέραν περιοχὴν γῆς οἱ Βουδῖνοι νεμόμενοι γῆν σκεπασμένην ὑπὸ παντὸς εἶδους δένδρων.

22. Ὑπεράνω τῶν Βουδίνων, πρὸς βορρᾶν, πρῶτον μὲν εἶναι ἔρημος ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδοῦ· μετὰ τὴν ἔρημον, κλίνοντες περισσότερον πρὸς ἀνατολὰς, κατοικοῦν οἱ Θυσσαγέται, ἔθνος πολυάριθμον καὶ ἴδιον, τὸ ὁποῖον ζῆ ἐκ τοῦ κυνηγίου. Γείτονες τούτων εἰς τοὺς αὐτοὺς τόπους κατοικοῦν οἱ Ἰύκαι, οἵτινες ὡσαύτως ζοῦν ἐκ τῆς θήρας. Ὁ θηρευτῆς ἀναβάς εἰς δένδρον (διότι τὰ δένδρα εἶναι πολλὰ εἰς ὅλην τὴν χώραν) παραμονεύει εἰς τὴν ῥίζαν τοῦ δένδρου, ἀφήνει τὸν ἵππον του, ὅστις εἶναι διδαγμένος νὰ κεῖται ἐπὶ τῆς κοιλίας, νὰ φαίνεται μικρότατος καὶ νὰ εἶναι ἔτοι-

μος καθὼς καὶ εἰς κύων. Ὅταν δὲ ἴδῃ τὸ θήρευμα ἀπὸ τοῦ δένδρου, τοξεύει αὐτό, ἀναβαίνει ἐπὶ τὸν ἵππον, τὸ διώκει, καὶ ὁ κύων τὸ συλλαμβάνει. Ὑπεράνω τούτων, πάντοτε ἀποκλίνοντες πρὸς ἀνατολὰς, κατοικοῦν ἄλλοι Σκύθαι, ἀποστατήσαντες ἀπὸ τῶν ἄλλων βασιλικῶν Σκυθῶν καὶ ἐλθόντες εἰς τὸν τόπον τοῦτον.

23. Μέχρι τῆς χώρας τῶν Σκυθῶν τούτων, ὅλα τὰ μέρη, τὰ ὁποῖα περιέγραφα εἶναι πεδινὰ καὶ βαθύγαια, πέραν δὲ τούτων εἶναι πετρώδη καὶ τραχέα. Διερχόμενός τις πολὺ μέρος τῆς τραχείας ταύτης χώρας φθάνει εἰς τοὺς πρόποδας ὑψηλῶν ὄρεων, ὅπου κατοικοῦν ἄνθρωποι οἵτινες, ὡς λέγεται, γεννῶνται φαλακροί, καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ἔχουν τὴν ὄψιν σιμῆν, τὰ γένεια μεγάλα, γλῶσσαν ἰδιαιτέραν, ἐνδυμασίαν μεταχειρίζονται Σκυθικὴν καὶ ζοῦν ἐκ τῶν καρπῶν τῶν δένδρων. Τὸ δένδρον ἐξ οὗ τρέφονται καλεῖται ποντικός, τὸ μέγεθος αὐτοῦ εἶναι περίπου τὸ τῆς συκῆς, παράγει καρπὸν ἴσον μὲ τὸν κύαμον (κουκκί) καὶ ἔχει πυρήνα. Ἀφοῦ ὠριμάσῃ, κόπτουν τὸν καρπὸν, θλίβουν αὐτὸν ἐντὸς ἱματίου καὶ ἐξάγουσιν ὀρεστὸν παχὺ καὶ μέλαν τὸ ὁποῖον καλοῦσιν ἄστυ. Τὸ ἄστυ τοῦτο ἢ γλείφουν ἢ μιγνύοντες μὲ γάλα πίνουν, καὶ ἀπὸ τὸ πάχος τῆς ὑποστάθμης κατασκευάζουν πλακούντια καὶ τρώγουν αὐτά. Κτήνη δὲν ἔχουν πολλά, διότι δὲν ὑπάρχουν ἐκεῖ βοσκαὶ καλαί. Ἐκαστος ἔχει τὴν κατοικίαν του κάτωθεν δένδρου, τὸν μὲν χειμῶνα περικαλυπτόμενος μὲ λευκὸν κάλυμμα μαλλίου δυνατοῦ, τὸ δὲ θέρος ἄνευ καλύμματος. Οὐδεὶς ἀδικεῖ αὐτούς, καθότι λέγονται ὅτι εἶναι ἱεροί· οὔτε ἔχουν κανὲν πολεμικὸν ὄπλον. Ἀφ' ἐνὸς μὲν μεσολαβοῦν ὅπως κανονίζουν τὰς διαφορὰς τῶν γειτόνων τῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ φυγὰς ὅστις ζητεῖ παρ' αὐτοῖς ἄστυλον, δὲν ἀδικεῖται ὑπ' οὐδενός. Ὅνομάζονται δὲ Ἀργιεπταῖοι.

24. Μέχρι τῶν φαλακρῶν τούτων πολὺ ἄριστος εἶναι ὁ τόπος καθὼς καὶ τὰ ἔθνη ὅσα εἶναι πρὶν φθάσωμεν εἰς αὐτούς, καθότι καὶ Σκύθαι τινὲς φθάνουν εἰς αὐτούς, καὶ δὲν εἶναι δύσκολον νὰ λάβῃ τις πληροφορίαν· εἴτε παρ' αὐτῶν εἴτε παρὰ τῶν Ἑλλήνων τοῦ λιμένος τοῦ Βορουσθένους καὶ τῶν ἄλλων λιμένων τοῦ Εὐξείνου πόντου. Ἐκ δὲ τῶν Σκυθῶν ὅσοι ἔρχονται εἰς αὐτούς, διαπραγματεύονται δι' ἑπτὰ διερχομένων καὶ ἑπτὰ γλωσσῶν.

25. Μέχρι τῶν Ἀργιπταίων λοιπὸν εἶναι γνωστὸς ὁ τόπος μαζούτερον ὅμως, οὐδὲν δύναται τις νὰ εἴπῃ ἀκριβῶς, διότι τέμνουν τὴν χώραν ὄρη ὑψηλὰ τὰ ὁποῖα οὐδεὶς ὑπερβαίνει. Ἄλλ' οἱ φαλακροὶ οὗτοι λέγουν, καὶ κατ' ἐμὲ δὲν εἶναι πιστευτοί, ὅτι κατοικοῦν τὰ ὄρη ταῦτα ἄνθρωποι μὲ πόδας αἰγός, καὶ ὅτι ὑπερβαίνων τις αὐτοὺς φθάνει εἰς ἄλλους ἀνθρώπους, οἵτινες κοιμῶνται ἕξ μῆνας. Οὐδόλωσ παραδέχομαι τοῦτο, ἀλλὰ λέγω ὅτι τὰ μὲν πρὸς ἀνατολὰς τῶν φαλακρῶν μέρη εἶναι γνωστὰ ὅτι κατοικοῦνται ὑπὸ Ἰσσηδόνων, περὶ δὲ τῶν πρὸς βορρᾶν τῶν φαλακρῶν καὶ τῶν Ἰσσηδόνων οὐδὲν ἄλλο εἶναι γνωστὸν εἰμὴ ὅ,τι λέγουν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι.

26. Οἱ Ἰσσηδόνες, ὡς λέγεται, ἔχουν τὰ ἀκόλουθα ἔθιμα. Ὅταν ἀποθάνῃ τινὸς ὁ πατήρ, ὅλοι οἱ συγγενεῖς φέρουν ζῶα ἔπειτα, ἀφοῦ τὰ θυσιάσουν καὶ τὰ διαμελίσουν, διαμελίζουσιν ἐπίσης τὸν πατέρα τοῦ φιλοξενούντος· ἀναμίξαντες δὲ ὅλα τὰ κρέατα τὰ παραθέτουν πρὸς δεῖπνον. Τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ μαδήσαντες καὶ καθαρίσαντες τὴν χρυσῶνον, καὶ ἔπειτα μεταχειρίζονται αὐτὴν ὡς εἶδωλον προσφέροντες κατ' ἔτος μεγάλας θυσίας. Τὸ ἔθιμον τοῦτο ὁμοιάζει πρὸς τὸ τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἐορτάζουν τὴν ἐπέτειον ἡμέραν τοῦ θανάτου τῶν πατέρων τῶν. Ἄλλ' οἱ Ἰσσηδόνες φημίζονται ὡς ἄνθρωποι δίκαιοι, καὶ αἱ γυναῖκες ἔχουν τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν μὲ τοὺς ἄνδρας· εἶναι δὲ καὶ οὗτοι γνωστοί.

27. Ἀνωτέρω αὐτῶν λέγουν οἱ Ἰσσηδόνες ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι μονόφθαλμοι καὶ γρυῖπες φύλακες τοῦ χουσοῦ. Ἀπὸ τοὺς Ἰσσηδόνας τὸ παρελάβον καὶ τὸ ἐπαναλαμβάνουν οἱ Σκύθαι, παρὰ δὲ τῶν Σκυθῶν τὸ παρεδέχθημεν ἡμεῖς οἱ ἄλλοι καὶ ὀνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς, διότι ἄριμα οἱ Σκύθαι λέγουν τὸ ἐν, σπού δὲ τὸν ὀφθαλμόν.

28. Τόσον κακὸν χειμῶνα ἔχει ὅλη ἡ χώρα, τὴν ὁποίαν περιέγραφα, ὥστε ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας τὸ ψῦχος εἶναι ἀφόρητον. Κατ' αὐτοὺς τοὺς μῆνας, ἂν χύσης ὕδωρ, δὲν κάμινεις πηλόν, ἀλλὰ, ἐὰν ἀνάψῃς πῆρ, κάμινεις πηλόν. Πήγνυται δὲ καὶ ἡ θάλασσα ἐπίσης ὡς ὁ Κιμμέριος Βόσπορος, καὶ ἐπὶ τοῦ κρουστάλλου περιπατοῦν τὰ στρατεύματα τῶν Σκυθῶν, οἵτινες κατοικοῦν ἐντὸς τῆς τάφρου καὶ εἰσέρχονται τὰς ἀμάξας πέραν εἰς τοὺς Σινδοὺς. Τοιοῦτος χειμῶν ἐπικρατεῖ ἐπὶ ὀκτῶ μῆνας, τοὺς δ' ἐπιλοίπους τέσσαρας εἶναι ἀκόμη ψῦχος. Ὁ χειμῶν τῶν κλιμάτων τούτων διαφέρει ἐκείνου, ὅστις ὑπάρχει εἰς ὅλας τὰς ἄλλας χώρας· καθ' ὅλην ταύτην τὴν ὥραν τοῦ ἔτους δὲν γίνονται μεγάλαι βρογαί, κατὰ δὲ τὸ θέρος δὲν παύει ἡ βροχή. Ὅταν γίνονται βρονταὶ εἰς τὰ ἄλλα μέρη, τότε ἐκεῖ δὲν γίνονται, τὸ δὲ θέρος εἶναι συνεχές. Ἐὰν συμβῇ κατὰ τὸν χειμῶνα βροντὴ, νομίζεται ὡς θαῦμα· ἐὰν δὲ συμβῇ σεισμός· εἴτε κατὰ τὸ θέρος εἴτε κατὰ τὸν χειμῶνα, τοῦτο νομίζεται θαῦμα δι' ὅλην τὴν Σκυθίαν. Οἱ ἵπποι συνηθίζουσιν εἰς τὸν χειμῶνα τοῦτον καὶ τὸν ὑποφέρουν, οἱ ἡμίονοι ὅμως καὶ οἱ ὄνοι δὲν ἀνέχονται αὐτόν. Ἐξ ἐναντίας εἰς κλίματα ἡπιώτερα οἱ μὲν ἵπποι οἱ μένοντες ἐκτεθειμένοι εἰς τὸ ψῦχος ἀποθνήσκουσιν οἱ δὲ ὄνοι καὶ οἱ ἡμίονοι ἀντέχουν.

29. Νομίζω δὲ ὅτι τὸ γένος τῶν βοῶν τῆς χώρας ταύτης δὲν ἔχει κέρατα ἔνεκα τοῦ ψύχους· βεβαίω δὲ τὴν γνώμην μου ὁ ἕξις στίχος τοῦ Ὀμήρου ἐν τῇ Ὀδυσσεΐα·

Ἡ Λιβύα, ὅπου τὰ ἄρνια ἅμα γεννηθοῦν ἔχουσι κέρατα.

Καὶ τῶ ὄντι τὰ κέρατα φύονται ταχέως εἰς τὰ θερμὰ κλίματα· ἀλλὰ, εἰς ἐκεῖνα ὅπου τὸ ψῦχος εἶναι δριμύ, δὲν φύονται οὐδόλωσ ἢ μόλις φύονται.

30. Ἐνταῦθα λοιπὸν ταῦτα γίνονται ἕνεκα τοῦ ψύχους, θαυμάζω δὲ (καθότι ἐξ ἀρχῆς ἡ διήγησίς μου ἠρέσκετο εἰς τὰς προσθήκας) διατι εἰς ὅλην τὴν Ἡλείαν δὲν δύνανται νὰ γεννηθοῦν ἡμίονοι· τὸ κλίμα δὲν εἶναι ψυχρόν, οὐδὲ ὑπάρχει ἄλλο φανερόν αἷτιον τοῦ γεγονότος τούτου· λέγουσι δὲ οἱ Ἡλείοι ὅτι τοῦτο προέρχεται ἐκ τινος κατάρως. Διὰ τοῦτο, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς νὰ συλλάβουν αἱ φοράδες, φέρουν αὐτὰς εἰς τοὺς πλησιοχώρους· ἐκεῖ δὲ τὰς ἀφήνουν νὰ τὰς ἐπιβοῦν οἱ ὄνοι, καί, ἀφοῦ συλλάβουν, τὰς φέρουν πάλιν ὀπίσω.

31. Περὶ δὲ τῶν περῶν μὲ τὰ ὁποῖα λέγουν οἱ Σκύθαι ὅτι εἶναι πλήρης ὁ αἶθρ, τόσον ὥστε οὔτε νὰ ἴδῃ τις δύνатаι οὔτε νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὸ μέρος τῆς ἠπείρου, ἰδοὺ ποῖα εἶναι ἡ γνώμη μου. Εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη τῆς χώρας ταύτης πάντοτε πίπτει χιὼν, ὀλιγωτέρα κατὰ φυσικὸν λόγον τὸ θέρος ἢ τὸν χειμῶνα. Ὅστις δὲ εἶδε χιὼνα πίπτουσαν ἀφθόως, ἐκεῖνος ἐννοεῖ τί λέγω καὶ τῶντι ἡ χιὼν ὁμοιάζει μὲ ἑλαφρὰ περὰ. Ἐνεκα λοιπὸν αὐτοῦ τοῦ δριμύος χειμῶνος τὰ βόρεια μέρη τῆς ἠπείρου ταύτης εἶναι ἀκατοίκητα. Νομίζω δὲ ὅτι οἱ Σκύθαι καὶ οἱ περιόικοι αὐτῶν, μεταχειριζόμενοι γλῶσσαν συμβολικὴν, καλοῦν τὴν χιὼνα ἑλαφρὰ περὰ. Ταῦτα λοιπὸν εἶναι ὅσα λέγονται περὶ τῶν ἀπωτάτων τούτου χωρῶν.

32. Περὶ δὲ τῶν Ὑπερβορείων ἀνθρώπων οὔτε οἱ Σκύθαι οὔτε ἄλλοι οἱ περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα οἰκοῦντες λέγουν τι, πλην ἴσως τῶν Ἰσηδόνων· ὡς νομίζω δ' ἐγὼ, οὔτε αὐτοὶ δὲν λέγουν τίποτε, διότι, ἐὰν ἔλεγόν τι, θὰ τὸ ἐπανελάμβανον οἱ Σκύθαι, ὅπως πράττουν τοῦτο καὶ διὰ τοὺς μονοφθαλμούς, Ὁ Ἡσίοδος μόνον ἀνέφερε περὶ τῶν Ὑπερβορείων, ἀκόμη δὲ καὶ ὁ Ὅμηρος εἰς τοὺς Ἐπιγόνους, ἐὰν τῶντι ὁ Ὅμηρος ἐποίησε τὰ ἔπη ταῦτα.

33. Οἱ Δῆλιοι ὅμως λέγουν πολὺ περισσότερα περὶ αὐτῶν, διηγοῦμενοι ὅτι ἱερὰ τινα ἀντικείμενα, περιτυλιγμένα εἰς ἄχρα σίτου ἐκομίζοντο ἐκ τῶν Ὑπερβορείων εἰς τοὺς Σκύθας, ὅτι ἐκ τῶν Σκυθῶν μετεφέροντο εἰς τοὺς γείτονάς των, ἔπειτα, ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος, ἔφθανον μέχρι τῶν ἐσχάτων πρὸς δυσμὰς ὀρίων, εἰς τὸν Ἀδρίαν· ἐκεῖθεν δὲ πεμπόμενα πρὸς μεσημβρίαν τὰ ἐδέχοντο πρῶτοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων οἱ Δωδωναῖοι· ἔπειτα ἐκ τῆς Δωδώνης κατέβαινον εἰς τὸν Μαλιεὶν κόλπον, διὰ νὰ διαβοῦν εἰς τὴν Εὐβοίαν· ὅτι αἱ πόλεις τῆς νήσου ταύτης διαδοχικῶς τὰ ἔπεμπον μέχρι τῆς Καρύστου· ὅτι ἀπὸ τὴν Κάρυστον, ἀφήνοντες τὴν Ἄνδρον πρὸς τὰ ἀριστερά, τὰ μετέφερον οἱ Καρύστιοι εἰς τὴν Τήνον καὶ οἱ Τήνιοι εἰς τὴν Δῆλον. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν λέγουν ὅτι ἤρχοντο εἰς αὐτοὺς τὰ ἱερὰ ταῦτα ἀντικείμενα. Ἴδου δὲ πῶς συμπληροῦν τὴν διήγησίν των· κατὰ πρῶτην φορὰν οἱ Ὑπερβόρειοι ἔπεμψαν διὰ νὰ φέρουν τὰ ἀναθήματα ταῦτα δύο κόρας, τὰς ὁποίας οἱ Δῆλιοι ὀνομάζουν Ὑπερόχην καὶ Λαοδίκην, μετ' αὐτῶν δὲ, ὡς ἀσφαλῆ συνοδείαν, ἔπεμψαν πέντε ἐκ τῶν ἀστῶν, οἵτινες σήμερον καλοῦνται Περφερεῖς καὶ οἵτινες εἰς τὴν Δῆλον τι-

μῶνται πολὺ. Ἄλλ' οὔτε αἱ κόραι οὔτε οἱ συνοδοὶ ἐπέστρεψαν πλέον εἰς τοὺς Ὑπερβορείους· κρινόντες δὲ τότε οὗτοι ὅτι θὰ ἦτο ἄποπον ἂν ἐξηκολούθει πάντοτε νὰ μὴ ἐπιστρέφουν οἱ ἀποστελλόμενοι ἄνθρωποι ἀπεφάσισαν νὰ φέρουν τὰ ἀναθήματα μέχρι τῶν συνόρων καὶ νὰ τὰ παραδίδουν περιτυλιγμένα μὲ ἄχρα εἰς τοὺς πλησιεστέρους γείτονας παραγγέλλοντες αὐτοὺς νὰ τὰ προσέχουν καὶ νὰ τὰ διαβιβάζουν εἰς ἄλλο ἔθνος. Καὶ ταῦτα μὲν τοιουτοτρόπως πεμπόμενα ἀπὸ ἔθνους εἰς ἔθνος ἔφθανον, λέγεται, εἰς τὴν Δῆλον· ἡξεύρω δὲ ἐγὼ τὸ ἀκόλουθον ὅπερ ἔχει σέσιν πρὸς τὰ ἀναθήματα ταῦτα. Αἱ γυναῖκες τῆς Θράκης καὶ τῆς Παιονίας, ὅταν θυσιάζουν εἰς τὴν βασίλισσαν Ἀρτέμιδα, ποτὲ δὲν προσφέρουν τὰς θυσίας χωρὶς ἄχρα σίτου. Καὶ ταῦτα μὲν ἡξεύρω ὅτι πράττουν αὐταῖ.

34. Πρὸς τιμὴν δὲ τῶν παρθένων ἐκεῖνων, αἵτινες ἐλθοῦσαι ἐκ τῶν Ὑπερβορείων ἐτελεύτησαν εἰς τὴν Δῆλον, ἀφιερῶν οἱ νεοὶ καὶ αἱ νεαὶ τῆς νήσου ταύτης τὴν κόμην των. Αἱ μὲν νεαί, πρὸ τοῦ γάμου των, κόπτουν ἕνα πλόκαμον, περιτυλίσσουν αὐτὸν περὶ ἄτρακτον καὶ τὸν ἀποθέτουν ἐπὶ τοῦ τάφου ὅστις εἶναι ἔσω τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, πρὸς ἀριστερὰν τοῦ εἰσερχομένου, καὶ σκιαζεται ὑπὸ ἐλαιάς. Οἱ δὲ νεοὶ περιτυλίσσουν ὀλίγας τρίχας περὶ τινα γλῶν καὶ ἀποθέτουν αὐτὰς ἐπίσης ἐπὶ τοῦ τάφου. Καὶ αὐταὶ μὲν αἱ παρθένοι τοιαύτην τιμὴν λαμβάνουν ἀπὸ τοὺς κατοίκους τῆς Δήλου.

35. Λέγουν δὲ οἱ αὐτοὶ Δῆλιοι ὅτι ἡ Ἄργη καὶ ἡ Ὀπις παρθένοι ἐκ τῶν Ὑπερβορείων, διελθοῦσαι διὰ τῶν αὐτῶν χωρῶν, ἔφθασαν εἰς τὴν Δῆλον πρὸ τῆς Ὑπερόχης καὶ τῆς Λαοδίκης καὶ ὅτι ἔφερον εἰς τὴν Εἰλείθυιαν, χάριν τοῦ εὐκόλου τοκετοῦ τῶν γυναικῶν, τὸν φόρον τὸν ὁποῖον ἔταξαν. Προσθέτουν δὲ ὅτι ἡ Ἄργη καὶ ἡ Ὀπις ἦλθον ὁμοῦ μὲ αὐτοὺς τοὺς θεοὺς καὶ ὅτι ἐδόθησαν εἰς αὐτὰς ἄλλαι τιμαὶ παρὰ τῶν Δηλίων. Αἱ γυναῖκες ἐπαιτοῦν ἐπικαλούμεναι τὰ ὀνόματά των ἐν τινι ὕμνῳ τὸν ὁποῖον ἐποίησεν εἰς αὐτὰς ὁ Νύκιος Ὀλῆν· παρ' αὐτῶν δὲ μαθόντες οἱ νησιῶται καὶ οἱ Ἴωνες νὰ ὑμνοῦν τὴν Ὀπιν καὶ τὴν Ἄργην ἐπικαλοῦνται ἐπίσης αὐτὰς ἐπαιτοῦντες (ὁ Ὀλῆν δὲ οὗτος, ἐλθὼν ἐκ τῆς Λυκίας, συνέθεσεν ὅλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους τοὺς ψαλλομένους εἰς τὴν Δῆλον.) Ὅταν δὲ οἱ μῆροὶ καίονται ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, λαμβάνουν τὴν τέφραν καὶ τὴν σκορπίζου ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς Ὀπιος καὶ τῆς Ἀργης. Εἶναι δὲ ὁ τάφος οὗτος ὀπισθεν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, πρὸς ἀνατολάς, πλησιέστατα τοῦ ἐστιατορίου τῶν Κείων.

36. Καὶ ταῦτα μὲν ἀρκοῦν διὰ τοὺς Ὑπερβορείους, διότι δὲν θὰ ἀναφέρω τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἀβάριος, ὅστις, ὡς λέγεται, ἦτο Ὑπερβόρειος καὶ βέλος τὸν περιέφερον ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν χωρὶς νὰ φάγῃ τίποτε. Ἐὰν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουν Ὑπερβόρειοι ἄνθρωποι, ἀναγκαίως θὰ ὑπάρχουν καὶ ὑπερνότιοι. Γελῶ δὲ βλέ-

πων πολλοὺς περιγράφοντας τὴν γῆν χωρὶς νὰ ἐξηγοῦν τίποτε σαφῶς. Τινὲς τούτων παριστώσι τὸν Ὠκεανὸν ὄροντα περὶ τὴν γῆν, ὡς ἐὰν ἡ γῆ ἐγένετο στρογγύλη μὲ τὸρον· ὑποθέτουσ ἐπίσης ὅτι ἡ Εὐρώπη εἶναι μεγάλη ὅσον ἡ Ἀσία. Μὲ ὀλίγας ὅμως λέξεις θὰ φανερώσω τὸ μέγεθος ἐκάστης αὐτῶν καὶ τῷ σχῆμα.

37. Οἱ Πέρσαι κατοικοῦν ἐκτεινόμενοι μέχρι τῆς Νοτίας θαλάσσης τῆς καλουμένης Ἐρυθρᾶς. Ἀνωτέρω αὐτῶν, πρὸς βορρᾶν, κατοικοῦν οἱ Μῆδοι· ἀνωτέρω τῶν Μήδων οἱ Σάσπειροι· ἀνωτέρω δὲ τῶν Σασπειρῶν οἱ Κόλχοι ἐκτεινόμενοι μέχρι τῆς βορείας θαλάσσης, ὅπου εἰσβάλλει ὁ Φάσις ποταμός. Ταῦτα τὰ τέσσαρα ἔθνη κατοικοῦν ἀπὸ τῆς μιᾶς θαλάσσης μέχρι τῆς ἄλλης.

38. Ἐκεῖθεν, πρὸς δυσμᾶς, δύο μεγάλα ξηρὰ χωρίζονται καὶ καταβαίνουν μέχρι τῆς θαλάσσης ταύτας θέλω περιγράψαι. Ἡ μία ἐξ αὐτῶν πρὸς βορρᾶν μὲν ἀρχίζουσα ἀπὸ τῶν Φάσιν ποταμὸν ἀκολουθεῖ τὴν παραλίαν τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Τρωικοῦ ἀκρωτηρίου Σιγείου, πρὸς νότον δὲ ἡ αὐτὴ αὐτὴ ξηρὰ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Μυριανδρικοῦ κόλπου τοῦ κειμένου πλησίον τῆς Φοινίκης ἐκτείνεται παρὰ τὴν θάλασσαν μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Τριοπίου. Κατοικοῦν δὲ εἰς τὴν ξηρὰν ταύτην ἔθνη τριάκοντα. Αὕτη μὲν εἶναι ἡ μία ξηρὰ.

39. Ἡ δὲ ἑτέρα, ἀρχομένη ἀπὸ τῶν Περσῶν, ἐκτείνεται μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ περιέχει πρῶτον τὴν Περσικὴν γῆν, μετὰ ταῦτα τὴν Ἀσσυρίαν καὶ τέλος τὴν Ἀραβίαν· λήγει δὲ αὕτη οὐχὶ φυσικῶς ἀλλὰ τεχνητῶς εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον, καὶ εἰς τὸ σημεῖον ὅπου ὁ Δαρειὸς ἤνωσε διὰ διώρυχος τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου. Ἀπὸ μὲν τῆς Περσίας μέχρι τῆς Φοινίκης ἡ χώρα εἶναι πλατεῖα καὶ μεγάλη· ἀπὸ δὲ τῆς Φοινίκης ἡ ξηρὰ αὕτη παρακολουθεῖ τὰ παραθαλάσσια τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅπου καὶ τελευτᾷ. Εἰς ταύτην τρία μόνον ἔθνη κατοικοῦν. Τοιοῦτον εἶναι τὸ σχῆμα τῆς Ἀσίας, ἐὰν ἀρχίσωμεν ἀπὸ τὴν Περσίαν καὶ προχωρήσωμεν πρὸς δυσμᾶς.

40. Τὰ δὲ ἀνωτέρω τῶν Περσῶν, τῶν Μήδων, τῶν Σασπειρῶν καὶ τῶν Κόλχων πρὸς ἀνατολᾶς, ἀφ' ἑνὸς μὲν περιορίζει ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα πρὸς βορρᾶν δὲ ἡ Κασπία θάλασσα καὶ ὁ Ἀράξης ποταμός, ὁ ὁποῖος ὄρει ἀκολουθῶν τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου. Ἡ δὲ Ἀσία κατοικεῖται μέχρι τῆς Ἰνδικῆς· μετὰ ταῦτα δὲ πρὸς ἀνατολᾶς εἶναι ἔρημος καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ εἴπῃ τι περὶ αὐτῆς. Τοιαύτη μὲν καὶ τόσον μεγάλη εἶναι ἡ Ἀσία.

41. Ἡ δὲ Λιβύα εἶναι εἰς τὴν ἄλλην ξηρὰν, διότι συνέχεται μὲ τὴν Αἴγυπτον, πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁποίας ἡ ξηρὰ αὕτη εἶναι στενὴ· τῶντι ἀπὸ τῆς ἡμετέρας θαλάσσης μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς εἶναι δέκα χιλιάδες ὄργυιαί, ἥτοι χίλιοι στάδιοι. Ἀπὸ τοῦ ἰσθμοῦ ὅμως τούτου ἡ χώρα πλατύνεται καὶ λαμβάνει τὸ ὄνομα Λιβύα.

42. Ἀπορῶ λοιπὸν μὲ ἐκείνους οἱ ὁποῖοι ὄρισαν καὶ διήρξαν τὴν γῆν εἰς Λιβύαν, Ἀσίαν καὶ Εὐρώπην, καθότι ἡ μεταξὺ

τῶν χωρῶν τούτων διαφορὰ δὲν εἶναι μικρά. Τῶντι ἡ Εὐρώπη κατὰ μῆκος μὲν εἶναι ἴση μὲ τὰς ἄλλας δύο, κατὰ πλάτος ὅμως δὲν μοι φαίνεται ἀξία νὰ παραβληθῇ μὲ αὐτάς. Ἡ Λιβύα προφανῶς περιρικλοῦται ὑπὸ ὕδατων, πλὴν τοῦ διαστήματος τοῦ ἀποτελοῦντος τὰ πρὸς τὴν Ἀσίαν σύνορα· πρῶτος δὲ ἀπὸ ὅσους ἡμεῖς ἠξεύρομεν ἔδειξε τοῦτο ὁ Νεκό, βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου, ὅστις ὅτε ἔπλευσε νὰ σκάπη τὴν μεταξὺ τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ἀραβίου κόλπου διώρυχα, ἔστειλε Φοινικᾶς τινας μὲ πλοία διατάξας αὐτοὺς νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὴν βορείαν θάλασσαν διὰ τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ οὕτω νὰ ἐπανεέλθωσι εἰς τὴν Αἴγυπτον. Οἱ Φοινικῆς λοιπὸν ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἔπλευσαν πρὸς νότον· ὅτε δὲ ἔφθανε τὸ φθινόπωρον, προσορμιζόμενοι ἔσπειρον τὴν γῆν εἰς τὸ μέρος τῆς Λιβύας, ὅπου ἤθελον εὐρεθῆ, καὶ περιέμενον τὸ θέρος· ἀφοῦ δὲ ἐθέριζον τὸν σίτον, ἐξηκολούθουν πάλιν τὸν πλοῦν των. Τοιουτοτρόπως δύο ἔτη παρήλθον, κατὰ δὲ τὸ τρίτον κάμψαντες τὰς Ἡρακλείους στήλας ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ἔλεγον ὅτι περιπλέοντες τὴν Λιβύαν εἶχον τὸν ἥλιον εἰς τὰ δεξιὰ, τὸ ὁποῖον ἐγὼ μὲν δὲν πιστεύω, ἄλλος τις ὅμως ἐνδέχεται νὰ πιστεύῃ. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν ἡ Λιβύα ἐγένετο γνωστὴ κατὰ πρῶτον.

43. Μετὰ δὲ ταῦτα λέγουσι οἱ Καρχηδόνιοι ὅτι τὴν ἐγνώρισαν, καθότι ὁ Ἀχιμενίδης Σατάσπης, ὁ υἱὸς τοῦ Τεάσπης, σταλεῖς ἐπὶ τούτῳ δὲν περιέπλευσε τὴν Λιβύαν· ἀλλὰ φοβηθεὶς τὸ μῆκος τοῦ πλοῦ καὶ τὴν ἐρημίαν ἐπέστρεψεν ὀπίσω χωρὶς νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ποινὴν τὴν ὁποίαν τῷ ἐπέβαλεν ἡ μήτηρ του. Ὁ Σατάσπης οὗτος εἶχε βιάσει τὴν θυγατέρα τοῦ Ζωπύρου υἱοῦ τοῦ Μεγαβύζου, καὶ καθ' ἣν στιγμὴν πρὸς τιμωρίαν τοῦ ἐγκλήματος τούτου ἐμελλε νὰ ἀνασκολοπισθῇ κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως Ξέρξου, ἡ μήτηρ του, ἀδελφὴ οὖσα τοῦ Δαρείου, ἐμεσίτευσε καὶ τῷ ἐχαρίσθη ἡ ζωὴ ὑποσχεθεῖσα ὅτι αὐτὴ θὰ τοῦ ἐπιβάλη τιμωρίαν αὐστηροτέραν, νὰ περιπλεύσῃ τὴν Λιβύαν, μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὸν Ἀράβιον κόλπον. Ὅτε συνήνεσεν ὁ Ξέρξης, ὁ Σατάσπης μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον, καὶ λαβὼν ἐκεῖθεν πλοῖον καὶ ναῦτας ἔπλευσε μετ' αὐτῶν πρὸς τὰς Ἡρακλείους στήλας· διαβάς δὲ ταύτας καὶ κάμψας τὸ ἀκρωτήριο τῆς Λιβύας, ὅπου καλεῖται Σολόεις, ἔπλευσε πρὸς μεσημβρίαν. Ἀφοῦ ὅμως διήνευσε θάλασσαν πολλὴν εἰς πολλοὺς μῆνας καὶ εἶδεν ὅτι ὑπελείπετο τὸ περισσότερον μέρος τοῦ πλοῦ, ἐπέστρεψεν ὀπίσω καὶ ἔπλευσεν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἐκ τῆς Αἰγύπτου πορευθεὶς εἰς τὸν βασιλέα Ξέρξην διηγείτο ὅτι εἰς τὰς ἀπωτάτας χώρας εἶχεν ἰδεῖ ἀνθρώπους μικροὺς φέροντας ἐνδύματα ἐκ φύλλων φοίνικος, οἱ ὁποῖοι, ἅμα προσορμιζέτο τὸ πλοῖον, ἔφευγον εἰς τὰ ὄρη ἐγκαταλείποντες τὰς πόλεις των, εἰς τὰς ὁποίας εἰσερχόμενοι οἱ ἄνθρωποι του οὐδεμίαν βλάβην ἐπροξένουν, ἀλλὰ μόνον ἐλάμβανον ζῆν τινὰ ἀπὸ αὐτάς. Αἴτιον δὲ τοῦ μὴ ἐντελοῦς περιπλοῦ τῆς

Λιβύας ἔλεγεν ὅτι ἦτο τὸ ἀκόλουθον· ὅτι τὸ πλοῖον ἐκινήθη καὶ δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω. Ὁ δὲ Ξέρξης ἐπειδὴ δὲν ἐπίστευεν εἰς τὰ λεγόμενα καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐξετέλεσε τὸν ἐπιβληθέντα ἀγῶνα, διέταξε νὰ τὸν ἀνασκοποῦσιν, κρίνας αὐτὸν ἄξιον τῆς πρώτης τιμωρίας. Τοῦτου τοῦ Σατάσπου εὐνοῦχός τις, ἅμα ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ δεσπότητος του, ἔφυγεν εἰς τὴν Σάμον μὲ χρῆματα πολλά, τὰ ὁποῖα Σάμιός τις κατεγράσθη· γνωρίζω τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν θέλω νὰ τὸ εἶπω.

44. Τῆς δὲ Ἀσίας τὰ περισσότερα μέρη ἀνεκάλυψεν ὁ Δαρεῖος. Θέλων νὰ μάθῃ εἰς ποίαν θάλασσαν χύνεται ὁ Ἰνδός, ὁ δεύτερος ποταμὸς εἰς τὸν ὁποῖον εὐρίσκονται κροκόδειλοι, ἐπεμψε μετὰ πλοίων τὸν Σκύλακα τὸν Καρυανδέα καὶ ἄλλους, παρὰ τῶν ὁποίων ἐπίστευεν ὅτι ἤθελε μάθει τὴν ἀλήθειαν. Οὗτοι δὲ ἀναχωρήσαντες ἐκ τῆς πόλεως Κασπατύρου καὶ τῆς Πακτυϊκῆς γῆς ἔπλεον πρὸς ἀνατολὰς ἀκολουθοῦντες τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ μέχρι τῆς θαλάσσης. Πλεύσαντες δὲ ἀκολουθῶντες εἰς τὸ πέλαγος πρὸς δυσμὰς ἐφθασαν κατὰ τὸν τριακοστὸν μῆνα εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἐκ τοῦ ὁποῖου ὁ βασιλεὺς τῆς Αἰγύπτου εἶχε πίμψει τοὺς ἀνωτέρω μνημονευθέντας Φοίνικας, διὰ νὰ περιπλεύσωσι τὴν Λιβύαν. Μετὰ τὸν τελευταῖον τοῦτον περίπλου ὁ Δαρεῖος ὑπέταξε τοὺς Ἰνδοὺς καὶ μετεχειρίζετο τὴν θάλασσαν ταύτην. Τοιοῦτοτρόπως δὲ, πλὴν τῶν πρὸς ἀνατολὰς μερῶν, τὰ ἄλλα εὐρέθησαν ὅτι εἶναι ὅμοια μὲ τὰ τῆς Λιβύας.

45. Κανείς δὲν ἠδυνήθη νὰ γνωρίσῃ θετικῶς ἂν ἡ Εὐρώπη, εἴτε πρὸς ἀνατολὰς εἴτε πρὸς τὸ βόρειον μέρος, περιβρέχεται ὑπὸ ὑδάτων, γνωστὸν δὲ εἶναι μόνον ὅτι τὸ μήκος αὐτῆς εἶναι σχεδὸν ἴσον μὲ τὸ τῶν ἄλλων δύο. Οὔτε καὶ δύναμαι νὰ συμπεράνω, πῶς, ἐνῶς ἡ γῆ εἶναι μία, ἐδόθησαν εἰς αὐτὴν τρία ὀνόματα, οὔτε διατὶ τὰ ὀνόματα ταῦτα εἶναι ὀνόματα γυναικῶν, οὔτε διατὶ ὁ Νεῖλος εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ ὁ Φᾶσις εἰς τὴν Κολχίδα ἐτέθησαν ὡς ὄρια (τινὲς δὲ λέγουσι τὸν Τάναϊν ποταμὸν τῆς Μαιώτιδος καὶ τὰ Κιμμέρια Πορθμεῖα). Οὔτε δύναμαι νὰ μάθω τὰ ὀνόματα ἐκείνων οἵτινες ἔθεσαν αὐτὰ τὰ ὄρια, οὔτε πόθεν ἔλαβον αὐτὰς τὰς ἐπωνυμίας. Οἱ πλεῖστοι τῶν Ἑλλήνων λέγουν ὅτι ἡ μὲν Λιβύα ἔλαβε τὸ ὄνομα γυναικὸς τινος αὐτόχθονος, ἡ δὲ Ἀσία ὀνομάσθη οὕτως ἀπὸ τῆς γυναικὸς τοῦ Προμηθέως. Οἱ Λυδοὶ ὅμως οἰκειοποιοῦνται αὐτὸ τὸ ὄνομα καὶ λέγουν ὅτι ὀνομάσθη οὕτως ἡ Ἀσία ἀπὸ τὸν Ἀσίαν υἱὸν τοῦ Κότυος τοῦ Μάνου καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν Ἀσίαν τὴν γυναῖκα τοῦ Προμηθέως· τούτου ἕνεκα φυλὴ τις τῶν Σάρδεων καλεῖται Ἀσίας. Κανείς λοιπὸν μετὰ τῶν ἀνθρώπων δὲν ἠξέουσι ἂν ἡ Εὐρώπη περιβρέχεται ὑπὸ ὑδάτων, οὔτε πόθεν ἔλαβε τὸ ὄνομά της· ἐκτὸς ἐὰν παραδεχθῶμεν ὅτι ἔλαβε τὸ ὄνομα τῆς Τυρίας Εὐρώπης καὶ ὅτι πρότερον δὲν εἶχε κανὲν ὄνομα, ὅπως καὶ αἱ δύο ἄλλαι. Ἀλλ' εἶναι φανερὸν ὅτι ἡ γυνὴ αὐτὴ ἦτο ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὅτι ποτὲ δὲν

ἦλθεν εἰς τὴν χώραν τὴν ὁποίαν σήμερον οἱ Ἕλληνες καλοῦν Εὐρώπην, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ τὴν Φοινίκην ἦλθεν εἰς τὴν Κρήτην καὶ ἐκ τῆς Κρήτης εἰς τὴν Λυκίαν. Καὶ ταῦτα μὲν ἀρχοῦν περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου· ἡμεῖς δὲ θὰ ἐξακολουθήσωμεν μεταχειρίζομενοι τὰ ὀνόματα τὰ ὁποῖα ἔγιναν δεκτὰ.

46. Τὰ δὲ παρῶλια τοῦ Εὐξείνου πόντου, ὅπου ὁ Δαρεῖος ἔφερε τὰ στρατεύματά του, περιέχουν ἔθνη ἀμαθέστατα, πλὴν τοῦ Σκυθικοῦ. Οὐδὲ ἐν ἔθνος ὑπάρχει ἐκ τῶν κατοικούντων ἐντὸς τοῦ Πόντου, τὸ ὁποῖον νὰ δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν διὰ τὴν σοφίαν του, οὔτε γνωρίζομεν κανένα λόγιον ἄνδρα, πλὴν τοῦ Σκυθικοῦ ἔθνους καὶ τοῦ Ἀναχάρσιδος. Τὸ δὲ Σκυθικὸν ἔθνος ἐκανόνισε σοφώτερον πάντων τῶν ἄλλων ἔθνων, τὰ ὁποῖα γνωρίζομεν, τὸ σπουδαιότερον ἀπὸ ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα, καθότι τὰς ἄλλας αὐτοῦ συνηθείας δὲν θανατᾶσθαι. Τὸ σπουδαιότερον λοιπὸν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων οὕτω διεκανονίσθη ὑπ' αὐτῶν οὐδεὶς ἐξ ἐκείνων, οἵτινες ἐστρατεύουσιν κατ' αὐτῶν εἶναι βέβαιος ὅτι θὰ τοὺς ἀποφύγῃ, καί, ἐὰν θέλουν νὰ μὴ τοὺς εὕρουν, κανείς δὲν ἠμπορεῖ νὰ τοὺς εὔρῃ· διότι οὔτε πόλεις ἔχουν οὔτε τείχη, ἀλλ' εἶναι φερέοικοι. Εἶναι δὲ ὅλοι ἰπποτοξόται καὶ ζοῦν οὐχὶ ἐκ τῆς γεωργίας, ἀλλ' ἐκ τῆς κτηνοτροφίας· ἔχουν δὲ τὰς κατοικίας τῶν ἐπὶ ἀμαξίων. Πῶς λοιπὸν νὰ μὴν εἶναι ἀπρόσβλητοι καὶ πῶς νὰ δυνηθῇ τις νὰ τοὺς εὔρῃ καὶ νὰ τοὺς πολεμήσῃ;

47. Ἐπενόησαν δὲ τὸ μέσον τοῦτο τῆς ὑπερασπίσεως, διότι καὶ ἡ γῆ τῶν εἶναι ἀρομῶν καὶ οἱ ποταμοὶ βοηθοῦν εἰς τοῦτο. Τρόνις ἡ γῆ τῶν εἶναι πεδιάς γλωδῶδης καὶ καλῶς διαβροχόμενη, μεγάλοι δὲ ποταμοὶ ῥέουν δι' αὐτῆς μόλις ὀλιγώτεροι τῶν ἐν Αἰγύπτῳ διωρῶν. Θὰ ἀναφέρω τοὺς μᾶλλον ὀνομαστοὺς καὶ προσπλωτοὺς ἀπὸ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης. Πρῶτος εἶναι ὁ πεντάστομος Ἰστρος· μετ' αὐτὸν εἶναι ὁ Τύρης, ὁ Ὑπανις, ὁ Βορυσθένης, ὁ Παντικάλης, ὁ Γέρρος καὶ ὁ Τάναϊς· ῥέουν δὲ οὗτοι κατὰ τὴν ἐξῆς διεύθυνσιν.

48. Ὁ Ἰστρος, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τοὺς ὁποίους γνωρίζομεν, τρέχει πάντοτε ὁ ἴδιος καὶ τὸ θέρος καὶ τὸν χειμῶνα· ὦν δὲ ὁ πρώτος τὸν ὁποῖον συναντᾷ τις εἰς τὴν Σκυθίαν πρὸς τὰ ἑσπέρια μέρη ἔγινε μέγιστος, καθότι πίπτουν εἰς αὐτὸν καὶ ἄλλοι ποταμοί. Ἐκεῖνοι δὲ οἵτινες κáμνουν αὐτὸν μέγαν εἶναι οἱ ἀκόλουθοι. Πέντε μὲν οἱ ῥέοντες διὰ τῆς Σκυθικῆς χώρας, ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον οἱ Σκύθαι καλοῦν Πόρατα, οἱ δὲ Ἕλληνες Πυρετόν, ὁ Τιάραντος, ὁ Ἀραρός, ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρθησός. Ὁ μὲν πρῶτος τῶν ποταμῶν τούτων, μέγας καὶ τρέχων πρὸς ἀνατολὰς, ἐνώνει τὰ ὑδάτα του μετὰ τοῦ Ἰστροῦ, ὁ δὲ δεύτερος, ὁ Τιαραντός, εἶναι μικρότερος καὶ ῥέει μᾶλλον δυτικῶς, ὁ δὲ Ἀραρός, ὁ Νάπαρις καὶ ὁ Ὀρθησός, τρέχοντες διὰ μέσου τούτων, εἰσβάλλουν εἰς τὸν Ἰστρον. Καὶ οὗτοι μὲν οἱ ποταμοί, ὄντες Σκυθικοί,

συντελοῦν εἰς τὴν αὔξησιν αὐτοῦ· ὁ δὲ Μάρις, ῥέων ἐκ τῆς χώρας τῶν Ἀγαθύρσων, ἐνώνεται καὶ αὐτὸς μετὸν Ἴστρον.

49. Ἀπὸ δὲ τὰς κορυφὰς τοῦ Αἴμου τρεῖς ἄλλοι μεγάλοι ποταμοὶ ῥέοντες πρὸς βορρᾶν εἰσβάλλουν εἰς αὐτόν, ὁ Ἄτιλας, ὁ Αὔρας καὶ ὁ Τίβισις· διὰ δὲ τῆς Θοράκης καὶ τῶν Κροβίζων Θορακῶν ῥέοντες ὁ Ἄθρως, ὁ Νόης καὶ ὁ Ἀρτάνης πίπτουν εἰς τὸν Ἴστρον. Ἐκ τῶν Παιόνων καὶ τοῦ ὄρους τῆς Ῥοδόπης ὁ Σκίος ποταμὸς σχίζων εἰς τὸ μέσον τὸν Αἴμον εἰσβάλλει εἰς αὐτόν. Ἐκ τῶν Ἰλλυριῶν ῥέων πρὸς βορρᾶν ὁ Ἄγγρος ποταμὸς εἰσβάλλει εἰς τὴν Τριβαλλικὴν πεδιάδα καὶ εἰς τὸν Βρογγον ποταμόν, ὁ δὲ Βρογγος εἰς τὸν Ἴστρον· τοιοῦτοτρόπως δὲ ὁ Ἴστρος δέχεται ἀμφοτέρους, ὄντας μεγάλους. Ἐκ δὲ τῆς χώρας τῆς κειμένης ὑπεράνω τῶν Ὀμβροίκων ὁ Κάριπς καὶ ὁ Ἄλπις, ῥέοντες καὶ οὗτοι πρὸς βορρᾶν, εἰσβάλλουσιν εἰς αὐτόν, διότι ὁ Ἴστρος ῥέει δι' ὅλης τῆς Εὐρώπης ἀρχόμενος ἐκ τῶν Κελτῶν, οἵτινες μετὰ τοὺς Κύνητας εἶναι οἱ τελευταῖοι κάτοικοι τῆς Εὐρώπης πρὸς δυσμὰς, ῥέων δὲ δι' ὅλης τῆς Εὐρώπης εἰσβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν πλαγίως τῆς Σκυθικῆς.

50. Αὐξάνων ἐκ τῶν ὑδάτων τῶν προνομασθέντων ποταμῶν καὶ ἄλλων πολλῶν γίνεται ὁ Ἴστρος μέγιστος τῶν ποταμῶν. Ἐὰν δὲ παραβάλωμεν μόνον τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου πρὸς τὰ τοῦ Ἴστρον, εὐρίσκομεν ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι πολὺ μεγαλύτερος, καθότι ὁ Νεῖλος οὔτε ποταμόν τινα οὔτε κρήνην δέχεται ὅπως αὐξηθῆ. Ῥέει δὲ ὁ Ἴστρος ἴσος καὶ κατὰ τὸ θέρος καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα διὰ τὴν ἐξῆς, ὡς νομίζω, αἰτίαν· τὸν χειμῶνα ἔχει εἰς τὸ φυσικὸν αὐτοῦ μέγεθος, ἴσως ὀλίγον περισσότερον, διότι εἰς τὴν χώραν ταύτην μόλις βρέχει κατὰ τὸν χειμῶνα, χιὼν ὅμως πίπτει πάντοτε κατὰ τὸ θέρος ἢ ἀφθονος χιὼν, ἢ πεσοῦσα κατὰ τὸν χειμῶνα, ἀναλυομένη εἰς ὅλα τὰ μέρη, ἔρχεται εἰς τὸν Ἴστρον. Ὅθεν καὶ ἡ χιὼν αὕτη ἢ πίπτουσα εἰς αὐτόν συντρέχει εἰς τὴν αὔξησίν του, ἐν ταῦτῳ δὲ αἱ πολλαὶ καὶ ὀρητικαὶ βροχαί, διότι κατὰ τὸ θέρος βρέχει. Ὅσον δὲ περισσότερον ὕδωρ ἀνέλκει εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὁ ἥλιος τὸ θέρος παρὰ τὸν χειμῶνα, τόσον τὰ συνενούμενα μετὸν Ἴστρον ὕδατα εἶναι περισσότερα τὸ θέρος παρὰ τὸν χειμῶνα, καὶ τοιοῦτοτρόπως γενομένης τῆς ἀναπληρώσεως τῶν ἐξαμιζομένων ἐπέρχεται ἀντισήκωσις, ὥστε ὁ Ἴστρος νὰ φαίνεται πάντοτε ἴσος.

51. Εἶναι λοιπὸν ὁ Ἴστρος εἰς τῶν ποταμῶν τῆς Σκυθίας, μετὰ τοῦτον δ' ἔρχεται ὁ Τύρης, ὅστις ὀρυάται μὲν ἀπὸ τὰ βόρεια μέρη, ἀρχεται δὲ ῥέων ἐκ λίμνης μεγάλης· ἥτις χωρίζει τὴν Σκυθίαν ἀπὸ τὴν Νευρίδα γῆν. Πρὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ κατοικοῦσιν Ἕλληνες, οἵτινες καλοῦνται Τυρίται.

52. Τρίτος ποταμὸς εἶναι ὁ Ὑπανις, ὅστις ὀρυάται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς, ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, περὶ τῆς ὁποίας βόσκουν ἄγριοι ἵπποι λευκοί. Ὁρθῶς δὲ καλεῖται ἡ λίμνη αὕτη, μήτηρ τοῦ Ὑπάνεως. Ἐκ ταύτης λοιπὸν ἐκβαίνων ὁ Ὑπανις πο-

ταμὸς ῥέει μικρὸς καὶ γλυκὺς μέχρι πέντε ἡμερῶν πλοῦν, ἔπειτα δὲ εἰς τεσσάρων ἡμερῶν πλοῦν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἶναι πολὺ πικρὸς, διότι ῥίπτεται εἰς αὐτὸν κρήνη τόσον πικρά, ὥστε, καίτοι εἶναι πικρά, μεταδίδει τὴν πικρότητα τῆς εἰς ὅλον τὸν Ὑπανιν, ὅστις μεταξὺ τῶν πικρῶν ποταμῶν εἶναι μέγας. Εἶναι δὲ ἡ κρήνη αὕτη εἰς τὰ σύνορα τῶν γεωργῶν Σκυθῶν καὶ τῶν Ἀλιζῶνων. Ὄνομα τῆς κρήνης ταύτης καὶ τοῦ μέρους ἐκ τοῦ ὁποίου ῥέει εἶναι Σκυθιστί μὲν Ἐξαμπαῖος, κατὰ δὲ τὴν γλῶσσαν τῶν Ἑλλήνων Ἰεραὶ ὁδοί. Ὁ Τύρης καὶ ὁ Ὑπανις πλησιάζουν κατὰ τὸ μέρος τῶν Ἀλιζῶνων, ἔπειτα ὅμως τρεπόμενοι ἀμφοτέροι διάφορον διεύθυνσιν ἀφήνουν μεταξύ των μέγα διάστημα.

53. Τέταρτος εἶναι ὁ Βορυσθένης ποταμὸς, ὅστις, κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην, εἶναι μετὰ τὸν Ἴστρον ὁ μέγιστος καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους ὠφελιμώτατος ὄχι μόνον τῶν Σκυθικῶν ποταμῶν, ἀλλ' ὅλων τῶν ποταμῶν, πλην τοῦ Νείλου, πρὸς τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ συγκριθῆ. Ἐκ τῶν λοιπῶν ὅμως ὁ Βορυσθένης προσφέρει μεγίστας ὠφελείας εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διότι καὶ εἰς τὰ κτήνη παρέχει νομὰς καλλίστας καὶ ἀφθονωτάτας, καὶ ἰχθύς δίδει ἀρίστους καὶ πολλούς, καὶ τὸ ὕδωρ αὐτοῦ εἶναι γλυκύτατον. Ῥέει δὲ καθαρὸς πλησίον ἄλλων ποταμῶν θολερῶν, τὰ σιτηρὰ εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ γίνονται ἀξιολογώτατα, καὶ ἡ γλόη, εἰς τὰ μέρη ὅπου δὲν σπείρεται ἡ χώρα, φθάνει εἰς ὕψος πολὺ. Εἰς τὸ στόμιον αὐτοῦ ἄπειρον ἄλας πηγνυται αὐτόματον, παρέχον πρὸς ταράχουσιν μεγάλα κήτη ἔνευ ἀκάνθης, τὰ ὁποῖα καλοῦν ἀντακαίους καὶ πολλὰ ἄλλα θανμασμοῦ ἄξια. Μέχρι τοῦ Γέροου, εἰς τὸν ὁποῖον φθάνει τις μετὰ τεσσαράκοντα ἡμερῶν πλοῦν, ὁ Βορυσθένης εἶναι γνωστὸν ὅτι ῥέει καταβαίνων ἀπὸ βορρᾶ, πέραν ὅμως οὐδεὶς γινώσκει διὰ τίνων ἀνθρώπων ῥέει· εἶναι δὲ φανερόν ὅτι διέρχεται ἔρημον πρὶν φθάσῃ εἰς τὴν χώραν τῶν γεωργῶν Σκυθῶν, οἵτινες εἶναι παρόχθιοι αὐτοῦ κάτοικοι εἰς μήκος πλοῦ δέκα ἡμερῶν. Μόνον τούτου τοῦ ποταμοῦ καὶ τοῦ Νείλου δὲν δύναμαι νὰ σημειώσω τὰς πηγὰς, νομίζω δὲ ὅτι οὐδὲ ἄλλος τις τῶν Ἑλλήνων. Ῥέων δὲ ὁ Βορυσθένης φθάνει πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ ἐκεῖ ἐνοῦται μετ' αὐτοῦ ὁ Ὑπανις γυνόμενος εἰς τὸ αὐτὸ ἔλος. Τὸ μεταξύ τῶν ποταμῶν τούτων διάστημα, σχηματίζον προεξοχὴν τῆς χώρας, καλεῖται ἀκρωτήριον τοῦ Ἰππολάου. Ἐν αὐτῷ δὲ εἶναι κτισμένος ναὸς τῆς Δήμητρος καὶ ἀπέναντι αὐτοῦ τοῦ ναοῦ, ἐπὶ τοῦ Ὑπάνεως, κατοικοῦν οἱ Βορυσθενεῖται. Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν ποταμῶν τούτων.

54. Πέμπτος δὲ ποταμὸς μετ' αὐτοὺς εἶναι ὁ Παντικᾶπης. Ῥέει δὲ καὶ οὗτος ἀπὸ τὸ βόρειον μέρος καὶ ἀπὸ λίμνην, τὰ δὲ μεταξύ τούτου καὶ τοῦ Βορυσθένου νέμονται οἱ γεωργοὶ Σκύθαι. Ἀφοῦ διασχίσῃ τὴν Ὑλαίαν, ἐνώνεται κατόπιν μετὸν Βορυσθένη.

55. Ἐκτος εἶναι ὁ Ὑπάκωρις, ὅστις πηγάζει μὲν ἐκ λίμνης, ῥέων δὲ διὰ μέσου τῶν νομάδων Σκυθῶν χύνεται πλησίον τῆς

πόλεως Καρκινίτιδος, χωρίζων πρὸς τὰ δεξιὰ τὴν Ὑλαίαν καὶ τὸν Ἀγίλλειον καλούμενον δρόμον.

56. Ἐβδομος ποταμὸς εἶναι ὁ Γέρορος, ὅστις μακρύνεται τοῦ Βορυσθένους εἰς τὸ μέρος ὅπου εἶναι γνωστὸς ὁ Βορυσθένης· χωρίζεται δὲ ἐπίσης καὶ ἐκ τοῦ τόπου εἰς ὃν δίδει τὸ ὄνομά του, ῥέων δὲ μέχρι θαλάσσης χωρίζει τοὺς νομάδας Σκύθας ἀπὸ τοὺς βασιλικούς Σκύθας καὶ ἐνώνεται μὲ τὸν Ὑπάκουιν.

57. Ὀγδοὺς ποταμὸς εἶναι ὁ Τάναϊς, ὅστις πηγάζει μακρόθεν ἐκ τινος μεγάλης λίμνης καὶ χύνεται εἰς ἄλλην ἔτι μεγαλύτεραν, καλουμένην Μαιώτιδα, ἣτις χωρίζει τοὺς βασιλικούς Σκύθας ἀπὸ τοὺς Σαυρομάτας. Εἰς τοῦτον δὲ τὸν Τάναϊν εἰσβάλλει ἄλλος ποταμὸς, ὅστις καλεῖται Ὑργις.

58. Μὲ τούτους λοιπὸν τοὺς ὀνομαστοὺς ποταμοὺς ἐστολίσθησαν οἱ Σκύθαι. Ἡ δὲ γλῶσση ἢ φυομένη εἰς τὴν Σκυθικὴν χώραν πρὸς τροφήν τῶν κτηνῶν εἶναι, καθ' ὅσον ἡμεῖς γνωρίζομεν, γλοιοδεστιάτη πασῶν. Δύναται δὲ κανεῖς νὰ βεβαιωθῇ τοῦτο ἀνοίγων τὰ θυσιαζόμενα κτήνη.

59. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν τὰ μὲν ἀξιολογώτερα πράγματα εὐκολώτατα δύναται τις νὰ προμηθευθῇ εἰς τοὺς Σκύθας, τὰ δὲ ἔθιμα αὐτῶν εἶναι τὰ ἐξῆς. Ἐκ τῶν θεῶν τοὺς μόνους τοὺς ὁποίους λατρεύουν εἶναι πρῶτον ἡ Ἑστία, ἔπειτα δὲ ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Γῆ, τὴν ὁποίαν νομίζουν γυναῖκα τοῦ Διὸς· μετ' αὐτοὺς λατρεύουν τὸν Ἀπόλλωνα, τὴν οὐρανίαν Ἀφροδίτην, τὸν Ἥρακλέα καὶ τὸν Ἄρην. Καὶ αὐτοὺς μὲν τοὺς θεοὺς λατρεύουν ὅλοι οἱ Σκύθαι, οἱ δὲ βασιλικοὶ Σκύθαι θυσιάζουσι καὶ εἰς τὸν Ποσειδῶνα. Ὀνομαζόνται δὲ Σκυθιστὶ ἡ μὲν Ἑστία Ταβιτί, ὁ δὲ Ζεὺς, ὀρθότατα κατ' ἐμέ, Παλαῖος, ἡ Γῆ Ἀπία, ὁ Ἀπόλλων Οἰτόσυρος, ἡ οὐρανία Ἀφροδίτη Ἀργίμπασα, καὶ ὁ Ποσειδῶν Θαγμιασάδας. Δὲν κατασκευάζουσι οὔτε ἀγάλματα οὔτε βωμοὺς, οὔτε ναοὺς, εἰμὴ εἰς τὸν Ἄρην, εἰς ὃν καὶ μόνον ἐγείρουσι βωμοὺς.

60. Εἰς ὅλους τοὺς ἱεροὺς τόπους αἱ θυσίαι γίνονται κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ἴδου δὲ πῶς γίνονται· τὸ θῦμα ἴσταιται ὄρθιον μὲ δεμένους τοὺς ἐμπροσθίους πόδας· ὁ δὲ θῦμα, ἰσάμενος ὄπισθεν τοῦ κτήνους, σύρει τὸ σχοινίον καὶ τὸ ῥίπτει χαμαί. Ἐνῶ δὲ πίπτει τὸ ἱερεῖον, αὐτὸς ἐπικαλεῖται τὸν θεὸν πρὸς τὸν ὁποῖον θυσιάζει. Ἐπειτα θέτει βρόχον περὶ τὸν τράχηλον τοῦ ζώου καὶ ἐμβαλὼν ὀάβδον στρέφει αὐτήν, μέχρις οὗ τὸ ἀποπνίξῃ, οὔτε πῦρ ἀνάπτει οὔτε ἀπαρχὰς προσφέρων οὔτε σπονδάς. Ἀφοῦ δὲ τὸ πνίξῃ καὶ τὸ ἐκδάσῃ, τρέπεται πρὸς ἔψησιν.

61. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γῆ τῶν Σκυθῶν στερεῖται ξύλων ἐντελῶς, ἴδου τί ἐπενόησαν διὰ τὸ ψήσιμον τῶν κρεάτων· γυμνοῦντες τὰ ὀστέα τῶν ἐκδερομένων θυμάτων ῥίπτουν τὰ κρέατα εἰς λέβητας ἐπιχωρίους, ἐὰν τύχῃ νὰ ἔχουν, οἷτινες πολὺ ὁμοιάζουν μὲ τοὺς κρατῆρας τῆς Λέσβου, ἐκτὸς μόνον ὅτι εἶναι πολὺ μεγαλύτεροι· συγγρόνως θέτουν τὰ ὀστέα ὑπὸ τοὺς λέβητας καὶ καίοντες αὐτὰ

ψήνουν τὰ κρέατα. Ἐὰν δὲν ἔχουν λέβητας, περικλείουν ὅλα τὰ κρέατα εἰς τὰς κοιλίας τῶν ἱερέων ὁμοῦ μὲ ὕδωρ καὶ ἀνάπτουν κάτωθεν τὰ ὀστέα, τὰ ὁποῖα καίουν θαυμάσια. Χωροῦν δὲ αἱ κοιλίαι εὐκολώτατα τὰ κρέατα τὰ γυμνωθέντα τῶν ὀστέων. Τοιουτοτρόπως καὶ ὁ βοῦς ψήνεται ἀφ' ἑαυτοῦ καὶ τὰ ἄλλα ἱερεῖα ὁμοίως. Ἀφοῦ δὲ ψηθῶν τὰ κρέατα, ὁ θύσας ῥίπτει μακρὰν, ὡς ἀπαρχὰς, μέρος τῶν κρεάτων καὶ τῶν σπλάγγων. Θυσιάζουσι δὲ παντὸς εἶδους ζῶα, καὶ πρὸ πάντων ἵππους.

62. Εἰς μὲν τοὺς ἄλλους θεοὺς τοιουτοτρόπως θυσιάζουσι καὶ ταῦτα τὰ κτήνη προσφέρουσι, εἰς δὲ τὸν Ἄρην ὡς ἐξῆς. Εἰς τὴν κομπολίην ἐκάστου νομοῦ ἰδρῶναι ναὸν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· δεμῖα φρυγάνων εἰσι συσσωρευμένα εἰς τριῶν σταδίων μήκος καὶ πλάτος, τὸ ὕψος δὲ αὐτῶν εἶναι μικρότερον· ἐπὶ τοῦ σωροῦ τούτου γίνεται τετράγωνον ἐπίπεδον, καὶ αἱ μὲν τρεῖς πλευραὶ αὐτοῦ εἶναι ἀπότομοι, ἐκ δὲ τῆς μιᾶς δύναται τις νὰ ἀναβῇ. Κατ' ἔτος ἐπιθέτουσι ἑκατὸν πεντήκοντα ἡμαξῶν φρυγανα, καθότι ὁ σωρὸς ἔλαττοῦται ἀδιακόπως ὑπὸ τῶν ἀνέμων. Ἐπὶ ἐκάστου τῶν ναῶν τούτων εἶναι ἰδρυμένος ἀρχαῖος ἀκινάκης σιδηροῦς, ὅστις εἶναι τὸ ἀγάλμα τοῦ Ἄρεως. Εἰς αὐτὸν δὲ τὸν ἀκινάκην προσφέρουσι θυσίας κτηνῶν καὶ ἵππων, καὶ θυσιάζουσι πλείοτερον ἢ εἰς τοὺς ἄλλους θεοὺς· πρὸς τούτοις ἀπὸ ὅσους ζωογῆσουσι εἰς τὸν πόλεμον θυσιάζουσι ἕνα εἰς τοὺς ἑκατὸν, οὐχὶ ὅμως καθὼς θυσιάζουσι τὰ κτήνη, ἀλλὰ κατὰ διάφορον τρόπον. Ἀφοῦ χύσουν οἶνον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των, σφάζουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀγγεῖον, τὸ ὁποῖον ἀναβιβάζοντες ἐπὶ τοῦ σωροῦ τῶν φρυγάνων καταβρέχουσι τὸν ἀκινάκην μὲ τὸ αἷμα· ἐνῶ δὲ οἱ μὲν ἀναβιβάζουσι αὐτό, οἱ ἄλλοι μένοντες εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ σωροῦ κόπτουσι ὀλοκλήρους τοὺς δεξιούς ὄμους τῶν σφαγέντων ἀνδρῶν ὁμοῦ μὲ τὰς χεῖρας, ῥίπτουσι αὐτοὺς εἰς τὸν ἀέρα· ἔπειτα δέ, ἀφοῦ τελειώσουν τὴν θυσίαν καὶ τῶν ἄλλων θυμάτων ἀναχωροῦν. Μένουσι δὲ αἱ μὲν χεῖρες ὅπου πέσουν, τὰ δὲ σώματα χωρισμένα.

63. Τοιαῦτα λοιπὸν εἶναι αἱ θυσίαι τῶν Σκυθῶν· χοίρους ὅμως δὲν συνηθίζουσι νὰ θυσιάζουσι, οὔτε δέχονται νὰ τρέφουσι τοιούτους εἰς τὴν χώραν των.

64. Οἱ δὲ πολεμικοὶ των νόμοι εἶναι οἱ ἀκόλουθοι. Τὸν πρῶτον ἐχθρὸν τὸν ὁποῖον ἤθελε καταβάλλει ὁ Σκύθης, πίνει ἐκ τοῦ αἵματός του, φέρει δὲ εἰς τὸν βασιλέα τὰς κεφαλὰς ὄλων ἐκείνων τοὺς ὁποίους φονεύει ἐν τῇ μάχῃ· διότι, ἐὰν μὲν φέρῃ κεφαλὴν, μετέχει τῶν λαφύρων, ἐὰν δὲ δὲν φέρῃ, ὄχι. Διὰ νὰ ἐκδάσῃ κεφαλὴν, τὴν περιτέμνει κύκλῳ περὶ τὰ ὄτα, τὴν λαμβάνει ἐκ τῶν τριχῶν, τὴν σείει, καί, ἀφοῦ τὸ δέσμα ἀποσπασθῇ ἀπὸ τῆς κρανίου, ἀποξέει τὸ κρέας μὲ πλευρὰν βοός, μαλάσσει ἔπειτα αὐτὸ μεταξὺ τῶν χειρῶν του· ἀφοῦ δὲ τὸ καταστήσῃ τοιουτοτρόπως μαλακὸν ὡς χειρῶμακτρον, τὸ κρεμᾷ ἐκ τοῦ χαλινοῦ τοῦ ἵππου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἵππευει, καὶ γανυεῖ. Ἐκεῖνος, ὅστις ἔχει πολλὰ τοιαῦτα

δέρματα φημίζεται ὡς ἀνδρειότατος. Πολλοὶ κατασκευάζουν ἐκ τῶν δερμάτων φορέματα καὶ τὰ ὀρίτουν ὡς τὰ ποιμενικὰ ἐνδύματα. Πολλοὶ δὲ ἄλλοι, ἀφοῦ ἐκδείρουν τὰς δεξιὰς χεῖρας τῶν φονευθέντων ἐχθρῶν ὁμοῦ μὲ τοὺς ὄνυχας, περικαλύπτουν δι' αὐτῶν τὰς φαρέτρας των. Εἶναι δὲ τὸ δέσμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ παχὺ καὶ λαμπρὸν καὶ σχεδὸν ἐξ ὄλων τῶν δερμάτων τὸ μᾶλλον λευκόν. Ἄλλοι πάλιν, ἀφοῦ ἐκδάρουν ὀλοκλήρους τοὺς ἀνθρώπους καὶ προσκολλοῦν τὸ δέσμα των ἐπὶ ξύλων, περιφέρουν αὐτὸ ὁσάκις ἴππεύουν. Ταῦτα λοιπὸν εἶναι τὰ πολεμικὰ των ἔθιμα.

65. Ἴδου δὲ πῶς μεταχειρίζονται τὰς κεφαλὰς, ὅχι ὄλων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων. Προνίζουσι τὸ κρανίον κάτωθεν τῶν ὀφρῶν καὶ τὸ καθαρίζουσι. Καὶ ὁ μὲν πτωχὸς τὸ μεταχειρίζεται, ἀφοῦ τὸ περικαλύψει μὲ δέσμα βοῦς ἀκατεργάστου, ὁ δὲ πλούσιος τὸ καλύπτει ὁμοίως μὲ δέσμα βοῦς χρυσομένον ἔξωθεν καὶ τὸ μεταχειρίζεται ὡς ποτήριον. Κατασκευάζουσι δὲ τοιαῦτα ποτήρια καὶ ἀπὸ τὰς κεφαλὰς τῶν συγγενῶν των, ἐὰν τύχη νὰ ἔχουν διαφορὰν τινα μεταξὺ των καὶ νικῆσῃ ὁ εἷς τὸν ἄλλον, παρόντος τοῦ βασιλέως· ὅταν δὲ τὸν ἐπισκέπτονται ξένοι τοὺς ὁποίους ὑπολήπτεται, δεικνύει αὐτὰς τὰς κεφαλὰς καὶ λέγει ὅτι ὄντες συγγενεῖς ἐγέναν ἐχθροὶ καὶ τοὺς ἐνίκησεν αὐτός. Δηγοῦνται δὲ τοῦτο ὡς ἀνδραγάθημα.

66. Ἀπαξ τοῦ ἔτους ἕκαστος νομάρχης εἰς τὸν νομόν του γαμίζει ἓνα κρατῆρα μὲ οἶνον καὶ πίνουσι ἐξ αὐτοῦ ἐκεῖνοι τῶν Σκυθῶν ὅσοι ἐφόνευσαν ἐχθρούς· ὅσοι δὲν κατώρθωσαν τοιοῦτό τι, δὲν πίνουσι ἀπ' αὐτὸν τὸν οἶνον, ἀλλ' ὡς ἄτιμοι κἀθηνται μακρὰν καὶ τοῦτο εἶναι παρ' αὐτοῖς μέγιστον ὄνειδος. Ὅσοι ἐφόνευσαν παμπόλους ἀνθρώπους, αὐτοὶ ἔχουσι δύο ποτήρια καὶ πίνουσι μὲ τὰ δύο.

67. Οἱ Σκύθαι ἔχουσι πολλοὺς μάντις, οἵτινες μαντεύονται μὲ πολλὰς ῥάβδους ἐξ ἰτέας κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον· φέροντες μεγάλα δέματα ἐκ τοιούτων ῥάβδων τὰ λύουσι, τακτοποιοῦν τὰς ῥάβδους μίαν πρὸς μίαν καὶ προφητεύουσι· ἐνῶ δὲ λέγουσι τὰς προφητείας των, τινάζουσι πάλιν τὰς ῥάβδους καὶ τὰς σχηματίζουν δέματα. Τοιοῦτος εἶναι ὁ τρόπος τῆς μαντικῆς τὸν ὁποῖον παρέλαβον ἀπὸ τοῦ πατρός των. Οἱ δὲ Ἐναρεῖς, οἱ ἀνδρόγυνοι¹, λέγουσι ὅτι ἡ Ἀφροδίτη τοὺς ἔδωκε τὴν μαντικὴν ἐπιστήμην· προλέγουσι δὲ μεταχειριζόμενοι πρὸς τοῦτο φλοιὸν φιλύρας. Ἀφοῦ σχίσῃ ὁ μάντις τὴν φιλύραν εἰς τρία, περιτυλίσει τὸν φλοιὸν εἰς τοὺς δακτύλους του, ἔπειτα τὸν ἐκτυλίσει καὶ χρησιμοδοτεῖ.

68. Ὅταν ὁ βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν ἀσθενήσῃ, προσκαλεῖται τρεῖς μάντις, τοὺς ὀνομαστοτάτους, οἵτινες μαντεύονται κατὰ τὸν ἀνωτέρω δηθέντα τρόπον, καὶ σχεδὸν πάντοτε λέγουσι ὅτι τὸ κακὸν προῆλθε, διότι ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα ὤμοσε ψευδῶς εἰς τὴν βα-

σιλικὴν ἐστίαν· εἶναι δὲ συνήθεια εἰς τοὺς Σκύθας, ὅταν θέλουν νὰ δώσουσι ἐπίσημον ὄρκον, νὰ ὀμνῶσιν εἰς τὴν βασιλικὴν ἐστίαν. Ἄμα εἶπουν τοῦτο, προσάγεται ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον κατήγγειλαν ὡς ἐνοχὸν ψευδορκίας· ἀφοῦ δὲ ἔλθῃ, οἱ μάντις τὸν κατηγοροῦν λέγοντες ὅτι διὰ τῆς μαντικῆς ἀπεδείχθη καταφανῶς ὅτι ἐπιώρκησεν ὀρκισθεὶς εἰς τὴν βασιλικὴν ἐστίαν καὶ ὅτι ἡ ἀσθένεια τοῦ βασιλέως δὲν ἔχει ἄλλην αἰτίαν. Τότε ὁ κατηγορούμενος ἀρνεῖται, λέγει ὅτι δὲν ἐπιώρκησε καὶ θρηνολογεῖ. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἀρνεῖται τοῦτο, ὁ βασιλεὺς προσκαλεῖ ἄλλους διπλάσιους μάντις, καὶ ἐὰν διὰ τῆς μαντικῆς ἀποδείξουν οὗτοι ὅτι τῶντι ἐπιώρκησεν ὁ ἀνθρώπος, τότε ἀμέσως τὸν ἀποκεφαλίζουσι καὶ οἱ πρῶτοι μάντις μοιράζονται τὴν περιουσίαν του.

69. Διὰ νὰ θανατώσουσι δὲ τοὺς τοιούτους μάντις, γαμίζουσι ἄμαξαν μὲ φρύγανα, ζεύγουσι εἰς αὐτὴν ἵππους, ἀναγκάζουσι τοὺς καταδικασθέντας νὰ ἀναβοῦν εἰς τὸ μέσον τῶν φρυγάνων μὲ τὰς χεῖρας δεδεμένας ὀπισθεν, τοὺς πόδας περικλεισμένους εἰς δεσμὰ καὶ τὸ στόμα φραγμένον· τιθεμένου δὲ πυρὸς εἰς τὰ φρύγανα, οἱ βόες ἐξαγριοῦνται καὶ παρασύρουσι τὴν ἄμαξαν. Καὶ πολλοὶ μὲν βόες συγκατακαίονται μὲ τοὺς μάντις, πολλοὶ δὲ σφάζονται περικυκλιμένοι, ἀφοῦ κατακαυθῆ ὁ ὄμιλος αὐτῶν. Κατακαίουσι δὲ τοὺς μάντις οὐχὶ μόνον διὰ τὴν αἰτίαν τὴν ὁποίαν ἀνέφερα, ἀλλὰ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας, ὀνομάζοντες αὐτοὺς ψευδομάντις. Ὅσους δὲ φονεύσῃ ὁ βασιλεὺς, τούτων οὐδὲ τὰ τέκνα ἀφήνει, ἀλλὰ φονεύει τὰ ἄρρενα καὶ παραιτεῖ τὰ θήλα.

70. Μὲ ὄσους δὲ ὀρκίζονται οἱ Σκύθαι ὀρκίζονται ὡς ἐξῆς. Χύνουσι οἶνον εἰς μέγα ποτήριον πήλινον, καὶ μιγνύουσι ἐντὸς αὐτοῦ αἶμα ἐκεῖνον οἵτινες θὰ ὀρκισθοῦν κάμνοντες μικρὰ ἀμυγλὴν εἴτε δι' ὀπητίου εἴτε διὰ τῆς αἰχμῆς μαχαίριου. Ἐπειτα βυθίζουσι εἰς τὸ ἀγγεῖον ἀκινάκην, βέλη, πέλεκυν καὶ ἀκόντιον· τούτου γενομένου, λέγουσι κατάρως πολλὰς, καὶ ἔπειτα οἱ ὀρκιζόμενοι καὶ οἱ σημαντικώτεροι τῶν ἀκολουθούντων αὐτοὺς πίνουσι ἐκ τούτου τοῦ κράματος.

71. Ἐνταφιάζονται δὲ οἱ βασιλεῖς εἰς τὰ Γέφρα μὲχρι τῶν ὁποίων ὁ Βορυσθένης εἶναι προσπλωτός. Ἐνταῦθα, ὅταν ἀποθάνῃ ὁ βασιλεὺς των, σκάπτουσι εἰς τὴν γῆν μέγα ὄρυγμα· τετράγωνον· ἅμα δὲ τοῦτο ἐτοιμασθῆ, λαμβάνουσι τὸν νεκρὸν, τοῦ ὁποίου τὸ σῶμα εἶναι κατακηρωμένον, ἢ δὲ κοιλία ἀνοιγέισα καὶ καθαρισθεῖσα εἶναι γεμισμένη μὲ κύπερον τριμμένον, μὲ θυμίαμα, μὲ σπόρον σελίνου καὶ μὲ ἄνηθον, ἔπειτὰ δὲ πάλιν ῥαμμένη· τοιοῦτοτρόπως δὲ κομίζουσι αὐτὸν ἐν ἀμάξῃ εἰς ἄλλο ἔθνος. Ἐκεῖνοι οἵτινες δεχθοῦν τὸ σῶμα πράττουσι ὅσα καὶ οἱ βασιλικοὶ Σκύθαι, οἵτινες ἔφερον αὐτό· κόπτουσι ὀλίγον τὸ ὄπιόν των, κουρεύουσι γύρω τὰς τρίγας τῆς κεφαλῆς, περιτέμνουσι τοὺς βραχίονας, κάμνουσι ἀμυγλὰς εἰς τὸ μέτωπον καὶ τὴν ὄνα, καὶ διαπερνοῦσι μὲ βέλη τὴν ἀριστερὰν χεῖρα. Ἐκεῖθεν

(1) Ἡ δευτέρα λέξις εἶναι μετάφρασις τῆς πρώτης, ἣτις εἶναι Σκυθική.

φέρουν ἐν ἀμάξει τὸν νεκρὸν τοῦ βασιλέως εἰς ἄλλο ἔθνος ἕξ ἐκείνων ὅπου ἄρχουν, οἱ δὲ προηγούμενοι εἰς τοὺς ὁποίους τὸν ἔφερον ἀκόλουθοῦσιν. Ἀφοῦ δὲ τοιοῦτοτρόπως περιέλθουν ὅλα τὰ ἔθνη κομίζοντας τὸν νεκρὸν, φθάνουν ἐπὶ τέλους εἰς τὸ ἔσχατον τῶν ἐθνῶν, τὰ Γέρρα, καὶ εἰς τοὺς τάφους. Τότε ἀποθέτουν τὸν νεκρὸν εἰς τὸν τάφον ἐπὶ στιβάδος, πηγνύοντες ἔνθεν καὶ ἔνθεν τοῦ νεκροῦ αἰχμάς καὶ ἐπάνω αὐτῶν ἀπλοῦντες ξύλα τὰ ὁποῖα στεγάζουν μὲ ψιάθους. Εἰς τὸ κενὸν δὲ διάστημα τοῦ τάφου θάπτουν μίαν τῶν παλλακίδων τὴν ὁποίαν πνίγουν, ἕνα οἰνοχόον, ἕνα μάγειρον, ἕνα ἵπποκόμον, ἕνα ἰδιαίτερον θεράποντα, ἕνα ἀγγελιαφόρον, ἵππους, ἀπαρχὰς ὄλων τῶν πραγμάτων του καὶ φίλας χρυσᾶς, καθότι δὲν μεταχειρίζονται οὔτε ἄργυρον οὔτε χαλκόν. Ταῦτα ποιήσαντες ῥίπτουν χῶμα καὶ ἀνυψοῦν τὸν τάφον, ἀμιλλώμενοι καὶ προθυμούμενοι νὰ τὸν ὑψώσουν ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερον.

72. Ἀφοῦ περιέλθη ἐν ἔτος, πράττουν πάλιν τὰ ἀκόλουθα λαμβάνουν τοὺς προθυμοτάτους ἐκ τῶν ὑπολειπομένων θεραπόντων (εἶναι δὲ οὗτοι Σκύθαι ἐγχώριοι, διότι τοιοῦτοι Σκύθαι ὑπερετοῦν τὸν βασιλέα εἰς ὅ,τι διατάξει, καὶ δὲν ἔχει ἀργυρωνήτους ὑπηρέτας)· ἕξ αὐτῶν λοιπῶν τῶν θεραπόντων ἀφοῦ πνίξουν πεντήκοντα καὶ ἵππους καλλίστους πενήκοντα, ἐκβάλλουν τὴν κοιλίαν των, τὴν καθαρίζουν, τὴν γεμίζουν μὲ ἄχυρα καὶ τὴν θάπτουν πάλιν. Ἐπειτα διὰ δύο ξύλων στηρίζουν τὸ ἥμισυ τροχοῦ τοῦ ὁποίου ἡ περιφέρεια ἐγγίζει τὴν γῆν, διὰ τοῦ αὐτοῦ δὲ τρόπου στηρίζουν καὶ τὸ ἄλλο ἥμισυ. Στηρίζουν δὲ πολλὰ τοιαῦτα. Ἀκολούθως περνοῦν διὰ ξύλων μακρῶν καὶ χονδρῶν τὰ σώματα ὄλων τῶν ἵππων μέχρι τῶν τραχήλων καὶ θέτουν αὐτὰ ἐπὶ τῶν ἡμιτραχιῶν, τὰ ὁποῖα βαστάζουν ἔμπρὸς τοὺς ὤμους, ὀπίσω τὴν κοιλίαν, καὶ ἀφήνουν κορεμάμενα τὰ σκέλη ἐκατέρωθεν· εἰς τοὺς τοὺς ἵππους, τοιοῦτοτρόπως κρατούμενους εὐθεῖς, θέτουν χαλινούς καὶ στόμια, τεντώνουν αὐτὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ δένουν εἰς πασσάλους. Τέλος ἐπὶ ἐκάστου ἵππου ἀναβιβάζουν ἕνα νέον πνιγμένον, ἀφοῦ προηγουμένως περάσουν κατὰ μήκος τοῦ ὅσπου τῆς ὀρέως ξύλον ὄρθιον, τὸ ὁποῖον ἐπάνω μὲν φθάνει μέχρι τοῦ τραχήλου, κάτω δὲ εἶναι μακρὸν τόσον ὥστε νὰ εἰσέρχεται εἰς ὀπὴν κατεσκευασμένην εἰς τὸ ἄλλο ξύλον, τὸ διὰ τοῦ ἵππου διερχόμενον. Ἀφοῦ λοιπὸν στήσουν τοιοῦτους ἵππους περὶ τὸν τάφον, ἀναχωροῦν.

73. Οὕτω θάπτουν τοὺς βασιλεῖς, ὅταν δὲ ἀποθάνουν οἱ ἄλλοι Σκύθαι, οἱ πλησιέστατοι συγγενεῖς των τοὺς θέτουν εἰς ἀμάξας καὶ τοὺς περιφέρουν εἰς τοὺς φίλους των· ἕκαστος δὲ αὐτῶν ὑποδεχόμενος φιλοξενεῖ τοὺς συνοδεύοντας δίδων καὶ εἰς τὸν νεκρὸν ἀπὸ ὅλα ὅσα δίδει εἰς τοὺς ἄλλους. Περιφέρονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπὶ ἡμέρας τεσσαράκοντα, μετὰ ταῦτα δὲ τὸν θάπτουν καὶ καθαρίζονται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Πλύναν-

τες προηγουμένως τὰς κεφαλὰς των καὶ σπογγίσαντες αὐτὰς ἐμπήγουν εἰς τὴν γῆν ξύλα τὰ ὁποῖα κλίνουσιν ὅπως τὰ προσεγγίσωσι πρὸς ἄλληλα ἐκ τῶν ἄνω, ἐπὶ τῶν ξύλων δὲ τούτων ἐκτείνουν ὑφάσματα μάλλινα. Μεταξὺ τῶν ξύλων τούτων τὰ ὁποῖα φέρουσι τὰ ὑφάσματα θέτουν σκάφην, ἐντὸς τῆς ὁποίας ὑπάρχουσι λίθοι πετυρακτωμένοι μέχρι διαφανείας.

73. Παράγεται δὲ εἰς τὴν χώραν ταύτην εἶδος τι καννάβεως πολὺ ὁμοίας μὲ τὸ λίνον πλὴν τῆς παχύτητος καὶ τοῦ μεγέθους διότι κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἡ κάνναβις εἶναι πολὺ ὑπερτέρα τοῦ λίνου. Φύεται δὲ καὶ αὐτομάτως καὶ σπειρομένη, οἱ δὲ Θορᾶκες κατασκευάζουσιν ἕξ αὐτῆς ἐνδύματα πολὺ ὁμοιάζοντα μὲ τὰ λινᾶ, τοσοῦτον ὥστε ὅστις δὲν τὰ μετεχειρίσθη δὲν δύναται νὰ διακρίνη τὸ ἐν πανὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο, ἐκεῖνος δὲ ὅστις δὲν εἶδε ποτε κάνναβιν δύναται νὰ ἐκλάβῃ τὸ ὑφάσμα ὡς λινοῦν.

74. Λαμβάνοντας λοιπὸν οἱ Σκύθαι ἐκ τοῦ σπόρου τούτου εἰσέρχονται ὑπὸ τὰ ξύλα τὰ ὁποῖα καλύπτονται ἀπὸ τὰ ὑφάσματα καὶ ῥίπτουν αὐτὸν ἐπὶ τῶν διαφανῶν ὑπὸ τοῦ πυρὸς λίθων· καίόμενος δὲ οὗτος καπνίζει καὶ ἐπιγέει καπνὸν περισσότερον παρὰ πᾶν ἄλλο ἑλληνικὸν λουτρόν. Οἱ Σκύθαι παραφερόμενοι ἐκ τοῦ καπνοῦ τούτου ὠρῶνται· τοῦτο δὲ μεταχειρίζονται ἀντὶ λουτροῦ, ἐπειδὴ ποτὲ δὲν βυθίζουσι τὸ σῶμά των ὀλόκληρον εἰς τὸ ὕδωρ. Αἱ γυναῖκες των βρέχουσι λίθον τραχὺν καὶ ἐπ' αὐτοῦ τρίβουν ξύλον κυπαρίσσου, κέδρου καὶ λιβάνου, μὲ τὸ μίγμα δὲ τοῦτο ἀλείφουν τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον καὶ ἀφ' ἐνός μὲν εὐωδιάζουσιν, ἀφ' ἑτέρου δέ, ὅταν τὸ ἐκβάλλουν τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν, εἶναι καθαρὰ καὶ δροσεραῖ.

75. Ἀποφεύγουν δὲ μὲ κάθε τρόπον ἀπὸ τοῦ νὰ παραλαμβάνουν τὰ ἔθιμα τῶν ἄλλων ἐθνῶν καὶ μάλιστα τῶν Ἑλλήνων ὡς τὸ ἀπέδειξαν εἰς τὸν Ἀνάχαρσιν καὶ μετ' αὐτὸν εἰς τὸν Σκύλην. Ὁ Ἀνάχαρσις, ἀφοῦ περιηγήθη πολὺ μέρος τῆς γῆς καὶ ἀπέκτησε κατὰ τὴν περιήγησιν ταύτην πολλὴν σοφίαν, ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Σκυθίαν· πλέων δὲ διὰ τοῦ Ἑλλησπόντου προσωρμίσθη εἰς τὴν Κύζικον καὶ ἰδὼν τοὺς Κυζικηνούς ἀσχολουμένους νὰ ἑορτάζουν μεγαλοπεπῶς τὴν ἑορτὴν τῆς μητρὸς τῶν θεῶν, ἠρώτη εἰς τὴν θεάν, ἐὰν φθάσῃ αἰσίως εἰς τὴν πατρίδα του, νὰ προσφέρῃ εἰς αὐτὴν ὁμοίως θυσίας καὶ νὰ συστήσῃ παννυχίδα. Ὅτε λοιπὸν ἔφθασεν εἰς τὴν Σκυθικὴν καὶ εἰσέδυσεν εἰς τὴν λεγομένην Ὑλαίαν, ἣτις κεῖται πλησίον τοῦ Ἀχιλλείου δρομίου καὶ κα ὑπτεταί ὅλη ὑπὸ δένδρων παντοίων, ἤρχισεν ὁ Ἀνάχαρσις νὰ τελεῖ τὴν ἑορτὴν τῆς Κυβέλης μὲ ὅλα τὰ καθέκαστα, κρατῶν τύμπανον καὶ ἔχων εἰς τὸ στήθος ἀγάλματα κορεμάμενα. Εἷς ὁμοῦ τῶν Σκυθῶν ἰδὼν αὐτὸν ἐφανέρωσεν εἰς τὸν βασιλέα τί ἐπραττεν. Οὗτος δὲ ἔλθων καὶ ἰδὼν τὸν Ἀνάχαρσιν ταῦτα πράττοντα τὸν ἐτόξευσε καὶ τὸν ἐφόρευσε (τῷ 544 π. Χ.). Καὶ σήμερον, ἐάν τις ἐρωτήσῃ περὶ τοῦ Ἀναχάρσιδος, οἱ Σκύθαι προσ-

ποιοῦνται ὅτι δὲν τὸν γνωρίζουν, ἐπειδὴ ἀπεδήμησεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ παρεδέχθη ἔθιμα ξενικά· ὡς δὲ ἤκουσα ἐγὼ ἀπὸ τὸν Τύμνον τὸν ἐπίτροπον τοῦ Ἀριαπείθους, ὁ Ἀνάχαρσις ἦτο πρὸς πατρός θεῖος τοῦ Ἰδανθύρσου βασιλέως τῶν Σκυθῶν καὶ υἱὸς τοῦ Γνούρου τοῦ υἱοῦ τοῦ Λύκου καὶ ἐγγόνου τοῦ Σπαργαπείθους. Ἐὰν λοιπὸν ὁ Ἀνάχαρσις ἦτο ἐκ τῆς οἰκίας ταύτης, ἄς μάθῃ ὅτι ἐφρονεῦθη ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ του, διότι ὁ Ἰδανθύρσος ἦτο υἱὸς τοῦ Σαυλίου, ὁ Σαυλῖος δὲ ἦτο ὁ φονεύσας τὸν Ἀνάχαρσιν.

77. Ἦκουσα ἐπίσης τοὺς Πελοποννησίους διηγουμένους ἄλλην ἱστορίαν, τὴν ἀκόλουθον· ὅτι ὁ Ἀνάχαρσις ἀπεδήμησε κατὰ διαγῆν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν καὶ ἐγένετο μαθητὴς τῆς Ἑλλάδος καὶ ὅτι ἐπιστρέψας εἶπεν εἰς τὸν πέμψαντα ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες ἀσχολοῦνται εἰς κάθε εἶδος μαθήσεως πλὴν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ ὅμως μόνον εἰς αὐτοὺς δύναται τις νὰ δώσῃ καὶ νὰ λάβῃ παρ' αὐτῶν καλὴν συμβουλὴν. Ἄλλ' ἢ διήγησις αὕτη ἐπλάσθη ὑπ' αὐτῶν τῶν Ἑλλήνων, τὸ δὲ βέβαιον εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐθανατώθη, ὡς εἶπον ἀνωτέρω. Ὁ Ἀνάχαρσις λοιπὸν ταῦτα ἔπαθε χάριν τῶν ξενικῶν ἐθίμων καὶ τῶν στενῶν σχέσεων, τὰς ὁποίας εἶχε μὲ τοὺς Ἕλληνας.

78. Μετὰ πολλὰ δὲ ἔτη ὕστερον ὁ Σκύλης τοῦ Ἀριαπείθους ἔπαθε σχεδὸν τὰ ἴδια. Ὁ Σκύλης οὗτος ἦτο υἱὸς τοῦ Ἀριαπείθους βασιλέως τῶν Σκυθῶν καὶ γυναικὸς τινος ἐγχωρίας ἀλλ' ἐκ τῆς πόλεως Ἰστρίας, ἣ δὲ μήτηρ του τὸν ἐδίδαξε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ ἑλληνικὰ γράμματα. Βραδύτερον ὁ μὲν Ἀριαπείθης ἐδολοφρονήθη ὑπὸ τοῦ Σπαργαπείθους, βασιλέως τῶν Ἀγαθύρσων, ὁ δὲ Σκύλης παρέλαβε τὴν βασιλείαν καὶ τὴν γυναῖκα τοῦ πατρός του, ἣ ὅποια ὠνομάζετο Ὀποίη. Ἦτο δὲ ἣ Ὀποίη αὕτη ἐγχωρία καὶ εἶχεν υἱὸν ἐκ τοῦ Ἀριαπείθους καλούμενον Ὀρικον. Ὁ Σκύλης, μολονότι ἦτο βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν, ποσῶς δὲν ἠρέσκετο εἰς τὴν Σκυθικὴν διαίταν, καθότι ἣ ἀνατροφή τὴν ὁποίαν εἶχε λάβει τὸν ἔκαμνε νὰ κλίνῃ μᾶλλον πρὸς τὰ ἑλληνικὰ ἔθιμα. Ἐπομένως, ὡσάκις μετέβαινε μὲ τὸν στρατὸν εἰς τὴν πόλιν τῶν Βορυσθενειτῶν (οἱ Βορυσθενεῖται δὲ οὗτοι λέγονται ὅτι εἶναι Μιλήσιοι), τὸν μὲν στρατὸν ἄφηνεν εἰς τὸ προάστιον, αὐτὸς δὲ εἰσῆρχετο εἰς τὴν πόλιν καὶ κλείων τὰς θύρας ἐξεδύετο τὴν Σκυθικὴν καὶ ἐφόρει τὴν ἑλληνικὴν ἐνδυμασίαν· ταύτην δὲ φορῶν περιεφέρετο εἰς τὴν ἀγοράν, οὔτε ὑπὸ φύλακός τις συνοδευόμενος οὔτε ὑπὸ ἄλλου τινός, καθότι οἱ ἄνθρωποι του ἐφύλαττον τὰς θύρας μήπως εἰσέλθῃ κανεὶς τῶν Σκυθῶν καὶ τὸν ἴδῃ μὲ τα ἐνδύματα ταῦτα. Προσέτι δὲ καὶ καθ' ὅλα τὰ ἄλλα ἠκολούθει τὴν ἑλληνικὴν διαίταν καὶ ἐθυσίαζεν εἰς τοὺς θεοὺς κατὰ τὰ ἔθιμα τῶν Ἑλλήνων. Ἀφοῦ δὲ διέτριβεν ἐκεῖ ἕνα μῆνα ἢ καὶ περισσότερον, ἀνεχώρει ἐπαναλαμβάνων τὴν Σκυθικὴν ἐνδυμασίαν. Ἐπρατε δὲ τοῦτο πολλάκις, καὶ ἔκτισεν οἰκίαν εἰς τὴν πόλιν τῶν Βορυσθενειτῶν, ὅπου εἶχε νυμφευθῆ γυναῖκα ἐγχωρίαν.

79. Ἐπειδὴ ὅμως ἦτο πεπωμένον νὰ πάθῃ κακόν, ἰδοὺ ἐκ ποίας αἰτίας προῆλθε τὸ κακόν. Ἐπεθύμησε νὰ μνηθῆ τὰ μυστήρια τοῦ Διονύσου, καὶ ἐνώ ἔμελλε νὰ ἀρχίσῃ τὴν τελετὴν ἐγένετο μέγα θαῦμα. Εἶχεν, ὡς εἶπον ἀνωτέρω, εἰς τὴν πόλιν τῶν Βορυσθενειτῶν μεγάλην οἰκίαν καὶ πολυτελῆ, περὶ τὴν ὁποίαν εἶχον στηθῆ σφίγγες καὶ γρυῖπες ἐκ λευκοῦ λίθου. Εἰς ταύτην ὁ θεὸς ἔρριψε κεραυνόν. Καὶ ἣ μὲν οἰκία κατεκρή ὅλη, ὁ δὲ Σκύλης ἐν τούτοις ἐξηκολούθησε καὶ ἐτελείωσε τὴν τελετὴν. Ὀνειδίζουσιν δὲ οἱ Σκύθαι διὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην τοῦ Βάκχου τοὺς Ἕλληνας, διότι λέγουσιν ὅτι δὲν ἤμορε νὰ ἐφεύρουν τοιοῦτον θεόν, ὅστις ὠθεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς μανίαν. Ὅτε λοιπὸν ὁ Σκύλης ἐμνεῖτο τὰ μυστήρια τοῦ Βάκχου, Βορυσθενεῖτης τις, μεταβὰς εἰς τὴν Σκύθας, τοῖς εἶπε· «Μὰς ὀνειδίζετε, ὦ Σκύθαι, ὅτι βακχεύομεν καὶ ὅτι καταλαμβάνει ἡμᾶς ὁ θεός· τὴν στιγμὴν ταύτην ὅμως ὁ θεὸς κατέλαβε καὶ τὸν βασιλέα σας καὶ βακχεύει καὶ μαίνεται ὑπὸ τοῦ θεοῦ. Ἐὰν δὲν με πιστεύετε, ἀκολουθήσατέ με, καὶ θέλω σᾶς δεῖξει αὐτόν». Τὸν ἠκολούθησαν οἱ προεστώτες τῶν Σκυθῶν, καὶ ὁ Βορυσθενεῖτης ἀναβιβάσας κρυφίως τοὺς ἐτοποθέτησεν εἰς ἕνα Πύργον· μετ' ὀλίγον διέβη ὁ Σκύλης μὲ τὸν θίασον τῶν μαινομένων, καὶ οἱ Σκύθαι τὸν εἶδον ὅτι ἐβάκχευε. Τότε ἐθεώρησαν ἑαυτοὺς πληγέντας ὑπὸ μεγάλης συμφορᾶς, καὶ ἐξεληθόντες ἀνεκοίνωσαν εἰς ὅλον τὸν στρατὸν ὅσα εἶδον.

80. Μετὰ ταῦτα δέ, ὅτε ὁ Σκύλης ἐπέστρεφεν εἰς τὴν Σκυθίαν, οἱ Σκύθαι, ὀνομάζοντες βασιλέα τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ὀκταμασάδην, γεννηθέντα ἐκ τῆς θυγατρὸς τοῦ Τήρου, ἐπανεστάτησαν κατὰ τοῦ Σκύλη. Οὗτος δὲ μαθὼν τὰ γινόμενα ἐναντίον του καὶ τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν ἔγιναν ἐφυγεν εἰς τὴν Θρακίαν. Ἀκούσας τοῦτο ὁ Ὀκταμασάδης ἐξεστράτευσεν κατὰ τῶν Θρακῶν καὶ τοὺς ἀπήνησεν εἰς τὸν Ἴστρον. Ἐνώ δὲ ἔμελλον νὰ πολεμήσουν, ἔπεμψεν ὁ Σιτάλης πρὸς τὸν Ὀκταμασάδην καὶ τῷ εἶπε· «Τίς ἀνάγκη νὰ μετρηθῶμεν πρὸς ἀλλήλους; Εἶσαι υἱὸς τῆς ἀδελφῆς μου καὶ ἔχεις μετὰ σοῦ τὸν ἀδελφόν μου· δός μοι αὐτὸν καὶ σοὶ παραδίδω τὸν Σκύλην, καὶ τοιοῦτοτρόπως μήτε ὁ στρατός σου νὰ κινδυνεύσῃ μήτε ὁ στρατός μου». Αὐτὰ ἔλεγεν ὁ Σιτάλης πέμψας κήρυκα, διότι εὗρισκετο παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφός τις τοῦ Σιτάλικου φυγᾶς. Ὁ δὲ Ὀκταμασάδης, δεχθεὶς τὴν πρότασιν, παρέδωκεν εἰς τὸν Σιτάλικὸν τὸν ἐκ μητρὸς θεῖόν του καὶ ἔλαβε τὸν ἀδελφὸν Σκύλην. Καὶ ὁ μὲν Σιτάλης ἅμα λαβὼν τὸν ἀδελφόν του ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ Ὀκταμασάδης ἀπεκεφάλισεν ἐκεῖ τὸν Σκύλην. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Σκύθαι φυλάττουν τὰ ἔθιμά των καὶ οὕτω τιμωροῦν ἐκείνους οἵτινες παραδέχονται ξένα ἦθη.

81. Ποτὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ μάθῃ ἀκριβῶς τὸν ἀριθμὸν τῶν Σκυθῶν, ἀλλὰ διαφόρους λόγους ἤκουον περὶ αὐτῶν· ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι εἶναι πάμπολλοι, ἄλλοι δὲ ὅτι καθ' αὐτὸ Σκύθαι εἶναι ὀλίγοι. Τόσον μόνον μοὶ ἐδεικνυον καὶ τὸ εἶδον ὀφθαλμοφανῶς.

Μεταξὺ τοῦ Βορουσθένους ποταμοῦ καὶ τοῦ Ὑπάνεως ὑπάρχει χώρος καλούμενος Ἐξαμπαῖος, τὸν ὁποῖον ἱμνημόνευσα ἀνωτέρω εἰπὼν ὅτι ἐν αὐτῷ ὑπάρχει κρήνη πικρά, τῆς ὁποίας τὸ ὕδωρ χυρόμενον εἰς τὸν Ὑπανιν καθιστᾷ αὐτὸν ἄποτον. Εἰς αὐτὸν τὸν χώρον εὐρίσκεται χαλκεῖον ἐξάκις μεγαλύτερον τοῦ ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Εὐξείνου πόντου κρατήρος, τὸν ὁποῖον ἀνέθηκεν ὁ Πανσανίας τοῦ Κλεομβρότου. Δι' ἐκεῖνον ὅμως, ὅστις δὲν τὸ εἶδεν εἰσέτι, τὸ περιγράφω μὲ ὀλίγας λέξεις. Τὸ εἰς τὴν Σκυθίαν χαλκεῖον χωρεῖ εὐκόλως ἑξακοσίους ἀμφορεῖς καὶ ἔχει ἕξ δακτύλων πάχος. Οἱ ἐγγώριοι λέγουσι ὅτι κατεσκευάσθη ἀπὸ αἰχμᾶς βελῶν καὶ ἰδοὺ πῶς βασιλεὺς τις τῶν Σκυθῶν ὀνομαζόμενος Ἀριάνταν θέλων νὰ μάθῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν Σκυθῶν τοὺς διέταξε νὰ φέρῃ ἕκαστος μίαν αἰχμὴν βέλους, ἀπειλῶν διὰ θανάτου ἐκεῖνον ὅστις δὲν ἠθέληεν ὑπακούσει. Λέγουσι λοιπὸν ὅτι ἐκομίσθησαν ἕπειρα τοιαῦται αἰχμαὶ καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς ἔκρινε καλὸν νὰ ἀφήσῃ ἕξ αὐτῶν ἐνθύμιον. Κατεσκεύασε δὲ τὸ χαλκεῖον τοῦτο καὶ τὸ ἀνέθηκεν εἰς τὸν Ἐξαμπαῖον τοῦτον. Αὐτὰ ἤκουσα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν Σκυθῶν.

82. Ἡ χώρα αὕτη οὐδὲν ἔχει θαυμάσιον πλὴν πολλῶν καὶ μεγίστων ποταμῶν τῆς. Τὸ μόνον δέ, ὅπερ πλὴν τῶν ποταμῶν καὶ τῆς ἀπέριου ἐκτάσεως τῆς πεδιάδος εἶναι ἄξιον θαυμασμοῦ, τοῦτο θὰ εἴπω· δεικνύουσιν ἐπὶ βράχου πλῆσιόν τοῦ Τύρου ποταμοῦ ἴχνος τοῦ Ἡρακλέους, τὸ ὁποῖον φαίνεται μὲν ὡς βῆμα ἀνδρός, ἔχει ὅμως μέγεθος δύο πήχεων. Καὶ τὸ μὲν ἴχνος τοιοῦτον εἶναι, ἐγὼ δὲ ἐπανέρομαι εἰς τὴν ἱστορίαν τὴν ὁποίαν ἕξ ἀρχῆς ἠθέλησα νὰ διηγηθῶ.

83. Ἐνῶ ὁ Δαρεῖος παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τῶν Σκυθῶν καὶ ἔστειλεν ἀνθρώπους νὰ παραγγείλουν εἰς ἄλλους μὲν νὰ δώσουν πεζὸν στρατὸν, εἰς ἄλλους δὲ πλοῖα, καὶ εἰς ἄλλους νὰ ζεύξουν τὸν Θρακικὸν Βόσπορον, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Δαρείου Ἀρτάβρανος ὁ τοῦ Ὑστάσπου παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ μὴ ἐπιχειρήσῃ τὴν ἐκστρατείαν ταύτην, προβάλλων τὴν πτωχείαν τῶν Σκυθῶν· δὲν ἠδυνήθη ὅμως νὰ τὸν πείσῃ, μολοντί αἱ συμβουλαὶ του ἦσαν καλαί. Τούτου ἕνεκα αὐτὸς μὲν ἔπαυσεν ἐπιμένων, ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀφοῦ τὰ πάντα παρεσκευάσθησαν, ἔφερε τὸν στρατὸν ἕξω ἀπὸ τὰ Σοῦσα.

84. Τότε ὁ Οἰόβαζος, εἷς τῶν Περσῶν, ὅστις εἶχεν εἰς τὸν στρατὸν τοὺς τρεῖς υἱοὺς του, παρεκάλεσε τὸν Δαρεῖον νὰ τῷ ἀφήσῃ τὸν ἕνα. Ὁ Δαρεῖος τῷ ἀπεκρίθη ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο φίλος καὶ ἐξήκει πρᾶγμα μέτριον, θὰ τῷ ἀφήσῃ ὅλους τοὺς υἱοὺς του. Ὁ Οἰόβαζος ἦτο λοιπὸν περιχαρὴς νομίζων ὅτι οἱ υἱοὶ του ἀπηλάγησαν τῆς στρατείας· ἀλλ' ὁ Δαρεῖος διέταξε τοὺς περὶ αὐτὸν νὰ θανατώσουν ὅλους τοὺς παῖδας τοῦ Οἰοβάζου. Καὶ οὗτοι μὲν σφαγῆτες ἀφῆθησαν ἐκεῖ.

85. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἀναχωρήσας ἐκ τῶν Σούσων ἔφθασεν εἰς

τὸν Βόσπορον τῆς Καλχηδονίας, ὅπου ἦτο ἐξευγμένη ἡ γέφυρα, καὶ ἐκεῖθεν ἐμβὰς εἰς πλοῖον ἔπλεε πρὸς τὰς νήσους τὰς λεγομένας Κυανᾶς, αἱ ὁποῖαι, ὡς λέγουσιν οἱ Ἕλληνες, ἦσαν ἄλλοτε πλαγκαί. Καθήμενος δὲ εἰς τὸν ναὸν ἐθεώρει τὸν Εὐξείνου πόντον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἄξιος θαυμασμοῦ, διότι ἀπὸ ὅλα τὰ πελάγη αὐτὸς εἶναι ὁ θαυμασιώτατος· τὸ μὲν μήκος αὐτοῦ εἶναι ἕνδεκα χιλιάδων καὶ ἑκατὸν σταδίων, τὸ δὲ μέγιστον πλάτος τριῶν χιλιάδων καὶ τριακοσίων σταδίων. Τὸ στόμιον τοῦ πελάγους τοῦτου ἔχει τεσσάρων σταδίων πλάτος, τὸ μήκος δὲ αὐτοῦ, ὁ αὐτὴν ὅστις καλεῖται Βόσπορος καὶ ὅπου ἐξεύχθη ἡ γέφυρα, εἶναι περὶ πρὸς ἑκατὸν εἴκοσι σταδίων. Ἐκτείνεται δὲ ὁ Βόσπορος μέχρι τῆς Προποντίδος, ἣτις ἔχει πεντακοσίων σταδίων πλάτος καὶ χιλίων τετρακοσίων μῆκος καὶ ἣτις καταβαίνει μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ ὁποῖος ἔχει πλάτος ἐπὶ μὲν σταδίων κατὰ τὸ στενώτερον αὐτοῦ μέρος, τετρακοσίων δὲ σταδίων μῆκος. Ἐκγύνεται δὲ ὁ Ἑλλησπόντος εἰς χάσμα πελάγους, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Αἰγαῖον πέλαγος.

86. Ἐμετρήθησαν δὲ τὰ στάδια ταῦτα ὡς ἐξῆς. Ἐν γένει τὸ πλοῖον διανύει κατὰ τὰς μακροτέρας ἡμέρας ἑβδομήκοντα χιλιάδας ὄργυιᾶς, κατὰ δὲ τὴν νύκτα ἐξήκοντα χιλιάδας. Ὅθεν ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ Εὐξείνου πόντου μέχρι τοῦ Φάσιδος (διότι τοῦτο εἶναι τὸ μακρότατον διάστημα τοῦ πόντου) τὸ ταξίδιον εἶναι ἑννέα ἡμερῶν καὶ ὀκτὼ νυκτῶν, ὅπερ ἔστιν ἐν ἑκατομμύριον ἑκατὸν δέκα χιλιάδες ὄργυιαι, ἢ ἕνδεκα χιλιάδες ἑκατὸν στάδια. Ἀπὸ δὲ τὴν Σινδικὴν μέχρι τῆς Θεμισκύρας ἣτις εἶναι ἐπὶ τοῦ Θερμῶδοντος ποταμοῦ (διότι τοῦτο εἶναι τὸ πλατύτατον μέρος τοῦ πόντου), τὸ ταξίδιον εἶναι τριῶν ἡμερῶν καὶ δύο νυκτῶν, αἵτινες ἀποτελοῦν τριακοσίας τριάκοντα χιλιάδας ὄργυιᾶς ἢ τρισχίλια τριακόσια στάδια. Τοιοῦτοι εἶναι ἐκ φύσεως ὁ Πόντος, ὁ Βόσπορος καὶ ὁ Ἑλλησπόντος καὶ τοιοῦτοτρόπος κατεμετρήθησαν ὑπ' ἐμοῦ. Ἐπαυξάνει δὲ ὁ Πόντος οὗτος καὶ ἔκ τινος λίμνης, ἣτις χύνεται εἰς αὐτὸν καὶ εἶναι μάλιστα μικροτέρα αὐτοῦ. Καλεῖται δὲ ἡ λίμνη αὕτη Μαιώτις καὶ μήτηρ τοῦ Πόντου.

87. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀφοῦ ἐθεώρησε τὸν Εὐξείνου, ἔπλευσε πάλιν ὀπίσω εἰς τὴν γέφυραν, τῆς ὁποίας ἀρχιτέκτων ἦτο ὁ Σάμιος Μανδροκλῆς. Ἀφοῦ δὲ ἐθεώρησε καὶ τὸν Βόσπορον, διέταξε νὰ στήσουν ἐκεῖ δύο στήλας ἐκ λίθου λευκοῦ καὶ νὰ γραφῶσιν εἰς μὲν τὴν μίαν μὲ γράμματα Ἀσσυριακά, εἰς δὲ τὴν ἄλλην μὲ Ἑλληνικά τὰ ὀνόματα ὅλων τῶν ἐθνῶν ὅσα εἶχεν εἰς τὴν ἐκστρατείαν του· εἶχε δὲ στρατεύματα ἕξ ὅλων τῶν ἐθνῶν ἐφ' ὧν ἦρχεν. Ἀριθμηθεὶς ὁ στρατὸς του εὐρέθη ὅτι συνέκειτο πλὴν τοῦ ναυτικοῦ ἕξ ἑπτακοσίων χιλιάδων ἀνδρῶν συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἱππέων· πλοῖα δὲ ἠριθμήθησαν ἑξακόσια. Αὐτὰς τὰς στήλας, μετακομίσαντες ὕστερον οἱ Βυζάντιοι εἰς τὴν πόλιν των, μετεχειρίσθησαν, διὰ νὰ κτίσουν τὸν βωμὸν τῆς Ὁρθωσίας Ἀρ-

τέμιδος, πλὴν ἐνὸς λίθου ὅστις ἀφέθη πλησίον τοῦ ναοῦ Διονύσου εἰς τὸ Βυζάντιον πλήρης γραμμάτων Ἀσσυριακῶν. Τὸ μέγρος δὲ τοῦ Βοσπόρου, τὸ ὁποῖον ἐγεφύρωσεν ὁ Δαρεῖος εἶναι, ὡς ἠδυνήθην νὰ κρίνω ἐρευνήσας, μεταξὺ τοῦ Βυζαντίου καὶ τοῦ πλησίον τοῦ στομίου ὑπάρχοντος ναοῦ.

88. Ὁ Δαρεῖος δὲ μετὰ ταῦτα, εὐχαριστηθεὶς διὰ τὴν γέφυραν ἐκείνην, ἐβράβευσε τὸν ἀρχιτέκτονα αὐτῆς Μανδροκλῆ τὸν Σάμιον μὲ δέκα ἀπὸ ὅλα ἐκεῖνα ὅσα ὁ Ἀνδροκλῆς ζωγραφῆσας τὴν γέφυραν τοῦ Βοσπόρου καὶ τὸν βασιλέα Δαρεῖον καθήμενον ἐπὶ θρόνου καὶ τὸν στρατὸν του διαβαίνοντα προσέφερεν ὡς ἀπαρχὴν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας μὲ τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν· «Γεφυρώσας ὁ Μανδροκλῆς τὸν πλήρη ἰχθύων Βόσπορον ἀφιέρωσεν εἰς τὴν Ἥραν τὸ μνημόσυνον τοῦτο τῆς σχεδίας. Ἐκτελέσας δὲ τὸ ἔργον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ βασιλέως εἰς ἑαυτὸν μὲν περιέθετο στέφανον, εἰς τοὺς Σαμίους δὲ δόξαν». Τοιοῦτο μνημεῖον ἀφῆκεν ὁ ζεύξας τὴν γέφυραν.

89. Ἀφοῦ δὲ ἐβράβευσε τὸν Μανδροκλῆ ὁ Δαρεῖος, διέβη εἰς τὴν Εὐρώπην¹ καὶ παρήγγειλεν εἰς τοὺς Ἴωνας νὰ πλεύσωσιν εἰς τὸν Εὐξείνιον μέγρι τοῦ Ἰστροῦ ποταμοῦ, νὰ τὸν περιμείνωσιν ὅταν φθάσῃ ἐκεῖ καὶ νὰ γεφυρώσῃ τὸν ποταμὸν, διότι τὸ ναυτικὸν ἐκυβερνᾶτο ἀπὸ τοὺς Ἴωνας, τοὺς Αἰολεῖς καὶ τοὺς Ἑλλησποντίους. Ὅθεν τὸ μὲν ναυτικὸν στρατεύμα ἔκαμψε τὰς Κυνάδας νήσους καὶ ἔπλευσε κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Ἰστρον εἰσελθὼν δὲ εἰς τὸν ποταμὸν καὶ προχωρήσαν δύο ἡμέρας εἰς τὰ ἄνω πρὸς τὴν θάλασσαν ἐγεφύρωσε τὸν αὐχένα τοῦ ποταμοῦ εἰς τὸ μέρος ἐκ τοῦ ὁποῖου σχίζονται τὰ στόματα τοῦ Ἰστροῦ. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀφοῦ διέβη τὸν Βόσπορον, διὰ τῆς γεφύρας ἐξηκολούθησε τὴν πορείαν του διὰ τῆς Θράκης, ἔφθασεν εἰς τὰς πηγὰς τοῦ Τεάρου ποταμοῦ καὶ ἐστρατοπέδευσε ἡμέρας τρεῖς.

90. Λέγουσιν δὲ οἱ περὶ τὸν Τεάρου κατοικοῦντες ὅτι ὁ ποταμὸς εἶναι ἄριστος εἰς τὸ νὰ θεραπεύῃ ὅλας τὰς ἀσθενείας καὶ ἰδίως τὴν ψώραν τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἵππων. Ἐχει τριάκοντα ὀκτὼ πηγὰς, αἵτινες ῥέουσιν ἐξ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ βράχου, καὶ αἱ μὲν αὐτῶν εἶναι ψυχραὶ, αἱ δὲ θερμαί. Διὰ τὴν ὑπάγῃ τις εἰς αὐτὰς εἴτε ἀναχωρῶν ἐκ τῆς παρὰ τὴν Πέρινθον πόλεως Ἡραίου εἴτε ἐκ τῆς Ἀπολλωνίας τοῦ Εὐξείνου πόντου, χρειάζεται νὰ δαπανήσῃ δύο ἡμέρας διὰ τῶν δύο τούτων ὁδῶν. Χύνεται δὲ ὁ Τεάρου οὗτος εἰς τὸν Κοντάδεσδον ποταμὸν, ὁ δὲ Κοντάδεσδος εἰς τὸν Ἀγριάνην, ὁ δὲ Ἀγριάνης εἰς τὸν Ἐβρον, ὁ δὲ Ἐβρος εἰς τὴν θάλασσαν, πλησίον τῆς πόλεως Αἴνου.

91. Φθάσας λοιπὸν εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον ὁ Δαρεῖος καὶ στρατοπεδεύσας ἠὲ χαριστήθη πολὺ καὶ ἔστησε καὶ ἐνταῦθα στήλην ἔχουσαν χαραγμένα τὰ ἑξῆς γράμματα· «Αἱ πηγαὶ τοῦ Τεάρου

δίδουν ὕδωρ ἄριστον καὶ κάλλιστον ἀπὸ ὅλους τοὺς ποταμούς καὶ εἰς αὐτὰς ἦλθεν ὁδηγῶν στρατὸν κατὰ τῶν Σκυθῶν· ὁ ἄριστος καὶ ὁ κάλλιστος πάντων τῶν ἀνδρῶν, ὁ εὐδὸς τοῦ Ὑστάσπου Δαρεῖος, βασιλεὺς τῶν Περσῶν καὶ ὅλης τῆς ἠπείρου». Ταῦτα τὰ γράμματα ἐχάραξεν ἐκεῖ.

92. Ἀναχωρήσας δὲ ἐκεῖθεν ἔφθασεν εἰς ἄλλον ποταμὸν, τοῦ ὁποῖου τὸ ὄνομα εἶναι Ἀρτισκός καὶ ὁ ὅποιος ῥέει διὰ τῶν Ὀδρουσῶν. Εἰς τοῦτον τὸν ποταμὸν φθάσας ἔπραξε τὸ ἑξῆς· ἐσημείωσε θεσιν τινὰ καὶ διέταξε πάντα ἀνδρα διεργόμενον νὰ θέτῃ ἓνα λίθον εἰς τὸ ὑποδειχθὲν τοῦτο μέρος. Ἀφοῦ δὲ ὅλοι ἐξεπλήρωσαν τὴν διαταγὴν ταύτην, ἀφήσας ἐκεῖ μεγάλους σωροὺς λίθων ἤγειρε τὸν στρατὸν καὶ ἀνεχώρησεν.

93. Πρὶν φθῆσθαι δὲ εἰς τὸν Ἰστρον ὑπέταξε πρῶτους τοὺς Γέτας, οἵτινες νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἀθανάτους· καθότι οἱ μὲν Θραῖκες οἱ ἔχοντες τὸν Σαλμυδησὸν καὶ κατοικοῦντες πρὸς τὰ ἄνω τῶν πόλεων Ἀπολλωνίας καὶ Μεσημβρίας, ὀνομαζόμενοι δὲ Σκυριμίαι καὶ Νυψαῖοι, παρεδόθησαν ἀμαχητὶ εἰς τὸν Δαρεῖον· ἀλλ' οἱ Γέται ἐν τῇ ἀνία τῶν θελησάντες νὰ ἀντισταθοῦν ὑπεδουλώθησαν ἀμέσως, μολονότι εἶναι οἱ ἀνδρειότατοι καὶ οἱ δικαιοτάτοι τῶν Θρακῶν.

94. Ἰδοὺ δὲ πῶς νομίζουσιν ἑαυτοὺς ἀθανάτους οἱ Γέται. Αὐτοὶ πιστεύουσιν ὅτι δὲν ἀποθνήσκουσιν, ἀλλ' ὅτι ὁ τελευτῶν τὸν βίον μεταβαίνει εἰς τὸν θεὸν Ζάμολξιν, τὸν ὁποῖον τινες φρονοῦν ὅτι εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ὑπὸ τὸ ὄνομα Γεβελείζις τιμώμενος. Κατὰ πενταετίαν δὲ πέμπουν διὰ κλήρου ἓνα ἐκ τῶν ἰδικῶν τῶν πρὸς τὸν Ζάμολξιν, διὰ τὴν παραστήσῃ εἰς αὐτὸν τὰς ἀνάγκας τῶν. Τὸν πέμπουν δὲ κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· οἱ μὲν ἴστανται κρατοῦντες τρία ἀκόντια, οἱ δὲ κρατοῖν τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τοῦ μέλλοντος νὰ σταλῇ πρὸς τὸν Ζάμολξιν, καὶ ἔπειτα τὸν ῥίπτουν εἰς τὸν ἀέρα εἰς τρόπον ὥστε νὰ πέσῃ ἐπὶ τῶν ἀκοντίων· καί, ἐὰν μὲν πίπτων εἰς αὐτὰ διαπερασθῇ καὶ ἐκπνεύσῃ, κρίνουν ἐκ τούτου ὅτι εἶναι εὐάρεστος εἰς τὸν θεόν, ἐὰν δὲ δὲν ἀποθάνῃ, τότε αἰπιῶνται αὐτὸν τὸν ἄγγελον, λέγοντες ὅτι εἶναι κακὸς ἀνθρώπος. Ἀφοῦ δὲ κατηγορήσῃ αὐτόν, πέμπουν ἄλλον, πρὸς τὸν ὁποῖον δίδουν τὰς παραγγελίας τῶν ἐνόσφ' ἀκόμῃ ζῆ. Αὐτοὶ οἱ ἴδιοι Θραῖκες, ὅταν βροντᾶ καὶ ἀστράπτῃ, τοξεύουσιν πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἀπειλοῦν οὕτω τὸν θεόν· διότι νομίζουσιν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος θεὸς ἐμὴ ὁ ἰδικὸς τῶν.

95. Ὡς δὲ ἐγὼ μανθάνω παρὰ τῶν κατοικούντων τὸν Ἑλλησποντιον καὶ τὸν Εὐξείνου πόντον Ἑλλήνων, αὐτὸς ὁ Ζάμολξις, ὢν ἀνθρώπος, ἐγένετο δοῦλος εἰς τὴν Σάμον πλησίον τοῦ Πυθαγόρου τοῦ Μησαρχου. Μετὰ ταῦτα γενόμενος ἐλεύθερος ἐπέησαστο πολλὰ χρήματα καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Θραῖκες ἔζων τότε ἀθλίως ὡς κτήνη, ὁ Ζάμολξις, γνωρίζων τὴν Ἰωνικὴν δίαιταν καὶ ἤθη μᾶλλον ἐξηγυγισμένα ἢ τὰ τῶν Θρακῶν, καθότι συνέζησε μὲ Ἑλληνας καὶ μὲ τὸν Πυ-

(1) Τῆ 508 π. χ.

θαγόραν, ἄνδρα ἐκ τῶν σοφωτάτων τῆς Ἑλλάδος, κατεσκευάσεν ἄνδρῶνα, ὅπου ἐδέχτο καὶ εὐώχει τοὺς πρώτους τῶν ἀστῶν, διδάσκων ὅτι οὔτε αὐτός, οὔτε οἱ συμπόται του, οὔτε οἱ ἀπογονοὶ των δὲν θά ἀποθάνουν, ἀλλὰ θά μεταβοῦν εἰς τόπον, ὅπου ζῶντες αἰωνίως θά ἔχωσιν ὅλα τὰ ἀγαθὰ. Ἐνῶ δὲ ἔπραττε καὶ ἔλεγε τὰ ἀνωτέρω, συγχρόνως κατεσκευάζεν οἰκημα ὑπόγειον· ὅτε δὲ τοῦτο ἐτελείωσεν, ἐγένετο ἄφαντος ἐκ τοῦ μέσου τῶν Θρακῶν, καὶ καταβάς κάτω εἰς τὸ ὑπόγειον οἰκημα ἔμεινεν ἐκεῖ τρία ἔτη. Ἐν τούτοις οἱ Θραῖκες τὸν ἐπόθουν καὶ τὸν ἐλένθουν ὡς θανόντα· ἀλλὰ κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος ἐφάνη πάλιν εἰς αὐτοὺς καὶ κατέστησεν οὕτω πιστευτὰ ὅσα εἶχεν εἰπεῖ. Οὗτοι μὲν ταῦτα λέγουν διὰ τὸν Ζάμουλξιν.

96. Ἐγὼ δὲ περὶ τούτου μὲν καὶ περὶ τοῦ ὑπογείου οἰκήματος οὔτε ἀπιστῶ οὔτε πιστεύω πολύ, ἀλλὰ φρονῶ ὅτι ὁ Ζάμουλξιν ὑπῆρξε κατὰ πολλὰ ἔτη προγενέστερος τοῦ Πυθαγόρου. Εἴτε ὅμως ὁ Ζάμουλξιν ἦτο ἄνθρωπος, εἴτε εἶνε θεὸς τις τῶν Γετῶν ἐπιχώριος, ἅς τὸν ἀφήσωμεν. Οὗτοι λοιπὸν οἱ Γέται οἱ τοιαῦτα πράττοντες, ἐπειδὴ ἐδουλώθησαν ὑπὸ τῶν Περσῶν, ἠκολούθησαν τὸ ἄλλο στρατεύμα.

97. Ὅτε δὲ ὁ Δαρεῖος καὶ ὁ μετ' αὐτοῦ πεζὸς στρατὸς ἐφθάσαν εἰς τὸν Ἴστρον καὶ διέβησαν αὐτόν, τότε ὁ βασιλεὺς διέταξε τοὺς Ἴωνας νὰ κόψωσι τὴν γέφυραν καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσωσι διὰ ξηρᾶς καθῶς καὶ ὁ ναυτικὸς στρατός. Ἐνῶ δὲ ἔμελλον καὶ οἱ Ἴωνες νὰ κόψωσι τὴν γέφυραν καὶ νὰ ἐκτελέσουν τὰ διαταχθέντα, ὁ Κῶης ὁ Ἐρξάνδρου στρατηγὸς τῶν Μυτιληναίων εἶπεν εἰς τὸν Δαρεῖον τὰ ἑξῆς, ἀφοῦ πρῶτον τὸν ἠρώτησεν ἂν δέχεται νὰ ἀκούσῃ γνώμην παρὰ τινος ἐπιθυμοῦντος νὰ δώσῃ τοιαύτην· «Ὁ βασιλεῦ, μέλλεις νὰ στρατεύσῃς κατὰ χώρας εἰς τὴν ὁποίαν οὔτε ἀγροὺς καλλιεργημένους θέλεις ἰδεῖ οὔτε πόλεις κατοικουμένας ὑπὸ ἀνθρώπων· ἄφες λοιπὸν τὴν γέφυραν ταύτην νὰ ἴσται εἰς τὴν θέσιν τῆς καὶ διάταξον νὰ τὴν φυλάττωσιν ἐκεῖνοι οἵτινες τὴν κατεσκευάσαν· καὶ εἴτε κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μας ἐπιτύχωμεν νὰ εὕρωμεν τοὺς Σκύθας, ἢ γέφυρα θά χρησιμεύσῃ διὰ τὴν ἐπιστροφὴν μας, εἴτε δὲν δυνηθῶμεν νὰ τοὺς φθάσωμεν, πάλιν θά ἔχωμεν τὴν ἐπιστροφὴν ἀσφαλῆ. Δὲν φοβοῦμαι ποσῶς ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ νικηθῶμεν ἀπὸ τοὺς Σκύθας, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον φοβοῦμαι μήπως μὴ δυνηθέντες νὰ τοὺς εὕρωμεν πάθωμέν τι πλανώμενοι. Ἴσως τις νομίσῃ ὅτι λέγω ταῦτα χάριν ἐμοῦ καὶ διὰ νὰ μείνω ἐδῶ· ἀλλὰ, ὦ βασιλεῦ, σοὶ ἐκθέτω μὲν τὴν γνώμην ταύτην, τὴν ὁποίαν πρὸς τὸ συμφέρον σου εὕρισκω ἀρίστην, θά σέ ἀκολουθήσῃ ὅμως μετὰ ταῦτα καὶ κατ' οὐδένα τρόπον δὲν θέλω μείνει». Ἡ γνώμη αὕτη ἤρесе πολὺ εἰς τὸν Δαρεῖον καὶ ἀπεκρίθη ὡς ἑξῆς· «Ἔνε Λέσβιε, ὅταν ἐπιστρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου σῶος καὶ ἀβλαβής, παρουσιάσου ἀφεύκτως ἐνώπιόν μου καὶ θά ἀνταμείψω γενναίως τὴν καλὴν συμβολὴν σου».

98. Ταῦτα εἶπεν ὁ Δαρεῖος· ἔπειτα δέσας ἐξήκοντα κόμβους εἰς λωρίον προσεκάλεσε τοὺς βασιλεῖς τῶν Ἰώνων, ὅπως συνδια-

σκεφθῶσι μετ' αὐτοῦ καὶ τοῖς εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἄνδρες Ἴωνες, μάθετε πρῶτον ὅτι μετέβαλον γνώμην ὡς πρὸς τὴν γέφυραν· λάβετε λοιπὸν αὐτὸ τὸ λωρίον, καὶ μὴ λησμονήσετε ὅσα θά σᾶς εἰπῶ. Ἄμα μὲ ἰδῆτε πορευόμενον κατὰ τῶν Σκυθῶν, λύετε ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς ἓνα κόμβον κατ' ἡμέραν. Ἐὰν παρέλθωσι τόσαι ἡμέραι ὅσοι εἶναι οἱ κόμβοι καὶ δὲν ἐπανέλθω, ἀποπλεύσατε εἰς τὰς πατρίδας σας. Μέχρις ὅμως ἐκείνης τῆς ἡμέρας, ἐπειδὴ ἠλλαξα γνώμην, φυλάττετε τὴν γέφυραν πάσαν προθυμίαν καταβάλλοντες πρὸς ὑπεράσπισιν καὶ διατήρησιν αὐτῆς. Ταῦτα πράξαντες θά μὲ εὐχαριστήσετε πολὺ». Ἀφοῦ δὲ εἶπεν ὁ Δαρεῖος τοὺς λόγους τούτους, ἔσπευσε νὰ προχωρήσῃ.

99. Πρὶν εἰσελθεῖ τις εἰς τὴν Σκυθικὴν εἶναι ἡ Θρακία, ἢ ὁποία πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης σχηματίζει κόλπον· ἔπειτα διαδέχεται αὐτὴν ἡ Σκυθικὴ, καὶ ἐκεῖ χύνεται ὁ Ἴστρος εἰς τὴν θάλασσαν ἔχων τὸ στόμιόν του ἐστραμμένον πρὸς ἀνατολάς. Ἀπὸ τὸν Ἴστρον δὲ τοῦτον ἀρχίζω νὰ περιγράψω τὴν ἑκτασιν τῆς πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης Σκυθίας. Αὕτη εἶναι ἡ ἀρχαία Σκυθία, κειμένη πρὸς μεσημβριαν καὶ νότον ἄνεμον, καὶ ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ἴστρον μέχρι πόλεως τινος ὀνομαζομένης Καρκινίτιδος· πέραν τῆς πόλεως ταύτης τὸ Ταυρικὸν ἔθνος κατοικεῖ τὴν ὀρεινὴν χώραν, ἣτις ἐκτείνεται μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ προέξει εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον μέχρι τῆς καλουμένης τραχείας χερσονήσου· καταβαίνει δὲ καὶ αὕτη πρὸς τὴν θάλασσαν τὴν πρὸς ἀνατολάς· διότι αἱ ἄκραι τῶν δύο πλευρῶν τῆς Σκυθίας ἀπολήγουν εἰς θάλασσαν, ἢ μὲν πρὸς μεσημβριαν, ἢ δὲ πρὸς ἀνατολάς, καθὼς αἱ ἄκραι τῶν δύο πλευρῶν τῆς Ἀττικῆς, καὶ κατοικοῦν εἰς αὐτὰς οἱ Ταῦροι. Εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς ἐὰν ξένον ἔθνος καὶ ὄχι Ἀθηναῖοι κατόικουν εἰς τὴν Ἀττικὴν τὴν μᾶλλον προέχουσαν πρὸς τὴν θάλασσαν ἄκραν τοῦ Σουνίου ἀκρωτηρίου, ἀπὸ τοῦ Θορικοῦ μέχρι τοῦ Ἀναφλύστου δήμου, κατ' ὅσον δύναται τις νὰ παραβάλλῃ τὰ μικρὰ πρὸς τὰ μεγάλα. Τοιαύτη εἶνε ἡ Ταυρικὴ. Ἄλλ' ἐπειδὴ πιθανὸν νὰ μὴ περιέπλευσέ τις τὰ παράλια ταῦτα τῆς Ἀττικῆς, ἐγὼ θά δείξω ἄλλην τοποθεσίαν. Ὑποθέσατε ὅτι ἄλλο ἔθνος, καὶ ὄχι Ἰάπυγες, κατοικεῖ εἰς τὴν Ἰαπυγίαν ἄκραν ἀπὸ τοῦ λιμένος Βρεντεσίου μέχρι τοῦ Τάραντος. Ὑποδεικνύων τὰς δύο ταύτας χώρας εἶναι ὡς νὰ ὑποδεικνύω συγχρόνως πολλὰς ἄλλας, πρὸς τὰς ὁποίας ὁμοιάζει ἐπίσης ἡ Ταυρικὴ.

100. Ἀπὸ δὲ τῆς Ταυρικῆς, ἦτοι τὰ ἀνωτέρω τῶν Ταύρων καὶ τῆς ἀνατολικῆς θαλάσσης, ὄντα δυτικῶς τοῦ Κιμμερίου Βοσπόρου, καὶ τῆς Μαιώτιδος λίμνης, καὶ τοῦ Ταναΐδος ποταμοῦ, ὅστις χύνεται εἰς τὸν μυχὸν τῆς λίμνης ταύτης, κατοικοῦσιν οἱ Σκύθαι. Ἄνωθεν δὲ τοῦ Ἴστρον ῥέοντος διὰ μέσου τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, ἡ Σκυθία περιορίζεται πρῶτον μὲν ὑπὸ τῶν Ἀγαθύρων, μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν Νευρῶν, ἔπειτα ὑπὸ τῶν Ἀνδροφάγων καὶ τελευταῖον ὑπὸ τῶν Μελαγλαίνων.

101. Τῆς Σκυθικῆς λοιπόν, θεωρουμένης ὡς τετραγώνου, αἱ δύο πλευραὶ αἰτίνες ἐκτείνονται μέχρι τῆς θαλάσσης, δηλαδή ἡ πλευρὰ ἣτις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ Ἰστρου καὶ προβαίνει πρὸς τὴν μεσόγειον καὶ ἡ πλευρὰ ἣτις ἄρχεται ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ ποταμοῦ καὶ παρακολουθεῖ τὴν ἀκτὴν, αὐταὶ αἱ δύο πλευραὶ εἶναι ἴσαι· διότι ἀπὸ τοῦ Ἰστρου μέχρι τοῦ Βορυσθένους εἶναι ὁδὸς δέκα ἡμερῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ Βορυσθένους μέχρι τῆς Μαιώτιδος λίμνης ἄλλων δέκα ἀπὸ τῆς θαλάσσης πάλιν πρὸς τὴν μεσόγειον μέχρι τῶν Μελαγγλαίων, κατοικούντων ὑπεράνω τῶν Σκυθῶν, εἶναι εἴκοσιν ἡμερῶν ὁδός· ὑπολογίζω δὲ τὴν ἡμερησίαν ὁδὸν εἰς διακόσια στάδια. Οὕτω λοιπόν, διὰ τὰ διέληθη τις τὴν χώραν τῶν Σκυθῶν εἰς ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιὰ πρῆπει νὰ διανύσῃ τέσσαρας χιλιάδας σταδίων, διὰ τὰ προχωρήσῃ δὲ κατ' εὐθείαν μέχρι τῶν μεσογείων τῆς χώρας, ἄλλα τόσα στάδια. Τοιαύτη εἶναι ἡ ἕκτασις αὐτῆς.

102. Οἱ δὲ Σκύθαι, ἐπειδὴ συσκεφθέντες εἶδον ὅτι μόνοι δὲν ἦσαν ἱκανοὶ νὰ ἀντιπαραταχθῶν πρὸς τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου, ἐπέμψαν πρέσβεις εἰς τοὺς πλησιοχώρους. Οἱ βασιλεῖς τῶν χωρῶν τούτων συνελθόντες ἐβουλευόντο, ἐνῶ ἐπροχώρει τὸ μέγα στρατεύμα τοῦ ἐχθροῦ. Ἦσαν δὲ οἱ συνελθόντες οὗτοι βασιλεῖς τῶν Ταύρων, τῶν Ἀγαρθύσων, τῶν Νευρῶν, τῶν Ἀνδροφάγων, τῶν Μελαγγλαίων, τῶν Γελωνῶν, τῶν Βουδίνων καὶ τῶν Σαυροματῶν.

103. Ἐκ τούτων οἱ μὲν Ταῦροι ἔχουσι τὰς ἐξῆς συνθηκὰς· θυσιάζουσι κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον εἰς τὴν παρθένον τοὺς ναυαγήσαντας καὶ ὄσους τῶν Ἑλλήνων συλλάβωσι ὀφθέντας εἰς τὰ παράλια τῶν. Μετὰ τὰς προτελεστικὰς ἱεροπραξίας κτυποῦν μετὰ ῥόπαλον τὴν κεφαλὴν τοῦ θύματος· καὶ ἄλλοι μὲν λέγουσι ὅτι ὠθοῦσι τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ κάτω (διότι ὁ ναὸς εἶναι ἰδρυμένος ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κρημνοῦ), τὴν δὲ κεφαλὴν στήνουν ἐπὶ πασσάλου, ἄλλοι δὲ λέγουσι ὅτι δὲν ὀρίπτουν τὸ σῶμα ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ ἀλλὰ τὸ θάπτουν. Ἡ θεὰ δὲ αὕτη εἰς τὴν ὅποιαν θυσιάζουν εἶναι, κατὰ τοὺς Ταύρους, ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἴφιγένεια. Ὅσους δὲ ἐχθροὺς συλλάβουν αἰχμαλώτους, τοὺς μεταχειρίζονται ὡς ἀκολούθως· κόψας ἕκαστος μίαν κεφαλὴν τὴν φέρει εἰς τὴν οἰκίαν του, καὶ τὴν διαπερᾶ εἰς ξύλον μέγα, ὅπερ ἐμπήγει ἄνωθεν τῆς οἰκίας του πολὺ ὑψηλὰ, μάλιστα δὲ ἄνωθεν τῆς καπνοδόχης. Λέγουσι δὲ ὅτι τὴν ἀνυποῦν οὕτω διὰ τὰ εἶναι φύλαξ ὅλης τῆς οἰκίας. Ζῶσι δὲ ἀπὸ τῆς λεηλασίας καὶ τοῦ πολέμου.

104. Οἱ δὲ Ἀγάθυρσοι εἶναι ἄνθρωποι ἀβρότατοι καὶ ἔχοντες πολὺ χρυσίον. ἔχουν τὰς γυναῖκας κοινὰς, διὰ τὰ εἶναι ὅλοι ἀδελφοὶ μεταξύ των, καὶ ὄντες συγγενεῖς νὰ μὴ αἰσθάνονται οἱ μὲν κατὰ τῶν δὲ μήτε μῖσος μήτε φθόνον. Κατὰ τὰ ἄλλα ὁμοῦς ἔθιμα ἐμμύθησαν τοὺς Θοῤῃκας.

105. Οἱ Νευροὶ ἔχουσι τὰ ἔθιμα τῶν Σκυθῶν. Ἡ πρὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ Δαρείου γενεὰ ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ τὴν χώραν ἕνεκα τῶν ὄψεων, διότι εἰς τὴν χώραν τῶν ἐφάνησαν ἄπειροι ὄφεις

ἐρχόμενοι οἱ πλεῖστοι ἀπὸ τὰς ἄνωθεν αὐτῶν ἐρήμους· ὑπὸ τῶν ὄψεων δὲ τούτων πεισθέντες ἄφησαν τὴν χώραν τῶν καὶ κατόκησαν μετὰ τῶν Βουδίνων Κατηγοροῦν τοὺς ἀνθρώπους τούτους ὅτι εἶναι μάγοι· οἱ Σκύθαι καὶ οἱ εἰς τὴν Σκυθίαν κατοικοῦντες Ἕλληνες βεβαιοῦσιν ὅτι κατ' ἔτος ἕκαστος Νευρὸς γίνεται λύκος δι' ὀλίγας ἡμέρας καὶ ἔπειτα ἐπανέρχεται εἰς τὴν προτέραν του κατάστασιν. Καὶ ἐμὲ μὲν δὲν πείθουν ταῦτα λέγοντες, οὐχ ἦπτον ὁμοῦς τὰ λέγουσι καὶ τὰ ὑποστηρίζουσι δι' ὄρκων.

106. Οἱ δὲ Ἀνδροφάγοι ἔχουν ἥθη ἀγριώτατα πάντων τῶν ἀνθρώπων, οὔτε δικαιοσύνην γνωρίζοντες οὔτε μεταχειριζόμενοι κανένα νόμον. Εἶναι νομάδες καὶ φοροῦν ἐνδυμασίαν ὁμοίαν μετὰ τὴν Σκυθικὴν, ἢ δὲ γλώσσά των εἶναι ἰδιαιτέρα καὶ μόνοι ἀπὸ ὅλα αὐτὰ τὰ ἔθνη εἶναι ἀνθρωποφάγοι.

107. Οἱ δὲ Μελαγγλαῖοι φοροῦν ὅλοι ἐνδύματα μέλανα, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔχον καὶ τὴν ἐπωνυμίαν καὶ ἔχουν ἔθιμα Σκυθικά.

108. Οἱ δὲ Βουδῖνοι, ἔθνος μέγα καὶ πολυάριθμον, ἔχουν ὅλοι γλαυκοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ εἶναι πυρρόχροις. Ὑπάρχει δὲ εἰς αὐτοὺς πόλις κτισμένη μετὰ ξύλα, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἶναι Γελωνός· τὰ τεῖχη αὐτῆς σχηματίζουσι τετράγωνον, τοῦ ὁποίου ἐκάστη πλευρὰ εἶναι τριακόσια σταδίων. Τὰ τεῖχη ταῦτα εἶναι ὑψηλὰ καὶ ξύλινα, αἱ οἰκίαι ξύλινα καὶ οἱ ναοὶ ξύλινοι, καθότι εἰς τὴν πόλιν ταύτην ὑπάρχουσι ἱερὰ ἑλληνικῶν θεῶν ἐστολισμένα κατὰ τὸν ἑλληνικὸν τρόπον μετὰ ἀγάλματα, μετὰ βωμοὺς καὶ ναοὺς ξυλίνοους. Οἱ Γελωνοὶ τελοῦν ἀνά πᾶσαν τριετίαν τὴν ἑορτὴν τοῦ Διονύσου καὶ βακχεύουσιν· εἶναι δὲ καταγωγῆς ἑλληνικῆς. Διωχθέντες ἀπὸ τοὺς λιμένας ὅπου κατόκουν ἐγκατεστάθησαν μετὰ τῶν Βουδίνων καὶ ἡ γλώσσά των εἶναι μικτὴ, Σκυθικὴ καὶ Ἑλληνικὴ.

109. Οἱ δὲ Βουδῖνοι δὲν μεταχειρίζονται τὴν αὐτὴν γλώσσαν μετὰ τοὺς Γελωνοὺς, ἀλλ' οὐδὲ τὴν αὐτὴν δίαιταν ἔχουσιν οἱ Βουδῖνοι καὶ οἱ Γελωνοὶ, διότι οἱ Βουδῖνοι καθὼ αὐτόχθονες εἶναι νομάδες καὶ μόνοι ἀπὸ τοὺς εἰς ἐκεῖνα τὰ μέρη ἀνθρώπους τρώγουν βλαστοὺς δένδρων. Ἐξ ἐναντίας οἱ Γελωνοὶ καλλιεργοῦσι τὴν γῆν, τρέφονται μετὰ σίτον καὶ ἔχουσι κήπους· διαφέρουσιν ἐπίσης ἀπὸ τοὺς Βουδίνους καὶ κατὰ τὸ χροῶμα καὶ κατὰ τὴν φυσιογνωμίαν. Ἐν τούτοις οἱ Ἕλληνες καλοῦσι τοὺς Βουδίνους Γελωνοὺς, πλὴν κακῶς τοὺς ὀνομάζουσιν οὕτω. Ἡ χώρα των ὅλη εἶναι κατάφυτος ἀπὸ διάφορα δάση· εἰς τὸ πυκνότερον δὲ αὐτῶν εἶναι μεγάλη καὶ εὐρεῖα λίμνη περικυκλωμένη ὑπὸ ἐλῶν καὶ καλάμων. Εἰς αὐτὴν ἀγροῦνται ἐνύδριες, κάστορες καὶ ἄλλα ζῷα τετραγωνοπρόσωπα, τῶν ὁποίων τὰ δέρματα χρησιμοποιοῦσιν ὡς περιωράματα τῶν γουναρικῶν, οἱ δὲ ὄρχει αὐτῶν εἶναι χρήσιμοι πρὸς θεραπείαν τῆς ὑστερας.

110. Διὰ τοὺς Σαυρομάτας λέγουσι τὰ ἐξῆς. Ὅτε οἱ Ἕλληνες ἐπολέμησαν τὰς Ἀμαζόννας (καλοῦσι δὲ οἱ Σκύθαι τὰς Ἀμαζόννας Οἰόρπατα, ὅπου σημαίνει Ἑλληνιστὶ ἀνδροκτόνοι· διότι οἱ οἱ ὁ

σημαίνει ἀνὴρ καὶ πατὰ κτείνειν), τότε λέγεται ὅτι οἱ Ἕλλη-
νες νικῆσαντες εἰς τὴν μάχην τοῦ Θερωμόδοντος ἀπέπλευσαν με-
τρία πλοῖα συμπαραλαβόντες ὅσας Ἀμαζόνες ἠδυνήθησαν νὰ
ζωογήσουν καὶ ὅτι αὐταὶ εἰς τὸ πέλαγος ἐπιπεσοῦσαι κατὰ τῶν
ἀνδρῶν ἐφόρευσαν αὐτούς. Πλὴν οὔτε πλοῖον ἤξευρον, οὔτε ἐγνώ-
ριζον τὴν χοῆσιν τοῦ πηδαλίου, οὔτε τῶν ἰστιῶν οὔτε τῶν κωπῶν
καὶ ἀφοῦ ἐφόρευσαν τοὺς ἀνδρας ἐφέροντο ὅπου τὰς ὄθουν τὰ
κύματα καὶ ὁ ἄνεμος καὶ ἐφθασαν οὕτως εἰς τοὺς Κρημνοὺς τῆς
Μαιώτιδος λίμνης. Εἶναι δὲ οἱ Κρημνοὶ μέρος τῆς χώρας τῶν
ἐλευθέρων Σκυθῶν. Ἐκεῖ αἱ Ἀμαζόνες ὄδοιπόρουν πρὸς τοὺς
κατοκνημένους τόπους τὴν πρώτην ὁμῶς ἀγέλην ἵππων τὴν ὁποίαν
ἀπήντησαν τὴν διήρασαν καὶ ἀναβάσαι ἐπὶ τῶν ἵππων τούτων
ἐληλάτουν τὴν χώραν τῶν Σκυθῶν.

111. Οἱ δὲ Σκύθαι δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσουν τὸ πρᾶγμα,
διότι οὔτε τὴν ἐνδυμασίαν οὔτε τὸ ἔθνος οὔτε τὴν γλῶσσάν των
ἐγνώριζον, ἀλλ' ἐθαύμαζον πόθεν ἦλθον καὶ τὰς ἐνόμιζον ὅτι
ἦσαν ἄνδρες ἔχοντες ὅλοι τὴν αὐτὴν ἡλικίαν· τέλος τὰς ἐπολέμη-
σαν. Μετὰ τὴν μάχην ὁμῶς οἱ Σκύθαι ἔλαβόν τινα πτώματα καὶ
ἀνεγνώρισαν ὅτι ἦσαν γυναῖκες. Συνεσκέφθησαν λοιπὸν καὶ ἀπε-
φάσισαν νὰ μὴ τὰς φονεύουν πλέον, ἀλλὰ νὰ πέμψουν εἰς αὐτὰς
ἀριθμὸν τινα νέων ἀνάλογον μετὰ τὸ πλῆθος τῶν Ἀμαζόνων παραγ-
γέλλοντες εἰς τοὺς νέους τούτους νὰ στρατοπεδεύουν πλησίον των
καὶ νὰ τὰς μιμῶνται καθ' ὅλα· ἐὰν τοὺς καταδιώκουν, νὰ μὴ τὰς πο-
λεμοῦν, ἀλλὰ νὰ φεύγουν καί, ὅταν αὐταὶ παύουν τὴν καταδίωξιν, νὰ
ἐπιστρέφουν καὶ νὰ στρατοπεδεύσωσι πλησίον των. Τοῦτο τὸ σχέδιον
παρεδέχθησαν οἱ Σκύθαι, θέλοντες νὰ τεκνοποιήσωσιν ἐξ αὐτῶν.

112. Περφθέντες λοιπὸν οἱ νεανίσκοι ἐξετέλουν τὰ προστα-
χθέντα. Ἰδοῦσαι δὲ αἱ Ἀμαζόνες ὅτι οὗτοι δὲν ἦλθον, διὰ νὰ τὰς
κακοποιήσωσι, τοὺς ἄφηνον ἡσύχους, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἡμέρα
τῆ ἡμέρα ἐπλησίαζον τὰ στρατόπεδα περισσότερον. Δὲν εἶχον δὲ
οἱ νεανίσκοι, καθὼς οὔτε καὶ αἱ Ἀμαζόνες, ἄλλο εἰμὴ τὰ ὅπλα
καὶ τοὺς ἵππους των, ὥστε ἔζων καὶ αὐτοὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν μετὰ
Ἀμαζόνες, θηρεύοντες καὶ λεηλατοῦντες.

113. Κατὰ τὴν μεσημβρίαν συνήθιζον αἱ Ἀμαζόνες νὰ ἀπο-
ποχωρίζωνται ἀλλήλων καὶ νὰ διασκορπίζωνται ἀνὰ μία ἢ ἀνὰ
δύο, ὅπως ἀναπαυθῶσιν. Οἱ Σκύθαι παρετήρησαν τοῦτο καὶ
ἐπραττον τὸ αὐτό· εἰς δ' ἐξ αὐτῶν πλησιάσας μίαν τῶν μονω-
θεισῶν ἐχαριεντίζετο πλησίον τῆς καὶ ἡ Ἀμαζὼν δὲν τὸν ἀπό-
θισεν, ἀλλὰ τὸν ἄφησε νὰ πράξῃ ὅ,τι ἤθελε. Καὶ νὰ τῷ ὁμιλήσῃ
μὲν δὲν ἠδύνατο, διότι δὲν ἐνόουν ἀλλήλους· μετὰ χειρονομίας
ὁμῶς τῷ εἶπε νὰ ἔλθῃ τὴν ἀκόλουθον ἡμέραν εἰς τὸ ἴδιον μέρος
φέρων καὶ ἓνα ἄλλον ὁμοῦ, ὥστε νὰ γίνουν δύο, καὶ ὅτι θὰ φέρῃ
καὶ αὐτὴ μίαν ἄλλην. Ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ὁ νεανίας διηγῆθη
τὸ συμβάν εἰς τοὺς ἄλλους καὶ τὴν ἐπομένην ἡμέραν ἐπέστρεψεν
εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν συνοδευόμενος ὑφ' ἑνὸς ἄλλου Σκυθοῦ καὶ

εὔρε τὴν Ἀμαζόνα περιμένουσα μετὰ μιᾶς ἄλλης. Οἱ λοιποὶ νεα-
νίσκοι μαθόντες τὰ γενόμενα ἡμέρωσαν καὶ αὐτοὶ τὰς λοιπὰς
Ἀμαζόνες,

114. Ἐπειτα τὰ δύο στρατόπεδα ἠνώθησαν· ὅλοι ἔμενον ὁμοῦ
καὶ ἕκαστος εἶχεν ὡς γυναῖκα ἐκεῖνην μετὰ τὴν ὁποίαν εἶχε μιγθῆ
ἐξ ἀρχῆς. Καὶ οἱ μὲν ἄνδρες δὲν ἠδύναντο νὰ μάθουν τὴν γλῶσ-
σαν τῶν γυναικῶν, αἱ γυναῖκες ὁμῶς ἔμαθον τὴν τῶν ἀνδρῶν.
Ἀφοῦ δὲ ἤρρισαν νὰ ἐννοῶσιν ἀλλήλους, οἱ ἄνδρες εἶπον πρὸς
τὰς Ἀμαζόνες τὰ ἀκόλουθα· «Ἔχομεν γονεῖς, ἔχομεν κτήματα·
λοιπὸν ἄς παύσωμεν πλέον διάγοντες τοιαύτην ζωὴν· ἄς ἀναχω-
ρήσωμεν, ἄς ζήσωμεν μετὰ τοὺς ἄλλους· σεῖς μόναι θὰ εἰσθε γυ-
ναῖκες ἡμῶν καὶ οὐχὶ ἄλλαι». Ἐκεῖναι δὲ ἀπεκρίθησαν· «Ἡμεῖς
ποτὲ δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ κατοικήσωμεν μετὰ τῶν γυναικῶν
σας, διότι δὲν ἔχομεν τὰ ἴδια μετὰ αὐτὰς ἔθιμα, ἡμεῖς τοξεύομεν,
ἵππεύομεν, γυναικεῖα δὲ ἔργα δὲν ἐμάθομεν. Αἱ γυναῖκές σας δὲν
κάνουν τίποτε ἀπὸ ὅσα ἀνεφέραμεν, ἀλλ' ἐνασχολοῦνται εἰς ἔργα
γυναικεῖα μετὰ τὰς ἀμάξας των, οὔτε πρὸς θήραν ἐξερχόμεναι οὔτε
πράττουσαι ἄλλο τι παρόμοιον. Τοῦτου ἕνεκα ποτὲ δὲν θὰ συμ-
φωνήσωμεν. Ἄλλ' ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ μᾶς ἔχετε γυναῖκας καὶ νὰ
φανῆτε ὅτι εἰσθε ἀνθρώποι δίκαιοι, ὑπάγετε εἰς τοὺς γονεῖς σας
λάβετε τὸ ἀνάλογόν σας ἐκ τῶν κτημάτων σας καὶ ὅταν ἐπιστρέ-
ψετε συγκατοικοῦμεν εἰς ἰδικὸν μας τόπον».

115. Οἱ νεανίσκοι ἐπέισθησαν καὶ ἐπράξαν ταῦτα. Ἀφοῦ δὲ
λαβόντες τὸ ἀνάλογον τῶν κτημάτων ἐπέστρεψαν πρὸς τὰς Ἀμα-
ζόνες, αὐταὶ τοῖς εἶπον· «Ἡμεῖς φοβούμεθα καὶ δὲν τολμῶμεν
νὰ κατοικήσωμεν εἰς ταύτην τὴν χώραν, ὅπου ἀφ' ἑνὸς μὲν σᾶς
ἐστερησάμεν πολλὰς ζημίας. Ἐπειδὴ ὁμῶς μᾶς κρῖνετε ἀξίας νὰ
μᾶς ἔχετε γυναῖκας σας, πράξατε τὰ ἀκόλουθα ὁμοῦ μετὰ ἡμᾶς.
Ἄς ἀναχωρήσωμεν, ἄς ἀφήσωμεν τὴν γῆν ταύτην καὶ ἄς ὑπάγωμεν
νὰ κατοικήσωμεν εἰς τὸ ἀπέναντι μέρος τοῦ ποταμοῦ Τανάιδος».

116. Οἱ νεανίσκοι ἐπέισθησαν καὶ εἰς τοῦτο καὶ διαβάντες
τὸν Τανάιν ὄδοιπόρησαν τριῶν μὲν ἡμερῶν ὁδὸν πρὸς ἀνατολὰς
ἀπὸ τοῦ Τανάιδος, τριῶν δὲ πρὸς βορρᾶν ἀπὸ τῆς Μαιώτιδος λί-
μνης. Φθάσαντες εἰς τοῦτο τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον κατοικοῦν σή-
μερον, ἐγκατεστάθησαν εἰς αὐτό. Ἐκτοτε δὲ αἱ γυναῖκες τῶν Σαν-
ροματῶν διετήρησαν τὰ παλαιὰ ἔθιμα, θηρεύουσαι ἐφιπποὶ μετὰ
τῶν ἀνδρῶν των καὶ ἄνευ αὐτῶν, συγάζουσαι εἰς τὸν πόλεμον
καὶ ἐνδυόμεναι ὡς οἱ ἄνδρες των.

117. Οἱ Σανρομάται ὁμιλοῦν τὴν Σκυθικὴν γλῶσσαν ἀναμι-
γνύοντες ἀνέκαθεν εἰς αὐτὴν σολοικισμοὺς, ἐπειδὴ αἱ Ἀμαζόνες
ποτὲ δὲν τὴν ἔμαθον καλῶς. Ὁ δὲ νόμος τῶν γάμων εἶναι τοιοῦ-
τος· οὐδεμία παρθένος νυμφεύεται πρὶν φονεῦσῃ ἄνδρα πολέ-
μιον. Τινὲς δὲ γηράσκουν χωρὶς νὰ νυμφευθῶν μὴ δυνηθεῖσαι
νὰ ἐκπληρώσουν τὸν νόμον.

118. Ἐφθασαν λοιπὸν οἱ ἀπεσταλμένοι τῶν Σκυθῶν καθ' ἣν

στιγμὴν οἱ βασιλεῖς τῶν ἐθνῶν τούτων ἦσαν συνηθροισμένοι καὶ τοῖς εἶπον ὅτι οἱ Πέρσαι, ἀφοῦ ὑπέταξαν ὅλην τὴν ἄλλην ἡπειρον, ἐγεφύρωσαν τὸν Βόσπορον, ὅτι διέβησαν εἰς τὴν ἡπειρον ταύτην, ὅτι ὑπέταξαν τοὺς Θοῤᾰκας καὶ ἐγεφύρωσαν τὸν Ἰστρον ποταμὸν, καὶ ὅτι ὁ βασιλεὺς τῶν θέλει νὰ καθυποτάξῃ καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ μέρη. «Σεῖς λοιπὸν, προσέθηκαν, μὴ θελήσετε κατ' οὐδένα τρόπον νὰ μείνετε ἀδιάφοροι καὶ νὰ μᾶς ἀφήσετε νὰ καταστραφῶμεν, ἀλλ' ἐνούμενοι ὡς ἀντιπαθῶμεν ἀπὸ κοινοῦ κατὰ τοῦ ἐπερχομένου πολεμίου. Δὲν θὰ πράξετε τοῖτο; τότε ἡμεῖς πιεζόμενοι ἢ θὰ ἐγκαταλείψωμεν τὴν χώραν, ἢ μένοντες θὰ παραδοθῶμεν διὰ συνθήκης, διότι τί δυνάμεθα νὰ πράξωμεν, ἐὰν δὲν θελήσετε νὰ μᾶς βοηθήσετε; Ἄλλα τότε δὲν θὰ πάθετε καὶ σεῖς ὀλιγώτερα, ἐπειδὴ ὁ Πέρσης ἦλθεν οὐ μόνον δι' ἡμᾶς ἀλλὰ καὶ διὰ σᾶς, οὐδὲ ἀφοῦ καταστρέψῃ ἡμᾶς θὰ σᾶς ἀφήσῃ ἡσύχους. Μέγα δὲ μαρτύριον τῶν λόγων τούτων εἶναι τὸ ἐξῆς· ἐὰν ὁ Πέρσης ἐξεστράτευσεν κατ' ἡμῶν μόνον θέλων νὰ μᾶς ἐκδικηθῇ διὰ τὴν προλαβοῦσαν ὑποδοῦλωσιν, ἔπρεπε νὰ στρατεύσῃ μόνον κατ' ἡμῶν καὶ νὰ ἀφήσῃ ὅλους τοὺς ἄλλους· τότε τῶντι ἤθελε δείξει σαφῶς ὅτι μόνον κατὰ τῶν Σκυθῶν ἐλαύνει καὶ οὐχὶ κατὰ τῶν ἄλλων· ἀλλὰ, ἅμα διέβη εἰς τὴν ἡπειρον ταύτην, ὑπέταξεν ὅλους τοὺς λαοὺς ὅσους εὔρεε ἐμπρὸς του. Ὑπέταξε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Θοῤᾰκας, καὶ τοὺς πλησιεστάτους γείτονας μᾶς Γέτας».

119. Ἀφοῦ εἶπον ταῦτα οἱ Σκύθαι, συσκευέποντο οἱ ἐκ διαφόρων ἐθνῶν ἐλθόντες βασιλεῖς, καὶ αἱ γυνῶμαι αὐτῶν διηρόθησαν. Ὁ μὲν Γελωνός, ὁ Βουδίνος καὶ ὁ Σαυρομάτης, ἐνωθέντες ὑπεσχέθησαν νὰ βοηθήσουν τοὺς Σκύθας· ὁ δὲ Ἀγάθυρσος, ὁ Νευρός, ὁ Ἀνδροφάγος καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν Μελαγχαλίνων καὶ τῶν Ταύρων ἀπεκρίθησαν εἰς τοὺς ἀπεσταλμένους τὰ ἐξῆς· «Ἐὰν δὲν ἠδικεῖτε πρότερον τοὺς Πέρσας καὶ δὲν ἠρχίζατε πρῶτοι τὸν πόλεμον, θὰ ἐφαίνεσθε ὅτι ὀμιλεῖτε ὀρθῶς ζητοῦντες αὐτὰ τὰ ὁποῖα ζητεῖτε, καὶ ἡμεῖς ἀκούοντες ὅσα εἶπατε ἠθέλομεν σᾶς βοηθήσει· ἀλλὰ σεῖς εἰσεβάλετε εἰς τὴν γῆν τῶν ἄνευ ἡμῶν καὶ ἐβασίλευσατε ἐπὶ τῶν Περσῶν ἐφ' ὅσον χρόνον σᾶς ἐπέτρεψε τοῦτο ὁ θεός, σήμερον δὲ ἐκεῖνοι παρακινούμενοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ θεοῦ σᾶς ἀποδίδουν τὰ ἴσα. Ἡμεῖς δὲ καὶ τότε δὲν τοὺς ἠδικήσαμεν· καὶ τώρα θὰ προσπαθήσωμεν νὰ μὴ τοὺς ἀδικήσωμεν πρῶτοι. Ἐὰν ὁμως ὁ βασιλεὺς τῶν ἔλθῃ καὶ κατὰ τῆς ἰδικῆς μᾶς γῆς καὶ ἀρχίσῃ νὰ μᾶς ἀδικῇ, τότε καὶ ἡμεῖς δὲν θὰ μείνωμεν ἀργοί, καθότι φρονοῦμεν ὅτι οἱ Πέρσαι δὲν ἦλθον κατ' ἡμῶν ἀλλὰ κατὰ τῶν αἰτίων τῆς εἰς αὐτοὺς γενομένης ἀδικίας».

120. Μαθόντες τὴν ἀπόκρισιν ταύτην οἱ Σκύθαι, παρητήθησαν μὲν πάσης μάχης φανεράς, ἐπειδὴ δὲν συνεμάχησαν μετ' αὐτῶν ὅλοι, ἀπεφάσισαν δὲ νὰ ἀναχωρήσωσι λαμβάνοντες τὰ ποίμνιά των, νὰ φράζουσι κατὰ τὴν πορείαν των τὰ φρέατα καὶ τὰς κρήνας, νὰ καταπατοῦν τὴν γλῶσσην τῆς γῆς καὶ νὰ διαιρεθοῦν εἰς

δύο σώματα. Καὶ τὸ μὲν ἓν, τοῦ ὁποίου ὄρχηγός ἦτο ὁ Σκόπαις, διετάχθη νὰ πλησιάσῃ τοὺς Σαυρομάτας, νὰ προσκαλέσῃ αὐτοὺς ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ὁ Πέρσης ἤθελε λάβει αὐτὴν τὴν διεύθυνσιν, καὶ νὰ φύγῃ κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Τάναϊν παραπορευόμενος τὴν Μαιώτιδα λίμνην· νὰ ἐπιπίπτῃ δὲ ἐξ ἐναντίας κατ' αὐτοῦ ὡσὰκις ὑποχωρεῖ καὶ νὰ τὸν καταδιώκῃ. Αὕτη ἦτο ἡ πρῶτη μοῖρα τῶν βασιλικῶν Σκυθῶν, ἣτις διετάχθη νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ὁδὸν τὴν ὁποῖαν περιέγραψα. Τὸ δεύτερον σῶμα (ἦτοι αἱ δύο ἄλλαι μοῖραι τῶν βασιλικῶν Σκυθῶν, ἡ μεγάλη τῆς ὁποίας ἄρχων ἦτο ὁ Ἰδάνθυρσος καὶ ἡ τρίτη τῆς ὁποίας ἄρχων ἦτο ὁ Τάξακις, ἦνωμένοι μετὰ τῶν Γελωνῶν καὶ τῶν Βουδίνων) διετάχθη νὰ μὲν ἄπαντες μακρὰν ἀπὸ τοὺς Πέρσας μίᾳς ἡμέρας ὁδὸν καὶ νὰ τοὺς ἀποπλανᾷ ὑποχωρῶν καὶ πράττων τὰ συμφωνηθέντα. Καὶ πρῶτον μὲν νὰ τοὺς φέρῃ κατ' εὐθείαν εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνων οἵτινες ἀπεποιήθησαν τὴν συμμαχίαν των, διὰ νὰ περιπλέξῃ καὶ τούτους εἰς τὸν πόλεμον· καὶ ἐὰν ἐκουσίως δὲν ἐδέχθησαν νὰ πολεμήσουν τοὺς Πέρσας νὰ ἀναγκασθῶσι τοῦλάχιστον διὰ τοῦ μέσου τούτου νὰ ἐπιχειρήσωσι τὸν πόλεμον. Κατόπιν διετάχθη τὸ σῶμα τοῦτο νὰ εἰσέλθῃ πάλιν εἰς τὴν χώραν καὶ νὰ πολεμήσῃ τοὺς Πέρσας, ἐὰν κρινῇ τὴν περιστάσιν ἀρμοδίαν.

121. Ταῦτα ἀποφασίσαντες οἱ Πέρσαι ἐξῆλθον εἰς ἀπάντησιν τῶν στρατευμάτων τοῦ Δαρειοῦ, ἀποστείλαντες ὡς προδρόμους τοὺς ἀρίστους τῶν ἱππέων. Τὰς δὲ ἀμάξας, εἰς τὰς ὁποίας διητῶντο τὰ τέκνα καὶ αἱ γυναῖκες ὅλαι, ὅλα τὰ ζῶα πλὴν ἐκείνων τὰ ὁποῖα ἦσαν ἀναγκαῖα διὰ τροφήν, τόσα ἀφήσαντες, ἐπεμφαν τὰ ἄλλα ὁμοῦ μὲ τὰς ἀμάξας παραγγείλαντες νὰ διευθυνθοῦν πρὸς βορρᾶν.

122. Ταῦτα λοιπὸν ἐπέμφθησαν ἐμπρὸς, οἱ πρόδρομοι δὲ τῶν Σκυθῶν συνήτησαν τοὺς Πέρσας ἀπέχοντας τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τοῦ Ἰστρον. Καὶ οὔτοι μὲν εὐρόντες τούτους ἐστρατοπεδεύσαντο εἰς ἀπόστασιν ὁδοῦ μίᾳς ἡμέρας καὶ κατέστρεψαν τὰ φυτὰ τῆς γῆς, οἱ δὲ Πέρσαι, ἅμα εἶδον ὅτι ἐνεφανίσθη τὸ ἱπικὸν τῶν Σκυθῶν, ἐκίνησαν ἐναντίον των καὶ ἠκολούθουν τὰ ἴχνη αὐτῶν ὑποχωρούντων· ἔπειτα δὲ (ἐπειδὴ οἱ Σκύθαι διητῶνθησαν πρὸς τὴν πρῶτην μοῖραν) τοὺς ἐκνήγουν φεύγοντας πρὸς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὸν Τάναϊν. Ἀφοῦ δὲ οἱ Σκύθαι ἔφθασαν τὸν ποταμὸν τούτον καὶ τὸν διέβησαν, οἱ Πέρσαι τὸν διέβησαν καὶ αὐτοὶ καὶ τοὺς ἐδίωκαν εἰς τὴν ἄλλην ὄχθην. Ἀμφότεροι δὲ, διεξεληθόντες τὴν χώραν τῶν Σαυροματῶν, ἔφθασαν εἰς τὴν τῶν Βουδίνων.

123. Ἐνόσω οἱ Πέρσαι ἐπορεύοντο διὰ μέσου τῆς Σκυθικῆς καὶ τῆς Σαυροματίδος χώρας δὲν εἶχον τίποτε νὰ καταστρέψουν, διότι ἡ χώρα ἦτο χέρσος. Εἰσελθόντες ὁμως εἰς τὴν τῶν Βουδίνων καὶ εὐρόντες τὴν ξυλίνην πόλιν, τὴν ὁποῖαν κενώσαντες οἱ κάτοικοι ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα εἶχον ἐγκαταλίπει, ἐπυρπόλησαν αὐτήν. Τοῦτο δὲ πράξαντες, ἐπανέλαβον τὴν καταδίωξιν μέχρις οὗ διῆλθον τὴν χώραν τῶν Βουδίνων καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν ἔρημον, ὅπου οὐδεμία

φυλή ἀνθρωπίνη κατοικεῖ καὶ ἤτις ἐκτείνεται ἐπὶ ἑπτὰ ἡμερῶν ὁδόν. Ἀνωτέρω τῆς ἐρήμου ταύτης οἰκοῦσιν οἱ Θυσσαγῆται, καὶ ἐκ τοῦ τόπου τούτου ῥέουσι τέσσαρες μεγάλοι ποταμοί, οἵτινες, διερχόμενοι διὰ τῶν Μαιωτῶν, χύνονται εἰς τὴν λίμνην τὴν καλουμένην Μαιωτίδα, καὶ τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα εἶναι Λύκος, Ὁαρος, Τάναϊς καὶ Σύργις.

124. Ὅτε ὁ Δαρεῖος ἦλθεν εἰς τὴν ἐρημον, διέκοψε τὴν πορείαν του καὶ παρέταξε τὸν στρατόν του εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ Ὁάρου. Τοῦτο πράξας ἔκτισεν ὀκτὼ τεῖχη μεγάλα ἀπέχοντα ἀπ' ἀλλήλων ἕξ ἴσου, ἤτοι ἕξήκοντα ἀκριβῶς στάδια, τῶν ὁποίων τὰ ἐρείπια ἐσφόντο ἔτι εἰς τὴν ἐποχὴν μου. Ἐνῶ δὲ ἠσχολεῖτο εἰς τὰς ἐργασίας ταύτας, οἱ Σκύθαι τοὺς ὁποίους εἶχε καταδιώξει καταβάντες ἐκ τῶν ἄνω εἰσῆλθον διὰ περιστροφῆς εἰς τὴν χώραν των. Ἐγένοντο λοιπὸν ἐντελῶς ἄφαντοι, καί, ἐπειδὴ δὲν παρουσιάζοντο πλέον ἐνώπιόν του, ὁ Δαρεῖος τὰ μὲν τεῖχη ἐκεῖνα ἀφήκεν ἡμιτελῆ, αὐτὸς δὲ ὑποστρέψας διηυθύνθη πρὸς δυσμάς, νομίζων ὅτι ὅλοι αὐτοὶ ἦσαν Σκύθαι καὶ ὅτι ἐφευγον πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο.

125. Ταχύνων τὴν πορείαν ἐπανεῦρε τὰς δύο μοῖρας τῶν Σκυθῶν εἰς τὴν Σκυθικὴν. Ἦρχισε λοιπὸν πάλιν νὰ τοὺς διώκῃ, ἀλλ' αὐτοί, ἀπέχοντες πάντοτε ἀπ' αὐτοῦ μιᾶς ἡμέρας ὁδὸν ὑπεχώρουν. Καὶ ἐπειδὴ ὁ Δαρεῖος δὲν παρητεῖτο τῆς καταδιώξεως, οἱ Σκύθαι κατὰ τὸ σχέδιόν των ἐφευγον πρὸς τὴν γῆν τῶν ἀρηθθέντων τὴν συνδρομὴν των καὶ πρῶτον ἦλθον εἰς τὴν γῆν τῶν Μελαγγλαίων. Ἀφοῦ δὲ εἰσελθόντες εἰς αὐτὴν τοὺς ἐτάραξαν καὶ οἱ Σκύθαι καὶ οἱ Πέρσαι, οἱ Σκύθαι ἔφερον τοὺς Πέρσας εἰς τοὺς τόπους τῶν Ἀνδροφάγων. Ταραχθέντων δὲ καὶ τούτων, εἰσῆλθον εἰς τοὺς Νευρούς. Ταρασσομένων δὲ καὶ τούτων, ὑποχωροῦντες οἱ Σκύθαι ἐφθάσαν εἰς τοὺς Ἀγαθύρους. Οἱ δὲ Ἀγάθυροισι βλέποντες τοὺς ὁμόρους των φεύγοντας ἕνεκα τῶν Σκυθῶν καὶ ταραττομένους ἐπειμην κήρυκα πρὸς τοὺς Σκύθας καὶ τοῖς ἀπηγόρευσαν νὰ διέλθωσι τὰ σύνορα, ἀπειλοῦντες ὅτι, ἐὰν ἀποπειραθοῦν τοῦτο, θὰ ἔχουν πρῶτον νὰ πολεμήσουν μὲ αὐτοὺς. Ταῦτα μνησάντες οἱ Ἀγάθυροισι ἔδραμον ἐνοπλοὶ εἰς τὰ μεθόρια, ἀποφασιν ἔχοντες νὰ ἀποκρούσουν τὴν εἰσβολήν, ἐνῶ οἱ Μελαγγλαῖοι, οἱ Ἀνδροφάγοι καὶ οἱ Νευροί, ἅμα οἱ Πέρσαι καταδιώκοντες τοὺς Σκύθας εἰσῆλθον εἰς τὰ μέρη των, λησμονήσαντες τὰς προηγουμένας ἀπειλάς, ἐφυγον ταραγμένοι εἰς τὴν ἐρημον πρὸς βορρᾶν. Οἱ δὲ Σκύθαι εἰς μὲν τοὺς Ἀγαθύρους ἀπαγορεύσαντας δὲν εἰσῆλθον, ἀλλ' ἐξεληθόντες ἐκ τῆς χώρας τῶν Νευρῶν ἐσυραν τοὺς Πέρσας εἰς τὴν ἰδικὴν των χώραν.

126. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦτο ἐξηκολούθει ἐπὶ πολὺν χρόνον, ὁ Δαρεῖος ἐπεμψεν ἱππέα πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Σκυθῶν Ἰδάνθυρον καὶ εἶπε τὰ ἑξῆς: «Ὁ κάκιστε ἀνθρώπε, διατί φεύγεις πάντοτε, ἐνῶ ἀπὸ σοῦ ἐξαρτᾶται νὰ πράξῃς ἐν ἐκ τῶν δύο; Νομίζεις

ὅτι εἶσαι ἰκανὸς νὰ ἐναντιωθῆς εἰς τὴν δυνάμιν μου; στάσου, παῦσε νὰ πλανᾶσαι καὶ πολέμησε. Ἀναγνωρίζεις ὅτι εἶσαι ἀσθενέστερος; παῦσε πάλιν αὐτὴν τὴν περιπλάνησιν καὶ φέρε εἰς τὸν δεσπότην σου χῶμα καὶ ὕδωρ· ἔπειτα διαπραγματευόμεθα».

127. Εἰς ταῦτα ὁ βασιλεὺς τῶν Σκυθῶν Ἰδάνθυρος ἀπεκρίθη: «Ὅτως ἔχουν τὰ κατ' ἐμέ, ὦ Πέρσα: ἐγὼ ἀκόμη δὲν ἔφυγα φοβηθεὶς κανένα ἀνθρώπον, οὔτε πρότερον οὔτε τώρα φεύγω σέ· οὔτε πράττω σήμερον ἄλλο παρ' ὅ,τι πράττω συνήθως καὶ ἐν εἰρήνῃ. Διατί δὲ δὲν σε πολεμῶ ἀμέσως, θὰ σοὶ τὸ εἶπω. Ἡμεῖς οὔτε πόλεις ἔχομεν, οὔτε γαίας καλλιεργημένας ὥστε φοβηθέντες μήπως τὰς κυριεύσῃς ἢ τὰς διαρκάσῃς νὰ σπεύσωμεν νὰ σε πολεμήσωμεν. Ἐὰν ἐν τούτοις θέλῃς ἀφεύκτως πόλεμον, ἔχομεν τοὺς τάφους τῶν πατέρων μας· ὑπάγετε, εὔρετε αὐτοὺς, δοκιμάσατε νὰ τοὺς πειράξετε καὶ τότε θὰ ἰδῆτε ἂν θὰ πολεμήσωμεν διὰ τοὺς τάφους τούτους ἢ ἂν δὲν θὰ πολεμήσωμεν. Πρὸ τούτου, ἄνευ αἰτίας δὲν θὰ συμπλακῶμεν μετὰ σοῦ. Καὶ περὶ μὲν τῆς μάχης ἀρκοῦν ταῦτα, δεσπότης μου δὲ ἐγὼ νομίζω μόνον τὸν Δία τὸν προπάτορά μου καὶ τὴν Ἑστίαν τὴν βασιλίτισσαν τῶν Σκυθῶν. Ἄντι δὲ νὰ σοὶ δώσω χῶμα καὶ ὕδωρ, θὰ σοὶ πέμψω δῶρα ἀρμόδια νὰ σοὶ προσφερθοῦν καὶ ἀντι τοῦ λόγου τὸν ὁποῖον μοι εἶπες ὅτι εἶσαι δεσπότης μου, σοὶ λέγω νὰ κλαύσῃς». Αὐτὴν εἶχον τὴν ἔννοιαν ὅσα εἶπον οἱ Σκύθαι.

128. Ὁ μὲν κῆρυξ λοιπὸν ἀνεχώρησε, διὰ νὰ ἀναγγεῖλῃ ταῦτα εἰς τὸν Δαρεῖον, οἱ δὲ βασιλεῖς τῶν Σκυθῶν, ἀφοῦ ἤκουσαν τὸ ὄνομα τῆς δουλείας, ἐπλήσθησαν ὀργῆς. Καὶ τὴν μὲν ὑπὸ τὸν Σκόπασιν μοῖραν μετὰ τῶν Σαυροματῶν πέμπουσι πρὸς τοὺς Ἰωνας τοὺς φυλάσσοντας τὴν γέφυραν τοῦ Ἰστρου, διὰ νὰ ἐλθῇ εἰς ὁμιλίαν μὲ αὐτοὺς, οἱ δὲ ὑπολειπόμενοι τοῦ στρατοῦ ἀπεφάσισαν νὰ μὴ πλανῶσι πλέον τοὺς Πέρσας, ἀλλὰ νὰ ἐπιπίπτωσι κατ' αὐτῶν ὅσάκις ἐκάθηντο νὰ φάγωσιν. Ὅτε λοιπὸν ἔβλεπον τοὺς στρατιώτας τοῦ Δαρείου καθημένους νὰ φάγουν, ἔπραττον τὰ ἀποφασισθέντα. Καὶ τὸ μὲν ἱπικὸν τῶν Σκυθῶν πάντοτε ἔτρεπεν εἰς φυγὴν τὸ ἱπικὸν τῶν Περσῶν, οἱ δὲ ἱππεῖς τῶν Περσῶν φεύγοντες κατέφευγον εἰς τὸ πεζόν· οἱ δὲ Σκύθαι, ἀφοῦ ἔτρεπον τὸ ἱπικόν, ὑπέστρεφον φοβούμενοι τὸν πεζὸν στρατόν. Τοιαύτας προσβολὰς ἔκαμον οἱ Σκύθαι καὶ κατὰ τὰς νύκτας.

129. Θὰ ἀναφέρω παράδοξόν τι, τὸ ὁποῖον ἐβροῆθη τοὺς Πέρσας καὶ ἔβλαπτε τοὺς Σκύθας, ὅτε ἐπέπιπτον κατὰ τοῦ στρατοπέδου τοῦ Δαρείου· τοῦτο ἦτο ἡ φωνὴ τῶν ὄνων καὶ ἡ θεὰ τῶν ἡμιόνων, διότι εἰς τὴν Σκυθίαν δὲν γεννῶνται οὔτε ἡμίονοι οὔτε ὄνοι, ὡς ἐφανέρωσα προηγουμένως, οὐδὲ εὐρίσκεται παντελῶς εἰς τὴν χώραν ὅλην ἢ ὄνος ἢ ἡμίονος ἕνεκα τοῦ ψύχους. Οἱ ὄνοι λοιπὸν ὀγκώμενοι ἐτάραττον τὸ ἱπικὸν τῶν Σκυθῶν καὶ πολυλάκις, ὅτε οἱ Σκύθαι ὄρων κατὰ τῶν Περσῶν, οἱ ἵπποι ἀκούοντες τὴν φωνὴν τῶν ὄνων ἐταράσσοντο καὶ ἔστρεφον ὀπίσω ἐκ-

πληττόμενοι καὶ ὀρθοῦντες τὰ ὄτα των ὡς ἵπποι μὴ ἀκούσαντες ἄλλοτε τοιαύτην φωνὴν οὔτε ἰδόντες τοιαύτας μορφάς. Ἄλλα τοῦτο διόλου δὲν ἠμποδίζε τὸν πόλεμον.

130. Ἐν τούτοις οἱ Σκύθαι βλέποντες τοὺς Πέρσας θορυβουμένους ἐμηχανεύθησαν τὰ ἐξῆς, διὰ τὰ τοὺς κρατήσουν περισσό-τερον εἰς τὴν Σκυθίαν, ὅπως βλάπτωνται παραμένοντες καὶ στεροῦμενοι τῶν πάντων. Ἀφήνοντες ζῶα τινα μετὰ τῶν βοσκῶν ἔφευγον εἰς ἄλλο μέρος· οἱ δὲ Πέρσαι ἐπερχόμενοι ἐλάμβανον τὰ ζῶα καὶ ἐμεγαλοφρόνουν διὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο.

131. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἐγένετο τὸ στρατήγημα τοῦτο, τέλος ὁ Δαρεῖος περιῆλθεν εἰς μεγάλην ἀπορίαν. Οἱ βασιλεῖς τῶν Σκυθῶν μαθόντες τοῦτο ἐπεμφαν κήρυκα φέροντα δῶρα εἰς τὸν Δαρεῖον ἐν πτηνόν, ἓνα ποτικόν, ἓνα βάτραχον καὶ πέντε βέλη. Οἱ Πέρσαι ἠρώτησαν τὸν φέροντα τὰ δῶρα ποίαν ἔνοιαν εἶχον τὰ διδόμενα, ἐκεῖνος δὲ ἀπεκρίνετο ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐγίνωσκεν ἢ τὰ δόση καὶ τὰ ἀναχωρήσει τάχιστα· προσέθετε δὲ ὅτι, ἐὰν ἦσαν σοφοὶ ἄνθρωποι οἱ Πέρσαι, αὐτοὶ ἔπρεπε τὰ ἐνοήσουν τί ἐσήμαινον τὰ δῶρα. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Πέρσαι συνεσκέπτοντο.

132. Καὶ ἡ μὲν γνώμη τοῦ Δαρεῖου ἦτο ὅτι οἱ Σκύθαι παραδίδονται εἰς αὐτὸν καὶ τῷ προσφέρουν χῶμα καὶ ὕδωρ, κατὰ συμπερασμὸν ὅτι ὁ μὲν ποτικὸς γεννάται ἐντός τῆς γῆς καὶ τρώγει τοὺς αὐτοὺς καρπούς μὲ τὸν ἄνθρωπον, ὁ δὲ βάτραχος γεννάται εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ δὲ πτηνὸν ὁμοιάζει τὰ μάλιστα μὲ τὸν ἵππον, τὰ δὲ βέλη ὅτι παραδίδουσι τὴν δύναμίν των. Αὕτη ἦτο ἡ γνώμη τοῦ Δαρεῖου, ἐναντία ὅμως ἦτο ἡ τοῦ Γωβρούου ἐνός τῶν ἐπτὰ ἀνδρῶν τῶν φονευσάντων τὸν μάγον, ὅστις ἔλεγεν ὅτι τὰ δῶρα ἐσήμαινον· «Ἔο Πέρσαι, ἐὰν δὲν γίνετε πτηνά, διὰ τὰ πετάξετε εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ ποντικοί, διὰ τὰ κρυβήτε ὑπὸ τὴν γῆν, ἢ βάτραχοι, διὰ τὰ πηδήσετε εἰς τὰς λίμνας, δὲν θὰ ἐπιστρέψετε ὀπίσω, ἀλλὰ θὰ πέσετε ὑπὸ τὰ βέλη ταῦτα».

133. Οἱ μὲν Πέρσαι οὕτως ἐξήγουν τὰ δῶρα, ἡ δὲ μοῖρα τῶν Σκυθῶν, ἐκεῖνη ἦτις ἐξ ἀρχῆς εἶχε τὴν ἐντολήν τὰ φυλάττει τὴν Μαιώτιδα λίμνην καὶ ἦτις κατ' ἐκείνην τὴν στιγμήν εἶχεν ἀναχωρήσει, διὰ τὰ ἔλθῃ εἰς λόγους μὲ τοὺς ἐπὶ τοῦ Ἰστροῦ Ἴωνας, ἔφθασεν εἰς τὴν γέφυραν. Ἄμα δὲ ἔφθασεν, εἶπε ταῦτα· «Ἄνδρες Ἴωνες, ἐρχόμεθα, διὰ τὰ σᾶς φέρωμεν τὴν ἐλευθερίαν, ἐὰν θέλτε τὰ μᾶς ἀκούσετε. ἤξεύρομεν ὅτι ὁ Δαρεῖος σᾶς διέταξε τὰ φυλάττετε τὴν γέφυραν ταύτην ἐξήκοντα μόνον ἡμέρας, ἐπιτρέτων ὑμῖν τὰ ἀναχωρήσετε εἰς τὴν χώραν σας, ἐὰν ἐν τούτῳ τῷ μεταξύ δὲν ἐπιστρέψῃ. Τώρα λοιπόν, ἐὰν πράξετε ὡς σᾶς λέγομεν, οὔτε ἐκεῖνος θὰ δυνηθῇ τὰ σᾶς μεμφθῆ οὔτε ἡμεῖς· ἐπειδὴ παρεμείνατε τὰς διωρισμένας ἡμέρας, ἀναχωρήσατε πλέον». Καὶ οἱ μὲν Σκύθαι, ἐπειδὴ οἱ Ἴωνες ὑπεσχέθησαν τὰ πράξουν τοῦτο, ἔσπευσαν τὰ ἀναχωρήσουν ὅσον τάχιστα.

134. Μετὰ δὲ τὰ δῶρα τὰ σταλέντα εἰς τὸν Δαρεῖον οἱ μεί-

ναντες Σκύθαι, πεζὸν καὶ ἵππικόν, ἀντετάχθησαν, διὰ τὰ πολέμησιν τοὺς Πέρσας. Ἐνῶ δὲ ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ Σκύθαι, διέσχισεν τὰς τάξεις αὐτῶν λαγός. Μόλις αὐτὸς ἐφάνη ὅλοι ἔσπευσαν πρὸς καταδίωξίν του. Ἐπειδὴ δὲ ἐγένετο ταραχὴ καὶ βοῆ μεγάλη, ἠρώτησεν ὁ Δαρεῖος τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἐθορύβουν οἱ ἀντιπαρατεταγμένοι πολέμιοι. Μαθὼν δὲ ὅτι ἐδίωκον τὸν λαγὸν εἶπε πρὸς ἐκείνους μὲ τοὺς ὁποίους συνήθιζε τὰ ὁμιλῆ· «Οἱ ἄνθρωποι οὗτοι πολὺ μᾶς περιφρονοῦν καὶ νομίζω ὅτι ὁ Γωβρούας πολὺ καλῶς ἐξήγησε τὰ δῶρά των. Ἐπειδὴ λοιπόν καὶ ἐγὼ κρίνω ὅτι οὕτως ἔχουν τὰ πράγματα, εἶναι ἀνάγκη τὰ σκεφθῶμεν καλῶς περὶ τῆς ἀσφαλοῦς ἐπιστροφῆς μας». Πρὸς ταῦτα ὁ Γωβρούας εἶπεν· «Ἔο βασιλεῦ, ἐγὼ καὶ ἐξ ἀκοῆς μὲν ἤξευρα τὴν πτωχίαν τῶν ἀνθρώπων τούτων, ἀφ' ὅτου ὅμως ἦλθον ἐμαθον περισσότερα, βλέπων αὐτοὺς τὰ μᾶς ἐμπαίζου. Φρονῶ λοιπόν, ἅμα ἐπέλθῃ ἡ νύξ, τὰ ἀνάψωμεν τὰ πυρά μας, ὅπως ἐσυνηθίζαμεν τὰ πράττωμεν, τὰ ἀπατήσωμεν τοὺς στρατιώτας, ὅσοι εἶναι ἀσθενέστατοι εἰς τὰς τάλαιπωρίας, τὰ δέσωμεν ὅλους τοὺς ὄνους καὶ τὰ ἀναχωρήσωμεν πρὶν οἱ Σκύθαι προχωρήσωσιν εἰς τὸν Ἰστρον καὶ κόψουν τὴν γέφυραν, ἢ οἱ Ἴωνες πράξουν τι, τὸ ὁποῖον ἡμπορεῖ τὰ μᾶς ἀφανίσῃ». Ὁ μὲν Γωβρούας ταῦτα συνεβούλευσεν.

135. Ἀφοῦ δὲ ἐγένετο νύξ, ὁ Δαρεῖος ἠκολούθησε τὴν συμβουλήν ταύτην· ἀφῆκεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοὺς ἀσθενεῖς στρατιώτας καὶ ἐκείνους τῶν ὁποίων ἡ ἀπώλεια δὲν θὰ ἦτο ἐπαισθητὴ ἀφῆκεν ἐπίσης καὶ τοὺς ὄνους δεδεμένους. Ἀφῆκε δὲ τοὺς ὄνους καὶ τοὺς ἀσθενεῖς διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν· τοὺς ὄνους διὰ τὰ κάμνωσι βοήν, τοὺς δὲ ἀνθρώπους διὰ τὴν ἀσθενείαν των, μεταχειρισθεῖς ὅμως τὴν πρόφασιν ὅτι αὐτοὺς μὲν μετὰ τοῦ ὕγιους στρατοῦ ἐμελλον τὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τῶν Σκυθῶν, αὐτοὶ δὲ τὰ φυλάττωσι τὸ στρατόπεδον κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα. Ταῦτα παραγγείλας ὁ Δαρεῖος εἰς τοὺς ὑπολειπομένους καὶ ἀνάψας πυρὰ διηπύνηται τὰ γέως πρὸς τὸν Ἰστρον. Μείναντες δὲ μόνοι οἱ ὄνοι τὸσον μᾶλλον ἐφάναζον ἕνεκα τούτου καὶ οἱ Σκύθαι ἀκούοντες τὰς φωνὰς αὐτῶν πληρούσας ὅλην τὴν χώραν ἐνόμιζον ὅτι οἱ Πέρσαι ἦσαν ἐκεῖ ἀκόμη.

136. Ἡμέρας γενομένης, ἐνοήσαντες οἱ ὑπολειφθέντες ὅτι τοῖς ἐπρόδωσεν ὁ Δαρεῖος, ἔτεινον τὰς χεῖρας εἰς τοὺς Σκύθας καὶ τοὺς διηγῆθησαν τὰ συμβαίνοντα. Ἄμα ἤκουσαν ταῦτα οἱ Σκύθαι, ἦνυσαν ἀμέσως τὰς δύο μοῖρας, παρέλαβον μετ' ἑαυτῶν τοὺς Σαυρομάτας, τοὺς Βουδίνους καὶ τοὺς Γελωνοὺς καὶ κατεδίωκον τοὺς Πέρσας κατ' εὐθείαν πρὸς τὸν Ἰστρον. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ Περσικὸν στράτευμα συνέκειτο κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ περσικοῦ καὶ δὲν ἐγνώριζε τὰς ὁδοὺς, καθότι αὐτοὶ δὲν ἦσαν τετμημένοι, οἱ δὲ Σκύθαι ἦσαν ὅλοι ἵππεις καὶ ἐγνώριζον τὰς συντομώτερας ὁδοὺς, δὲν ἀπηντήθησαν, ἀλλ' οἱ Σκύθαι ἐπρόλαβον καὶ ἔφθασαν εἰς τὴν γέφυραν πολὺ πρὸ τῶν Περσῶν. Ἰδόντες δὲ ὅτι

οἱ Πέρσαι δὲν εἶχαν φθάσει ἀκόμη, εἶπον πρὸς τοὺς Ἴωνας ὄντας εἰς τὰ πλοῖα τῶν « Ἄνδρες Ἴωνες καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν σας παρήλθε καὶ ἄδικον κάμνετε μένοντες ἐδῶ ἀκόμη. Ἐπειδὴ ὁμως μέχρι τοῦδε ἐμείνατε ὑπὸ φόβου, τώρα λύσατε τὴν γέφυραν, ἀναχωρήσατε τάχιστα, χαρήτε διὰ τὴν ἐλευθερίαν σας καὶ εὐχαριστήσατε τοὺς θεοὺς καὶ τοὺς Σκύθας, ἐκείνον δὲ ὁ ὁποῖος πρότερον ἦτο δεσπότης σας, ἡμεῖς θὰ τὸν διορθώσωμεν οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ ἐκστρατεύσῃ κατ' οὐδενὸς ἔθνους ».

137. Ταῦτα ἀκούσαντες οἱ Ἴωνες συνεσκέποντο. Καὶ τοῦ μὲν Μιλτιάδου τοῦ Ἀθηναίου, στρατηγοῦ καὶ τυράννου τῶν ἐν τῷ Ἑλλησπόντῳ χερσονησιτῶν, ἡ γνώμη ἦτο νὰ πεισθοῦν εἰς τοὺς λόγους τῶν Σκυθῶν καὶ νὰ ἐλευθερώσουν τὴν Ἰωνίαν, τοῦ δὲ Ἰστιαίου τοῦ Μιλησίου ἡ γνώμη ἦτο ἐναντία· οὗτος ἔλεγεν ὅτι τώρα μὲν ἔνεκα τοῦ Δαρείου ἕκαστος αὐτῶν ἦτο τυράννος μιᾶς πόλεως· καταστρεφομένης ὁμως τῆς δυνάμεως τοῦ Δαρείου, οὔτε αὐτὸς θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ κυβερνᾷ τοὺς Μιλησίους οὔτε ἄλλοις ἄλλην τινὰ πόλιν, καθότι ἐκάστη πόλις θὰ ζητήσῃ νὰ δημοκρατῆται μᾶλλον ἢ νὰ τυραννύηται. Αἴφνης ὅλοι ἐκείνοι ὅσοι πρότερον εἶχον παραδεχθῆ τὴν γνώμην τοῦ Μιλτιάδου συνετάχθησαν μὲ τὴν γνώμην τοῦ Ἰστιαίου.

138. Οἱ δὲ δώσαντες τὴν ψήφον τῶν, οὔτινες καὶ μεγάλην ὑπόληψιν ἔχαιρον παρὰ τῷ βασιλεῖ, ἦσαν οἱ τυράννοι τῶν Ἑλλησποντίων Δάρνις ὁ Ἀβυδηνός, Ἰπποκλος ὁ Λαμψακηνός, Ἡρόφαντος ὁ Παριηνός, Μητροδόωρος ὁ Προκοονήσιος, Ἀρισταγόρας ὁ Κυζικηνός καὶ Ἀρίστιων ὁ Βυζάντιος. Καὶ οὗτοι μὲν ἦσαν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου, ἐκ δὲ τῆς Ἰωνίας ἦσαν Στράτις ὁ Χίος, Αἰάκης ὁ Σάμιος, Λαοδάμας ὁ Φωκαεὺς καὶ Ἰστιαῖος ὁ Μιλήσιος τοῦ ὁποῖου ἡ ψηφοφορηθεῖσα γνώμη ἦτο ἐναντία τῆς τοῦ Μιλτιάδου. Ἐκ δὲ τῶν Αἰολέων ὁ μόνος σημαίνων ἦτο ὁ Κυμαῖος Ἀρισταγόρας.

139. Οὗτοι λοιπόν, ἀφοῦ παρεδέχθησαν τὴν γνώμην τοῦ Ἰστιαίου, ἀπεφάσισαν νὰ πράξουν καὶ νὰ εἰποῦν τὰ ἑξῆς· νὰ λύσουν τὸ μέρος τῆς γεφύρας τὸ πρὸς τοὺς Σκύθας, νὰ τὸ λύσουν δὲ εἰς ὅσον διάστημα δύναται νὰ φθάσῃ βέλος, ἵνα, φαινόμενοι ὅτι πράττουσι τι χωρὶς νὰ πράττωσι τίποτε, ἐμποδίσωσι τοὺς Σκύθας νὰ μεταχειρισθῶσι βίαν καὶ διαβῶσι τὸν Ἰστρον διὰ τῆς γεφύρας. Λύοντες δὲ τὸ μὲ τὴν Σκυθικὴν συνεχόμενον μέρος τῆς γεφύρας νὰ εἴπωσιν ὅτι θὰ πράξωσι πᾶν ὅ,τι δύναται, διὰ νὰ εὐχαριστήσωσι τοὺς Σκύθας. Ταῦτα μὲν προσέθησαν εἰς τὴν γνώμην τοῦ Ἰστιαίου, ἔπειτα δὲ ὁ Ἰστιαῖος ἀπεκρίθη ἕξ ὀνόματος ὄλων τὰ ἑξῆς· « ὦ Σκύθαι, ἤλθετε φέροντες εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰς συμβουλάς, καὶ ἐσπεύσατε ἐγκαίρως. Καθὼς δὲ ὅ,τι ἐπράξατε ἀποβλέπει εἰς ὄφελος ἡμῶν, οὕτω καὶ ἡμεῖς σᾶς ὑπερτεροῦμεν κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σας· διότι, ὡς βλέπετε, καὶ τὴν γέφυραν ἀποσπῶμεν, καὶ πᾶσαν προθυμίαν θέλομεν καταβάλλει, θέλοντες νὰ εἴμεθα ἐλευ-

θεροί. Ἐνῶ ὁμως ἡμεῖς λύομεν τὴν γέφυραν, καιρὸς εἶναι νὰ ζητήσετε τοὺς Πέρσας καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσετε καθὼς πρέπει δι' ὅσας ὕβρεις ἔκαμον εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς σᾶς ».

140. Οἱ δὲ Σκύθαι πιστεύσαντες καὶ δευτέραν φορὰν τοὺς Ἴωνας ὅτι ὠμίλου ἐλικρινῶς ὑπέστρεψαν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν Περσῶν, ἀλλ' ἐπλανήθησαν ὅλως διόλου ἀπὸ τὴν ὁδόν, τὴν ὁποῖαν ἐκείνοι εἶχον λάβει. Αἴτιοι δὲ τούτου ἐγένοντο αὐτοὶ οἱ ἴδιοι καταστρέφοντες τὰς βοσκὰς τῶν ἱππῶν καὶ συγχώσαντες τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων. Τῶντι, ἐὰν ἔκαμον τὰς ζημίας ταύτας, θὰ τοῖς ἦτο εὐκόλον νὰ εὗρουν τοὺς Πέρσας, ὅτε ἤθελον· τώρα ὁμως τὸ μέτρον ἐκείνο τὸ ὁποῖον προηγουμένως ἐνόμισαν ὡς συμφερότατον ἀπέβη εἰς αὐτοὺς βλαβερόν. Καὶ ἀφ' ἑνὸς μὲν οἱ Σκύθαι ἐζήτησαν τοὺς πολεμίους εἰς τὰ μέρη τῆς χώρας, ὅπου ὑπῆρχον ἀκόμη βοσκαὶ καὶ ὕδωρ, εἰκάζοντες ὅτι ὁ Δαρεῖος διὰ τούτων τῶν μερῶν θὰ ἔφευγεν· ἀφ' ἑτέρου δὲ οἱ Πέρσαι, παρατηροῦντες τὰ ἴχνη τῆς προτέρας τῶν ὁδοιπορίας, ἐπέστρεφον διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ τὴν ὁποῖαν εἶχον χαράξει προηγουμένως, καὶ πάλιν μόλις κατόρθωσαν νὰ φθάσουν εἰς τὴν γέφυραν. Ἐπειδὴ δέ, ὅτε ἔφθασαν, ἦτο νῦξ καὶ εὗρον τὴν γέφυραν λελυμένην, ἐφοβήθησαν ὑπερβολικὰ μήπως τοὺς ἐγκατέλιπον οἱ Ἴωνες.

141. Πλησίον τοῦ Δαρείου ἦτο Αἰγύπτιός τις ἔχων φωνὴν δυνατατάτην ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. Αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον διέταξεν ὁ Δαρεῖος νὰ σταθῇ εἰς τὴν ὄχθην τοῦ Ἰστρον καὶ νὰ καλέσῃ τὸν Μιλήσιον Ἰστιαῖον. Καὶ οὗτος μὲν ἔπραξε ταῦτα, ὁ δὲ Ἰστιαῖος ἀκούσας εἰς τὸ πρῶτον κέλευσμα ἔφερον ὅλα τὰ πλοῖα, διὰ νὰ διαπορθμεύσῃσι τὸν στρατὸν καὶ ἔξευξε τὴν γέφυραν.

142. Τοιοιτοτρόπως οἱ Πέρσαι διέφυγον, οἱ δὲ Σκύθαι ζητοῦντες αὐτοὺς ἀπέτυχον καὶ ἐκ δευτέρου καὶ εἶπον περὶ τῶν Ἰόνων ὅτι, ἐὰν μὲν τοὺς θεωρήσῃ τις ὡς ἐλευθέρους, εἶναι οἱ μᾶλλον ἀνανδροὶ καὶ οἱ μᾶλλον οὐτιδανοὶ ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἐὰν δὲ τοὺς θεωρήσῃ ὡς δούλους, εἶναι ἀνδράποδα φιλοδέσποτα οὐδεμίαν διάθεσιν ἔχοντα νὰ ἐλευθερωθοῦν. Τοιαύτας μομφὰς ἐπιρρίπτουν οἱ Σκύθαι κατὰ τῶν Ἰόνων.

143. Ὁ δὲ Δαρεῖος, πορευόμενος διὰ τῆς Θοράκης ἔφθασεν εἰς τὴν Σηστὸν τῆς Χερσονήσου· ἐντεῦθεν αὐτὸς μὲν διέβη μετὰ τῶν πλοίων εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐν τῇ Εὐρώπῃ δὲ κατέλιπε στρατηγὸν Πέρσην τὸν Μεγάβαζον, τὸν ὁποῖόν ποτε ἐτίμησε μεγάλως εἰπὼν ἐνώπιον τῶν Περσῶν τὸν ἑξῆς λόγον. Ἐνῶ ὁ Δαρεῖος ἐλάμβανε ὄφδιον καὶ ἦνοιγεν ἐν διὰ νὰ τὸ φάγῃ, ὁ ἀδελφός του Ἀρτάβανος τὸν ἠρώτησεν ἂν ἐπεθύμει νὰ εἶχε τόσον πλήθος, ὅσοι ἦσαν οἱ κόκκοι τοῦ ὄφδιου· τότε ὁ βασιλεὺς ἀπεκρίθη· « Προτιμῶ νὰ ἔχω τόσους Μεγαβάζους παρὰ τὴν Ἑλλάδα ὑπήκοον ». Καὶ ἐνώπιον μὲν τῶν Περσῶν μὲ τοιούτους λόγους τὸν ἐτίμα· τότε δὲ τὸν ἄφησε στρατηγὸν μὲ ὀγδοήκοντα χιλιάδας ἀνδρας ἐκ τοῦ στρατοῦ.

144. Ὁ Μεγάβαζος οὗτος ἔνεκα τῶν ἐξῆς λόγων τοὺς ὁποίους εἶπε κατέλιπεν ἀθάνατον μνήμην εἰς τοὺς Ἑλλησποντίους. Εὐρύσκειο εἰς τὸ Βυζάντιον, ὅτε εἶπον ἐνώπιόν του ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι ἴδρυσαν ἀποικίαν ἐν τῇ χώρᾳ δεκαεπτά ἔτη πρὸ τῶν Βυζαντίων. «Ἦσαν λοιπὸν τυφλοὶ, ἀνέκρωστ᾽· διότι, ἂν δὲν ἦσαν τυφλοὶ, πῶς ἐξέλεξαν τὸν ἀσχημότερον τόπον, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ κατοικήσουν τὸν ὠραιότερον;». Ὁ Μεγάβαζος λοιπὸν ἀφεθεὶς στρατηγὸς εἰς τὴν χώραν τῶν Ἑλλησποντίων ὑπέταξεν ὅλους τοὺς μὴ μηδίζοντας.

145. Καὶ οὗτος μὲν ταῦτα ἔπραττε· κατὰ τὸν αὐτὸν δὲ χρόνον ἐγένετο μεγάλη ἀποστολὴ ἄλλου στρατοῦ κατὰ τῆς Λιβύας ὑπὸ τὴν πρόφασιν, τὴν ὁποίαν θὰ εἶπω, ἀφοῦ διηγηθῶ προηγουμένως τὰ ἐξῆς. Οἱ ἀπόγονοι τῶν Ἀργοναυτῶν, διωχθέντες ἐκ τῆς Λήμνου ὑπὸ τῶν Πελασγῶν, οἵτινες εἶχον ἀρπάσει τὰς γυναῖκας τῶν Ἀθηναίων, ἐφθασαν διὰ θαλάσσης εἰς τὴν Λακεδαιμόνα, ἐστρατοπέδευσαν ἐπὶ τοῦ ὄρους Ταῦγέτου καὶ ἦναψαν ἐκεῖ πυρά. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς εἶδον καὶ ἐπεμψαν διὰ τὰ τοὺς ἐρωτήσων τίνες καὶ πόθεν ἦσαν· ἐκεῖνοι δὲ ἀπεκρίθησαν εἰς τὸν ἄγγελον, ὅστις τοὺς ἠρώτα, ὅτι ἦσαν μὲν Μινύαι, ἀπόγονοι δὲ τῶν μετὰ τῆς Ἀργοῦς πλευσάντων ἠρώων· καθότι οἱ ἠρώες ἐκεῖνοι προσορμισθέντες εἰς τὴν Λήμνον ἐγέννησαν αὐτούς. Μαθόντες οἱ Λακεδαιμόνιοι ὅτι ἦσαν ἐκ τοῦ γένους τῶν Μινυῶν ἐπεμψαν πάλιν διὰ τὰ τοὺς ἐρωτήσωσι τὴν αἰτίαν δι' ἣν ἦλθον εἰς τὸν τόπον τῶν καὶ ἦναψαν πυρά. Ἐκεῖνοι δὲ ἀπεκρίθησαν ὅτι διωχθέντες ὑπὸ τῶν Πελασγῶν ἦλθον εἰς τοὺς προγόνους τῶν, ὡς εἶναι δίκαιον, καὶ ὅτι ζητοῦσι νὰ συγκατοικήσων μετ' αὐτῶν, μετέχουσι τῶν τιμῶν καὶ λαμβάνοντες μερίδα τινὰ γῆς. Οἱ Λακεδαιμόνιοι συγκατένευσαν νὰ δεχθῶσι τοὺς Μινύας ὑπὸ τοὺς ὄρους τούτους· ἐκεῖνο δὲ τὸ ὁποῖον τοὺς παρεκίνησε νὰ πράξωσιν οὕτω, ἦτο κυρίως ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων εἶχον συνεκπλεύσει διὰ τῆς Ἀργοῦς καὶ οἱ Τυνδαρίδαι. Τοὺς ἐδέχθησαν λοιπὸν, διένειμαν εἰς αὐτοὺς γαίας καὶ τοὺς διεμοίρασαν μετὰ τῶν φυλῶν. Ἀμέσως δὲ οἱ Μινύαι ἔλαβον γυναῖκας Λακεδαιμονίας, δώσαντες εἰς ἄλλους ἐκεῖνας τὰς ὁποίας εἶχον φέρει ἐκ τῆς Λήμνου.

146. Δὲν παρήλθεν ὅμως πολὺς χρόνος καὶ ἐφάνησαν αὐθάδεις ἀξιοῦντες νὰ μετάρσχων τῆς βασιλείας καὶ πρῶτοντες καὶ ἄλλα ἀνόσια. Τούτου ἔνεκα οἱ Λακεδαιμόνιοι ἀπεφάσιον νὰ τοὺς φονεύσων· ὅθεν τοὺς συνέλαβον καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι ὅσους ἔχουν νὰ φονεύσωσι τοὺς φονεύουσι τὴν νύκτα καὶ οὐδέποτε τὴν ἡμέραν. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶχεν ἀποφασισθῆ νὰ τοὺς θανατώσωσιν, αἱ γυναῖκες τῶν Μινυῶν, οὖσαι ἄσταὶ καὶ θυγατέρες τῶν πρώτων Σπαρτιατῶν, ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν νὰ εἰσέλθων εἰς τὴν φυλακὴν καὶ νὰ ὁμιλήσῃ ἐκάστη μετὰ τοῦ ἀνδρός τῆς. Οἱ δὲ Λακεδαιμόνιοι τὰς ἄφρασαν νὰ εἰσέλθων μὴ ὑποπτέουσιν παρ' αὐτῶν δόλον τινὰ. Αὐταὶ ὅμως, ἅμα

εἰσῆλθον, ἔπραξαν τὰ ἐξῆς· δώσασαι εἰς τοὺς ἄνδρας τῶν ὅλα τὰ ἐνδύματα ὅσα ἐφόρουν ἔλαβον τὰ τῶν ἀνδρῶν. Οἱ Μινύαι ἐνδεδυμένοι ὡς γυναῖκες ἐξῆλθον καὶ διαφυγόντες τοιουτοτρόπως ἐστρατοπέδευσαν πάλιν ἐπὶ τοῦ Ταῦγέτου.

147. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον ὁ Θήρας τοῦ Αὐτεσίωνος τοῦ Τισαμενοῦ, τοῦ Θεροάνδρου τοῦ Πολυνεΐκου, ἀνεχώρησεν ἐκ Λακεδαιμόνος μετ' ἀποικίαν. Ἦτο δὲ ὁ Θήρας οὗτος Καρμείος τὴν καταγωγὴν καὶ μητρικὸς θεῖος τοῦ Εὐρυσθένου καὶ τοῦ Προκλέους, υἱῶν τοῦ Ἀριστοδήμου. Ὅντων δὲ τῶν παίδων τούτων ἀκόμη ἀνηλίκων, ὁ Θήρας ἐπετρόπευε τὴν βασιλείαν τῆς Σπάρτης. Ὅτε δὲ ἠῤῥησαν οἱ ἀνεψιοὶ του καὶ παρέλαβον τὴν ἐξουσίαν, ὁ Θήρας νομίζων ἀθλιὸν τὸ νὰ ἀρχεταὶ ὑπὸ ἄλλων, ἀφοῦ ἐγεύσατο ἅπαξ τῆς ἀρχῆς, εἶπεν ὅτι δὲν μένει πλέον εἰς τὴν Λακεδαίμονα, ἀλλὰ θ' ἀποπλεύσῃ πρὸς τοὺς συγγενεῖς του. Ἦσαν δὲ εἰς τὴν νῆσον τὴν σήμερον καλουμένην Θήραν, ἥτις ἄλλοτε ἐκαλεῖτο Καλλίστη, ἀπόγονος τοῦ Φοίνικος Μεμβλιαῖρου υἱοῦ τοῦ Ποικίλου· διότι ὁ Κάδμος τοῦ Ἀγήνορος, ζητῶν τὴν Εὐρώπην, εἶχε προσορμισθῆ εἰς τὴν νῆσον ταύτην τὴν σήμερον καλουμένην Θήραν. Προσορμισθεὶς δὲ ἐκεῖ, εἶτε διότι τῷ ἦρεσεν ὁ τόπος εἶτε δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν, ἄφησεν εἰς τὴν νῆσον ταύτην Φοινικὰς τινὰς, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Μεμβλιαῖρον, ἕνα τῶν συγγενῶν του. Οὗτοι οἱ ἄνθρωποι, πρὶν ἔλθῃ ὁ Θήρας ἐκ τῆς Λακεδαίμονος, κατῴκουν εἰς τὴν Καλλίστην ἐπὶ ὀκτὼ γενεὰς ἀνθρώπων.

148. Πρὸς αὐτοὺς λοιπὸν ἠτοιμάζετο ν' ἀπέλθῃ ὁ Θήρας παραλαβὸν λαὸν ἐξ ὅλων τῶν φυλῶν, οὐχὶ διὰ τὰ τοὺς ἐπατρίσῃ, ἀλλὰ διὰ τὰ συγκατοικήσῃ καὶ σχετισθῆ μετ' αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ οἱ Μινύαι, τοὺς ὁποίους οἱ Λακεδαιμόνιοι ἠθέλον νὰ φονεύσωσιν, ἀποδράσαντες ἐκ τῆς φυλακῆς ἐκάθηντο εἰς τὸν Ταῦγέτον, ὁ Θήρας παρεκάλεσε νὰ τοὺς συγχωρήσωσιν, διὰ τὰ μὴ γίνῃ φόνος, καὶ ἀνεδέχετο νὰ τοὺς ἐξαγάγῃ τῆς χώρας. Συγκατατεθέντων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων, ἔπλευσε μετὰ τριῶν τριακοντῶρων πρὸς τοὺς ἀπογόνους τοῦ Μεμβλιαῖρου, ἔχων μαζί του οὐχὶ ὅλους τοὺς Μινύας, ἀλλ' ὀλίγους τινὰς, καθότι οἱ περισσότεροι ἐτράπησαν πρὸς τοὺς Παρωρεάτας καὶ τοὺς Καύκωνας. Διώξαντες δὲ αὐτοὺς ἀπὸ τὰς χώρας τῶν διήρσαν ἐναντοὺς εἰς ἕξ μοίρας καὶ ἔπειτα ἔκτισαν τὰς πόλεις Λέπρεον, Μάκιστον, Φοίξας, Πύργον, Ἐπιον, Νουδίον. Τούτων τὰς περισσότερας κατέστρεψαν οἱ Ἥλαιοι ἐπὶ τῆς ἐποχῆς μου. Ἡ δὲ νῆσος ἐπανομάσθη Θήρα ἀπὸ τὸν οἰκιστὴν.

149. Ὁ δὲ υἱὸς του δὲν ἠθέλησε νὰ ἀναχωρήσῃ μετ' αὐτοῦ, καὶ ὁ πατὴρ του εἶπεν ὅτι ἄφηγε πρόβατον μετὰ τῶν λύκων· ἐκ τούτου τοῦ λόγου ὁ νεανίσκος ἀνομάσθη Οἰόλυκος, καὶ μετὰ τὸν καιρὸν τὸ ὄνομα τοῦτο ἐπεκράτησεν. Ἐκ τοῦ Οἰόλυκου τούτου ἐγεννήθη ὁ Αἰγεύς, ἀπὸ τοῦ ὁποίου ἔλαβον τὸ ὄνομα οἱ Αἰγεῖδαι, φυλὴ με-

γάλη ἐν Σπάρτῃ. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἔζων τὰ τέκνα τῆς φυλῆς ταύτης, κατὰ χρησμόν τινα ἔκτισαν ναὸν εἰς τὰς Ἐρινύς τοῦ Λαίου καὶ τοῦ Οὐδίοδος, καὶ ἔκτοτε ἔζων τὰ τέκνα. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ εἰς τὴν Θήραν εἰς τοὺς ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν τούτων γεννωμένους παῖδας.

150. Μέχρι τοῦ σημείου τούτου τῆς διηγήσεως οἱ Λακεδαιμόνιοι καὶ οἱ Θηραῖοι συμφωνοῦν τὰ ἀκόλουθα ὁμῶς μόνον οἱ Θηραῖοι λέγουν ὅτι συνέβησαν. Ὁ Γρῖνος, υἱὸς τοῦ Αἰσανίου, ἀπόγονος ὦν τοῦ Θήρα τοῦτου καὶ βασιλεύων εἰς τὴν νῆσον Θήραν, μετέβη εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ προσφέρῃ ἕξ ὀνόματος τῆς πόλεως ἑκατόμβην. Πολλοὶ πολῖται τὸν ἠκολούθουν, μετὰ δὲ ἄλλων καὶ ὁ Βάττος ὁ υἱὸς τοῦ Πολυμνήστου καταγόμενος ἀπὸ τὸν Εὐφημον, ἕνα τῶν Μινυῶν. Ἐνῶ δὲ ὁ Γρῖνος ὁ βασιλεὺς τῶν Θηραίων ἠρώτα τὸ μαντεῖον περὶ διαφόρων πραγμάτων, ἡ Πυθία τῷ εἶπε νὰ κτίσῃ πόλιν εἰς τὴν Λιβύαν. Τότε ἐκεῖνος ἀπεκρίθη· «Ἐγὼ μὲν, ὦ ἄναξ, εἶμαι γέρον καὶ ἤδη βαρὺς διὰ τοιαύτην ἐπιχείρησιν, σὺ δὲ πρόσταξον κανένα ἀπὸ τοὺς νέους τούτους νὰ πράξῃ τοῦτο». Ταῦτα λέγων ἐδείκνυε τὸν Βάττον. Καὶ τότε μὲν τοῦτο ἐγένετο· μετὰ τὴν ἀναχώρησίν των δὲ δὲν ἐσκέφθησαν πλέον περὶ τοῦ χρησμοῦ, διότι οὔτε τὴν Λιβύαν ἐγνώριζον εἰς ποῖον μέρος τῆς γῆς ἦτο, οὔτε ἐτόλμων νὰ στείλουν ἀποικίαν εἰς μέρος ἄγνωστον.

151. Ἐπὶ ἑπτὰ δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα δὲν ἔβροξεν εἰς τὴν Θήραν, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ διάστημα ὅλα τὰ δένδρα ἐξηράνθησαν, πλὴν ἑνός. Τότε οἱ Θηραῖοι προσέδραμον εἰς τὸ μαντεῖον, καὶ ἡ Πυθία τοῖς ἐνεθύμισε τὴν ἀποικίαν εἰς τὴν Λιβύαν. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν ὑπῆρχεν ἄλλο μέσον, ὅπως ἀποφύγουν τὸ κακόν, στέλλουν εἰς Κρήτην ἀγγέλους, διὰ νὰ ἐρωτήσουν ἂν τις τῶν Κρητῶν ἢ τῶν μετοίκων μετέβη ποτὲ εἰς τὴν Λιβύαν. Περιερχόμενοι δὲ τὴν Κρήτην οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἔφθασαν εἰς τὴν πόλιν Ἴτανον, ὅπου ἐγνωρίσθησαν μὲ ἕνα πορφυροβαφεὰ ὀνόματι Κορώβιον, ὅστις τοῖς εἶπεν ὅτι παρασυρθεῖς ὑπὸ τῶν ἀνέμων μετέβη εἰς τὴν Λιβύαν καὶ εἰς τὴν νῆσον τῆς Λιβύας Πλατέαν. Πείσαντες λοιπὸν αὐτὸν μὲ μισθὸν τὸν ἔφεραν εἰς τὴν Θήραν· ἐκεῖθεν δὲ ἐξέπλευσαν κατὰ πρῶτον ὀλίγοι πρόσκοποι, οἵτινες, ἀφοῦ ὠδηγήθησαν εἰς τὴν νῆσον ταύτην τὴν Πλατέαν, τὸν μὲν Κορῶβιον κατέλιπον ἐκεῖ μὲ τροφὰς πολλῶν μηνῶν, αὐτοὶ δὲ ἐπέστρεψαν τάχιστα, διὰ νὰ ἀναγγείλουν εἰς τοὺς Θηραῖους περὶ τῆς νήσου.

152. Ἐπειδὴ δὲ αὐτοὶ ἔμειναν εἰς τὴν Θήραν πλειότερον τοῦ συμφωνηθέντος χρόνου, εἰς τὸν Κορώβιον ἐτελείωσαν τὰ πάντα. Μετὰ ταῦτα πλοῖον τῆς Σάμου, τοῦ ὁποίου ναύκληρος ἦτο ὁ Κωλαῖος¹, πλέον πρὸς τὴν Αἴγυπτον, ἐρρίφθη εἰς τὴν νῆσον ταύτην Πλατέαν· μαθόντες δὲ οἱ Σάμιοι παρὰ τοῦ Κορῶβίου διατὶ εὐρί-

1) Τῷ 640 π. Χ.

σκειτο ἐκεῖ, τῷ ἄφησαν ἑνὸς ἔτους τροφὰς, ἔπειτα δὲ ἐξῆλθον εἰς τὸ πέλαγος καὶ προσεπάθουν νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔχοντες ἄνεμον ἀνατολικόν· καὶ ἐπειδὴ δὲν ἔπαυεν ὁ ἄνεμος, διαπεράσαντες τὰς Ἡρακλείους στήλας, φθάνουσιν εἰς τὴν Ταστησόν, ὀδηγούμενοι ἀπὸ θεῖαν τινα δύναμιν. Ὁ λιμὴν αὐτὸς ἦτο τότε ἄγνωστος· ὥστε ἐπιστρέψαντες ὀπίσω ἐκέρδιαν ἀπὸ τὰ φορτία των πολλὴν περισσότερα ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἕλληνας ὅσους ἡμεῖς γνωρίζομεν ἀκριβῶς, μετὰ τὸν Αἰγινίτην Σώστρατον τὸν Λαοδάμαντος, διότι μετ' αὐτοῦ οὐδεὶς δύναται νὰ παραβληθῇ. Οἱ Σάμιοι λοιπὸν λαβόντες τὸ δέκατον ἐκ τῶν κερδῶν των, συμποσούμενον εἰς ἕξ τάλαντα, κατεσκεύασαν χάλκινον ὄγγειον, ὅμοιον μὲ κρατῆρα ἀργολικόν, περίεξ τοῦ ὁποίου οἱ πρόδροσοι ἦσαν κεφαλαὶ γρυπῶν καὶ τὸ ἀφιέρωσαν εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας, στήσαντες αὐτὸ ἐπὶ τριῶν γαλκίνων κολοσσῶν ἑπταπῆχων, ἐστηριγμένων εἰς τὰ γόνατα. Οἱ δὲ Κυρηναῖοι καὶ οἱ Θηραῖοι ἠνώθησαν διὰ στενῆς φιλίας μετὰ τῶν Σαμίων, ἐγνώμονοῦντες δι' ὅσα οὔτοι εἶχον πράξει ὑπὲρ τοῦ Κορῶβίου.

153. Οἱ δὲ Θηραῖοι, καταλιπόντες εἰς τὴν νῆσον τὸν Κορώβιον, ἅμα ἔφθασαν εἰς τὴν Θήραν, ἀνήγγειλαν ὅτι εὗρον νῆσον εἰς τὴν Λιβύαν. Τότε οἱ πολῖται ἐνέκριναν νὰ λάβουν διὰ κλήρου ἀπὸ τὰς ἑπτὰ κόμας των ἕνα μετὰξὺ τῶν ἀδελφῶν καὶ νὰ τοὺς στείλουν ἐκεῖ μὲ βασιλέα καὶ ἀρχηγὸν τῆς ἀποικίας τὸν Βάττον. Ἐξέπεμψαν λοιπὸν εἰς τὴν Πλατέαν δύο πεντηκοντόρους.

154. Ταῦτα μὲν λέγουν μόνον οἱ Θηραῖοι· εἰς δὲ τὰ ἐπιλοιπα τοῦ λόγου συμφωνοῦν μετὰ τῶν Κυρηναίων, πλὴν τῶν περὶ τοῦ Βάττον, εἰς τὰ ὁποῖα οὐδόλως συμφωνοῦν οἱ Κυρηναῖοι, ἀλλὰ τὰ διηγούντα ὡς ἔζη. Ὑπάρχει εἰς τὴν Κρήτην ἡ πόλις Ὁαξός, ὅπου ἐβασίλευσε ὁ Ἐτέαρχος, ὁ ὁποῖος ἔχων θυγατέρα ἄνευ μητροῦς καλουμένην Φρονίμην ἔλαβεν ἄλλην γυναῖκα. Ἡ γυνὴ αὕτη, ἅμα εἰσελθοῦσα εἰς τὴν οἰκίαν, ἠθέλησε νὰ δεῖξῃ εἰς τὴν Φρονίμην καὶ δι' ἔργων ὅτι ἦτο μητριὰ, φερομένη κακῶς πρὸς αὐτὴν καὶ τὰ πάντα τεχναζομένη ἐναντίον της. Τέλος τὴν διέβαλεν ὡς ἀσελγῆ καὶ ἔπεισε τὸν ἄνδρα της ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχουσιν. Αὐτὸς δὲ πιστεύσας τὴν γυναῖκα ἐμχανεύθη κατὰ τῆς θυγατρὸς του ἀνόσιον ἔργον. Εὐρίσκειτο εἰς τὴν Ὁαξὸν Θηραῖός τις ἔμπορος ὀνόματι Θεμίσιον· τοῦτον προσκαλέσας ὁ Ἐτέαρχος διὰ νὰ τὸν φιλοξενήσῃ τὸν ὤρκισε νὰ ἐκτελέσῃ ὅ,τι ἠθέλε ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ. Ἀφοῦ δὲ τὸν ὤρκισε, τῷ παρέδωκε τὴν Φρονίμην καὶ τὸν ἐπρόσταξε νὰ τὴν λάβῃ καὶ νὰ τὴν ἴψῃ εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' ὁ Θεμίσιον, ἀγανακτήσας διὰ τὴν ἀπάτην τοῦ ὄρκου καὶ διαλύσας τὴν ξενίαν, ἔπραξε τὰ ἔξης· παραλαβὼν τὴν κόρην ἀπέπλευσε καὶ ὅτε ἔφθασεν εἰς τὸ πέλαγος, διὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν ὄρκον του πρὸς τὸν Ἐτέαρχον, τὴν ἔδεσε μὲ σχοινία, τὴν ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν, τὴν ἀνέσυρεν ἔπειτα καὶ ἤλθεν εἰς τὴν Θήραν.

155. Μετὰ ταῦτα, παραλαβὼν τὴν Φρονίμην σημαντικὸς τις

Θηραῖος, ὁ Πολύμνηστος, εἶχεν αὐτὴν ὡς παλλακὴν· μετὰ καιρὸν δὲ ἐγέννησεν αὐτῇ υἱὸν ἰσχνόφωνον καὶ τραυλόν, ὅστις ὠνομάσθη Βάττος, ὡς λέγουσι οἱ Θηραῖοι καὶ οἱ Κυρηναῖοι, ὡς νομίζω ὅμως ἐγώ, θὰ ὠνομάσθη ἄλλως. Γάττος εἶναι ὄνομα τὸ ὁποῖον ἔλαβε βεβαίως, ὅτε τὸ μαντεῖον τὸν ἔστειλεν εἰς τὴν Λιβύαν καὶ ἐκ τῆς ιδιότητος εἰς τὴν ὁποίαν ἐφηρομόζετο τὸ ὄνομα τοῦτο· διότι οἱ Λίβυες ὠνομάζοντες βάττον τὸν βασιλέα καὶ διὰ τοῦτο φρονῶ ὅτι ἢ Πυθία χρησιμοδοτοῦσα τῷ ἀπέτεινε τὸν λόγον Λιβυαί, ἠξεύρουσα ὅτι ἐμελλε νὰ γίνῃ βασιλεὺς εἰς τὴν Λιβύαν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἠνδρώθη οὗτος, ἦλθεν εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τῆς φωνῆς του. Εἰς τὰς ἐρωτήσεις του δὲ ἀπεκρίθη ἡ Πυθία τὰ ἑξῆς· «ᾠ Βάττε, ἦλθες διὰ τὴν φωνὴν σου, ἀλλ' ὁ ἀναξ Φοῖβος Ἀπόλλων σὲ πέμπει οἰκιστὴν εἰς τὴν πολλὰ πρόβατα τρέφουσαν Λιβύαν»· ὡς νὰ ἔλεγεν ἑλληνιστί· «ᾠ βασιλεῦ, ἦλθες διὰ τὴν φωνὴν σου». Ἐκεῖνος δὲ εἶπε τὰ ἑξῆς· «ᾠ ἀναξ, ἐγὼ μὲν ἦλθον νὰ ἐρωτήσω περὶ τῆς φωνῆς μου, σὺ δὲ μὲ διατάττεις πράγματα ἀδύνατα· μοὶ λέγεις νὰ ἀποικίσω τὴν Λιβύαν, ἀλλὰ μὲ ποῖαν δύναμιν, μὲ ποῖα μέσα;». Μὲ ὅλους ὅμως τούτους τοὺς λόγους δὲν ἔπειθε τὸν θεὸν νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν ἄλλην ἀπόκρισιν· καὶ ἐπειδὴ ἐξηκολούθει νὰ ἀκούῃ τὸν αὐτὸν χρησμὸν ὡς πρότερον, ἀφήσας ὅλα ὁ Βάτιος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Θῆραν.

156. Μετὰ ταῦτα συνέβησαν καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους Θηραῖους πολλὰ συμφοραὶ κατὰ θείαν ἐκδίκησιν. Ἀγνοοῦντες δὲ οἱ Θηραῖοι πόθεν προήρχοντο οὗτοι ἔπεμψαν νὰ ἐρωτήσονται τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν περὶ τῶν παρόντων κακῶν· ἡ δὲ Πυθία ἐχρησιμοδότησεν εἰς αὐτοὺς ὅτι θὰ βελτιωθῇ ἡ κατάστασις των, ἐὰν ἀποικίσωσι μετὰ τοῦ Βάττου τὴν Κυρήνην τῆς Λιβύας. Ἀπέστειλαν λοιπὸν οἱ Θηραῖοι τὸν Βάττον μὲ δύο πεντηκοντόρους. Πλεύσαντες δὲ οὗτοι εἰς τὴν Λιβύαν, διότι δὲν ἠδύναντο νὰ πράξωσιν ἄλλως, ἐπέστρεψαν πάλιν εἰς τὴν Θῆραν· ἀλλ' ἐνῶ προσωρομίζοντο τοὺς ἐλιθοβόλουν οἱ Θηραῖοι καὶ δὲν τοὺς ἄφηνον νὰ ἀποβιβασθῶν εἰς τὴν ξηρὰν, ἀλλὰ τοῖς ἔλεγον νὰ πλεύσουν ὀπίσω εἰς τὴν Λιβύαν. Ἐνδίδοντες λοιπὸν οὗτοι εἰς τὴν ἀνάγκην ἀπέπλευσαν καὶ ἀπώκισθησαν εἰς τὴν νῆσον τῆς Λιβύας, ἣτις καλεῖται, ὡς εἶπον ἄνωτέρω, Πλατέα. Λέγεται δὲ ὅτι ἡ νῆσος αὕτη ἔχει τὴν αὐτὴν ἔκτασιν μὲ τὴν σημερινὴν πόλιν τῶν Κυρηναίων.

157. Δύο ἔτη διέμειναν ἐν αὐτῇ, ἀλλ' οὐδὲν ὄφελος εἶδον ἀφήσαντες λοιπὸν ἐκεῖ ἓνα μετέβησαν ὅλοι οἱ λοιποὶ εἰς τοὺς Δελφούς· ἐλθόντες δὲ εἰς τὸ μαντεῖον ἐζήτησαν χρησμὸν λέγοντες ὅτι ἐπὶ δύο ἔτη κατόκουν εἰς τὴν Λιβύαν καὶ οὐδεμίαν βελτίωσιν εἶδον. Ἡ Πυθία ἀπεκρίθη εἰς ταῦτα· «Ἐὰν σὺ, ὅστις δὲν μετέβης εἰς τὴν πολλὰ πρόβατα τρέφουσαν Λιβύαν, γνωρίζῃς αὐτὴν καλλίτερον ἀπὸ ἐμέ, ὅστις μετέβην, πολὺ θαναμάζω τὴν σοφίαν σου».

Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες οἱ περὶ τὸν Βάττον ἀπέπλευσαν ὀπίσω, ἐπειδὴ ὁ θεὸς δὲν τοὺς ἀπήλλασεν ἀπὸ τὴν ὑποχρέωσιν τῆς ἀποι-

κίας πρὶν φθάσωσιν εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν Λιβύαν. Ὄθεν ἐλθόντες εἰς τὴν νῆσον καὶ λαβόντες ἐκεῖνον τὸν ὁποῖον εἶχον ἀφήσει ἐκεῖ κατόκησαν ἀπέναντι τῆς Πλατέας μέρος τι τῆς Λιβύας τὸ ὁποῖον ὠνομάζετο Ἄζιρις καὶ τὸ ὁποῖον ἐκατέρωθεν περιορίζουσι κάλλιστοι λόφοι, εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὁποίων ῥέει ποταμὸς διὰ τῆς κοιλάδος.

158. Τοῦτον τὸν τόπον κατόκουν ἕξ ἔτη, τὸ δὲ ἕβδομον οἱ Λίβυες τοὺς ἔπεισαν νὰ τὸν ἀφήσουν, ὑποσχεθέντες νὰ τοὺς φέρουν εἰς τόπον καλλίτερον. Ὄθεν ἀναστατήσαντες αὐτοὺς ἐκεῖθεν οἱ Λίβυες τοὺς ὠδήγησαν πρὸς δυσμάς, καί, διὰ νὰ μὴ ἴδουν οἱ Ἕλληνες τὸν καλλίτερον τόπον τὸν ὁποῖον διήρχοντο, ἐμέτρησαν τὰς ὥρας τῆς ἡμέρας καὶ τοὺς ὠδήγουν διὰ νυκτός· καλεῖται δὲ ὁ τόπος οὗτος Ἰσαρα. Τέλος, ἀφοῦ τοὺς ἔφερον εἰς κρήνην τινα λεγομένην ὅτι εἶναι τοῦ Ἀπόλλωνος, τοῖς εἶπον· «ᾠ Ἕλληνες, ἐδώσας συμφέρει νὰ κατοικήσετε, διότι ἐδῶ ὁ οἶρανός ἔχει ὀπάς¹».

159. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ οἰκιστοῦ Βάττου βασιλεύσαντος τεσσαράκοντα ἔτη καὶ ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ἀρκεσίλαου, βασιλεύσαντος δεκαεξ ἔτη, οἱ Κυρηναῖοι ἦσαν τόσοι, ὅσοι ἦσαν ἐξ ἀρχῆς, ὅτε ἐστάλησαν εἰς τὴν ἀποικίαν. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς δὲ τοῦ τρίτου βασιλέως Βάττου, τοῦ ἐπονομαζομένου Εὐδαίμονος, ἡ Πυθία παρεκίνησεν ὅλους τοὺς Ἕλληνας διὰ χρησμοῦ νὰ ἀποπλεύσωσι καὶ νὰ συγκατοικήσουν μὲ τοὺς Κυρηναίους τὴν Λιβύαν, καθότι οἱ Κυρηναῖοι τοὺς προσεκόλουν, ὅπως μοιρασθῶν τὴν χώραν. Ἦτο δὲ ὁ χρησμὸς τῆς Πυθίας τοιοῦτος· «Ὅστις μεταβῇ εἰς τὴν πολυπόδητον Λιβύαν, ἀφοῦ γίνῃ ἡ διανομὴ τῆς γῆς, αὐτὸς λέγω ὅτι θὰ μεταμεληθῇ μετὰ ταῦτα». Ἐπειδὴ λοιπὸν συνεσφωρεύθησαν πολλοὶ εἰς τὴν Κυρήνην, οἱ περιόικοι Λίβυες καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν, ὅστις ὠνομάζετο Ἀδικράν, στερούμενοι τῆς χώρας των καὶ περὶβριζόμενοι ὑπὸ τῶν Κυρηναίων, ἔπεμψαν εἰς τὴν Αἴγυπτον καὶ παρέδωσαν ἑαυτοὺς εἰς τὸν βασιλέα τῆς Αἴγυπτου Ἀπρίην. Οὗτος δὲ συλλέξας πολὺν στρατὸν Αἰγυπτίων τὸν ἔστειλε κατὰ τῆς Κυρήνης. Οἱ Κυρηναῖοι ταρασθέντες εἰς τὸν τόπον Ἰσαρα παρὰ τὴν κρήνην Θέστιν συνεπλάκησαν μὲ τοὺς Αἰγυπτίους καὶ τοὺς ἐνίκησαν.

Οἱ δὲ Αἰγύπτιοι, οἵτινες δὲν τοὺς εἶχον δοκιμάσει πρότερον, τοὺς περιεφρόνουν, ἀλλ' εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἠττήθησαν, ὥστε ὀλίγοι μόνον ἐξ αὐτῶν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Τούτου ἕνεκα οἱ Αἰγύπτιοι, μεμφόμενοι τὸν Ἀπρίην, ἀπεστάτησαν ἀπ' αὐτοῦ.

160. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ Βάττου ἐγεννήθη υἱὸς ὁ Ἀρκεσίλαος, ὅστις βασιλεύσας πρῶτος τοσοῦτον ἤρισε μετὰ τῶν ἀδελφῶν του, ὥστε οὗτοι τὸν ἐγκατέλιπον καὶ ἀπῆλθον εἰς ἄλλο μέρος τῆς Λιβύας· φυγόντες δὲ ἐκ τῆς πόλεως των ἔκτισαν ἄλλην, ἣτις τότε καὶ σήμερον καλεῖται Βάρκη· ἐνῶ δὲ τὴν ἔκτιζον, συγχρόως

(1) Δηλαδή πίπτει βροχή.

ἠρέθιζον τοὺς Λίβυας ἐναντίον τῶν Κυρηναίων. Μετὰ ταῦτα δὲ ἔ΄ Ἀρκεσίλαος ἔξεστράτευσε κατὰ τῶν ἀποστατησάντων καὶ τῶν δεχθέντων αὐτοὺς Λιβύων. Οὗτοι δὲ οἱ Λίβυες φοβηθέντες ἀνεχώρησαν φεύγοντες πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς Λίβυας, καὶ ὁ Ἀρκεσίλαος τοὺς κατειδίωξε μέχρι τῆς Λεύκανος τῆς Λιβύας, ὅπου οἱ Λίβυες ἀπεφάσισαν νὰ μεταστραφῶσι καὶ νὰ ἐπιτεθῶσι. Συμπλακέντες δὲ ἐνίκησαν τοὺς Κυρηναίους τόσον, ὥστε ἔπεσαν ἐκεῖ ἑπτακισχίλιοι ὀπλίται Κυρηναῖοι. Μετὰ τὴν καταστροφὴν ταύτην ὁ Ἀρκεσίλαος ἠσθένησε καὶ ἐπῆρε φάρμακον, ὃ δὲ ἀδελφός του Λέαρχος τὸν ἐπνίξεν· ἀλλ' ἡ γυνὴ τοῦ Ἀρκεσιλάου, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦτο Ἐρυζώ, ἐφόνευσε δολίως τὸν Λέαρχον.

161. Διεδέχθη δὲ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀρκεσιλάου Βάττος, ὃ ὁποῖος ἦτο χωλὸς καὶ ὄχι ἄρτιος τοὺς πόδας. Οἱ Κυρηναῖοι κατόπιν τῆς συμβάσεως συμφορᾶς ἐπεμψαν εἰς τοὺς Δελφοὺς διὰ νὰ ἐρατήσουν ποίαν διοίκησιν παραδεχόμενοι ἤθελον εὐτυχήσει. Ἡ δὲ Πυθία τοὺς διέταξε νὰ φέρουν ἀπὸ τὴν Μαντινείαν τῆς Ἀρκαδίας ἓνα συμβιβαστήν. Ἐπεμψαν λοιπὸν καὶ ἐζήτησαν οἱ Κυρηναῖοι· οἱ δὲ Μαντινεῖς τοῖς ἔδωκαν σημαντικώτατόν τινα ἄνθρωπον τῆς πόλεως των, ὅστις ἔκαλεῖτο Δημῶναξ. Ἐλθὼν οὗτος εἰς τὴν Κυρήνην καὶ ἐξετάσας τὰ πάντα πρῶτον μὲν διήρесе τοὺς κατοίκους εἰς τρεῖς φυλάς κατὰ τὴν ἀκόλουθον διάταξιν· τοὺς μὲν Θηραίους καὶ τοὺς περιοίκους κατέταξεν εἰς τὴν πρώτην φυλὴν, τοὺς Πελοποννησίους καὶ τοὺς Κρήτας εἰς τὴν δευτέραν, ὅλους δὲ τοὺς νησιώτας εἰς τὴν τρίτην. Ἐπειτα ἀπεχώρησε διὰ τὸν βασιλέα Βάττον μέρος γῆς καὶ τὴν ἱερωσύνην, δώσας εἰς τὸν λαὸν ὅλην τὴν ἐξουσίαν, τὴν ὁποίαν πρότερον εἶχον οἱ βασιλεῖς.

162. Καὶ ἐνόσω μὲν ἔζη ὁ Βάττος τοιαύτη τάξις ἐπεκράτησεν ἐπὶ τοῦ υἱοῦ του ὅμως Ἀρκεσιλάου πολλὰι ταραχαὶ συνέβησαν διὰ τὰ ἀξιώματα, διότι ὁ Ἀρκεσίλαος ὁ υἱὸς τοῦ Βάττου τοῦ χωλοῦ καὶ τῆς Φερετίμης δὲν ἠθέλησε νὰ δεχθῆ τὴν τάξιν τὴν ὁποίαν εἶχε καταστήσει ὁ Δημῶναξ, ἀλλ' ἐζήτησε νὰ λάβῃ πάλιν τὰς τιμὰς τὰς ὁποίας εἶχον οἱ πρόγονοί του. Τοῦτου ἕνεκα ἠγέρθη ἐμφυλία στάσις, καθ' ἣν νικηθεὶς ἔφυγεν εἰς τὴν Σάμον, ἣ δὲ μήτηρ του κατέφυγεν εἰς τὴν Σαλαμίνα τῆς Κύπρου. Εἰς τὴν Σαλαμίνα κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐβασίλευεν ὁ Εὐέλθων, ὅστις ἀφιέρωσεν εἰς τοὺς Δελφοὺς τὸ ἀξιοθέατον ἐκεῖνο θυμιατήριον, τὸ ὁποῖον σήμερον κεῖται εἰς τὸν θησαυρὸν τῶν Κορινθίων. Ἐλθούσα λοιπὸν εἰς αὐτὸν ἡ Φερετίμη ἐζήτηε στρατόν, διὰ νὰ ἐπιναφέρῃ τὸν υἱὸν της εἰς τὴν Κυρήνην, ὃ δὲ Εὐέλθων πᾶν ἄλλο τῆ ἔδιδε πλὴν στρατοῦ· ἐκείνη δέ, εἰς ἕκαστον δῶρον τὸ ὁποῖον ἐλάμβανε· «Καλὸν εἶναι καὶ τοῦτο, ἔλεγε, καλλίτερον ὅμως θὰ ἦτο, ἐὰν μοι ἔδιδες τὸ ζητούμενον στρατεύμα». Τέλος ὁ Εὐέλθων τῆ ἐπεμψεν ἄτρακτον χρυσοῦν καὶ ἠλακάνην, εἰς τὴν ἠλακάνην δὲ ὑπέγρας μαλλίον. Ἐπειδὴ δὲ ἡ Φερετίμη ἐπανάλαβε τὰς ἰδίας λέ-

ξεις, ὃ Εὐέλθων ἀπήντησεν ὅτι τοιαῦτα δῶρα προσφέρει εἰς τὰς γυναῖκας καὶ ὄχι στρατόν.

163. Ὁ δὲ Ἀρκεσίλαος, εὐρισκόμενος τότε εἰς τὴν Σάμον, ἐστρατολόγει τὸν τυχόντα ὑποσχόμενος διανομὴν γῆς. Συναθροίσας δὲ τοιουτοτρόπως πολὺν στρατόν ἦλθε πρῶτον εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον περὶ τῆς καθόδου του. Καὶ ἡ Πυθία ἐχορημοδότησε τὰ ἑξῆς· «Ὁ Ἀπόλλων σὰς συγχωρεῖ νὰ βασιλεύετε εἰς τὴν Κυρήνην ἐπὶ ὀκτῶ γενεᾶς ἀνθρώπων, ἦτοι ἐπὶ τέσσαρας Βάττους καὶ τέσσαρας Ἀρκεσιλάους, περισσότερον ὅμως τούτου σὰς συμβουλεύει οὐδὲ κἄν νὰ προσπαθήσετε. Ἐπίστρεψον λοιπὸν καὶ ἀμφοτέρους εἰς τὴν κατοικίαν σου. Ἐὰν εὐθὺς κἀμινον πλήρη ἀμφορέων, μὴ ψήσης τὰ ἀγγεῖα ταῦτα, ἀλλ' ἐκβάλον αὐτὰ εἰς τὸν ἀέρα· ἐὰν δὲ ἀνάψῃς τὴν κἀμινον, μὴ εἰσέλθῃς εἰς μέρος περιόρουτον, διότι θὰ ἀποθάνῃς καὶ σὺ καὶ ὁ ὠραιότερος ταῦρος».

164. Ταῦτα ἐχορημοδότησεν ἡ Πυθία εἰς τὸν Ἀρκεσίλαον. Οὗτος δὲ παραλαβὼν τοὺς ἐκ τῆς Σάμου κατήλθεν εἰς τὴν Κυρήνην καὶ γενόμενος κύριος τῶν πραγμάτων ἐλησμόνησε τὸν χρησμόν καὶ ἐζήτησε νὰ ἐκδικηθῆ κατὰ τῶν ἀντιπάλων διὰ τὴν φυγὴν του. Ἐξ αὐτῶν δὲ ἄλλοι μὲν ἔφυγον ὅλους διόλου ἀπὸ τὴν χώραν, ἄλλοι δὲ συλληφθέντες ὑπ' αὐτοῦ ἐστάλησαν εἰς τὴν Κύπρον, διὰ νὰ θανατωθῶσι· καὶ τούτους μὲν ἐλθόντας εἰς τὴν νήσον των ἐλύτρωσαν οἱ Κνίδιοι καὶ τοὺς ἀπέστειλαν εἰς τὴν Θήραν, ἄλλους δὲ τινὰς ἐκ τῶν Κυρηναίων, καταφυγόντας εἰς μέγαν ἰδιωτικὸν πύργον τοῦ Ἀγλωμάχου, περιωρεύσας φρύγανα ὁ Ἀρκεσίλαος τοὺς ἔκασσε. Γενομένου ὅμως τούτου ἐνόησεν ὁ Ἀρκεσίλαος ὅτι αὐτὴ ἦτο ἡ ἔννοια τοῦ χρησμοῦ, ὅτε ἡ Πυθία τῷ εἶπε νὰ μὴ ψήσῃ τοὺς ἀμφορεῖς τοὺς ὁποίους ἤθελεν εὐρεῖ εἰς τὴν κἀμινον. Ἀπεμακρύνθη λοιπὸν αὐτοθελήτως, φοβούμενος τὸν θάνατον τὸν ὁποῖον εἶχε προσέπει ὁ χρησμός καὶ νομίζων ὅτι περιόρουτον τόπον ἐνόει τὴν Κυρήνην. Εἶχε δὲ ὁ Ἀρκεσίλαος γυναῖκα μίαν συγγενὴ του, θυγατέρα τοῦ βασιλέως τῶν Βαρκαίων, τοῦ ὁποίου τὸ ὄνομα ἦτο Ἀλαξίω· εἰς τοῦτον καταφεύγει. Ἀλλὰ Βαρκαῖοί τινες καὶ φυγάδες τῆς Κυρήνης ἰδόντες αὐτὸν περιφερόμενον εἰς τὴν ἀγορὰν τὸν φονεύουσι, πρὸς δὲ καὶ τὸν πενθερὸν αὐτοῦ Ἀλαξίωρα¹. Ὁ Ἀρκεσίλαος λοιπὸν εἴτε ἐκὼν εἴτε ἄκων πταίσας εἰς τὸν χρησμόν ἐξεπλήρωσε τὸ πεπρωμένον του.

165. Ἡ δὲ μήτηρ του Φερετίμη, ἐνόσω ὁ Ἀρκεσίλαος, αἰτιος τῆς ἰδίας του φθορᾶς, διέτριβεν εἰς τὴν Βάρκην, αὐτὴ εἶχεν εἰς τὴν Κυρήνην τὰ προνόμια τοῦ υἱοῦ της, ἀπολαύουσα τὰς ἄλλας τιμὰς καὶ προεδρεύουσα τοῦ συμβουλίου. Μαθοῦσα ὅμως ὅτι ὁ υἱὸς της ἐφονεύθη εἰς τὴν Βάρκην ἔφυγε καὶ μετέβη εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἐλπίζουσα εἰς ἐκδουλεύσεις τινὰς, τὰς ὁποίας εἶχε

1) Τὸν ταῦρον βεβαίως τοῦ χρησμοῦ.

προσφέρει ὁ Ἀρκεσίλαος εἰς τὸν Καμβύσιν τοῦ Κύρου καθότι αὐτὸς ἦτο ὁ Ἀρκεσίλαος, ὁ ὁποῖος παρέδωκε τὴν Κυρήνην εἰς τοὺς Πέρσας καὶ ἐγένετο ἔκουσιος φόρου ὑποτελής. Ἐλθούσα λοιπὸν ἡ Φερεσίμη εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐκάθισεν ἱκέτις εἰς τὴν οικίαν τοῦ Ἀρυνάνδου, παρακαλοῦσα αὐτὸν νὰ τὴν βοηθήσῃ καὶ προφασίζομένη ὅτι ὁ υἱὸς τῆς ἐφρονεύθη διὰ τὴν πρὸς τοὺς Μήδους ἀφοσίωσίν του.

166. Ὁ δὲ Ἀρυνάνδης οὗτος ἦτο διοικητὴς τῆς Αἴγυπτου, διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ Καμβύσου· μετὰ ταῦτα ὁμοῦς ὁ Δαρεῖος τὸν ἐθανάτωσε, διότι ἠθέλησε νὰ ἐξισωθῆ μετὰ αὐτόν. Τρόντι μαθὼν καὶ ἰδὼν ὅτι ὁ Δαρεῖος ἐπεθύμει νὰ ἀφήσῃ μνημόσυνον τοιοῦτον, οἷον οὐδεὶς ἄλλος τῶν προκατόχων του κατέλιπε, τὸν ἐμιμήθη μέχρις οὗ ἔλαβε τὸν μισθὸν τῶν πράξεών του. Ἴδου δὲ με ποῖον τρόπον. Ὁ Δαρεῖος ἔκοψε νόμισμα μὲ τὸν καθαρῶτερον χρυσὸν τὸν ὁποῖον ἠδυνήθη νὰ εὔρη· ἀμέσως ὁ Ἀρυνάνδης τὸν ἐμιμήθη κόψας νόμισμα ἐξ ἀργύρου, καὶ σήμερον τὸ καθαρῶτατον ἀργύριον εἶναι τὸ Ἀρυνανδικόν. Ἄλλ' ὁ Δαρεῖος· μαθὼν ὅτι ἔπραττε ταῦτα εὔρε προφασίαν ὅτι ἐνήργει ἐπανάστασιν καὶ τὸν ἐθανάτωσε.

167. Τότε δὲ ὁ Ἀρυνάνδης λυπηθεὶς τὴν Φερεσίμην ἔδωκεν εἰς αὐτὴν ὅλον τὸν στρατὸν τῆς Αἴγυπτου, καὶ τὸν πεζὸν καὶ τὸν ναυτικόν· στρατηγὸς δὲ τοῦ μὲν πεζοῦ διώρισεν τὸν Ἀμασιν, Μαράφιον τὴν φυλὴν, τοῦ δὲ ναυτικοῦ τὸν Βάρδην, ὅστις ἦτο ἐκ τοῦ γένους τῶν Πασαργαδῶν. Πρὶν ὅμως ἀποστῆλθαι τὸν στρατὸν ὁ Ἀρυνάνδης, πέμψας κήρυκα εἰς τὴν Βάρκην, ἠρώτα τίς ἦτο ὁ φρονεύσας τὸν Ἀρκεσίλαον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Βαρκαῖοι ὅλοι ἀνεδέχοντο τὸν φόνον προσθέτοντες ὅτι πολλὰ καὶ κακὰ ἔπασχον ὑπ' αὐτοῦ, ὁ Ἀρυνάνδης ἀκούσας ταῦτα ἐξέπεμψε τὸν στρατὸν μετὰ τῆς Φερεσίμης. Καὶ αὐτὴ μὲν ἡ αἰτία ἐλέγετο ὡς πρόσχημα· ἐπέμπετο δὲ κυρίως ὁ στρατός, ὡς ἐγὼ νομίζω, διὰ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Λίβυας. Εἶναι δὲ οἱ Λίβυες πολλὰ καὶ διάφορα ἔθνη, ἐκ τῶν ὁποίων ὀλίγα ἦσαν ὑπήκοα τοῦ βασιλέως, τὰ δὲ περισσώτερα οὐδὲ ὀλίως ἐφρόντιζον περὶ τοῦ Δαρείου.

168. Εἶναι δὲ κατρωμένοι οἱ Λίβυες ὡς ἐξῆς, ἀρχίζοντες ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον· πρῶτοι κατοικοῦσιν οἱ Ἀδυμαχίται, οἵτινες τηροῦσιν ὅλα σχεδὸν τὰ Αἴγυπτιακά ἔθιμα καὶ ἐνδύονται ὡς καὶ οἱ ἄλλοι Λίβυες. Αἱ γυναῖκες τῶν ἔχουσιν εἰς ἑκατέραν κνήμην ψέλιον χάλκινον· ἀφήνουν τὴν κόμην μακρὰν καὶ ὅταν συλλάβωσι φθεῖρα εἰς τὴν κεφαλὴν τὸν φονεύουσι διὰ τῶν ὀδόντων καὶ καὶ ἔπειτα τὸν ὀπίουσι. Οἱ Λίβυες εἶναι οἱ μόνοι οἵτινες πράττουν τοῦτο· οἱ μόνοι εἶναι ἐπίσης οἵτινες παρουσιάζουν εἰς τὸν βασιλέα τὰς μελλούσας νὰ ὑπανδρευθοῦν παρθένους, καὶ ἂν τις ἐκ τούτων τῷ ἀρέσῃ, διαπαρθενεύεται ὑπ' αὐτοῦ. Ἐκτείνονται δὲ οἱ Ἀδυμαχίται οὗτοι ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου μέχρι τοῦ λιμένος ὅστις καλεῖται Πλυνός.

169. Ἐπειτα ἔρχονται οἱ Γιλιάται, οἵτινες ἐκτείνονται ἀπὸ

δυσμῶν μέχρι τῆς νήσου Ἀφροδισιάδος· εἰς τὸ μεταξὺ τῆς χώρας αὐτῶν ἀντικρύζει ἡ νήσος Πλατέα, τὴν ὁποῖαν ἀπόκισαν οἱ Κυρηναῖοι. καὶ εἰς τὴν ἡπειρον εἶναι ὁ λιμὴν τοῦ Μενελάου καὶ ἡ Ἄξις, τὴν ὁποῖαν ἐπὶ τινὰ καιρὸν κατόκησαν οἱ Ἕλληνες. Ἀπὸ τούτου τοῦ μέρους ἀρχίζει τὸ σίλφιον, τὸ ὁποῖον φύεται ἀπὸ τῆς νήσου Πλατέας μέχρι τῆς εἰσόδου τῆς Σύρτιος. Μεταχειρίζεται δὲ τὸ ἔθνος τοῦτο ἔθιμα σχεδὸν ὁμοια μετὰ τὰ γείτονα ἔθνη.

170. Μετὰ τοὺς Γιλιάτας πρὸς δυσμὰς εἶναι οἱ Ἀσβυσταῖ· κατοικοῦσι δὲ οὗτοι τὸ μέρος τὸ ἀνωτέρω τῆς Κυρήνης καὶ δὲν ἐκτείνονται μέχρι τῆς θαλάσσης, διότι τὰ παραθαλάσσια νεύονται οἱ Κυρηναῖοι. Εἶναι πλειότερον τῶν ἄλλων Λιβύων ἐπιτήδειοι εἰς τὸ νὰ ὀδηγῶσι τέθριππα, καὶ τὰ πλείεστα αὐτῶν ἔθιμα εἶναι ἀπομίμησις τῶν Κυρηναϊκῶν.

171. Πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀσβυστῶν εἶναι οἱ Ἀύσχισαι, οἵτινες κατοικοῦν ὑπεράνω τῆς Βάρκης καὶ φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης πρὸς τὸ μέρος τῶν Εὐεσπερίδων. Εἰς τὸ μέσον δὲ τῆς χώρας τῶν Ἀύσχισῶν κατοικοῦν οἱ Βάκαλες, ἔθνος μικρόν, ἐκτεινόμενοι μέχρι τῆς θαλάσσης πρὸς τὴν Τεύειραν, πόλιν τῶν Βαρκαίων. Ἐθιμα δὲ ἔχουσι τὰ αὐτὰ οἷα καὶ οἱ κατοικοῦντες ἀνωτέρω τῆς Κυρήνης.

172. Πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀύσχισῶν τούτων εἶναι οἱ Νασαμῶνες, ἔθνος πολυάριθμον, οἵτινες ἀφήνουντες κατὰ τὸ θέρος τὰ ποίμνια τῶν εἰς τὰ παραθαλάσσια ἀναβαίνουσιν εἰς τόπον τινὰ καλούμενον Ἀύγυλα, διὰ νὰ συλλέξουν τοὺς καρπούς τῶν φοινίκων. Τὰ δένδρα ταῦτα εἶναι πολλὰ καὶ πυκνόφυλλα καὶ ὅλα καρποφόρα. Συνάξουν ἐπίσης ἀκρίδας· τὰς ὁποίας, ἀφοῦ ξηρᾶνουν εἰς τὸν ἥλιον, τὰς ἀλέθουν καὶ ἐπιπᾶσσοντες αὐτὰς εἰς γάλα τὸ πίνουσιν.

Ἐκαστος αὐτῶν ἔχει συνήθως πολλὰς γυναῖκας, ἀλλὰ μεταχειρίζονται ὅλας κοινῶς σχεδὸν κατὰ τὸν τρόπον τῶν Μασσαγετῶν· στήνοντες ἐνώπιόν των ῥάβδον μιγνύονται μετ' αὐτῶν. Κατὰ πρῶτον, ὅταν νυμφεῦται Νασαμῶν τις, ὁ νόμος ἀπαιτεῖ κατὰ τὴν πρώτην νύκτα ἡ νύμφη νὰ μεταβῇ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἄλλον δαιτυμόνα καὶ νὰ μιγῇ μετ' ὅλους· ἕκαστος δέ, ἀφοῦ μιγῇ μετ' αὐτῆς, τῇ δίδει δῶρον ὅ,τι ἔφερεν ἐκ τῆς οικίας του. Ὁρκίζονται δὲ καὶ λαμβάνουν μαντείας ὡς ἀκολούθως· θέτοντες τὴν χεῖρα ἐπὶ τῶν τάφων τῶν ἀνδρῶν ὅσοι, ὡς λέγεται, ὑπῆρξαν δικαιοτάτοι καὶ ἀνδρειότατοι εἰς τὸ ἔθνος τῶν, ὀμνύουσιν εἰς αὐτούς, μαντεύονται δὲ πορευόμενοι εἰς τὰ μνήματα τῶν προγόνων των, ἐπὶ τῶν ὁποίων, ἀφοῦ προσευχθῶσιν, ἀποκοιμῶνται, καὶ πᾶν ὅ,τι ὄνειρον ἴδωσιν εἰς τὸν ὕπνον των, αὐτὸ δέχονται. Πρὸς ἀσφάλειαν τῶν ἀνταλλασομένων ὄρκων πράττουν τὰ ἐξῆς· δίδει νὰ πῆν ἐκ τῆς χειρὸς του καὶ αὐτὸς πίνει ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ ἄλλου· ἂν ὁμοῦ δὲν ἔχουν κανὲν ὑγρὸν, λαμβάνοντες κόνιν ἐκ τῆς γῆς τὴν λείχουν.

173. Γείτονες δὲ τῶν Νασαμῶνων εἶναι οἱ Ψύλλοι, οἵτινες ἐξωλοθρεύθησαν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· πνεύσας ὁ νότος

ἐξήρανε πᾶν ὅ,τι περιεῖχεν ὕδωρ, καὶ ὅλη ἡ χώρα τὴν ὁποίαν περικλείει ἡ Σύρις ἐγένετο αὐχημρά. Συσκευθέντες οἱ Ψύλλοι ἀπεφάσισαν ἀπὸ κοινοῦ νὰ ἐκστρατεύσωσι κατὰ τοῦ νότου (ἐνταῦθα διηγοῦμαι ὅσα λέγουσιν οἱ Λίβυες)· ὅτε δὲ ἐφθασαν εἰς τὰ ἀμμόδη μέρη, ἔπνευσεν ὁ νότος καὶ κατέχωσεν αὐτούς. Ἐξολοθρευθέντων δὲ αὐτῶν, κατέλαβον τὴν χώραν οἱ Νασαμώνες.

174. Ἀνωτέρω δὲ αὐτῶν, νοτιοανατολικῶς, εἰς τὴν χώραν τῶν ἀγρίων θηρίων, κατοικοῦν οἱ Γαράμαντες, οἱ ὁποῖοι ἀποφesyγουν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καὶ πᾶσαν συγκοινωνίαν· δὲν ἔχουν οὔτοι κανὲν ὄπλον πολεμικὸν καὶ οὔτε νὰ ὑπερασπισθοῦν ἡξεύρουν.

175. Καὶ οὔτοι μὲν κατοικοῦν ἀνωτέρω τῶν Νασαμώνων, πρὸς δυσμὰς δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν εἶναι οἱ Μάκαι, οἵτινες κουρεύονται μέχρι δέρματος καὶ δὲν ἀφήνουν εἰμὴ μικρὸν λόφον εἰς τὸ μέσον τῆς κεφαλῆς. Εἰς τὸν πόλεμον ἔχουν ὡς ἀσπίδας δέρματα στρουθοκαμήλων. Διὰ δὲ τῆς χώρας αὐτῶν ῥέων ἐκ λόφου καλουμένου τῶν Χαρίτων ὁ ποταμὸς Κίνυψ ἐκβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν. Εἶναι δὲ ὁ λόφος οὗτος τῶν Χαρίτων δασώδης, ἐνῶ ὅλη ἡ ἄλλη προλεχθεῖσα Λιβύα εἶναι γυμνὴ δένδρων, καὶ ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρις αὐτοῦ εἶναι διακόσια στάδια.

176. Μετὰ τοὺς Μάκας ἔρχονται οἱ Γινδάνες. Τούτων αἱ γυναῖκες φοροῦν περὶ τοὺς ἀστραγάλους χάλκινα δοκτύλια, ἐκάστη δὲ αὐτῶν φορεῖ πολλά τοιαῦτα περισφύρια διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν, ὡς λέγουν· ὁσάκις ἀνήρ τις μιχθῆ μετ' αὐτῆς, δένει αὐτὴ εἰς τὸν πόδα ἐν περισφύριον, καὶ ἐκείνη, ἥτις ἔχει τὰ περισσότερα νομίζεται ἀρίστη, ὡς ἀγαπηθεῖσα ὑπὸ πλείστον ἀνδρῶν.

177. Μίαν δὲ ἄκραν τῆς γῆς τούτων τῶν Γινδάνων, προσέχουσαν εἰς τὴν θάλασσαν, νέμονται οἱ Λωτοφάγοι, οἵτινες ζῶσι τρώγοντες μόνον τὸν καρπὸν τοῦ λωτοῦ. Εἶναι δὲ ὁ καρπὸς τοῦ λωτοῦ κατὰ μὲν τὸ μέγεθος ὅσος εἶναι ὁ τῆς σχίνου, κατὰ δὲ τὴν γλυκύτητα ὁμοῖος μὲ τὸν τοῦ φοίνικος. Ἐκ τοῦ καρποῦ τούτου κατασκευάζουν οἱ Λωτοφάγοι καὶ οἶνον.

178. Μετὰ τοὺς Λωτοφάγους, ἀκολουθοῦντες τὸ παραθαλάσσιον, εὐρίσκομεν τοὺς Μάχλους, οἵτινες μεταχειρίζονται καὶ αὐτοὶ τὸν λωτόν, ὀλιγώτερον ὅμως ἀπὸ τοὺς προλεχθέντας. Ἐκτείνονται μέχρι μεγάλου τινὸς ποταμοῦ καλουμένου Τρίτωνος, ὅστις πίπτει εἰς τὴν μεγάλην λίμνην Τριτωνίδα. Ἐντὸς τῆς λίμνης ταύτης ὑπάρχει νῆσος καλουμένη Φλά, καὶ λέγουν ὅτι ἐδόθη χρησμὸς εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ τὴν ἀποικίσουν.

179. Λέγουν προσέτι καὶ τὰ ἐξῆς. Ἀφοῦ ὁ Ἰάσων ἐτελείωσε τὴν κατασκευὴν τῆς Ἀργοῦς εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Πηλίου ὄρους, ἔθεσεν ἐντὸς αὐτῆς τὴν προσδιωρισμένην ἑκατόμβην καὶ ἓνα τρίποδα γάλκινον· ἀκολούθως περιέπλεε τὴν Πελοπόννησον, θέλων νὰ ἔλθῃ εἰς τοὺς Δελφούς· ὅτε δὲ περιπλέων ἔφθασεν εἰς τὸν Μαλέαν, ὁ βορέας ἄνεμος τὸν παρέσυρε πρὸς τὴν Λιβύαν, καὶ πρὶν

γνωρίσῃ τὴν γῆν ταύτην, ἔπεσεν εἰς τὰς ὑφάλους τῆς Τριτωνίδος λίμνης. Καὶ ἐνῶ ἠπόρει πῶς νὰ ἐξέλθῃ ἐκεῖθεν, λέγουσιν ὅτι ἐφάνη ὁ Τρίτων καὶ ἐξήτησε παρ' αὐτοῦ τὸν τρίποδα, ὑποσχόμενος νὰ δεῖξῃ τὴν ἔξοδον καὶ νὰ τοὺς ἀποστείλῃ ἀσφαλεῖς. Πεισθέντος δὲ τοῦ Ἰάσονος ἐδεῖξεν ὁ Τρίτων εἰς τοὺς Ἀργοναύτας τὸν τρόπον πῶς νὰ ἐξέλθωσι διὰ τῶν ὑφάλων καὶ ἔθεσε τὸν τρίποδα εἰς τὸν ναόν του. Κατόπιν ἀναβὰς ἐπ' αὐτοῦ ἐχρησιμοδότησεν εἰς τοὺς μετὰ τοῦ Ἰάσονος πᾶν ὅ,τι ἔμελλε νὰ τοῖς συμβῆ· προσέθηκε δὲ ὅτι, ἐάν τις τῶν ἀπογόνων τῶν ἔλθῃ καὶ λάβῃ τὸν τρίποδα, τότε ἀνάγκη πᾶσα νὰ κτισθοῦν περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην ἑκατὸν πόλεις Ἑλληνίδες. Ἀκούσαστες ταῦτα οἱ ἐγχώριοι Λίβυες ἐκρυψαν τὸν τρίποδα.

180. Κατόπιν τῶν Μαχλῶν τούτων εἶναι οἱ Αὔσεις. Οὗτοι ὡς καὶ οἱ Μάχλους κατοικοῦν περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην καὶ χωρίζει αὐτοὺς ὁ ποταμὸς Τρίτων. Καὶ οἱ μὲν Μάχλους ἀφήνουν τὰ μαλλία τῶν μόνον ὀπισθεν τῆς κεφαλῆς, οἱ δὲ Αὔσεις μόνον εἰς τὰ ἔμπροσθεν. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐπετείου εορτῆς τῆς Ἀθηνᾶς αἱ παρθένοι τῶν Αὔσων διαιρούμεναι εἰς δύο μέρη μάχονται πρὸς ἀλλήλας μὲ λίθους καὶ ξύλα, λέγουσαι ὅτι πράττον τούτο κατὰ νόμον πατροπαράδοτον πρὸς τιμὴν τῆς ἰθαγενοῦς θεᾶς, τὴν ὁποίαν ἡμεῖς καλοῦμεν Ἀθηνᾶν. Ὅσαι ἐξ αὐτῶν ἀποθάνουν ἀπὸ τὰ τραύματα, τὰς λέγουσιν ψευδοπαρθένας. Πρὶν ὅμως ἐπιτρέψωσιν εἰς αὐτὰς τὰς πολεμήσους, πράττουσι τὰ ἐξῆς· στολίσαντες παρθένον, τὴν ὁποίαν κοινῶς ἠθέλον ἀναγνωρίσει ὡς ὠραιότατην μὲ περικεφαλαίαν Κορινθιακὴν καὶ πανοπλίαν Ἑλληνικὴν, καὶ ἀναβιβάσαντες εἰς ἄρμα περιφέρουσιν αὐτὴν κύκλῳ τῆς λίμνης. Τί ἐφόρουν ὅμως ἄλλοτε αἱ παρθένοι αὐταὶ πρὶν κατοικήσωσι πλησίον τῶν οἱ Ἕλληνες δὲν ἡξεύρω νὰ εἶπω, ὑποθέτω ὅμως ὅτι τὰς ἐστόλιζον μὲ ὄπλα Αἰγυπτιακά, διότι ἐγὼ νομίζω ὅτι καὶ ἡ ἀσπίς καὶ τὸ κράνος ἦλθον εἰς τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς Αἰγύπτου. Κατ' αὐτοὺς ἡ Ἀθηνᾶ εἶναι θυγάτηρ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς λίμνης Τριτωνίδος, καὶ ὅτι συγγασθεῖσα μὲ τὸν πατέρα τῆς ἐδόθη αὐτοθελήτως εἰς τὸν Δία, αὐτὸς δὲ ὁ Ζεὺς τὴν ἐδέχθη ὡς θυγατέρα του. Ταῦτα λέγουσιν. Ἐχουσι δὲ τὰς γυναῖκας κοινὰς, καὶ δὲν κατοικοῦν μετ' αὐτῶν, ἀλλὰ συνουσιάζονται ὡς τὰ κτήνη. Ὅταν γυνὴ τις γεννήσῃ παιδίον καλόν, ὅλοι οἱ ἄνδρες ἔρχονται νὰ τὸ ἴδουν κατὰ τὸν τρίτον μῆνα, καὶ ἐκεῖνος μὲ τὸν ὅποιον ὁμοιάζει ἀναγνωρίζεται ὡς πατὴρ του.

181. Αὐτοὶ λοιπὸν τοὺς ὁποίους περιέγραψα εἶναι οἱ παραθαλάσσιοι ἐκ τῶν νομάδων Λιβύων· ἀνωτέρω δὲ τούτων, εἰς τὰ μεσόγεια, ἡ Λιβύα εἶναι κατοικητήριον τῶν ἀγρίων θηρίων. Ὑπεράνω τοῦ θηριώδους τούτου μέρους εἶναι ἡ ἀμμόδης ἔρημος, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τῶν Αἰγυπτιακῶν Θηβῶν μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν. Προχωροῦντες δέκα ἡμερῶν ὁδὸν εἰς τὴν ὑψηλὴν ταύτην χώραν εὐρίσκομεν τρίμματα ἄλατος, ὡς χόνδρους μεγά-

λους, τὰ ὁποῖα σχηματίζουσι λόφους καὶ εἰς τὴν κορυφὴν ἐκάστου λόφου ἀναληθῶς ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ἄλατος ὕδωρ ψυχρὸν καὶ γλυκὺ· περίξ κατοικοῦσιν ἄνθρωποι, οἵτινες εἶναι οἱ τελευταῖοι πέραν τῆς ἐρήμου καὶ τοῦ κατοικητηρίου τῶν θηρίων. Καὶ πρῶτοι μὲν εἰς διάστημα δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τὰς Θήβας εἶναι οἱ Ἀμμώνιοι, εἰς τοὺς ὁποίους ὑπάρχει ναὸς οἰκοδομηθεὶς κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ ναοῦ τοῦ Θηβαίως Διός· καθότι, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, τὸ εἰς τὰς Θήβας ἄγαλμα τοῦ Διὸς εἶναι κριοπρόσωπον. Ὑπάρχει δὲ ἐκεῖ καὶ ἄλλο ὕδωρ κρηναῖον, χλιαρὸν κατὰ τὴν αὐγὴν, ψυχρότερον καθ' ἣν ὥραν συχνάζεται πολὺ ἡ ἀγορὰ, κατάψυχρον ὅταν γίνῃ μεσημβρία, καὶ τότε ποτίζουν τοὺς κήπους τῶν καθ' ὅσον δὲ κλίνει ἡ ἡμέρα, ἐλαττοῦται ἡ ψυχρότης του, μέχρις οὗ δύσῃ ὁ ἥλιος, καὶ τότε γίνεται πάλιν χλιαρὸν· ἀκολουθῶς ἡ θερμότης του αὐξάνει βαθμηδὸν μέχρι τοῦ μεσονυκτίου, ὅτε κοχλάζει· παρερχομένου τοῦ μεσονυκτίου, ἡ θερμότης ἐλαττοῦται καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρὸν κατὰ τὴν πρωΐαν. Ὀνομάζεται δὲ ἡ κρήνη αὕτη κρήνη τοῦ Ἡλίου.

182. Μετὰ τοὺς Ἀμμωνίους, προχωροῦντες ἀκόμη δέκα ἡμερῶν ὁδὸν διὰ τῆς ἀμμώδους ἐρήμου, εὐρίσκομεν ἄλλον λόφον ἄλατος, ὁμοιον μὲ τὸν Ἀμμώνιον, καὶ ὕδωρ· περὶ αὐτὸν κατοικοῦν ἄνθρωποι. Τὸ ὄνομα τοῦ τόπου τούτου εἶναι Αὐγίλα καὶ ἐκεῖ μεταβαίνοντες οἱ Νασαμῶνες, διὰ τὰ συλλέξουν τὸν καρπὸν τῶν φοινίκων.

183. Εἰς διάστημα πάλιν ἄλλων δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τὰ Αὐγίλα εἶναι ἄλλος λόφος ἄλατος καὶ ὕδωρ καὶ φοινίκες καρποφόροι πολλοί, ὡς εἰς τοὺς ἄλλους· ἄνθρωποι ἐλίσης κατοικοῦν εἰς αὐτόν, οἵτινες καλοῦνται Γαράμαντες, ἔθνος μέγα καὶ ἰσχυρόν. Οὗτοι ὀπίπτουν χῶμα ἐπὶ τοῦ ἄλατος καὶ τοιουτοτρόπως σπεύρουσιν. Ἡ συντομωτάτη ὁδὸς μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Λωτοφάγων εἶναι τριάκοντα ἡμερῶν. Ἐκεῖ οἱ βόες βόσκουν ὀπισθοβατοῦντες, καθότι τὰ κέρατά των εἶναι κεκλιμένα εἰς τὰ ἔμπροσθεν καὶ θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ προχωροῦν ἔμπροσθεν χωρὶς νὰ ἐμπηχθῶσιν εἰς τὴν γῆν. Κατὰ τὰ ἄλλα οὐδὲ ὅπως διαφέρουσι τῶν βοῶν, ἐκτὸς ὅτι τὸ δέρμα των εἶναι παχύτερον καὶ τραχύτερον. Κυνηγοῦν δὲ οἱ Γαράμαντες οὗτοι τοὺς Τρωγλοδύτας Αἰθίοπας μὲ τέθριππα ὀχήματα, καθότι οἱ Τρωγλοδύται εἶναι ἕξ ὄλων τῶν ἀνθρώπων οἱ μᾶλλον ταχύποδες ἀπὸ ὅλων, ὅσους ἠκούσαμεν. Οἱ Τρωγλοδύται τρώγουν ὄφεις καὶ σαύρας καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἐρπετά, ἔχουσι δὲ γλώσσαν ἥτις δὲν ὁμοιάζει μὲ καμμίαν ἄλλην, μικρὰς μόνον κραυγὰς ἐκφέρουσι ὡς αἱ νυκτερίδες.

184. Εἰς διάστημα πάλιν ἄλλων δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τοὺς Γαράμαντας εἶναι ἄλλος λόφος ἄλατος καὶ ὕδωρ καὶ ἄνθρωποι κατοικοῦσι περὶ αὐτὸν καλούμενοι Ἀτάραντες, οἱ μόνον ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν οἵτινες δὲν ἔχουν ὀνόματα κύρια, διότι τὸ ὄνομα Ἀτάραντες εἶναι κοινόν, κανεὶς δ' ἕξ αὐτῶν δὲν

ἔχει ἰδιαίτερον ὄνομα. Καταρῶνται τὸν ἥλιον, ὁ ὁποῖος διέρχεται ἄνωθεν αὐτῶν, καὶ ἀπευθύνουν κατ' αὐτοῦ παντὸς εἶδους λοιδορίας, διότι ἡ θερμότης του βλάπτει καὶ αὐτοὺς καὶ τὴν χώραν των. Μετὰ δέκα ἄλλων ἡμερῶν πορείαν ὑπάρχει ἄλλος λόφος ἄλατος μὲ ὕδωρ καὶ μὲ ἀνθρώπους περὶ αὐτόν. Πλησίον τοῦ ἄλατος τούτου ὑψοῦται ὄρος, οὗ τὸ ὄνομα εἶναι Ἄτλας, στενόν, πάντοθεν κυκλωτέρες, καὶ τοσοῦτον ὑψηλόν, ὡς λέγουσιν, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ ἴδῃ τις τὰς κορυφὰς αὐτοῦ, καθότι ποτὲ δὲν λείπουν ἀπὸ αὐτὰς τὰ νέφη, οὔτε κατὰ τὸ θέρος οὔτε κατὰ τὸν χειμῶνα. Λέγουσιν δὲ οἱ ἐγγύριοι ὅτι εἶναι στῦλος τοῦ οὐρανοῦ. Ἐκ τοῦ ὄρους τούτου οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἔλαβον τὴν ἐπωνυμίαν καὶ ὀνομάζονται Ἄτλαντες. Λέγουσι δὲ ὅτι οὔτε ἔμπροσθεν κανέν τρώγουσιν οὔτε ἐνύπνια βλέπουσιν.

185. Μέχρι τῶν Ἀτλάντων τούτων ἠδυνήθησαν νὰ ἀριθμῶσιν τὰ ὀνόματα τῶν κατοικούντων τὴν ὄφρυν τῆς ἐρήμου· πέραν δὲν δύναμαι νὰ τὸ πράξω, μολονότι ἐκτείνεται μέχρι τῶν Ἡρακλείων στηλῶν καὶ πέραν αὐτῶν. Ἡ ὄφρυς αὕτη περιέχει εἰς ἕκαστον διάστημα δεκαήμερον πορείας ἐν μεταλλεῖον ἄλατος, περίξ τοῦ ὁποῖου ἄνθρωποι κατοικοῦν εἰς οἰκίας ὀικοδομημένας ἐκ χόνδρον ἄλατος. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα τῆς Λιβύας οὐδέποτε βρέχει, διότι, εἰάν ἔβροχε, θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ διατηρηθῶν οἱ ἀλάτινοι οὗτοι τοῖχοι. Τὸ ὄρουσόμενον ἐκεῖ ἄλας εἶναι δύο εἰδῶν, λευκὸν καὶ πορφυροῦν. Ἄνωθεν τῆς ὄφρυος ταύτης νοτιοανατολικῶς καὶ εἰς τὰ μεσόγεια τῆς Λιβύας ὁ τόπος εἶναι ἐρημος, χωρὶς ὕδωρ, χωρὶς ἄγρια θηρία, χωρὶς βροχὰς, χωρὶς δένδρα καὶ οὐδεμίαν ὕγρασιαν ὑπάρχει εἰς αὐτόν.

186. Οὕτω λοιπὸν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τῆς Τριτωνίδος λίμνης οἱ Λίβυες εἶναι νομάδες, κρεοφάγοι καὶ γαλακτοπόται, ἀλλ' οὔτε θηλείας βοῦς τρώγουν διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ὡς οἱ Αἰγύπτιοι, οὔτε χοίρους τρέφουν. Θηλείας βοῦς ἐπίσης δὲν τρώγουν οὔτε αἱ γυναῖκες τῶν Κυρηναίων, ἕνεκα τῆς Αἰγυπτίας Ἰσιδος, χάριν τῆς ὁποίας καὶ νηστείας τελοῦσι καὶ εορτάς. Αἱ δὲ γυναῖκες τῶν Βαρκαίων οὔτε βοῦς οὔτε χοίρου γεύονται. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτως ἔχουσιν.

187. Πρὸς δεσμὰς δὲ τῆς Τριτωνίδος λίμνης οἱ Λίβυες δὲν εἶναι πλέον νομάδες, οὔτε ἔχουν τὰ αὐτὰ ἔθιμα, οὔτε κάμνουν εἰς τὰ παιδιά, ὅτι συνηθίζουσι νὰ κάμνουν οἱ νομάδες· καθότι οἱ νομάδες Λίβυες, ἂν ὄχι ὅλοι, δὲν δύναται νὰ βεβαίωσω τοῦτο, οἱ περισσότεροι ὁμοῦς πράττουν τὸ ἐξῆς. Ὅταν τὰ παιδιά των γίνωνται τεσσάρων ἐτῶν καίουν τὰς φλέβας τῆς κορυφῆς των μὲ ἀπλυτον μαλλίον προβάτων, τινὲς δὲ καίουν τὰς φλέβας τῶν κροτάφων, διὰ τὰ μὴ καταβαίῃ ποτὲ τὸ φλέγμα ἐκ τῆς κεφαλῆς καὶ τὰ ἐνοχλῇ. Διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι εἶναι ὑγιέστατοι ἄνθρωποι καὶ ἀληθῶς οἱ Λίβυες εἶναι οἱ μᾶλλον ὑγιεῖς ἄνθρωποι ἀπὸ ὅσους γνωρίζομεν. Καὶ ἂν εἶναι διὰ τὴν αἰτίαν ταύτην, δὲν ἠμποροῦν

νά τὸ βεβαιώσω, εἶναι ὅμως ὑγιέστατοι. Ὅταν τὰ παιδιά τὰ ὁποῖα καίουν καταληφθῶσιν ὑπὸ σπασμῶν, ἐφεύρον καὶ ὡς πρὸς τοῦτο τὸ ἐξῆς ἱατρικόν· χύνοντες ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των οὔρον τράγου τὰ σφύζου. Ἐπαναλαμβάνω ὅσα μοι εἶπον οἱ Λίβυες.

188. Αἱ δὲ θυσίαι τῶν νομάδων εἶναι αἱ ἐξῆς· ἀφοῦ κόψουσι τὸ ὠτίον τοῦ κτήνους ὡς ἀπαρχὴν ῥίπτουσιν αὐτὸ ὑπὲρ τὸν δόμον τῆς οἰκίας καὶ μετὰ ταῦτα στρέφουσι τὸν αὐχένα του καὶ τὸ σφάζουσι. Θυσιάζουσι δὲ μόνον εἰς τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην. διότι εἰς αὐτοὺς θυσιάζουσι ὅλοι οἱ Λίβυες· οἱ δὲ κατοικοῦντες περὶ τὴν Τριτωνίδα λίμνην κατ' ἐξοχὴν μὲν θυσιάζουσι εἰς τὴν Ἀθηγᾶν, κατὰ δευτέρον δὲ λόγον εἰς τὸν Τρίτωνα καὶ εἰς τὸν Ποσειδῶνα.

189. Οἱ Ἕλληνες παρέλαβον ἀπὸ τὰς γυναῖκας τῶν Λιβύων τὴν ἐνδυμασίαν καὶ τὰς αἰγίδας τῶν ἀγαμάτων τῆς Ἀθηγᾶς, ἐκτὸς ὅτι ἡ ἐνδυμασία τῶν Λιβυσῶν εἶναι δερματίνη καὶ οἱ θύσανοι οἱ κρεμάμενοι ἐκ τῶν αἰγίδων δὲν εἶναι ὄφεις, ἀλλ' ἀπὸ λωρῖα, κατὰ τὰ λοιπὰ ὅμως ἡ στολὴ εἶναι ὁμοία. Πρὸς τούτους καὶ τὸ ὄνομα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ στολὴ τῶν ἀγαμάτων τῆς Ἀθηγᾶς ἦλθεν ἐκ τῆς Λιβύας· διότι αἱ Λίβυσαι, ἀφοῦ ἐνδυθῶσι, φοροῦσιν ἐπάνωθεν ἄτριχα δέρματα αἰγῶν μὲ ἐρυθροβαφεῖς θυσανούς καὶ ἐκ τούτων τῶν δερμάτων τῶν αἰγῶν οἱ Ἕλληνες ὠνόμασαν τὰς αἰγίδας. Πρὸς τούτους ἐγὼ φρονῶ, ὅτι ἐντὸς τῶν ἱερῶν ὁλοθυμοὶ ἐκ τῆς Λιβύας ἔχουσι τὴν καταγωγὴν, διότι αἱ Λίβυσαι τοὺς μεταχειρίζονται καὶ τοὺς μεταχειρίζονται μὲ τρόπον καλόν. Προσέτι παρὰ τῶν Λιβύων ἔμαθον οἱ Ἕλληνες πῶς νὰ ζευγνύουν τέσσαρας ἵππους εἰς τὰ ὀχήματα.

190. Θάπτουσι δὲ τοὺς ἀποθνήσκοντας οἱ νομάδες ὡς καὶ οἱ Ἕλληνες, πλὴν τῶν Νασαμώνων· οὗτοι τοὺς θάπτουσι καθημέρους προσέχοντες ὅταν φεύγῃ ἡ ψυχὴ νὰ τοὺς κρατοῦν καθιστούς, διὰ νὰ μὴ ἀποθνήσκωσιν ὑπτιοί. Τὰ οἰκήματά των εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ κλάδους ἀσφοδέλου πεπλεγμένους μὲ σχοίνους καὶ εἶναι κινητά. Ταῦτα τὰ ἔθιμα μεταχειρίζονται οὗτοι.

191. Πρὸς δυσμὰς δὲ τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ, μετὰ τοὺς Αὔσεις, ἡ Λιβύα ἀνήκει εἰς γεωργούς, οἱ ὅποιοι κατοικοῦσιν εἰς οἰκίας, ὀνομάζονται οὗτοι Μάξυες καὶ ἐκ τοῦ δεξιοῦ μέρους τῆς κεφαλῆς ἀφίνουσι τὰ μαλλία, κόπτοντες τὸ ἀριστερόν· χρίουσι δὲ τὸ σῶμα μὲ μίλτον καὶ λέγουσι ὅτι κατάγονται ἀπὸ τοὺς Τρῶας. Ἡ χώρα αὐτῶν καὶ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς Λιβύας πρὸς δυσμὰς εἶναι πολὺ θηριοδέντερον καὶ ἔχει δάση περισσότερα ἢ ἡ χώρα τῶν νομάδων. Καθότι τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Λιβύας, ὅπου κατοικοῦσιν οἱ νομάδες, εἶναι πεδινὸν καὶ ἀμμῶδες μέχρι τοῦ Τρίτωνος ποταμοῦ· πέραν τοῦ ποταμοῦ τούτου πρὸς δυσμὰς ἢ γῆ τῶν γεωργῶν εἶναι ὄρεινὴ, ἔχουσα δάση καὶ θηρία. Ἐκεῖ εὐρίσκονται οἱ ὑπερμεγέθεις ὄφεις καὶ οἱ λέοντες καὶ οἱ ἐλέφαντες καὶ οἱ ἄρκτοι καὶ αἱ ἀσπίδες καὶ οἱ κέρατα ἔχοντες ὄνοι καὶ τὰ κυνοκέφαλα τέ-

ρατα καὶ ἄλλα ἀκέφαλα καὶ ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμούς εἰς τὸ στήθος ὡς λέγουσι οἱ Λίβυες καὶ οἱ ἄγριοι ἄνδρες καὶ αἱ ἄγριαι γυναῖκες καὶ ἄπειρα ἄλλα θηρία βεβαίως μυθᾶθη.

192. Εἰς τὴν γῆν ὅμως τῶν νομάδων οὐδὲν ἐκ τούτων τῶν θηρίων ὑπάρχει, εἶναι δὲ ἄλλα· πύγαργοι, δορκάδες, βούβαλοι, ὄνοι, οὐχὶ οἱ ἔχοντες κέρατα, ἀλλὰ ἄλλοι μὴ πίνοντες ποτέ, ὄρνες, ἐκ τῶν κεράτων τῶν ὁποίων οἱ Φοίνικες κατασκευάζουσι πῆγεις κitharῶν (καθότι τὰ ζῦα ταῦτα εἶναι μεγάλα ὡς οἱ βόες), ἀλώπεκες, ὕαιναί, ὕστριχες, κριοὶ ἄγριοι, δίπτυες, θῶες, πάνθηρες, βόρνες, χερσαῖοι κροκόδειλοι μέχρι τριῶν πῆγμων, ὁμοίωται μὲ σαύρας, στρουθοκάμηλοι καὶ μικροὶ ὄφεις ἔχοντες ἐν κέρατον. Ταῦτα τὰ θηρία εὐρίσκονται ἐκεῖ καὶ ὅσα ἄλλα ἀλλαχοῦ, πλὴν τῆς ἐλάφου καὶ τοῦ ἀγριοχοίρου, διότι ἔλαφος καὶ ἀγριοχοῖρος οὐδόλως εὐρίσκονται εἰς τὴν Λιβύαν. Ὑπάρχουσι ἐπίσης τρία ἤδη μῶν, οἱ καλούμενοι δίποδες, οἱ ζεγέρις (τὸ ὄνομα εἶναι Λιβυκόν καὶ σημαίνει ἐλληνιστὶ λόφοι) καὶ οἱ ἐχινεῖς. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ γαλαῖ γεννώμενα ἐντὸς τοῦ σιλφίου καὶ ὁμοιάζουσαι μὲ τὰς γαλᾶς τῆς Ταρτησοῦ. Ἡ γῆ λοιπὸν τῶν νομάδων Λιβύων παράγει αὐτὰ τὰ θηρία, κατ' ὅσον ἠδυνήθηεν νὰ εὐρω ἐξετάζω.

193. Ἀμέσως μετὰ τοὺς Μάξυας εἶναι οἱ Ζαύηκες, τῶν ὁποίων αἱ γυναῖκες ἠγιοχοῦσι τὰ ἄρματα εἰς τὸν πόλεμον.

194. Μετ' αὐτοὺς εἶναι οἱ Γύζαντες, εἰς τὴν χώραν τῶν ὁποίων καὶ αἱ μέλισσαι κάμνουσι μέλι πολὺ, λέγουσι ὅμως ὅτι πολὺ περισσότερον κατασκευάζουσι διὰ τῆς τέχνης τῶν ἀνθρώπων βιομήχανοι. Βάφονται ὅλοι μὲ μίλτον καὶ τρώγουσι πιθήκους, οἱ ὅποιοι εἶναι ἄφθονοι εἰς τὰ ὄρη των.

195. Πλησίον αὐτῶν λέγουσι οἱ Καρχηδόνιοι ὅτι ὑπάρχει νῆσος, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἶναι Κύραυνις, διακοσίων σταδίων τὸ μῆκος καὶ στενὴ τὸ πλάτος, διαβατὴ ἐκ τῆς ἠπείρου καὶ πλήρης ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων. Ἐν αὐτῇ ἀναφέρουσι πρὸς τούτους ὅτι ὑπάρχει λίμνη, ἐκ τοῦ τέλους τῆς ὁποίας αἱ ἐγχώριοι παρθένοι, διὰ πτερῶν ἀλειμμένων μὲ πίσσαν, ἀνασύρουσι ψήγματα χρυσοῦ. Δὲν γνωρίζω, ἂν ταῦτα εἶναι ἀληθῆ, γράφω ὅμως ὅσα λέγονται. Τὰ πάντα πιθανά, καθότι καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον εἶδον ἐγὼ αὐτὸς νὰ ἐκβάλλουν πίσσαν ἐκ λίμνης καὶ ὕδατος. Ἡ νῆσος οὗτη περιέχει πολλὰς λίμνας, τῶν ὁποίων ἡ μεγίστη ἔχει πανταχόθεν ἐβδουμήζοντα ποδῶν μῆκος καὶ δύο ὀργυιῶν βάθος. Δένοντες λοιπὸν εἰς τὴν ἄκραν κοντοῦ κλάδου μυρσίνης βυθίζουσι αὐτὸ εἰς τὴν λίμνην καὶ δι' αὐτῆς τῆς μυρσίνης ἀνασύρουσι πίσσαν, ἣτις ἔχει μὲν ὄσμην ἀσφάλτου, κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως εἶναι καλλιτέρα τῆς Πιερίκης πίσης. Τὴν χύνουσι εἰς λάκκον ἀνοιγμένον πλησίον τῆς λίμνης καί, ἀφοῦ συναθροίσουσι πολλήν, τότε ἐκ τοῦ λάκκου τὴν θέτουσιν εἰς ἀμφορεῖς. Πᾶν ὅ,τι πέσῃ εἰς τὴν λίμνην διερχόμενον ὑπογείως ἀναφαίνεται εἰς τὴν θάλασσαν, ἣτις ἀπέχει τέσσαρα περὶ τοιοῦτο στάδια ἀπὸ τῆς λίμνης. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν καὶ τὰ περὶ

τῆς νήσου τῆς κειμένης πλησίον τῆς Λιβύας λεγόμενα εἶναι πιθανά.

196. Λέγουν δὲ οἱ Καρχηδόνιοι καὶ τὰ ἐξῆς, ὅτι εἰς μέρος τι τῆς Λιβύας, πέραν τῶν Ἡρακλείων στηλῶν, ὑπάρχουν ἄνθρωποι, μετὰ τῶν ὁποίων ἐμπορεύονται ἀποβιβάζοντες τὰ φορτία των, παρατάσσουν αὐτὰ ἐπὶ τῆς παραλίας, εἰσέρχονται πάλιν εἰς τὸ πλοῖόν των καὶ κάμνουσι μέγαν καπνόν. Οἱ κάτοικοι βλέποντες τὸν καπνὸν καταβαίνουν πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ λαμβάνοντες τὰ φορτία θέτουν ἀντ' αὐτῶν χρυσὸν καὶ ἀναχωροῦν μακράν. Οἱ Καρχηδόνιοι ἐκβαίνουν πάλιν, παρατηροῦν καὶ ἐὰν μὲν ὁ χρυσὸς τοῖς φαίνεται ἀντάξιος τῶν φορτίων, τὸν λαμβάνουν καὶ ἀπέρχονται, ἐὰν δὲ δὲν εἶναι ἀντάξιος, ἐπιστρέφουν εἰς τὸ πλοῖόν των καὶ μένουσι. Οἱ ἐγγώριοι πλησιάζουν καὶ προσθέτουν χρυσόν, μέχρις οὗ τοὺς εὐχαριστήσουν. Ποτὲ ὅμως οὔτε τὸ ἓν οὔτε τὸ ἄλλο μέρος ἀδικεῖ· οἱ μὲν δὲν ἐγγίζουσιν τὸν χρυσὸν πρὶν ἢ ἐξισωθῆ μετὰ τὴν τιμὴν τῶν φορτίων. οἱ δὲ δὲν ἐγγίζουσιν τὰ φορτία πρὶν ἢ οἱ ἄλλοι λάβωσι τὸ χρυσίον.

197. Αὐτοὶ λοιπὸν εἶναι οἱ Λίβυες, τοὺς ὁποίους δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν, καὶ ἐξ αὐτῶν οἱ περισσότεροὶ οὔτε τώρα οὔτε τότε ἐφροντίζον τὸ παράπαν διὰ τὸν βασιλέα τῶν Μήδων. Τόσον δὲ ἀκόμη ἔχω νὰ εἶπω περὶ τῆς χώρας ταύτης, ὅτι τέσσαρες φυλαὶ τὴν νέμονται καὶ ὄχι περισσότεραι, καθ' ὅσον ἠδυνήθη νὰ μάθω· καὶ αἱ μὲν δύο τῶν φυλῶν τούτων εἰσὶν αὐτόχθονες, αἱ δύο δὲ ἄλλαι ὄχι. Οἱ Αἰθίοπες καὶ οἱ Λίβυες εἶναι αὐτόχθονες καὶ κατοικοῦσιν οἱ μὲν πρὸς βορρᾶν, οἱ δὲ πρὸς νότον τῆς Λιβύας· οἱ δὲ Φοίνικες καὶ οἱ Ἕλληνες εἶναι ἐπήλυδες.

198. Νομίζω δὲ ὅτι ἡ Λιβύα οὔτε εἶναι τόσον ἐξαιρετός ὥστε νὰ παραβληθῆ μετὰ τὴν Ἀσίαν ἢ τὴν Εὐρώπην, πλην τῆς Κίνυπος μόνης. Ἡ γῆ αὕτη ἔχει τὸ αὐτὸ ὄνομα μετὰ τὸν ἐκεῖ ποταμόν· εἶναι ὁμοία μετὰ τὰς ἀρίστας γαίας ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τῶν δημοτηριακῶν καρπῶν καὶ οὐδεμίαν ἔχει ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἄλλην Λιβύαν. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶναι μέλαν, ποτίζεται ὑπὸ ὑδάτων. Οὐδέποτε φοβεῖται ξηρασίας καὶ οὔτε βλάβεται, ἐὰν πῆν πολλὴν βορρῆν, καθότι εἰς αὐτὰ τὰ μέρη τῆς Λιβύας βρέχει. Ἐν ταῦθα ἡ συγκομιδὴ γίνεται ὅση καὶ εἰς τὴν γῆν τῶν Βαβυλωνίων. Καρποφόρος μὲν εἶναι καὶ ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν νέμονται οἱ Εὐσπερίται, διότι κατὰ τὴν εὐφορίαν τῆς ἀποδίδει τὸ ἑκατονταπλοῦν, ἀλλ' ἡ γῆ τῆς Κίνυπος ἀποδίδει τρεῖς πλείοτερον τοῦ ἑκατονταπλοῦ.

199. Καὶ ἡ χώρα τῆς Κυρήνης, ἡ ὑψηλότερα τῆς Λιβύας τὴν ὁποίαν κατοικοῦν οἱ νομάδες, ἔχει τρεῖς θερισμοὺς θανυμαστούς· πρῶτον εἶναι ἔτοιμοι νὰ θερισθῶσι καὶ νὰ τρυγηθῶσιν οἱ καρποὶ τῶν παραθαλασσίων μερῶν· ἀφοῦ δὲ αὐτοὶ συγκομισθῶσιν ἄμέσως, ὠριμάζουσιν οἱ καρποὶ τῶν παραθαλασσίων μεσαίων μερῶν, τὰ ὁποῖα καλοῦσι λόφους. Συγκομισθέντων καὶ τούτων, ἀμέσως ὠριμάζουσιν καὶ οἱ καρποὶ τῶν ὑψηλοτάτων μερῶν, εἰς τρε-

πον ὥστε μέχρις οὗ πίωσι καὶ φάγωσι τὸν πρῶτον καρπὸν ἔρχεται ὁ τελευταῖος. Τοιοῦτοτρόπως ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας διαρκεῖ ὁ θερισμὸς εἰς τὴν Κυρήνην. Καὶ περὶ τούτων μὲν εἶναι ἱκανὰ ὅσα εἰπομεν.

200. Οἱ δὲ ἐδικηταὶ τῆς Φερετίμης Πέρσαι, ἀφοῦ ἐστάλησαν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τοῦ Ἀρμάνδου καὶ ἐφθάσαν εἰς τὴν Βάρκην, ἐπολιόρκησαν τὴν πόλιν καὶ ἐζήτησαν νὰ τοῖς παραδοθῶν οἱ φονεῖς τοῦ Ἀρκεσιλάου· ἐπειδὴ ὅμως ὅλος ὁ λαὸς ἦτο ἔνοχος, οἱ λόγοι των δὲν ἐγένοντο δεκτοί. Τότε οἱ Πέρσαι ἔμειναν πολιορκοῦντες τὴν Βάρκην ἐπὶ ἑννέα μῆνας, σκιάπτοντες ὑπόγεια ὀρύγματα ἀπολήγοντα εἰς τὰ τεῖχη καὶ ἐκτελοῦντες βιαίας ἐφόδους. Εἷς ὅμως τῶν πολιορκουμένων ἀνεκάλυψε τὰ ὀρύγματα ταῦτα δι' ἀσπίδος χαλκίνης, τεχνασθεὶς τὸ ἐξῆς στρατήγημα. Περιφέρων τὴν ἀσπίδα εἰς τὸ τεῖχος τὴν ἐφήρμοζεν ἐπὶ τοῦ ἔδαφους. Καὶ τὰ μὲν ἄλλα μέρη εἰς τὰ ὁποῖα τὴν ἐπλησίαζεν, ἦσαν κωφά· ἐκεῖ ὅμως ὅπου ἔσκαπτον, ἀντήγει ὁ χαλκὸς τῆς ἀσπίδος καὶ ἐκεῖ ἀντισκιάπτοντες οἱ Βαρκαῖοι ἐφόνειον τοὺς Πέρσας ἐργάτας. Τοῦτο μὲν οὕτως ἀνεκαλύφθη, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἀπέκρουον τὰς προσβολάς.

201. Ἐπειδὴ δὲ κατειρῖβετο πολὺς χρόνος καὶ ἐπιπτον πολλοὶ ἐκατέρωθεν, πρὸ πάντων Πέρσαι, ὁ στρατηγὸς τοῦ περσικοῦ Ἄμασις ἐπενόησε τὸ ἐξῆς στρατήγημα· πεισθεὶς ὅτι δὲν ἠδύναντο νὰ κυριεύσουν τὴν Βάρκην διὰ τῆς βίας, ἀλλ' ὅτι ἠδύναντο νὰ κατορθώσωσι τοῦτο διὰ τοῦ δόλου, ἐπραξε τὰ ἀκόλουθα. Σκιάψας διὰ νυκτὸς τάφρον πλατεῖαν ἠπλωσεν ἐπ' αὐτῆς ξύλα λεπτά, ἐπάνω δὲ τῶν ξύλων ἔφερε καὶ ἔσρωπε χῶμα, ὥστε τὴν ἰσοπέδωσε μετὰ τὸ ἄλλο ἔδαφος. Ἄμα τῆ ἡμέρα προσεκάλεσε τοὺς Βαρκαίους νὰ ὁμιλήσωσι περὶ συμβιβασμοῦ, οὗτοι δὲ προθύμως ὑπήκουσαν καὶ ἐδέχθησαν νὰ συνθηκολογήσωσιν. Αἱ συνθήκαι τὰς ὁποίας ἔκαμον ὀρκιζόμενοι ἐπὶ τῆς κρυπτῆς τάφρου ἦσαν τοιαῦται· ἕως οὗ ἡ γῆ αὕτη μένει ὡς ἔχει, νὰ μένωσι καὶ οἱ ὄρκοι των ἀμετάτρεπτοι. Καὶ οἱ μὲν Βαρκαῖοι ἐπεσχέθησαν νὰ πληρώνουν εἰς τὸν βασιλέα τὸν πρέποντα φόρον, οἱ δὲ Πέρσαι νὰ μὴ ἐπιχειρήσωσι πλέον τίποτε κατὰ τῆς Βάρκης. Μετὰ τὸν ὄρκον αὐτὸν πεποιθότες οἱ Βαρκαῖοι ἐξῆλθον τῆς πόλεως των καὶ ἐπέτρεψαν εἰς ὄντινα ἠθέλεν ἐκ τῶν Περσῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς αὐτήν, ἀνοίξαντες ὅλας τὰς πύλας. Ἐντούτοις οἱ Πέρσαι κρημνίσαντες τὴν κρυπτὴν γέφυραν ὠρμησαν εἰς τὰ τεῖχη· κρημνίζοντες δὲ τὴν γέφυραν, τὴν ὁποίαν εἶχον κατασκευάσει, ἐφρόνουν ὅτι δὲν παρεβιάζον τὸν πρὸς τοὺς Βαρκαίους δοθέντα ὄρκον. Δηλαδὴ νὰ μένωσιν αἱ συνθήκαι ἀπαράβατοι ἐφ' ὅσον χρόνον ἡ γῆ ἔμεινεν ὡς ἦτο τότε. Ἀφοῦ λοιπὸν ἐκρημνισαν τὴν γέφυραν, δὲν ἔπρεπε πλέον νὰ ὑφίστανται αἱ συνθήκαι.

202. Τοὺς μὲν αἰτιωτάτους τῶν Βαρκαίων ἡ Φερετίμη ἐσταύρωσεν ἀνάποδα περὶ τὴν πόλιν, διότι οἱ Πέρσαι τοὺς παρέδωσαν

εἰς αὐτήν· τῶν δὲ γυναικῶν τοὺς μαστοὺς ἀποκόψασα, ἐκάρφωσεν αὐτοὺς ἐπίσης εἰς τὰ τεῖχη. Τοὺς λοιποὺς Βαρκαίους ἐγκατέλιπον ὡς λάφυρον εἰς τοὺς Πέρσας, πλὴν ἐκείνων οἵτινες ἦσαν ἐκ τῆς οἰκογενείας ἢ ἐκ τῆς μερίδος τοῦ Βάττου καὶ δὲν εἶχον λάβει μέρος εἰς τὸν πόλεμον. Εἰς τούτους δὲ ἡ Φερετίμη ἐπέστρεψε τὴν πόλιν.

203. Οἱ Πέρσαι ἀνεχώρησαν, ἀφοῦ ἐξηνδραπόδισαν τοὺς ἄλλους Βαρκαίους. Ὅτε δὲ ἔφθασαν πλησίον τῆς Κυρήνης, οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως ταύτης, ἐκπληροῦντες τὰς διαταγὰς χρησμοῦ τινος, τοῖς ἐπέτρεψαν νὰ διέλθουν δι' αὐτῶν. Μόλις ὅμως ἐξήλθον ὁ ἀρχηγὸς τοῦ ναυτικοῦ στρατοῦ Βάδρης συνεβούλευσε νὰ κυριεύσῃ τὴν πόλιν, ἀλλ' ὁ στρατηγὸς τοῦ πεζοῦ Ἄμασις ἀντέτεινε λέγων, ὅτι ἐπέμφθη κατὰ τῆς Βόρχης καὶ δὲν εἶχεν ἐντολὴν νὰ προσβάλλῃ ἄλλην Ἑλληνίδα πόλιν. Τέλος, ἀφοῦ διήλθον τὴν Κυρήνην, ἐνῶ ἦσαν ἐστρατοπεδευμένοι ἐπὶ τοῦ λόφου τοῦ Λυκαίου Διός, μετεμελήθησαν διότι δὲν κατέλαβον τὴν Κυρήνην, καὶ ἀπεπειράθησαν νὰ εἰσέλθωσιν εἰς αὐτὴν ἐκ δευτέρου· οἱ Κυρηναῖοι ὅμως δὲν τοῖς ἐπέτρεψαν τοῦτο. Οἱ δὲ Πέρσαι, μολονότι κανεὶς δὲν τοὺς ἐπολέμει, κατελήφθησαν ὑπὸ φόβου, καὶ φυγόντες ἐσταμάτησαν μόνον ἐξήκοντα στάδια μακρὰν. Ἐνῶ δὲ κατεγίνοντο νὰ στρατοπεδεύσωσιν εἰς ἐκεῖνο τὸ μέρος, ἦλθεν ἀνθρώπος ἐκ μέρους τοῦ Ἀρσάνδου προσκαλὼν αὐτούς. Τότε οἱ Πέρσαι παρεκάλεσαν τοὺς Κυρηναίους νὰ τοὺς δώσωσιν τροφίμα δια τὴν ὁδοιπορίαν των, ἅτινα τοῖς ἐδόθησαν καὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Αἴγυπτον. Ἄλλ' οἱ Λίβυες συλλαμβάνοντες τοὺς μένοντας ὀπίσω καὶ μὴ δυναμένους νὰ συμπαρακολουθοῦν τὸν ἄλλον στρατόν, τοὺς ἐφόνεον, διὰ νὰ ἀρπάσωσιν τὰ φορέματά των καὶ τὰ ὄπλα των. Τοῦτο συνέβαινε μέχρι οὗ ἔφθασαν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

204. Ἡ ἐκστρατεία αὕτη τῶν Περσῶν δὲν ἐπροχώρησεν εἰς τὴν Λιβύαν πέραν τῶν Εὐεσπερίδων. Ὅσους δὲ Βαρκαίους ἐξηνδραπόδισαν τοὺς ἐστειλαν εἰς τὸν βασιλέα, ὁ δὲ Δαρεῖος τοῖς παρεχώρησε κόμην τινὰ τῆς Βακτριανῆς, διὰ νὰ κατοικήσουν. Καὶ οὗτοι ὠνόμασαν τὴν κόμην ταύτην Βόρχην. ἦτις καὶ μέχρι τῆς ἐλοχῆς μου κατοικεῖτο εἰς τὴν Βακτριανήν.

205. Ἄλλ' οὔτε καὶ ἡ Φερετίμη ἐτελεύτησε τὸν βίον καλῶς, διότι ἅμα ἐξεδικήθη τοὺς Βαρκαίους ἐπέστρεψεν ἐκ τῆς Λιβύας εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅπου ἀπέθανε κακῶς, ἀφοῦ ζῶσα ἐξέβραζε σκώληκας. Τόσον μισοῦν οἱ θεοὶ τοὺς ἀνθρώπους ὅσοι μνησικακοῦν καὶ ἐκδικοῦνται σκληρῶς. Τοιαύτη ἦτο ἡ ἐκδίκησις τῆς θυγατρὸς τοῦ Βάττου Φερετίμης κατὰ τῶν Βαρκαίων.

BIBLION Δ'.

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ

ΤΕΡΨΙΧΟΡΗ

1. Οἱ δὲ ἐν τῇ Εὐρώπῃ καταλειφθέντες ὑπὸ τοῦ Δαρείου Πέρσαι, τῶν ὁποίων ἡγεμὼν ἦτο ὁ Μεγάβαζος, πρώτους μεταξὺ τῶν Ἑλλησποντίων ὑπέταξαν τοὺς Περινθίους, οἵτινες δὲν ἤφελον νὰ εἶναι ὑπήκοοι τοῦ Δαρείου καὶ οἵτινες προηγουμένως πολλὰ εἶχον πάθει ὑπὸ τῶν Γαιόνων. Τῶντι διατάξαντος τοῦ θεοῦ τοὺς παρὰ τὸν Στρυμόνα Παίονας νὰ στρατεύσωσι κατὰ τῶν Περινθίων καὶ προσθέσαντος ὅτι «ἐὰν μὲν οἱ Περινθιοὶ ἀντιστρατοπεδευθέντες σᾶς προκαλέσωσι εἰς μάχην καλοῦντες ὑμᾶς ὄνομασί, πολεμήσατε αὐτούς, ἐὰν δὲ δὲν βοήσωσι, μὴ τοὺς προσβάλετε», οἱ Παίονες ἔπραξαν τοῦτο. Περιμενοντῶν δὲ τῶν Περινθίων εἰς τὸ προάστιον, ἐγένετο ἐνταῦθα τριπλῆ μονομαχία μεταξὺ αὐτῶν ἐκ προκλήσεως, διότι συνεπλάκησαν ἀνὴρ πρὸς ἄνδρα, ἵππος πρὸς ἵππον καὶ κύων πρὸς κύνα. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Περινθιοὶ ἐνίκων εἰς τὰ δύο καὶ ἐπαιάνιζον χαίροντες, ἐνόησαν οἱ Πισίονες ὅτι αὐταὶ ἦσαν αἱ κραυγαὶ περὶ τῶν ὁποίων εἶχεν εἰπεῖ τὸ χρηστήριον καὶ εἶπον μεταξὺ τῶν «Ἦλθεν ἡ ὥρα νὰ ἐκπληρώσωμεν τὸν χρησμόν, τώρα τὸ ἔργον εἶναι ἡμέτερον». Οὕτω δὲ ἐπέπεσαν οἱ Παίονες κατὰ τῶν παιανίζόντων Περινθίων καὶ τόσον τελεία ὑπῆρξεν ἡ νίκη τῶν ὥστε ὀλίγους μόνον ἐξ αὐτῶν ἄφησαν ζῶντας.

2. Ἡ φθορὰ λοιπὸν τὴν ὁποίαν ἄλλοτε ἐπροξένησαν εἰς αὐτοὺς οἱ Παίονες τοιαύτη ἦτο· τότε δέ, μολόντι οἱ Περινθιοὶ ἐπολέμησαν γενναίως ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῶν, οἱ Πέρσαι καὶ ὁ Μεγάβαζος τοὺς ἐνίκησαν ὑπερέχοντες κατὰ τὸ πλῆθος. Ἀφοῦ δὲ ἐκωριεύθη ἡ Πέρσῃς, ὠδήγησε τὸν στρατὸν ὁ Μεγάβαζος διὰ τῆς Θράκης ὑποτάσων εἰς τὸν βασιλέα πᾶσαν πόλιν τῆς χώρας ταύτης καὶ πᾶν ἔθνος τῶν ἐν αὐτῇ κατοικούντων, διότι ὁ Δαρεῖος τὸν εἶχε διατάξει νὰ ὑποδουλώσῃ ὅλην τὴν Θράκην.

3. Τὸ δὲ ἔθνος τῶν Θρακῶν εἶναι μετὰ τοὺς Ἰνδοὺς τὸ μέ-

γιστον πάντων τῶν ἐθνῶν. Ἐὰν ἐκυβερνᾷτο ὑφ' ἐνὸς μόνου ἢ ἐὰν ἦτο σύμφωνον, θὰ ἦτο ἀνίκητον καὶ ἰσχυρότατον ἀπὸ ὅλα τὰ ἔθνη κατὰ τὴν ἐμὴν γνώμην. Ἄλλ' ἢ ἔνωσις αὕτη εἶναι ἀκατόρθωτος καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ ποτε· τούτου ἕνεκα οἱ Θραῖκες εἶναι ἀσθενεῖς. Ὄνόματα δὲ ἔχουν πολλὰ κατὰ τὴν χώραν τοῦ ἕκαστος· εἰς ὅλα δὲ τὰ πράγματα μεταχειρίζονται ὅλοι τοὺς αὐτοὺς περίπου νόμους, πλὴν τῶν Γετῶν καὶ τῶν Τραυσῶν καὶ τῶν κατοικούντων ἀνωτέρω τῶν Κρηστωναίων.

4. Καὶ τὰ μὲν ἔθιμα τῶν Γετῶν, οἵτινες νομίζουν ἑαυτοὺς ἀθανάτους, ἀνέφερα προηγουμένως· οἱ δὲ Τραυσοὶ κατὰ μὲν τὰ ἄλλα δὲν διαφέρουν τῶν λοιπῶν Θραϊκῶν, ὅταν ὅμως γεννᾶται ἢ ἀποθνήσκη τις, κάμνουν τὰ ἔξῃς. Ὅταν μὲν γεννᾶται, καθήμενοι περὶ τὸ παιδίον οἱ συγγενεῖς μοιρολογοῦσι δι' ὅσα κακὰ ἔχει νὰ ὑποφέρῃ ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του καὶ ἀπαριθμοῦν ὅλα τὰ ἀνθρώπινα πάθη· ὅταν δὲ ἀποθνήσκη, παίζοντες καὶ χαίροντες τὸν θάπτουν εἰς τὴν γῆν καὶ ἀπαριθμοῦσι πάλιν τὰ κακὰ ἀπὸ τὰ ὅποια ἀπαλλαγεῖς εὐρίσκειται εἰς πλήρη εὐδαιμονίαν.

5. Οἱ δὲ ἀνωτέρω τῶν Κρηστωναίων πράττουν τὰ ἀκόλουθα· ἕκαστος ἔχει γυναῖκας πολλὰς· ὅταν δὲ ἀποθάνῃ τις, μεγάλη ἔρις ἀναφύεται μεταξὺ τῶν γυναικῶν καὶ μεγάλως φροντίζουν οἱ φίλοι του, διὰ νὰ γίνῃ γνωστὸν ποίαν ἐξ ὄλων ἡγάπα περισσότερον. Ἐκείνη δέ, ὑπὲρ ἧς γίνῃ ἢ κρίσις καὶ τῇ ἀποδοθῇ τοιαύτη τιμὴ, ἐπαινεῖται μεγάλως ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν, ἐπειτα δὲ ὁ πλησιέστερος συγγενὴς τῆς τὴν σφάζει καὶ τὴν ἐνταφιάζει μὲ τὸν ἄνδρα τῆς. Αἱ ἄλλαι δὲ νομίζουν εἶνασθαι δυστυχεστάτας, καθότι δι' αὐτὰς τοῦτο εἶναι λίαν ὀνειδιστικόν.

6. Οἱ δὲ λοιποὶ Θραῖκες ἔχουν τὰ ἀκόλουθα ἔθιμα· πωλοῦν τὰ τέκνα των, τὰ ὅποια οἱ ἀγοραστὰι μεταφέρουν εἰς ἄλλον τόπον· καὶ τὰς θυγατέρας των δὲν φυλάττουν, ἀλλὰ τὰς ἀφήνουν νὰ ἔχουν σχέσεις μὲ ὅσους ἄνδρας αὐταὶ θέλουν, τὰς δὲ γυναῖκας των φυλάττουν προσεκτικῶς καὶ τὰς ἀγοράζουσιν ἀντὶ πολλῶν χρημάτων ἀπὸ τοὺς γονεῖς των. Δέσμα κατεστιγμένον μαρτυρεῖ εὐγενῆ καταγωγὴν, ἀστικὸν δὲ ἀγένειαν. Τὸ νὰ κάθηται τις ἀργὸς εἶναι ἐντιμότερον, νὰ καλλιεργῇ δὲ τὴν γῆν ἀτιμότερον· ὁμοίως καὶ τὸ νὰ ζῇ ἀπὸ τὸν πόνεμον καὶ τὴν ληστείαν τιμωτάτον. Ταῦτα εἶναι τὰ μᾶλλον ἀξιοσημεῖα ἔθιμά των.

7. Θεοὺς δὲ λατρεύουν μόνον τοὺς ἀκολούθους, τὸν Ἄρην, τὸν Διόνυσον καὶ τὴν Ἄρτεμιν· οἱ δὲ βασιλεῖς των, διακρινόμενοι κατὰ τοῦτο ἀπὸ τοὺς ἀπλοῦς πολίτας, σέβονται τὸν Ἑρμῆν περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς θεοὺς· εἰς αὐτὸν μόνον ὀμνύουσι καὶ ἐξ αὐτοῦ λέγουσι ὅτι κατάγονται.

8. Ἡ ταφὴ τῶν πλουσίων γίνεται κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον· ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἔχουσι τὸν νεκρὸν ἐκτεθειμένον· σφάζουσι διάφορα ζῶα καὶ ἀφοῦ πρῶτον κλαύσωσιν εὐχοῦνται. Ἐπειτα θάπτουν τὸν νεκρὸν, εἴτε καύσαντες αὐτὸν εἴτε ὄχι. Ἀφοῦ

δὲ ῥίψαντες χῶμα σχηματίσωσι σωρὸν, συγκροτοῦσι διαφόρους ἀγῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους τὰ μεγαλύτερα βραβεῖα τίθενται διὰ τοὺς νικῶντας εἰς μονομαχίαν. Οὕτω γίνονται αἱ ταφαὶ εἰς τοὺς Θραῖκας.

9. Περὶ δὲ τῶν βορείων μερῶν τῆς χώρας ταύτης κανεῖς δὲν δύναται ἀκόμη νὰ εἰπῇ θετικῶς ποῖοι ἄνθρωποι κατοικοῦν εἰς αὐτά· φαίνεται ὅμως ὅτι πέραν τοῦ Ἰστροῦ εἶναι ἔρημος ἀπέραντος. Πᾶν ὅ,τι ἠδυνήθη νὰ μάθω, εἶναι ὅτι πέραν τοῦ Ἰστροῦ κατοικοῦσιν ἄνθρωποι καλούμενοι Σιγύνναι καὶ μεταχειριζόμενοι ἐνδυμασίαν Μηδικήν. Οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶναι τριχωτοὶ καθ' ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὸ βᾶθος τῶν τριχῶν εἶναι μέχρι πέντε δακτύλων· εἶναι προσέτι οἱ ἵπποι οὗτοι μικροί, σιμοὶ καὶ ἀδύνατοι νὰ βαστάζωσιν ἄνθρωπον, ἐξευγμένοι ὅμως εἰς ἄρμα εἶναι ταχύτατοι· τούτου ἕνεκα οἱ ἐγχώριοι τρέχουσι μὲ ἄρματα. Τὰ ὄρια αὐτῶν καταβαίνουν μέχρι πλησίον τῶν ἐν τῷ Ἀδριατικῷ κόλπῳ Ἐνετῶν καὶ λέγουσι ὅτι εἶναι ἄποικοι τῶν Μήδων. Πῶς ὅμως ἐγένοντο ἄποικοι τῶν Μήδων, ἐγὼ δὲν ἠδυνήθη νὰ ἐννοήσω, τὰ πάντα ὅμως δυνατὰ εἰς τὴν μεγάλην ἔκτασιν τοῦ χρόνου. Σιγύννας δὲ οἱ Λίγυες, οἱ κατοικούντες ὑπεράνω τῆς Μασσαλίας, ὀνομάζουσιν τοὺς μεταπράτας, οἱ δὲ Κύπριοι τὰ δόρατα.

10. Ὡς λέγουσι οἱ Θραῖκες, τὰ πέραν τοῦ Ἰστροῦ μέρη κατέχουσι μέλισσαι, καὶ ἕνεκα αὐτῶν δὲν δύναται τις νὰ προχωρήσῃ περαιτέρω. Λέγοντες ὅμως τοιαῦτα δὲν μοὶ φαίνονται λέγοντες πιθανά, διότι βλέπομεν ὅτι τὰ ἔντομα ταῦτα δυσκόλως ὑποφέρουν τὸ ψῆχος καὶ ἐγὼ νομίζω ὅτι τὰ ὑπὸ τὴν ἄρκτον μέρη εἶναι ἀκατοίκητα διὰ τὸ ψῆχος. Ταῦτα λοιπὸν λέγουσι περὶ τῆς Θραῖκης, τὰ δὲ παραθαλάσσια αὐτῆς ὑπέταξεν ὁ Μεγάβαζος εἰς τοὺς Πέρσας.

11. Ὁ δὲ Δαρεῖος, ἀφοῦ διέβη ταχέως τὸν Ἑλλησπόντον, ἔφθασεν εἰς τὰς Σάρδεις καὶ δὲν ἐλησμόνησεν οὔτε τὴν ἐκδούλευσιν τοῦ Μιλησίου Ἰστιαίου οὔτε τὴν συμβουλήν τοῦ Μυτιληναίου Κῶου· ὅθεν, ἀφοῦ τοὺς προσεκάλεσεν εἰς τὰς Σάρδεις, τοῖς εἶπε νὰ ζητήσουν ὅ,τι ἠθέλεν ὁ καθείς. Καὶ ὁ μὲν Ἰστιαῖος, ἐπειδὴ ἦτο τύραννος τῆς Μιλήτου καὶ δὲν εἶχεν ἀνάγκην ἄλλης τυραννίας, ἐζήτησε τὴν Μύρκινον τὴν Ἡδωνίδα, θέλων νὰ κτίσῃ ἐκεῖ πόλιν· καὶ οὗτος μὲν τοῦτο ἐζήτησεν· ὁ δὲ Κῶης, ἐπειδὴ δὲν ἦτο τύραννος, ἀλλ' ἰδιώτης, ἐζήτησε νὰ γίνῃ τύραννος τῆς Μυτιλήνης. Λαβόντες δὲ ἀμφοτέρωι τὰς ἀμοιβὰς των μετέβησαν εἰς τὰς θέσεις των.

12. Ὁ δὲ Δαρεῖος ἰδὼν πράγμα τι τὸ ὁποῖον θὰ διηγηθῶ ἐπεθύμησε νὰ διατάξῃ τὸν Μεγάβαζον νὰ ἐγειρῇ τοὺς Παίονας ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ νὰ τοὺς μεταβιβάσῃ εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ Πίγρης καὶ ὁ Μαντύης, ἀμφοτέρωι Παῖονες, θέλοντες νὰ γίνων τύραννοι τῶν Παίωνων, ὅτε ὁ Δαρεῖος διέβη εἰς τὴν Ἀσίαν, μετέβησαν εἰς τὰς Σάρδεις φέροντες ὁμοῦ καὶ μίαν ἀδελφὴν των, μεγάλην καὶ εὐεῖδη· καιροφυλακτήσαντες δὲ ὅτε ὁ Δαρεῖος ἐκάθητο

εἰς τὸ πρᾶσιον τῶν Λυδῶν, ἔπραξαν τὸ ἀκόλουθον. Ἐνδύσαντες τὴν ἀδελφὴν τῶν ὅσον ἠδύνατο καλλίτερον τὴν ἔπεμφαν διὰ νὰ φέρῃ ὕδωρ μὲ ἀγγεῖον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καὶ τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου δεδεμένον εἰς τὸν βραχίονα καὶ εἰς τὴν χεῖρα κλώθουσαν λιναρίον. Ἐνῶ δὲ ἡ γυνὴ διήρχετο πρὸ τοῦ Δαρείου, οὗτος τὴν εἶδε μετὰ περιεργείας, καθότι ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἔκαμνε δὲν ἦσαν οὔτε Περσικὰ οὔτε Λυδικὰ οὔτε ἄλλου τινὸς ἔθνος Ἀσιατικοῦ. Διεγερθείσης λοιπὸν τοιοιτοτρόπως τῆς περιεργείας του, ἔστειλέ τινας τῶν δορυφόρων του, διὰ νὰ παρατηρήσουν τί θὰ κάμῃ τὸν ἵππον ἢ γυνή. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἠκολούθουν ὀπισθεν, ἢ δὲ γυνὴ φθάσασα εἰς τὸν ποταμὸν ἐπότισε τὸν ἵππον, καί, ἀφοῦ τὸν ἐπότισεν, ἐγέμισε τὸ ἀγγεῖόν της καὶ διήλθε πάλιν τὴν αὐτὴν ὁδόν, φέρουσα τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, σύρυσσα τὸν ἵππον ἐκ τοῦ χαλινοῦ καὶ στρέφουσα τὴν ἄτρακτον.

13. Θαυμάσας δὲ ὁ Δαρεῖος δι' ὅσα ἤκουσεν ἀπὸ τοὺς κατασκοπεύσαντας αὐτὴν ἀνθρώπους καὶ δι' ὅσα εἶχεν ἰδεῖ ὁ ἴδιος, διέταξε νὰ φέρουν αὐτὴν ἔμπροσθέν του. Ὅτε δὲ τὴν εἰσήγαγον, ἦσαν μετ' αὐτῆς καὶ οἱ δύο ἀδελφοὶ της, ἀλλ' ἔμειναν ὀπίσω, διὰ νὰ παρατηρῶσι τὰ συμβαίνοντα. Ὅτε δὲ ὁ Δαρεῖος τὴν ἠρώτησε πόθεν ἦτον, οἱ νέοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ἦσαν Παῖονες καὶ ἐκεῖνη ἀδελφὴ των. Ὁ Δαρεῖος τοῖς εἶπε πάλιν τίνας ἀνθρώποι εἶναι οἱ Παῖονες, καὶ ποῖαν χώραν κατοικοῦσι, καὶ τί ζητοῦντες ἦλθον εἰς τὰς Σάρδεεις. Οἱ δὲ νέοι ἀπεκρίθησαν ὅτι ἦλθον, διὰ νὰ ἀφιερώσουν τὸν ἑαυτὸν των εἰς ἐκεῖνον, καὶ ὅτι ἡ Παιονία εἶναι εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ, ὁ δὲ Στρυμὼν δὲν εἶναι μακρὰν τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ προσέτι ὅτι ἦσαν ἀποικοὶ τῶν ἐκ τῆς Τροίας Τευκρῶν. Καὶ οὗτοι μὲν ταῦτα ἀπεκρίνοντο εἰς ἐκάστην ἐρώτησιν, ὁ δὲ Δαρεῖος ἠρώτησεν αὐτοὺς ἔπειτα, ἂν ὄλαι αἱ γυναῖκες ἐκεῖ ἦσαν ἐργατικαί· οἱ νέοι ἔσπευσαν νὰ ἀποκριθῶσιν ὅτι οὕτως ἔχει τὸ πρᾶγμα καὶ τούτου ἕνεκα εἰργάζετο καὶ ἡ ἀδελφὴ τῶν.

14. Τότε ὁ Δαρεῖος ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μεγάβαζον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀφήσει εἰς τὴν Θράκην στρατηγόν, διατάττων αὐτὸν νὰ ἐγείρῃ τοὺς Παίονας ἀπὸ τοὺς τόπους των καὶ νὰ τοὺς φέρῃ εἰς τὴν Περσίαν σὺν γυναίξιν καὶ τέκνοις. Ἀμέσως λοιπὸν εἰς ἵππεὺς ἔσπευσε νὰ κομίσῃ τὴν διαταγὴν ταύτην μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου, καὶ διαβάς εἰς τὴν Εὐρώπην ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὸν Μεγάβαζον. Αὐτὸς δὲ, ἅμα τὴν ἀνέγνωσεν, ἔλαβεν ὁδηγούς ἐκ τῆς Θράκης καὶ ἐστράτευσε κατὰ τῆς Παιονίας.

15. Μαθόντες δὲ οἱ Παῖονες ὅτι οἱ Πέρσαι ἐστράτευον ἐναντίον των συνηθροίσθησαν καὶ παρέταξαν τὰς δυνάμεις των εἰς τὸ παραθαλάσσιον, διότι ὑπέθεταν ὅτι ἐκ τούτου τοῦ μέρους ἦθελον ἐπιχειρήσει νὰ εἰσβάλουν οἱ Πέρσαι. Ἦσαν λοιπὸν ἔτοιμοι οἱ Παῖονες νὰ ἀποκρούσῃσι τὸ ἐπερχόμενον στράτευμα τοῦ Μεγαβάζου; ὅτε οἱ Πέρσαι μαθόντες ὅτι συνηθροίζοντο οἱ Παῖονες καὶ

δι' ἐπιβουλῆς τὴν ἐκ τῆς θαλάσσης εἰσβολὴν ἔλαβον ὁδηγούς, διὰ νὰ στραφῶσι διὰ τῶν ἄνω ὁδῶν, καὶ χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσουν οἱ Παῖονες, ἐπέπεσαν κατὰ τῶν ἀνυπερασπίστων πόλεων· ἐπιπεσόντες δὲ εἰς αὐτάς, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἔρημοι, εὐκόλως τὰς ἐκυρίευσαν. Οἱ δὲ Παῖονες, ἅμα ἔμαθον ὅτι αἱ πόλεις ἐκυριεύθησαν, διασκορπισθέντες ἀμέσως ἐπέστρεψαν εἰς τὰ ἴδια καὶ παρεδόθησαν εἰς τοὺς νικητὰς. Τοιοιτοτρόπως λοιπὸν ἐκ τῶν Παίωνων οἱ Σιροπαῖονες, οἱ Παιόπλαι καὶ οἱ μέχρι τῆς Πρασιάδος λίμνης ἐκτεινόμενοι, ἀρπαγέντες ἀπὸ τὰς κατοικίας των, μετεφέρθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν.

16. Οἱ δὲ κατοικοῦντες περὶ τὸ ὄρος Πάγγαιον, Δόβρης, Ἀγριᾶνες, Ὀδόμαντοι καὶ οἱ περὶ τὴν Πρασιάδα λίμνην, οὐδέποτε ὑπέταγθησαν εἰς τὸν Μεγάβαζον. Προσεπάθησε δὲ οὗτος νὰ ὑποτάξῃ καὶ τοὺς κατοικοῦντας εἰς τὴν λίμνην, τῶν ὁποίων αἱ κατοικίαι εἶναι τοιαῦται. Ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος εἶναι ἐστημένοι σταυροὶ ὑψηλοὶ καὶ ἐπ' αὐτῶν συνηρμοσμένοι σανίδες μὲ μίαν εἰσοδὸν στενὴν ἐκ τοῦ μέρους τῆς ξηρᾶς, ἣτις εἶναι καὶ ἡ μόνη γέφυρα. Τούτους δὲ τοὺς σταυροὺς τοὺς ὑποστηρίζοντας τὰς σανίδας πρὸ πολλοῦ τοὺς ἔχουν στήσει οἱ πολῖται ἀπὸ κοινοῦ, ἔπειτα ὅμως τοὺς διετήρησαν ἀκολουθοῦντες τὸν ἐξῆς νόμον· πᾶς ἀνὴρ νυμφευόμενος (ἐκαστος δὲ λαμβάνει πολλὰς γυναῖκας) φέρει ἀπὸ τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Ὀρβηλον τρεῖς σταυροὺς καὶ ἐμπήγουν αὐτούς. Κατοικοῦν δὲ ὡς ἐξῆς· ἐκαστος ἔχει ἐπὶ τῶν σανίδων τούτων μίαν καλύβην, ἐντὸς τῆς ὁποίας ζῆ καὶ ἐν τῇ καλύβῃ ταύτῃ αἱ σανίδες εἶναι ἀνοικταὶ διὰ θύρας φερούσης κάτω εἰς τὴν λίμνην, δένουν δὲ τὰ μικρὰ παιδία ἐκ τοῦ ποδὸς μὲ σχοινίον φοβούμενοι μήπως πέσουν εἰς τὴν λίμνην. Τοὺς ἵππους καὶ τὰ ὑποζύγια τρέφουν μὲ ἰχθῦς, ἐκ τῶν ὁποίων τοσαύτη ἀφθονία ὑπάρχει, ὥστε ἀνοίγοντες τὴν καταπακτὴν θύραν καὶ καταβιβάζοντες εἰς τὴν λίμνην σπυρίδα κενὴν δὲν βραδύνουσι νὰ τὴν ἀνασύρῃσι πλήρη ἰχθύων. Ὑπάρχουσι δὲ δύο εἶδη ἰχθύων, πάπρακες καὶ τίλωνες.

17. Οἱ χειρωθέντες λοιπὸν Παῖονες ἤγοντο εἰς τὴν Ἀσίαν. Ὁ δὲ Μεγάβαζος, ἀφοῦ ὑπέταξε τοὺς Παίονας, ἔπεμφεν ὡς πρέσβεις εἰς τὴν Μακεδονίαν ἐπὶ Πέρσας, οἵτινες μετ' αὐτὸν ἦσαν οἱ σημαντικώτατοι τοῦ στρατοῦ. Ἐπέμποντο δὲ οὗτοι πρὸς τὸν Ἀμύνταν, διὰ νὰ ζητήσουν ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως Δαρείου γῆν καὶ ὕδωρ. Ἡ ἀπὸ τῆς λίμνης Πρασιάδος μέχρι τῆς Μακεδονίας ὁδὸς εἶναι λίαν σύντομος, διότι ἀμέσως μετὰ τὴν λίμνην εὐρίσκειται τὸ μεταλλεῖον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα ἤρχετο εἰς τὸν Ἀλέξανδρον ἐν τάλαντον ἀργυρίου καθ' ἡμέραν· πέραν δὲ τοῦ μεταλλεῖου, ἀφοῦ ὑπερβῆ τις τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Δύσωρον, εἶναι εἰς τὴν Μακεδονίαν.

18. Οἱ Πέρσαι λοιπὸν οὗτοι οἱ πεμφθέντες πρὸς τὸν Ἀμύνταν, ἅμα ἔφθασαν, ἐπαρουσιάσθησαν εἰς αὐτὸν καὶ ἐζήτησαν γῆν

καὶ ὕδωρ διὰ τὸν βασιλέα Δαρεῖον. Ὁ δὲ Ἀμύντας καὶ ταῦτα ἔδωκε καὶ τοὺς προσεκύλισεν εἰς τὸν οἶκόν του, διὰ τὰ τοὺς φιλοξενήσῃ. Τὸ δεῖπνον εἶχεν ἐτοιμασθῆ μεγαλοπρεπέστατον καὶ ἡ ὑποδοχὴ ἐγένετο φιλοφρονεστάτη. Τελειώσαντος τοῦ δείπνου, οἱ Πέρσαι πίνοντες εἶπον· «Ἐνε Μακεδόν, ἡμεῖς οἱ Πέρσαι συνήθιζομεν, ὅταν δίδωμεν μέγα δεῖπνον, νὰ φέρωμεν πλησίον μας τὰς παλλακὰς καὶ τὰς νομίμους γυναῖκάς μας. Σὺ λοιπόν, ὁποῦ μᾶς ἐδέχθης προθύμως, καὶ μᾶς ἐφιλοξένησες μεγαλοπρεπῶς καὶ ὁποῦ ἔδωκες εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον γῆν καὶ ὕδωρ, ἀκολούθησε τὸν ἡμέτερον νόμον». Εἰς ταῦτα ὁ Ἀμύντας ἀπεκρίθη· «ὦ Πέρσαι, ἡμεῖς τοιοῦτον νόμον δὲν ἔχομεν, ἀλλὰ χωρίζομεν τὰς γυναῖκας ἀπὸ τοὺς ἄνδρας. Ἐπειδὴ ὁμως ὑμεῖς εἴσθε κύριοι καὶ ζητεῖτε αὐτάς, θὰ γίνῃ τοῦτο ὡς προστάξετε». Τόσα μόνον εἰπὼν ὁ Ἀμύντας ἔπεμψε νὰ φέρουν τὰς γυναῖκας, ἔλθοῦσαι δὲ αὐταὶ ἐκάθισαν κατὰ τάξιν ἀπέναντι τῶν Περσῶν. Τότε οἱ Πέρσαι ἰδόντες γυναῖκας εὐμόρφους εἶπον ἀποτεινόμενοι πρὸς τὸν Ἀμύνταν ὅτι δὲν ἦτο φρόνιμον αὐτὸ τὸ ὁποῖον ἐπραξε· διότι προτιμότερον ἦτο νὰ μὴ ἔλθουν παντάπασιν αἱ γυναῖκες ἢ ἔλθοῦσαι νὰ μὴ καθίσουν πλησίον τῶν ἀλλ' ἀπέναντί τῶν καὶ νὰ εἶναι βάσανον εἰς τοὺς ὀφθαλμούς των. Ὑπέικων εἰς τὴν ἀνάγκην ὁ Ἀμύντας τὰς διέταξε νὰ καθίσωσι πλησίον τῶν συνδαιτυμόνων· ἐπειδὴ δὲ ὑπέκουσαν αἱ γυναῖκες, ἀμέσως οἱ Πέρσαι βεβαρημένοι ἐκ τοῦ οἴνου ἤρχισαν νὰ ψαύωσι τοὺς μαστοὺς των, τινὲς δὲ ἐζήτουν καὶ νὰ τὰς φιλήσωσιν.

19. Ὁ Ἀμύντας βλέπων ταῦτα, μολονότι δυσηρεστεῖτο, ἔμενε ἡσυχάζων, διότι ἐφοβεῖτο πολὺ τοὺς Πέρσας· ὁ υἱὸς του ὁμοῦ Ἀλέξανδρος, ὅστις εὗρισκετο ἐκεῖ καὶ παρετήρει ταῦτα, καθὼς νέος ἀκόμη καὶ ἄπειρος τῶν κακῶν, δὲν ἠδυνήθη ἐπὶ πλέον νὰ κρατηθῆ καὶ ὅλας ἀγανακτῶν εἶπε πρὸς τὸν Ἀμύνταν τὰ ἐξῆς· «Σὺ μὲν, ὦ πάτερ, ὑπάκουσον εἰς τὴν ἡλικίαν σου καὶ ὕλας νὰ ἀναπαυθῆς· μὴ ἐπιμένῃς πίνων· ἐγὼ δὲ μένων ἐδῶ θὰ παράσχω πάντας περιποίησιν εἰς τοὺς ξένους». Ὁ δὲ Ἀμύντας ἐνοήσας ἐκ τῆς ὁμιλίας ταύτης ὅτι ὁ Ἀλέξανδρος ἐμελλε νὰ πράξῃ παρεκτροπὴν τινα τῷ εἶπεν· «Υἱέ μου, βλέπω ἐκ τῶν λόγων σου ὅτι ἐκυριεύθῃς ἀπὸ θυμὸν καὶ θέλεις νὰ μὲ ἀποπέμψῃς, διὰ νὰ πράξῃς τι νέον. Σὲ παρακαλῶ λοιπὸν μὴ ἐπιχειρήσῃς τι κατ' αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων, διὰ νὰ μὴ μᾶς καταστρέψῃς, ἀλλ' ἀνέχου βλέπων τὰ πραττόμενα. Ὅσον ὁμως ἀφορᾷ τὴν ἀναχώρησίν μου, σὲ ἀκούω».

20. Ἀφοῦ λοιπὸν ὁ Ἀμύντας ἀποτείνας τὰς παρακλήσεις ταύτας ἀνεχώρησεν, ὁ Ἀλέξανδρος εἶπε πρὸς τοὺς Πέρσας· «ὦ ξένοι, αἱ γυναῖκες αὐταὶ εἶναι εἰς τὴν ἐξουσίαν σας, εἴτε θέλετε νὰ τὰς ἀπολαύσετε ὅλας, εἴτε ὅσας ἐκλέξετε· ἀρκεῖ νὰ προστάξετε. Τώρα δέ, ἐπειδὴ πλησιάζει ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου καὶ βλέπω ὅτι ἐπίετε ἀρκετὸν οἶνον, ἀφήσατε, ἐὰν εὐαρεστήσῃτε, τὰς γυναῖκας ταύτας νὰ ὑπάγουν νὰ λουσθῶσι, καὶ ἀφοῦ λουσθῶσι περιμένετε αὐ-

τάς». Εἰπὼν τὰς λέξεις ταύτας τὰς ὁποίας ἐπεδοκίμασαν οἱ Πέρσαι, ἔλαβε τὰς γυναῖκας καὶ τὰς ἐκλείσεν εἰς τὸν γυναικωνίτην, ἐνδύσας δὲ γυναικεῖα ἄνδρας ἀγενεῖους τόσους ὅσοι ἦσαν αἱ γυναῖκες καὶ δώσας εἰς αὐτοὺς ἐγχειρίδια τοὺς εἰσήγαγεν εἰς τὸν θάλαμον τοῦ συμποσίου. Ἀφοῦ δὲ τοὺς εἰσήγαγεν, εἶπεν εἰς τοὺς Πέρσας· «Νομίζω, ὦ Πέρσαι, ὅτι σᾶς ἐφιλοξενήσαμεν μεγαλοπρεπέστατα, καθότι καὶ ὅσα εἴχομεν καὶ ὅσα ἠδυνήθημεν νὰ εὐφωμεν, διὰ νὰ σᾶς προσφέρωμεν, ὅλα ταῦτα σᾶς τὰ παρουσιάσαμεν· προσέτι δὲ καὶ τὸ πάντων μέγιστον, τὰς μητέρας καὶ τὰς ἀδελφάς μας σᾶς προσφέρωμεν μετ' ἐλευθεριότητος, διὰ νὰ πληροφορηθῆτε ὅτι τιμᾶσθε ὑφ' ἡμῶν, ὅπως ἀξίζετε, καὶ διὰ νὰ ἀναγγεῖλετε εἰς τὸν βασιλέα, ὅστις σᾶς ἔστειλεν, ὅτι ἀνὴρ Ἑλληνα, βασιλεὺς τῶν Μακεδόνων, σᾶς προσέφερεν ἡδονὰς τραπέζης καὶ καίτης». Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ καθίσωσι πλησίον ἐκάστου Πέρσου οἱ νέοι Μακεδόνες ὡς ἂν ἦσαν γυναῖκες. Οὗτοι δέ, ἅμα ἤρχισαν οἱ Πέρσαι νὰ τοὺς ψαύουν, τοὺς ἐφόρευσαν.

21. Οὕτως ἐφρονεύθησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ συνοδοὶ των, διότι εἶχον μετ' ἑαυτῶν καὶ ὄχημα καὶ ὑπηρέτας καὶ ἐν γένει ἀποσκευὴν μεγάλην. Ὅλα ταῦτα ἐγένοντο ἄφρατα ὁμοῦ μετ' αὐτοὺς. Μετὰ παρέλευσιν δὲ οὐκ ὀλίγου χρόνου ἐγένετο μεγάλη ζήτησις τῶν ἀνδρῶν τούτων ὑπὸ τῶν Περσῶν· ὁ Ἀλέξανδρος ὁμοῦ τοὺς ἐπράττειν ἐπιτηδεῖας δούε πολλὰ χρήματα καὶ τὴν ἰδίαν του ἀδελφὴν καλουμένην Γυγαίαν. Τοὺς καθησύχασε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος δώσας τὰ δῶρα ταῦτα εἰς τὸν Πέρσῃ Βουβάσῃ ἀρχηγὸν τῶν σταλῶν πρὸς ἀναλήθησιν τῶν ἀπολεσθέντων. Ὁ μὲν θάνατος αὐτῶν οὕτως διεξαχθεὶς ἐσιωπήθη.

22. Οὗτοι δὲ οἱ ἡγεμόνες τῆς Μακεδονίας οἱ ἀπὸ τοῦ Περδικίου καταγόμενοι εἶναι Ἕλληνες, ὡς αὐτοὶ λέγουσιν, ὡς ἔμαθον ἐγὼ καὶ ὡς θέλω ἀπεδείξει εἰς τὴν συνέχειαν τῆς ἱστορίας ταύτης. Ἐνταῦθα προσθέτω μόνον ὅτι οὕτως ἔκριναν οἱ διοικοῦντες τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας· ἐπειδὴ ὁ Ἀλέξανδρος ἠθέλεε νὰ ἀγωνισθῆ καὶ κατέβῃ ἐπ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ ἐκ τῆς Μακεδονίας, οἱ ἀνταγωνισταὶ Ἕλληνες ἀντέτεινον λέγοντες ὅτι ὁ ἀγὼν δὲν ἦτο διὰ βαρβάρους ἀγωνιστάς. Τότε ὁ Ἀλέξανδρος ἀπέδειξεν ὅτι ἦτο Ἀργεῖος. Ἐκρίθη λοιπὸν ὅτι ἦτο Ἕλληνα, ἠγωνίσθη εἰς τὸ στάδιον καὶ μόλις τὸν ὑπερέβαλεν ὁ πρῶτος. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω συνέβησαν.

23. Ὁ δὲ Μεγάβατος, ἄγων τοὺς Παιόνας, ἐφθασεν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον· διαπεράσας δὲ αὐτὸν ἐφθασεν εἰς τὰς Σάρδεας. Ἐπειδὴ τότε ὁ Μιλήσιος Ἰστιαῖος ἐτείχιζε τὴν πόλιν, τὴν ὁποίαν κατ' αἰτήσιν του τῷ ἐχάρισεν ὁ Δαρεῖος πρὸς ἀμοιβὴν τῆς φρονήσεως τῆς γαφύρας (εἶναι δὲ ὁ τόπος οὗτος εἰς τὸν Στρομόνα ποταμὸν καὶ καλεῖται Μύρκινος), μαθὼν ὁ Μεγάβατος εἰς τί ἐνησυχολεῖτο ὁ Ἰστιαῖος, ἅμα ἐφθασεν εἰς τὰς Σάρδεας, εἶπεν εἰς τὸν

Δαρείον τὰ ἐξῆς· «Τί ἐπραξες, ὦ βασιλεῦ, ἐπιτρέψας εἰς Ἑλληνα ἐπιτήδειον καὶ πνευματώδη νὰ κτίσῃ πόλιν εἰς τὴν Θοράκην, ὅπου καὶ ὕλη ναυπηγήσιμος ὑπάρχει ἄφθονος καὶ πολλοὶ ζωπηλάται καὶ μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ πλῆθος Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων κατοικοῦσι περὶ τὰ μέρη ἐκεῖνα, οἵτινες, λαμβάνοντες αὐτὸν ὡς ἀρχηγόν, θὰ πράττουν ἡμέραν καὶ νύκτα ὅ,τι τοὺς συμβουλεύει; Ἐμπόδισε λοιπὸν τὸν ἄνδρα τοῦτον νὰ ἐξακολουθήσῃ, ἐὰν θέλῃς νὰ μὴ περιπλακῆς εἰς πόλεμον ἐμφύλιον. Προσκάλεσε αὐτὸν μετρώπον ἥπιον καί, ὅταν τὸν συλλάβῃς, πράξον οὕτως, ὥστε νὰ μὴν ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τοὺς Ἑλληνας».

24. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Μεγάβαζος εὐκόλως ἔπεισε τὸν Δαρείον, διότι ὁ βασιλεὺς ἀνέγνωρῖσεν ὅτι καλῶς προέβλεπε τὸ μέλλον. Πέμπας λοιπὸν ἀπεσταλμένον εἰς τὴν Μύρκινον τὸν διέταξε νὰ εἴλῃ· «Ἰστιαῖε, ὁ βασιλεὺς Δαρεῖος λέγει τὰ ἐξῆς· Σκεπτόμενος δὲν εὐρίσκω ἄλλον περισσότερον ἀπὸ σὲ ἐνδιαφερόμενον δι' ἐμὲ καὶ διὰ τὰ συμφέροντά μου· ἐπληροφορήθην δὲ τοῦτο οὐχὶ ἐκ τῶν λόγων ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων. Τώρα λοιπὸν, ἐπειδὴ ἔχω κατὰ νοῦν μεγάλα σχέδια, ἐπίστρεψον ἀφεύκτως ἐδῶ, διὰ νὰ σοὶ τὰ ἐμπιστευθῶ». Πιστεύσας εἰς τοὺς λόγους τούτους ὁ Ἰστιαῖος καὶ συγχρόνως μεγάλως ἐπιθυμῶν νὰ γίνῃ σύμβουλος τοῦ βασιλέως μετέβη εἰς τὰς Σάρδεϊς. Ὅτε δὲ ἔφθασεν, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ Δαρεῖος· «Σοῦ ἐμήνυσα, Ἰστιαῖε, διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἀφοῦ ἐπέστρεψα ἐκ τῆς Σκυθίας καὶ δὲν σὲ εἶχον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου, οὐδὲν ἄλλο ἐπεθύμησα τόσον, ὅσον νὰ σὲ ἐπανάιδω καὶ νὰ συνομιλήσωμεν, πεπεισμένος ὅτι ἀπὸ ὅλα τὰ πλούτη προτιμότερος εἶναι φίλος νοήμων καὶ ἀφωσιωμένος, ἅπερ ἀμφότερα ὁμολογῶ ὅτι ἔχεις δοκιμάσας σε εἰς ὅλα μου τὰ συμφέροντα. Τώρα λοιπὸν καλῶς ἐποίησας ἔλθων καὶ σοῦ προτείνω τὰ ἐξῆς· ἄφες τὴν Μίλητον καὶ τὴν νεόκτιστον πόλιν εἰς τὴν Θοράκην· ἔλθῃ μετ' ἐμοῦ εἰς τὰ Σοῦσα καὶ ἔχε ὅσα ἔχω ἐγώ, γινόμενος μονοτράπεζος καὶ σύμβουλός μου».

25. Ταῦτα εἰπὼν ὁ Δαρεῖος καὶ καταστήσας ὑπαρχὸν τῶν Σαρδεῶν τὸν ὁμοπάτριον ἀδελφόν του Ἀρταφέρνην ἀνεχώρησεν εἰς τὰ Σοῦσα ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ τὸν Ἰστιαῖον· κατέστησεν ἐπίσης καὶ στρατηγὸν τῶν παραθαλασσίων ἀνδρῶν τὸν Ὀτάνην, τοῦ ὁποίου τὸν πατέρα Σισάμνην, ἓνα τῶν βασιλικῶν δικαστῶν, λαβόντα χρήματα καὶ δικάσαντα ἀδίκως, ὁ βασιλεὺς Καμβύσης ἔσφαξε καὶ ἀπέδειρεν· ἀφοῦ δὲ τὸν ἀπέδειρεν, ἔκοψε τὸ δέρμα εἰς λαρίδας καὶ ἐκάλυψε τὸν θρόνον, ἐφ' οὗ καθίζων ἐδίκαζε. Καλύψας οὕτω τὸν θρόνον ὁ Καμβύσης, ἀντὶ τοῦ Σισάμνου τὸν ὁποῖον ἀπέκτεινε καὶ ἀπέδειρε, δῶρῖσε δικαστὴν τὸν υἱὸν τοῦ Σισάμνου, παραγγεῖλας εἰς αὐτὸν νὰ ἐνθυμῆται ἐπὶ τίνος θρόνου καθήμενος ἐδίκαζεν.

26. Οὗτος λοιπὸν ὁ Ὀτάνης, ὁ ἐπὶ τοιούτου θρόνου καθήμενος, γενόμενος διάδοχος τῆς στρατηγίας τοῦ Μεγαβάζου, ἐκυ-

οίεσε τὸ Βυζάντιον καὶ τὴν Καλχηδόνα, ἐκυρίευσεν τὴν Ἄντανδρον ἐν τῇ Τροάδι, ἐκυρίευσεν καὶ τὴν Λαμπώνιον, λαβὼν δὲ πλοῖα ἀπὸ τοὺς Λεσβίους ἐκυρίευσεν τὴν Λήμιον καὶ τὴν Ἰμβρον, ἀμφοτέρας ἀκόμη τότε κατοικουμένας ὑπὸ Πελασγῶν.

27. Οἱ Λήμινοι μολαταῦτα καὶ ἐπολέμησαν γενναίως καὶ ἐνεκατέστησαν ἐπὶ πολὺ· τέλος δ' ὑπέκυψαν. Εἰς δὲ τοὺς μενιαντας ἐξ αὐτῶν οἱ Πέρσαι ἐπέβαλον ὑπατον τὸν Λυκάρητον ἀδελφὸν τοῦ Μαϊανδρίου, τοῦ βασιλεύοντος εἰς τὴν Σάμον. Οὗτος ὁ Λυκάρητος, διοικητὴς ὢν τῆς Λήμιου, ἀπέθανεν, ἀφοῦ ἐφέρθη σκληρότατα, διότι ἐξηνδραπόδιζε τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἐξωλόθρευε κατηγορῶν τοὺς μὲν ὅτι δὲν ἠκολούθησαν εἰς τὸν κατὰ τῶν Σκυθῶν πόλεμον, τοὺς δὲ ὅτι ἐκακοποιῶν τὸν στρατὸν τοῦ Δαρείου ἐπιστρέφοντα ἐκ τῆς Σκυθίας.

28. Οὗτος μὲν ταῦτα ἐπραξε στρατηγίας· ἐπὶ τινα δὲ χρόνον μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἀνεσις τῶν κακῶν· μετ' ὀλίγον ὁμως ἤρχισαν τὰ κακὰ νὰ ἐπισκῆπτουν πάλιν εἰς τοὺς Ἴωνας ἐκ τῆς Νάξου καὶ τῆς Μιλήτου. Ἄφ' ἐνὸς μὲν ἡ Νάξος ὑπερέβαινε εἰς τὴν εὐδαιμονίαν ὅλας τὰς νήσους· ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ Μίλητος οὕσα τότε ἀχμαιοτάτη ἦτο τὸ καύχημα τῆς Ἰωνίας. Πρὸ ταύτης ὁμως τῆς ἐποχῆς ἐπὶ δύο γενεάς ἀνθρώπων ὑπέφερε τὰ μάλιστα ἐκ τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν, μέχρις οὗ τοὺς εἰρήνευσαν οἱ Πάριοι, διότι ἐξ ὅλων τῶν Ἑλλήνων αὐτοὺς ἐξέλεξαν οἱ Μιλήσιοι ὡς συμβασιτάς.

29. Ἴδου δὲ πῶς τοὺς ἐσυμβίβασαν οἱ Πάριοι· ὅτε ἐφθασαν εἰς τὴν Μίλητον οἱ ἐγκριτώτεροι αὐτῶν ἄνδρες, ἰδόντες τὴν πόλιν φρικωδῶς κατεστραμμένην, ἐζήτησαν νὰ περιέλθουν ὅλην τὴν χώραν. Πράττοντες δὲ τοῦτο καὶ περιορχόμενοι ὅλην τὴν Μιλησίαν, ὅπου ἔβλεπον εἰς ἀναστατωμένον τόπον ἀγρὸν καλῶς καλλιεργημένον, ἐσημείωναν τὸ ὄνομα τοῦ δεσπότου τοῦ ἀγροῦ. Ἀφοῦ δὲ περιῆλθον ὅλην τὴν χώραν καὶ ὀλίγους εὔρον τοιούτους, κατέβησαν εἰς τὴν πόλιν καὶ συνεκάλεσαν ἀμέσως γενικὴν συνέλευσιν. Τότε δὲ διώρισαν ὡς διοικητὰς τῆς πόλεως ἔκγοντες τῶν ὁποίων τοὺς ἀγρούς εὔρον καλῶς δεδουλευμένους λέγοντες ὅτι, ὡς νομίζουν, αὐτοὶ θὰ ἐφρόντιζον καὶ περὶ τῶν κοινῶν ὑποθέσεων ὡς ἐφρόντιζον καὶ περὶ τῶν ἰδίων. Διέταξαν λοιπὸν τοὺς ἄλλους Μιλησίους, τοὺς πρότερον στασιάζοντας, νὰ ὑπακούουν εἰς τοὺς ἀρχοντας τούτους.

30. Καὶ οἱ μὲν Πάριοι οὕτως ἐσυμβίβασαν τοὺς Μιλησίους· ἐκ τούτων δὲ τῶν πόλεων τὰς ὁποίας ἀνέφερα ἤρχισαν αἱ συμφοραὶ νὰ ἐπεκτείνωνται ὡς ἐξῆς. Ἄνδρες τινὲς τῆς Νάξου ἐξωρίσθησαν ὑπὸ τοῦ δήμου καὶ κατέφυγον εἰς τὴν Μίλητον· ἐπίτροπος τότε τῆς Μιλήτου ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Μολπαγόρου Ἀρισταγόρας, γαμβρὸς καὶ συγγενὴς τοῦ Ἰστιαίου τοῦ Λυσαγόρου, τὸν ὁποῖον ὁ Δαρεῖος ἐκράτει εἰς τὰ Σοῦσα, διότι ὁ Ἰστιαῖος ἦτο τύραννος τῆς Μιλήτου, καὶ καθ' ὃν χρόνον οἱ ἄλλοτε φίλοι του Νάξειοι ἤλ-

θον εἰς Μίλητον, αὐτὸς εὐρίσκειτο εἰς τὰ Σούσα. Ἐλθόντες λοιπὸν οἱ Νάξιοι εἰς τὴν Μίλητον ἐζήτησαν παρὰ τοῦ Ἀρισταγόρου ἂν ἠδύνατο νὰ τοὺς βοηθήσῃ, διὰ νὰ καταβοῦν εἰς τὴν πατρίδα των. Αὐτὸς δὲ ἐνοήσας, ὅτι, ἐὰν καταβοῦν εἰς τὴν πόλιν, διὰ τῆς συνδρομῆς του θὰ ἐγένετο κύριος τῆς Νάξου, ἔλαβεν ὡς πρόφασιν τοὺς δεσμοὺς τῆς φιλοξενίας, οἵτινες συνέδεν αὐτοὺς μετὰ τοῦ Ἰστιαίου, καὶ τοῖς εἶπε τὰ ἑξῆς· «Ἐγὼ μὲν δὲν εἶμαι τόσον ἰσχυρὸς, ὥστε νὰ σὰς δώσω δυνάμεις, διὰ νὰ καταβῆτε εἰς τὴν πατρίδα σας ἄνευ τῆς θελήσεως τῶν ἐχόντων τὴν ἐξουσίαν Ναξίων, διότι ἀκούω ὅτι ἔχουν ὀκτακισχιλίους ἀσπιδοφόρους καὶ μαζρὰ πλοῖα πολλὰ· θὰ καταβάλω ὅμως πᾶσαν προσπάθειαν, διὰ νὰ κατορθώσω τοῦτο. Ἴδου λοιπὸν τί στοχάζομαι. Ἔχω φίλον τὸν Ἀρταφέρνην· ὁ Ἀρταφέρνης δὲ οὗτος εἶναι υἱὸς τοῦ Ὑστάσπου καὶ ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Δαρείου· αὐτὸς ἄρχει ὅλων τῶν παραθαλασσίων δυνάμεων τῆς Ἀσίας καὶ ἔχει στρατὸν πολὺν καὶ πλοῖα πολλὰ. Νομίζω λοιπὸν ὅτι αὐτὸς δύναται νὰ πράξῃ ὅ,τι ζητήσωμεν». Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Νάξιοι παρεκάλεισαν τὸν Ἀρισταγόραν νὰ πράξῃ πᾶν ὅ,τι ἐνόμιζε συμφερότερον καὶ τὸν ἐπεφόρτισαν νὰ ὑποσχεθῇ δῶρα καὶ νὰ εἴπῃ ὅτι αὐτοὶ ἀναδέχονται ὅλα τὰ ἔξοδα τῆς ἐκστρατείας, ἐλπίζοντες ὅτι, ἅμα φανοῦν εἰς τὴν Νάξον οὐ μόνον οἱ Νάξιοι ἤθελον πράξει ὅσα ζητήσουν, ἀλλὰ καὶ οἱ ἄλλοι νησιῶται, διότι ἐκ τῶν Κυκλάδων τούτων νήσων καμμία ἀκόμη δὲν εἶχεν ὑποταγῆ εἰς τὸν Δαρεῖον.

31. Φθάσας δὲ ὁ Ἀρισταγόρας εἰς τὰς Σάρδεεις εἶπεν εἰς τὸν Ἀρταφέρνην ὅτι ἡ Νάξος ἦτο νῆσος· οὐχὶ μεγάλη κατὰ τὸ μέγεθος, κατὰ τὰ ἄλλα ὅμως ὠραία, καρποφόρος καὶ γείτων τῆς Ἰωνίας καὶ ὅτι ἐκεῖ ἦσαν πολλὰ πλοῦτη καὶ ἀνδράποδα. «Σὺ λοιπὸν στράτευσον κατ' αὐτῆς τῆς χώρας καὶ καταβίβασον εἰς αὐτὴν τοὺς φυγάδας. Ἐὰν πράξῃς τοῦτο, ἀπ' ἐνὸς μὲν ἐγὼ σοὶ ὑπόσχομαι πολλὰ χρήματα πλὴν τῶν ἐξόδων τῆς ἐκστρατείας, διότι εἶναι δίκαιον νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς τὰ ἔξοδα ταῦτα ἡμεῖς, οἵτινες σὲ παρακινουμένον εἰς τὸν πόλεμον τοῦτον· ἀπ' ἑτέρου δὲ θὰ ὑποτάξῃς εἰς τὸν βασιλέα τὴν νῆσον ταύτην Νάξον καὶ τὰς ἄλλας νήσους τὰς παρ' αὐτῆς ἐξαρτημένας, τὴν Πάρον, τὴν Ἄνδρον καὶ τὰς ἄλλας τὰς καλουμένας Κυκλάδας. Ἐκεῖθεν δὲ ὁμοῦ μὲν θὰ ἐπιτεθῆς εὐχερῶς ἐναντίον τῆς Εὐβοίας, νήσον μεγάλης καὶ πλουσίας, οὐχὶ μικροτέρας τῆς Κύπρου καὶ θὰ δυνήθῃς εὐκόλως νὰ τὴν κυριεύσῃς. Ἀρκοῦν ἑκατὸν πλοῖα, διὰ νὰ ὑποτάξωμεν ὅλας ταύτας τὰς νήσους». Ὁ δ' Ἀρταφέρνης ἀπεκρίθη τὰ ἑξῆς· «Σὺ δεικνύεις ὠφέλιμα πράγματα εἰς τὸν οἶκον τοῦ Δαρείου, αἱ δὲ συμβουλαὶ σου εἶναι κάλλισται, πλὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πλοίων. Ἄντι λοιπὸν ἑκατόν, θὰ σοὶ ἐτοιμασθοῦν διακόσια κατὰ τὸ προσεγὲς ἔαρ. Ἀπαιτεῖται ὅμως εἰς ὅλα ταῦτα καὶ ἡ συγκατάθεσις τοῦ βασιλέως».

32. Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀρισταγόρας ἐπέστρεψε περιχαρῆς εἰς

τὴν Μίλητον· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης ἐπέμψεν ἀπεσταλμένον εἰς τὰ Σούσα καὶ ὑπέβαλε τὴν πρότασιν τοῦ Ἀρισταγόρου εἰς τὸν Δαρεῖον. Ἐπιδοκιμάσαντος δὲ τοῦ βασιλέως τὰ σχέδια ταῦτα, ἠτοίμασε διακοσίας τριῆρεις καὶ συνήθροισε πλῆθος Περσῶν καὶ συμμάχων. Τούτων στρατηγὸν κατέστησε τὸν Μεγαβάτην, ἕνα τῶν Ἀγαμενιδῶν καὶ συγγενῆ τοῦ Δαρείου καὶ ἰδικόν του, τοῦ ὁποίου τὴν θυγατέρα, ἐὰν εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ἐμνηστεύθη μετὰ ταῦτα ὁ Λακεδαιμόνιος Πανσανίας, υἱὸς τοῦ Κλεομβρότου, ἐπιθυμήσας νὰ γίνῃ τύραννος τῆς Ἑλλάδος. Καταστήσας δὲ τὸν Μεγαβάτην στρατηγὸν ὁ Ἀρταφέρνης ἐπέμψεν τὸν στρατὸν εἰς τὸν Ἀρισταγόραν.

33. Παραλαβὸν δὲ ὁ Μεγαβάτης ἐκ τῆς Μίλητου τὸν Ἀρισταγόραν, τὸν Ἰωνικὸν στρατὸν καὶ τοὺς Ναξίους ἐπέλευσε δῆθεν εἰς τὸν Ἑλλήσποντον· ὅτε ὅμως ἔφθασεν εἰς τὴν Χίον, ἠγωνοβόλησεν εἰς τὰ Κανύκασα περιμένων νὰ πνεύσῃ βόρειος ἄνεμος, διὰ νὰ πλεύσῃ εἰς τὴν Νάξον. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ πεπρωμένον δὲν ἤθελε νὰ ἀπολεσθοῦν οἱ Νάξιοι ὑπ' αὐτοῦ τοῦ στόλου, συνέβη τὸ ἑξῆς· ἐπιθεωρῶν ὁ Μεγαβάτης τὰς φυλακὰς τῶν πλοίων εὗρεν ἄνευ φυλάκων πλοῖον Μύνδιον, ὀργισθεὶς δὲ διέταξε τοὺς δορυφόρους του νὰ εἵρουν τὸν κυβερνήτην τούτου, ὅστις ἐκαλεῖτο Σκύλαξ, καὶ νὰ τὸν δέσουν διὰ μίθς ὀπῆς τῶν κωπῶν, οὕτως ὥστε ἡ μὲν κεφαλὴ νὰ εἶναι ἔξω, τὸ δὲ λοιπὸν ὅσιμα ἔσω. Δεθέντος δὲ τοῦ Σκύλακος ἔτρεξέ τις πρὸς τὸν Ἀρισταγόραν καὶ τῷ ἐμήνυσεν ὅτι ὁ Μεγαβάτης ἔδωσε τὸν Μύνδιον ξένον του καὶ τὸν τιμωρεῖ. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρας ἐλθὼν παρεκάλει τὸν Πέρσην νὰ τὸν λύσῃ καί, ἐπειδὴ δὲν ἐτίγγανε τοῦ ζητουμένου, ἦλθεν ὁ ἴδιος καὶ τὸν ἔλυσε. Μαθὼν τοῦτο ὁ Μεγαβάτης ὀργισθεὶς ὑπερβολικὰ καὶ ἐπέπληξε τὸν Ἀρισταγόραν, ἀλλ' οὗτος τῷ εἶπε· «Τί σὲ μέλει περὶ τῶν πραγμάτων τούτων; δὲν σὲ ἀπέστειλεν ὁ Ἀρταφέρνης νὰ ὑπακούῃς εἰς ἐμὲ καὶ νὰ πλέῃς ὅπου ἐγὼ σὲ διατάξω; διατί λοιπὸν ἀναμειγνύεσαι εἰς ὅλα;». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρισταγόρας, ὁ δὲ Μεγαβάτης χολωθεὶς ἅμα ἐγένετο νύξ ἐπέμψεν εἰς τὴν Νάξον πλοῖον μὲ ἀνθρώπους, διὰ νὰ εἴπουν εἰς τοὺς Ναξίους τὰ ἐνεργούμενα κατ' αὐτῶν.

34. Οἱ δὲ Νάξιοι, οἵτινες πρότερον οὐδόλως ὑπόπτευν ὅτι ὁ στόλος ἐκεῖνος ἔμελλε νὰ πλεύσῃ ἐναντίον των, ἅμα ἤκουσαν τοῦτο ἔσπευσαν νὰ φέρουν ἐκ τῶν ἀγρῶν εἰς τὴν πόλιν ὅλα τὰ πράγματά των καί, ἐπειδὴ ἔβλεπον ὅτι θὰ πολιορκηθοῦν, ἠτοίμασθησαν προμηθευθέντες τροφὰς καὶ ποτὰ. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἠτοιμάσθησαν διὰ τὸν ἐπικείμενον πόλεμον· οἱ δὲ Πέρσαι περάσαντες τὰ πλοῖα ἐκ τῆς Χίου εἰς τὴν Νάξον ἦλθον, διὰ νὰ κτυπήσουν τοὺς Ναξίους· ἀλλὰ τοὺς εὗρον ἠσφαλισμένους καὶ τοὺς ἐπολιόρκησαν ἐπὶ μῆνας τέσσαρας. Ἐπειδὴ δὲ ὅλα τὰ χρήματα ὅσα εἶχον μεθ' ἐαυτῶν οἱ Πέρσαι ἐδαπανήθησαν καὶ αὐτὸς ὁ Ἀρισταγόρας ἐδαπάνησε πολλὰ, ἡ δὲ πολιορκία ἀπῆτει ἀκόμη πολλὰ, τού-

του ἔνεκα οἰκοδομήσαντες φρούριον διὰ τοὺς ἔξορίστους Ναξίους ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ἡπειρον οὐδὲν κατορθώσαντες.

35. Ὁ δὲ Ἄρισταγόρας μὴ δυνάμενος νὰ ἐκκληρώσῃ ὅσα ὑπεσέθη εἰς τὸν Ἄρταφέρνην, πιεζόμενος ὑπὸ τῆς ἀπαιτουμένης δαπάνης τῆς ἐκστρατείας καὶ φοβούμενος τὸν στρατὸν ὅστις ἔπαθε καὶ τὸν Μεγαβάτην, τοῦ ὁποίου ἐπροκάλεσε τὸ μῖσος, ὑπώπτευσεν ὅτι ἔμελλον νὰ τὸν καθαιρέσουν τῆς κυριαρχίας τῆς Μιλήτου. Φοβούμενος λοιπὸν ὅλα ταῦτα συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἀποστατήσῃ ἐνῶ δὲ ἐσκέπτετο τοῦτο, ἦλθεν ἐκ τῶν Σούσων, σταλεῖς ἀπὸ τὸν Ἰστιαῖον, ἄνθρωπος τοῦ ὁποίου ἡ ἐστιγματισμένη κεφαλὴ τῷ ἐμήνυε νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὸν βασιλέα, καθότι ὁ Ἰστιαῖος, θέλων νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Ἄρισταγόραν νὰ ἀποστατήσῃ καὶ δ' οὐδενὸς ἄλλου τρόπου δυνάμενος νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ ἀσφαλῶς, διότι ἐφυλάσσοντο οἱ δρόμοι, ἐξύρισε τὴν κεφαλὴν τοῦ πιστοτάτου τῶν δούλων του, τὴν ἔστικε καὶ περιέμενε νὰ ἀναφυῶσι πάλιν αἱ τρίχες. Ἄμα δὲ ἀνεφύησαν, τὸν ἔπεμψεν εἰς τὴν Μίλητον, οὐδὲν ἄλλο παραγγείλας εἰς αὐτὸν εἰμύ, ὅταν φθάσῃ ἐκεῖ, νὰ εἴπῃ εἰς τὸν Ἄρισταγόραν νὰ ξυρίσῃ τὰς τρίχας του καὶ νὰ παρατηρήσῃ τὴν κεφαλὴν. Ἐλεγον δὲ τὰ στίγματα, ὡς καὶ πρότερον εἶπον, ἀποστασίαν. Ἐπράξε δὲ τοῦτο ὁ Ἰστιαῖος, δυσφορῶν διότι ἐκρατεῖτο εἰς τὰ Σοῦσα. Ἐὰν ἀπεστάται ἡ Μίλητος, πολλὰς εἶχεν ἐλπίδας ὅτι ὁ Δαρεῖος θὰ τὸν ἔστειλεν εἰς τὰς παραθαλασσίους ἐπαρχίας· ἐνόσφ ὅμως οὐδὲν νέον συνέβαινεν εἰς τὴν Μίλητον, οὐδέποτε ἐπίστευε νὰ ἐπιστρέψῃ ἐκεῖ.

36. Καὶ ὁ μὲν Ἰστιαῖος ταῦτα διανοούμενος ἔπεμψε τὸν ἀπεσταλμένον, τοῦ ὁποίου ἡ παρὰ τῷ Ἄρισταγόρᾳ ἀφίξις συνέπεσε μὲ τὰ συμβάντα τὰ ὁποῖα διηγήθη, ὁ δὲ Ἄρισταγόρας συνεσκέφθη μὲ τοὺς συστασιώτας του, φανερώσας τὴν ἰδίαν του γνώμην καὶ ὅσα τῷ ἐμήνυσεν ὁ Ἰστιαῖος. Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἦσαν σύμφωνοι νὰ ἀποστατήσουν, ὁ δὲ Ἐκαταῖος ὁ ἱστορικὸς κατ' ἀρχὰς μὲν ἀπέκρουε τὴν γνώμην νὰ κινήσουν πόλεμον κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν, ἀπαριθμῶν ὅλα τὰ ἔθνη ἐφ' ὧν ἤρχεν ὁ Δαρεῖος καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ· ἐπειδὴ ὅμως δὲν τοὺς ἔπειθε, συνεβούλευσεν ἔπειτα αὐτοὺς νὰ πράξουν οὕτως, ὥστε νὰ γίνουιν κύριοι τῆς θαλάσσης. Πρὸς τοῦτο, εἶπεν, ἐν μόνον μέσον ἔβλεπε, καθότι ἤξευρεν ὅτι ἡ δύναμις τῶν Μιλησίων ἦτο ἀσθενής. Τὸ μέσον τοῦτο ἦτο νὰ λάβουν ἀπὸ τὸ εἰς Βραγγίδας ἱερὸν τοὺς θησαυροὺς τοὺς ὁποίους ὁ Λυδὸς Κροῖσος εἶχεν ἀφιερῶσει. Ἡδύναντο νὰ ἐλπίζουιν ὅτι ἤθελον θαλασσοκρατήσῃ, μεταχειριζόμενοι τοὺς θησαυροὺς ἐκείνους καὶ συγχρόνως ἀφαιροῦντες ἀπὸ τοὺς Πέρσας τὴν πιθανότητα νὰ συλήσωσιν αὐτούς. Τὰ πλοῦτῃ δὲ ἐκεῖνα, ὡς ἐδήλωσα ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τῆς ἱστορίας μου, ἦσαν πολλά. Ἄλλ' ἡ γνώμη αὕτη δὲν ὑπερίσχυσε καὶ ἀπεφασίσθη μόνον νὰ ἀποστατήσουν καὶ νὰ ἀποστείλουν ἓνα τῶν Μιλησίων εἰς

τὴν Μυοῦντα, ὅπου ἦτο τὸ στρατόπεδον τῶν ἐκ τῆς Νάξου ἐπιστρεψάντων στρατευμάτων, διὰ νὰ προσπαθήσῃ νὰ συλλάβῃ τοὺς εἰς τὰ πλοῖα ἐκεῖνα στρατηγούς.

37. Ἐπειδὴ δὲ ἐστάλη πρὸς τοῦτο ὁ Ἰατραγόρας καὶ συνέλαβε δολίως τὸν Ὀλίατον τοῦ Ἰβανώλλιος Μυλασσέα, τὸν Ἰστιαῖον τοῦ Τύμνου Τερμερέα, τὸν Κῶν τῷ Ἐρξάνδρου, εἰς ὃν ὁ Δαρεῖος ἐδώρησε τὴν Μυτιλήνην, τὸν Ἄρισταγόραν τοῦ Ἡρακλείδου Κυμαῖον καὶ ἄλλους πολλούς, τότε ὁ Ἄρισταγόρας ἀπεστάτησεν ἀναφανδὸν πράττων ὅτι ἠδύνατο κατὰ τοῦ Δαρείου. Καὶ πρῶτον μὲν λόγῳ ὅτι παραιτεῖται τῆς τυραννίος κατέστησεν ἰσονομίαν εἰς τὴν Μίλητον· ἔπειτα δὲ ἔπραξε τὸ αὐτὸ καὶ εἰς τὴν λοιπὴν Ἰωνίαν, διώκων τοὺς τυράννους καὶ παραδίδων εἰς τὰς πόλεις τῶν ὁποίων ἠθέλε τὴν φιλίαν ἐκείνους τοὺς ὁποίους εἶχε συλλάβει εἰς τὰ κατὰ τῆς Νάξου πλεύσαντα πλοῖα. Παρέδιδε δὲ ἕκαστον εἰς τὴν πόλιν ἐκ τῆς ὁποίας ἦτο.

38. Καὶ τὸν μὲν Κῶν, ἅμα παρέλαβον οἱ Μυτιληναῖοι, τὸν ἔσυραν ἔξω τῆς πόλεως καὶ τὸν ἐλιθοβόλησαν, ἀλλ' οἱ Κυμαῖοι ἀφήσαν ἐλεύθερον τὸν τύραννόν των· τοὺτους δὲ μιμούμενοι οἱ περισσότεροι ἀπέλυσαν τοὺς ἰδικούς των. Καὶ αἱ μὲν τυραννίδες εἰς τὰς πόλεις κατελύθησαν· ὁ δὲ Μιλήσιος Ἄρισταγόρας, ἀφ' οὗ κατήργησεν αὐτὰς καὶ ἐπρόσταξε νὰ καταστήσωσιν ἐν ἐκάστη τῶν πόλεων στρατηγούς, μετέβη ἔπειτα μετὰ τριήρους εἰς τὴν Λακεδαιμόνα ὡς ἀπεσταλμένος, διότι εἶχεν ἀνάγκην νὰ εὕρῃ ἰσχυρὸν τινα σύμμαχον.

39. Εἰς δὲ τὴν Σπάρτην δὲν ἐβασίλευεν οὐδὲ ἔζη πλέον ὁ Ἀναξανδρίδης τοῦ Λέοντος, ἀλλ' εἶχεν ἀποθάνει, εἶχε δὲ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς τοῦ Ἀναξανδρίδου, Κλεομένης, οὐχὶ διὰ τὰ προτεροῦμά του, ἀλλὰ διὰ τὸ γένος του. Ὁ Ἀναξανδρίδης εἶχε σύζευχθῆ τὴν θυγατέρα τῆς ἀδελφῆς του, τὴν ὁποίαν ἠγάπα μὲν πολὺ, δὲν ἀπελάμβανεν ὅμως τέκνα ἐξ αὐτῆς. Οὕτως ἔχοντος λοιπὸν τοῦ πράγματος, οἱ ἔφοροι τὸν ἐκάλεσαν καὶ τῷ εἶπον· «Ἐὰν σὺ δὲν προσέχῃς εἰς ὅτι ἀφορᾷ εἰς σέ, ἡμεῖς ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἀφήσωμεν νὰ ἐκλείπῃ ἡ γενεὰ τοῦ Εὐρυσθένους. Ἐχεις γυναῖκα, ἀλλ' ἐπειδὴ αὕτη δὲν σοὶ δίδει παιδιά, ἄφες αὐτὴν καὶ λάβε ἄλλην. Τοιαῦτα δὲ πράττων θὰ εὐχαριστήσῃς τοὺς Σπαρτιάτας». Ὁ δὲ Ἀναξανδρίδης ἀπεκρίθη ὅτι δὲν θὰ πράξῃ οὔτε τὸ ἐν οὔτε τὸ ἄλλο καὶ ὅτι κακῶς τὸν συνεβούλευον παρακινούντες αὐτὸν νὰ διώξῃ τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν εἶχε καὶ ἦτις ποτὲ δὲν ἔπειτασε καὶ νὰ λάβῃ ἄλλην. Τέλος ὅτι δὲν τοὺς ἀκούει.

40. Πρὸς ταῦτα οἱ ἔφοροι καὶ οἱ γέροντες συνεσκέφθησαν καὶ ἐπρότειναν εἰς τὸν Ἀναξανδρίδην τὰ ἑξῆς· «Ἐπειδὴ σὲ βλέπομεν προσηλωμένον εἰς τὴν γυναῖκα τὴν ὁποίαν ἔχεις, παρὰδέχθητι τὰ ἑξῆς καὶ μὴ ἀντίστασαι πλέον, διὰ νὰ μὴ σκεφθοῦν ἐναντίον σου οἱ Σπαρτιάται διαφορετικόν τι. Δὲν ζητοῦμεν ἀπὸ σέ πλέον νὰ ἀποπέμψῃς τὴν γυναῖκα, τὴν ὁποίαν ἀγαπᾷς· ἐξακολούθει ἀποδίδων

εἰς αὐτὴν ὅσα τῇ ἀποδίδεις τώρα· λάβε ὅμως ἐκτὸς αὐτῆς καὶ ἄλλην τεκνοποιόν». Συγκατετέθη εἰς τοῦτο ὁ Ἀναξανδρίδης καὶ μετὰ ταῦτα ἔχων δύο γυναῖκας διετέθη δύο οἰκίας, πρῶτων οὗτο πρᾶγμα ἀσύνηθες εἰς τὰ ἦθη τὰ Σπαρτιατικά.

41. Μετὰ παρέλευσιν οὐχὶ πολλοῦ χρόνου ἢ δευτέρα αὕτη σύζυγος ἔτεκε τὸν Κλεομένην τοῦτον. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἐδίδεν εἰς τοὺς Σπαρτιάτας μέλλοντα βασιλέα, τότε καὶ ἡ πρώτη γυνή, ἥτις πρῶτον ἦτο ἄτεκνος, συνέλαβεν ἀνελεύσιτος. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἦτο ἀληθῶς ἔγκυος, οἱ συγγενεῖς τῆς δευτέρας γυναῖκος μαθόντες τοῦτο ἐθορύβουν λέγοντες ὅτι καυχᾶται χωρὶς νὰ εἶναι ἔγκυος καὶ ὅτι σκολεῦει νὰ παρουσιάσῃ παιδίον ὑποβολιμαῖον. Ἐπειδὴ λοιπὸν οὗτο ἐθορύβουν τοιουτοτρόπως, ὅτε ἐπέστη ὁ χρόνος τοῦ τοκετοῦ, οἱ ἔφοροι δυσπιστοῦντες ἐκάθισαν περὶ τὴν τίκτουσαν καὶ παρεφύλαττον αὐτήν. Αὕτη δὲ, ἀφοῦ ἐγέννησε τὸν Δωριέα, ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐγέννησε τὸν Λεωνίδα καὶ κατόπιν τοῦτου τὸν Κλεόμβροτον· τινὲς δὲ λέγουσι ὅτι ὁ Λεωνίδας καὶ ὁ Κλεόμβροτος ἦσαν δίδυμοι. Ἡ δὲ δευτέρα γυνή, ἥτις ἦτο θυγάτηρ τοῦ Πρινητάδου υἱοῦ τοῦ Δημαρένου, γεννήσασα τὸν Κλεομένην, δὲν ἐγέννησε πλέον ἄλλο τέκνον.

42. Ὁ μὲν Κλεομένης ἦτο, ὡς λέγουσι, οὐχὶ ὑγιὴς τὰς φρένας ἀλλ' ἐπιρροπῆς εἰς τὴν μανίαν, ὁ δὲ Δωριεὺς ἦτο πρῶτος ὄλων τῶν συνηλικιωτῶν του καὶ ἐφρόνει ὅτι διὰ τὰ προτερήματά του αὐτὸς ἔμελλε νὰ λάβῃ τὴν βασιλείαν. Τόσον δὲ βέβαιος ἦτο περὶ τοῦτου, ὥστε, ὅτε ἀπέθανεν ὁ Ἀναξανδρίδης καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν νόμον ἀνεγνώρισαν ὡς βασιλέα τὸν προσβύτατον Κλεομένην, ὁ Δωριεὺς ἀγανακτῆσας καὶ μὴ καταδεχόμενος νὰ κυβερνᾶται ὑπὸ τοῦ Κλεομένου ἐξήτησε λαὸν ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτας καὶ μετενάστευσε. Χωρὶς νὰ πράξῃ τίποτε ἀπὸ ὅσα συνήθως πράττονται εἰς τοιαύτας περιστάσεις, ἀνεχώρησεν ἠγανακτημένος καὶ ἐπλευσε πρὸς τὴν Λιβύαν λαβὼν Θηραίους ὁδηγούς. Ἀποβὰς εἰς τὴν Κίρυπα κατόκησε τόπον κάλλιστον τῆς Λιβύας πλησίον ποταμοῦ. Διωχθεὶς ὅμως ἐκεῖθεν κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ὑπὸ τῶν Λιβύων Μαζέων καὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Πελοπόννησον.

43. Τότε ὁ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, ὁδηγούμενος ἐκ τινος χρησιμοῦ δοθέντος ἄλλοτε εἰς τὸν Δάϊον, τὸν ἐσυμβούλευσε νὰ ἀποικίσῃ τὴν ἐν Σικελίᾳ Ἡρακλείαν, λέγων ὅτι ὅλη ἡ γῶρα τοῦ Ἑρυνος ἀνίηκει εἰς τοὺς Ἡρακλείδας, καταλαβόντος αὐτὴν τοῦ Ἡρακλέους. Ἀκούσας ταῦτα ὁ Δωριεὺς ἐπορεύθη εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ νὰ ἐρωτήσῃ τὸ μαντεῖον ἂν ἠδύνατο νὰ γίνῃ κύριος τῆς γῶρας, εἰς τὴν ὁποίαν ἐσκόπευε νὰ μεταβῇ. Δοθείσης δὲ καταφατικῆς ἀπαντήσεως, ὁ Δωριεὺς παραλαβὼν ἐκείνους τοὺς ὁποίους εἶχεν, ὅτε μετέβη εἰς τὴν Λιβύαν, ἐπλευσε πρὸς τὴν Ἰταλίαν.

44. Κατ' ἐκεῖνον δὲ τὸν χρόνον, ὡς λέγουσι οἱ Συβαρίται, αὐτοὶ καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Τήλων ἔμελλον νὰ ἐκστρατεύουσιν κατὰ

τῆς Κρότωνος. Φοβηθέντες οἱ Κροτωνιάται παρεκάλεσαν τὸν Δωριέα νὰ τοὺς βοηθήσῃ. Συγκαταεθείς εἰς τοῦτο ὁ Δωριεὺς συνεξοστράτευσεν μετ' αὐτῶν εἰς τὴν Σύβαριν καὶ συνεκυρίευσεν αὐτήν. Καὶ ταῦτα μὲν λέγουσιν οἱ Συβαρίται ὅτι ἔπραξεν ὁ Δωριεὺς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ· οἱ Κροτωνιάται ὅμως λέγουσι ἐξ ἐναντίας ὅτι οὐδεὶς ξένος ἀνεμίχθη εἰς τὸν κατὰ τῶν Συβαριτῶν πόλεμον, πλὴν μόνον τοῦ Καλλίου, μάντεως Ἡλείου ἐκ τοῦ γένους τῶν Ἰαμιδῶν. Οὗτος, ὡς λέγουσιν, ἔφυγεν ἀπὸ τὸν τύραννον τῶν Συβαριτῶν Τῆλυν καὶ ἦλθεν εἰς αὐτούς, διότι εἰς τὰς θυσίας τὰ ἱερά δὲν ἐφάνησαν εὐνοϊκὰ διὰ τὴν κατὰ τῶν Κροτωνιῶν ἐκστρατείαν. Ταῦτα λέγουσι οἱ Κροτωνιάται.

45. Μαρτυρίας δὲ ἐκάτερον τῶν μερῶν φέρει τὰς ἐξῆς. Οἱ μὲν Συβαρίται δεικνύουν τέμενος καὶ ναὸν πλησίον τοῦ ξηροῦ Κραθίδος, τὸν ὁποῖον ναὸν λέγουσι ὅτι ὁ συγκυριεύσας τὴν πόλιν Δωριεὺς ἀνήγειρεν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν τὴν ἐπονομαζομένην Κραθίαν. Ἄλλην δὲ μαρτυρίαν μεγίστην ἀναφέρουσι τὸν θάνατον αὐτοῦ τοῦ Δωριεῶς, ὅστις ἐχάθη πρᾶξας τὰ ἐναντία παρ' ὅσα προέγραψεν εἰς αὐτὸν τὸ μαντεῖον· διότι, ἐὰν δὲν παρέβαινε τίποτε, ἐὰν ἔπραττεν ἐκεῖνο διὰ τὸ ὁποῖον ἐστάλη, θά ἐκυρίευσεν τὴν χώραν τοῦ Ἑρυνος καὶ θά κατεῖχεν αὐτήν· καὶ οὕτως αὐτὸς οὔτε ὁ στρατός του ἦθελον ἀπολεσθῆ. Οἱ δὲ Κροτωνιάται πάλιν δεικνύουν πολλὰς γαίας ἐν τῇ γῶρᾳ τῆς Κρότωνος δωρηθείσας εἰς τὸν Ἡλείον Καλλίαν, τὰς ὁποίας μέχρι τῶν ἡμερῶν μου ἐνέμοντο οἱ ἀπόγονοι τοῦ Καλλίου· ἐνῶ εἰς τὸν Δωριέα καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτοῦ δὲν ἐδόθη τίποτε. Καὶ βεβαίως, ἐὰν ὁ Δωριεὺς τοὺς ἐβόηθει εἰς τὸν κατὰ τῶν Συβαριτῶν πόλεμον, θά ἐλάμβανε περισσότερα παρ' ὅσα ἔλαβεν ὁ Καλλίας. Αὐτὰ εἶναι τὰ μαρτύρια, τὰ ὁποῖα προσφέρουσι αἱ δύο αὐτὰ πόλεις· εἶναι δὲ ἐλευθερός ὁ καθεὶς νὰ παραδεχθῆ ἕκαστο τὸ ὁποῖον φανῆ πιθανώτερον.

46. Συνέπλευσαν δὲ μετὰ τοῦ Δωριεῶς καὶ ἄλλοι Σπαρτιάται ἀποικοὶ, ὁ Θεσσαλός, ὁ Παραβάτης, ὁ Κελέας καὶ ὁ Εὐρυλέων, οἵτινες, ὅτε ἐφθασαν μετ' ὅλον τὸν στόλον εἰς τὴν Σικελίαν, ἤτηθέντες εἰς μάχην ἐφρονεύθησαν ὑπὸ τῶν Φοινίκων καὶ τῶν Ἑγεσταίων. Μόνος δὲ ὁ Εὐρυλέων ἐπέζησεν εἰς τὴν καταστροφὴν ταύτην, καὶ αὐτὸς συναθροίσας τοὺς ἀπομειναντας στρατιώτας ἐκυρίευσεν τὴν Μινῶαν, ἀποικίαν τῶν Σελινουσίων καὶ ἠλευθέρωσε τοὺς Σελινουσίους ἀπὸ τὸν μονάρχην Πυθαγόραν. Μετὰ ταῦτα ὅμως φρονεῖσας τοῦτον ἠθέλησεν αὐτὸς νὰ γίνῃ τύραννος τῆς Σελινούντος· ὀλίγον χρόνον ὅμως ἐμονάρχησεν, διότι ἐπαναστατήσαντες οἱ Σελινουῖοι ἐφόνευσαν αὐτὸν καταφυγόντα εἰς τὸν βωμὸν τοῦ ἀγοραίου Διός.

47. Συνώδευε πρὸς τοῦτοις τὸν Δωριέα καὶ συναπέθανε μετ' αὐτοῦ ὁ Κροτωνιάτης Φίλιππος τοῦ Βουτακίδου, ὅστις μνηστευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ Συβαρίτου Τήλους ἔφυγεν ἐκ τῆς Κρότωνος· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐπραγματοποιήθη ὁ γάμος, ἀνεχώρησε πλέον

εἰς τὴν Κυρήνην καὶ ἐκεῖθεν πάλιν ἀναχωρήσας συνηκολούθει τὸν Δωριέα μὲ ἰδίαν του τροίρη καὶ ἰδιά του ἔξοδα τῶν στρατιωτῶν. Ἦτο Ὀλυμπιονίκης καὶ ὁ ὠραιότατος τῶν Ἑλλήνων τοῦ καιροῦ ἐκείνου· ἔνεκα δὲ τοῦ κάλλους του ἠξιώθη ὑπὸ τῶν Ἑγεστιάων ὅ,τι οὐδεὶς ἄλλος, διότι ἐγειραντες ἐπὶ τοῦ τάφου του ἠρῶν τῷ προσφέρουν θυσίας.

48. Καὶ ὁ μὲν Δωριεὺς λοιπὸν οὕτως ἐτελεύτησεν· ἐὰν δὲ ἠείχετο νὰ βασιλεύηται ὑπὸ τοῦ Κλεομένουσ καὶ ἔμενεν εἰς τὴν Σπάρτην, θὰ ἐγίνετο βασιλεὺς τῆς Λακεδαιμόνος, διότι ὁ Κλεομένης δὲν ἐβασίλευσε πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἀπέθανεν ἄπαι, ἀφήσας μόνον μίαν θυγατέρα, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἦτο Γ'οργώ.

49. Ἔρχεται λοιπὸν ὁ τύραννος τῆς Μιλήτου Ἀρισταγόρας εἰς τὴν Σπάρτην, ὅτε εἶχε τὴν ἀρχὴν ὁ Κλεομένης, καὶ ἦλθεν εἰς οὐμίλιαν μὲ αὐτόν, ὡς λέγουν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔχων χάλκινον πῖνακα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦσαν κεχαραγμένα ἡ περίοδος ὅλης τῆς γῆς, ὅλη ἡ θάλασσα καὶ ὅλοι οἱ ποταμοί. Κατὰ τὴν συνδιάλεξιν ταύτην ὁ Ἀρισταγόρας εἶπε πρὸς αὐτόν τὰ ἐξῆς· «Κλεόμενες, μὴ θανατάσῃς ἂν ἔσπευσα νὰ ἔλθω ἐδῶ, διότι αἱ περιστάσεις μὲ ἐβίασαν νὰ πράξω τοῦτο. Νὰ εἶναι οἱ Ἰωνες δοῦλοι ἀντι ἐλευθέρων, τοῦτο εἶναι ὄνειδος καὶ λύπη μεγίστη εἰς ἡμᾶς, πρὸ πάντων ὅμως εἰς σᾶς, οἵτινες προϊστασθε τῆς Ἑλλάδος. Ὅθεν δι' ὄνομα τῶν θεῶν τῶν Ἑλληνικῶν λυτρώσατε ἐκ τῆς δουλείας τοὺς Ἰωνας, ἄνδρας δαιμόνας. Δύνασθε δὲ εὐκόλως νὰ πράξητε τοῦτο, διότι οὐ μόνον οἱ βάρβαροι δὲν εἶναι δυνατοί, ἀλλ' ἐφθάσατε εἰς τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῶν πολεμικῶν ἀρετῶν. Αὐτοὶ εἰς τὸν πόλεμον μεταχειρίζονται τόξα καὶ ἀκόντια βραχέα, ἔρχονται δὲ εἰς τὰς μάχας φοροῦντες ἀναξυρίδας καὶ σαρίκια· βλέπετε λοιπὸν ὅτι εὐκόλον εἶναι νὰ νικηθῶσιν. Οἱ νεμόμενοι τὴν χώραν ταύτην ἔχουν αὐτοὶ μόνον τόσα ἀγαθὰ, ὅσα ἔχουν ὅλοι οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· πρῶτον χρυσόν, ἔπειτα ἄργυρον, χαλκόν, πεποικιλμένα φορέματα, ὑποζύγια καὶ ἀνδράποδα· ὅλα ταῦτα ἅμα θελήσῃτε γίνονται ἰδικά σας. Αἱ δὲ ἐπαρχίαι τῶν εἶναι ἡ μία πλησίον τῆς ἄλλης, ὡς θὰ σοὶ δείξω. Κατόπιν τούτων τῶν Ἰώνων εἶναι οἱ Λυδοί, κατοικοῦντες χώραν εὐκαρπον καὶ ἔχοντες ἀπείρους ποσότητας ἀργύρου». Ταῦτα λέγων ὁ Ἀρισταγόρας ἐδείκνυε τοὺς τόπους τούτους εἰς τὴν περίοδον τῆς γῆς, ἣτις ἦτο χαραγμένη εἰς τὸν πῖνακα. «Μετὰ τοὺς Λυδοὺς, ἐξηκολούθησε, πρὸς ἀνατολὰς, εἶναι οἱ Φρύγες οἱ μᾶλλον πλούσιοι ἀπὸ ὅσους ἐγὼ ἠξεύρω καὶ εἰς ποίμνια καὶ εἰς καρπούς. Ἐπειτα βλέπετε τοὺς Καππαδόκας, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς καλοῦμεν Συρίους, ἔπειτα τοὺς Κίλικας, οἵτινες ἐκτείνονται μέχρι τῆς θαλάσσης ταύτης, ὅπου κεῖται ἡ νῆσος Κύπρος. Οὗτοι πληρώνουν εἰς τὸν βασιλέα πεντακόσια τάλαντα ἐτήσιον φόρον. Μετὰ τοὺς Κίλικας τούτους εἶναι οἱ Ἀρμένιοι, οἵτινες ἔχουν καὶ αὐτοὶ πλήθος ποιμνίων. Μετὰ τοὺς Ἀρμενίους εἶναι οἱ Ματιανοὶ ἐξουσιάζοντες τὸν τόπον τοῦτον. Κατόπιν τούτων εἶναι ἡ Κισσίαχώρα, εἰς τὴν ὁποίαν

πλησίον τοῦ ποταμοῦ τούτου Χοάσπου, εἶναι τὰ Σοῦσα. Ἐκεῖ ζῆ ὁ μέγας βασιλεὺς, ἐκεῖ εἶναι οἱ θησαυροὶ του. Ἐὰν κυριεύσετε τὴν πόλιν ταύτην, δύνασθε εὐκόλως νάναγωνισθῆτε κατὰ τὰ πλοῦτη μὲ τὸν Δία. Πρέπει λοιπὸν δι' ὀλίγην γῆν καὶ ταύτην οὐχὶ καλλὴν καὶ ὀρίαν μικρῶν, νὰ πολεμήτε κατὰ τῶν ἰσοδυνάμων μὲ ὑμᾶς Μεσσηνίων καὶ τῶν Ἀρκαδίων καὶ τῶν Ἀργείων, οἵτινες οὔτε χρυσὸν ἔχουν οὔτε ἄργυρον, διὰ τὰ ὁποῖα δύναται τις προθύμως νὰ πολεμήσῃ καὶ νὰ ἀποθάνῃ; Καί, ἀφοῦ δύνασθε νὰ κυριεύσετε εὐκόλως τὴν Ἀσίαν, διατί ζητεῖτε ἄλλας κατακτήσεις;». Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀρισταγόρας, ὁ δὲ Κλεομένης ἀπεκρίθη τὰ ἐξῆς· «Ἦ ξένη Μιλήσιε, μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἔχῃς τὴν ἀπόκρισίν μου».

50. Καὶ τότε μὲν τόσον ἐπροχώρησαν. Ὅτε δὲ ἐφθασεν ἡ κυρία ἡμέρα τῆς ἀποκρίσεως, ἐπανέλαβον τὴν συνδιάλεξιν, καὶ ὁ Κλεομένης ἠρώτησε τὸν Ἀρισταγόραν πόσων ἡμερῶν ὁδὸς εἶναι ἀπὸ τὴν θάλασσαν μέχρι τῆς βασιλικῆς πόλεως. Ὁ δὲ Ἀναξαγόρας, μολοντί εἰς τὰ ἄλλα ἐφάνη πονηρὸς καὶ μέχρις ἐκείνης τῆς στιγμῆς ἐπιτήδειος νὰ ἀπατᾷ τὸν Κλεομένην, εἰς τοῦτο ὅμως ἔσφαλε· διότι, ἐνῶ ἠδύνατο νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἦτο, ἐὰν ἠθελε νὰ παρασύρῃ τοὺς Σπαρτιάτας εἰς τὴν Ἀσίαν, εἶπεν ὅτι ἡ ἄνοδος εἶναι τριῶν μηνῶν. Τότε ὁ Κλεομένης, διακόπτον ὅσα ἔμελλε νὰ εἴπῃ ὁ Ἀρισταγόρας περὶ τῆς ὁδοῦ ταύτης, εἶπεν· «Ἦ ξένη Μιλήσιε, ἀναχώρησε ἐκ τῆς Σπάρτης πρὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, διότι δὲν λέγεις εὐκόλα πράγματα εἰς τοὺς Λακεδαιμονίους, θέλων νὰ τοὺς φέρῃς τριῶν μηνῶν ὁδὸν μακρὰν τῆς θαλάσσης». Ὁ μὲν Κλεομένης ταῦτα εἰπὼν ἐπέστρεψεν εἰς τὴν κατοικίαν του.

51. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρας λαβὼν κλάδον ἐλαίας μετέβη εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Κλεομένουσ, καὶ εἰσελθὼν ὡς ἱκέτης παρεκάλεε τὸν Κλεομένην νὰ ἀποπέμψῃ τὸ παιδίον του καὶ νὰ τὸν ἀκούσῃ, διότι πλησίον τοῦ Κλεομένουσ ἦτο ἡ θυγάτηρ του, ἡ ὁποία ὠνομάζετο Γοργώ. Αὕτη ἦτο τὸ μόνον του τέκνον καὶ ἦτο ὀκτῶ ἡ ἑννέα ἐτῶν τὴν ἡλικίαν. Ὁ δὲ Κλεομένης τῷ εἶπεν ὅτι ἠδύνατο νὰ ὁμιλήσῃ ὅ,τι ἠθελε χωρὶς νὰ τὸν ἐμποδίξῃ ἡ παρουσία τοῦ παιδίου. Τότε ὁ Ἀρισταγόρας ἤρχισεν ὑποσχόμενος αὐτῷ δέκα τάλαντα, ἐὰν ἐκτελέσῃ ὅσα τοῦ ἐξήτησεν. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κλεομένης ἠρνεῖτο, ὁ Ἀρισταγόρας, αὐξάνων πάντοτε τὴν προσφορὰν του, ἐφθασε νὰ ὑποσχεθῆ πεντήκοντα τάλαντα. Τότε τὸ παιδίον ἐφώνησε· «Πάτερ, θὰ σὲ διαφθείρῃ ὁ ξένος, ἐὰν δὲν τὸν ἀφήσῃς καὶ φύγῃς». Ὁ δὲ Κλεομένης, εὐχαριστηθεὶς διὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ παιδίου, μετέβη εἰς ἄλλο οἶκημα· ὁ δὲ Ἀρισταγόρας ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Σπάρτης ἀνεπιστρεπτι καὶ οὐδὲ ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ τι περισσότερον περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς ἀγοῦσης πρὸς τὸν βασιλέα.

52. Τὰ περὶ τῆς ὁδοῦ δὲ ταύτης ἔχουν οὕτω πανταχοῦ ὑπάρχουν σταθμοὶ βασιλικοὶ καὶ καταλύματα κάλλιστα· ὅλη δὲ ἡ ὁδοί-

πορία γίνεται διὰ χώρας κατοικουμένης καὶ ἀσφαλοῦς. Πρῶτον διὰ τῆς Λυδίας καὶ τῆς Φρυγίας εἶναι εἴκοσι σταθμοὶ καὶ παρασάγγαι ἑνεήκοντα τέσσαρες καὶ ἥμισυς. Μετὰ τὴν Φρυγίαν ἔρχεται ὁ Ἄλις ποταμὸς, ὅπου εἶναι μέγα φρούριον καὶ πύλαι, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ διέλθῃ τις, ὅπως διεκπεραιωθῇ. Ἀφοῦ δὲ διαβῇ εἰς τὴν Καππαδοκίαν, διέρχεται δι' αὐτῆς μέχρι οὗ φθάσῃ εἰς τὰ ὄρια τῶν Κιλικίων, ὅπου εἶναι σταθμοὶ εἴκοσι ὅτι καὶ παρασάγγαι ἑκατὸν τέσσαρες. Ἐπὶ τῶν μεθορίων τούτων θὰ διέλθῃς δύο πύλας καὶ δύο φρούρια. Ταῦτα ἀφοῦ διέλθῃς καὶ διὰ τῆς Κιλικίας ἐξακολουθῶν τὴν πορείαν σου ἔχεις ἐνώπιόν σου τρεῖς σταθμοὺς καὶ παρασάγγας δεκαπέντε καὶ ἥμισυ. Μεταξὺ τῆς Κιλικίας καὶ τῆς Ἀρμενίας ῥέει ποταμὸς ναυσίπορος, ὅστις ὀνομάζεται Εὐφράτης. Εἰς δὲ τὴν Ἀρμενίαν εἶναι σταθμοὶ μὲν καταλυμάτων δεκαπέντε, παρασάγγαι δὲ πενήκοντα ἕξ καὶ ἥμισυς καὶ ἓν φρούριον. Τέσσαρες ποταμοὶ πλώμοι ῥέουσι δι' αὐτῆς, τοὺς ὁποίους ἀνάγκη πᾶσα νὰ διαπορθμεύσῃ τις. Ὁ πρῶτος τῶν ποταμῶν εἶναι ὁ Τίγρης· ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ἔχουσι τὸ αὐτὸ ὄνομα, μολοντί δὲν εἶναι οἱ ἴδιοι καὶ δὲν τρέχουσιν ἀπὸ τὸ αὐτὸ μέρος, διότι ὁ μὲν ῥέει ἐκ τῶν Ἀρμενίων, ὁ δὲ ἐκ τῶν Ματιανῶν. Ὁ τέταρτος τῶν ποταμῶν ὀνομάζεται Γύνδης, τὸν ὁποῖον ἄλλοτε ὁ Κύρος διεικοίρασεν εἰς τριακοσίας ἐξήκοντα διώρυχας. Ἐκ ταύτης δὲ τῆς Ἀρμενίας ὄταν εἰσέλθῃς εἰς τὴν Ματιανὴν χώραν, εἶναι σταθμοὶ τέσσαρες· ἐκ ταύτης δὲ μεταβαίνει εἰς τὴν Κισσίαν χώραν, ὅπου εἶναι σταθμοὶ ἑνδεκα καὶ παρασάγγαι τριάκοντα δύο καὶ ἥμισυς μέχρι τοῦ Χοάσπου ποταμοῦ, τὸν ὁποῖον ἐπίσης πρέπει νὰ διαπεράσῃς μὲ πλοῖον καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου εἶναι ἐκτισμένη ἡ πόλις Σοῦσα. Ὅλοι οἱ σταθμοὶ οὗτοι εἶναι ἑκατὸν ἑνδεκα. Ἄλλα τόσα δὲ καταλύματα εἶναι ἀπὸ τὰς Σάρδεες εἰς τὰ Σοῦσα.

53. Ἐὰν δὲ ἐμετρήθῃ ὀρθῶς ἡ βασιλικὴ ὁδὸς κατὰ παρασάγγας καὶ ἐὰν ὁ παρασάγγης ἰσοδυναμῇ μὲ τριάκοντα στάδια, ὡς καὶ ἰσοδυναμεῖ τῶντι, ἐκ τῶν Σάρδεων μέχρι τῶν Μειμονίων καλουμένων βασιλείων εἶναι στάδια δεκατρεῖς χιλιάδες πεντακόσια, ἢ τετρακόσιοι πενήκοντα παρασάγγαι. Δι' ἐκείνους δέ, οἵτινες δύνανται νὰ διανύουν ἑκατὸν πενήκοντα στάδια τὴν ἡμέραν, ἀπαιτοῦνται ἀκριβῶς ἑνεήκοντα ἡμέραι.

54. Οὗτω λοιπὸν ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας, εἰπὼν εἰς τὸν Λακεδαιμόνιον Κλεομένην ὅτι μέχρι τῆς διαμονῆς τοῦ βασιλέως ἦτο τριῶν μηνῶν ὁδός, εἶπεν ὀρθῶς. Ἐὰν δὲ τις ζητῇ ἀκριβέστερον ὑπολογισμόν, τούτο θὰ πράξω ἀμέσως. Εἰς τοῦτο τὸ διάστημα πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὴν ὁδὸν ὅση εἶναι ἀπὸ τὴν Ἐφεσον μέχρι τῶν Σάρδεων. Ὅθεν λέγω ὅτι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν θάλασσαν μέχρι τῶν Σούσων (διότι οὕτω καλεῖται ἡ πόλις τοῦ Μέμνονος) εἶναι δεκατέσσαρες χιλιάδες καὶ τεσσαράκοντα στά-

δια. Καὶ οὕτως ἡ τρίμηνος ὁδὸς γίνεται μακροτέρα κατὰ τρεῖς ἡμέρας.

55. Διωχθεὶς δὲ ὁ Ἀρισταγόρας ἐκ τῆς Σάρτης ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐλευθερωθεὶς ἀπὸ τοὺς τυράννους τῶν κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἀφοῦ ὁ Ἀριστογείτων καὶ ὁ Ἀρμόδιος, ὄντες ἀνεκαθεν ἐκ τοῦ γένους τῶν Γεφυραίων, ἐφόνευσαν τὸν Ἰππαρχον, υἱὸν τοῦ Πεισιστράτου καὶ ἀδελφὸν τοῦ τυράννου Ἰππίου, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἴδῃ εἰς τὸν ὕπνον του ὄραμα ποῦ ἠγγελλεν εἰς αὐτὸν ἐναργέστατα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐμελλε νὰ πάθῃ, πάλιν οἱ Ἀθηναῖοι ἐπὶ τέσσαρας ἀκόμη μῆνας ἐτυραννεύθησαν ὄχι ὀλιγότερον ἀλλὰ μάλιστα περισσότερον ἢ πρότερον.

56. Τὸ δὲ ὄραμα τοῦ ἐνυπνίου τοῦ Ἰππάρχου ἦτο τὸ ἑξῆς. Κατὰ τὴν νύκτα τῆς παραμονῆς τῶν Παναθηναίων ἐφάνη εἰς τὸν Ἰππαρχον ὅτι εἶδεν ἄνδρα μέγαν καὶ ὡραῖον παρουσιασθέντα ἐνώπιόν του καὶ εἰπόντα τοὺς ἑξῆς αἰνιγματώδεις λόγους· «Ἐπιόμεινον, λέον, μὲ καρδίαν ὑπομονητικὴν, ὅτι πάθῃς ἀνυπόφορον. Δὲν ὑπόχει ἀνθρώπος ἀδικῶν, ὅστις νὰ μὴ ἀποτίσῃ τὴν ἀδικίαν». Τούτων τὴν ἐξηγήσιν, ἅμα ἐγένετο ἡμέρα, τὸν εἶδον νὰ προτείνη εἰς ὀνειροκρίτας· ἔπειτα ἐξορκίσας τὸ ὄνειρον μετέβη εἰς τὸν τόπον τῆς πομπῆς, ὅπου καὶ ἐφρονεύθη.

57. Οἱ δὲ Γεφυραῖοι, ἐκ τῶν ὁποίων κατήγοντο οἱ φονεῖς τοῦ Ἰππάρχου, ὡς μὲν λέγουσι αὐτοὶ, ἔχουσι τὴν ἀρχὴν τῶν ἐκ τῆς Ἐρεθρίας, ὡς δὲ ἔμαθον ἐγὼ ἑξετάσας, ἦσαν Φοινίκες, ἐκ τῶν Φοινίκων ἐκείνων οἵτινες μετὰ τοῦ Κάδμου ἦλθαν ἐκ τῆς Φοινίκης εἰς τὴν γῆν τὴν σήμερον καλουμένην Βοιωτίαν καὶ λαβόντες κληρὸν τινα τῆς χώρας ταύτης ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν Ταναγραζικὴν περιοχὴν. Ἐντεῦθεν, ἀφοῦ πρῶτον ἐδιώχθησαν οἱ Καδμείοι ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, ἐδιώχθησαν ἔπειτα καὶ οἱ Γεφυραῖοι ὑπὸ τῶν Ἀργείων καὶ κατέφυγον εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοὺς ἐδέχθησαν ὡς πολίτας τῶν, ἀπαγορεύσαντες αὐτοῖς διάφορα δικαιώματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἄξια διηγῆσεως.

58. Οἱ δὲ Φοινίκες οὗτοι οἱ μετὰ τοῦ Κάδμου ἐλθόντες, μετὰ τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ Γεφυραῖοι, οἰκήσαντες τὴν χώραν ταύτην, ἐδίδαξαν πολλὰ πράγματα καὶ πρὸς τοὺς εἰς τὰ γράμματα, τὰ ὁποῖα κατ' ἐμὲ δὲν ὑπῆρχον πρότερον εἰς τοὺς Ἕλληνας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν οἱ Ἕλληνες μετεχειρίσθησαν ὅσα γράμματα μεταχειρίζονται οἱ Φοινίκες, ὕστερον ὁμοῦ μὲ τὴν πρόοδον τοῦ χρόνου ἐτροποποίησαν τὴν φωνὴν αὐτῶν καὶ τὸ σχῆμα. Ἐκ τῶν Ἑλλήνων οἱ Ἴωνες ἦσαν οἱ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν κατοικοῦντες εἰς τὰ πλείστα μέρη τῶν περὶ χωρῶν αὐτοὶ λοιπὸν μαθόντες παρὰ τῶν Φοινίκων τὰ γράμματα μετεχειρίσθησαν αὐτὰ καὶ τὰ μετεφώνησαν ὀλίγον. Μεταχειριζόμενοι δὲ αὐτὰ εἶπον, ὡς ἦτο καὶ δικαίον, διότι οἱ Φοινίκες τὰ εἰσήγαγον εἰς τὴν Ἑλλάδα, νὰ καλῶνται Φοινικικά. Προσέτι δὲ καὶ τὰς βίβλους καλοῦσιν οἱ Ἴωνες διφθέρας κατὰ παλαιὰν συνήθειαν, καθότι οὕσης τῆς βίβλου

σπανίας μετεχειρίζοντο ἄλλοτε δέρματα αἰγῶν καὶ προβάτων. Ἄ-
κόμη δὲ καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν μου πολλοὶ τῶν βαρβάρων γράφουν
εἰς τοιαύτας διφθέρας.

59. Εἶδον δὲ καὶ ἐγὼ αὐτὸς Καδμικὰ γράμματα εἰς τὸ ἱερὸν
τοῦ Ἴσμηνίου Ἀπόλλωνος εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας, γλυπτὰ
ἐπὶ τριῶν τριπόδων, κατὰ πολὺν ὁμοιάζοντα πρὸς τὰ Ἴωνικά. Ὁ
μὲν εἰς τῶν τριπόδων ἔχει τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα: «*Ὁ Ἀμφικτιῶν
μὲ ἀνέθηκεν, ἐπιστρέψας ἀπὸ τῶν Τηλεβόας*». Τοῦτο θὰ
χρονολογεῖται ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Λαίου, υἱοῦ τοῦ Λαβδάκου,
υἱοῦ τοῦ Πολυδώρου, υἱοῦ τοῦ Κάδμου.

60. Ἔτερος τρίπους φέρει τὸ ἐξῆς ἐπίγραμμα εἰς ἑξαμέτρους
στίχους: «*Ὁ Σκαῖος, νικήσας εἰς τὴν πυγμὴν, μὲ ἀνέθηκεν
εἰς σὲ τὸν μακρὰν ἔριπτοντα τὰ βέλη Ἀπολλωνα, ἀγαλμα πε-
ρικαλλές*». Ὁ Σκαῖος δὲ οὗτος θὰ ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Ἴπποκόωντος,
ἐὰν αὐτὸς εἶναι ὁ ἀφιερῶσας καὶ ὄχι ἄλλος, ἔχων τὸ ἴδιον ὄνομα
μὲ τὸν υἱὸν τοῦ Ἴπποκόωντος καὶ σύγχρονος μὲ τὸν Οἰδίποδα
τοῦ Λαίου.

61. Ὁ δὲ τρίτος τρίπους λέγει καὶ οὗτος ἐν ἑξαμέτρῳ: «*Ἀθ-
τὸς ὁ μοναρχῶν Λαοδάμας ἀφίερωσε τρίποδα εἰς σὲ τὸν κα-
λὸν τοξότην Ἀπόλλωνα, ἀγαλμα περικαλλές*». Ἐπὶ τῆς μοναρ-
χίας τοῦ Λαοδάμαντος τούτου υἱοῦ τοῦ Ἐτεοκλέους ἐδιώχθησαν
οἱ Καδμῆιοι ὑπὸ τῶν Ἀργείων καὶ ἔφυγον εἰς τοὺς Ἐγγέλεις, οἱ
δὲ Γεφυραῖοι μείναντες ἐβιάσθησαν ὕστερον ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν
νὰ ἀναχωρήσουν εἰς Ἀθήνας. Καὶ ὑπάρχει ἀκόμη ὁ ναὸς αὐτῶν
εἰς τὰς Ἀθήνας, οὐδεὶς δὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν εἰσέρχεται εἰς αὐ-
τόν. Διαφέρει τῶν ἄλλων ναῶν καὶ πρὸ πάντων τοῦ ναοῦ ὅπου
τελοῦνται τὰ μυστήρια τῆς Ἀρχαϊκῆς Δήμητρος.

62. Διηγῆθην λοιπὸν τὸ ὄνειρον τὸ ὁποῖον εἶδεν ὁ Ἴππαρ-
χος καὶ πόθεν κατήγοντο οἱ Γεφυραῖοι, ἐκ τῶν ὁποίων ἦσαν οἱ
φονεῖς τοῦ Ἰπάρχου. Πρέπει λοιπὸν τώρα νὰ ἐπαναλάβω τὴν
διήγησιν τὴν ὁποίαν ἤρχισα καὶ νὰ εἶπω πῶς οἱ Ἀθηναῖοι ἠλευ-
θερώθησαν τῶν τυράννων. Τυραννεύοντος τοῦ Ἰπλίου καὶ φρο-
μένου σκληρῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰπ-
άρχου, οἱ Ἀλκμεωνίδαι, Ἀθηναῖοι τοῦ γένους καὶ ἐξορισθέντες
ὑπὸ τοῦ Πεισιστράτου ὁμοῦ μὲ ἄλλους Ἀθηναίους, ἀπειρεσίθη-
σαν νὰ ἐπιστρέψουν εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ τῆς βίας, ἀλλ' ἀπέτυχον
καὶ ἠττήθησαν ὀλοσχερῶς ζητήσαντες νὰ καταβοῦν καὶ νὰ ἐλευθε-
ρώσουν τὰς Ἀθήνας. Τότε εἰτείχισαν τὸ Λειψύδριον, τὸ ὁποῖον εἶ-
ναι ἄνωθεν τῆς Παιονίας· ἐκεῖ δὲ οἱ Ἀλκμεωνίδαι, τὰ πάντα
μηχανώμενοι κατὰ τῶν Πεισιστρατιδῶν, συνεφώνησαν μὲ τοὺς
Ἀμφικτυόνας καὶ ἔκτισαν ναὸν εἰς τοὺς Δελφούς, αὐτὸν ὅστις εἶ-
ναι σήμερον καὶ δὲν ὑπῆρχε τότε. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν πλούσιοι καὶ
σημαντικοὶ ἀνέκαθεν, φηκοδόμησαν ναὸν καλλίτερον τοῦ ὑποδεί-
γματος καὶ μολοντί συνεφώνησαν νὰ κτίσουν αὐτὸν ἐκ μαρμά-

ρου κοινοῦ, κατεσκεύασαν τὴν πρόσοψιν αὐτοῦ ἐκ μαρμάρου
Παρίου.

63. Ὡς λέγουν λοιπὸν οἱ Ἀθηναῖοι, καθήμενοι οἱ ἄνθρωποι
οὔτοι εἰς τοὺς Δελφοὺς ἐδελέαζον τὴν Πυθίαν μὲ χρήματα, ὥστε,
ὅσάκις ἤρχοντο οἱ Σπαρτιάται, διὰ νὰ ζητήσουν χρημὸν εἴτε δι'
ἰδιωτικὰς ὑποθέσεις εἴτε διὰ δημοσίας, νὰ τοῖς λέγη πάντοτε ὅτι
πρέπει νὰ ἐλευθερώσουν τὰς Ἀθήνας. Ὄθεν οἱ Λακεδαιμόνιοι,
βλέποντες ὅτι ἡ Πυθία τοῖς ἐπαγέλμαβαν τὸν αὐτὸν χρησμόν,
ἔπεμψαν μετὰ στρατοῦ τὸν Ἀγχιμόλιον, υἱὸν τοῦ Ἀστέρος, Σπαρ-
τιάτην ἐγκριτον, διὰ νὰ διώξῃ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας τοὺς Πεισιστρα-
τίδας, μολοντί ἦσαν ἄκριοι φίλοι τῶν· διότι ἐσέβοντο πλείότερον
τὴν διαταγὴν τοῦ θεοῦ ἢ τὰς φιλίας τῶν ἀνθρώπων. Ἐπεμψαν
δὲ τὸν στρατὸν τοῦτον μὲ πλοῖα καὶ ὁ Ἀγχιμόλιος ἀγκυροβολή-
σας εἰς τὸ Φάληρον ἀπεβίβασε τοὺς στρατιώτας. Ἐν τούτοις οἱ
Πεισιστρατίδαι, εἰδοποιηθέντες προηγουμένως περὶ τούτου, προσ-
εκάλεσαν ἐπικουρίαν ἐκ τῆς Θεσσαλίας, διότι εἶχον συνθήκην συμ-
μαχίας μὲ τοὺς Θεσσαλοὺς. Οἱ δὲ Θεσσαλοί, εἰς αὐτὴν τὴν αἰτή-
σιν ἀποφασίσαντες ἀπὸ κοινοῦ τοῖς ἐστειλαν χιλίους ἰπτεῖς ὑπὸ
τὸν βασιλέα Κινέα, ἄνδρα Κονιαῖον, τοὺς ὁποίους ἀφοῦ ἔλαβον
ὡς συμμάχους οἱ Πεισιστρατίδαι, ἐμηχανεύθησαν τὰ ἐξῆς. Ἐκοψαν
τὰ δένδρα τῆς πεδιάδος τοῦ Φαλήρου καὶ κατέστησαν αὐτὴν ἰπ-
πάσιμον· ἔπειτα ἀφήκαν τὸ ἵππικὸν κατὰ τοῦ στρατοπέδου τῶν
Λακεδαιμονίων. Ἐμπῆσον δὲ τοῦτο ἄλλους μὲν διέφθειρε, με-
ταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὸν Ἀγχιμόλιον· τοὺς δὲ περισωθέντας τοὺς
ἠνάγκασαν νὰ καταφύγουν εἰς τὰ πλοῖα. Καὶ ἡ μὲν πρώτη ἐκ-
στρατεία τῶν Λακεδαιμονίων τοιαύτην τύχην ἔλαβε· σώζεται δὲ
ὁ τάφος τοῦ Ἀγχιμόλιου εἰς τὰς Ἀλωπεκάς τῆς Ἀττικῆς, πλη-
σίον τοῦ εἰς τὸ Κυνόσαργες ναοῦ τοῦ Ἡρακλέους.

64. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐτοιμάσαντες μεγαλύτε-
ρον στρατὸν ἔπεμψαν αὐτὸν κατὰ τῶν Ἀθηναίων, καταστήσαντες
στρατηγὸν αὐτοῦ τὸν βασιλέα Κλεομένη, υἱὸν τοῦ Ἀναξανδρίδου·
ἔπεμψαν δὲ αὐτὸν οὐχὶ πλέον διὰ θαλάσσης, ἀλλὰ διὰ ξηρᾶς.
Ἐνῶ ὅμως εἰσῆρχοντο εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐπετέθησαν κατ' αὐτῶν
οἱ ἰπτεῖς τῶν Θεσσαλῶν, οἵτινες μετ' οὐ πολὺ ἐτρέψαν εἰς φυ-
γὴν ἀπολέσαντες ἄνδρας ὑπὲρ τοὺς τεσσαράκοντα. Οἱ λοιποί, ὅσοι
ἐσώθησαν, ἔφυγον ὡς εἶχον κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Θεσσαλίαν.
Εἰσελθὼν δὲ εἰς τὴν πόλιν ὁ Κλεομένης μὲ τοὺς Ἀθηναίους, ὅσοι
ἤθελον νὰ εἶναι ἐλεύθεροι, ἐπολιόρκησε τοὺς τυράννους κλεισθέν-
τας εἰς τὸ Πελασγικὸν τείχος.

65. Βεβαίως οἱ Λακεδαιμόνιοι δὲν ἤθελον δυνηθῆ νὰ ἐξώ-
σουν τοὺς Πεισιστρατίδας, οὐδὲ ἐσκέπτοντο νὰ κάμουν τακτικὴν
πολιορκίαν κατ' ἀνθρώπων ἐχόντων ἄφθονον προμήθειαν τρο-
φῶν καὶ ὕδατος, μετὰ πολιορκίαν δὲ ὀλίγων τινῶν ἡμερῶν θὰ
ἐπέστρεφον εἰς τὴν Σπάρτην· πλὴν ἐπῆλθε συμβάν τι δι' αὐτοὺς
μὲν εὐνοϊκόν, διὰ δὲ τοὺς Πεισιστρατίδας ὀλέθριον. Περμπόμενοι

οἱ παῖδες τῶν Πεισιστρατιδῶν ἔξω τῆς χώρας συνελήφθησαν ἀπ' ἐκείνης λοιπὸν τῆς στιγμῆς τὰ πράγματα περιεπλέχθησαν. Διὰ τὰ λάβουρ δὲ τὰ τέκνα τῶν οἱ Πεισιστρατιδαί, ἐδέχθησαν τοὺς ὄρους, τοὺς ὁποίους ἤθελον οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ ἠναγκάσθησαν νὰ ἐξέλθουν τῆς Ἀττικῆς ἐντὸς πέντε ἡμερῶν. Μετέβησαν λοιπὸν εἰς τὸ ἐπὶ τοῦ Σκαμάνδρου ποταμοῦ Σίγειον, ἀφοῦ ἐκυβέρνησαν τὰς Ἀθήνας ἐπὶ ἔτη τριάκοντα καὶ ἕξ, ὄντες καὶ αὐτοὶ ἀνέκαθεν ἐκ τῆς Πύλου καὶ Νηλεΐδαι καὶ καταγόμενοι ἐκ τῶν ἰδίων προγόνων ἕξ ὧν κατήγοντο ὁ Κόδρος καὶ ὁ Μελάνθος οἵτινες, μολοντί ἐπήλυδες, ἐγένοντο βασιλεῖς τῶν Ἀθηναίων. Τοῦτου ἕνεκα ὁ Ἰπποκράτης πρὸς ἀνάμνησιν ὠνόμασε τὸν υἱὸν τοῦ Πεισίστρατον, ἐπονομάσας αὐτὸν ἀπὸ τὸν Πεισίστρατον τὸν υἱὸν τοῦ Νέστορος. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀπῆλλάγησαν τῶν τυράννων. Ὅσα δὲ ἀφοῦ ἠλευθερώθησαν ἐπραξαν καὶ ἐπαθάν ἄξια διηγήσεως, πρὶν ἢ ἀποστατήσῃ ἡ Ἰωνία ἀπὸ τὸν Δαρειὸν καὶ πρὶν ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας, διὰ τὰς ζήτησιν βοήθειαν, ταῦτα πρῶτα θέλω διηγηθῆ.

66. Αἱ Ἀθηναίαι αἱ ὁποῖαι ἦσαν καὶ πρότερον μεγάλαι, ἐλευθερωθεῖσαι τότε ἀπὸ τοὺς τυράννους ἐγένοντο μεγαλύτεραι. Εἰς αὐτὰς δύο ἄνδρες εἶχαν μεγάλην δύναμιν, ὁ Κλεισθένης, ἀνὴρ Ἀλκμεωνίδης, ὁ ὁποῖος ἔφη ἴκετο ὅτι εἶχεν ἀγοράσει τὴν Πυθίαν, καὶ ὁ Ἰσαγόρας τοῦ Τισάνδρου, ὁ ὁποῖος ἦτο μὲν ἀπὸ περιφανῆ οἰκογένειαν, δὲν ἠξεύρω ὅμως τίποτε διὰ τὴν καταγωγὴν τοῦ εἰμὴ μόνον ὅτι οἱ συγγενεῖς τοῦ θυσιαῖζον εἰς τὸν Κάριον Δία. Οἱ δύο οὗτοι ἄνδρες διήγειρον ταραχὰς διαφιλονεικοῦντες τὴν ἐξουσίαν. Ἠττηθεὶς ὁ Κλεισθένης ἐνεκολπώθη τὸ κόμμα τοῦ δήμου· μετὰ ταῦτα δέ, ὄντας διηρημένους τοὺς Ἀθηναίους εἰς τέσσαρας φυλάς, διήρσεεν εἰς δέκα καὶ ἀπαλείψας τὰς ἐπωνυμίας τοῦ Γελέοντος, τοῦ Αἰγικόρους, τοῦ Ἀργάδου καὶ τοῦ Ὀπλητος, οἵτινες ἦσαν παῖδες τοῦ Ἴωνος, ἔθεσαν ἐπωνυμίας ἄλλων ἡρώων ἐπιχωρίων, πλὴν τοῦ Αἴαντος, τὸν ὁποῖον, μολοντί ἕξεν, τὸν προσέθεσαν ὡς ἀστυγείτονα καὶ σύμμαχον.

67. Ταῦτα πράττων ὁ Κλεισθένης ἐμμεῖτο, ὡς νομίζω, τὸν πρὸς μητρὸς πάππον τοῦ Κλεισθένη, τυράννον τῆς Σικυῶνος· διότι ὁ Κλεισθένης τῆς Σικυῶνος, ἐλθὼν εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Ἀργεῖους, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπηγόρευσε τοὺς ῥαφδοὺς νὰ ψάλλουν εἰς τοὺς ἀγῶνας ἐν Σικυῶνι στίχους τοῦ Ὀμήρου, καθότι οἱ στίχοι οὗτοι εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔπαινος τῶν Ἀργείων καὶ τοῦ Ἀργούς· ἀφ' ἑτέρου δέ, ἐπειδὴ ὑπῆρχε καὶ ἐπάρχει μέχρι τῆς σήμερον εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν Σικυωνίων ἡρῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀδράστου υἱοῦ τοῦ Ταλαοῦ, ὁ Κλεισθένης ἐπεθύμησε νὰ τὸ ἐκβάλλῃ τῆς χώρας, καθότι ὁ Ἀδραστος ἦτο Ἀργεῖος. Μετέβη λοιπὸν εἰς τοὺς Δελφοὺς καὶ ἠρώτησε τὸ μαντεῖον, ἂν πρέπει νὰ ἐξώσῃ τὸν Ἀδραστον· ἄλλ' ἡ Πυθία ἀπεκρίθη ὅτι ὁ μὲν Ἀδραστος ἦτο βασιλεὺς τῶν Σικυωνίων, αὐτὸς δὲ ἄξιος λιθοβολήσεως.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ θεὸς δὲν τῷ ἔδωκε τὴν ἄδειαν, ἐπέστρεψεν ὀπίσω μηγάμενος πᾶν μέσον ὅπως ἀπαλλαγῇ τοῦ Ἀδράστου. Ὅτε δὲ ἐνόμισεν ὅτι εὔρε το μέσον τοῦτο, ἐπεμφεν εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας, διὰ τὰ εἶπε ὅτι ἤθελε νὰ μεταφέρῃ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Σικυῶνα τὸν Μελάνιππον τοῦ Ἀστακοῦ. Ὅτε δὲ ἐπέτρεψαν τοῦτο οἱ Θηβαῖοι, ὁ Κλεισθένης ἔφερε τὸν Μελάνιππον καὶ τῷ ἀφιέρωσε ἰέμενος ἐν αὐτῷ τῷ πρυτανείῳ καὶ τὸν ἔστησεν ἐκεῖ εἰς τὸ καλλίτερον μέρος. Ἐφερε δὲ τὸν Μελάνιππον εἰς τὴν Σικυῶνα ὁ Κλεισθένης (ἐπειδὴ πρέπει νὰ διηγηθῶ καὶ τοῦτο) ὡς ὄντα ἔχθιστον τοῦ Ἀδράστου, τοῦ ὁποῖου ἐφόρευσε τὸν ἀδελφὸν Μηκιστέα καὶ τὸν γαμβρὸν Τυδέα. Ἀφοῦ δὲ τῷ ἀφιέρωσε τὸ τέμενος τοῦτο, ἀφήρσεεν ἀπὸ τὸν Ἀδραστον τὰς θυσίας καὶ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς ἔδωκεν εἰς τὸν Μελάνιππον. Οἱ δὲ Σικυῶνιοι εἶχαν συνηθίσει νὰ τιμῶσι πολὺ τὸν Ἀδραστον, διότι ἡ χώρα τῶν ἀνῆκεν ἄλλοτε εἰς τὸν Πόλυβον, ὁ δὲ Ἀδραστος, ἦτο υἱὸς τῆς θυγατρὸς τοῦ Πολύβου, ὅστις ἀποθνήσκων ἀτεκνὸς τῷ ἀφῆκε τὴν ἀρχὴν. Καὶ δι' ἄλλας ἀκόμη αἰτίας οἱ Σικυῶνιοι ἐτίμων τὸν Ἀδραστον καὶ πρὸς τούτοις ἐώρταζον τὰ παθήματά του διὰ χορῶν τραγικῶν, προσφέροντες εἰς αὐτὸν τιμὰς, αἵτινες ἀνῆκον εἰς τὸν Διόνυσον. Ὁ δὲ Κλεισθένης τοὺς μὲν χοροὺς ἀπέδωκεν εἰς τὸν Διόνυσον, τὰς δὲ λοιπὰς θυσίας εἰς τὸν Μελάνιππον. Ταῦτα ἐπραξεν ὁ Κλεισθένης διὰ τὸν Ἀδραστον.

68. Τὰ δὲ ὀνόματα τῶν Δωρικῶν φυλῶν, διὰ τὰ μὴ εἶναι τὰ ἴδια εἰς τὴν Σικυῶνα καὶ εἰς τὸ Ἄργος, μετέβαλεν εἰς ἄλλα, μετὰ τὰ ὁποῖα περιείλαξε παραπολὺ τοὺς Σικυωνίους· διότι λαβὼν τὰ ὀνόματα ταῦτα ἐκ τῶν ὀνομάτων τοῦ χοίρου καὶ τοῦ ὄνου ἐμίχυνε μόνον τὴν κατάληξιν, πλὴν τῆς ἰδικῆς τοῦ φυλῆς, εἰς τὴν ὁποῖαν ἔδωκεν ὄνομα παραγόμενον ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀρχῆς. Οὗτοι μὲν ἐκαλοῦντο Ἀρχέλαοι, οἱ ἄλλοι δὲ Ὠάται Ὠνεάται καὶ Χοιρεᾶται. Αὐτὰ τὰ ὀνόματα τῶν φυλῶν μετεχειρίζοντο οἱ Σικυῶνιοι καὶ ἐπὶ τοῦ Κλεισθέτους καὶ προσέτι ἐπὶ ἐξήκοντα ἔτη μετὰ τὸν θάνατον αὐτοῦ. Μετὰ ταῦτα ὅμως σισεφθόντες τὰ μετέβαλον εἰς τοὺς Ἰλλεῖς, Παμφύλους καὶ Λυμανάτας· εἰς ταῦτα τὰ ὀνόματα προσέθεσαν καὶ τέταρτον, τὸ τῶν Αἰγιαλέων, λαβόντες τὴν ἐπωνυμίαν ἐκ τοῦ Αἰγιαλέως, υἱοῦ τοῦ Ἀδράστου.

69. Ταῦτα ἐπραξεν ὁ Σικυῶνιος Κλεισθένης. Ὁ δὲ Ἀθηναῖος Κλεισθένης, υἱὸς ὧν τῆς θυγατρὸς τοῦ Σικυωνίου τούτου καὶ ἔχων τὸ αὐτὸ ὄνομα, πρὸς περιφρόνησιν τῶν Ἴωνων καὶ διὰ τὰ μὴ ἔχουν αἱ φυλαὶ τῶν Ἀθηναίων τὰ αὐτὰ ὀνόματα μετὰ τὰ ἰδικὰ τῶν, ἐμίμηθη, ὡς νομίζω, τὸν ὁμώνυμόν του Κλεισθένη· διότι, ἅμα ἔλαβε μετὰ τὸ μέρος του τὸν δήμον τῶν Ἀθηναίων, ὅστις πρότερον ἦτο ἀντίπαλός του, μετωνόμασε τὰς φυλάς καὶ ἠῤῥῆσε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν. Ἀντὶ τεσσάρων κατέστησε δέκα ἀρχηγούς φυλῶν καὶ διένειμε τοὺς πολίτας εἰς τὰς δέκα φυλάς. Οἰκειοποιηθεὶς δὲ τὸν δήμον ἦτο πολὺ ἰσχυρότερος τῶν ἀντιπάλων μεριδίων.

70. Ὁ δὲ Ἰσαγόρας, νικηθείσης τῆς μερίδος αὐτοῦ, ἀντέταξε τὸ ἐξῆς μηχανήμα εἰς τὸν νικητὴν. Ἐπεκαλέσθη τὸν Λακεδαιμόνιον Κλεομένην, ὅστις εἶχε γίνει ξένος τοῦ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἐπολιόρησαν τοὺς Πεισιστρατίδας, καὶ ὁ ὁποῖος ἐκατηγορεῖτο μάλιστα ὅτι εἶχε σχέσεις μετὰ τὴν γυναῖκα τοῦ Ἰσαγόρου. Ὅθεν ὁ Κλεομένης πέμψας πρῶτον κήρυκα εἰς τὰς Ἀθήνας ἐξήτει νὰ ἐξώσουν τὸν Κλεισθένη καὶ ἄλλους πολλοὺς Ἀθηναίους μετ' αὐτοῦ ἀποκαλῶν αὐτοὺς ἑναγεῖς. Ἐπεμψε δὲ καὶ ἔλεγε ταῦτα ἐκ διδαχῆς τοῦ Ἰσαγόρου· διότι οἱ μὲν Ἀλκμεωνίδαι καὶ οἱ ὄπαδοι αὐτῶν ἦσαν ἔνοχοι τοῦ φόνου, τὸν ὁποῖον θά διηγηθῶ ἀμέσως, αὐτὸς ὅμως δὲν μετέσχευε, οὐδὲ οἱ φίλοι αὐτοῦ.

71. Οἱ δὲ ἑναγεῖς τῶν Ἀθηναίων ὠνομάσθησαν διὰ τὴν ἐξῆς αἰτίαν. Ἦτο Κύλων τις Ἀθηναῖος Ὀλυμπιονίκης· αὐτὸς ἐπόθησε νὰ τυραννεύσῃ· ὅθεν συνδυασθεὶς μετ' ἄλλων συνομηλικῶν ἀπεπεράθη νὰ καταλάβῃ τὴν ἀκρόπολιν. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἠδυνήθη νὰ τὴν κυριεύσῃ, ἐκάθισεν ἱκέτης πρὸ τοῦ ἀγάλματος τῆς Ἀθηνᾶς. Καὶ ἀνήγειραν μὲν αὐτὸν καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ οἱ πρυτάνεις τῶν ναυκράων, οἵτινες τότε εἶχον τὴν διοίκησιν τῶν Ἀθηναίων, κατηγοροῦνται δὲ ὅτι ἐφόνευσαν αὐτοὺς οἱ Ἀλκμεωνίδαι. Ταῦτα ἐγένοντο πρὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πεισιστράτου.

72. Ἐπειδὴ λοιπὸν πέμψας ὁ Κλεομένης ἐξήτει νὰ ἐξώσουν τὸν Κλεισθένη καὶ τοὺς ἑναγεῖς, ὁ μὲν Κλεισθένης ἔφυγεν· οὐχ ἦντο ὅμως μετ' ὀλίγον ἦλθεν ὁ Κλεομένης εἰς τὰς Ἀθήνας ὄχι μὲ μεγάλας δυνάμεις καὶ ἔλθων ἐξώρισεν ἐπτακοσίας οἰκογενεῖας Ἀθηναίων, τὰς ὁποίας τῷ ἐπέδειξεν ὁ Ἰσαγόρας. Τούτου γενομένου, ἐπειράθη ἔπειτα νὰ διαλύσῃ τὴν βουλὴν καὶ νὰ ἀναθέσῃ τὴν ἀρχὴν εἰς τριακοσίους ὄπαδοὺς τοῦ Ἰσαγόρου. Ἀντισταθείσης δὲ τῆς βουλῆς καὶ μὴ θελούσης νὰ ὑπακούσῃ, ὁ Κλεομένης, ὁ Ἰσαγόρας καὶ ἡ μερὶς αὐτοῦ καταλαμβάνουσι τὴν ἀκρόπολιν· τότε οἱ λοιποὶ Ἀθηναῖοι ὁμοφρονήσαντες ἐπολιόρησαν αὐτοὺς ἐπὶ δύο ἡμέρας, τὴν δὲ τρίτην, ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, ἐξῆλθον τῆς χώρας διὰ συνθήκης καὶ τοιουτοτρόπως ἐξεπληρώθη ἐκεῖνο τὸ ὅποιον εἶχεν εἰπεῖ ἡ ἱέρεια εἰς τὸν Κλεομένην· διότι, ὅτε οὗτος ἀνέβη εἰς τὴν ἀκρόπολιν μὲ σκοπὸν νὰ ἐγκατασταθῇ ἐκεῖ καὶ ἠθέλησε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἄδυτον τῆς θεᾶς, διὰ νὰ τὴν χαιρετίσῃ, ἡ ἱέρεια ἐξαναστᾶσα ἐκ τοῦ θρόνου προὶν ἡ ἐκεῖνος ὑπερβῆ τὸ κατώφλιον τῆς θύρας εἶπεν· «Ὁ γύναι, δὲν εἶμαι Δωριεὺς, ἀλλ' Ἀχαιοὺς». Ἀψηφήσας λοιπὸν τὸν χρησμὸν ἔμεινε εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ἀλλὰ καὶ τότε πάλιν ἐδιώχθη μετὰ τῶν Λακεδαιμονίων. Τοὺς δὲ ἄλλους ἔδρασαν οἱ Ἀθηναῖοι, διὰ νὰ τοὺς θανατώσωσι μετὰ τῶν αὐτῶν καὶ τὸν Τιμησίθεον τὸν Δελφόν, τοῦ ὁποῖου δύνανται νὰ ἀπαριθμήσω πολλὰ ἔργα δεικνύοντα δύνανται καὶ γενναιότητα μεγάλην. Αὐτοὶ λοιπὸν δεθέντες ἔθανατώθησαν.

73. Μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι, προσκαλέσαντες τὸν Κλεισθένη καὶ τὰς ἐπτακοσίας οἰκογενεῖας τὰς διαχθείσας ὑπὸ τοῦ Κλε-

ομένους, πέμπουσι πρέσβεις εἰς τὰς Σάρδεεις, θέλοντες νὰ συνάψωσιν συμμαχίαν μετὰ τῶν Περσῶν, καθότι ἔβλεπον ὅτι ὁ πόλεμος πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ τὸν Κλεομένην ἦτο ἀφευκτός. Ἐλθόντων δὲ τῶν πρέσβειων εἰς τὰς Σάρδεεις καὶ εἰπόντων ὅσα ἦσαν διατεταγμένα νὰ εἰπωσιν, ὁ Ἄρταφέρνης τοῦ Ὑστάσπου, ὑπαρχος τῶν Σάρδεων, τοὺς ἠρώτησε τίνας ὄντες καὶ ποίαν χώραν κατοικοῦντες ζητοῦσι τὴν συμμαχίαν τῶν Περσῶν. Ἀκούσας δὲ τὰς ἀποκρίσεις αὐτῶν τοῖς εἶπε μετὰ συντομίας ὅτι, ἂν μὲν οἱ Ἀθηναῖοι δίδουν γῆν καὶ ὕδωρ εἰς τὸν βασιλέα Δαρεῖον, τοῖς ὑπόσχεται συμμαχίαν, ἂν δὲ δὲν δίδουν, τοὺς διατίπτει νὰ φύγωσι. Τότε οἱ πρέσβεις συσκεφθέντες μεταξὺ τῶν εἶπον ὅτι δίδουν, διότι ἤθελον τὴν συμμαχίαν ταύτην. Ὅτε ὅμως ἐπέστρεψαν εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐκατηγορήθησαν αὐστηρῶς.

74. Ὁ δὲ Κλεομένης αἰσθανόμενος ὅτι περιυβρίσθη ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους καὶ μὲ λόγους καὶ μὲ ἔργα ἐσύναξεν ἐξ ὅλης τῆς Πελοποννήσου στρατὸν χωρὶς νὰ λέγῃ πρὸς ποῖον σκοπὸν· ἡ μόνη του δὲ ἐπιθυμία ἦτο νὰ τιμωρήσῃ τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ καταστήσῃ τύραννον τὸν Ἰσαγόρα, διότι οὗτος εἶχε συναπέλθει μετ' αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀκροπόλεως. Ἄγων λοιπὸν μέγα στράτευμα εἰσέβαλεν ὁ Κλεομένης εἰς τὴν Ἐλευσίνα, καὶ συγχρόνως οἱ Βοιωτοὶ εἰς δοθὲν σύνθημα ἐκυρίευσαν τὴν Οἰόνην καὶ τὰς Ὑσίας, δῆμους εἰς τὰ ἄκρα τῆς Ἀττικῆς, οἱ δὲ Χαλκιδεῖς εἰσέβαλον ἐξ ἄλλου μέρους διηροῦντες καὶ καταστρέφοντες, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μολοντί ἐπιέζοντο ἐκ δύο μερῶν, τοὺς μὲν Βοιωτοὺς καὶ τοὺς Χαλκιδεῖς ἐπεφυλάχθησαν νὰ τιμωρήσωσιν βραδύτερον, ὅλας δὲ τὰς δυνάμεις τῶν ἐστρεψαν τότε κατὰ τῶν Πελοποννησίων τῶν κατεχόντων τὴν Ἐλευσίνα.

75. Καθ' ἣν στιγμὴν ὅμως ἐμελλον νὰ ἔλθουν εἰς χεῖρας οἱ στρατοί, πρῶτοι οἱ Κορίνθιοι σκεφθέντες ὅτι ἐπραττον ἀδικίαν, μετέβαλον γνώμην καὶ ἀνεχώρησαν. Μετ' αὐτοὺς ἀνεχώρησε καὶ ὁ Δημάρατος τοῦ Ἀρίστωνος, βασιλεὺς καὶ αὐτὸς τῶν Σπαρτιατῶν, ὁ ὁποῖος ὠδήγει τὸν στρατὸν μετὰ τοῦ Κλεομένου καὶ μετὰ τῆς στιγμῆς ἐκείνης καθ' ὅλα σύμφωνος μετ' αὐτοῦ. Ἐνεκα τῆς διχογνωμίας, ἣτις ἀνεφύη κατὰ τὴν περίστασιν ταύτην ἐτέθη νόμος εἰς τὴν Σπάρτην, ὅταν γίνεταί ἐκστρατεία, νὰ μὴ ἀκολουθοῦν καὶ οἱ δύο βασιλεῖς, καθότι ἕως τότε ἠκολούθουν καὶ οἱ δύο. Ἀπαλλαγέντος λοιπὸν τοῦ χρόους τούτου τοῦ ἐνὸς τῶν βασιλέων, ἀπεφασίσθη ὁμοίως νὰ μὲνη εἰς τὴν πόλιν τὸ ἔσθρον τῶν ἀγαμάτων τῶν Τυνδαριδῶν, τὰ ὁποῖα πρότερον ἠκολούθουν ἀμφότερα τὸν στρατὸν, καθότι οἱ Σπαρτιαταὶ ἐπικαλοῦνται εἰς τὰς μάχας τοὺς Τυνδαρίδας. Τότε δὲ εἰς τὴν Ἐλευσίνα ἰδόντες οἱ λοιποὶ τῶν συμμάχων ὅτι καὶ οἱ βασιλεῖς τῶν Λακεδαιμονίων δὲν συνεφόνουν καὶ οἱ Κορίνθιοι ἐγκατέλιπον τὰς τάξεις τῶν ἐγκατέλιπον καὶ αὐτοὶ τὰς ἰδικὰς ταν.

76. Ἦτο δὲ τότε ἡ τετάρτη φορὰ, καθ' ἣν οἱ Δωριεῖς ἦλθον

εις τὴν Ἀττικὴν, δις μὲν ὡς πολέμιοι, δις δὲ πρὸς τὸ συμφέρον τοῦ πλήθους τῶν Ἀθηναίων. Τὴν πρώτην φορὰν ἀπόκρισαν τὰ Μέγαρα (ὀρθῶς δὲ δύναται νὰ ὀνομασθῇ ἐκστρατεία τὸ ἐπὶ τοῦ Κόδρου, βασιλέως τῶν Ἀθηναίων, συμβὰν τοῦτο) τὴν δευτέραν καὶ τὴν τρίτην φορὰν ἀνεχώρησαν ἐκ τῆς Σπάρτης, διὰ νὰ ἐξώσῃ τοὺς Πεισιστρατίδας· καὶ τὴν τετάρτην ὁ Κλεομένης, ἄγων τοὺς Πελοποννησίους, εἰσέβαλεν εἰς τὴν Ἐλευσίνα. Τοιοῦτοτρόπος οἱ Ἰωρνεῖς διὰ τετάρτην τότε φορὰν ἐξεστράτευσαν κατὰ τῶν Ἀθηναίων.

77. Διαλυθέντος δὲ τοῦ στρατοῦ τούτου ἀδόξως, οἱ Ἀθηναῖοι ἀπεφάσισαν νὰ ἐκδικηθοῦν καὶ κατὰ πρῶτον ἐστράτευσαν κατὰ τῶν Χαλκιδέων· ἀλλ' οἱ Βοιωτοὶ ἤλθον εἰς τὸν Εὐριπον πρὸς βοήθειαν τῶν Χαλκιδέων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ἰδόντες τοὺς βοηθοὺς ἔκριναν καλὸν νὰ κτυπήσῃ πρῶτον τοὺς Βοιωτοὺς καὶ ἔπειτα τοὺς Χαλκιδεῖς. Συνήψαν λοιπὸν μάχην μετ' αὐτῶν καὶ ἐνίκησαν ὀλοσχερῶς· διότι, ἀφοῦ ἐφόνευσαν παμπόλλους, συνέλαβον καὶ ἑπτακοσίους αἰχμαλώτους. Τὴν αὐτὴν ἡμέραν οἱ Ἀθηναῖοι διαβάντες εἰς τὴν Εὐβοίαν συνεπλάκησαν μετὰ τοὺς Χαλκιδεῖς· νικήσαντες δὲ καὶ τούτους ἀφῆκαν τετρακισχιλίους ἀποίκους εἰς τὰς γαίους τῶν ἱπποβοτῶν· ἱπποβοτῆται δὲ καλοῦνται οἱ πλούσιοι τῶν Χαλκιδέων. Ἐπίσης ὅσους ἐξώγησαν ἐκ τούτων τοὺς ἐφυλάκισαν ὁμοῦ μετὰ τοὺς ζωορηθέντας Βοιωτοὺς, δέσαντες αὐτοὺς μετὰ πέδας. Μετὰ ταῦτα, λαβόντες λύτρα δι' ἕκαστον δύο μνᾶς, τοὺς ἠλευθέρωσαν, τὰς δὲ πέδας, μετὰ τὰς ὁποίας τοὺς εἶχον δεμένους, τὰς ἐκρέμασαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν, ὅπου καὶ σήμερον ἀκόμη σφίζονται κρεμάμεναι ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Μήδου περικαυμένων τειχῶν ἀπέναντι τῆς δυτικῆς προσόψεως τοῦ ναοῦ. Προσέτι δὲ ἀφιέρωσαν καὶ τὸ δέκατον ἐκ τῶν λύτρων, κατασκευάσαντες ἐξ αὐτοῦ τέθριππον γάλκινον ἄρμα. Τοῦτο τὸ ἄρμα εἶναι στημένον πρὸς τὰ ἀριστερά, ἅμα εἰσέληθε τις εἰς τὴν ἀκρόπολιν, καὶ ἔχει τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν:

«Οἱ παῖδες τῶν Ἀθηναίων νικήσαντες τὰ ἔθνη τῶν Βοιωτῶν καὶ τῶν Χαλκιδέων ἔσβεσαν τὴν αὐθάδειαν αὐτῶν μετὰ δεσμὰ καὶ ζοφεράν φυλακὴν· ἐκ τοῦ δεκάτου δὲ τῶν λύτρων ἀφιέρωσαν εἰς τὴν Παλλάδα τὰς ἱπποβοτῆτας».

78. Ἡ δύναμις λοιπὸν τῶν Ἀθηναίων ἤξανε καὶ φαίνεται ὅχι μόνον ἐξ ἑνὸς παραδείγματος ἀλλ' ἐκ πολλῶν, ὅτι ἡ ἐλευθερία τῆς συζητήσεως εἶναι ἐξαιρετικὸν πρᾶγμα· διότι οἱ Ἀθηναῖοι, ἐνόσφου ἐκυβερνῶντο τυραννικῶς, δὲν ἦσαν εἰς τὰ πολεμικὰ ἀνώτεροι τῶν γειτονικῶν ἐθνῶν, ἐλευθερωθέντες ὁμοῦ ἀπὸ τοῦ τυράννου ἐγένοντο πρῶτιστοι ὄλων. Τοῦτο σημαίνει ὅτι, ἐνόσφου ἐστεροῦντο τῆς ἐλευθερίας τῶν, δὲν ἐφιλοτιμοῦντο νὰ φαίνωνται γενναῖοι· διότι, ὅσα καὶ ἂν ἔπραττον, θὰ τὰ ἔπραττον πρὸς τὸ συμφέρον δεσπότη· ἅμα ὁμοῦ ἠλευθερώθησαν, πάντες ἐπροθυμύθησαν νὰ φι-

νοῦν ἄξιοι, σκεπτόμενοι ὅτι εἰργάζοντο δι' ἑαυτούς. Καὶ οἱ μὲν Ἀθηναῖοι ταῦτα ἔπραττον.

79. Οἱ δὲ Θηβαῖοι, μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα, θέλοντες νὰ ἐκδικηθοῦν τοὺς Ἀθηναίους, ἔπεμψαν νὰ ἐρωτήσωσι τὸν θεόν. Ἡ δὲ Πυθία τοῖς εἶπεν ὅτι ὑπὸ μόνον αὐτῶν οὐδεμία ἐκδίκησις ἠδύνατο νὰ γίνῃ, τοὺς συνεβούλευσε δὲ νὰ ἀναθέσῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν λαὸν καὶ ἔπειτα νὰ ζητήσῃ βοήθειαν ἀπὸ τοῦς πλησιεστάτους τῶν. Οἱ ἐρωτήσαντες λοιπὸν τὸ μαντεῖον ἐπέστρεψαν καὶ ἐκοινοποίησαν τὴν ἀπόκρισιν εἰς τὴν συνέλευσιν τοῦ λαοῦ. Ὅτε δὲ τὸ πλῆθος ἤκουσε τὰς λέξεις ταύτας «νὰ ζητήσητε βοήθειαν ἀπὸ τοῦς πλησιεστάτους σας», εἶπε· «Τάχα δὲν κατοικοῦν πλησιέστατα ἡμῶν οἱ Ταναγραῖοι, οἱ Κορωνάιοι καὶ οἱ Θεσπιεῖς; αὐτοὶ πάντοτε δὲν πολεμοῦν εἰς τὸ πλευρόν μας; δὲν μᾶς βοηθοῦν πάντοτε προθύμως εἰς ὅλας τὰς μάχας; τίς ἢ ἀνάγκη νὰ τοὺς παρακαλέσωμεν; Ὡς φρονοῦμεν, ἄλλην ἔννοιαν θὰ ἔχη ὁ χρησμός».

80. Ἐνῶ συνεζήτουν ταῦτα, εἷς ἐξ αὐτῶν, νοσημονέστερος, τοῖς εἶπε· «Μοὶ φαίνεται ὅτι ἐνόησα τί θέλει νὰ μᾶς εἴπῃ τὸ μαντεῖον. Λέγουσιν ὅτι ἡ Θήβη καὶ ἡ Αἴγινα ἦσαν θυγατέρες τοῦ Ἀσωποῦ· ἐπειδὴ λοιπὸν εἶναι ἀδελφαί, συμπεραίνομεν ὅτι ὁ θεὸς ἐρημοδότησεν εἰς ἡμᾶς νὰ ζητήσωμεν παρὰ τῶν Αἰγινήτων νὰ γίνωσι βοηθοὶ μας». Καὶ ἐπειδὴ οὐδεμία ἄλλη γνώμη ἐφαίνετο καλλιτέρα ταύτης, πέμψαντες ἀμέσως παρακαλοῦντες τοὺς Αἰγινήτας ὡς συγγενεῖς, ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειάν των κατὰ τὴν διαταγὴν τοῦ χρησμοῦ. Οἱ δὲ Αἰγινήται εἰς τὴν αἴτησιν ἐπιουρίας τοῖς ἀπεκρίθησαν ὅτι τοὺς στέλλουν τοὺς Αἰακίδας¹.

81. Οἱ δὲ Θηβαῖοι ἔχοντες τοὺς Αἰακίδας βοηθοὺς ἐδοκίμασαν, ἀλλὰ πάλιν ἔπαθον πολλὰ δεινὰ ἀπὸ τοῦς Ἀθηναίους· τότε ἀπέδωκαν τοὺς Αἰακίδας καὶ ἐζήτησαν στρατιώτας. Οἱ δὲ Αἰγινήται ἐπαιρόμενοι διὰ τὴν μεγάλην των εὐτυχίαν καὶ ἐνθυμηθέντες παλαιὰν ἔχθραν, τὴν ὁποίαν εἶχον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἐνέδωκαν εἰς τὰς παρακλήσεις τῶν Θηβαίων καὶ ἐκίνησαν πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ τῶν Ἀθηναίων· καθότι, ἐνῶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπίεζον τοὺς Βοιωτοὺς, οἱ Αἰγινήται πλεύσαντες μετὰ μακρὰ πλοῖα διήρπασαν τὸ Φάληρον καὶ πολλοὺς ἄλλους παραθαλασσίους δήμους. Διὰ τῶν ἐπιδρομῶν δὲ τούτων ἔβλαψαν μεγάλως τοὺς Ἀθηναίους.

82. Ἡ δὲ ἔχθρα ἢ προσοφειλομένη ὑπὸ τῶν Αἰγινήτων εἰς τοὺς Ἀθηναίους τοιαύτην εἶχε τὴν ἀρχήν. Εἰς τοὺς Ἐπιδαυρίους ἢ γῆ δὲν εἶδεν κανένα καρπὸν· διὰ τὴν συμφορὰν δὲ ταύτην οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἠρώτησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ ἡ Πυθία τοὺς διέταξε νὰ στήσωσιν ἀγάλματα τῆς Δαμίας καὶ τῆς Αὐξήσιας², βεβαιούσα ὅτι τούτου γενομένου τὰ πρᾶγματά των θὰ ἐβελτιοῦντο. ἠρώτησαν λοιπὸν ἐκ δευτέρου οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἂν

1) Τὰ ἀγάλματα τῶν ἀπὸ τοῦ Αἰακοῦ καταγομένων ἡρώων.

2) Τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Περσεφόνης.

ἔπρεπε γὰρ κατασκευάσῃσι τὰ ἀγάλματα ἐκ χαλκοῦ ἢ ἐκ λίθου, ἢ δὲ Πυθία δὲν ἄφηνεν οὔτε ἐκ τοῦ ἐνὸς οὔτε ἐκ τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ τοῖς εἶπε νὰ τὰ κατασκευάσῃσι ἐκ ξύλου ἐλαίας ἡμέρου. Παρεκάλεισαν λοιπὸν οἱ Ἐπιδαυριοὶ τοὺς Ἀθηναίους νὰ τοῖς ἐπιτρέψωσιν νὰ κόψωσιν ἐλαίαν, νομίζοντες ὅτι τὰ ἐλαιόδενδρα τῶν Ἀθηῶν ἦσαν ἱερώτατα. Λέγουσιν πρὸς τούτους ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν οὐδαμοῦ ἀλλαχοῦ ὑπῆρχον ἐλαίαι εἰμὴ μόνον εἰς τὰς Ἀθήνας. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι τοῖς ἀπεκρίθησαν ὅτι τοῖς δίδουν μίαν, ἀλλὰ μὲ τὴν συμφωνίαν νὰ φέρουν κατ' ἔτος θύματα εἰς τὴν προστάτιδα τῆς πόλεως Ἀθηνῶν καὶ εἰς τὸν Ἐρεχθεά. Δεχθέντες τὰς συμφωνίας ταύτας οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἔλαβον ὅ,τι ἐξήτουν καὶ κατασκευάσαντες ἀγάλματα ἐκ ξύλου ἐλαίας τὰ ἔστησαν. Ἐκτοτε δὲ καὶ ἡ γῆ τῶν ἑκατοπόρει καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἔστειλον τὰ συμφωνηθέντα.

83. Τότε δὲ ἀκόμη ὡς καὶ προτοῦ οἱ Αἰγινῆται ὑπήκουον εἰς τοὺς Ἐπιδαυριοὺς δι' ὅλας τὰς ὑποθέσεις καὶ ἰδίως διὰ νὰ δικάζωνται μεταξύ τῶν μετέβαινον εἰς τὴν Ἐπίδαυρον.

Μετὰ ταῦτα ὅμως, κατασκευάσαντες πλοῖα καὶ φανέντες ἀγνωμόνες, ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοὺς Ἐπιδαυριοὺς. ἔχοντες λοιπὸν δι-αφορὰς μὲ αὐτοὺς καὶ ὄντες δυνατοὶ κατὰ θάλασσαν τοσοῦτον τοὺς ἐκακοποίησαν, ὥστε ἤρπασαν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὰ δύο ταῦτα ἀγάλματα τῆς Δαμίας καὶ τῆς Αὐξησίας, τὰ ὁποῖα ἔφεραν καὶ ἔστησαν εἰς τὰ μεσόγεια τῆς χώρας τῶν, εἰς τόπον τινα καλούμενον Οἶαν, ἀπέχοντα δὲ ἀπὸ τῆς πόλεως περὶ τὰ εἰκοσι στάδια. Ἀφοῦ ἔστησαν τὰ ἀγάλματα εἰς τοῦτον τὸν τόπον, τὰ ἐλάτρευον μὲ θυσίας καὶ μὲ ἀσέμνους χοροὺς γυναικῶν. Δι' ἐκάστην θεὰν διωρίζοντο δέκα χορηγοί, οἱ δὲ χοροὶ δὲν περιέπαιζον κανένα ἄνδρα, ἀλλὰ τὰς ἑγχωρίας γυναῖκας. Τὰς αὐτὰς ἱερουργίας ἔχουν οἱ Ἐπιδαυριοὶ, οἵτινες ἔχουν καὶ ἄλλας ἱερουργίας, τὰς ὁποίας δὲν ἀναφέρουν.

84. Ἀφοῦ δὲ τοῖς ἠρπάγησαν τὰ ἀγάλματα ταῦτα, οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἔπαυσαν νὰ πληρώνωσιν εἰς τοὺς Ἀθηναίους τὸν συμφωνηθέντα φόρον. Ὀργισθέντες δὲ κατ' αὐτῶν οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν καὶ τοὺς ἐπέπληττον, ἀλλ' οἱ Ἐπιδαυριοὶ ἀπέδειξαν ὅτι δὲν τοὺς ἠδίκουν, καθότι ἐφ' ὅσον εἶχον τὰ ἀγάλματα εἰς τὸν τόπον τῶν τοῖς ἔπεμπον τὰ θύματα, ἀφ' ὅτων ὅμως τὰ ἐστρατήθησαν δὲν εἶναι δίκαιον νὰ πληρώνωσιν ἀκόμη. Παρεκίνησαν λοιπὸν τοὺς Ἀθηναίους ν' ἀπαιτήσωσι τὰ συμφωνηθέντα ἀπὸ τοὺς Αἰγινῆτας, διότι αὐτοὶ εἶχον τὴν Δαμίαν καὶ τὴν Αὐξησίαν. Ἀκούσαντες δὲ τὰς ἀποκρίσεις ταύτας οἱ Ἀθηναῖοι ἔπεμψαν εἰς τὴν Αἶγιναν καὶ ἀπήτουν τὰς προσφορὰς τὰς ὀφειλομένας διὰ τὰ ἀγάλματα, οἱ δὲ Αἰγινῆται ἀπήντησαν ὅτι δὲν εἶχον καμίαν ὑπόθεσιν μὲ τοὺς Ἀθηναίους.

85. Οἱ Ἀθηναῖοι λέγουσιν ὅτι μετὰ τὴν ἀπαιτήσιν ταύτην ἐστάλησαν ὑπὸ τοῦ λαοῦ ἔνοπλοι ἄνδρες μετὰ τριήρους καὶ ὅτι οἱ ἄνδρες οὗτοι φθάσαντες εἰς τὴν Αἶγιναν προσεπάθουν νὰ κατα-

βιάσων ἀπὸ τὰ βάρη των τὰ ἀγάλματα καθὸ κατασκευασμένα ἀπὸ ξύλα ἀνήκοντα εἰς τοὺς Ἀθηναίους. Τὸ σχέδιόν των ἦτο νὰ τὰ λάβουν μετ' ἑαυτῶν, ἀλλὰ δὲν τὸ κατώρθωσαν· τότε τὰ ἔδесαν μετὰ σχοινία καὶ τὰ ἔσυρον· ἀλλὰ, ἐνῶ τὰ ἔσυρον, ἔγινε βροντή, καὶ μετὰ τὴν βροντὴν σεισμός. Τούτου ἕνεκα οἱ κοπηλάται παρεφρόνησαν, καὶ ἐν τῇ μανίᾳ τῶν ἐφρόνεον ἀλλήλους ὡς πολεμίους μέχρῃς οὗ εἰς ἔμεινε ζῶν, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Φάληρον.

86. Οἱ μὲν Ἀθηναῖοι οὕτω λέγουσιν ὅτι συνέβη τὸ πρᾶγμα· οἱ δὲ Αἰγινῆται λέγουσιν ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι μετέβησαν οὐχὶ μὲ ἐν μόνον πλοῖον (διότι, καὶ ἂν ἀκόμη δὲν εἶχον πλοῖα εἰς τὴν Αἶγιναν, πάλιν θὰ ἐδίακον εὐκόλως οὐχὶ ἐν ἀλλὰ καὶ περισσότερα), ἀλλ' ἀπέπλευσαν ἐκ τῆς χώρας τῶν μὲ πολλὴν στόλον· διὰ τοῦτο αὐτοὶ ἐνέδεσαν καὶ δὲν ἐνανμάχησαν. Δὲν δύνανται ὅμως νὰ εἴπωσιν μετὰ βεβαιότητος ἂν ἐνέδесαν διότι ἠσθάνοντο ἑαυτοὺς ὑποδεεστέρους ἢ διότι ἐσοκίπευον νὰ πράξωσιν ὅ,τι ἐπραξάν. Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν, μὴ εὐρόντες ἀντίστασιν, ἀπέβησαν ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ ἐβάδι-σαν πρὸς τὰ ἀγάλματα· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδύναντο νὰ τὰ ἀνασπάσωσιν ἐκ τῶν βάρη των, δέσαντες αὐτὰ μὲ σχοινία τὰ ἔσυρον πρὸς τὸ μέρος τῶν, ἐνῶ δὲ τὰ ἔσυρον, τότε τὰ ἀγάλματα ἤρχισαν καὶ αὐτὰ νὰ κάμνουν τὸ ἴδιον καὶ νὰ σύρωσι τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὸ μέρος τῶν. Καὶ ἐγὼ μὲν δὲν πιστεύω τὸν λόγον τοῦτον, ἀλλ' ὅμως πιθανὸν νὰ τὸν πιστεύω ἄλλος. Τὰ ἀγάλματα, τὰ συρόμενα, ἔπεσαν εἰς τὰ γόνата καὶ ἔκτοτε διατελοῦσιν οὕτως ἔχοντα. Ταῦτα λέγουσιν οἱ Αἰγινῆται, προσθέτουσιν δ' ὅτι μαθόντες ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι ἔμελλον νὰ ἐκστρατεύσωσιν ἐναντίον τῶν ἔπεισαν τοὺς Ἀργεῖους νὰ τοῖς πέμψωσιν ἐπικουρίαν. Ἀπέβη λοιπὸν ὁ στρατὸς τῶν Ἀθηναίων εἰς τὴν Αἶγιναν καὶ συγχρόνως ἔφθασαν κρυφίως διὰ τῆς Ἐπιδαυροῦ οἱ ἐκ τοῦ Ἀργεῖος ἐπίκουροι, οἵτινες, λαθόντες τοὺς Ἀθηναίους, ἐπέπεσαν ἑξαίφνης κατ' αὐτῶν καὶ τοὺς ἐχώρισαν ἀπὸ τὰ πλοῖα. Τότε συγχρόνως ἐγένετο ἡ βροντὴ καὶ ὁ σεισμός.

87. Ταῦτα μὲν λέγουσιν οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Αἰγινῆται. Ὁμο-λογοῦσι δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὅτι εἰς μόνον περιεσώθη ἐκ τῶν ἰδι-κῶν των καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἀττικὴν. Πλὴν οἱ μὲν Ἀργεῖοι λέγουσιν ὅτι αὐτοὶ κατέστρεψαν τὸ ἀττικὸν στρατόπεδον, ἐκ τοῦ ὁποίου ἐσώθη ὁ εἷς· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ὅτι κατέστρεψε τὸν στρατὸν ὁ θεός, καὶ ὅτι οὔτε ὁ εἷς οὔτος ἐπέζησεν, ἀλλ' ἀπέθανε κατὰ τὸν ἀκόλουθον τρόπον. Ἐπανελθὼν εἰς τὰς Ἀθήνας διηγήθη τὴν ἐπελθοῦσαν καταστροφὴν· μαθοῦσαι δὲ τοῦτο αἱ γυναῖκες τῶν ἀνδρῶν ὅσοι ἐστράτευσαν εἰς τὴν Αἶγιναν, καὶ μὴ ὑποφέρουσαι νὰ βλέπωσιν ὅτι ἐκεῖνος μόνον μετὰξὺ ὄλων ἐσώθη τὸν περιεκύκλω-σαν, καὶ κεντῶσαι αὐτὸν μὲ τὰς περόνας τῶν ἱματίων τὸν ἠρώ-των ποῦ ἦσαν οἱ ἄνδρες των. Καὶ οὗτος μὲν τοιοῦτοτρόπως ἀπέ-θανεν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, κρίναντες ὅτι τὸ ἔργον τῶν γυναικῶν ἦτο δεινότερον τοῦ παθήματος καὶ μὴ ἔχοντες πῶς ἄλλως νὰ τι-

μωρήσωσι τὰς γυναῖκας μετέβαλον τὴν ἐνδυμασίαν τῶν εἰς Ἴωνικήν· διότι μέχρις ἐκείνης τῆς ἐποχῆς αἱ γυναῖκες τῶν Ἀθηναίων ἐφόρουσαν ἐνδυμασίαν Δωρικὴν, ἣτις πολὺ ὁμοιάζει μὲ τὴν Κορινθιακὴν. Τὴν ἀντικατέστησαν λοιπὸν διὰ τοῦ λινοῦ χιτῶνος, διὰ τὸ μὴ μεταχειρίζονται πλέον περόνας.

88. Διὰ τὸ εἶπη τις ὅμως ἀκριβῶς, ἢ τοιαύτη ἐνδυμασία δὲν εἶναι Ἴωνική ἀνέκαθεν, ἀλλὰ Καρική, διότι ἡ παλαιὰ ἑλληνικὴ ἐνδυμασία ὅλων τῶν γυναικῶν ἦτο μία, ἢ σήμερον καλουμένη Δωρικὴ. Οἱ δὲ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Αἰγινήται ἔνεκα τοῦ αὐτοῦ συμβάντος ἔθεσαν νόμον νὰ κατασκευάζουν αἱ γυναῖκες τὰς περόνας κατὰ τὸ ἐν τρίτον μεγαλυτέρας παρ' ὅσον τὰς εἶχον πρότερον, νὰ ἀφιερώνουν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς Δήμητρος καὶ τῆς Περσεφόνης περόνας προπάντων καὶ νὰ μὴ μεταχειρίζονται τίποτε προερχόμενον ἐκ τῆς Ἀττικῆς, μήτε ἀγγεῖα πῆλινα, ἀλλὰ νὰ πίνωσιν ἐντὸς τοῦ ἱεροῦ ἀπὸ πῆλινα ἀγγεῖα ἐπιχώρια. Αἱ μὲν γυναῖκες λοιπὸν τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Αἰγινήτων ἀπὸ τῆς ἐριδος ταύτης πρὸς τοὺς Ἀθηναίους ἐφόρουσαν μέχρι τῆς ἐποχῆς μου περόνας μεγαλυτέρας ἢ ἄλλοτε.

89. Ἡ δὲ ἔχθρα τῶν Ἀργείων καὶ τῶν Αἰγινήτων ἦτο αὐτὴ τὴν ὁποίαν διηγῆθην. Τότε δέ, ἐπειδὴ ἐκάλεσαν αὐτοὺς οἱ Θηβαῖοι εἰς βοήθειάν των, ἐνθυμηθέντες τὰ ἔνεκα τῶν ἀγαλμάτων γενόμενα, ἐβοήθησαν τοὺς Βοιωτοὺς. Ἐλεηλάτουν λοιπὸν οἱ Αἰγινήται τὰ παρόσια τῆς Ἀττικῆς. Ὅτε δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἠτοιμάζοντο νὰ στρατεύσων κατὰ τῶν Αἰγινήτων, τοῖς ἦλθε χρησμὸς ἀπὸ τοὺς Δελφούς νὰ περιμείνωσι τριάκοντα ἔτη ἀπὸ τῆς ἀδικίας τῶν Αἰγινήτων, κατὰ δὲ τὸ τριακοστὸν πρῶτον, ἀφοῦ ἀφιέρωσιν τέμενος εἰς τὸν Αἰακόν, νὰ ἀρχίσωσι τὸν πόλεμον, ὅστις τότε θὰ ἀποβῇ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν των. Ἄν ὅμως ἀμέσως κινήσων στρατεύματα κατὰ τῶν Αἰγινήτων, θὰ ὑποστῶσι καὶ θὰ ἐπιφέρωσι κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο πολλὰς ζημίας. Ἄμα λοιπὸν ἦλθεν ὁ χρησμὸς οὗτος καὶ τὸν ἤκουσαν οἱ Ἀθηναῖοι, ἀφιέρωσαν εἰς τὸν Αἰακὸν τὸ τέμενος, τὸ ὁποῖον καὶ σήμερον ὑπάρχει πλησίον τῆς ἀγορᾶς, ἀλλὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ περιμείνωσι τριάκοντα ἔτη, μολοντί ἤκουσαν ὅτι ἔπρεπε νὰ ὑπομείνουν ἐπὶ τὸσον χρόνον τὰς ὕβρεις τῶν Αἰγινήτων.

90. Ἐνῶ δὲ αὐτοὶ παρεσκευάζοντο νὰ ἐκδικηθῶν τοὺς ἡμῶν διδον ἄλλη τις ὑπόθεσις, τὴν ὁποίαν ἐκίνησαν οἱ Λακεδαιμόνιοι, Μαθόντες οὗτοι τὰς μηχανορραφίας τῶν Ἀλκιμεωνιδῶν, ὅπως προσελκύσων τὴν Πυθίαν καὶ ὅσα ἢ Πυθία ἔπραξε πρὸς αὐτοὺς καὶ τοὺς Πεισιστρατίδας, ἐθεώρησαν τοῦτο ὡς διπλὴν συμφορὰν, ἐπειδὴ εἶχον ἐξώσει προηγουμένως ἄνδρας οἵτινες ἦσαν ξένοι των καὶ ἐπειδὴ οἱ Ἀθηναῖοι οὐδεμίαν ἐδείκνυον εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Δὲν ἤρκει τοῦτο· χρησμοὶ τοῖς ἀνεκονιώθησαν, προλέγοντες ὅτι ἔμελλον νὰ ὑποστοῦν πολλὰς ὕβρεις ἐκ μέρους τῶν Ἀθηναίων· οἱ χρησμοὶ δὲ οὗτοι ἐπὶ πολὺ ἀγνοοῦμενοι δὲν

ἐγένοντο εἰς αὐτοὺς γνωστοὶ παρὰ ὅτε ἐπέστρεψεν ὁ Κλεομένης εἰς τὴν Σπάρτην. Εὗρε δὲ τοὺς χρησμοὺς τούτους ὁ Κλεομένης εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηναίων· πρότερον μὲν εἶχον αὐτοὺς οἱ Πεισιστρατίδαί, διωχθέντες ὅμως τοὺς ἄφησαν εἰς τὸ ἱερὸν καὶ ὁ Κλεομένης τοὺς ἔλαβε καταλειφθέντας ἐκεῖ.

91. Τότε δὲ λαβόντες εἰς χεῖράς των οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς χρησμοὺς καὶ βλέποντες αὐξάνοντας τοὺς Ἀθηναίους καὶ μὴ θέλοντες κατ' οὐδένα τρόπον νὰ γίνωσιν ὑπὸ ἡγεμονίαν των. ἐνόησαν ὅτι ἐλεύθερος μὲν ὁ λαὸς τῆς Ἀττικῆς ἠδύνατο νὰ γίνῃ ἰσοδύναμος των, ὑποταγμένος ὅμως εἰς τύραννον ἠθέλει ἀπολέσει τὴν δύναμίν του καὶ γίνῃ ὑπὸ ἡγεμονίαν των. Ταῦτα λοιπὸν σκεπτόμενοι ἐπέψαν καὶ ἔφεραν τὸν Ἰππῖαν τοῦ Πεισιστράτου ἀπὸ τοῦ ἐν Ἐλλησπόντῳ Σιγείου, ὅπου εἶχον καταφυγεῖ οἱ Πεισιστρατίδαί. Ἀφοῦ δὲ ἐκάλεσαν τὸν Ἰππῖαν καὶ ἦλθε, μηνύσαντες νὰ ἔλθουν πρέσβεις καὶ ἐκ τῶν συμμάχων πόλεων, εἶπον πρὸς αὐτοὺς οἱ Σπαρτιᾶται τὰ ἑξῆς· «Ἀναγνωρίζομεν, ὦ σύμμαχοι, ὅτι δὲν ἐφέρθημεν καλῶς, διότι παρακινήθέντες ὑπὸ χρησμῶν ἀπατηλῶν ἐδιώξαμεν ἐκ τῆς πατρίδος των ἄνδρας, οἵτινες ἦσαν συνδεδεμένοι μεθ' ἡμῶν διὰ στενωπότητος ξενίας καὶ οἵτινες μᾶς εἶχον ὑποσχεθῆ νὰ ὑποτάξων εἰς ἡμᾶς τὰς Ἀθήνας· ἔπειτα ἐνεπιστεύθημεν τὴν πόλιν ταύτην εἰς λαὸν ἀχάριστον, ὅστις μείνας ἐλεύθερος χάρις εἰς ἡμᾶς ὕψωσε τὴν κεφαλὴν καὶ μᾶς ἐδίωξεν ὕβριστικῶς, ἡμᾶς καὶ τὸν βασιλέα ἡμῶν. Ἡ ὑπόληψις αὐτοῦ ἤρρισε προχωροῦσα καὶ ἤδη ἡ δύναμὶς του αὐξάνει, ὡς τὸ ἔμαθον προπάντων οἱ περιόικοι αὐτοῦ Βοιωτοὶ καὶ Χαλκιδεῖς, ὡς θὰ τὸ μάθουν ὅλοι ἐκεῖνοι ὅσοι περιπέσωσιν εἰς τὸ αὐτὸ λάθος εἰς τὸ ὁποῖον περιπέσαμεν ἡμεῖς. Ἄλλὰ, ἐὰν ἐσφάλομεν ἐκεῖνα πράξαντες, θὰ προσπαθήσωμεν τὰρα ὁμοῦ μὲ σᾶς νὰ διορθώσωμεν τὸ λάθος μας καὶ νὰ τοὺς τιμωρήσωμεν. Ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ προσεκαλέσαμεν τὸν Ἰππῖαν τοῦτον καὶ ἡμᾶς ἀπὸ τὰς πόλεις, ἵνα διὰ κοινῆς ἐκστρατείας εἰσαγάγωμεν αὐτὸν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τῷ ἀποδώσωμεν ὅσα τοῦ ἀφηρέσαμεν».

92. Οἱ μὲν Σπαρτιᾶται ταῦτα εἶπον, οἱ πλειότεροι ὅμως τῶν συμμάχων δὲν ἐπεδοκίμισαν τοὺς λόγους τούτους. Ἐνῶ δὲ οἱ ἄλλοι ἐσιώπων, ὁ Κορινθῖος Σωσιπλῆς εἶπε τὰ ἑξῆς.

1. «Βεβαίως ὁ οὐρανὸς θὰ καταβῇ ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ ἡ γῆ θὰ ἀναβῇ ὑπεράνω τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ζήσωσιν ἐν τῇ θαλάσῃ, καὶ οἱ ἰχθύες ὅπου ἦσαν πρότερον οἱ ἄνθρωποι, ἀφοῦ σεις, ὦ Λακεδαιμόνιοι, ἀνατρέποντες τὰς ἰσκρατίας ἐτοιμάζεσθε νὰ εἰσαγάγετε τὴν τυραννίαν εἰς τὰς πόλεις, ἀπὸ τὸ ὁποῖον οὔτε ἀδικιώτερον ἄλλο ἔργον ὑπάρχει εἰς τὸν κόσμον, οὔτε μαιφωώτερον. Ἐὰν σᾶς φαίνεται ὅτι εἶναι καλὸν νὰ κυβερνῶνται αἱ πόλεις ὑπὸ τυράννων, ὑμεῖς πρῶτοι καταστήσατε τύραννον εἰς τὴν πόλιν σας καὶ ἔπειτα προσπαθήσατε νὰ καταστήσατε καὶ εἰς τὰς ἄλλας. Τώρα δέ, χωρὶς νὰ δοκιμάσετε τί εἶναι τύραννος καὶ προσέχοντες ἐπιμελῶς μὴ γίνῃ τοιοῦτό τι εἰς τὴν Σπάρτην, θέλετε νὰ δωρήσατε τοι-

ούτους εἰς τοὺς συμμάχους. Ἐάν ὅμως εἴχετε πείραν τοῦ πράγμα-
τος ὡς ἡμεῖς, θὰ ἡδύνασθε νὰ μᾶς δώσετε περὶ τοῦ ἀντικειμένου
τούτου συμβουλὰς καλλιτέρας ἐκείνης τὴν ὁποίαν μᾶς ἐδώκατε
πρὸ ὀλίγου.

2. » Ἐνθυμηθῆτε τὴν διοίκησιν ἣτις εἶχεν ἐγκατασταθῆ εἰς
τὴν πόλιν τῶν Κορινθίων· ἦτο ὀλιγαρχία καὶ οἱ καλούμενοι Βακ-
χιάδαι εἶχον τὴν ἀρχήν, ἔδιδον δὲ αὐτοὶ καὶ ἐλάμβανον γυναικας
πάντοτε μεταξύ των. Εἰς τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὁ Ἄμφίων, ἐγέν-
νησε θυγατέρα χολήν, ἣτις ὠνομάσθη Λάβδα. Ὁ Ἡετίων, υἱὸς
τοῦ Ἐγεκράτους, ἐκ τοῦ δήμου τῆς Πέτρας, μολονότι κατήγετο
ἐκ τῶν Λασιθῶν καὶ τοῦ Καινέως ἐνυμφεύθη αὐτήν, διότι κανεῖς
τῶν Βακχιαδῶν δὲν τὴν ἠθέλεε διὰ γυναικα. Ἐπειδὴ ὅμως οὔτε
ἐξ αὐτῆς οὔτε ἐξ ἄλλης ἐτεκνοποῖει, ἦλθεν εἰς τοὺς Δελφούς, διὰ
νὰ ἐρωτήσῃ περὶ τέκνου· ἐνῶ δὲ εἰσήρχετο εὐθὺς ἡ Πυθία τὸν
προσηγόρευσε διὰ τῶν ἐξῆς λόγων.

« Ἡετίων οὐδεὶς σὲ τιμᾶ καὶ εἶσαι ἄξιος πολλῶν τιμῶν· ἡ
γυνὴ σου εἶναι ἔγκυος καὶ θὰ γεννήσῃ τροχοειδῆ πέτραν, ἣτις θὰ
πέσῃ ἐπὶ τῶν μοναρχῶν καὶ θὰ ἐκδικήσῃ τὴν Κόρινθον ».

» Ταῦτα τὰ εἰς τὸν Ἡετίωνα χρησιμοδοτηθέντα δὲν ἠξέυρω πῶς
ἐκοινοποιήθησαν εἰς τοὺς Βακχιάδας, οἱ ὁποῖοι καὶ αὐτοὶ εἶχον
λάβειν πρότερον χρησὸν περὶ τῆς Κορίνθου, ὅστις ὅμως ἦτο ἀνε-
ξήγητος καὶ εἶχε τὴν αὐτὴν ἔνοιαν, τὴν ὁποίαν εἶχε καὶ ὁ χρη-
σμός τοῦ Ἡετίωνος. Ἔλεγε δὲ οὕτως·

« Ὁ ἀετὸς συλλαμβάνει εἰς τὰς πέτρας· θὰ γεννήσῃ δὲ λέοντα
ἰσχυρόν, ὠμοφάγον, ὅστις πολλῶν θὰ κόψῃ τὰ γόνατα. Προσέ-
ξατε λοιπὸν, Κορίνθιοι, οἵτινες κατοικεῖτε περὶ τὴν ὠραίαν Πει-
ρήνην καὶ τὴν ὑψηλὴν ἀκρόπολιν τῆς Κορίνθου ».

3. » Αὐτὸς λοιπὸν ὁ χρησμός ὁ δοθεὶς προηγουμένως εἰς τοὺς
Βακχιάδας ἦτο ἀκατανόητος· τότε ὅμως, ἅμα ἤκουσαν τὸν τοῦ
Ἡετίωνος, ἐνόησαν καὶ τὸν προλαβόντα· διότι ἦτο σύμφωνος μὲ
τὸν τοῦ Ἡετίωνος. Μολονότι ὅμως ἐνόησαν αὐτόν, ἐσιώπων,
διότι εἶχον ἀπόφασιν νὰ θανατώσουν τὸ ἐκ τοῦ Ἡετίωνος γεν-
νηθισόμενον τέκνον. Ἄμα λοιπὸν ἐγέννησεν ἡ γυνή, ἐπεμψαν
εἰς τὸν δῆμον, ὅπου κατόκει ὁ Ἡετίων, δέκα ἀπὸ τοὺς ἰδικούς
τῶν, διὰ νὰ φονεύσουν τὸ παιδίον. Φθάσαντες οὗτοι εἰς τὴν Πέ-
τραν καὶ εἰσελθόντες εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἡετίωνος ἐζήτησαν τὸ
παιδίον. Ἡ Λάβδα, μὴ γνωρίζουσα πῶς τὸν σκοπὸν διὰ τὸν
ὁποῖον ἦλθον καὶ νομίζουσα ὅτι ἐκ φιλίας πρὸς τὸν πατέρα ἐπε-
θύμουν νὰ τὸ ἴδουν τὸ ἔφερε καὶ τὸ ἐνεχείρισεν εἰς ἓνα ἐξ αὐ-
τῶν. Εἶχον δὲ οὗτοι συμφωνήσει καθ' ὁδόν, ὅστις πρῶτος λάβῃ
τὸ παιδίον νὰ τὸ κτυπήσῃ κατὰ γῆς. Ἀλλά, ὅτε ἡ Λάβδα φέ-
ρουσα τὸ παρέδωκε, κατὰ θεῖαν τύχην τὸ παιδίον ἐμειδίασε πρὸς
τὸν ἄνθρωπον ὅστις τὸ ἔλαβεν· οὗτος δὲ παρατηρήσας τοῦτο κα-
τελήφθη ὑπὸ οἴκτου, ὅστις τὸν ἠμπόδισε νὰ τὸ θανατώσῃ, καὶ ὄλος
συγκληθὲν παρέδωκεν αὐτὸ εἰς τὸν δεύτερον, ὁ δεύτερος εἰς

τὸν τρίτον καὶ τοιουτοτρόπως παραδιδόμενον διεξῆλθε διὰ πάν-
των τῶν δέκα, οὐδενὸς θέλοντος νὰ τὸ θανατώσῃ. Ἀφοῦ δὲ ἀπέ-
δωκαν τὸ παιδίον εἰς τὴν μητέρα καὶ ἐξῆλθον ἔξω, ἐστάθησαν
πρὸ τῆς θύρας καὶ ἐπέπληττον ἀλλήλους, αἰτιώμενοι πρὸ πάντων
ἐκείνων τοῦ πρώτος ἔλαβεν αὐτό, διότι δὲν ἔπραξε συμφώνως
πρὸς τὰ ἀποφασισθέντα. Τέλος, ἀφοῦ παρήλθε χρόνος τις, ἀπε-
φάσισαν νὰ εἰσελθουν καὶ νὰ συνεργήσουν τὸν φόνον ὅλοι.

4. » Ἦτο ὅμως πεπρωμένον νὰ ἀναβλαστήσῃσι συμφοραὶ εἰς
τὴν Κόρινθον ἐκ τοῦ υἱοῦ τοῦ Ἡετίωνος. Ἡ Λάβδα, ἰσταμένη
πλησίον τῆς θύρας, ἤκουσε πάντα ταῦτα καὶ φοβηθεῖσα μήπως
μετανοήσαντες διὰ τὴν πρώτην τῶν συμπάθειαν ζητήσωσιν ἐκ
δευτέρου τὸ παιδίον, διὰ νὰ τὸ φονεύσωσι, τὸ ἔλαβε καὶ τὸ ἐκρυ-
ψεν εἰς μέρος τὸ ὁποῖον ἐνόμιζε δυσκολώτατον νὰ φαντασθῶσιν,
εἰς κυψέλην, βεβαία οὕσα ὅτι, ἐὰν ἐπέστρεφον, διὰ νὰ τὸ ζητή-
σωσι, θὰ ἠρεύνων πανταχοῦ ὄπερ καὶ ἐγένετο. Εἰσῆλθον, ἠρεῦ-
νησαν, ἀλλὰ δὲν εὔρον τὸ παιδίον· τέλος ἀπεφάσισαν νὰ ἀναχω-
ρήσωσι καὶ νὰ εἴπωσιν εἰς ἐκείνους οἵτινες τοὺς ἐπεμψαν ὅτι
ἔπραξαν ὅλα ὅσα τοῖς παρήγγειλαν. Καὶ οὗτοι μὲν ἀπελθόντες
ταῦτα εἶπον.

5. » Ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Ἡετίωνος μετὰ ταῦτα ἠῤῥεαν καί, ἐπειδὴ
κρυφθεὶς εἰς τὴν Κυψέλην διέφυγε τὸν κίνδυνον τοῦτον, ἐπωνο-
μάσθη Κύψελος. Ὅτε δὲ ὁ Κύψελος ἐγένετο ἀνὴρ, ἠρώτησε τὸ
μαντεῖον τῶν Δελφῶν καὶ ἔλαβεν ἀπόκρισιν διφορούμενην, εἰς
τὴν ὁποίαν πεισθεὶς ἐπεχείρησε τὴν καθυπόταξιν τῆς Κορίνθου.
Ἦτο δὲ ὁ χρησμός ὁ ἐξῆς·

« Εὐδαίμων ὁ ἀνὴρ οὗτος, ὅστις εἰσέρχεται εἰς τὴν κατοικίαν
μου, ὁ Κύψελος Ἡετίδης, βασιλεὺς τῆς ἐνδόξου Κορίνθου, αὐ-
τὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ, οὐχὶ ὅμως καὶ οἱ παῖδες τῶν παίδων
αὐτοῦ ».

» Τοιοῦτος ἦτο ὁ χρησμός. Διατελέσας δὲ τύραννος ὁ Κύψελος
τοιοῦτος ἀνὴρ ἐγένετο· πολλοὺς μὲν τῶν Κορινθίων ἐξώρισε, πολ-
λοὺς ἀπεστέρησε τῶν χρημάτων των, παρὰ πολλοὺς δὲ ἀπέκτεινεν.

6. » Ἀφοῦ δὲ ἐβασίλευσεν ἐπὶ τριάκοντα ἔτη καὶ ἐτελείωσε τὸν
βίον καλῶς, διάδοχος τῆς τυραννίδος ἐγένετο ὁ υἱὸς αὐτοῦ Περιάν-
δρος. Οὗτος ὁ Περιάνδρος κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο ἠπιώτερος τοῦ πα-
τρός· ἀφοῦ ὅμως διὰ πρέσβειων ἐσχετίσθη μὲ τὸν τύραννον τῆς
Μιλήτου Θρασύβουλον, ἐγένετο πολὺ μισαρώτερος φονεὺς παρὰ
ὁ Κύψελος· καθὸτι πέμψας κήρυκα πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἠρώτα
ποῖον τρόπον πολιτεύματος ἀσφαλέστατον νὰ μεταχειρισθῆ, διὰ νὰ
διοικῇ τὴν πόλιν ἀσφαλῶς. Ὁ δὲ Θρασύβουλος λαβὼν τὸν ὑπό-
τοῦ Περιάνδρου ἀποσταλέντα ἐξήγαγεν αὐτὸν ἔξω τῆς πόλεως
καὶ εἰσελθὼν εἰς γῆν σπαρμένην διήρχετο διὰ τῶν ἀγρῶν ἐρωτῶν
ἐκ νέου καὶ ἐξετάζων τὸν κήρυκα τὸ αἴτιον τῆς ἐκ Κορίνθου ἀφί-
ξεώς του· ἐν τούτοις ἔκοπτε καὶ ἔρριπτε κατὰ γῆς ὅπου ἔβλεπε
στάχυν τινὰ ὑπερέχοντα τῶν ἄλλων καὶ τοιουτοτρόπως ἐξηκολού-

θησε μέχρις οὗ κατέστρεψε τοὺς ἀξιολογωτάτους καὶ ὑψηλοτάτους τῶν σταχύων τοῦ ἀγροῦ. Ἀφοῦ δὲ διέτρεξεν ὄλον τὸν ἐσπαρμένον τόπον, ἀπέτρεψε τὸν κήρυκα χωρὶς νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸν οἷδεμίαν ἀπόκρισιν. Ἐπιστρέψαντος δὲ τοῦ κήρυκος εἰς τὴν Κόρινθον, ὁ Περίανδρος πολλὴν προθυμίαν εἶχε νὰ μάθῃ τὴν συμβουλήν, τὴν ὁποίαν τῷ ἔφερον· ἀλλ' ὁ κήρυξ εἶπεν ὅτι ὁ Θρασύβουλος οὐδεμίαν συμβουλήν τῷ ἔδωκε καὶ ὅτι ἀπορεὶ πῶς τὸν ἔστειλε πρὸς τοιοῦτον ἄνθρωπον παράφρονα, τοῦ καταστρέφει τὰ ἴδια κτήματά του.

7. » Ἐνοήσας δὲ ὁ Περίανδρος τὰ πραχθέντα καὶ ἀποφασίσας, ὡς συνεβούλευσεν αὐτὸν ὁ Θρασύβουλος, νὰ φονεύσῃ τοὺς ἐπισημοτέρους τῶν πολιτῶν, ἔδειξε τότε πᾶσαν σκληρότητα πρὸς αὐτούς, διότι ὅσους ἐφείσθη ὁ Κύψελος, τούτους ἀπετελείωσεν ὁ Περίανδρος θανατώσας ἢ ἐξορίσας. Ἡμέραν τινά, ἔνεκα τῆς γυναικὸς τοῦ Μελίσσης, ἐγύμνωσεν ὅλας τὰς γυναῖκας τῆς Κορίνθου· εἶχεν ἀποστείλει εἰς τοὺς παρὰ τὸν Ἀχέροντα ποταμὸν Θεσπρωτοὺς ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ ἐρωτήσουν τὸ νεκρομαντεῖον περὶ τινος παρακαταθήκης γενομένης ὑπὸ τινος ξένου· φανείσα ἡ Μελίσσα εἶπεν εἰς αὐτοὺς ὅτι οὔτε διὰ σημείων οὔτε διὰ λόγου δὲν θὰ φανερώσῃ εἰς ποῖον μέσος εἶναι ὁ θησαυρός· «διότι, εἶπε, οἶγῶ, εἶμαι γυμνή· τὰ φορέματα τὰ ὁποῖα συγκατέθηκα μετ' ἐμοῦ δὲν με ὠφελοῦσιν εἰς τίποτε, καθότι δὲν ἐκάησαν». Πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἔλεγεν ἀλήθειαν προσέθηκεν ὅτι ὁ Περίανδρος ἔθεσε τὸν ἄρτον τῆς εἰς κάμινον ψυχράν. «Ὅτε δὲ οἱ λόγοι οὗτοι ἀνεκοινώθησαν εἰς τὸν Περίανδρον (καὶ δι' αὐτὸν ὑπεστηρίζοντο ὑπὸ μαρτυρίας, τὴν ὁποίαν δὲν ἠδύνατο νὰ ἀμφισβητήσῃ, καθότι, ἐμὴν μετὰ τὴν Μελίσσαν νεκρὰν οὔσαν), ἀμέσως μετὰ τὴν ἀγγελίαν ἐξέδωκε κήρυγμα νὰ μεταβοῦν ὅλαι αἱ γυναῖκες τῶν Κορινθίων εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἥρας. Αὐταὶ λοιπόν, ὡς εἰς ἑορτήν, μετέβησαν ἐστολισμέναι με ὅλα τὰ καλλίτερα ἐνδύματά των, ὁ δὲ Περίανδρος θέσας τοὺς δορυφόρους τὰς ἐγύμνωσεν ὅλας καὶ τὰς ἐλευθέρων καὶ τὰς δούλας καὶ συναθροίσας ὅλα τὰ φορέματα εἰς λάκκον κατέκασεν αὐτὰ ἐπικαλούμενος τὴν Μελίσσαν. Ἀφοῦ ἔπραξε τοῦτο, ἔπεμψεν ἐκ δευτέρου τοὺς ἀπεσταλμένους του καὶ ἡ σκιὰ τῆς Μελίσσης τοῖς εἶπεν εἰς ποῖον μέρος ἔκουψε τὸν θησαυρὸν τοῦ ξένου. Τοιαυτὴ λοιπόν, ὦ Λακεδαιμόνιοι, εἶναι ἡ τυραννὶς καὶ τοιαυτὰ τὰ ἔργα αὐτῆς. Ἡμεῖς οἱ Κορίνθιοι κατ' ἀρχὰς μεγάλως ἠπορήσαμεν, ὅτε σᾶς εἶδομεν νὰ προσκαλέσητε τὸν Ἰππίαν, τῶρα δὲ ἀποροῦμεν πολὺ περισσότερον ἀκούοντες τοὺς λόγους σας. Ὅθεν ἐπικαλούμενοι τοὺς θεοὺς τῶν Ἑλλήνων, σᾶς ἱκετεύομεν νὰ μὴ καταστήσητε τυραννίδα εἰς τὰς πόλεις. Ἐάν ὅμως δὲν παύσητε, ἀλλ' ἐξακολουθήσητε παρὰ τὸ δίκαιον προσπαθοῦντες νὰ

φέρετε τὸν Ἰππίαν εἰς τὰς Ἀθήνας, μάθετε ὅτι οἱ Κορίνθιοι δὲν εἶναι σύμφωνοι μετὰ τὴν γνώμην σας».

93. Ὁ μὲν πρέσβυς τῆς Κορίνθου Σωσικλῆς ταῦτα εἶπεν· ὁ δὲ Ἰππίας τοὺς αὐτοὺς θεοὺς ἐπικαλεσθεὶς ἀπεκρίθη ὅτι περισσότερον ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους Ἑλληνας οἱ Κορίνθιοι θὰ ποθήσωσι κατόπιν τοὺς Πεισιστρατίδας, ὅταν φθάσουν δι' αὐτοὺς αἱ ἀναπόφευκτοι ἡμέραι, καθ' ἃς θέλουν ἀδικηθῆ ἀπὸ τοὺς Ἀθηναίους. Ἐλεγε δὲ ταῦτα ὁ Ἰππίας ὡς ἄνθρωπος γνωρίζων καλλίτερον παντὸς ἄλλου τοὺς χρησμούς. Οἱ δὲ λοιποὶ σύμμαχοι ἕως τότε μὲν ἐσιώπων· ἀφοῦ ὅμως ἤκουσαν τὸν Σωσικλῆα ἐκφορίζοντα ἐλευθέρως τὴν γνώμην του, τότε ὅλοι μεγαλοφῶνως εἶπον ὅτι συνεμερίζοντο τὴν γνώμην τοῦ Κορινθίου καὶ παρεκάλεσαν τοὺς Λακεδαιμονίους νὰ μὴ ἐπιχειρήσουν νεωτερισμὸν τινα εἰς πόλιν Ἑλληνίδα.

94. Τοιοῦτον μὲν τὸ τέλος τῆς ὑποθέσεως ταύτης· εἰς δὲ τὸν Ἰππίαν διωχθέντα ἐκείθεν ἔδωκεν ὁ Μακεδὼν Ἀμύντας τὴν Ἀνθεμόντα καὶ συγχρόνως οἱ Θεσσαλοὶ τῷ προσέφερον τὴν Ἰωλκὸν· ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἠθέλησεν οὔτε τὴν μίαν οὔτε τὴν ἄλλην καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὸ Σίγειον, τὸ ὁποῖον ὁ Πεισιστρατὸς ἤρπασε διὰ τῶν ὅπλων ἀπὸ τοὺς Μυτιληναίους καὶ ἀφοῦ τὸ ἐκυρίευσεν κατέστησεν εἰς αὐτὸ τύραννον τὸν νόθον αὐτοῦ υἱὸν Ἡγησίστρατον, τὸν ἐξ τινος Ἀργείας γυναικὸς γεννηθέντα, ὁ ὁποῖος διετήρησεν οὐχὶ ἀμαχητὶ ὅσα παρέλαβε παρὰ τοῦ Πεισιστράτου, διότι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπολέμουν οἱ Μυτιληναῖοι ὀρμώμενοι ἐκ τῆς πόλεως Ἀχιλλείου καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὀρμώμενοι ἐκ τοῦ Σιγείου, οἱ μὲν πρῶτοι ζητοῦντες ὀπίσω τὴν χώραν των, οἱ δὲ Ἀθηναῖοι μὴ συγκατατιθέμενοι νὰ ἀποδώσουν αὐτήν, ἀλλ' ἀποδεικνύοντες διὰ λόγων ὅτι οἱ Αἰολεῖς δὲν ἔχουν ἐπὶ τῆς Τρωικῆς γῆς περισσότερα δικαιώματα παρ' ὅσα ἔχουν αὐτοὶ οἱ Ἀθηναῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Ἑλληνας, ὅσοι ἐβοήθησαν τὸν Μενέλαον εἰς τὴν ἐκστρατείαν τὴν γενομένην διὰ τὴν ἀρπαγὴν τῆς Ἑλένης.

95. Διαρκοῦντος δὲ τοῦ πολέμου τούτου συνέβησαν διάφορα ἄλλα εἰς τὰ πεδία τῆς μάχης, καὶ πρὸς τούτοις ὁ ποιητὴς Ἀλκαῖος εἰς τινα συμπλοκὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐνίκησαν οἱ Ἀθηναῖοι, αὐτὸς μὲν ἐλυτρώθη διὰ τῆς φυγῆς, τὰ ὅπλα του ὅμως ἔλαβον οἱ Ἀθηναῖοι καὶ τὰ ἐκρέμασαν εἰς τὸν ἐν τῷ Σίγειῳ ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς. Περὶ τῆς μάχης ταύτης ὁ Ἀλκαῖος συνέθεσεν ἄσμα λυρικόν, τὸ ὁποῖον ἔπεμψεν εἰς Μυτιλήνην, διὰ νὰ καταστήσῃ γνωστὸν εἰς τὸν φίλον του Μελάνιππον τὸ πάθημά του. Τοὺς δὲ Μυτιληναίους καὶ τοὺς Ἀθηναίους συνεβίβασεν ὁ Περίανδρος τοῦ Κυψέλου, διότι αὐτὸν ἐξέλεξαν ὡς διαιτητὴν. Τοὺς συνεβίβασε δὲ ὡς ἐξῆς· νὰ νέμεται ἐκάτερον μέρος τὴν χώραν τὴν ὁποίαν κατέχει. Τοιοῦτοτρόπως λοιπὸν τὸ Σίγειον ἔμεινεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους.

96. Ἐπανελθὼν δὲ ὁ Ἰππίας ἐκ τῆς Λακεδαιμόνος εἰς τὴν

Ἄσιαν πάντα λίθον ἐκίνησε διαβάλλον τοὺς Ἀθηναίους εἰς τὸν Ἀρταφέρνη καὶ πᾶν μέσον μεταχειριζόμενος, διὰ νὰ ὑποπέσουν αἱ Ἀθηναίαι εἰς τὴν ἰδικήν του καὶ τὴν τοῦ Δαρείου ἐξουσίαν. Καὶ ὁ μὲν Ἰππίας ταῦτα ἔπραττεν· οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα μαθόντες τὰ γινόμενα ἔπεμψαν εἰς τὰς Σάρδεϊς ἀπεσταλμένους, διὰ νὰ ἐμποδίσουν τοὺς Πέρσας ἀπὸ τοῦ νὰ δίδωσι πίστιν εἰς τοὺς λόγους τῶν φυγάδων. Ἄλλ' ὁ Ἀρταφέρνης διέταξε τοὺς πρόσβεις, ἐὰν ἤθελον νὰ σώσουν τὸν τόπον τῶν, νὰ δεχθῶν τὸν Ἰππίαν ἐπιστρέφοντα. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι, ὅτε τοῖς ἀνεκινώθη ἡ ἀπόκρισις αὕτη, δὲν τὴν παρεδέχθησαν καὶ ἀπεφάσισαν νὰ γίνουν φανεροὶ πολέμιοι τῶν Περσῶν.

97. Ἐνῶ δὲ εἶχον ἀποφασίσει ταῦτα καὶ ἠρέθιζον τοὺς Πέρσας ἐναντίον τῶν, ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας διωχθεὶς ἐκ τῆς Σπάρτης ὑπὸ τοῦ Λακεδαιμονίου Κλεομένου ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, καθότι ἡ πόλις αὕτη ἦτο τότε ἡ δυνατωτάτη ὄλων τῶν ἄλλων. Παρουσιασθεὶς δ' ὁ Ἀρισταγόρας ἐνώπιον τοῦ δήμου εἶπεν ὅσα εἶχεν εἰπεῖ εἰς τὴν Σπάρτην περὶ τῶν ἀγαθῶν τῆς Ἀσίας καὶ περὶ τῆς πολεμικῆς ἱκανότητος τῶν Περσῶν, ὅτι οὔτε ἀσπίδα οὔτε δόρυ μεταχειρίζονται καὶ ὅτι εὐκόλως ἠδύνατο νὰ νικηθῶν. Ταῦτα ἔλεγε καὶ πρὸς τοὺς ὅτι οἱ Μιλήσιοι ἦσαν ἄποικοι τῶν Ἀθηναίων καὶ ὅτι ἦτο χρέος τῆς πόλεως ταύτης, ἥτις ἔχει τόσην δύναμιν, νὰ τοὺς προστατεύῃ. Διὰ τὴν ἀνάγκην δέ, τὴν ὁποίαν εἶχεν, ὑπέσχετο τὰ πάντα, μέχρις οὗ ἐπὶ τέλος τοὺς ἔπεισεν. Ἐκ τούτου καθίσταται δῆλον ὅτι εὐκολώτερον δύναται τις νὰ ἀπατήσῃ πολλοὺς ἢ ἓνα μόνον ἄνθρωπον, καθότι ὁ Ἀρισταγόρας τὸν μὲν Λακεδαιμόνιον Κλεομένην δὲν ἠδυνήθη νὰ ἀπατήσῃ, ἠπάτησεν ὅμως τρεῖς μυριάδας Ἀθηναίων. Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπὸν παρασυρθέντες ἐψήφισαν νὰ στείλουν εἰκοσι πλοῖα, διὰ νὰ βοηθήσουν τοὺς Ἰωνας, διορίζαντες ἀρχηγὸν τοῦ στόλου τούτου τὸν Μελάνθιον, πολίτην σημαντικὸν ὑπὸ ὄλας τὰς ἐπόψεις. Ταῦτα δὲ τὰ πλοῖα ἐγένοντο ἀρχὴ κακῶν εἰς τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους.

98. Ὁ δὲ Ἀρισταγόρας προπλεύσας καὶ φθάσας εἰς τὴν Μίλητον διενόηθη νὰ πράξῃ πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδαμῶς ἠθέλεν ἀφελῆσαι τοὺς Ἰωνας, καὶ οὔτε αὐτὸς τὸ ἔκαμε μὲ τοιοῦτον σκοπὸν, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ νὰ λυπήσῃ τὸν βασιλέα Δαρεῖον. Ἐπεμψεν ἄνθρωπον εἰς τὴν Φρυγίαν πρὸς τοὺς Παίονας, οἵτινες αἰχμαλωτευθέντες ὑπὸ τοῦ Φαρναβάζου ἐπέμφθησαν εἰς τὸν Στρυμόνα ποταμὸν καὶ κατῴκουν εἰς ἰδιαιτέραν κώμην τῆς Φρυγίας. Ἐλθὼν ὁ ἀπεσταλμένος εἰς τοὺς Παίονας τοῖς εἶπε τὰ ἑξῆς: «ὦ Παίονες, ὁ τύραννος τῆς Μιλήτου Ἀρισταγόρας μοι ἔδωκεν ἐντολήν νὰ σᾶς σώσω, ἐὰν θέλετε νὰ με ἀκούσετε· διότι τώρα ὅλη ἡ Ἰωνία ἀπέσεισε τὸν ζυγὸν τοῦ Δαρείου καὶ ἀπὸ σᾶς ἐξαρτάται νὰ ἐπιστρέψετε σῶοι καὶ ἀβλαβεῖς εἰς τὴν πατρίδα σας. Πῶς νὰ καταβῆτε εἰς τὴν θάλασσαν, φροντίσατε οἱ ἴδιοι· τὰ λοιπὰ ἀφορῶσιν εἰς ἡμᾶς». Ἀκούσαντες ταῦτα οἱ Παῖονες ἠὲ χαριστήθησαν πολὺ καὶ

λαβόντες τὰς γυναϊκάς τῶν καὶ τὰ παιδία τῶν ἔδραμον πρὸς τὴν θάλασσαν· τινὲς ὅμως ἔμειναν ἐκεῖ, διότι ἐφοβήθησαν. Φθάσαντες οἱ ἄλλοι εἰς τὴν παραλίαν διέβησαν εἰς τὴν Χίον. Ἦσαν δὲ πλεόν εἰς τὴν Χίον, ὅτε ἐκίνησε κατόπιν τῶν πολὺ ἱππικόν. Μὴ δυνηθέντες ὅμως οἱ Πέρσαι νὰ τοὺς φθάσουν τοῖς ἐμήνυσαν εἰς τὴν Χίον νὰ ἐπιστρέψουν. Ἄλλ' οἱ Παῖονες δὲν ἐδέχθησαν τοὺς λόγους, καὶ ἐκ μὲν τῆς Χίου μετεκόμισαν αὐτοὺς οἱ Χῖοι εἰς τὴν Λέσβον, ἐκ δὲ τῆς Λέσβου οἱ Λέσβιοι εἰς τὸν Δορίσκον, καὶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς ἔφθασαν εἰς τὴν Παιονίαν.

99. Ἐν τούτοις τὰ πλοῖα τῶν Ἀθηναίων ἐφθασαν ἀκολουθοῦμενα ὑπὸ πέντε τριήρων τῶν Ἐρετριέων, οἵτινες ἔλαβον μέρος εἰς αὐτὴν τὴν ἐκστρατείαν οὐχὶ χάριν τῶν Ἀθηναίων ἀλλὰ χάριν αὐτῶν τούτων τῶν Μιλησίων, ἀποδίδοντες προηγουμένην ὑποχρέωσιν, καθότι πρότερον οἱ Μιλήσιοι ἐβοήθησαν αὐτοὺς εἰς πόλεμόν τινα, τὸν ὁποῖον εἶχον κατὰ τῶν Χαλκιδέων, ὅτε οἱ Σάμιοι ἐβοήθησαν τοὺς Χαλκιδεῖς ἐναντίον τῶν Ἐρετριέων καὶ Μιλησίων. Τότε ὁ Ἀρισταγόρας συναθροίσας τοὺς Ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους συμμάχους διητύνη τὴν ἐκστρατείαν κατὰ τῶν Σαρδεῶν, αὐτὸς μὲν μὴ λαβὼν μέρος, διορίσας ὅμως στρατηγούς τῶν Μιλησίων πρῶτον μὲν τὸν ἀδελφὸν του Χαροπῖνον, ἔπειτα δὲ τὸν Ἐρμόφαντον ἓνα τῶν ἀστῶν.

100. Φθάσαντες δὲ οἱ Ἰωνες μὲ τὸν στόλον τοῦτον εἰς τὴν Ἐφεσον τὰ μὲν πλοῖα ἄφησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς Κορησοῦ πλησίον τῆς Ἐφέσου, αὐτοὶ δὲ ἀνέβαινον μὲ πολλὰς δυνάμεις ἔχοντες ὄδηγους Ἐφεσίους. Ἀκολουθοῦντες τὴν ὄχθην τοῦ ποταμοῦ Καῦστρίου, καὶ ἔπειτα ὑπερβάντες τὸν Τρωῶλον ἐκυρίευσαν τὰς Σαρδεῖς χωρὶς τὰ τοῖς ἀνισταθῆ κανεῖς. Κατέλαβον δὲ ὅλην τὴν πόλιν πλην τῆς ἀκροπόλεως, τὴν ὁποίαν ἔσωσεν αὐτὸς ὁ Ἀρταφέρνης ἔχων δύναμιν ἀνδρῶν οὐκ ὀλίγην.

101. Κύριοι δὲ γενόμενοι τῆς πόλεως δὲν ἔλαβον καιρὸν νὰ λεηλατήσουν αὐτήν, ἐμποδισθέντες ὑπὸ τῆς ἐξῆς αἰτίας. Αἱ περισσότεραι οἰκίαι εἰς τὰς Σάρδεϊς ἦσαν καλάμιναι, ὅσαι δὲ ἦσαν πλίνθιναι, εἶχον καὶ αὐταὶ ὄροφας καλάμινας. Θέσαντος πῦρ εἰς μίαν ἐξ αὐτῶν στρατιώτου τινός, ἡ πυρκαϊὰ ἀμέσως μεταδοθεῖσα ἀπὸ οἰκίας εἰς οἰκίαν κατέκαυσεν ὅλην τὴν πόλιν. Ἐνῶ δὲ αὕτη ἐκαίετο, οἱ Λυδοὶ καὶ ὅσοι τῶν Περσῶν εὐρέθησαν ἐκεῖ, περιεγκλωθέντες πανταχόθεν, καθότι τὸ πῦρ εἶχε μεταδοθῆ μέχρι τῶν ἄκρων τῆς πόλεως, καὶ μηδεμίαν ἔχοντες ἔξοδον συνέρρουσαν εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Πακτωλοῦ ποταμοῦ, ὅστις καταβιβάζων ἀπὸ τὸν Τρωῶλον ψήγματα χρυσοῦ ῥέει διὰ τῆς ἀγορᾶς, ἔπειτα δὲ ἐνοῦται μὲ τὸν Ἐρμῶνα, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Εἰς τὰς ὄχθας λοιπὸν τοῦ Πακτωλοῦ καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν συναθροισόμενοι οἱ Λυδοὶ καὶ οἱ Πέρσαι ἠναγκάζοντο νὰ ἀμύνωνται. Βλέποντες δὲ οἱ Ἰωνες ἄλλους μὲν ἐκ τῶν πολεμίων νὰ ἀνθίστανται, ἄλλους δὲ μὲ πολὺ πλῆθος νὰ ἐπέρχονται, ἐφοβήθη-

σαν και ἀνεχώρησαν πάλιν εἰς τὸ ὄρος τὸ καλούμενον Τρωῶλον, ἐκεῖθεν δέ, ἅμα ἐνύκτωσεν, ἐπέστρεψαν εἰς τὰ πλοῖα.

102. Καὶ αἱ μὲν Σάρδεις ἐκάησαν, μετ' αὐτῶν δὲ ἐκάη και ὁ ναὸς ἐπιχωρίας τίνος θεᾶς τῆς Κυβήβης· τοῦτον δὲ τὸν ἐμπρησμὸν προφασίζόμενοι οἱ Πέρσαι ἔκαιον και αὐτοὶ τοὺς ναοὺς τῆς Ἑλλάδος. Ἄμα οἱ πρὸς δυσμὰς τοῦ Ἄλως ποταμοῦ κατοικοῦντες Πέρσαι ἔμαθον τὰ συμβαίνοντα, συνηθροίσθησαν και ἔσπευσαν πρὸς βοήθειαν τῶν Λυδῶν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἐνεκα τοῦ συμβάντος τὸ ὁποῖον διηγήθη δὲν εὗρον πλέον τοὺς Ἴωνας εἰς τὰς Σάρδεις, τοὺς κατεδίωξαν και τοὺς ἔφθασαν εἰς τὴν Ἐφεσον, και ἀντετάχθησαν μὲν οἱ Ἴωνες, πολεμήσαντες ὅμως ἐνίκηθησαν ὁλοσχερῶς και οἱ Πέρσαι ἐφόνευσαν πλείστους ἐξ αὐτῶν· μεταξὺ δὲ ἄλλων ὀνομαστῶν και τὸν Εὐαλκίδην στρατηγὸν τῶν Ἐρετριέων ὁ ὁποῖος πολλάκις εἶχεν ὑμνηθῆ ὑπὸ τοῦ Κείου Σιμωνίδου. Ὅσοι δὲ ἐξ αὐτῶν διέφυγον τὸν ὄλεθρον, οὗτοι ἐσκορπίσθησαν εἰς διὰφόρους πόλεις.

103. Τότε μὲν οὕτως ἠγωνίσθησαν· μετὰ ταῦτα δὲ οἱ Ἀθηναῖοι ἐγκαταλιπόντες ὀλοτελῶς τοὺς Ἴωνας ἠρηγήθησαν με ὄλας τὰς ἐπιμόνους παρακλήσεις και τὰς ἐπανειλημμένας προσβεύσεις τοῦ Ἀρισταγόρου, νὰ τοῦ στείλουν βοήθειας τινάς. Οἱ Ἴωνες ὅμως, μολονότι ἐστερηθησαν τῆς συμμαχίας τῶν Ἀθηναίων, ἐπειδὴ ὅσα εἶχον πράξει κατὰ τοῦ Δαρείου δὲν τοῖς ἐπέτρεπον νὰ φερθοῦν ἄλλως, ἐξηκολούθησαν οὐδὲν ἤττον τὰς πολεμικὰς παρασκευὰς τῶν κατὰ τοῦ βασιλέως. Ὅθεν πλεύσαντες εἰς τὸν Ἑλλησποντον ὑπέταξαν τὸ Βυζάντιον και τὰς ἄλλας πόλεις τὰς περὶ ἐκεῖνα τὰ μέρη· ἔπειτα δὲ ἐξελθόντες τοῦ Ἑλλησπόντου, προσέλαβον εἰς τὴν συμμαχίαν τῶν τὰ πλείοτερα μέρη τῆς Καρίας. Καὶ αὐτὴ ἡ Καῦνος, ἣτις πρότερον δὲν ἤθελε νὰ συμμαχήσῃ, ἅμα ἐνέπησαν τὰς Σάρδεις, ἠνώθη με αὐτοὺς.

104. Οἱ δὲ Κύπριοι ὄλοι, πλὴν τῶν Ἀμαθουσίων, προσετέθησαν εἰς αὐτοὺς ὡς ἐθελονταί, διότι και αὐτοὶ ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοὺς Μήδους κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον. Ὁ Ὀνήσιλος ἦτο νεώτερος ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως τῶν Σαλαμινίων Γόργου και υἱὸς τοῦ Χέρσιος, υἱοῦ τοῦ Σιράμου, υἱοῦ τοῦ Εὐέλδοντος. Οὗτος ὁ ἄνθρωπος πολλάκις μὲν και πρότερον ἐπρότεινε εἰς τὸν Γόργον νὰ ἀποστατήσῃ ἀπὸ τὸν βασιλέα, τότε δέ, ἅμα ἔμαθεν ὅτι ἀπεστάτησαν και οἱ Ἴωνες, τὸν παρεκίνησε μετὰ πλείοτερας ζέσεως· ἐπειδὴ ὅμως δὲν ἐπειθε τὸν Γόργον, καιροφυλακτήσας ὅτε αὐτὸς ἐξῆλθε τῆς πόλεως τῶν Σαλαμινίων, ὁ Ὀνήσιλος ὁμοῦ με τοὺς ὀπαδοὺς του τὸν ἐκλείσεν ἔξω τῶν πυλῶν. Καὶ ὁ μὲν Γόργος μὴ δυνηθεὶς πλέον νὰ εἰσέλθῃ κατέφυγεν εἰς τοὺς Μήδους, ὁ δὲ Ὀνήσιλος μείνας κύριος τῆς Σαλαμίνας ἐπεισε τοὺς Κυπρίους νὰ ἀποστατήσουν· ἔπεισε δὲ ὄλους πλὴν τῶν Ἀμαθουσίων, τοὺς ὁποῖους μὴ θέλοντας νὰ ὑπακούσουν ἦλθε και τοὺς ἐπολιόρχησεν.

105. Ἐπολιόρχει λοιπὸν τὴν Ἀμαθοῦντα ὁ Ὀνήσιλος, ὅτε

ἀνήγγειλαν εἰς τὸν βασιλέα ὅτι αἱ Σάρδεις ἐκυριεύθησαν και ἐκάησαν ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων και τῶν Ἴωνων και ὅτι, κατὰ πάσαν πιθανότητα, ἀρχηγὸς τῆς ἀπὸ κοινοῦ στάσεως ταύτης ἦτο ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας. Μαθὼν τὰς εἰδήσεις ταύτας, χωρὶς νὰ φροντίσῃ πῶς διὰ τοὺς Ἴωνας, οἷτινες ἦτο βέβαιος ὅτι δὲν ἤθελον διαφύγει τὴν τιμωρίαν, τῆς ὁποίας ἦτο ἀξία ἢ ἀποστασία τῶν, ἠρώτησε πρῶτον τίνες ἦσαν οἱ Ἀθηναῖοι. Ἀφοῦ δὲ ἔλαβε τὰς πληροφορίας, τὰς ὁποίας ἤθελεν, ἐζήτησε τὸ τόξον του, τὸ ἔλαβεν, ἔθρεσεν ἐπ' αὐτοῦ βέλος, τὸ ἠκόντισε πρὸς τὸν οὐρανόν, και, ἐνῶ ἐκεῖνο διέσχισε τὸν αέρα, εἶπεν· « ὦ Ζεῦ, εἶθε νὰ δυνηθῶ νὰ τιμωρήσω τοὺς Ἀθηναίους». Ἀφοῦ δὲ εἶπε ταῦτα, διέταξεν ἕνα τῶν ὑπηρετῶν νὰ ἴσταται πλησίον του ὁσάκις γευματίζει και νὰ τῷ ἐπαναλαμβάνῃ τρεῖς· «Δέσποτα, ἐνθυμοῦ τοὺς Ἀθηναίους».

106. Ἀφοῦ δὲ διέταξε ταῦτα ὁ Δαρεῖος, καλέσας ἐνώπιόν του τὸν Ἰστιαῖον τὸν Μιλήσιον, τὸν ὁποῖον ἐκράτει ἐκεῖ πρὸ πολλοῦ, τοῦ εἶπεν· « Ἀκούω, Ἰστιαῖε, ὅτι ὁ ἐπίτροπός σου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐνεπιστεύθη τὴν πόλιν, ἀπεστάτησεν ἀπ' ἐμοῦ. Μοὶ ἔφερεν ἄνδρας ἐκ τῆς ἄλλης ἡπείρου, και πείσας τοὺς Ἴωνας (οἷτινες θὰ τιμωρηθοῦν δι' ὅσα ἔπραξαν) νὰ ἀκολουθήσουν ἐκείνους με ἀπεστέγησε τῶν Σάρδεων. Τώρα σοὶ φαίνεται ἡ πράξις καλὴ; Πῶς ἐτολήθη ἄνευ τῆς συμβουλῆς σου; Πρόσεξε μήπως ὕστερον κατηγορήσῃς σὺ σεαυτόν. Εἰς ταῦτα ὁ Ἰστιαῖος ἀπεκρίθη· « Ποῖον λόγον εἶπες, ὦ βασιλεῦ; Ἐγὼ νὰ συμβουλευσῶ πρᾶγμα ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἠδύνατο νὰ προκύψῃ εἰς σὲ μεγάλη ἢ μικρὰ δυσἀρέσκεια; Καὶ τί ἐπιθυμῶν περισσότερον ἤθελα πράξῃς τοῦτο; Τί μοὶ λείπει; Ἀπολαμβάνω ὄλα τὰ ἀγαθὰ ὅσα ἀπολαμβάνεις σὺ και εἶμαι ὁ ἐμπιστευμένος ὄλων σου τῶν βουλευμάτων. Ἐὰν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἐπίτροπός μου ἔπραξεν αὐτὸ τὸ ὁποῖον εἶπες, γνώριζε ὅτι τὸ ἔπραξεν ἀφ' ἑαυτοῦ. Ἐν πρώτοις ὅμως ἐγὼ δὲν παραδέχομαι ὅτι οἱ Μιλήσιοι και ὁ ἐπίτροπός μου ἐπιβουλεύονται τὴν βασιλείαν σου· ἐὰν ἐν τούτοις ἔπραξε τοιοῦτόν τι, ἐὰν σοὶ ἀνέφεραν πραγματικόν τι γεγονός, ὦ βασιλεῦ, ἐνόησον τί κακὸν ἔπραξες καλέσας με πλησίον σου ἐκ τῶν παραθαλασσίων μερῶν. Διότι οἱ Ἴωνες, ἀπαλλαγέντες τῆς ἐπαγρυπνήσεώς μου, θὰ ἀπεπειράθησαν, ὡς φαίνεται, ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπεθύμουν πρὸ πολλοῦ. Ἐὰν ἐγὼ ἦμην εἰς τὴν Ἰωνίαν, οὐδεμία πόλις θὰ ἐκινεῖτο. Τώρα λοιπὸν ἄφησέ με νὰ ἐπιστρέψω ἐκεῖ ταχέως, διὰ νὰ ἀποκαταστήσω πάλιν τὴν τάξιν εἰς ὄλα τὰ πράγματα, διὰ νὰ συλλάβω τὸν ἐπίτροπον τοῦτον τῆς Μιλήτου, ὅστις, ὡς λέγεται, ἐμηχανεύθη ὄλα ταῦτα, και τὸν παραδώσω εἰς σέ. Ἀφοῦ δὲ ἐκκληρώσω ταῦτα κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, ὁμνύω εἰς τοὺς βασιλικούς θεοὺς νὰ μὴ ἐκβάλω τὸν χιτῶνα, με τὸν ὁποῖον θὰ καταβῶ εἰς τὴν Ἰωνίαν, πρὶν σοῦ καταστήσω φόρον ὑποτελῆ τὴν μεγίστην νῆσον Σαρδῶν».

107. Διὰ τῶν λόγων τούτων ὁ Ἰστιαῖος ἠπάτησε τὸν Δαρεῖον,

οστις ἐπέισθη καὶ τὸν ἀπέστειλε, παραγγέλλον αὐτῷ, ἅμα ἐκπληρώσῃ τὰς ὑποσχέσεις του, νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς τὰ Σοῦσα.

108. Ἐνῶ δὲ ἡ περὶ τῶν Σάρδεων ἀγγελία ἔφθασεν εἰς τὸν βασιλέα καὶ ὁ Ἰστιαῖος λαβὼν τὴν ἄδειαν παρὰ τοῦ Δαρείου ἐπορεύετο εἰς τὴν θάλασσαν, καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα συνέβαινον τὰ ἔξης. Ἀνηγγέλθη εἰς τὸν Σαλαμίνιον Ὀνήσιλον, πολιορκοῦντα τοὺς Ἀμαθουσίους, ὅτι ὁ Πέρσης Ἀρτύβιος, ἔχων μετ' ἑαυτοῦ στρατὸν πολλὸν περιμένεται μετὰ πλοίων εἰς τὴν Κύπρον. Μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Ὀνήσιλος ἔσπευσε νὰ πέμψῃ κήρυκα πρὸς τοὺς Ἴωνας, διὰ νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν βοήθειάν των· οὔτοι δὲ χωρὶς νὰ σκεφθοῦν πολλὴ ἔφθασαν μετὰ μεγάλου στόλου. Ὅτε δὲ ἔφθασαν οἱ Ἴωνες εἰς τὴν Κύπρον, τότε καὶ οἱ Πέρσαι διαβάντες μετὰ πλοῖα ἐκ τῆς Κιλικίας ἐχώρουν περὶ πρὸς τὴν Σαλαμίνα, οἱ δὲ Φοίνικες μετὰ τοῦ στόλου των περιέπλεον τὴν ἄκραν, ἣτις καλεῖται Κλεῖδες τῆς Κύπρου.

109. Ἐν τούτῳ δὲ τῷ ἀναμεταξὺ οἱ τύραννοι τῆς Κύπρου, συγκαλέσαντες τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἴωνων, τοῖς εἶπον· « Ἄνδρες τῆς Ἰωνίας, σὰς ἀφήνομεν νὰ ἐκλέξετε ὅ,τι θέλετε ἐκ τῶν δύο· ἢ τοὺς Πέρσας νὰ κτυπήσετε ἢ τοὺς Φοίνικας. Ἐὰν μὲν θέλετε νὰ παραταχθῆτε περὶ καὶ νὰ πολεμήσετε τοὺς Πέρσας, εἶναι καιρὸς νὰ ἐξέλθετε ἀπὸ τὰ πλοῖα καὶ νὰ ταχθῆτε εἰς μάχην, ἐνῶ ἡμεῖς θὰ εἰσέλθωμεν εἰς τὰ πλοῖά σας καὶ θὰ ἀνταγωνισθῶμεν πρὸς τοὺς Φοίνικας· ἐὰν δὲ προτιμάτε νὰ πολεμήσετε κατὰ τῶν Φοινίκων, πράξατε τοῦτο. Ὅ,τι ὅμως ἀπὸ τὰ δύο ἐκλέξετε, προσέξατε νὰ φερθῆτε οὕτως, ὥστε ἀπὸ σὰς νὰ γίνουιν ἐλεύθεροι ἡ Κύπρος καὶ ἡ Ἰωνία ». Εἰς ταῦτα οἱ Ἴωνες ἀπεκρίθησαν· « Τὸ κοινὸν τῶν Ἴωνων μὰς ἔπεμψε, διὰ νὰ φυλάττωμεν τὴν θάλασσαν καὶ ὄχι διὰ νὰ παραδώσωμεν τὰ πλοῖά μας εἰς τοὺς Κυπρίους καὶ νὰ πολεμήσωμεν περὶ τοὺς Πέρσας. Θὰ προσπαθήσωμεν λοιπὸν νὰ φανῶμεν χρήσιμοι ἐκεῖ ὅπου διετάχθημεν νὰ μείνωμεν· σεῖς δὲ ὀφείλετε, ἐνθυμηθέντες ὅσα ἐπάσχετε, ὅτε ἦσθε ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Μήδων, νὰ φανῆτε ἄνδρες γενναῖοι ». Ταῦτα ἀπεκρίθησαν οἱ Ἴωνες.

110. Ὑστερον δέ, ὅτε ἦλθον εἰς τὴν πεδιάδα τῶν Σαλαμίνιων οἱ Πέρσαι, οἱ βασιλεῖς τῶν Κυπρίων παρετάχθησαν εἰς μάχην, ἀντιτάξαντες τοὺς μὲν ἄλλους Κυπρίους κατὰ τῶν συμμαχικῶν στρατευμάτων τῶν Περσῶν, ἐκ δὲ τῶν Σαλαμίνιων καὶ τῶν Σολίων ἐκλέξαντες τοὺς ἀνδρειότερους παρέταξαν αὐτοὺς ἐναντίον τῶν Περσῶν, ἐναντίον δὲ τοῦ στρατηγοῦ τῶν Περσῶν Ἀρτυβίου ἐτάχθη ἐθελοντῆς ὁ Ὀνήσιλος.

111. Ὁ δὲ Ἀρτύβιος εἶχεν ἵππον, ὅστις ἦτο διδαγμένος νὰ ἴσταται ὀρθὸς ἐναντίον τοῦ ὀπλίτου. Μαθὼν τοῦτο ὁ Ὀνήσιλος εἶπε πρὸς τὸν ὑπασπιστὴν του Κἄρα μὲν τὸ γένος, δοκιμώτατον δὲ περὶ τὰ πολεμικὰ καὶ τολμηρότατον· « Ἐμαθον ὅτι ὁ ἵππος τοῦ Ἀρτυβίου ὀρθοῦται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, διὰ δὲ τοῦ στόματος

καὶ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν προσβάλλει ἐκεῖνον κατὰ τοῦ ὀποίου ἤθελεν ἐπιπέσει. Σκέψου λοιπὸν καὶ εἰπέ μοι ἀμέσως ποῖον ἀναλαμβάνεις νὰ προσέξῃς καὶ νὰ κτυπήσῃς, τὸν ἵππον ἢ αὐτὸν τὸν Ἀρτύβιον ». Ἀπεκρίθη εἰς ταῦτα ὁ ἀκόλουθός του· « Βασιλεῦ, εἶμαι ἔτοιμος νὰ πράξω καὶ τὰ δύο ἢ μόνον τὸ ἐν ἐκ τῶν δύο, ἀφείκτως ὅμως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ με διατάξῃς· ἐν τούτοις θὰ σοὶ εἶπω ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον νομίζω διὰ σὲ συμφερότερον. Ἡ γνώμη μου εἶναι ὅτι εἰς βασιλεὺς, εἰς στρατηγός, ὀφείλει νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ βασιλέως, κατὰ στρατηγοῦ· διότι, ἐὰν καταστρέψῃς στρατηγόν, ποῖα δόξα διὰ σέ! Ἐὰν πάλιν σὲ καταστρέψῃ ἐκεῖνος (ὃ μὴ γένοιτο), εἶναι ἡμίσεια συμφορὰ νὰ φονεῦθῃ κανεὶς ὑπὸ εὐγενοῦς χειρός. Ἡμεῖς οἱ ὑπῆρέται ὀφείλομεν νὰ πολεμῶμεν τοὺς ὑπῆρέτας· ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὸν ἵππον, μὴ φοβηθῆς παντάπασιν τὰ τεχνάσματά του, διότι σοὶ ὑπόσχομαι ὅτι ἐναντίον οὐδενὸς ἀνθρώπου δὲν θὰ ὀρθωθῇ πλέον ».

112. Ταῦτα εἶπε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ συμπλοκὴ κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θάλασσαν. Καὶ εἰς μὲν τὸ ναυτικὸν οἱ Ἴωνες ἐφάνησαν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀξιότατοι καὶ ἐνίκησαν τοὺς Φοίνικας, μεταξὺ δὲ αὐτῶν οἱ Σάμιοι ἠρίστευσαν· εἰς δὲ τὸ περὶ κόν, ἅμα ἐπλησίασαν τὰ στρατεύματα, συνεπλάκησαν καὶ ἐμάχοντο. Ὅσον ἀφορᾷ εἰς τοὺς δύο στρατηγοὺς, συνέβησαν εἰς αὐτοὺς τὰ ἔξης· ἐνῶ ὁ Ἀρτύβιος ἐφιππος ὄρμα ἐναντίον τοῦ Ὀνησίλου, ὁ Ὀνήσιλος τὸν ἐκτύπησε κατὰ τὴν συμβουλήν τοῦ ὑπασπιστοῦ του· ἐν τούτοις ὁ ἵππος ἠτοιμάζετο νὰ κτυπήσῃ διὰ τῶν ἐμπροσθίων ποδῶν τὴν ἀσπίδα τοῦ Ὀνησίλου, ὅτε ὁ ἀκόλουθος πλῆξας με δρέπανον ἀπέκοψε τοὺς πόδας τοῦ ἵππου καὶ ὁ στρατηγὸς τῶν Περσῶν Ἀρτύβιος ἔπεσεν ἐκεῖ εἰς τὸν τόπον συγχρότως μετ' ὃν ἵππον.

113. Ἐνῶ δὲ ἐμάχοντο καὶ οἱ ἄλλοι, ὁ τύραννος τοῦ Κουρίου Στησήνωρ, ἔχων γύρω του δύναμιν ἀνδρῶν ὄχι μικράν, ἠτυμολησεν εἰς τοὺς Πέρσας· λέγονται δὲ οἱ Κουριεῖς οὗτοι ἄποικοι τῶν Ἀργείων. Ὅτε λοιπὸν ἐπρόδωσαν, ἀμέσως καὶ τὰ πολεμιστήρια ἄρματα τῶν Σαλαμίνιων ἐπραξαν τὸ αὐτὸ μετὰ τοὺς Κουριεῖς. Γενομένων δὲ τούτων ὑπερίσχυσαν οἱ Πέρσαι καί, ἀφοῦ ἐτράπη εἰς φυγὴν ὁ στρατὸς τῶν Κυπρίων, ἔπεσαν πολλοὶ ἐξ αὐτῶν καὶ μεταξὺ ἄλλων ὁ Ὀνήσιλος τοῦ Χέροσιος, ὁ ὁποῖος ἐνήργησε τὴν ἐπανάστασιν τῶν Κυπρίων καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν Σολίων Ἀριστόκυρος ὁ υἱὸς τοῦ Φιλοκύπρου, τοῦ Φιλοκύπρου ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον ὁ Σόλων ὁ Ἀθηναῖος ἐλθὼν εἰς τὴν Κύπρον ἐπήνεσε διὰ στίχων πλειότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον τύραννον.

114. Οἱ δὲ Ἀμαθούσιοι, τοὺς ὁποῖους ἐπολιόρησεν ὁ Ὀνήσιλος, κόψαντες τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τὴν ἔφερον εἰς τὴν Ἀμαθούντα καὶ τὴν ἐκρέμασαν ὑπεράνω τῶν πυλῶν. Κρεμαμένης δὲ τῆς κεφαλῆς καὶ γενομένης κοίλης, σμήνος μελισσῶν εἰσῆλθεν εἰς αὐτὴν καὶ τὴν ἐπλήρωσε μέλιτος. Τούτου γενομένου ἠρώτησαν

οἱ Ἀμαθούσιοι τὸ μαντεῖον καὶ τοῖς ἐδόθη χρησμός τὴν μὲν κεφαλὴν νὰ καταβιβάσουν καὶ νὰ θάψουν, εἰς δὲ τὸν Ὀνήσιλον νὰ κάμνουν κατ' ἔτος θυσίας ὡς εἰς ἥρωα καὶ ὅτι, ἐὰν πράξουν ταῦτα, θὰ τοῖς ἀποβῆ εἰς καλόν. Καὶ οἱ μὲν Ἀμαθούσιοι ἔπραττον ταῦτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μου.

115. Οἱ δὲ Ἴωνες οἱ ναυμαχήσαντες εἰς τὴν Κύπρον, μαθόντες ὅτι αἱ ὑποθέσεις τοῦ Ὀνησίλου εἶχαν καταστραφῆ καὶ ὅτι αἱ ἄλλαι πόλεις τῶν Κυπρίων ἐπολιοροῦντο, πλὴν τῆς Σαλαμίνας, ὅπου, μετὰ τὴν ἀποστασίαν τῶν κατοίκων, εἰσήλθε πάλιν ὁ ἀρχαῖος βασιλεὺς Γόργος, ἅμα μαθόντες ταῦτα οἱ Ἴωνες ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Ἰωνίαν. Ἐκ δὲ τῶν ἐν Κύπρῳ πόλεων μόνῃ ἡ πόλις Σόλοι ἀντέστη πλείοτερον χρόνον, ἀλλ' οἱ Πέρσαι ὑποσκάψαντες πέριξ τὸ τεῖχος τὴν ἐκυρίευσαν κατὰ τὸν πέμπτον μῆνα.

116. Τοιοῦτοτρόπος μὲν οἱ Κύπριοι, μείναντες ἐπὶ ἐν ἔτος ἐλεύθεροι, ὑποδουλώθησαν πάλιν ἐκ νέου· ὁ δὲ Δαυρίσης, ὅστις εἶχε μίαν τῶν θυγατέρων τοῦ Δαρείου, ὁ Ὑμαίης, ὁ Ὀτάνης καὶ ἄλλοι Πέρσαι στρατηγοί, ἔχοντες καὶ αὐτοὶ θυγατέρας τοῦ Δαρείου, καταδιώξαντες τοὺς εἰς τὰς Σάρδεις ἐκστρατεύσαντας Ἴωνας καὶ ἀναγκάσαντες αὐτοὺς νὰ εἰσέλθουν εἰς τὰ πλοῖα ἐμοίρασαν ὡς νικηταὶ τὰς πόλεις μεταξύ των καὶ τὰς ἐλεηλάτουν.

117. Καὶ ὁ μὲν Δαυρίσης τραπείς πρὸς τὰς πόλεις τοῦ Ἑλλησπόντου ἐκυρίευσεν τὸ Δάρδανον, τὴν Ἄβυδον, τὴν Περκώτην τὴν Λάμψακον καὶ τὴν Παισόν· ταύτας ἐκυρίευσεν μίαν καθ' ἡμέραν. Ἐνῶ ὅμως ἐξήρχετο ἀπὸ τὴν Παισόν, διὰ νὰ μεταβῆ εἰς τὴν πόλιν Πάριον, τοῦ ἦλθεν ἀγγελία ὅτι οἱ Κᾶρες ὁμοφρονήσαντες μετὰ τοὺς Ἴωνας ἀπεστάτησαν ἀπὸ τοὺς Πέρσας. Ἀναχωρήσας λοιπὸν ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου ᾠδήγησε τὸν στρατὸν κατὰ τῆς Καρίας.

118. Πρὶν ὅμως φθάσῃ ἐκεῖ, οἱ Κᾶρες ἐμαθον, φαίνεται, τοῦτο καὶ συνηθοῖσθησαν εἰς τὰς λευκάς καλουμένας Στήλας καὶ εἰς τὸν ποταμὸν Μαρσύαν, ὁ ὁποῖος ῥέων ἐκ τῆς Ἰδριάδος χώρας ἐκβάλλει εἰς τὸν Μαϊάνδρον. Ἐκεῖ συναθροισθέντες συνεκρότησαν συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον πολλοὶ καὶ διάφοροι γνῶμαι ἐδόθησαν, ἐξ ὧν ἡ ἀρίστη κατ' ἐμὲ ἦτο ἡ τοῦ Πιξωδάρου, υἱοῦ τοῦ Μανσώλου, πολίτου Κινδυέως καὶ γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Κιλικίων Συενέσιος. Τούτου τοῦ ἀνδρὸς ἡ γνώμη ἦτο νὰ διαβοῦν οἱ Κᾶρες τὸν Μαϊάνδρον καὶ ἔχοντες εἰς τὰ νῶτα τὸν ποταμὸν νὰ πολεμήσουν, διὰ νὰ μὴ δύνανται νὰ φύγουν ὀπίσω, καὶ ἀναγκάζομενοι νὰ μένουν ἐκεῖ νὰ γίνων ἀνδρειότεροι παρ' ὅσον ἦσαν ἐκ φύσεως. Ἡ γνώμη ὅμως αὕτη δὲν ὑπερίσχυεν, ἀλλ' ἤθελον μᾶλλον οἱ Πέρσαι νὰ ἔχωσιν ὀπισθὲν των τὸν ποταμὸν ἢ οἱ Κᾶρες μετὰ τὴν ἐλπίδα βεβαίως ὅτι, ἐὰν νικηθοῦν εἰς τὴν μάχην οἱ Πέρσαι καὶ θελήσουν νὰ φύγωσι, νὰ μὴ δυνηθοῦν νὰ ἐπιστρέψουν ὀπίσω πίπτοντες εἰς τὸν ποταμὸν.

119. Μετὰ ταῦτα δέ, ὅτε ἦλθον οἱ Πέρσαι καὶ διέβησαν τὸν ποταμὸν, οἱ Κᾶρες συνεπλάκησαν μετὰ αὐτοὺς εἰς τὰς ὄχθας τοῦ

ποταμοῦ Μαρσύου καὶ ἐπολέμησαν ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ ἐπιμόνως· τέλος ὅμως ἐνίκηθησαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πολεμίων. Καὶ ἐκ μὲν τῶν Περσῶν ἔπεσον περὶ τοὺς δισχιλίους, ἐκ δὲ τῶν Καρῶν περὶ τοὺς μυρίους. Ὅσοι δὲ τῶν Καρῶν διέφυγον, ἐκλείσθησαν εἰς τὸ ἐν Λαβράνδοις ἱερὸν τοῦ πολεμιστοῦ Διός, ὅπερ εἶναι ἄλλος μέγα καὶ ἅγιον ἐκ πλατάνων. Ἀπὸ ὅσους δὲ ἡμεῖς γνωρίζομεν, μόνοι οἱ Κᾶρες προσφέρουν θυσίας εἰς τὸν πολεμιστὴν Δία. Κατακλεισθέντες λοιπὸν ἐκεῖ συνεσκέπτοντο ποῖον ἦτο συμφερότερον διὰ τὴν σωτηρίαν των, νὰ παραδοθοῦν εἰς τοὺς Πέρσας, ἢ νὰ ἐγκαταλείψουν διὰ παντὸς τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ φύγωσιν.

120. Ἐνῶ δὲ ἐσκέπτοντο ταῦτα, ἦλθον εἰς βοήθειαν αὐτῶν καὶ οἱ Μιλήσιοι οἱ σύμμαχοι αὐτῶν. Τότε οἱ Κᾶρες παρήτησαν πάνσαν περαιτέρω διάσκεψιν καὶ ἠτοιμάσθησαν νὰ ἐπαναλάβουν τὸν πόλεμον. Συνεπλάκησαν λοιπὸν μετὰ τοὺς Πέρσας ἐλθόντας ἐναντίον των, καὶ πολεμήσαντες ἐνίκηθησαν πλείοτερον ἢ πρότερον. Πλήθος ἐξ αὐτῶν ἔπεσον· μεγαλυτέραν ὅμως φθορὰν ὑπέστησαν οἱ Μιλήσιοι.

121. Μετὰ τὴν καταστροφὴν δὲ ταύτην ἀνέλαβον πάλιν οἱ Κᾶρες καὶ ἐπολέμησαν· διότι μαθόντες ὅτι οἱ Πέρσαι ἐστράτευσαν ἐναντίον τῶν πόλεων των ἔστησαν ἐνέδραν εἰς τὴν ὄδον τῆς Πηδάσου καὶ ἐμπεσοῦντες εἰς αὐτὴν οἱ Πέρσαι κατὰ τὴν νύκτα διεφθάρησαν αὐτοὶ καὶ οἱ στρατηγοὶ των Δαυρίσης, Ἀμόργης καὶ Σισιμάκης. Μετ' αὐτῶν ἀπώλετο καὶ ὁ Μύρσος τοῦ Γύγου. Ἀρχηγὸς τῆς ἐνέδρας ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Ἰβανώλλιος Ἡρακλειδης, πολίτης Μυλασεύς. Καὶ οὗτοι μὲν οἱ Πέρσαι τοιοῦτοτρόπως ἀπώλοντο.

122. Ὁ δὲ Ὑμαίης, εἰς ἐξ ἐκείνων οἵτινες εἶχον καταδιώξει τοὺς εἰς τὰς Σάρδεις στρατεύσαντας Ἴωνας, τραπείς πρὸς τὴν Προποντίδα, ἐκυρίευσεν τὴν Κίον τῆς Μυσίας. Ὅτε δὲ ἐμαθεν ὅτι ὁ Δαυρίσης ἀνεχώρησεν ἀπὸ τὸν Ἑλλησπόντον καὶ ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Καρίας, ἀφήσας τὴν Προποντίδα, ἔφερε τὸν στρατὸν εἰς τὸν Ἑλλησπόντον καὶ ἐκυρίευσεν ὅλους τοὺς Αἰολεῖς ὅσοι νέμονται τὴν Τρωικὴν χώραν· ἐκυρίευσεν ὁμοίως τοὺς Γεργιθας οἵτινες εἶχον μείνει ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀρχαίων Τευκρῶν. Αὐτὸς δὲ ὁ Ὑμαίης, ἀφοῦ ὑπέταξε τὰ ἔθνη ταῦτα, ἀπέθανεν ἐξ ἀσθενείας εἰς τὴν Τρωάδα.

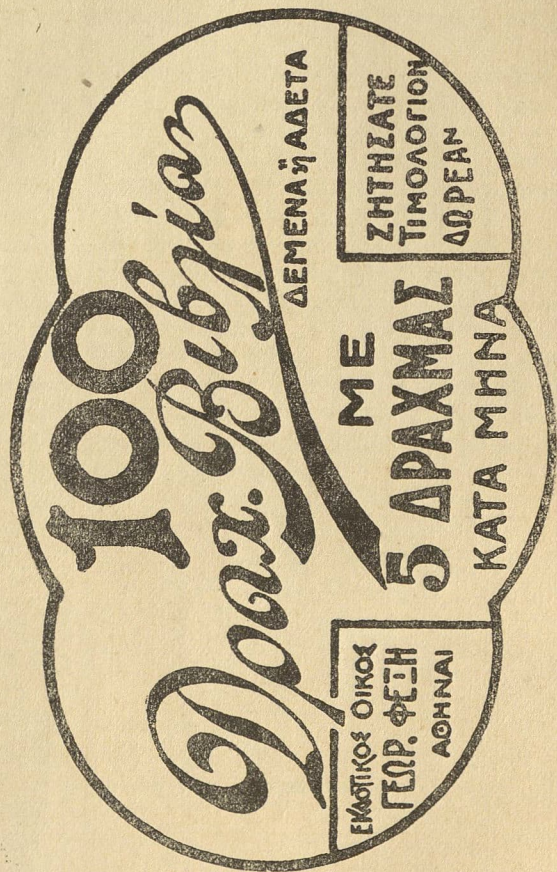
123. Καὶ αὐτὸς μὲν ἀπέθανε τοιοῦτοτρόπως· ὁ δὲ Ἀρταφέρνης, ὁ ὑπαρχος τῶν Σάρδεων καὶ ὁ Ὀτάνης ὁ τρίτος στρατηγός, διετάχθησαν νὰ ἐκστρατεύσουν κατὰ τῆς Ἰωνίας καὶ τῆς πλησιοχώρου αὐτῆς Αἰολίδος. Καὶ τῆς μὲν Ἰωνίας ἐκυρίευσαν τὰς Κλαζομενάς, τῆς δὲ Αἰολίδος τὴν Κύμην.

124. Ἐνῶ δὲ ἐκυριεύοντο αἱ πόλεις αὗται, ὁ Μιλήσιος Ἀρισταγόρας (ὅστις, ὡς ἀπεδείχθη, δὲν εἶχε μεγαλοψυχίαν, διότι, ἀφοῦ ἀνεστάτωσε τὴν Ἰωνίαν καὶ ὑπεκίνησε μεγάλας ταραχάς, ἐσκέπτετο πῶς νὰ φύγῃ) ἀκούσας ταῦτα καὶ σκεπτόμενος ὅτι ἦτο ἀδύνατον

νά υπερτερήσῃ τὸν βασιλέα Δαρειὸν συνήθροισε τοὺς συστασιώ-
 τας καὶ συνεσκέπτετο μετ' αὐτῶν λέγων ὅτι εἶναι συμφέρον εἰς
 αὐτοὺς νὰ ἔχουν ἔτοιμον καταφύγιον εἰς περίστασιν καθ' ἣν ἤθε-
 λον ἔξωσθῆ ἔκ τῆς Μιλήτου, καὶ προτείνων νὰ τοὺς φέρῃ ὡς ἀποί-
 κους εἴτε εἰς τὴν Σαρδῶ εἴτε εἰς τὴν Μύρκινον τῶν Ἡδωνῶν, τὴν
 ὁποίαν ὁ Ἰσταῖος ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Δαρειὸν καὶ τὴν εἰτείχισε. Ταῦτα
 συνεβούλευεν ὁ Ἄρισταγόρας.

125. Τοῦ δὲ ἱστορικοῦ Ἑκαταίου τοῦ Ἡγησάνδρου ἡ γνώμη
 ἦτο νὰ μὴ ἐκλέξῃ ὁ Ἄρισταγόρας μῆτε τὴν μίαν μῆτε τὴν ἄλλην
 πόλιν, ἀλλὰ νὰ κτίσῃ τεῖχος εἰς τὴν νῆσον Λέρον καὶ νὰ μείνῃ ἐκεῖ
 ἡσυχάζων, ἐὰν διωχθῆ ἔκ τῆς Μιλήτου· ἔπειτα δὲ μετὰ παρέλευσιν
 χρόνου τινὸς ν' ἀναχωρήσῃ ἐκεῖθεν καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς
 τὴν Μίλητον. Ταῦτα συνεβούλευε καὶ ὁ Ἑκαταῖος.

126. Τοῦ Ἄρισταγόρου ὅμως ἡ γνώμη ἔκλινε περισσότερον
 νὰ ἀπέλθῃ εἰς Μύρκινον. Ὄθεν τὴν μὲν Μίλητον ἐπέστρεψεν εἰς
 τὸν Πυθαγόραν, πολίτην εὐυπόληπτον, αὐτὸς δὲ παραλαβὼν
 πάντα τὸν βουλόμενον ἔπλευσεν εἰς τὴν Θράκην καὶ ἐκυρίευσεν
 τὴν χώραν, κατὰ τῆς ὁποίας ἦλθε. Κατὰ τινὰ ὅμως ἔξοδον ἔκ τῆς
 χώρας ταύτης ὁ Ἄρισταγόρας καὶ ὅλος ὁ στρατός του ἐξωλοθρευ-
 θησαν ὑπὸ τῶν Θρακῶν ἐνώπιον πόλεως τινος, τὴν ὁποίαν ἐπολι-
 ορκουν καὶ ἔκ τῆς ὁποίας οἱ Θραῖκες εἶχαν συγκατατεθῆ νὰ ἐξέλ-
 θουν, ἀφοῦ συνωμολόγουν σπονδὰς.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΙΩ. ΖΕΡΒΟΥ

Ἐξεδόθησαν

ΑΙΣΧΥΛΟΥ

Πέρσαι. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβοῦ . . . Δρ. 1.50

ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

Ἵρνιδες. Μετάφρασις Πολυβ. Δημητρακοπούλου . . . > 3.—

Βίτρυχοι. Μετάφρασις Πολυβ. Δημητρακοπούλου . . . > 3.—

Ἐκκλησιάζουσιν. Μετάφρ. Πολ. Δημητρακοπούλου . . . > 2.—

Λυσιστράτη. Μετάφρασις Πολ. Δημητρακοπούλου . . . > 2.—

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ

Ἀθηναίων Πολιτεία. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβοῦ

Ἠθικά Νικομάχεια. Μετάφρασις Κ. Ζάμπα

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ

Οἱ τρεῖς Ὀλυνθιακοί. Μετάφρ. Ν. Γκινοπούλου . . . > 1.—

ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

Ἐγχειρίδιον. Μετάφρασις Ἄρ. Καμπάνη . . . > 0.80

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ

Ἡλέκτρα. Μετάφρασις Ἀγγ. Τανάγρα . . . > 1.50

Βάκχι. Μετάφρασις Κ. Βάρναλη . . . > 1.50

Ἰππόλυτος ὁ στεφανηφόρος. Μετ. Α. Τανάγρα . . . > 1.50

Ἰφιγένεια ἢ ἐν Ταύροις. Μετ. Ν. Κυπαρίσση . . . > 1.50

Ἀνδρομάχη. Μετάφρασις Γ. Τσοκοπούλου . . . > 1.50

Μήδεια. Μετάφρασις Ἀγγέλου Τανάγρα . . . > 1.50

Ἀλκίσις. Μετάφρασις Γεωρ. Τσοκοπούλου . . . > 1.50

ΗΡΟΔΟΤΟΥ

Μοῦσαι. Μετ. Α. Σκαλίδου, ἐπιθεωρηθεῖσα ὑπὸ Ἰω. Ζερβοῦ.

Τόμ. Α'. Κλειώ—Ἐδέρατη	Δρ.	3.—
· Β'. Θάλεια—Μελπομένη—Τερψιχόρη		3.—
· Γ'. Ἐρατώ—Πολύμνια		3.—
· Δ'. Οὐρανία—Καλλιόπη		3.—

ΘΟΥΚΥΔΙΔΟΥ

Πελοποννησιακὸς πόλεμος. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβοῦ.

Τόμος Α'. Βιβλία Α' καὶ Β'	Δρ.	2.50
· Β'. Γ' καὶ Δ'		2.50
· Γ'. Ε' καὶ ΣΤ'		2.50
· Δ'. Ζ' καὶ Η'		2.50

ΘΕΟΚΡΙΤΟΥ

Εἰσόδλλα. Μετάφρασις Ἰωάννου Πολέμη.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ

Ἄπαντα. Μετάφρασις Ἰω. Κονδυλάκη, Τόμος πρῶτος . . . > 3.—

200 ΔΡΑΧΜΩΝ ΒΙΒΛΙΑ ΑΓΟΡΑΖΕΤΕ ΠΛΗΡΩΝΟΝΤΕΣ ΑΥΤΑ ΑΝΑ 10 ΔΡ. ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ.—Ζητήσατε τιμολόγιον (δωρεάν).

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΙΩ. ΖΕΡΒΟΥ

Ἐξεδόθησαν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἀπομνημονεύματα. Μετάφρασις Κ. Βύρναλη . . . » 2.50
Κύρου ἀνάβασις. Μετ. Δ. Ἀναστασοπούλου (Ἀθηναίου)

ΟΜΗΡΟΥ

Ἰλιάς. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού

Τόμος Α'. Ραψόδια Α—Ζ	Δρ.	1.50
» Β'. Η—Μ		1.50
» Γ'. Ν—Σ		1.50
» Δ'. Τ—Ω		1.50

Ὀδύσσεια. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού

Τόμος Α'. Ραψόδια Α—Ζ		1.50
» Β'. Η—Μ		1.50
» Γ'. Ν—Σ		1.50
» Δ'. Τ—Ω		1.50

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Θεαίτητος ἢ περὶ ἐπιστήμης Μετάφρ. Κ. Ζάμπα . . . » 3.—
Σοφιστής ἢ περὶ τοῦ ὄντος Μετάφρ. Κ. Ζάμπα . . . » 2.50
Πολιτικός. Μετάφρασις Κ. Ζάμπα » 2.50
Κρίτων. Μετάφρασις Ν. Γκίνοπούλου » 0,80
Χαρμίδης ἢ περὶ σωφροσύνης. Μετ. Ἀρ. Καμπάνη . . . » 0,80
Φαίδων ἢ περὶ ψυχῆς. Μετάφρ. Ἀρ. Χαροκόπου . . . » 2,50
Συμπόσιον ἢ περὶ ἔρωτος. Μετ. Ν. Κουντουριώτου.
Κρατύλος ἢ περὶ ἀρθότητος τῶν ὀνομασιῶν. Με-
τάφρασις Κ. Ζάμπα » 2.50

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι παράλληλοι. Μετάφρασις Ἀλεξάνδρου Ῥ. Ῥαγκαβῆ

Τόμος Α'. Θησεύς - Ῥομύλος, Λυκούργος - Νουμάς.	Δρ.	3.—
• Β'. Σόλων - Πομπηϊάδας, Θεμιστοκλῆς - Κάμилλος, Περικλῆς - Φάβιος Μάξιμος.		3.—
• Γ'. Ἀλκιβιάδης - Κοριολάνος, Τιμολέων - Αἰμίλιος, Πάβλος, Πελοπίδας - Μάρκελλος.		3.—
• Δ'. Ἀριστείδης - Μάρκος Κάτων, Φιλοπόμην - Φλαμ- νίνος, Πύρρος - Μάριος.		3.—
• Ε'. Λύσανδρος - Σύλλας, Κίμων - Λούκιλλος, Νικίας - Κράσσος.		3.—
• ΣΤ'. Σεργόριος - Εὐμένης, Ἀγησίλαος - Πομπήσιος.		3.—
• Ζ'. Ἀλέξανδρος - Τούλιος Καίσαρ, Φωκίων - Κάτων.		3.—
• Η'. Ἅγις - Κλεομένης - Τ. Γράχκος, Γ. Γράχκος, Δημοσθένης - Κικέρων.		3.—
• Θ'. Ἀρταξέρξης - Δημήτριος - Ἀντώνιος		3.—
• Ι'. Δίων - Βρούτος - Ἀρτατος - Γάββα - Ὄθων.		3.—

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Οιδίππους ἐπὶ Κολωνῶ. Μετάφρ. Γ. Στρατήγη. . . » 1.50

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΦΕΞΗ
ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΝ**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΙΩ. ΖΕΡΒΟΥ

Ἐξεδόθησαν

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Ἀπομνημονεύματα. Μετάφρασις Κ. Βύρναλη. » 2.50
Κύρου ἀνάδοσις. Μετ. Δ. Ἀναστασοπούλου (Ἀθηναίου)

ΟΜΗΡΟΥ

Ἰλιάς. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού

Τόμος Α'. Ραψόδια Α-Ζ	Δρ.	1.50
» Β'. » Η-Μ	»	1.50
» Γ'. » Ν-Σ	»	1.50
» Δ'. » Τ-Ω	»	1.50

Ὀδύσσεια. Μετάφρασις Ἰω. Ζερβού

Τόμος Α'. Ραψόδια Α-Ζ	»	1.50
» Β'. » Η-Μ	»	1.50
» Γ'. » Ν-Σ	»	1.50
» Δ'. » Τ-Ω	»	1.50

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

Θεαίτητος ἢ περὶ ἐπιστήμης Μετάφρ. Κ. Ζάμπα » 3.—
Σοφιστής ἢ περὶ τοῦ ὄντος Μετάφρ. Κ. Ζάμπα » 2.50
Πολιτικός. Μετάφρασις Κ. Ζάμπα . . . » 2.50
Κρίτων. Μετάφρασις Ν. Γκινοπούλου . . . » 0,80
Χαρμίδης ἢ περὶ σωφροσύνης. Μετ. Ἀρ. Καμπάνη » 0,80
Φαίδων ἢ περὶ ψυχῆς. Μετάφρ. Ἀρ. Χαροκόπου » 2,50
Συμπόσιον ἢ περὶ ἔρωτος. Μετ. Ν. Κουντουριώτου.
Κρατύλος ἢ περὶ ὀρθότητος τῶν ὀνομασιῶν. Με-
τάφρασις Κ. Ζάμπα . . . » 2.50

ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ

Βίοι παράλληλοι. Μετάφρασις Ἀλεξάνδρου Ῥ. Ραγκαβῆ

Τόμος Α'. Θεσείδης - Ρομύλος, Λυκούργος Νουμάς.	Δρ.	3.—
» Β'. Σόλων - Ποπλικόλας, Θεμιστοκλής - Κάμιλλος, Περικλής - Φάβιος Μάξιμος.	»	3.—
» Γ'. Ἀλκιβιάδης - Κοριολάνος, Τιμολέων - Αἰμίλιος, Παύλος, Πελοπίδας - Μάρκελλος.	»	3.—
» Δ'. Ἀριστείδης - Μάρκος Κάτων, Φιλοποίμην - Φλαμίνιος, Πύρρος - Μάριος.	»	3.—
» Ε'. Λέξανδρος - Σέλλας, Κίμων - Λούκιλλος, Νικίας - Κράσσος.	»	3.—
» ΣΤ'. Σερτώριος - Εὐμένης, Ἀγησίλαος - Πομπήιος.	»	3.—
» Ζ'. Ἀλέξανδρος - Τούλιος Κάτωρ, Φωκίων - Κάτων.	»	3.—
» Η'. Ἄγρις - Κλεομένης - Τ. Γράκχος, Γ. Γράκχος, Δημοσθένης - Κικέρων.	»	3.—
» Θ'. Ἀρταξέρξης - Δημήτριος - Ἀντόνιος.	»	3.—
» Ι'. Ἄτων - Βρούτος - Ἀρπιος - Γάβας - Ὄθων.	»	3.—

ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ

Οἰδέπους ἐπὶ Κολωνῶ. Μετάφρ. Γ. Στρατήγη. » 1.50

